ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Νικόλαος Ι. Κούκης

Τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: μελέτη παραγόντων σχεδιασμού και αποτελεσματικότητας

Διδακτορική Διατριβή

Κόρινθος 2020

Ευχαριστίες

Η παρούσα διδακτορική διατριβή είναι αποτέλεσμα μιας προσπάθειας που συνοδεύτηκε από κόπο, άγχος και μοναχική δουλειά, αλλά ταυτόχρονα παρείχε ικανοποίηση, αίσθημα πληρότητας και δημιουργική χαρά. Μέρος του πονήματος αυτού «ανήκει» σε όσους βοήθησαν στην ολοκλήρωσή του, τους οποίους αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω.

Καταρχάς, θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τον επιβλέποντα Καθηγητή μου, κ. Αθανάσιο Τζιμογιάννη, για την εμπιστοσύνη και τη στήριξή του κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διατριβής μου. Αποτελεί για μένα υπόδειγμα «δασκάλου» με όραμα για την εκπαίδευση, με σεβασμό στον ρόλο του και με διάθεση προσφοράς, που εμπνέει και στους συνεργάτες του. Δίπλα του έμαθα ότι σημασία δεν έχει ο όγκος της δουλειάς αλλά η πορεία προς τον στόχο και η διαρκής αναμέτρηση με τον εαυτό μας, προκειμένου να γινόμαστε καλύτεροι.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τα μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής, τον κ. Αναστάσιο Μικρόπουλο και την κα Μαρία Ξέστερνου για την ενθάρρυνση που μου παρείχαν όλα αυτά τα χρόνια.

Ακόμη, ευχαριστώ θερμά και τα υπόλοιπα μέλη της εξεταστικής επιτροπής, τον κ. Βασίλειο Κόμη, τον κ. Δημήτριο Κουτσογιάννη, τον κ. Γεώργιο Μπαγάκη και τον κ. Γεώργιο Κουτρομάνο.

Θερμές ευχαριστίες οφείλω και στους Παναγιώτη Τσιωτάκη, μέλος ΕΔΙΠ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και Δημήτριο Ρούσσινο, εκπαιδευτικό Πληροφορικής, για την εξαιρετική συνεργασία μας στο πλαίσιο της Ερευνητικής Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης.

Τέλος, ευχαριστώ τους συναδέλφους μου φιλολόγους από όλη την Ελλάδα που συμμετείχαν στα δύο MOOCs και βοήθησαν με την εμπειρία, τις απόψεις και τη συνεργασία τους στην υλοποίηση της έρευνας.

Τη διατριβή την αφιερώνω στη σύζυγό μου Ειρήνη και την κόρη μου Ιωάννα και τις ευχαριστώ για τη διαρκή συμπαράσταση, την κατανόηση και την υπομονή τους.

Επταμελής Εξεταστική Επιτροπή

Αθανάσιος Τζιμογιάννης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (Επιβλέπων)

Αναστάσιος Μικρόπουλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (μέλος τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής)

Μαρία Ξέστερνου, Επίκουρη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (μέλος τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής)

Βασίλειος Κόμης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Δημήτριος Κουτσογιάννης, Καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Γεώργιος Μπαγάκης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Γεώργιος Κουτρομάνος, Επίκουρος Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Περίληψη

Τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα (Massive Open Online Courses, MOOCs) αποτελούν μια από τις νέες μορφές ηλεκτρονικής μάθησης, αναπτύσσονται, κυρίως κατά την τελευταία δεκαετία, με εκθετικούς ρυθμούς και βρίσκονται στο επίκεντρο του εκπαιδευτικού και ερευνητικού ενδιαφέροντος. Με κύρια χαρακτηριστικά τους τη μαζικότητα, την ανοικτότητα και τη χρήση μεθόδων ηλεκτρονικής μάθησης έχουν αναχθεί σε μέσο παροχής εκπαιδευτικών προγραμμάτων απαντώντας στην αυξανόμενη ζήτηση ευέλικτων μορφών εκπαίδευσης για μεγάλο αριθμό εκπαιδευομένων με διαφορετικό γνωστικό υπόβαθρο. Η δυνατότητά τους να προσφέρουν προγράμματα μάθησης από απόσταση με ευελιξία συμμετοχής και κατάργηση γεωγραφικών και χρονικών περιορισμών συνέβαλε στο να θεωρούνται εναλλακτική μορφή παροχής προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών.

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία περιλαμβάνει πληθώρα ερευνών για τα MOOCs γενικού περιεχομένου αλλά πολύ λιγότερες έρευνες για τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Teacher Professional Development, TPD-MOOCs). Πρόσφατες έρευνες στο πεδίο των TPD-MOOCs παρουσιάζουν αισιόδοξα ευρήματα όσον αφορά τα μαθησιακά αποτελέσματα των συμμετεχόντων και τα ποσοστά ολοκλήρωσης των συγκεκριμένων MOOCs. Παρά τον διαρκώς αυξανόμενο αριθμό των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, το ζήτημα της συνεργασίας των εκπαιδευτικών σε ανοικτά μαθήματα φαίνεται να μην έχει ερευνηθεί επαρκώς. Στη βιβλιογραφία εντοπίζονται λίγες μόνο στοχευμένες έρευνες και τα δημοσιευμένα αποτελέσματα αφορούν τρεις, κυρίως, ερευνητικές διαστάσεις: α) τις παιδαγωγικές και σχεδιαστικές παραμέτρους των MOOCs, β) τα κίνητρα, τα ενδιαφέροντα και τα προσωπικά επιτεύγματα των εκπαιδευτικών και γ) την αποτελεσματικότητα των MOOCs αναφορικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Η παρούσα διατριβή παρουσιάζει και μελετά ένα υβριδικό μοντέλο MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, το οποίο αναπτύχθηκε από την Ερευνητική Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το συγκεκριμένο μοντέλο συνδυάζει χαρακτηριστικά τόσο των xMOOCs, όπως η διάρθρωση ενοτήτων και εργασιών σε εβδομαδιαία βάση, η δομή του εκπαιδευτικού περιεχομένου, η ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού και η ανάθεση και αξιολόγηση ατομικών ή/και ομαδικών εργασιών ανά ενότητα, όσο και των cMOOCs, όπως η έμφαση στη συνεργασία και τη δημιουργικότητα των συμμετεχόντων, στον διάλογο και τον αναστοχασμό, με στόχο τη σύνδεση των παιδαγωγικών και τεχνολογικών γνώσεών τους με τη σχολική πραγματικότητα. Με βάση το εν λόγω μοντέλο σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δύο MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης φιλολόγων[1] με στόχο την ενίσχυση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση διαδικτυακών εφαρμογών στα γλωσσικά μαθήματα.

[1] Στο κείμενο που ακολουθεί το αρσενικό γραμματικό γένος (π.χ. οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές κ.ά.) περιλαμβάνει και το θηλυκό για λόγους οικονομίας και αποφυγής επαναλήψεων.

Στα δύο αυτά ανοικτά μαθήματα επιτεύχθηκαν υψηλά ποσοστά επιτυχούς ολοκλήρωσης (62,5% και 57,6%) συγκριτικά με τα ερευνητικά ευρήματα άλλων σχετικών μελετών. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πραγματοποιήθηκε με γνώμονα τις αρχές της συνεργατικής μάθησης και του κονεκτιβισμού και η διάρθρωση των αντικειμένων και των δραστηριοτήτων των εκπαιδευτικών βασίστηκε αποκλειστικά: α) στην ενεργό συμμετοχή και δημιουργικότητα, β) στην αλληλεπίδραση μεταξύ ομότιμων, γ) στην αμοιβαία υποστήριξη και δ) στη συνεργασία των συμμετεχόντων. Τα αποτελέσματα της πιλοτικής έρευνας αξιοποιήθηκαν, επίσης, για τον σχεδιασμό του MOOC της κύριας έρευνας, στον οποίο δόθηκε έμφαση στον παράγοντα της συνεργασίας των εκπαιδευτικών.

Τα ερευνητικά δεδομένα προήλθαν: α) από δύο online ανώνυμα ερωτηματολόγια, β) από ημιδομημένες συνεντεύξεις και γ) από τις αναρτήσεις των εκπαιδευτικών στους χώρους συζητήσεων του μαθήματος. Τα αποτελέσματα κατέδειξαν ότι το πλαίσιο σχεδιασμού που επελέγη ήταν αποτελεσματικό και προώθησε την ενεργό συμμετοχή, την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Επίσης, αναδείχτηκε ότι οι εκπαιδευτικοί από τη συμμετοχή σε ένα MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης επιδιώκουν: α) ευελιξία στην παρακολούθηση, β) οργάνωση του προτεινόμενου εκπαιδευτικού υλικού και γ) δυνατότητα εφαρμογής του περιεχομένου στη διδακτική πράξη. Οι θεωρητικές προσεγγίσεις, που συνηθίζονταν στο παρελθόν, δεν είναι καθόλου ελκυστικές και οι εκπαιδευτικοί έχουν ανάγκη την πρακτική εξάσκηση σε ψηφιακά εργαλεία, τα οποία στη συνέχεια θα αξιοποιήσουν στην εκπαιδευτική πράξη. Ιδιαίτερα σημαντική ήταν για τους συμμετέχοντες η ενεργητική εμπλοκή τους στα μαθήματα και η εφαρμογή στην πράξη των νέων γνώσεων και δεξιοτήτων, στρατηγική που ενισχύει την επαγγελματική αυτοπεποίθηση των εκπαιδευτικών, γιατί υιοθετούν στη διδασκαλία τους στρατηγικές που ήδη έχουν εφαρμόσει ως εκπαιδευόμενοι.

Η έρευνα ανέδειξε, επίσης, ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτικών έμεινε ικανοποιημένη από τη συμμετοχή στα MOOCs, κυρίως λόγω της αλληλεπίδρασης και της ανταλλαγής ιδεών με συναδέλφους. Τέλος, οι συμμετέχοντες υποστήριξαν ότι στο πλαίσιο της κοινότητας μάθησης, που δημιουργήθηκε εντός των δύο MOOCs, είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν απόψεις, να αλληλεπιδράσουν με εμπειρότερους και λιγότερο έμπειρους συναδέλφους, καθώς και να γνωρίσουν διαφορετικές οπτικές πάνω σε εκπαιδευτικά ζητήματα και να παρατηρήσουν τις διδακτικές μεθόδους άλλων εκπαιδευτικών, ώστε να ανανεώσουν έτσι και τη δική τους διδασκαλία.

Η διατριβή ολοκληρώνεται με προτάσεις για περαιτέρω έρευνα στο πεδίο της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών μέσω ανοικτών μαθημάτων και με προτάσεις για τη δυνατότητα γενίκευσης της αξιοποίησης των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Λέξεις Κλειδιά: Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα, Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών, Ηλεκτρονική Μάθηση

Συντομογραφίες

Οι συντομογραφίες που περιέχονται στην ανά χείρας διατριβή αποσαφηνίζονται την πρώτη φορά που αναφέρονται. Με στόχο τη διευκόλυνση των αναγνωστών παρατίθενται στη συνέχεια οι συχνότερα χρησιμοποιούμενες από αυτές.

ΑΗΜ	Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα
ΜΑΗΜ	Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα
MOOC	Massive Open Online Course
OER	Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι (Open Educational Resources)
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
TPD	Teacher Professional Development

Abstract

Massive Open Online Courses (MOOCs) are widely recognized as a new form for online learning rapidly developed especially during the last decade, and they have recently attracted the instructional and research interest. Their critical principles are massiveness, openness and e-learning methods and they are providing educational courses as a response to the growing demand for flexible forms of education for huge numbers of participants with a different cognitive background. They are offering flexible e-learning courses without geographical and time constraints, and for that reason they are recently considered as an alternative form of teacher professional development courses.

The literature includes a lot of studies on MOOCs with general content and less on Teacher Professional Development MOOCs (TPD-MOOCs). Recently, the results of the studies on the field of TPD-MOOCs are optimistic regarding the learning outcomes of the participants and the completion rates of the specific courses. Despite the increasing number of TPD-MOOCs, the teacher collaboration in those courses does not seem to be adequately researched. The published results of a few studies concern three main research dimensions: a) the pedagogical and design principles of MOOCs, b) the incentives, interests and personal achievements of teachers, and c) the effectiveness of MOOCs regarding the professional development of the participant teachers.

The thesis presents and studies a hybrid model of TPD-MOOCs, which was developed by the e-Learning Research Group of Department of Social and Educational Policy, University of Peloponnese.

This model combines principles of both xMOOCs (the structure of the sections, the tasks per week, the structure of the educational content, the uploading of educational material and the individual or group assignment per section), and cMOOCs (focus on the collaboration and creativity of the participants, on the dialogue and reflection, aiming at the connection of their pedagogical and technological knowledge with their school practices). Based on this model, two TPD-MOOCs for Greek language teachers in secondary education schools were designed and implemented with the aim of strengthening the technological and pedagogical skills that are necessary for the use of online tools in their instructional methods.

In those MOOCs high completion rates (62.5% and 57.6%) were achieved, compared to the results of other relevant studies. The design and implementation was based on the principles of collaborative learning and connectivism. The structure of subjects and assignments was based on: a) active participation and creativity, b) interaction between peers, c) mutual support and d) cooperation of the participants. The results of the pilot study were used to design the MOOC of the main study, which focused on the factor of teacher collaboration.

The research data came a) from two online anonymous questionnaires, b) from semi-structured interviews and c) from teachers' posts in the forum of the MOOC. The results revealed that the selected design framework was effective and promoted active participation, interaction and collaboration between the participant teachers.

The results also revealed that teachers opt for a TPD-MOOC seeking: a) flexibility, b) structured educational material and c) applicability of the educational content in the learning process. Theoretical approaches, which were common in the past, are not attractive and teachers need to practice with the selected on-line tools, which they will use with their pupils in the classroom. For the participants was very significant to have an active involvement in the MOOCs and to practice with the new knowledge and skills. That method enhances the professional confidence of teachers, because they adopt as teachers learning strategies that they have already implemented as learners.

Our study has shown that the majority of the participant teachers in the MOOCs was satisfied, due to the interaction and the exchange of ideas with colleagues. Finally, the participants argued that in the learning community, created within the two MOOCs, they had the opportunity to exchange educational material, interact with more or less experienced colleagues, and to see different perspectives on learning issues and observe how other teachers teach, in order to reform their teaching methods.

The thesis concludes with proposals for a) further research in the field of teacher professional development and b) for the possibility of harnessing of MOOCs for the teacher professional development.

Keywords: Massive Open Online Course*, Teacher Professional Development, e-Learning*

Περιεχόμενα

Περίληψη iv
Abstract vii
Περιεχόμενα ix
Ευρετήριο Πινάκων xii
Ευρετήριο Σχημάτων xiii
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή 1
1.1 Οριοθέτηση του προβλήματος 1
1.2 Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών 3
1.3 Σκοπός και σχεδίαση της διατριβής 4
1.4 Σημασία και πρωτοτυπία της διατριβής 7
1.5 Δομή της διατριβής 9
Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό Πλαίσιο 11
2.1 MOOCs και Ανοικτή Εκπαίδευση 11
2.2 Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα 13
2.2.1 Εισαγωγή 13
2.2.2 Τύποι και μορφές MOOCs 15
2.2.3 Χαρακτηριστικά των MOOCs 18
2.2.4 Προβληματισμός για τα MOOCs 19
2.2.5 Πλατφόρμες παροχής MOOCs 20
2.3 Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών 22
2.3.1 Εισαγωγή 22
2.3.2 Χαρακτηριστικά της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών 26
2.3.3 Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών μέσω διαδικτυακών τεχνολογιών 28
2.4 Συνεργατική Γραφή 33
2.4.1 Εισαγωγή 33
2.4.2 Μοντέλα και στρατηγικές της συνεργατικής γραφής 36
2.4.3 Διαδικτυακά εργαλεία (λογισμικά) συνεργατικής γραφής 42
2.4.4 Η συνεργατική γραφή ως πεδίο έρευνας 44
Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική επισκόπηση 49
3.1 Συνοπτική επισκόπηση ερευνών για τα MOOCs 49
3.2 Επισκόπηση του πεδίου «MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών» 50
3.2.1. Διαδικασία συλλογής δεδομένων 51
3.2.2. Ανάλυση δεδομένων 52
3.2.3. Αποτελέσματα 53
3.3 Στόχοι και πλαίσιο σχεδιασμού έρευνας 66
3.4 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα έρευνας 68
Κεφάλαιο 4: Σχεδιασμός και υλοποίηση πιλοτικής έρευνας 69
4.1 Βασικές αρχές σχεδιασμού για τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης φιλολόγων 69
4.2 Στόχοι πιλοτικής έρευνας 72
4.3 Σχεδιασμός του MOOC της πιλοτικής φάσης 73
4.4 Επιλογή της πλατφόρμας Open e-Class 75
4.5 Υλοποίηση MOOC πιλοτικής φάσης 78
4.6 Διαδικτυακά εργαλεία (λογισμικά) του MOOC 79
4.6.1 Χρονογραμμή (Ψηφιακό εργαλείο: TimeToast) 79
4.6.2 Εννοιολογική Χαρτογράφηση (Ψηφιακό εργαλείο: Mindomo) 79
4.6.3 Συνεργατική γραφή (Ψηφιακό εργαλείο: Google Docs) 80
4.6.4 Ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων (Ψηφιακό εργαλείο: Padlet) 81
4.6.5 Ψηφιακή αφήγηση (Ψηφιακό εργαλείο: StoryBird) 83
4.7 Οργάνωση και τρόπος υλοποίησης 83

4.8 Μεθοδολογία πιλοτικής έρευνας 89
4.8.1 Ερευνητική διαδικασία....89
4.8.2 Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας....90
4.8.3 Το ερωτηματολόγιο....90
4.8.4 Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις....91
4.8.5 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας....92
4.8.6 Οι χώροι συζητήσεων του MOOC....93
Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας....94
5.1 Συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα....94
5.2 Περιγραφική στατιστική....96
5.2.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC....96
5.2.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων....100
5.2.3. Τεχνολογικά περιβάλλοντα....103
5.3 Παραγοντική ανάλυση....104
5.3.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC....104
5.3.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων....107
5.4 Ανάλυση ανοικτών ερωτήσεων ερωτηματολογίου....109
5.5 Ανάλυση ημιδομημένων συνεντεύξεων....111
5.6 Ανάλυση αναρτήσεων στους χώρους ασύγχρονων συζητήσεων....114
5.7 Συμπεράσματα πιλοτικής έρευνας....117
5.8 Η ανάγκη μελέτης της συνεργατικής γραφής στην κύρια έρευνα....120
Κεφάλαιο 6: Σχεδιασμός και υλοποίηση κύριας έρευνας....123
6.1 Στόχοι κύριας έρευνας....123
6.2 Σχεδιασμός MOOC κύριας φάσης....123
6.3 Υλοποίηση MOOC κύριας φάσης....125
6.4 Οργάνωση και τρόπος υλοποίησης....126
6.5 Μεθοδολογία κύριας έρευνας....131
6.5.1 Ερευνητική διαδικασία....131
6.5.2 Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας....132
6.5.3 Το ερωτηματολόγιο....132
6.5.4 Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις....133
6.5.5 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας....133
6.5.6 Οι χώροι συζητήσεων του MOOC....134
Κεφάλαιο 7: Αποτελέσματα κύριας έρευνας....135
7.1 Συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα....135
7.2 Περιγραφική στατιστική....137
7.2.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC....138
7.2.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων....141
7.2.3. Τεχνολογικά περιβάλλοντα....144
7.3 Παραγοντική ανάλυση....145
7.3.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC....145
7.3.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων....147
7.4 Ανάλυση ανοικτών ερωτήσεων ερωτηματολογίου....149
7.5 Ανάλυση ημιδομημένων συνεντεύξεων....152
7.6 Αναρτήσεις συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων....156
7.7 Σύνθεση και σύγκριση παραγόντων ποιοτικής ανάλυσης....159
7.8 Σύνοψη ευρημάτων....160
Κεφάλαιο 8: Συζήτηση - Συμπεράσματα....163
8.1 Κίνητρα και προσδοκίες συμμετεχόντων σε TPD-MOOCs....164
8.2 Παράγοντες σχεδιασμού MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών....166
8.3 Συμβολή των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών....168

8.4 Το MOOC ως κοινότητα μάθησης εκπαιδευτικών 169
8.5 Περιορισμοί της έρευνας 170
8.6 Προτάσεις μελλοντικής έρευνας 171
8.7 Προτάσεις για αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών 173
8.8 Επίλογος 174
Δημοσιεύσεις 177
Βιβλιογραφία 178
Παράρτημα 195
Α. Επιστολή/Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το πιλοτικό MOOC (2016) 195
Β. Εισαγωγικό σημείωμα του πιλοτικού MOOC (2016) 197
Γ. Ερωτηματολόγιο πιλοτικής έρευνας 200
Δ. Οδηγός ημιδομημένων συνεντεύξεων πιλοτικής έρευνας 205
Ε. Επιστολή/Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το κύριο MOOC (2018) 206
ΣΤ. Εισαγωγικό σημείωμα του κύριου MOOC (2018) 208
Ζ. Ερωτηματολόγιο κύριας έρευνας 211
Η. Οδηγός ημιδομημένων συνεντεύξεων κύριας έρευνας 216
Θ. Υλικό μεταγραφής συνεντεύξεων πιλοτικής φάσης της έρευνας 218
Ι. Υλικό μεταγραφής συνεντεύξεων κύριας φάσης της έρευνας 271

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 2.1. Παιδαγωγική των MOOCs 16
Πίνακας 2.2. Ορισμοί επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών 24
Πίνακας 2.3. Διαδικτυακή επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών (Gaible & Burns, 2005) 30
Πίνακας 2.4. Στρατηγικές επαγγελματικής ανάπτυξης με ΤΠΕ (Vrasidas & Glass, 2007) 31
Πίνακας 3.1. Φάσεις στρατηγικής αναζήτησης μελετών TPD-MOOCs 52
Πίνακας 3.2. Μεθοδολογικά βήματα συλλογής και ανάλυσης άρθρων 53
Πίνακας 3.3. Κατηγοριοποίηση ερευνών TPD-MOOC 54
Πίνακας 3.4. Ταξινόμηση των άρθρων σε κατηγορίες 64
Πίνακας 4.1. Αξιοποίηση μοντέλων TPD στον σχεδιασμό των MOOCs 71
Πίνακας 4.2. Περιεχόμενο, δομή και διάρθρωση πιλοτικού MOOC 84
Πίνακας 5.1. Παρουσία συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας 94
Πίνακας 5.2. Παρουσία συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων των ομάδων 95
Πίνακας 5.3. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Σχεδιασμός MOOC 97
Πίνακας 5.4. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Υλοποίηση MOOC 99
Πίνακας 5.5. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Στόχοι και προσδοκίες 100
Πίνακας 5.6. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων . 102
Πίνακας 5.7. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Τεχνολογικά περιβάλλοντα MOOC 103
Πίνακας 5.8. Φόρτιση παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC 105
Πίνακας 5.9. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC. 106
Πίνακας 5.10. Φόρτιση παραγόντων σχετικά με τους στόχους και την επαγγελματική ανάπτυξη 107
Πίνακας 5.11. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων (στόχοι/επαγγελματική ανάπτυξη). 108
Πίνακας 5.12. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC (ερωτηματολόγιο) 109
Πίνακας 5.13. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC (συνεντεύξεις) 112
Πίνακας 5.14. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC (Forum) 114
Πίνακας 5.15. Συγκεντρωτικός πίνακας παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης 118
Πίνακας 5.16. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC (ποιοτική και ποσοτική ανάλυση) ... 120
Πίνακας 6.1. Άξονες και παράγοντες σχεδιασμού MOOC κύριας φάσης 123
Πίνακας 6.2. Περιεχόμενο, δομή και διάρθρωση MOOC κύριας φάσης 126
Πίνακας 7.1. Παρουσία συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας 135
Πίνακας 7.2. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Σχεδιασμός MOOC 139
Πίνακας 7.3. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Υλοποίηση MOOC 140
Πίνακας 7.4. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Στόχοι και προσδοκίες 141
Πίνακας 7.5. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων . 143
Πίνακας 7.6. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Τεχνολογικά περιβάλλοντα MOOC 144
Πίνακας 7.7. Φόρτιση παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC 146
Πίνακας 7.8. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων (σχεδιασμός και υλοποίηση) 146
Πίνακας 7.9. Φόρτιση παραγόντων σχετικά με στόχους και επαγγελματική ανάπτυξη 148
Πίνακας 7.10. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων (στόχοι/επαγγελματική ανάπτυξη). 149
Πίνακας 7.11. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων MOOC (ερωτηματολόγιο) 150
Πίνακας 7.12. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων MOOC (συνεντεύξεις) 152
Πίνακας 7.13. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων του MOOC (Forum) 156
Πίνακας 7.14. Συγκεντρωτικός πίνακας παραγόντων σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων 160
Πίνακας 7.15. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων (ποσοτική και ποιοτική ανάλυση) 162

Ευρετήριο Σχημάτων

Σχήμα 1.1. Συνοπτική αποτύπωση διάρθρωσης της έρευνας 6
Σχήμα 2.1. Στοιχεία συστήματος επαγγελματικής ανάπτυξης (Borko, 2004) 24
Σχήμα 2.2. Μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών Guskey (2002) 25
Σχήμα 2.3. Προσέγγιση μοντέλου Guskey κατά Prestridge (2016) 25
Σχήμα 2.4. Οντολογικό μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης Evans (2008) 26
Σχήμα 2.5. Εννοιολογικό πλαίσιο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών Desimone (2009) 26
Σχήμα 2.6. Μοντέλο on-line επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών 29
Σχήμα 2.7. Δραστηριότητες κατά τη συνεργατική γραφή 37
Σχήμα 2.8. Στρατηγική της γραφής του ενός συντάκτη 38
Σχήμα 2.9. Στρατηγική της διαδοχικής γραφής 39
Σχήμα 2.10. Στρατηγική της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης 40
Σχήμα 2.11. Στρατηγική της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης 40
Σχήμα 2.12. Στρατηγική της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής 41
Σχήμα 3.1. Πλήθος άρθρων ανά κατηγορία 65
Σχήμα 4.1. Υβριδικό πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης των MOOCs 70
Σχήμα 4.2. Σχεδιασμός των δύο TPD-MOOCs 72
Σχήμα 4.3. Παιδαγωγικός σχεδιασμός πιλοτικού MOOC 75
Σχήμα 4.4 Οθόνη της αρχικής σελίδας του MOOC 77
Σχήμα 4.5. Ανάπτυξη του MOOC της πιλοτικής φάσης 77
Σχήμα 4.6. Οθόνη της πλατφόρμας με οδηγίες και εκπαιδευτικό υλικό (1η εβδομάδα) 85
Σχήμα 4.7. Οθόνη της πλατφόρμας με εκπαιδευτικό υλικό (3η εβδομάδα) 86
Σχήμα 4.8. Οθόνη με ανάθεση υποχρεωτικής και προαιρετικής εργασίας (5η εβδομάδα) 87
Σχήμα 4.9. Λίστα υποχρεωτικών και προαιρετικών εργασιών πιλοτικού μαθήματος 88
Σχήμα 4.10. Τριγωνοποίηση της ανάλυσης δεδομένων πιλοτικής έρευνας 89
Σχήμα 5.1. Απόσπασμα συζήτησης συμμετεχόντων 95
Σχήμα 5.2. Απόσπασμα συζήτησης συμμετεχόντων 96
Σχήμα 5.3. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC 109
Σχήμα 5.4. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων στόχων και επαγγελματικής ανάπτυξης 109
Σχήμα 6.1. Η αρχική σελίδα του MOOC συνεργατικής γραφής 124
Σχήμα 6.2. Οθόνη μαθήματος με εκπαιδευτικό υλικό και οδηγίες (2η εβδομάδα) 128
Σχήμα 6.3. Οθόνη με την ανάθεση υποχρεωτικής ομαδικής εργασίας (2η εβδομάδα) 129
Σχήμα 6.4. Οθόνη της πλατφόρμας με εκπαιδευτικό υλικό (3η εβδομάδα) 130
Σχήμα 6.5. Λίστα υποχρεωτικών εργασιών που υλοποιήθηκαν στο MOOC 131
Σχήμα 7.1. Απόσπασμα από χώρο συζήτησης ομάδας 136
Σχήμα 7.2. Γράφημα της δραστηριότητας εκπαιδευτικών στον χώρο συζητήσεων των ομάδων 137
Σχήμα 7.3. Απόσπασμα από χώρο συζήτησης της ολομέλειας 137
Σχήμα 7.4. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC 147
Σχήμα 7.5. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων στόχων και επαγγελματικής ανάπτυξης 149

Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή

1.1 Οριοθέτηση του προβλήματος

Οι δύο πρώτες δεκαετίες του εικοστού πρώτου αιώνα χαρακτηρίζονται από την εντυπωσιακή τεχνολογική ανάπτυξη από τη μια και τις απρόβλεπτες οικονομικές εξελίξεις από την άλλη, οι οποίες συμβάλλουν στην ενίσχυση του αισθήματος αβεβαιότητας των πολιτών των περισσοτέρων κρατών παγκοσμίως. Η νέα αυτή κατάσταση σηματοδοτεί για τα άτομα την ανάγκη διαρκούς αναβάθμισης των προσόντων και των ικανοτήτων τους, προκειμένου να καταστούν περισσότερο ανταγωνιστικά σε μια διαρκώς μεταλλασσόμενη αγορά εργασίας. Επομένως, η διά βίου μάθηση έχει αναχθεί σε καθοριστικό παράγοντα του τρόπου με τον οποίο μαθαίνουμε και της χρονικής στιγμής κατά την οποία μπορούμε να μάθουμε (de Freitas, 2013). Ταυτόχρονα, η αυξανόμενη διαθεσιμότητα της ευρυζωνικότητας και η συντελούμενη ψηφιακή επανάσταση δημιουργούν νέες μορφές προσέγγισης και εκμάθησης εκπαιδευτικού περιεχομένου, όπως για παράδειγμα η ηλεκτρονική μάθηση (online learning) που παρέχει ευκολότερη πρόσβαση στο ψηφιακό περιεχόμενο και πιο πρόσφατα η κινητή μάθηση (mobile learning), που άλλαξε άρδην τον τόπο και τον χρόνο μάθησης, δηλαδή μπορεί κανείς να μαθαίνει οπουδήποτε και οποτεδήποτε (de Freitas, 2013, Τζιμογιάννης, 2017).

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια μετατόπιση της ηλεκτρονικής μάθησης από τα συμβατικά προγράμματα προς τις ανοικτές προσεγγίσεις που αξιοποιούν νέες τεχνολογικές πλατφόρμες, κινητές συσκευές, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και Ανοικτούς Εκπαιδευτικούς Πόρους (Open Educational Resources, OER). Οι εξελίξεις αυτές έχουν αλλάξει τον τρόπο πρόσβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία και έχουν οδηγήσει στη δημιουργία μαθησιακών εμπειριών μέσω συνεργατικών περιβαλλόντων, διασυνδεδεμένων ομάδων, δικτύων και κοινοτήτων μάθησης (de Freitas, 2013· Yuan & Powell, 2013). Μεταξύ των νέων μορφών ηλεκτρονικής μάθησης κατατάσσονται τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα, τα οποία βρίσκονται, διεθνώς, στο κέντρο του εκπαιδευτικού ενδιαφέροντος, καθώς προσφέρονται από τριτοβάθμια εκπαιδευτικά ιδρύματα και οδηγούν στην απόκτηση δεξιοτήτων και γνώσεων σε ποικίλα γνωστικά αντικείμενα ή στη συγκέντρωση πιστωτικών μονάδων για απόκτηση πτυχίου (Conole, 2014· Milligan & Littlejohn, 2017).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των τελευταίων ετών αποτελούν το Διαδίκτυο, οι κινητές συσκευές, καθώς και τα εικονικά περιβάλλοντα μάθησης. Τα τελευταία, μάλιστα, ώθησαν, καταρχάς, τα πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα να συνειδητοποιήσουν ότι οι τεχνολογικές εφαρμογές αποτελούν μέρος των υπηρεσιών που πρέπει να προσφέρουν στους φοιτητές τους. Η διαπίστωση αυτή ενεργοποίησε τους διδάσκοντες να αναρτούν εκπαιδευτικό υλικό και να παρέχουν τη δυνατότητα επικοινωνίας με τους φοιτητές μέσω εργαλείων, όπως τα forums, τα blogs και τα wikis (Conole, 2014). Η δυναμική εξέλιξη και διάδοση των διαδικτυακών εργαλείων, που προάγουν την αλληλεπίδραση, έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ανοικτών και ευέλικτων περιβαλλόντων μάθησης που υποστηρίζουν την ενεργό, συνεργατική, αυτοκατευθυνόμενη και διά βίου μάθηση, χωρίς εμπόδια χρόνου και απόστασης (Brown & Adler, 2008· Jimoyiannis et al., 2013).

Τα MOOCs αποτελούν το νέο παράδειγμα ανοικτής και ευέλικτης μάθησης από απόσταση για μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Το καλοκαίρι του 2011, όταν ο Sebastian Thrun προσέλκυσε περισσότερους από 160.000 συμμετέχοντες στο ανοικτό μάθημά του σχετικά με την τεχνητή νοημοσύνη (Ebner et al., 2020), τα MOOCs κέρδισαν την προσοχή αποκτώντας μεγάλη δημοσιότητα (Fred, 2012). Τα τελευταία χρόνια έχουν πολλαπλασιαστεί εκθετικά, καθώς πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο τα έχουν υιοθετήσει ως ουσιαστικό μέρος του εκπαιδευτικού προγράμματος που προσφέρουν όχι μόνο στους φοιτητές τους αλλά και στο ευρύ κοινό. Κατά τη διάρκεια του 2019 περισσότερα από 900 Πανεπιστημιακά Ιδρύματα προσέφεραν περίπου 13500 ανοικτά μαθήματα και περίπου 110 εκατομμύρια μεμονωμένα άτομα έκαναν εγγραφή σε, τουλάχιστον, ένα MOOC (Class Central 2019).

Η αλματώδης αυτή ανάπτυξη των MOOCs είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του ερευνητικού ενδιαφέροντος για αυτά. Η έρευνα που αφορά τα MOOCs γενικού περιεχομένου είναι εκτεταμένη και έχει κατευθυνθεί, κυρίως, προς τη μελέτη των χαρακτηριστικών της ανοικτότητας, της μαζικότητας, της πολυμορφίας και των νέων τρόπων εμπλοκής των εκπαιδευομένων (Eriksson et al., 2017· Hew, 2016· Littlejohn et al., 2016· Veletsianos & Shepherdson, 2016). Παράλληλα, ένα ευρύ φάσμα θεμάτων είναι ανοικτό για περαιτέρω έρευνα και ανάλυση: α) το μεγάλο και ποικίλο σώμα των συμμετεχόντων στα MOOCs (φοιτητές, εκπαιδευτές, σχεδιαστές, ιδρύματα κλπ.), β) τα κίνητρα συμμετοχής των εκπαιδευομένων και το σημαντικό πρόβλημα της διαρροής ή εγκατάλειψης, γ) ζητήματα παιδαγωγικού σχεδιασμού των MOOCs, όπως περιεχόμενο, εκπαιδευτικοί πόροι, χρησιμοποιούμενες τεχνολογίες, μαθησιακές δραστηριότητες και άλλα παρόμοια, δ) πρότυπα εμπλοκής και αυτορρύθμισης της μάθησης και ε) μαθησιακά αποτελέσματα των συμμετεχόντων (Κούκης & Τζιμογιάννης, 2018· Koukis & Jimoyiannis, 2019· Littlejohn et al., 2016· Veletsianos & Shepherdson, 2016).

Στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη των MOOCs συγκλίνουν ιδέες και προσεγγίσεις από διαφορετικά επιστημονικά πεδία, όπως είναι η ηλεκτρονική μάθηση, οι εκπαιδευτικές τεχνολογίες, ο μαθησιακός σχεδιασμός και οι εκπαιδευτικές πολιτικές για την ανώτατη εκπαίδευση και τη διά βίου μάθηση (Τζιμογιάννης, 2017). Σε σχέση με τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις, που υιοθετούν, καταγράφονται δύο βασικοί τύποι MOOCs (Siemens, 2013): α) τα xMOOCs που θεωρούνται συνέχεια των παραδοσιακών μαθημάτων και βασίζονται στο μοντέλο της μεταφοράς γνώσης μέσω της παροχής κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού στους εκπαιδευόμενους και β) τα cMOOCs που στηρίζονται στις αρχές του κονεκτιβισμού (Siemens, 2013) σύμφωνα με τις οποίες η γνώση είναι κοινωνική κατασκευή, κατανεμημένη και μοιράζεται μέσα από δίκτυα ως αποτέλεσμα της ατομικής εμπλοκής, της συνεργασίας και της κοινωνικής δικτύωσης των συμμετεχόντων (εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών). Παράλληλα με τους δύο αυτούς τύπους MOOCs εμφανίζονται νέες μορφές, όπως τα υβριδικά MOOCs (blended ή bMOOCs), που συνδυάζουν χαρακτηριστικά των cMOOCs και xMOOCs (Yousef et al., 2015) και τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης (professional development MOOCs, pd MOOCs) που αναπτύσσονται σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς (Vivian et al., 2014), ενώ τελευταία έχουν εφαρμοστεί και στην επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών

(Koukis & Jimoyiannis, 2017· Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Littlejohn et al., 2016· Laurillard, 2016· Misra, 2018).

1.2 Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών

Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών αποτελεί από τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα έναν οριοθετημένο αναπτυσσόμενο τομέα έρευνας και παρά το γεγονός ότι δεν εμφανίζεται με το ίδιο πάντα εννοιολογικό περιεχόμενο, μπορεί να θεωρηθεί ως μια διαδικασία, κατά την οποία ο εκπαιδευτικός εκτελεί μια δραστηριότητα με σκοπό να επιτύχει την αλλαγή στάσεων και την ανάπτυξη δεξιοτήτων σε τομείς που σχετίζονται με το επάγγελμά του (Evans, 2002). Πολλοί φορείς, οργανισμοί αλλά και η ίδια η πολιτεία ασχολούνται με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, γιατί θεωρούν σημαντική τη συμβολή της στις εξελίξεις που συντελούνται στον χώρο της εκπαίδευσης (Cambell, 2003· Day, 2001· Kennedy, 2005). Σύμφωνα με τον Guskey (2002), σε επίπεδο χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής, κανένα σχέδιο αναβάθμισης της εκπαίδευσης δεν θα έχει αποτέλεσμα, αν δεν περιλαμβάνει την ενίσχυση των ίδιων των εκπαιδευτικών. Η διαπίστωση αυτή πρακτικά σημαίνει ότι αναγνωρίζεται ο καταλυτικός ρόλος των εκπαιδευτικών, καθώς αυτοί είναι που θα εφαρμόσουν στην πράξη καινοτόμες μεθόδους διδασκαλίας, επομένως, η επίτευξη κάθε προσπάθειας εκπαιδευτικής αλλαγής εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επαγγελματική ικανότητα και τα προσόντα των εκπαιδευτικών (Garet et al., 2001).

Από την πλευρά των ίδιων των εκπαιδευτικών απαραίτητη είναι η ύπαρξη γνώσεων και ικανοτήτων, όπως η άριστη γνώση του γνωστικού αντικειμένου, καθώς και οι ικανότητες προσαρμογής στις νέες απαιτήσεις και εφαρμογής εκπαιδευτικών πρακτικών που βασίζονται σε νέα πρότυπα (Garet et al., 2001). Η επαγγελματική ανάπτυξη, λοιπόν, παρέχει στον εκπαιδευτικό τη δυνατότητα να αναπτύξει το απαραίτητο γνωστικό υπόβαθρο και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την επιτυχία στην τάξη (Vrasidas & Glass, 2004). Έτσι, συμμετέχοντας σε διαδικασίες επαγγελματικής ανάπτυξης και βελτιώνοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να «εξελίσσονται» και να ανταποκρίνονται θετικά στα διδακτικά τους καθήκοντα. Επομένως, η συνεισφορά της επαγγελματικής ανάπτυξης στο εκπαιδευτικό έργο έγκειται στο ότι προσφέρει στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα επιστημονικού αναστοχασμού αναφορικά με τον τρόπο προσέγγισης του διδακτικού τους αντικειμένου, τη διαμόρφωση μαθησιακών δραστηριοτήτων και την επιλογή των εκπαιδευτικών στρατηγικών που υιοθετούν.

Η παραδοσιακή επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών πραγματοποιείται άλλοτε σε επίπεδο σχολικής μονάδας και άλλοτε με τη μορφή εκπαιδευτικών εργαστηρίων και συναντήσεων ή με τη μορφή έργων (projects) μικρών ομάδων εκπαιδευτικών ή επαγγελματικών εκπαιδευτικών χαρτοφυλακίων (portfolios) (Manning et al., 2014). Οι παραδοσιακές προσεγγίσεις της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών φαίνεται να έχουν περιορισμένη επίδραση στην ικανότητα των εκπαιδευτικών να εφαρμόσουν καινοτόμες διδακτικές προσεγγίσεις (Jimoyiannis, Gravani & Karagiorgi, 2011). Επομένως, η αναγκαιότητα διαρκούς ενίσχυσης του θεσμού της επαγγελματικής ανάπτυξης για τους εκπαιδευτικούς από τη μια και η προαναφερόμενη εξέλιξη των τεχνολογικών μέσων και του Διαδικτύου για την παροχή ποιοτικής και αποτελεσματικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από

την άλλη, ώθησαν κάποιους οργανισμούς αλλά και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να δημιουργήσουν διαδικτυακά εξ αποστάσεως προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (on-line TPD) συμπληρωματικά στα ήδη υπάρχοντα παραδοσιακά προγράμματα αυτού του είδους.

Κι ενώ τα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών είναι είτε υποχρεωτικά είτε προαιρετικά, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν περισσότερο όσα αποσκοπούν στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία των γνωστικών τους αντικειμένων και όσα είναι προαιρετικά, γιατί πληρούν τους επαγγελματικούς και τους προσωπικούς στόχους τους και είναι ευέλικτα, ώστε να ενσωματωθούν στο πολυάσχολο πρόγραμμά τους (Castaño-Muñoz et al., 2018· Cinganotto & Cuccurullo, 2019· Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018· Kennedy & Laurillard, 2019). Στο πλαίσιο αυτό, ως συνέχεια των on-line προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, εντάσσεται και η αξιοποίηση των TPD-MOOCs, καθώς η συμμετοχή σε αυτά είναι ευέλικτη, εθελοντική και επιτρέπει στους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς να ρυθμίσουν σε μεγάλο βαθμό την εμπλοκή και τη συμμετοχή τους (Manning et al., 2014· Ngeze & Sridhar, 2019).

Τα MOOCs, επομένως, αξιοποιήθηκαν πρόσφατα στο πεδίο της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ανέδειξαν αισιόδοξα ευρήματα σε σχέση με τα μαθησιακά αποτελέσματα των συμμετεχόντων και τα ποσοστά ολοκλήρωσής τους (Koutsodimou & Jimoyiannis 2015· Laurillard, 2016· Ngeze & Sridhar, 2019· Wang et al., 2018). Οι μελέτες στο συγκεκριμένο πεδίο κινήθηκαν, κυρίως, στη διερεύνηση: α) των παραγόντων που αφορούσαν τον σχεδιασμό και την παιδαγωγική των MOOCs, β) των κινήτρων συμμετοχής των εκπαιδευτικών και γ) της αποτελεσματικότητας των MOOCs όσον αφορά την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Kellogg & Edelmann, 2015· Koukis & Jimoyiannis, 2017· Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Laurillard, 2016· Ngeze & Sridhar, 2019· Vivian et al., 2014).

Η ανά χείρας διδακτορική διατριβή παρουσιάζει και προτείνει ένα ολοκληρωμένο μεθοδολογικό πλαίσιο για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη μελέτη MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Το εν λόγω πλαίσιο σχεδιάστηκε, αναπτύχθηκε, αξιολογήθηκε και ολοκληρώθηκε μέσω εμπειρικής μελέτης δύο σταδίων: α) πιλοτικής έρευνας και β) κύριας έρευνας που αφορούν τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη μελέτη δύο MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών που διδάσκουν γλωσσικά μαθήματα (φιλολόγων).

Στο παρόν κεφάλαιο, αρχικά, πραγματοποιήθηκε η παρουσίαση του γενικού πλαισίου της έρευνας της διατριβής. Έπειτα, περιγράφεται ο σκοπός της, καθώς και ο σχεδιασμός της έρευνας και τεκμηριώνεται η συνεισφορά της στο ερευνητικό πεδίο. Τέλος, παρατίθεται η διάρθρωση της διατριβής.

1.3 Σκοπός και σχεδίαση της διατριβής

Η εκπαιδευτική έρευνα αναφορικά με τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών έχει επικεντρωθεί, κατά κύριο λόγο, στον εντοπισμό των χαρακτηριστικών σχεδιασμού τους, αναδεικνύοντας ως σημαντικά το προφίλ των εμπλεκομένων και την επιλογή γνωστικού αντικειμένου (Qian et al., 2018), την

αλληλεπίδραση και τον διάλογο που αναπτύσσονται μεταξύ των συμμετεχόντων (Prestridge & Tondeur, 2015), καθώς και την ευθυγράμμισή τους με τις ανάγκες των εκπαιδευτικών και την παροχή πρακτικής εμπειρίας (Riviou et al., 2014). Υπήρξαν, επίσης, έρευνες που ανέδειξαν ως σημαντικά στοιχεία αναφορικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εξ αποστάσεως ή/και μεικτών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών τη δομή του προγράμματος, τους στόχους, τις εκπαιδευτικές μεθόδους/τεχνικές και την αξιολόγηση των προγραμμάτων από τους εκπαιδευτικούς (MacDonald & Campbell, 2012· Philipsen et al., 2019· Wang, et al., 2010).

Σκοπός της παρούσας διατριβής είναι να διερευνηθούν οι παράγοντες σχεδιασμού και αποτελεσματικότητας των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιπλέον, η διατριβή στοχεύει να αναδείξει τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών για την προστιθέμενη αξία των MOOCs, ως νέας μορφής ηλεκτρονικής μάθησης, στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και να καταγράψει τον τρόπο με τον οποίο τα MOOCs προάγουν την κοινότητα μάθησης (community of learning). Επίσης, διερευνήθηκαν οι παράγοντες που συμβάλλουν στη συνεργασία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, στην ποιοτική αλληλεπίδρασή τους στον χώρο του MOOC και προωθούν την ενεργητική συμμετοχή τους σε μια διαδικτυακή κοινότητα μάθησης.

Για τον σκοπό αυτό σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δύο MOOCs που είχαν στόχο την ενίσχυση των ικανοτήτων εν ενεργεία φιλολόγων, που διδάσκουν σε δημόσια και ιδιωτικά γυμνάσια και λύκεια, να εντάξουν ψηφιακά εργαλεία στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Η διατριβή μελετά τις απόψεις των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών για τους παράγοντες σχεδιασμού, οι οποίοι συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των MOOCs σε σχέση με την επαγγελματική τους ανάπτυξη και παρέχει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τον σχεδιασμό και την ανάλυση της εμπλοκής των εκπαιδευτικών στις δραστηριότητες των συγκεκριμένων MOOCs.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διατριβής ανέδειξε νέους παράγοντες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών συγκεντρώνοντας κρίσιμες πληροφορίες από συμμετέχοντες που ήταν έμπειροι εκπαιδευτικοί. Ο σχεδιασμός της έρευνας βασίστηκε σε τρεις υποθέσεις/παραδοχές:

- Οι συμμετέχοντες ως εκπαιδευτικοί έχουν αναπτύξει μια συνεκτική βάση παιδαγωγικών γνώσεων. Συνεπώς, σε σχέση με άλλους συμμετέχοντες, υποθέτουμε ότι μπορούν να προσφέρουν σημαντικές και εις βάθος πληροφορίες για την παιδαγωγική των MOOCs που, ενδεχομένως, έχουν ευρύτερη αξία για τον σχεδιασμό τόσο των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης, όσο και άλλων τύπων MOOCs.
- Ο τρόπος με τον οποίο οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί αντιλαμβάνονται ένα MOOC επηρεάζει το πώς ανταποκρίνονται και πώς συμμετέχουν στις προβλεπόμενες μαθησιακές δραστηριότητες, προκειμένου να αποκτήσουν νέες γνώσεις και δεξιότητες. Κατά συνέπεια, εκτιμήθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί θα είχαν πιο ενεργητική συμμετοχή σε ένα MOOC που περιλαμβάνει αλληλεπιδραστικές και συνεργατικές δραστηριότητες.

- Τέλος, η επιλογή των φιλολόγων ως ομάδας στόχου των συγκεκριμένων MOOCs βασίστηκε στο ότι οι εφαρμογές Web 2.0 έχουν σημαντικά χαρακτηριστικά που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Σε συνδυασμό με τον κεντρικό ρόλο που έχουν, ειδικά τα τελευταία χρόνια, οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση ως πεδίο επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών θεωρήθηκε ότι η απόκτηση-ενίσχυση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών γνώσεων για την αξιοποίηση εφαρμογών Web 2.0 θα δημιουργούσε αυξημένο ενδιαφέρον συμμετοχής για εκπαιδευτικούς φιλολόγους.

Το Σχήμα 1.1 αποτυπώνει συνοπτικά τη διάρθρωση της ερευνητικής μας πορείας.

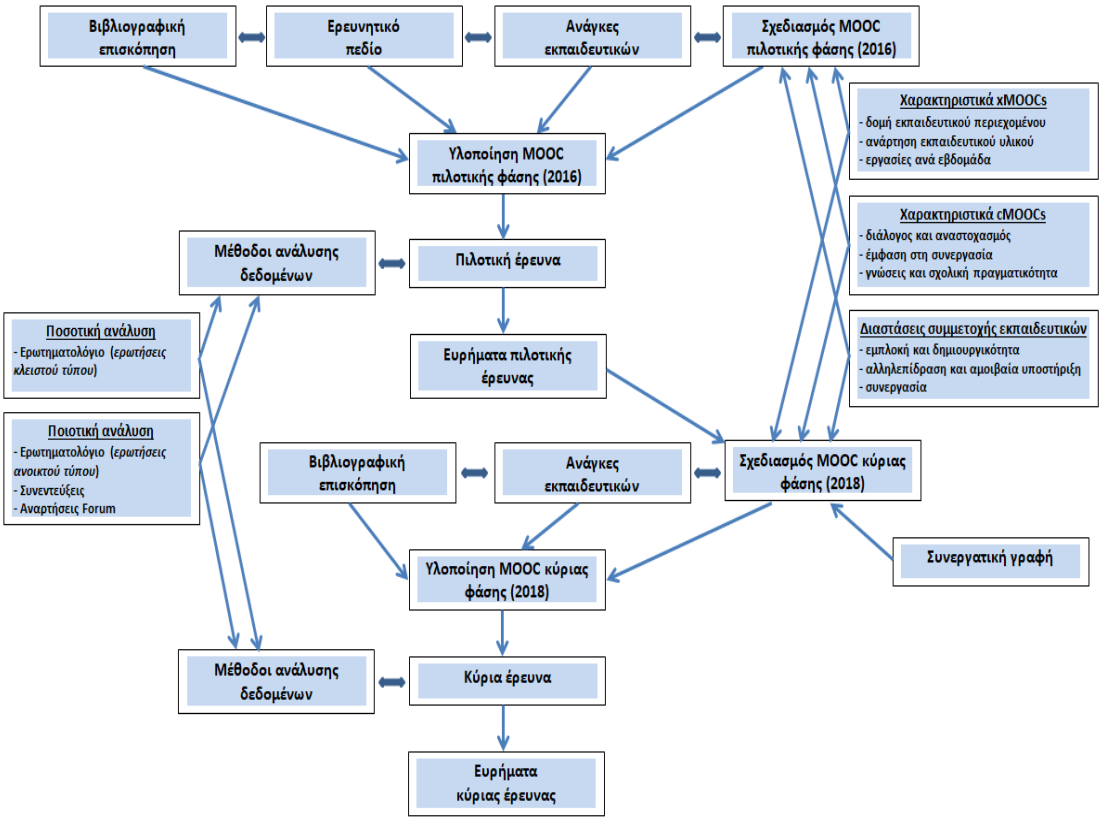

Σχήμα 1.1. Συνοπτική αποτύπωση διάρθρωσης της έρευνας

Η ανάλυση βασίστηκε σε τρεις πηγές ερευνητικών δεδομένων, ποσοτικών και ποιοτικών, που αφορούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση δύο MOOCs (πιλοτική και κύρια έρευνα) και προήλθαν: α) από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων σε ειδικά ερωτηματολόγια μετά την ολοκλήρωση κάθε MOOC, β) από ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς και γ) από την αλληλεπίδραση και ανταλλαγή απόψεων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στους χώρους ασύγχρονης συζήτησης (forum) κάθε MOOC.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες θεώρησαν εύστοχο και αποτελεσματικό το πλαίσιο σχεδιασμού των δύο MOOCs. Πρόκριναν ως κρίσιμα για την ενεργητική συμμετοχή τους: α) το περιεχόμενο του μαθήματος που είχε άμεση σχέση με τη διδακτική πράξη, β) την παιδαγωγική προσέγγιση και την πρακτική εφαρμογή των ψηφιακών εργαλείων και γ) την οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προτεινόμενων εργασιών. Πολλοί τόνισαν, επίσης, ότι η ευελιξία και πλεονεκτήματα της

εκπαίδευσης μέσω MOOCs τούς βοήθησαν να αντιμετωπίσουν εμπόδια που σε άλλη περίπτωση θα τους ωθούσαν σε εγκατάλειψη της προσπάθειάς τους.

Όσον αφορά την υλοποίηση, ως ισχυροί παράγοντες του σχεδιασμού αναδείχθηκαν η αλληλεπίδραση και η συνεργασία με συναδέλφους, καθώς και το ότι κλήθηκαν να ενσαρκώσουν διττό ρόλο, αυτόν του εκπαιδευτικού και ταυτόχρονα του εκπαιδευόμενου/μαθητή που ασκείται στη συνεργασία για την υλοποίηση μιας μαθησιακής δραστηριότητας. Μέσα από τη διαδικασία αυτή είναι σε θέση να υποψιαστούν τις δυσκολίες που συνήθως αντιμετωπίζουν οι μαθητές στην προσπάθεια συνεργασίας τους. Ακόμη, όλοι οι εκπαιδευτικοί είχαν ενεργητική συμμετοχή στους χώρους συζητήσεων, λιγότερο σε αυτούς της ολομέλειας και περισσότερο στον χώρο της ομάδας, γιατί εκεί επικοινώνησαν και αντάλλαξαν ιδέες με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους για τη διεκπεραίωση των εργασιών τους. Στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας επικοινώνησαν και με τους συντονιστές του μαθήματος στις ελάχιστες περιπτώσεις που υπήρξαν απορίες ή/και δυσκολίες τεχνικής ή οργανωτικής φύσης, οι οποίες δεν μπορούσαν να επιλυθούν σε επίπεδο ομάδας. Αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι η αλληλεπίδραση και η υποστήριξη από ομότιμους, ως κρίσιμος παράγοντας σχεδιασμού συνεργατικού MOOC για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, λειτούργησε ικανοποιητικά στην περίπτωσή μας.

Τα αποτελέσματα της ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης κατέδειξαν ότι, όσον αφορά τις απόψεις των συγκεκριμένων εκπαιδευτικών σχετικά με τη συμβολή των δύο MOOCs: α) στην ανάπτυξη γνώσεων και ικανοτήτων ενσωμάτωσης των προτεινόμενων ψηφιακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων και β) στην επαγγελματική τους ανάπτυξη, η πλειονότητα των συμμετεχόντων είχε ιδιαίτερα θετική άποψη. Υποστήριξαν ότι κατέκτησαν τεχνολογικές και παιδαγωγικές γνώσεις που ενίσχυσαν την αυτοπεποίθηση και την ικανότητά τους να εντάξουν νέα ψηφιακά εργαλεία στη διδασκαλία τους. Επιπλέον, αξιολόγησαν θετικά τα συνεργατικά χαρακτηριστικά και τη μάθηση στην κοινότητα, στοιχεία του σχεδιασμού και της υλοποίησης των δύο MOOCs. Ακόμη, οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν πρόθυμοι να παρακολουθήσουν ξανά ένα αντίστοιχο MOOC και ότι θα συνιστούσαν το ίδιο και σε συναδέλφους τους.

Εν τέλει, η ανάλυση των δεδομένων κατέδειξε ότι τα MOOCs έγιναν αποδεκτά από την πλειονότητα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών ως ένα νέο μέσο για την παροχή αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης. Παρά τους αρχικούς ενδοιασμούς των συμμετεχόντων η επιλογή της υποχρεωτικής συνεργασίας στο πλαίσιο των εβδομαδιαίων εργασιών τους κατά την εφαρμογή του δεύτερου MOOC αποδείχθηκε αποτελεσματική και οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίθηκαν στις απαιτήσεις της συνεργασίας με άγνωστους συναδέλφους. Πολλοί συμμετέχοντες, τέλος, τόνισαν τον σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε για την ενεργητική συμμετοχή τους η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια κοινότητα μάθησης και μάλιστα αποτελούμενη από εκπαιδευτικούς της ίδιας ειδικότητας.

1.4 Σημασία και πρωτοτυπία της διατριβής

Η ραγδαία ανάπτυξη του Διαδικτύου και των εφαρμογών του είχε ως αποτέλεσμα τη διάδοση της ηλεκτρονικής μάθησης σε προγράμματα διά βίου μάθησης (Jimoyiannis, Gravani & Karagiorgi, 2011). Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιήθηκε και

το πέρασμα της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών από τα παραδοσιακά στα on-line προγράμματα. Στη συνέχεια, η μεγάλη αποδοχή που γνώρισαν τα MOOCs ως νέα μορφή ηλεκτρονικής μάθησης οδήγησε πολλά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στην προσφορά προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών μέσω MOOCs. Στην αφετηρία αυτής της διάστασης της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών αναδείχθηκε ότι νέες ιδέες για την εκπαιδευτική διαδικασία και νέες δεξιότητες για τους εκπαιδευτικούς μπορούν να προκύψουν όχι μόνο από το μαθησιακό περιεχόμενο των MOOCs, αλλά και από τη δημιουργία δικτύων εκπαιδευτικών και από τις συζητήσεις με ομότιμους (Manning, 2014). Η συνεχής αύξηση των TPD-MOOCs και οι σχετικές με αυτά έρευνες καταδεικνύουν ότι τα MOOCs μπορούν να υπηρετήσουν ποιοτικά τον θεσμό της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, γιατί ικανοποιούν τις ανάγκες των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών (Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018· King, Luan & Lopes, 2018· Napier, Huttner-Loan & Reich, 2018· Philipsen et al., 2019c· Shah et al., 2018· Wang & Zhu, 2019), προσφέρουν εκπαιδευτικό περιεχόμενο με αναφορά στην εκπαιδευτική πράξη (Falkner, Vivian & Williams, 2018· Ngeze & Sridhar, 2019· Rahimi et al., 2018)· Shah et al., 2018· Trust & Pektas, 2019· Yurkofsky et al., 2019) και δημιουργούν προϋποθέσεις για τη συνεργασία των εκπαιδευτικών που τα παρακολουθούν (Akoglu, Lee & Kellogg, 2019)· Falkner et al., 2017· Håklev & Slotta, 2017· Laurillard, 2016· Banerjee, Warriem & Mishra, 2018)· Philipsen et al., 2019a· Prestridge & Tondeur, 2015· Smith et al., 2016).

Η πρωτοτυπία της διατριβής έγκειται στον καινοτόμο σχεδιασμό δύο TPD-MOOCs με υψηλά ποσοστά ολοκλήρωσης (62,50% και 57,60%) σε σύγκριση με τα ευρήματα άλλων σχετικών ερευνών και στην ανάδειξη παραγόντων σχεδιασμού και αποτελεσματικότητας που δεν έχουν έως τώρα διερευνηθεί. Η παρούσα διατριβή προτείνει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, το οποίο δεν βασίζεται στην ανάρτηση τυποποιημένου εκπαιδευτικού υλικού και στη μεταφορά γνώσης από ειδικούς σε μη ειδικούς αλλά στη δημιουργία μιας δυναμικής κοινότητας εκπαιδευτικών της ίδιας ειδικότητας με έμφαση στη συνεργασία και την αλληλεπίδραση, καθώς και στη δημιουργία πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού από τους ίδιους τους συμμετέχοντες.

Η υιοθέτηση ενός υβριδικού μοντέλου που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά xMOOC και cMOOC στον σχεδιασμό και την υλοποίηση TPD-MOOCs (Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Τζιμογιάννης, 2017) επιλέχθηκε, λόγω της αντίληψης ότι η αποτελεσματική επαγγελματική ανάπτυξη δίνει μεγάλη βαρύτητα στον διττό ρόλο των εκπαιδευτικών, αφού κατά τη συμμετοχή τους σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης είναι εκπαιδευόμενοι (learners) και εκπαιδευτές (teachers), λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα ο κάθε ρόλος περιλαμβάνει (Darling-Hammond & McLaughlin, 1995). Θεωρήθηκε, δηλαδή, σκόπιμο οι εκπαιδευτικοί να αισθανθούν συνδεδεμένοι με άλλους συναδέλφους εκτός των εκπαιδευτικών τους ιδρυμάτων μέσω της συμμετοχής τους στα δύο MOOCs, ενεργώντας ταυτόχρονα ως «μαθητές» και ως «εκπαιδευτικοί».

Επίσης, η προσέγγιση του συγκεκριμένου ερευνητικού πεδίου αποκαλύπτει ότι η αξιοποίηση των MOOCs ως εναλλακτική πρόταση για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών δεν έχει εξερευνηθεί επαρκώς μέχρι στιγμής. Επομένως, η

έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο της διατριβής και αποτελεί την πρώτη προσπάθεια, όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο, συστηματικής διερεύνησης ζητημάτων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, συνεισφέρει στο πεδίο και μέσω των συμπερασμάτων της καταλήγει στην πρόταση να υιοθετηθούν στο μέλλον τα TPD-MOOCs από όσους σχεδιάζουν πολιτικές για τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Τέλος, με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας της διατριβής προτείνεται να λαμβάνονται υπόψη στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των TPD-MOOCs τα εξής: α) κατάλληλο περιεχόμενο σε σύνδεση με την πραγματικότητα της τάξης και των διδακτικών αντικειμένων, β) κατάλληλο εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό υλικό, γ) σχεδιασμός μαθησιακών δραστηριοτήτων και κατάλληλων ατομικών και ομαδικών εργασιών, δ) θεματική οργάνωση και κατάλληλη χρονική διάρθρωση εργασιών, ε) αξιοποίηση των ασύγχρονων συζητήσεων για επικοινωνία, υποστήριξη-βοήθεια και συνεργασία, στ) κατάλληλη προετοιμασία και υποστήριξη των εκπαιδευτικών, ώστε να αξιοποιήσουν τις συνεργατικές δραστηριότητες και να οικοδομήσουν μια νέα κουλτούρα αλληλεπιδραστικής μάθησης, η οποία είναι πολύ σημαντική για την εκπαίδευση του 21ου αιώνα και μπορεί να μεταφερθεί στις πρακτικές μάθησης των δικών τους μαθητών (Τζιμογιάννης, 2019).

1.5 Δομή της διατριβής

Στη συνέχεια παρουσιάζεται συνοπτικά η δομή της διδακτορικής διατριβής και τα περιεχόμενα κάθε κεφαλαίου:

Το 1ο κεφάλαιο, πραγματεύεται το θέμα των MOOCs και ειδικότερα σε σχέση με την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται και τεκμηριώνεται το ερευνητικό πρόβλημα, ο σκοπός της έρευνας και το μεθοδολογικό πλαίσιο της διατριβής.

Στο 2ο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό πλαίσιο της διατριβής και οι αναφερόμενες περιοχές ενδιαφέροντος, οι οποίες είναι: α) τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα ως μια από τις διαστάσεις του κινήματος ανοικτής εκπαίδευσης, β) η εξέλιξη της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών από την παραδοσιακή στη διαδικτυακή μορφή και τα TPD-MOOCs και γ) η συνεργατική γραφή, τα μοντέλα, οι στρατηγικές και τα διαδικτυακά εργαλεία με τα οποία μπορεί να εφαρμοστεί στη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων.

Το 3ο κεφάλαιο αποτελεί την επισκόπηση του πεδίου των TPD-MOOCs. Παρατίθεται εκτεταμένη βιβλιογραφική επισκόπηση, στην οποία μελετώνται, ταξινομούνται και αναλύονται έρευνες συναφείς με τη διατριβή.

Το 4ο κεφάλαιο ξεκινά με την περιγραφή των αρχών σχεδιασμού των TPD-MOOCs. Στη συνέχεια περιγράφεται ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της πιλοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διατριβής.

Το 5ο κεφάλαιο περιλαμβάνει την περιγραφή των αποτελεσμάτων ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης των δεδομένων της πιλοτικής φάσης της έρευνας και των συμπερασμάτων που προκύπτουν.

Το 6ο κεφάλαιο περιλαμβάνει την περιγραφή του σχεδιασμού και της υλοποίησης της κύριας έρευνας που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διατριβής.

Στο 7ο κεφάλαιο περιγράφονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των δεδομένων της κύριας φάσης της έρευνας και τα συμπεράσματα που εξάγονται .

Το 8ο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα συμπεράσματα της έρευνας, τα οποία δομούνται σύμφωνα με τα ερευνητικά ερωτήματα και σε σύγκριση με προγενέστερες έρευνες της διεθνούς βιβλιογραφίας. Ακολουθούν οι περιορισμοί της έρευνας και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα στο πεδίο. Στο τέλος του κεφαλαίου παρατίθενται προτάσεις για την αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Ακολουθούν οι δημοσιεύσεις που προέκυψαν από το υλικό της έρευνας σε διεθνή και ελληνικά συνέδρια με κριτές και σε διεθνή και ελληνικά περιοδικά με κριτές και έπειτα οι βιβλιογραφικές αναφορές.

Στα Παραρτήματα της διατριβής παρουσιάζονται, τέλος, οι επιστολές/προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για τα δύο MOOCs, τα ερωτηματολόγια των δύο φάσεων της έρευνας, οι οδηγοί των ημιδομημένων συνεντεύξεων και το υλικό μεταγραφής των συνεντεύξεων της πιλοτικής και της κύριας φάσης της έρευνας.

Κεφάλαιο 2: Θεωρητικό Πλαίσιο

2.1 MOOCs και Ανοικτή Εκπαίδευση

Τα MOOCs ως ανοικτά μαθήματα που παρέχονται μέσω του Διαδικτύου θεωρούνται προϊόν του παγκόσμιου κινήματος της ανοικτής εκπαίδευσης (open education). Ο όρος «Ανοικτοί Εκπαιδευτικοί Πόροι» εισήχθη από την UNESCO (2002), για να περιγράψει μια νέα φιλοσοφία και στρατηγική που αφορά την ελεύθερη πρόσβαση και την ανοικτή ανταλλαγή εκπαιδευτικών πόρων. Η εκστρατεία για τη διάδοση των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων έχει υιοθετηθεί από τα περισσότερα εκπαιδευτικά ιδρύματα (UNESCO, 2016). Το κίνημα της ανοικτής εκπαίδευσης, εκτός από τους ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους, δραστηριοποιείται και σε ένα ευρύτερο φάσμα ανοικτών εκπαιδευτικών δράσεων, όπως τα ανοικτά πανεπιστήμια, το κίνημα του λογισμικού ανοικτού κώδικα, αρκετές πρακτικές που σχετίζονται με τεχνολογίες Web 2.0 και τελευταία τα MOOCs (Cormier, 2008), τα οποία μαζί με τους ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους αποτελούν την πιο διαδεδομένη και δημοφιλή μορφή ανοικτής εκπαίδευσης (Knox, 2013).

Καθώς το κίνημα της ανοικτής εκπαίδευσης αναπτυσσόταν έγιναν προσπάθειες για τον καθορισμό και την περιγραφή των όρων «ανοικτή εκπαίδευση» και «ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι». Σε έκθεσή του ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ανέφερε ότι οι ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι περιλαμβάνουν μαθησιακό περιεχόμενο, εργαλεία λογισμικού για την ανάπτυξη, χρήση και διανομή περιεχομένου και συσσωρευμένο ψηφιακό υλικό που μπορεί να προσαρμοστεί και να ωφελήσει και άλλους (OECD, 2007). Στη Διακήρυξη της Ανοικτής Εκπαίδευσης του Cape Town (2007), υπήρχε η επισήμανση ότι η ανοικτή εκπαίδευση δεν περιορίζεται μόνο σε ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους αλλά βασίζεται, επίσης, σε ανοικτές τεχνολογίες που διευκολύνουν τη συνεργατική, ευέλικτη μάθηση και την ανοικτή ανταλλαγή διδακτικών πρακτικών που δίνουν τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να επωφεληθούν από τις καλύτερες ιδέες των συναδέλφων τους (Cape Town Open Education Declaration, 2007).

Σταδιακά οι ορισμοί μετακινήθηκαν από την περιγραφή του (εκπαιδευτικού) υλικού, για να συμπεριλάβουν και τα εργαλεία που απαιτούνται για την υποστήριξη των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων, και να αναδείξουν τη φιλοσοφία που τους διέπει (D'Antoni, 2009). Σύμφωνα με το Hewlett Foundation (2020), που υπήρξε ο κύριος χορηγός στην αφετηρία του συγκεκριμένου κινήματος, στον όρο «ανοικτή εκπαίδευση» συμπεριλαμβάνονται οι χιλιάδες πόροι μάθησης, οι διδακτικές πρακτικές και οι εκπαιδευτικές πολιτικές που αξιοποιούν την ευελιξία των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων, για να παρέχουν στους εκπαιδευόμενους υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικές εμπειρίες. Από την άλλη, «ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι» θεωρούνται οι διδακτικοί, μαθησιακοί και ερευνητικοί πόροι που έχουν αποδεσμευτεί από περιορισμούς πνευματικής ιδιοκτησίας και επιτρέπεται η ελεύθερη χρήση ή/και ο επαναπροσδιορισμός τους από άλλους.

Σύμφωνα με τον Wiley (2014) υπάρχουν πέντε χαρακτηριστικά για τους ανοικτούς πόρους. Πρόκειται για την επαναχρησιμοποίηση (Reuse), την αναθεώρηση (Revise), την ανάμειξη (Remix), την αναδιανομή (Redistribute) και τη διατήρηση (Retain). Στα χαρακτηριστικά αυτά οι Conole & Brown (2018) εντάσσουν

και την ανοικτή παιδαγωγική, ένα σύνολο, δηλαδή, ανοικτών πρακτικών διδασκαλίας και μάθησης. Οι ανοικτές πρακτικές, μολονότι δεν είναι νέες, έχουν πολλές πτυχές και αυξανόμενο αντίκτυπο στην εκπαίδευση ως αποτέλεσμα των νέων ψηφιακών τεχνολογιών και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η Cronin (2017) υποστηρίζει ότι η χρήση ανοικτών πρακτικών από εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές είναι πολύπλοκη, προσωπική και βρίσκεται συνεχώς υπό διαπραγμάτευση. Οι Weller et al. (2018) θεωρούν ότι υπάρχουν ορισμένες αρχές που σχετίζονται με τις ανοικτές πρακτικές, όπως: ανοικτή πρόσβαση, ελευθερία επαναχρησιμοποίησης, μηδενικό κόστος, εύκολη χρήση, ψηφιακό περιεχόμενο, προσεγγίσεις κοινότητας και η ανοικτότητα ως αποτελεσματικό μοντέλο.

Στην ουσία του κινήματος της ανοικτής εκπαίδευσης βρίσκεται η απλή και ισχυρή ιδέα ότι η γνώση είναι δημόσιο αγαθό και ότι η τεχνολογία γενικά και το Διαδίκτυο ειδικότερα παρέχουν μια εξαιρετική ευκαιρία σε όλους να μοιραστούν αυτό το αγαθό, να το χρησιμοποιήσουν και να το επαναχρησιμοποιήσουν (Smith & Casserly, 2006). Τα τελευταία χρόνια το προφίλ της ανοικτής εκπαίδευσης ενισχύθηκε περαιτέρω από τη δημοτικότητα των Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων, τα οποία, αν και δεν ευθυγραμμίζονται απόλυτα με τα χαρακτηριστικά της επαναχρησιμοποίησης, είναι ανοικτά σε όλους και παρέχονται δωρεάν (Weller et al., 2018). Στην αρχική φάση της ανάπτυξής τους τα MOOCs προσέφεραν την ευκαιρία για μαζικοποίηση μαθημάτων, τα οποία με τη σειρά τους προκάλεσαν το ενδιαφέρον κυβερνήσεων, ιδρυμάτων και εμπορικών οργανισμών (Yuan & Powell, 2013).

Οι Keskin et al. (2018) διερεύνησαν τις πολιτικές ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων και MOOCs σε ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Καναδά, Νότια Κορέα και Τουρκία και διαπίστωσαν ότι η κάθε χώρα είχε πολιτικές διαφορετικών μορφών για την προώθηση της ανάπτυξης και χρήσης των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων και των MOOCs. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής, επισημαίνει ότι τα MOOCs και οι ανοικτές εκπαιδευτικές πρακτικές αποτελούν προτεραιότητα για την εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Επίσης, υποστηρίζει ότι χάρη στους ανοικτούς εκπαιδευτικούς πόρους και στα MOOCs οι εκπαιδευτικοί και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα μπορούν να προσεγγίζουν χιλιάδες μαθητές ταυτόχρονα (European Commission, 2013). Στην Ευρώπη τα ιδρύματα που έχουν συνδέσει το όνομά τους με την καινοτομία αξιοποιούν όλο και περισσότερο τις δυνατότητες των MOOCs και πειραματίζονται στους τρόπους ενσωμάτωσής τους στις μαθησιακές εμπειρίες των φοιτητών και προώθησης του ακαδημαϊκού τους κεφαλαίου, καθώς και στη διερεύνηση των πλεονεκτημάτων της στενότερης συνεργασίας με άλλα ιδρύματα που προσφέρουν MOOC στην ίδια πλατφόρμα (Brown, 2018).

Τα MOOCs, όπως εκτιμάται από τη ραγδαία εξέλιξή τους, αναμένεται ότι θα έχουν αντίκτυπο στην περαιτέρω ανάπτυξη της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, της διά βίου μάθησης και της συνεχιζόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθώς και στο άνοιγμα της εκπαίδευσης γενικότερα (Conole & Brown, 2018). Τελευταία τα MOOCs έχουν αρχίσει να αξιοποιούνται και στο πεδίο της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και μάλιστα με πολλές προσδοκίες. Αναφορικά με τη διάσταση αυτή η Redecker (2017) στο Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για την Ψηφιακή Ικανότητα των

Εκπαιδευτικών υποστηρίζει ότι μια βασική ικανότητα για όλους τους εκπαιδευτικούς είναι να προσδιορίσουν αποτελεσματικά τους πόρους που ταιριάζουν καλύτερα με τους μαθησιακούς τους στόχους, με την ομάδα μαθητών και το στυλ διδασκαλίας τους και στη συνέχεια να εντοπίσουν, να τροποποιήσουν και να αξιοποιήσουν τους ψηφιακούς πόρους, προκειμένου να υποστηρίξουν τη διδασκαλία τους. Στη διαδικασία αυτή τα MOOCs καλούνται να παίξουν σημαντικό ρόλο.

2.2 Μαζικά Ανοικτά Διαδικτυακά Μαθήματα

2.2.1 Εισαγωγή

Τα MOOCs είναι ηλεκτρονικά μαθήματα που χαρακτηρίζονται από τρία βασικά στοιχεία: μαζικότητα, ανοικτότητα και χρήση ασύγχρονων μεθόδων ηλεκτρονικής μάθησης (Τζιμογιάννης, 2017). Αποτελούν παγκοσμίως ένα νέο μέσο παροχής εκπαιδευτικών προγραμμάτων απαντώντας στην αυξανόμενη ζήτηση ευέλικτων μορφών εκπαίδευσης για μεγάλο αριθμό εκπαιδευομένων με διαφορετικό γνωστικό υπόβαθρο (Conole, 2014). Η πρόσβαση όλο και περισσότερων κατοίκων του πλανήτη στις υπηρεσίες του Διαδικτύου συνέβαλε στη διάδοση των MOOCs. Ωστόσο, η απλή πρόσβαση δεν είναι πάντα αρκετή, για να είναι αποτελεσματικοί οι ανοικτοί εκπαιδευτικοί πόροι, για αυτό και το μοντέλο των MOOCs ενσωματώνει στη διάρθρωση των μαθημάτων διαδραστικό και βιωματικό περιεχόμενο, προκειμένου να επιτευχθεί η κινητοποίηση και η ενεργητική εμπλοκή των συμμετεχόντων (de Freitas, 2013).

Οι Yuan & Powell (2013) αναφέρουν ότι ο όρος MOOC ή «Μαζικό Ανοικτό Διαδικτυακό Μάθημα», όπως αποδίδεται αρχικά ο όρος στα ελληνικά, αναφέρθηκε για πρώτη φορά το 2008 από τον Dave Cormier προκειμένου να περιγράψει το μάθημα των George Siemens και Stephen Downes στο πανεπιστήμιο του Stanford με τίτλο «Connectivism and Connective Knowledge». Το διαδικτυακό αυτό μάθημα σχεδιάστηκε και απευθυνόταν, αρχικά, σε μια ομάδα 25 φοιτητών που ενεγράφησαν με υποχρέωση καταβολής διδάκτρων και παροχή βεβαίωσης πιστοποίησης, ενώ ταυτόχρονα ήταν ανοικτό για εγγραφή σε εκπαιδευόμενους από όλο τον κόσμο χωρίς υποχρέωση διδάκτρων και χωρίς δυνατότητα λήψης οποιασδήποτε μορφής πιστοποίησης. Το αποτέλεσμα ήταν να εγγραφούν, τελικά, στο μάθημα πάνω από 2.300 άτομα και για αυτόν τον λόγο ο Cormier το ονόμασε MOOC, δηλαδή «Μαζικό Ανοικτό Διαδικτυακό Μάθημα» (Peters, 2008· Siemens, 2012).

Τα MOOCs, λοιπόν, αποτελούν διαδικτυακά μαθήματα με τη δυνατότητα ελεύθερης και ανοικτής εγγραφής, με δημοσιευμένο το πρόγραμμα σπουδών τους και ανοικτά αποτελέσματα, ενσωματώνουν κοινωνική δικτύωση και προσβάσιμους διαδικτυακούς πόρους και καρπώνονται τις υπηρεσίες κορυφαίων επαγγελματιών της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, τα MOOCs έχουν ως θεμέλιο λίθο τη δέσμευση των εκπαιδευόμενων που αυτό-οργανώνουν τη συμμετοχή τους βάσει των μαθησιακών τους στόχων, των προηγούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων και των γενικότερων ενδιαφερόντων τους (McAuley et al., 2010). Μολονότι συχνά δεν οδηγούν σε απόκτηση επίσημων προσόντων, είναι προσβάσιμα και μέσω υψηλής ποιότητας μαθημάτων επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να αναπτύξουν πολύτιμες

γνώσεις, για να υποστηρίξουν τους μαθησιακούς τους στόχους. Ένα βασικό χαρακτηριστικό των MOOCs είναι η επεκτασιμότητα τους (scalability), δηλαδή από τη στιγμή που αναπτύσσονται μπορούν να έχουν παγκόσμια εμβέλεια και εκατοντάδες χιλιάδες εκπαιδευόμενοι μπορούν να λάβουν μέρος σε ένα θέμα που προσφέρεται (Clark, 2013).

Τα MOOCs στοχεύουν σε μια μεγάλης κλίμακας διαδραστική συμμετοχή και ανοικτή πρόσβαση των χρηστών μέσω του Διαδικτύου (Karsenti, 2013). Το αρκτικόλεξο MOOCs καταδεικνύει με ενάργεια τη φιλοσοφία της δημιουργίας τους. Πιο συγκεκριμένα, ονομάζονται «Massive» (μαζικά), γιατί έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να επιτρέπουν την εγγραφή δεκάδων χιλιάδων εκπαιδευομένων, «Open» (ανοικτά), επειδή ο καθένας έχοντας σύνδεση στο Διαδίκτυο μπορεί να εγγραφεί σε μια ελεύθερη σειρά προσφερόμενων μαθημάτων, «Online» (διαδικτυακά), διότι η αλληλεπίδραση επιτυγχάνεται μέσω του Διαδικτύου, και ασφαλώς, δεν παύουν να είναι «Courses» (σειρές μαθημάτων), αφού έχουν συγκεκριμένες ημερομηνίες έναρξης και λήξης και αξιολόγηση των εκπαιδευομένων. Η έλευση και διάδοση των MOOCs αποτέλεσε πρόκληση για τα παραδοσιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα, γιατί το νέο αυτό εργαλείο συνέβαλε στη δημιουργία και εφαρμογή νέων μαθησιακών/εκπαιδευτικών πρακτικών, καθώς και στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών μοντέλων που συνδυάζουν αποτελεσματικά την εκπαιδευτική ποιότητα, το χαμηλότερο κόστος και την αυξημένη πρόσβαση (Mazoue, 2013).

Όπως χαρακτηριστικά υποστηρίζει η Schneider (2013), αν η μάθηση είναι η διαδικασία μετατροπής της εξωτερικής πληροφορίας σε εσωτερική γνώση, το Διαδίκτυο μας προσφέρει ένα σύνολο δυνατοτήτων. Σε αυτό το πλαίσιο τα MOOCs αποτελούν απλώς μια καλά δομημένη και εξειδικευμένη επιλογή για ανοικτές και προσιτές ευκαιρίες μάθησης. Επειδή, επίσης, το περιεχόμενο και η δομή των MOOCs δεν διέπονται από τους περιορισμούς των παραδοσιακών ιδρυμάτων, όπως περιορισμένος αριθμός καθισμάτων ή/και αναγκαιότητα έγκρισης από επιτροπές και οργανισμούς αξιολόγησης, μετατρέπονται σε φορείς ανταλλαγής/διανομής γνώσεων, ανάπτυξης ικανοτήτων και σύνδεσης ομότιμων σε όλους τους τομείς, από την επιστήμη των υπολογιστών έως την παραγωγή μουσικής (Schneider, 2013). Διερευνώντας τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των MOOCs αποκαλύπτεται ότι περιλαμβάνουν, ως επί το πλείστον, παιδαγωγικές πρακτικές, παρόμοιες με εκείνες που χρησιμοποιούνται σε παραδοσιακές πανεπιστημιακές τάξεις, όπως συζητήσεις, κουίζ, χρονοδιαγράμματα, εργαλεία αξιολόγησης. Ωστόσο, το βασικό χαρακτηριστικό των MOOCs και η ειδοποιός διαφορά τους σε σχέση με την παραδοσιακή διδασκαλία στην τάξη, είναι η χρήση βιντεοδιαλέξεων μέσω των οποίων ο εκπαιδευτής παρουσιάζει το εκπαιδευτικό υλικό στους εκπαιδευόμενους (Monedero-Moya et al., 2015).

Τα MOOCs, επομένως, αναπτύχθηκαν εκμεταλλευόμενα την αυξανόμενη πρόσβαση στον ψηφιακά δικτυωμένο κόσμο, εντός του οποίου τεράστιες ποσότητες πληροφοριών καθίστανται ελεύθερα διαθέσιμες χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς. Έτσι, χρησιμοποιώντας το υφιστάμενο εκπαιδευτικό υλικό ή δημιουργώντας και νέο, σχεδιάστηκαν καλά δομημένα και προετοιμασμένα θέματα (ενότητες) μαθημάτων με συγκεκριμένη ημερομηνία έναρξης και λήξης, παρέχοντας τη δυνατότητα διαδικτυακής εγγραφής στους ενδιαφερόμενους. Οι ενότητες (subjects) αυτές διαρκούν κάποιες εβδομάδες και ενδέχεται να επαναλαμβάνονται

αρκετές φορές κατά τη διάρκεια ενός ετήσιου μαθήματος. Για την παρουσίαση και εμπέδωση του μαθησιακού αντικειμένου χρησιμοποιούνται διαλέξεις βίντεο, ηλεκτρονικές συζητήσεις, blogs, wikis και ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης (Clark, 2013).

Όσον αφορά τις μεθόδους αξιολόγησης των εκπαιδευομένων κυριαρχούν δύο είδη: η δημιουργία ασκήσεων πολλαπλών επιλογών και αυτοματοποιημένου ελέγχου των απαντήσεων από την πλατφόρμα των MOOCs (machine-graded multiple choice quizzes or tests) και η αξιολόγηση των εργασιών των χρηστών από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες χρήστες (peer-reviewed written assignments). Ωστόσο, και στις δύο μεθόδους εντοπίζονται προβλήματα όσον αφορά τη διαχείριση και την αυστηρότητά τους (Karsenti, 2013). Ο Kolowich (2013) υποστηρίζει ότι οι εκπαιδευόμενοι που εγγράφονται σε ένα MOOC δεν μπορεί να αναμένουν να λάβουν συστηματική ανατροφοδότηση από τον εκπαιδευτή τους, αφού αυτός αναλαμβάνει την ευθύνη για την εκπαίδευση χιλιάδων εκπαιδευομένων. Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις, οι οποίες αυξάνονται σταδιακά μετά από απαίτηση των συμμετεχόντων, με την επιτυχή ολοκλήρωση ενός MOOC ορισμένα ακαδημαϊκά ιδρύματα ή/και επιμορφωτικοί οργανισμοί προσφέρουν ένα πιστοποιητικό επιτυχούς παρακολούθησης στους συμμετέχοντες.

2.2.2 Τύποι και μορφές MOOCs

Η βιβλιογραφία που αφορά τα MOOCs αναφέρει ότι ως επί το πλείστον ενσάρκωσαν και εξέλιξαν την παιδαγωγική μέθοδο που ανέπτυξαν οι Siemens και Downes υπό τον τίτλο «connectivism» (Wang, Chen & Anderson, 2014). Για τους εισηγητές της μεθόδου έχουν αλλάξει αυτά που μαθαίνουμε, το πώς μαθαίνουμε και το πού μαθαίνουμε, επομένως, η γνώση στηρίζεται στην ποικιλία απόψεων και είναι μια διαδικασία σύνδεσης και αλληλεπίδρασης για μια συνεχή μάθηση (Clark, 2013).

Σύμφωνα με τον Siemens (2013) το παιδαγωγικό μοντέλο που καθορίζει τα MOOCs έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- υψηλό επίπεδο ελέγχου των εκπαιδευομένων πάνω στον τρόπο αλληλεπίδρασης,
- εβδομαδιαίες σύγχρονες συνεδρίες με διευκολυντές (facilitators) και καλεσμένους ομιλητές,
- ημερήσιο ενημερωτικό μήνυμα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (newsletter), ως σημείο αναφοράς για τους συμμετέχοντες σε ένα μάθημα,
- χρήση της συλλογής του RSS για τους συμμετέχοντες σε ένα μάθημα,
- έμφαση στην αυτονομία των εκπαιδευομένων αναφορικά με την επιλογή των μαθησιακών πόρων και το επίπεδο συμμετοχής στις δραστηριότητες,
- έμφαση στη δημιουργία και τον διαμοιρασμό του τρόπου κατανόησης των θεμάτων του μαθήματος.

Υπό το πρίσμα των παιδαγωγικών τους μεθόδων (Πίνακας 2.1) τα connectivist MOOCs (cMOOCs) υιοθετούν τη συνεργατική θεωρία μάθησης, η οποία στη συγκεκριμένη περίπτωση βασίζεται στις υπηρεσίες του Web 2.0 και υποστηρίζει ότι η μάθηση στηρίζεται στην ποικιλία απόψεων, ενώ τροφοδοτείται μέσω μιας συνεχούς διαδικασίας σύνδεσης εξειδικευμένων κόμβων/εννοιών ή πηγών

πληροφορίας (Siemens, 2013). Εκτός από τα αρχικά εμφανιζόμενα cMOOCs υπάρχουν και τα μεταγενέστερα xMOOCs (extended MOOCs), τα οποία βασίζονται στη μετάδοση του μαθησιακού περιεχόμενου και ακολουθούν μια πιο συμπεριφοριστική προσέγγιση (Marshall, 2013) επιμένοντας στη μετάδοση της πληροφορίας και στην αυτοαξιολόγηση ή στην αξιολόγηση μεταξύ των εκπαιδευομένων.

Πίνακας 2.1. Παιδαγωγική των MOOCs

<table>
<tr><th colspan="6">Τα MOOCs υπό την παιδαγωγική οπτική</th></tr>
<tr><td colspan="3">cMOOCs
connectivist MOOCs</td><td colspan="3">xMOOCs
extended MOOCs</td></tr>
<tr><td colspan="3">- συνεργατική θεωρία μάθησης</td><td colspan="3">- μετάδοση της πληροφορίας
- αυτοαξιολόγηση ή αξιολόγηση μεταξύ των εκπαιδευομένων</td></tr>
<tr><th colspan="6">Παράγοντες σχεδιασμού</th></tr>
<tr><td colspan="2">Παιδαγωγικό πλαίσιο</td><td colspan="2">Συμμετέχοντες</td><td colspan="2">Αξιολόγηση/ ανατροφοδότηση</td></tr>
<tr><td>Οργάνωση περιεχομένου και εκπαιδευτικού υλικού</td><td>Παιδαγωγική προσέγγιση</td><td>Προφίλ</td><td>Συμμετοχικότητα</td><td>Αυτο-αξιολόγηση</td><td>Ετερο-αξιολόγηση</td></tr>
</table>

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση MOOCs είναι μια καινοτόμος επιλογή για την ανώτατη εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη, η οποία θεμελιώνεται στις αρχές της ανοικτής εκπαίδευσης που έχει ως στόχο να διευρυνθεί η πρόσβαση από απόσταση σε εκπαίδευση ανώτατου επιπέδου. Ανακεφαλαιώνοντας και συμπληρώνοντας, λοιπόν, τα παραπάνω, σε σχέση με τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις, που υιοθετούν, καταγράφονται δύο βασικοί τύποι MOOCs (Siemens, 2013):

α) xMOOCs: Θεωρούνται συνέχεια των παραδοσιακών μαθημάτων και βασίζονται στο μοντέλο της μεταφοράς πληροφορίας μέσω της παροχής κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού στους εκπαιδευόμενους. Η μάθηση είναι ατομική και προκύπτει ως μετάδοση πληροφοριών από έναν ειδικό σε αρχάριους. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα MOOCs που προσφέρουν οργανισμοί, όπως Coursera, Udacity, EdX και Futurelearn.

β) cMOOCs: Η ανάπτυξη τους θεμελιώνεται στις αρχές του κονεκτιβισμού (Siemens, 2013) και της ριζωματικής μάθησης (Cormier, 2008), σύμφωνα με τις οποίες επιδιώκεται η αποκέντρωση του ελέγχου της μαθησιακής διαδικασίας και η ανάπτυξη ενός δικτύου εκπαιδευόμενων που συνδιαμορφώνουν το πρόγραμμα σπουδών. Η γνώση είναι κοινωνική κατασκευή, κατανεμημένη και μοιράζεται μέσα από δίκτυα ως αποτέλεσμα της ατομικής εμπλοκής, της συνεργασίας και της κοινωνικής δικτύωσης των συμμετεχόντων (εκπαιδευομένων και εκπαιδευτών).

Παράλληλα με τις δυο αυτές κατηγορίες, εμφανίζονται νέες μορφές, όπως:

γ) τα υβριδικά MOOCs (hybrid ή hMOOCs αλλά και blended ή bMOOCs), που συνδυάζουν χαρακτηριστικά των cMOOCs και xMOOCs, τόσο αναφορικά με τον σχεδιασμό, όσο και την υλοποίησή τους κυρίως όσον αφορά τον τρόπο παροχής του εκπαιδευτικού υλικού και την αξιολόγηση των συμμετεχόντων (Yousef et al., 2015),

δ) τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης (professional development MOOCs, pd MOOCs) με εφαρμογή σε διάφορους επαγγελματικούς τομείς (Vivian et al., 2014) και πολύ πρόσφατα και στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Teacher

Professional Development, TPD-MOOCs) με αρκετά υψηλά ποσοστά ολοκλήρωσης των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε σχέση με τα ποσοστά ολοκλήρωσης που εμφανίζουν οι υπόλοιπες κατηγορίες των MOOCs (Koukis & Jimoyiannis, 2017· Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Littlejohn et al., 2016· Laurillard, 2016· Misra, 2018),

ε) τα MOOCs κοινωνικής δικτύωσης (social ή sMOOCs), που τα χαρακτηρίζει η δημιουργία και διανομή της μάθησης από τους συμμετέχοντες εκπαιδευόμενους μέσω ψηφιακών εργαλείων και περιβαλλόντων συνδεδεμένων με μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Veletsianos et al., 2015),

στ) τα MOOCs μεταφοράς (transfer ή tMOOCs), που θεωρούνται εξέλιξη των sMOOCs, γιατί προχωρούν ένα βήμα πιο πέρα προωθώντας την ενεργό και συνεργατική μάθηση, όχι μόνο από παιδαγωγική αλλά και από κοινωνική άποψη, καθώς κάθε εκπαιδευόμενος εκτός από συμμετέχων είναι και συνυπεύθυνος για τη μάθησή του,

ζ) τα SOOCs – Short & Supported Open Online Course διάρκειας μικρότερης των έξι εβδομάδων (Dalton, Grant & Perez, 2014) και

η) τα Nano-MOOCs (NOOCs), που καλύπτουν συγκεκριμένους τομείς ικανοτήτων του Ευρωπαϊκού Ψηφιακού Πλαισίου Επάρκειας για τους Πολίτες Digcomp 2.0 (Vuorikari, et al., 2016) και είναι πολύ ευέλικτα με φόρτο εργασίας τριών ωρών.

Η βασική ταξινόμηση των MOOCs σε δύο κατηγορίες (xMOOCs και cMOOCs) θεωρείται απλοϊκή από την Conole (2014), η οποία προτείνει την ταξινόμηση του Clark (2013) ως πληρέστερη για την περιγραφή των τύπων MOOCs. Η ταξινόμηση του Clark (2013) είναι η ακόλουθη:

- Μεταφερόμενα (transfer) MOOCs: όπου υπάρχοντα μαθήματα παραδοσιακής μορφής μεταφοράς γνώσης από τον εκπαιδευτή στον εκπαιδευόμενο μεταφέρονται σε MOOC,

- Καινοτόμα (made) MOOCs: τα οποία είναι καινοτόμα, περιλαμβάνουν δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού και κάνουν αποτελεσματική χρήση βίντεο,

- Σταθερά (synch) MOOCs: τα οποία προσφέρονται με προκαθορισμένη και σταθερή ημερομηνία έναρξης και λήξης,

- Ελεύθερα (asynch) MOOCs: τα οποία δεν έχουν σταθερές ημερομηνίες έναρξης και λήξης και έχουν πιο ευέλικτες προθεσμίες ανάθεσης και ολοκλήρωσης εργασιών,

- Προσαρμοσμένα (adaptive) MOOCs: τα οποία παρέχουν εξατομικευμένη μαθησιακή εμπειρία, βασισμένη σε δυναμική αξιολόγηση και συλλογή δεδομένων από το μάθημα,

- Ομαδικά (group) MOOCs: στα οποία υπάρχει εστίαση στη συνεργασία σε μικρές ομάδες οι οποίες εργάζονται στοχευμένα και δύνανται να αλλάζουν κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος,

- Συνεργατικά (connectivist) MOOCs: στα οποία δίνεται έμφαση στη σύνδεση σε ένα δίκτυο ομότιμων, το οποίο κατά τη διάρκεια του μαθήματος δημιουργεί τη δική του μαθησιακή πορεία,

- Μικρά (mini) MOOCs: τα οποία είναι πολύ συντομότερα από τα παραδοσιακά MOOCs, είναι εντατικά και διαρκούν ώρες έως και ημέρες και όχι εβδομάδες.

2.2.3 Χαρακτηριστικά των MOOCs

Στον κονεκτιβισμό σημείο εκκίνησης για τη μάθηση αποτελεί η ενεργοποίηση της γνώσης μέσα από τη διαδικασία κατά την οποία ένας εκπαιδευόμενος συνδέεται με μια κοινότητα μάθησης και ανταλλάσσει πληροφορίες εντός αυτής (Kop & Hill, 2008). Τα MOOCs που σχεδιάζονται και υλοποιούνται υιοθετώντας τη θεωρία του κονεκτιβισμού εμφανίζουν τις αρχές της πολυμορφίας, της αυτονομίας, της ανοικτότητας και της αναδυόμενης γνώσης (de Waard et al., 2011).

Ο Downes (2007˙ 2009) αναφέρει ότι τα βασικά χαρακτηριστικά ενός διαδικτυακού μαθήματος που εφαρμόζει τις αρχές του κονεκτιβισμού είναι η αυτονομία, η ποικιλομορφία, η ανοικτότητα, η σύνδεση και η αλληλεπίδραση. Η «αυτονομία» επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους την επιλογή όσον αφορά το πού, πότε, πώς, μαζί με ποιον και τι πρέπει να μάθουν. Η «ποικιλομορφία» εξασφαλίζει το ότι οι εκπαιδευόμενοι προέρχονται από επαρκώς διαφοροποιημένο πληθυσμό, ώστε να αποφεύγεται η ομογενοποίηση του τρόπου σκέψης και να επιτυγχάνεται η συμμετοχή των εμπλεκομένων σε διάφορες συζητήσεις και περιβάλλοντα. Η «ανοικτότητα» επιτρέπει την αποδοχή όλων των επιπέδων δέσμευσης στη μαθησιακή διαδικασία, βοηθά στη διασφάλιση της ελεύθερης ροής πληροφοριών εντός του δικτύου και ενθαρρύνει την κουλτούρα διαμοίρασης και δημιουργίας γνώσεων. Η «σύνδεση» και η «αλληλεπίδραση» είναι αυτά που καθιστούν όλα τα προηγούμενα δυνατά να πραγματοποιηθούν. Η γνώση αναδύεται ως αποτέλεσμα της σύνδεσης και της αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων (Macknes et al., 2010).

Η έρευνα έχει καταδείξει ότι εντοπίζονται πολλές ομοιότητες τόσο στον σχεδιασμό, όσο και στην υλοποίηση των MOOCs, γεγονός που ενδέχεται να οφείλεται στις πλατφόρμες μέσω των οποίων τα MOOCs δημοσιεύονται (Chiappe-Laverde et al., 2015). Αυτό σημαίνει ότι τα περισσότερα MOOCs που προσφέρονται στην ίδια πλατφόρμα καταλήγουν να μοιάζουν ως προς τη δομή και την οργάνωση του περιεχομένου (αλληλουχία μαθησιακών συμβάντων) και τις εκπαιδευτικές μεθόδους. Αυτό μπορεί να οφείλεται και στο γεγονός ότι οι περισσότερες πλατφόρμες έχουν δημιουργήσει πρότυπα ή/και μοντέλα μαθημάτων που ακολουθούν τις επιλογές των φορέων παροχής διαδικτυακών μαθημάτων. Τα πρότυπα αυτά, ωστόσο, δεν λαμβάνουν πάντα υπόψη πολλές από τις βασικές αρχές του κονεκτιβισμού ή της μάθησης από ομότιμους και οι περισσότερες από τις μαθησιακές τους δραστηριότητες σχεδιάζονται, για να ολοκληρωθούν σε ατομικό επίπεδο χωρίς να απαιτείται η αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων (Clark, 2013).

Τα MOOCs εκμεταλλεύονται τα πλεονεκτήματα των ποικίλων διαδικτυακών τεχνολογιών, όπως η παρουσίαση μέσω βίντεο, η αξιολόγηση μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή (computer-based assessment) και η επικοινωνία μέσω διαδικτυακών χώρων συζητήσεων, ώστε χιλιάδες εκπαιδευόμενοι να μπορούν να έχουν πρόσβαση στο υλικό του μαθήματος, σε διαμορφωτική και τελική αξιολόγηση, καθώς και να υποστηρίζονται από τους υπόλοιπους συμμετέχοντες εκπαιδευόμενους (Balfour, 2013). Το γεγονός ότι κάποια MOOCs έχουν περισσότερους από 150.000 εγγεγραμμένους εκπαιδευόμενους συνεπάγεται ότι ο χρόνος που αφιερώνει ο εκπαιδευτής στη διαδικασία διδασκαλίας και αξιολόγησης των εκπαιδευομένων

είναι ελάχιστος. Το Udacity, ένας από τους τρεις σημαντικότερους φορείς στο χώρο των MOOCs (Coursera, edX, Udacity) ενέγραψε 300.000 εκπαιδευόμενους σε ένα μάθημα με τον τίτλο «Introduction to Computer Science», που αποτελεί αριθμό ρεκόρ για MOOC (Karsenti, 2013). Τα μεγέθη αυτά σηματοδοτούν μια αναγκαστική επιλογή, την αξιολόγηση των εκπαιδευομένων από ομότιμούς τους ή την αυτοαξιολόγηση τους μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή, προκειμένου να πιστοποιηθεί η ολοκλήρωση της παρακολούθησης ενός μαθήματος σε MOOC.

Για να αναδείξει με μεγαλύτερη σαφήνεια τη φύση και τον χαρακτήρα των MOOCs η Conole (2014) πρότεινε δώδεκα διαστάσεις, που θεωρεί ότι ενυπάρχουν σε αυτά, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του σχεδιασμού και της επιτυχίας κάθε MOOC. Οι διαστάσεις αυτές είναι: 1) ο βαθμός ανοικτότητας, 2) η κλίμακα μαζικής συμμετοχής, 3) ο βαθμός χρήσης πολυμέσων, 4) ο βαθμός επικοινωνίας των συμμετεχόντων, 5) η έκταση της συνεργασίας, 6) ο τύπος της μαθησιακής πορείας του εκπαιδευόμενου (μαθητοκεντρική, δασκαλοκεντρική, απόλυτα κατευθυνόμενη), 7) το επίπεδο διασφάλισης ποιότητας, 8) ο βαθμός ενθάρρυνσης του προβληματισμού, 9) το επίπεδο αξιολόγησης, 10) το πόσο ανεπίσημο ή επίσημο είναι, 11) ο βαθμός αυτονομίας και 12) η πολυμορφία.

2.2.4 Προβληματισμός για τα MOOCs

Στον αντίποδα του γενικού ενθουσιασμού σχετικά με τα MOOCs, οι συμμετέχοντες σε αυτά εκπαιδευόμενοι φαίνεται ότι συναντούν πολλά και σοβαρά προβλήματα, τα οποία τους οδηγούν σε τεράστια ποσοστά εγκατάλειψης. Παλαιότερη έρευνα έδειξε ότι μόνο το 4% των εκπαιδευομένων των MOOCs του φορέα Coursera ολοκλήρωσε με επιτυχία την παρακολούθηση των προγραμμάτων μάθησης (Armstrong, 2014). Πιο πρόσφατες έρευνες ανέδειξαν ότι το ποσοστό ολοκλήρωσης των MOOCs κινείται από 0,7% έως 52.1%, με μέσο όρο 12.6% (Jordan, 2015) ή περίπου 10% (Eriksson et al., 2017). Ένα από τα πιθανά αίτια αυτής της εγκατάλειψης είναι το γεγονός ότι πολλά προγράμματα δημιουργήθηκαν χωρίς να ληφθούν υπόψη τα ερευνητικά αποτελέσματα αναφορικά με τη μάθηση και την αυτορυθμιζόμενη μάθηση (Bartolome & Steffens, 2015). Επιπλέον, στην επιστημονική κοινότητα διατυπώνεται η ανησυχία να μην αναχθούν τα MOOCs σε συνεδρίες παρακολούθησης καθηγητών πανεπιστημίου μέσω χαμηλής ποιότητας βίντεο, τα οποία θα αποτελούν και το σημείο αναφοράς των ερωτήσεων αυτοαξιολόγησης των συμμετεχόντων εκπαιδευομένων, με μόνη μέριμνα και αυτοσκοπό τη συλλογή εσόδων (Raposo-Rivas et al., 2015).

Η Conole (2014) αναφέρει, επίσης, ότι πολλοί συμμετέχοντες σε cMOOCs παραπονιούνται ότι δυσκολεύονται να παρακολουθήσουν το πλήθος των διαδρομών της μαθησιακής πορείας και υποστηρίζουν ότι ο φόρτος εργασίας είναι δυσανάλογος της χρονικής διάρκειας των μαθημάτων, δηλαδή, ότι ο πραγματικός χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση των μαθημάτων υπερβαίνει κατά πολύ την προτεινόμενη κατανομή χρόνου. Από την άλλη πλευρά οι επικριτές των xMOOCs διατυπώνουν την άποψη ότι αυτά βρίσκονται ένα «βήμα πίσω» παιδαγωγικά, επιμένοντας σε παραδοσιακούς τρόπους διδασκαλίας, οι οποίοι όσο κι αν μετασχηματιστούν δεν μπορούν να αναπλαισιωθούν επιτυχημένα στο διαδικτυακό μαθησιακό περιβάλλον (Conole, 2014).

Ο Karsenti (2013) υποστηρίζει ότι τα MOOCs είναι ένας απλός συνδυασμός εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και βιντεοδιαλέξεων. Αναρωτιέται, ακόμη, α) με ποιο τρόπο μπορούν να εκπαιδευτούν οι χιλιάδες εκπαιδευόμενοι των MOOCs, β) αν ο τεράστιος αυτός αριθμός εκπαιδευομένων μπορεί να διδαχθεί ταυτόχρονα και γ) αν υπάρχει διδασκαλία ακόμη και στην περίπτωση που δεν υφίσταται ενεργή επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων. Στην κριτική του, επίσης, αναφέρει ότι τα MOOCs μοιάζουν με μια τεράστια αγορά γνώσης και μολονότι ευαγγελίζονται την καινοτομία και τη συνεργατική μάθηση, πολύ συχνά καταλήγουν στην προβολή βιντεοδιαλέξεων που ουσιαστικά είναι μια άλλη μορφή παραδοσιακής διδασκαλίας με «κιμωλία και διάλεξη» με τη μόνη διαφορά ότι είναι online και εξ αποστάσεως. Και καταλήγει επισημαίνοντας ότι μπορεί να υπάρχουν κουίζ και άλλα διαδραστικά στοιχεία αλλά στο τέλος της μέρας οι μέθοδοι της παραδοσιακής διδασκαλίας κυριαρχούν, γιατί παρά το γεγονός ότι χρησιμοποιούνται οι πιο σύγχρονες τεχνολογίες, οι μέθοδοι διδασκαλίας δεν είναι ιδιαίτερα καινοτόμες (Karsenti, 2013).

Προσεγγίζοντας τα MOOCs από την παιδαγωγική οπτική, διαπιστώνεται ερευνητικά ότι η μαζικότητα και ο ανοικτός χαρακτήρας τους αποτελούν ένα διαφορετικό σενάριο χρήσης της διαδικτυακής εκπαίδευσης και του μεικτού μοντέλου μάθησης. Επομένως, η δικτύωση, η μάθηση από ομότιμους, η ανοικτότητα, η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης του περιεχομένου και η σχέση μεταξύ των MOOCs προσφέρουν μια νέα θεωρητική προοπτική. Πιο συγκεκριμένα, στα MOOCs οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να ενσαρκώσουν διττό ρόλο, του εκπαιδευόμενου και του εκπαιδευτή εντός μικρών ομάδων συνεργασίας, ενώ ο εκπαιδευτής δεν κατέχει πια την αποκλειστικότητα μιας γνώσης που μπορεί να μεταδώσει, καθώς εντός των MOOCs κυριαρχεί η μάθηση από ομότιμους (Chiappe-Laverde et al., 2015).

2.2.5 Πλατφόρμες παροχής MOOCs

Ο μεγαλύτερος αριθμός των προσφερόμενων MOOCs παγκοσμίως εντάσσεται στην κατηγορία των xMOOCs (Conole, 2014). Βασίζονται κυρίως σε διαδραστικά μέσα, όπως διαλέξεις, βίντεο, κουίζ πολλαπλών επιλογών, κείμενο και υιοθετούν συμπεριφοριστική παιδαγωγική προσέγγιση, με έμφαση στην ατομική μάθηση, παρά στη μάθηση μέσω συνεργασίας με ομότιμους. Τα MOOCs που προσφέρουν αναγνωρισμένα τριτοβάθμια ιδρύματα, τα οποία θα αναφερθούν στη συνέχεια, εστιάζουν στο περιεχόμενο, το οποίο σε μεγάλο ποσοστό αποτελείται από διαλέξεις των καθηγητών αυτών των ιδρυμάτων (Conole, 2014). Επίσης, οι τρόποι συμμετοχής ποικίλουν, καθώς υπάρχουν MOOCs στα οποία μπορεί να εγγραφεί ο καθένας χωρίς περιορισμό ή υποχρέωση ταυτοποίησης, ενώ ταυτόχρονα τα ίδια MOOCs αποτελούν μέρος ενός επίσημου μαθήματος για συγκέντρωση πιστωτικών μονάδων από φοιτητές που ενδέχεται να πληρώνουν και δίδακτρα για αυτά.

Οι τρεις κορυφαίες πλατφόρμες προσφοράς MOOCs παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια είναι η Coursera, η edX,και η Udacity. Χρειάζονται μόνο μερικά κλικ και ελάχιστες απαντήσεις, για να εγγραφεί κάποιος ενδιαφερόμενος σε ένα μάθημα της Udacity, στο οποίο δεν υπάρχουν περιορισμοί χρόνου ή χώρου. Σε όρους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, η Udacity προσφέρει ασύγχρονη εκπαίδευση, ενώ η Coursera και η edX προσφέρουν εκπαίδευση που μπορεί ενίοτε να είναι σύγχρονη

(Karsenti, 2013). Με συνεργασίες των μεγαλύτερων και πιο αναγνωρισμένων ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και μια εκτεταμένη τεχνολογική βάση, οι ΗΠΑ αποτελούν τον κύριο χώρο ανάπτυξης των MOOCs. Από το 2013 εισέρχεται στον χώρο και η Futurelearn με έδρα το Ανοικτό Πανεπιστήμιο της Βρετανίας. Μια σύντομη περιγραφή των οργανισμών αυτών θα αναδείξει τους στόχους τους, καθώς και τη φιλοσοφία προσέγγισης της εκπαίδευσης που τους διέπει.

Η Coursera συνεργάζεται με 128 Πανεπιστήμια και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς σε 27 χώρες και προσφέρει 3.399 διαδικτυακά μαθήματα που στοχεύουν στην εκπαίδευση εκατομμυρίων ανθρώπων (Πλατφόρμα Coursera, 2019). Με σύνθημά της το «Οραματιζόμαστε έναν κόσμο όπου ο καθένας οπουδήποτε μπορεί να μεταμορφώσει τη ζωή του αποκτώντας την καλύτερη εκπαιδευτική εμπειρία στον κόσμο» η Coursera προσφέρει διαδικτυακά μαθήματα ανοικτά σε όλους διάρκειας τεσσάρων έως έξι εβδομάδων με κόστος από 29$ έως 99$ και επιπλέον δυνατότητα απόκτησης πιστοποιητικού συμμετοχής και ολοκλήρωσης ενός μαθήματος. Στους όρους χρήσης της πλατφόρμας γίνεται σαφές ότι η συμμετοχή σε κάποιο μάθημα: α) δεν σηματοδοτεί οποιαδήποτε μορφή σχέσης ανάμεσα στον εκπαιδευόμενο της Coursera και σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα με το οποίο συνεργάζεται η Coursera, β) δεν τον εγγράφει σε οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα ή σε κάποιο μάθημα που προσφέρεται από οποιοδήποτε εκπαιδευτικό ίδρυμα και γ) δεν του δίνει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τους πόρους οποιουδήποτε εκπαιδευτικού ιδρύματος πέρα από τη συμμετοχή στο συγκεκριμένο διαδικτυακό μάθημα. Ακόμη, δίνεται έμφαση στην ενεργητική συμμετοχή, στη συνεργασία και τη διαμοίραση περιεχομένου στο πλαίσιο της εκπαίδευσης (Πλατφόρμα coursera, 2019).

Η edX ιδρύθηκε από το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ και το MIT το 2012 και σήμερα αριθμεί περισσότερους από 130 εταίρους, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται κορυφαία πανεπιστήμια, μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και ιδρύματα. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι αποτελεί τον μόνο κορυφαίο πάροχο MOOCs που είναι μη κερδοσκοπικός και το εκπαιδευτικό περιεχόμενο των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων είναι διαθέσιμο δωρεάν. Η δυνατότητα απόκτησης πιστοποιητικού συμμετοχής και ολοκλήρωσης ενός μαθήματος προϋποθέτει κάποια μικρή οικονομική επιβάρυνση για τον εκπαιδευόμενο. Με σύνθημα το «Επιταχύνετε το μέλλον σας. Μάθετε οποιαδήποτε στιγμή, οπουδήποτε» η edX φιλοδοξεί να παρέχει σε οποιονδήποτε με σύνδεση στο Διαδίκτυο πρόσβαση σε μαθήματα από τα καλύτερα πανεπιστήμια και ιδρύματα του κόσμου και να παρέχει στους εκπαιδευόμενούς της την καλύτερη εκπαιδευτική εμπειρία που επιτρέπει η τεχνολογία του Διαδικτύου (Πλατφόρμα edx, 2019). Στους όρους χρήσης δίνεται έμφαση στην αποδοχή από τον εκπαιδευόμενο της συμμετοχής σε μια κοινότητα μάθησης και της συνεργασίας του με ομότιμους και εκπαιδευτές στο πλαίσιο διεξαγωγής των διαδικτυακών μαθημάτων.

Η Udacity αναπτύχθηκε από τα μαθήματα ελεύθερης πληροφορικής που προσφέρονταν μέσω του Πανεπιστημίου του Στάνφορντ το 2011. Με σύνθημα το «Να σκέφτεστε το μέλλον. Δημιουργήστε δεξιότητες για το σήμερα, το αύριο και πιο πέρα. Εκπαίδευση για σίγουρη μελλοντική καριέρα» και τον ισχυρισμό ότι αποστολή της είναι ο εκδημοκρατισμός της εκπαίδευσης μέσω της προσφοράς ευκαιριών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παγκοσμίου επιπέδου που είναι προσιτές,

ευέλικτες και οικονομικές, η Udacity αποτελεί μια ιδιωτική εκπαιδευτική επιχείρηση που λειτουργεί με σημαντική χρηματοδότηση από επιχειρηματικά κεφάλαια. Τα μαθήματα που προσφέρει επικεντρώνονται σε τομείς όπως η επιστήμη των υπολογιστών και ο προγραμματισμός, η ανάπτυξη ιστού, η τεχνητή νοημοσύνη, τα μαθηματικά και η επιχειρηματικότητα. Ο προσανατολισμός της είναι η δημιουργία ενός ελκυστικού μαθησιακού περιβάλλοντος, όπου κορυφαίοι ακαδημαϊκοί από τη μια και οραματιστές της βιομηχανίας από την άλλη θα συμβάλλουν στην ενίσχυση των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων, ώστε, ενισχύοντας το βιογραφικό τους σημείωμα, να εισέλθουν με περισσότερα εφόδια στην αγορά εργασίας (Πλατφόρμα Udacity, 2019). Μία από τις κύριες διαφορές μεταξύ της Udacity και των δύο κύριων ανταγωνιστών της, Coursera και edX, είναι ότι δεν υπάρχει προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα μαθησιακών δραστηριοτήτων για την πραγματοποίηση ενός μαθήματος (Karsenti, 2013· Clark, 2013).

Η Futurelearn που ξεκίνησε να προσφέρει διαδικτυακά μαθήματα τον Σεπτέμβριο του 2013 είναι μια ιδιωτική εταιρεία που ανήκει εξ ολοκλήρου στο Open University, το οποίο δραστηριοποιείται πάνω από 40 χρόνια στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την ηλεκτρονική μάθηση. Σε σχέση με τους υπόλοιπους παρόχους MOOCs η Futurelearn αντί να καθορίζει και να επιλέγει η ίδια τα εκπαιδευτικά προγράμματα που προσφέρει, ζητά από τους εν δυνάμει εκπαιδευόμενούς της να προτείνουν τις δικές τους ιδέες, ώστε να σχεδιαστούν μαθήματα με βάση τις δικές τους ανάγκες και τη δική τους ανατροφοδότηση. Κάθε μάθημα σχεδιάζεται σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικής μάθησης, με επιδίωξη να εμπλακεί ενεργά ο κάθε εκπαιδευόμενος, να μπορεί να βλέπει την πρόοδό τους κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης και να συνεργάζεται με τα υπόλοιπα μέλη της κοινότητας μάθησης, εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές. Σχεδόν σε όλα τα προσφερόμενα μαθήματα δίνονται δύο επιλογές: η δωρεάν παρακολούθηση που δεν παρέχει πρόσβαση στις ερωτήσεις αξιολόγησης και την απόκτηση πιστοποιητικού ολοκλήρωσης και η παρακολούθηση επί πληρωμή που παρέχει τη δυνατότητα συμμετοχής στη διαδικασία αξιολόγησης και απόκτησης πιστοποιητικού επιτυχούς ολοκλήρωσης του μαθήματος (Πλατφόρμα Futurelearn, 2019).

2.3 Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών

2.3.1 Εισαγωγή

Οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν από τις αρχές του 21ου αιώνα μεγαλύτερες προκλήσεις από αυτές που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια κάθε άλλου αιώνα του παρελθόντος, γιατί πρέπει να δημιουργήσουν ένα νέο και διαφορετικό μαθησιακό περιβάλλον για τους μαθητές τους (Friesen & Clifford, 2003), να κατορθώσουν να εξισορροπήσουν τις ατομικές ανάγκες του κάθε μαθητή με τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών και τους στόχους της ευρύτερης κοινωνικής ομάδας (Hammerness et al., 2005), να γίνουν ένας παράγοντας αλλαγής μετασχηματίζοντας την υπάρχουσα κοινωνική κατάσταση και ενδυναμώνοντας όλους τους μαθητές (Darling-Hammond, 2002), να καταστήσουν τους μαθητές ικανούς να αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με ανθρώπους διαφορετικής κοινωνικής και πολιτισμικής προέλευσης (Darling-Hammond, 2010· Ravitch, 2011) και να

αναπτύξουν ένα εκπαιδευτικό σύστημα που να ενισχύει τα προτερήματα των μαθητών αντί να επικρίνει τα ελαττώματά τους (Zhao, 2012).

Επομένως, η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών αποτελεί βασική συνιστώσα για τη βελτίωση της εκπαίδευσης μέσω της προώθησης της ποιότητας και της εμπειρογνωμοσύνης των εκπαιδευτικών (Bredeson & Johansson, 2000· Bredeson, 2003· Loucks-Housley et al., 2003· Hammerness et al., 2005). Οι Hammerness et al. (2005) υποστηρίζουν ότι οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι στάσεις που απαιτούνται για τη βέλτιστη διδασκαλία δεν μπορούν να αναπτυχθούν πλήρως μέσω της διαδικασίας της πανεπιστημιακής φοίτησης των εκπαιδευτικών αλλά οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι δια βίου εκπαιδευόμενοι, ειδικά κατά την τρέχουσα χρονική περίοδο κατά την οποία τα μαθησιακά πρότυπα επαναπροσδιορίζονται διαρκώς.

Η «επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών» είναι μια έννοια που δεν ορίζεται εύκολα και ενώ ως πεδίο έρευνας εμφανίστηκε κατά τις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, δεν παρουσιάζεται πάντα με το ίδιο εννοιολογικό περιεχόμενο. Στον Πίνακα 2.2 αποτυπώνεται η εξέλιξη των προσπαθειών αποσαφήνισης του συγκεκριμένου όρου μέσω ορισμών που δόθηκαν.

Η διαδικασία ανάπτυξης των εκπαιδευτικών παραμένει ασαφής, γιατί, όπως αναφέρουν οι Russell και Munby (1991), αν ερωτηθεί ένας εκπαιδευτικός πώς έμαθε να διδάσκει, οι πιο συχνές απαντήσεις είναι «με τη διδασκαλία» ή «με την εμπειρία». Και μπορεί η εμπειρία και η διδασκαλία να είναι πολύτιμες για τους εκπαιδευτικούς αλλά δεν μπορούν να αποσαφηνίσουν πώς θα πραγματοποιηθεί η επαγγελματική τους ανάπτυξη. Η επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού για την αλλαγή των πρακτικών του σχολείου κάποιες φορές είναι πιο αποτελεσματική μέσω της παρατήρησης μαθήματος συναδέλφου του ή της συζήτησης για μια πρακτική του, παρά μέσω της επαφής του με διδακτικές θεωρίες (Μπαγάκης, 2005). Το βέβαιο είναι ότι πρόκειται για διαδικασία, κατά την οποία μπορεί να ενισχυθεί τόσο η επαγγελματικότητά τους (κοινωνική διάσταση του επαγγέλματος, επαγγελματικό κύρος), όσο και ο επαγγελματισμός τους (το φάσμα των καθηκόντων τους και η βελτίωση των γνώσεών τους) (Hargreaves & Goodson, 1996· Helsby & McCulloch, 1996), με αποτέλεσμα την ενίσχυση της συνεισφοράς τους στην πρόοδο των μαθητών τους (Joyce & Showers, 2002· McLaughlin & Zarrow, 2001).

Η Borko (2004) συμφωνεί ότι η μάθηση για τους εκπαιδευτικούς «συμβαίνει» σε χώρους, όπως οι τάξεις, η σχολική κοινότητα και τα προγράμματα ή τα εργαστήρια επαγγελματικής ανάπτυξης και υποστηρίζει ότι, για να γίνει κατανοητός ο τρόπος μάθησής τους, πρέπει να μελετηθεί εντός των συγκεκριμένων πλαισίων, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τους μεμονωμένους εκπαιδευτικούς-εκπαιδευόμενους όσο και τα κοινωνικά συστήματα στα οποία συμμετέχουν. Τα βασικά στοιχεία ενός συστήματος επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Σχήμα 2.1) είναι: α) το πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης, β) οι εκπαιδευτικοί, που είναι οι εκπαιδευόμενοι στο πρόγραμμα, γ) οι διευκολυντές, οι οποίοι καθοδηγούν τους εκπαιδευτικούς καθώς κατασκευάζουν νέες γνώσεις και πρακτικές και δ) το πλαίσιο στο οποίο η επαγγελματική ανάπτυξη λαμβάνει χώρα (Borko, 2004).

Πίνακας 2.2. Ορισμοί επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών

Ερευνητής	Ορισμός «επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών»
Keiny (1994)	Διερεύνηση της διδακτικής πράξης από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, με σκοπό να κατασκευάσουν τις δικές τους θεωρίες διδασκαλίας.
Bell και Gilbert (1994)	Μάθηση των εκπαιδευτικών, παρά διαδικασία κατά την οποία κάποιοι άλλοι κάνουν τους εκπαιδευτικούς να αλλάξουν. Αναπτύσσουν πεποιθήσεις, ιδέες και διδακτικές πρακτικές στην τάξη.
Darling-Hammond & McLaughlin (1995)	Στην προπτυχιακή εκπαίδευση και κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου η επαγγελματική ανάπτυξη πρέπει να δίνει έμφαση στην εκπαιδευτική διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης, για να συνδράμει τους εκπαιδευτικούς να προσφέρουν ουσιαστικά στη μάθηση των μαθητών τους.
Day (1999)	Οι εκπαιδευτικοί προβληματίζονται και επαναπροσδιορίζουν τους στόχους και την προσφορά του επαγγέλματός τους προσεγγίζοντας με κριτικό τρόπο σκέψης το γνωστικό τους αντικείμενο, τις δεξιότητες που έχουν και όσες εκτιμούν ότι πρέπει να αποκτήσουν, καθώς και τον τρόπο διδασκαλίας τους.
Bolam (2000)	Ενίσχυση επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών, με αποτέλεσμα οι μαθητές να διδάσκονται πιο ποιοτικά και αποτελεσματικά.
Guskey (2000)	Επιδίωξη της βελτίωσης των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων των εκπαιδευτικών, με επακόλουθη τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας για τους μαθητές.
Evans (2002)	Η επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών αποτελεί διαδικασία και όχι προϊόν. Το εκπαιδευτικό επάγγελμα μπορεί να αναπτυχθεί ως σύνολο και οι εκπαιδευτικοί να βελτιώσουν γνώσεις, δεξιότητες και διδακτική πράξη. Η όποια θετική αλλαγή πρέπει να θεωρείται όχι προϊόν εκμάθησης αλλά προσωπικότητας, κουλτούρας και επιλογής του εκπαιδευτικού να εφαρμόσει στην πράξη κάθε νέο στοιχείο.
OECD, 2005	Τα επιτυχή προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης από τη μια εμπλέκουν τους εκπαιδευτικούς σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες που είναι παρόμοιες με αυτές που οι ίδιοι θα εμπλέξουν τους μαθητές τους και από την άλλη ενθαρρύνουν την ανάπτυξη εκπαιδευτικών κοινοτήτων μάθησης.
OECD, 2009	Σύνολο συστηματικών δραστηριοτήτων που προετοιμάζει τους εκπαιδευτικούς για το επάγγελμά τους, το οποίο περιλαμβάνει την αρχική εκπαίδευση, τα σεμινάρια εισόδου στο επάγγελμα, την εκπαίδευση στον χώρο εργασίας και τη συνεχόμενη επαγγελματική ανάπτυξη εντός του σχολικού περιβάλλοντος.
Evans (2014)	Οι εν ενεργεία εκπαιδευτικοί που εμπλέκονται σε επαγγελματική ανάπτυξη εσωτερικοποιούν μέσω προσωπικών διαδικασιών και ενσωματώνουν αλλαγές που πραγματώνονται με πολυδιάστατους τρόπους στη σκέψη τους, τη συμπεριφορά και τις στάσεις τους.

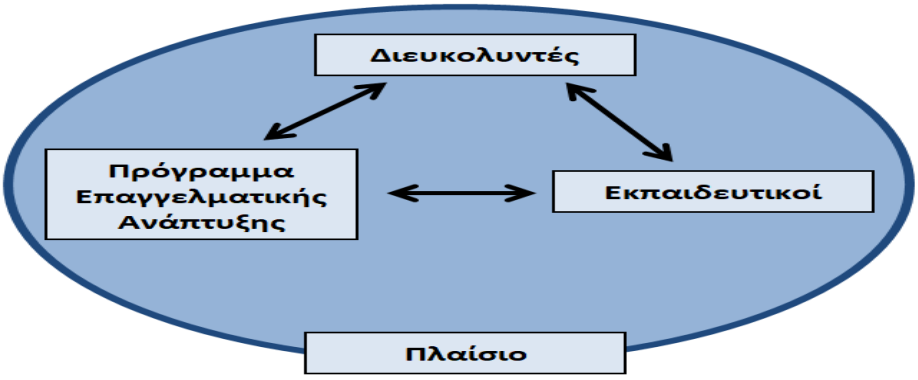

Σχήμα 2.1. Στοιχεία συστήματος επαγγελματικής ανάπτυξης (Borko, 2004)

Ο Guskey (2002) στο πλαίσιο του προσδιορισμού ενός μοντέλου επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, προτείνει τη χρονική ακολουθία γεγονότων, όπως αποτυπώνεται στο Σχήμα 2.2, όπου αναδεικνύεται ότι οι εκπαιδευτικοί: α)

δοκιμάζουν κάτι καινούργιο στην τάξη τους, β) αλλάζουν τη μαθησιακή διαδικασία και αυτό έχει ως συνέπεια γ) να μεταβάλλονται οι πεποιθήσεις και οι στάσεις τους.

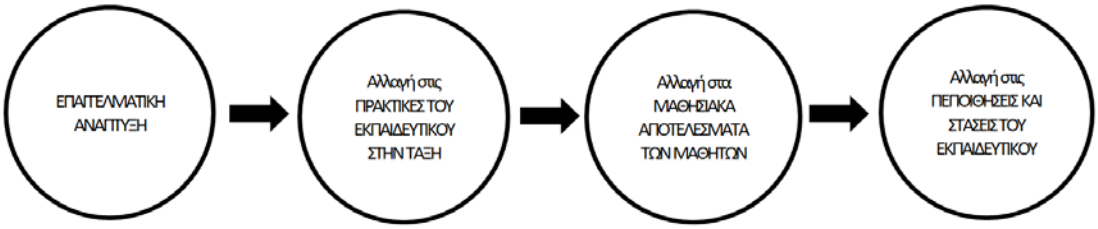

Σχήμα 2.2. Μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών Guskey (2002)

Η Prestridge (2016) υποστηρίζει ότι στο μοντέλο αυτό (Guskey, 2002) τα τρία βασικά χαρακτηριστικά βρίσκονται σε μια δυναμική αλληλεπίδραση, με αποτέλεσμα ο εκπαιδευτικός να επηρεάζεται από το καθένα χωριστά αλλά και από τα τρία μαζί σε οποιαδήποτε στιγμή κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής ανάπτυξης (Σχήμα 2.3). Οι πεποιθήσεις και οι στάσεις των εκπαιδευτικών παραμένουν σε μια εξελισσόμενη κατάσταση για επανασύνδεση με περαιτέρω επαγγελματική μάθηση και ανάπτυξη (Clarke & Erickson, 2003). Η ενίσχυση αυτής της διαδικασίας αποτελεί τον κεντρικό ρόλο του μέντορα ή του διαχειριστή ενός προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Spanorriga, Tsiotakis & Jimoyiannis, 2018), οι οποίοι διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση μιας κοινότητας εκπαιδευτικών που εκπαιδεύονται (Di Mauro & Jacobs, 1995), ενεργώντας ως «κριτικοί φίλοι» σε περιπτώσεις προκλητικών πεποιθήσεων και στάσεων (Prestridge, 2013), επιτρέποντας την ανεξάρτητη μάθηση (Evans, 2014) και κατορθώνοντας να επηρεάσουν τόσο τη λογική, όσο και το συναίσθημα των εκπαιδευομένων (Watson, 2001) στην αναζήτηση νέων γνώσεων και νέων τρόπων σκέψης για τη διδασκαλία και τη μάθηση.

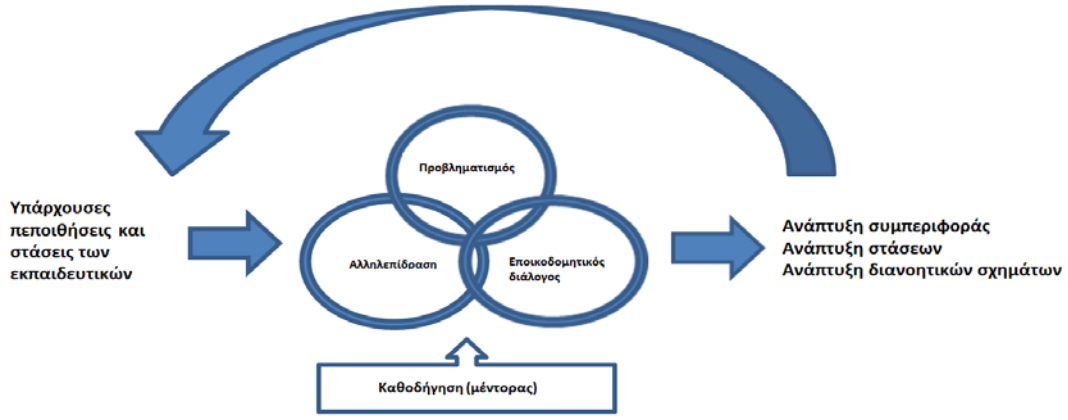

Σχήμα 2.3. Προσέγγιση μοντέλου Guskey κατά Prestridge (2016)

Η Evans (2008), ανέπτυξε ένα οντολογικό μοντέλο (Σχήμα 2.4) προκειμένου να απεικονίσει την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και να αναδείξει τα συστατικά στοιχεία της διαδικασίας επαγγελματικής ανάπτυξης των μεμονωμένων εκπαιδευτικών, επισημαίνοντας, ωστόσο, ότι δεν πρόκειται για ένα μοντέλο που ταιριάζει απόλυτα σε όλους τους εκπαιδευτικούς.

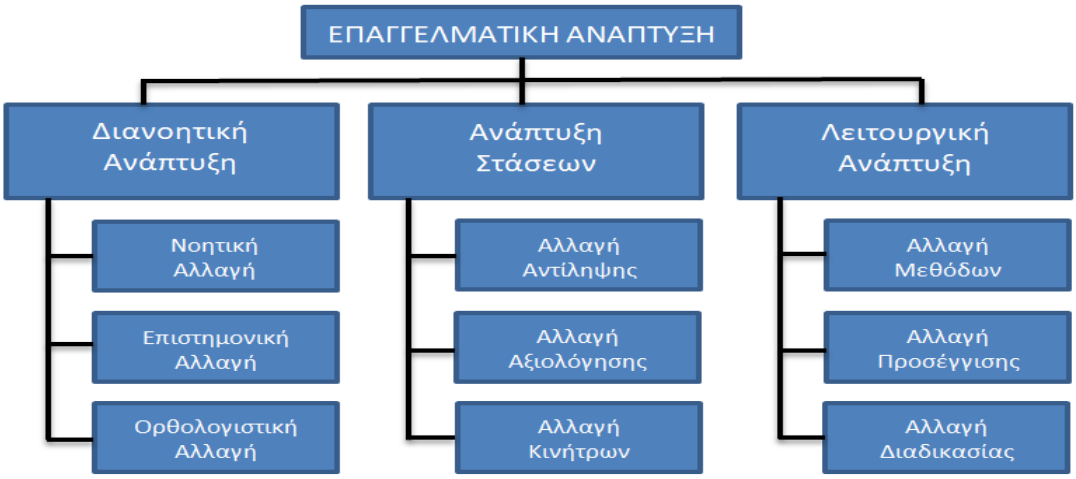

Σχήμα 2.4. Οντολογικό μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης Evans (2008)

Η Desimone (2009) πρότεινε το πρώτο εννοιολογικό πλαίσιο (Σχήμα 2.5) που καθορίζει την αποτελεσματικότητα της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών και αποτελείται από πέντε χαρακτηριστικά: α) την εστίαση στο περιεχόμενο, β) την ενεργητική μάθηση, γ) τη συνοχή, δ) τη διάρκεια και ε) τη συλλογική συμμετοχή.

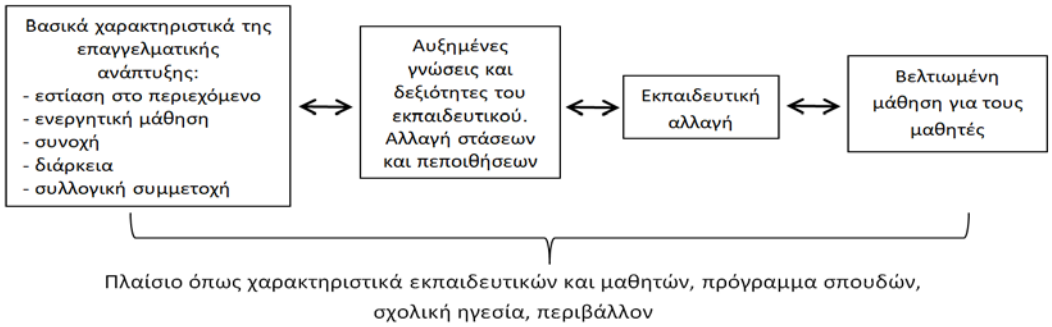

Σχήμα 2.5. Εννοιολογικό πλαίσιο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών Desimone (2009)

Η εστίαση στο περιεχόμενο μπορεί να οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση των γνώσεων των εκπαιδευτικών και σε αλλαγές στην πρακτική της τάξης (Garet et al., 2001). Δραστηριότητες ενεργητικής μάθησης θεωρούνται η παρακολούθηση επίδειξης από ειδικούς, η αξιολόγηση εργασιών των μαθητών και η παροχή ανατροφοδότησης (Desimone, 2009). Συνοχή σε ένα τέτοιου είδους πρόγραμμα σημαίνει να είναι συνεπές με τα εθνικά και τα διεθνή εκπαιδευτικά πρότυπα, καθώς και με την εγχώρια εκπαιδευτική πολιτική και να συνδέεται με όσα γνωρίζουν ήδη οι εκπαιδευτικοί. Για να είναι αποτελεσματικό ένα πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης πρέπει να έχει επαρκή διάρκεια, ώστε οι εκπαιδευτικοί να αφομοιώσουν το περιεχόμενο και να αλλάξουν τη διδακτική τους πρακτική. Τέλος, η συλλογική συμμετοχή υποδεικνύει ότι σε αυτά τα προγράμματα είναι καλύτερο να υπάρχουν συμμετέχοντες από το ίδιο σχολείο ή/και εκπαιδευτικοί που διδάσκουν τα ίδια μαθήματα, ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

2.3.2 Χαρακτηριστικά της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αποσαφηνιστεί η διαφορά της επαγγελματικής ανάπτυξης από την επιμόρφωση. Η επαγγελματική ανάπτυξη είναι κάτι ευρύτερο, παρόλο που η επιμόρφωση σε κάποιον τομέα, όπως η τεχνολογία, μπορεί να αποτελεί μέρος της επαγγελματικής ανάπτυξης. Η επαγγελματική

ανάπτυξη περιλαμβάνει διαρκή εξάσκηση, καθοδήγηση, μελέτη, αναστοχασμό, παρακολούθηση και αξιολόγηση, μεταχειρίζεται τους εκπαιδευτικούς ως εκπαιδευόμενους, αναγνωρίζει τη διά βίου φύση της μάθησης και χρησιμοποιεί μεθόδους που είναι πιθανό να συμβάλουν στο να βελτιώσουν οι εκπαιδευτικοί την εκπαιδευτική τους πρακτική ως επαγγελματίες (Gaible & Burns, 2005). Ακόμη, η επαγγελματική ανάπτυξη μπορεί να λάβει μορφές, όπως, το να σχεδιάζουν οι εκπαιδευτικοί δραστηριότητες από κοινού ή να παρακολουθεί ένας έμπειρος εκπαιδευτικός έναν νεότερο και να παρέχει ανατροφοδότηση, μέθοδοι πολύ πιο αποτελεσματικές για τη μάθηση των εκπαιδευτικών από την απλή επιμόρφωση (Gaible & Burns, 2005).

Η έρευνα των τελευταίων ετών (National Staff Development Council, 2002· Kleiman, 2004· Sparks, 2002) αναζήτησε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ποιοτικής και αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών και κατέληξε στα εξής: α) γνώση και δεξιότητες στο διδακτικό αντικείμενο, β) καθοδήγηση, γ) παιδαγωγική κατάρτιση, δ) κατανόηση των σταδίων ανάπτυξης των παιδιών και ε) ξεκάθαρη αντίληψη της αποτελεσματικότητας. Επομένως, τα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, για να έχουν θετικό αντίκτυπο στην εκπαίδευση των μαθητών, εκπαιδεύουν τους εκπαιδευτικούς σε αυτές τις πέντε περιοχές (Burns, 2011· Schulman, 1986· Schulman, 1987· Kennedy, 1999· Horsley et al., 2003).

Η Darling-Hammond και οι συνεργάτες της (2017) καθόρισαν επτά χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης: 1) εστιάζει στο περιεχόμενο, δηλαδή, προωθεί διδακτικές μεθόδους που συνδέονται με το πρόγραμμα σπουδών, προκειμένου να υποστηριχθούν οι εκπαιδευτικοί στην καθημερινή διδασκαλία στην τάξη, 2) ενσωματώνει την ενεργητική μάθηση, δηλαδή, εμπλέκει άμεσα τους εκπαιδευτικούς στον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών στρατηγικών, για να τους δώσει την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες παρόμοιες με αυτές που σχεδιάζουν για τους μαθητές τους, 3) υποστηρίζει τη συνεργασία, δηλαδή, δημιουργεί τον κατάλληλο χώρο, για να ανταλλάξουν οι εκπαιδευτικοί ιδέες και να οδηγηθούν στη συνεργατική μάθηση, ώστε σταδιακά μέσα από τη δημιουργία κοινοτήτων να αλλάξει η κουλτούρα τους και κατ' επέκταση η κουλτούρα του σχολείου, 4) χρησιμοποιεί μοντέλα πρακτικής εφαρμογής, δηλαδή, φέρνει τους εκπαιδευτικούς σε επαφή με εκπαιδευτικά μοντέλα, σχέδια μαθήματος, δείγματα μαθητικών εργασιών, παρακολούθηση διδασκαλίας από άλλους εκπαιδευτικούς, ώστε να αποκτήσουν ξεκάθαρη άποψη για τις καλές πρακτικές διδασκαλίας, 5) παρέχει υποστήριξη από ειδικούς, δηλαδή, περιλαμβάνει τη διαμοίραση εμπειρίας σχετικά με το διδακτικό αντικείμενο και τεκμηριωμένες διδακτικές πρακτικές εστιάζοντας στις διαφορετικές ανάγκες των εκπαιδευτικών, 6) προσφέρει ανατροφοδότηση και αναστοχασμό, δίνει, δηλαδή, στους εκπαιδευτικούς χρόνο να προβληματιστούν και να κάνουν αλλαγές στις μεθόδους τους βάσει των σχολίων που τους γίνονται από ειδικούς και 7) έχει εύλογη διάρκεια, που σημαίνει ότι παρέχει στους εκπαιδευτικούς επαρκή χρόνο να μάθουν, να εξασκηθούν, να εφαρμόσουν και να αναστοχαστούν πάνω σε νέες στρατηγικές που διευκολύνουν τις αλλαγές στις μεθόδους διδασκαλίας τους.

Κάποια από τα σημαντικά ζητήματα στο πεδίο της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών είναι η έλλειψη χρόνου για καινοτομία, που ακολουθείται από

την έλλειψη υποστήριξης ή καθοδήγησης (Knight et al., 2006) και η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών εντός των σχολικών μονάδων, στις ομάδες της ειδικότητάς τους και εντός της παιδαγωγικής επιστήμης (Hökkä & Eteläpelto, 2014). Σύμφωνα με τη Laurillard (2016) η φύση της συνεχιζόμενης επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών έχει αρχίσει να αλλάζει και να προσανατολίζεται προς τη συνεργατική μάθηση. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι η γνώση και η εμπειρία των εκπαιδευτικών πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο της επαγγελματικής τους ανάπτυξης, προκειμένου να είναι κάτι που γίνεται με αυτούς και όχι για αυτούς (Laurillard, 2016). Η συνεργατική μάθηση περιλαμβάνει: δίκτυα και ανταλλαγές μεταξύ σχολείων, καθώς και εργαστήρια που εισάγουν στην καθοδήγηση ομότιμων ή υποστηρίζουν τη συνεργασία και τη συνομιλία των εκπαιδευτικών μεταξύ τους για εκπαιδευτικό σκοπό (Avalos, 2011).

Επομένως, αν οι εκπαιδευτικοί δε γίνουν «πρωταγωνιστές» της δικής τους επαγγελματικής ανάπτυξης, θα είναι αδύνατο για αυτούς να παρακολουθήσουν τις ραγδαίες αλλαγές που συντελούνται στο πολιτικό, πολιτιστικό, οικονομικό και τεχνολογικό, κυρίως, περιβάλλον τους (Laurillard, 2016). Και φαίνεται ότι, για να το πετύχουν αυτό, καταλυτικό ρόλο θα διαδραματίσουν οι ΤΠΕ.

2.3.3 Επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών μέσω διαδικτυακών τεχνολογιών

Η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας και η επίδρασή της στα εκπαιδευτικά προγράμματα κατέστησε σαφές ότι όσα διδάσκονταν πριν από μερικά χρόνια δεν είναι πλέον επίκαιρα και επαρκή και ότι τα υπάρχοντα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης είναι ανεπαρκή για την προετοιμασία των εκπαιδευτικών για τον 21ο αιώνα (Ball & Cohen, 2000· Borko, 2004). Η χρήση των ΤΠΕ και η εξέλιξη των online περιβαλλόντων μάθησης παρέχουν την ευκαιρία για ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Jimoyiannis et al., 2013). Οι διαδικτυακές τεχνολογίες επιτρέπουν την πρόσβαση σε γνώση και τεχνογνωσία που προηγουμένως δεν ήταν διαθέσιμη και δίνουν τη δυνατότητα υιοθέτησης νέων μοντέλων επαγγελματικής ανάπτυξης, όπως ο συνδυασμός των δια ζώσης εργαστηρίων και της διαδικτυακής αλληλεπίδρασης (Clark, 2000· Vrasidas & Glass, 2004).

Ο βασικός λόγος που ασκείται κριτική στα παραδοσιακά προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών είναι ότι ένας εκπαιδευτής καθοδηγεί μια ομάδα εκπαιδευτικών στους οποίους δίνονται περιορισμένες ευκαιρίες ενεργητικής εμπλοκής, αλληλεπίδρασης και δημιουργίας νέας γνώσης. (Looi et al., 2008). Αντίθετα, στα διαδικτυακά προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (online Teacher Professional Development - oTPD) σε μεγάλο βαθμό βελτιώνεται το επίπεδο ενεργητικής συμμετοχής των εκπαιδευομένων λόγω των ασύγχρονων διαδικτυακών συζητήσεων (Moon-Heum & Gail, 2013) και είναι εφικτή η προσφορά αυτοελεγχόμενων και αυτοκατευθυνόμενων περιβαλλόντων μάθησης για τους εκπαιδευόμενους, προκειμένου να ανανεώσουν τη μαθησιακή τους πορεία προσεγγίζοντας τη νέα γνώση μέσω μιας ευέλικτης, συνεργατικής και εποικοδομητικής διαδικασίας (Bell & Morris, 2009· Duncan-Howell, 2010· Prestridge, 2013).

Οι Jimoyiannis, Gravani & Karagiorgi (2011) προτείνουν ένα σχήμα on-line επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών που αποτυπώνει τη διαδικασία παροχής

υψηλής ποιότητας επαγγελματικής ανάπτυξης. Το σχήμα αυτό συνδυάζει το μοντέλο e-moderating (Salmon, 2003) και την τεχνογνωσία καλών πρακτικών που αναδείχθηκαν στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου PBP-VC (Stansfield et al., 2009a· 2009b) και αποτελείται από πέντε στάδια (Σχήμα 2.6):

- πρόσβαση και κίνητρο εκπαιδευτικών για συμμετοχή στο διαδικτυακό πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης,
- διαδικτυακή (on-line) κοινωνικοποίηση των εκπαιδευτικών,
- διαμοίραση υλικού, ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών,
- κοινωνική κατασκευή γνώσης, μάθηση στην ομάδα μέσω δραστηριοτήτων,
- ανάπτυξη κοινότητας μάθησης και πρακτικής από εκπαιδευτικούς.

Στο κέντρο του μοντέλου αυτού είναι η κονστρουκτιβιστική προσέγγιση της μάθησης και ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, ως διαδικασίας συμμετοχικής, αλληλεπιδραστικής και συνεργατικής. Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να συμμετέχουν ενεργά σε στοχευμένες δραστηριότητες που παρέχουν τη δυνατότητα να οικοδομήσουν νέα γνώση, η οποία να σχετίζεται άμεσα με τη σχολική πραγματικότητα. Οι συντονιστές/διευκολυντές των διαδικτυακών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης επιδιώκουν την ενίσχυση των συμμετεχόντων, οι οποίοι δεν λαμβάνουν παθητικά πληροφορίες και υλικό που έχουν ετοιμάσει οι σχεδιαστές αλλά εμπλέκονται ενεργά στην κατασκευή γνώσης ως μέλη μιας κοινότητας εκπαιδευτικών (Jimoyiannis, Gravani & Karagiorgi 2011). Με τον τρόπο αυτό οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αυτοπροσδιοριστούν σε σχέση με άλλους συναδέλφους και να διαμορφώσουν έναν νέο επαγγελματικό ρόλο που έχει κυρίως συνεργατικά και λιγότερο ατομικά χαρακτηριστικά.

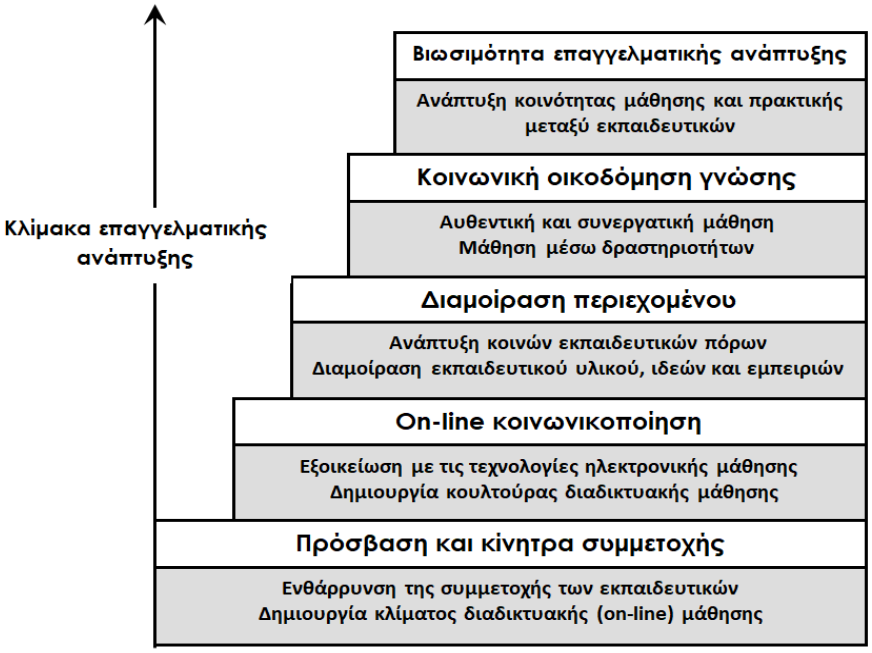

Σχήμα 2.6. Μοντέλο on-line επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών

Η αξιοποίηση των ΤΠΕ για την παροχή προγραμμάτων διαδικτυακής επαγγελματικής ανάπτυξης σε εκπαιδευτικούς παρουσιάζει θετικά στοιχεία αλλά ταυτόχρονα επιβάλλει και κάποιους περιορισμούς. Στον Πίνακα 2.3 αποτυπώνεται η

προσπάθεια συγκέντρωσης των χαρακτηριστικών που εμφανίζουν τέτοιου είδους προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης. Πάντως, με τον τρόπο αυτό οι εκπαιδευτικοί υπερβαίνουν τα απομονωμένα σχολικά τους περιβάλλοντα (Carpenter & Krutka, 2014· Tharp & Gallimore, 1991) και αλληλεπιδρούν με άλλους εκπαιδευτικούς αποκτώντας νέες ιδέες και πόρους και γνωρίζοντας τις τελευταίες εκπαιδευτικές εξελίξεις (Albers et al., 2013· Duncan-Howell, 2010· Hew & Hara, 2007· Hur & Brush, 2009· Prestridge, 2016· Visser et al., 2014).

Πίνακας 2.3. Διαδικτυακή επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών (Gaible & Burns, 2005)

Ρόλοι	Πλεονεκτήματα	Περιορισμοί	Κόστος	Παρατηρήσεις
- Παρέχει δομημένη και μη δομημένη επαγγελματική ανάπτυξη σε εκπαιδευτικούς - Παρέχει πρόσβαση σε μαθησιακούς πόρους, για να χρησιμοποιηθούν στη διδακτική πράξη - Η αλληλεπίδραση με ομότιμους και οι κοινότητες εκπαιδευτικών ενθαρρύνουν τις πρωτοβουλίες επαγγελματικής ανάπτυξης - Τα πιστοποιημένα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης βοηθούν τους εκπαιδευτικούς να αυξήσουν τα προσόντα τους	- Κατάργηση γεωγραφικών και χρονικών περιορισμών, όπου υπάρχει διαθέσιμη σύνδεση - Οι εκπαιδευτικοί αλληλεπιδρούν με ειδικούς και άλλους εκπαιδευτικούς - Η γραπτή επικοινωνία (email, Forum) μπορεί να υποκινήσει σε ενεργητικότερη συμμετοχή - Υποστηρίζει ένα φάσμα μεθόδων μάθησης - Έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί σε μεγάλο αριθμό εκπαιδευτικών	- Εξαρτάται από την πρόσβαση σε υπολογιστή και Διαδίκτυο - Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να έχουν υπολογιστή και να είναι ψηφιακά εγγράμματοι, προκειμένου να συμμετέχουν ενεργά - Πολλά online προγράμματα δεν έχουν υψηλή ποιότητα και το online υλικό απλώς αντικαθιστά το έντυπο - Η online καθοδήγηση ίσως είναι λιγότερο αποτελεσματική από τη διά ζώσης - Τα αποτελέσματα της online επαγγελματικής ανάπτυξης στη διδακτική πράξη είναι ασαφή	- Μηδενικό κόστος όταν οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε δωρεάν προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης - Υψηλό κόστος όταν τα προγράμματα έχουν κόστος συμμετοχής - Κόστος ανάπτυξης διαδικτυακού εκπαιδευτικού περιεχομένου - Κόστος διαχείρισης των διαδικτυακών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης	- Σε κάποιες χώρες ίσως αποτελεί τον καλύτερο τρόπο δημιουργίας δεξιοτήτων και σύνδεσης των εκπαιδευτικών, των μεντόρων και των διδασκόντων στις πανεπιστημιακές σχολές των εκπαιδευτικών

Εφόσον οι εκπαιδευτικοί συνηθίζουν να διδάσκουν με τον τρόπο που οι ίδιοι διδάχτηκαν (Ball, 1990· Lortie, 1975· Russell & Munby, 1991), η εκπαιδευτική τους εμπειρία καθορίζει τον τρόπο διδασκαλίας τους. Ένα από τα πλεονεκτήματα της επαγγελματικής ανάπτυξης με ΤΠΕ είναι η απομάκρυνση από γνώριμα περιβάλλοντα και περιστάσεις, που μπορεί να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να «απομάθουν» τους παλιούς τρόπους μάθησης και να προθυμοποιηθούν να υιοθετήσουν εναλλακτικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία τους, αρκεί να τους δοθεί χρόνος και υποστήριξη (Adelman et al., 2002· Vrasidas & Glass, 2005).

Οι Vrasidas & Glass (2007) συγκέντρωσαν στον Πίνακα 2.4 τα σημαντικά θέματα και τις στρατηγικές αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης με τη χρήση ΤΠΕ.

Πίνακας 2.4. Στρατηγικές επαγγελματικής ανάπτυξης με ΤΠΕ (Vrasidas & Glass, 2007)

Κύρια θέματα	Στρατηγικές
Εκπαιδευτικός σχεδιασμός	Σχεδιασμός προγραμμάτων για το πώς μπορούν οι ΤΠΕ να υποστηρίξουν τη μάθηση
Εμπλοκή σε αυθεντικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα	Προγράμματα σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα με ρεαλιστικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες
Ευκαιρίες για προβληματισμό	Δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τους συμμετέχοντες να χρησιμοποιούν τις ΤΠΕ και να προβληματίζονται για την αξιοποίησή τους
Συνεργατικές προσπάθειες	Ενθάρρυνση της χρήσης των ΤΠΕ για συνεργασία μεταξύ όλων των εμπλεκομένων
Συνεχής υποστήριξη	Χρήση των ΤΠΕ και των online τεχνολογιών για την επίτευξη συνεχούς υποστήριξης
Άτυπη μάθηση	Παροχή ευκαιριών για άτυπη μάθηση
Συστηματική προσπάθεια	Συντονισμός της επαγγελματικής ανάπτυξης ευρύτερα με τις ΤΠΕ και τις προσπάθειες βελτίωσης του σχολείου
Ηγετικές ικανότητες	Ενθάρρυνση της ηγεσίας που καλλιεργεί την καινοτομία, την αλλαγή και τη μετατροπή των σχολείων σε εκπαιδευτικούς οργανισμούς

Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός αφορά το γεγονός ότι οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα, όταν εμπλέκονται ενεργά σε δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν, όταν συνεργάζονται με ομότιμους, όταν ανταλλάσσουν ιδέες και παρέχουν ή/και δέχονται ανατροφοδότηση και όταν εργάζονται σε ρεαλιστικές προκλήσεις και αυθεντικές συνθήκες (Bransford et al., 1999), όπως και οι εκπαιδευτικοί ως εκπαιδευόμενοι (Putnam & Borko, 2000). Τα αυθεντικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα είναι απαραίτητα, για να υπάρχει αναφορά στην καθημερινή πρακτική των εκπαιδευτικών με ευκαιρίες να σκέφτονται ως ειδικοί, να παίρνουν εκπαιδευτικές αποφάσεις, να δομούν δραστηριότητες μάθησης και να εφαρμόζουν παιδαγωγικές μεθόδους. Οι ευκαιρίες για προβληματισμό χρειάζονται, προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να αυτοπροσδιοριστούν στο θέμα της προσέγγισης της διδασκαλίας με αξιοποίηση των ΤΠΕ, ώστε να προβληματιστούν για την προστιθέμενη αξία των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία (Chitpin & Evers, 2005).

Οι συνεργατικές προσπάθειες παρέχουν στους συμμετέχοντες την αίσθηση της διαμοιρασμένης ιδιοκτησίας (Gross et al., 2001· Manke et al., 2005· Vrasidas & Glass, 2005) και εξυπηρετούνται καλύτερα οι ανάγκες τους, όταν μπορούν να συνδέουν την καθημερινή τους εργασία με την επαγγελματική τους ανάπτυξη (Darling-Hammond & McLaughlin, 1995). Η συνεχής υποστήριξη, για παράδειγμα μέσω ενός διαδικτυακού χώρου συζητήσεων, αποτελεί παράγοντα εκ των ων ουκ άνευ για τη διασφάλιση της ποιότητας ενός προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης. Η άτυπη μάθηση, επίσης, των εκπαιδευτικών είναι τόσο σημαντική όσο και η τυπική, γιατί και με αυτήν αναπτύσσονται γνώσεις και δεξιότητες στις ΤΠΕ (Adelman et al., 2002).

Η συστηματική προσπάθεια ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη θα έχει καλύτερα αποτελέσματα αν συνδεθεί η επαγγελματική ανάπτυξη με τον μετασχηματισμό του σχολείου σε οργανισμό μάθησης, γιατί μόνο τότε εκπαιδευτικοί και μαθητές θα «αγκαλιάσουν» την αλλαγή και την καινοτομία και θα επιδιώξουν τη δια βίου μάθηση (Vrasidas & Glass, 2007). Τέλος, οι ηγετικές ικανότητες που καλλιεργούνται κατά την επαγγελματική ανάπτυξη με ΤΠΕ διαμοιράζονται και διαχέονται σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας και συνεισφέρουν στην εκπαιδευτική αλλαγή (Spillane, 2006).

Οι εκπαιδευτικοί παγκοσμίως εκφράζουν την ανάγκη για αποτελεσματική επαγγελματική ανάπτυξη που θα τους επιτρέψει να δημιουργήσουν νέα οράματα, διδακτικές πρακτικές και χώρους μάθησης που αξιοποιούν την τεχνολογία (Goldman & Lucas, 2012) και επιδιώκουν την υπέρβαση της παροχής τυποποιημένων προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους, ζητώντας να διασφαλιστεί ο σεβασμός στα ενδιαφέροντά τους και η αξιοποίηση της τοπικής ιστορίας και κουλτούρας στα σχολεία (Phelps et al., 2011). Η μετατόπιση της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών σε διαδικτυακούς χώρους συνέπεσε χρονικά με την ανάπτυξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Prestridge & Tondeur, 2015· Vu et al., 2014), τα οποία ευνόησαν τη μετάβαση από την απλή διαδικτυακή παρακολούθηση μαθημάτων στη διαδικασία μάθησης στην οποία ο εκπαιδευτικός έχει διαρκή πρόσβαση (Simonson et al., 2011), που με τη σειρά της μετατόπισε την προσέγγιση της επαγγελματικής ανάπτυξης από τη διανομή εκπαιδευτικού υλικού στην παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού. Αυτού του είδους η προσέγγιση βασίζεται στην αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών, όπου η διδακτική πρακτική του ενός εξετάζεται υπό το πρίσμα της διδακτικής πρακτικής των άλλων (Cochran-Smith & Lytle, 2009) και είναι πιο αποτελεσματική (Liu, 2013).

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία τα χαρακτηριστικά σχεδιασμού και οι παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα ενός διαδικτυακού προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών είναι παρόμοια με αυτά που διέπουν ένα διά ζώσης πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης (Philipsen et al., 2019b), όπως: α) η εύλογη χρονική διάρκεια (Consuegra & Engels, 2016), β) η ανάγκη για επαγγελματική υποστήριξη και υποστήριξη από ομότιμους (Desimone & Garet, 2015), γ) η ενεργητική μάθηση (Consuegra & Engels, 2016· Gregory & Salmon, 2013), δ) η σχέση μεταξύ θεωρίας και πράξης και ε) η εμπειρία σε αντίστοιχα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης (Hallas, 2006· Wilson, 2012). Αν και τα διαδικτυακά και τα διά ζώσης προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών εμφανίζουν πολλές ομοιότητες, η διαδικτυακή διδασκαλία αποτελεί έναν νέο τρόπο οργάνωσης και διευθέτησης μαθησιακών δραστηριοτήτων (Salmon, 2011) που επαναπροσδιορίζει την προσωπικότητα του εκπαιδευτικού με μια νέα, ψηφιακή διάσταση.

Στα MOOCs στην υπηρεσία της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών μπορούν να καλυφθούν προϋποθέσεις όπως η υποστήριξη από ομότιμους, η ενσωμάτωση χώρων συζητήσεων, η δυνατότητα δημιουργίας κοινοτήτων μάθησης για τη διαμοίραση εμπειριών και κοινοτήτων πρακτικής (Wenger, 1999), όπου οι πιο καταρτισμένοι συμμετέχοντες βοηθούν τους υπόλοιπους να αποκτήσουν δεξιότητες και γνώση. Επίσης, είναι εφικτή η ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ομότιμων, προκειμένου να επιτευχθεί η αξιολόγηση της μάθησης μέσω διαλόγου (Sampson, 2003), καθώς και η δημιουργία συνθηκών για διάλογο των εκπαιδευομένων με τους εκπαιδευτές και με τους υπόλοιπους εκπαιδευόμενους, προκειμένου να εμπεδώσουν και να ελέγξουν τη δική τους μάθηση (Kirkup and Jones, 1996), επομένως, ευθυγραμμίζονται με πολλά από τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών που αναφέρθηκαν πιο πάνω.

2.4 Συνεργατική Γραφή

2.4.1 Εισαγωγή

Παραδοσιακά η παραγωγή λόγου θεωρείται μοναχική δραστηριότητα. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, εξαιτίας και της επίδρασης του εποικοδομισμού, δίνεται έμφαση στα παιδαγωγικά και μαθησιακά οφέλη της συνεργατικής γραφής (collaborative writing). Πιο συγκεκριμένα, η συνεργατική παραγωγή λόγου θεωρείται διαδικασία δημιουργίας γνώσης από τους ίδιους τους μαθητές, καθώς κινητοποιούνται, διερευνούν, συζητούν και ανταλλάσσουν απόψεις με τους συνομηλίκους τους, καλλιεργώντας την κριτική τους σκέψη και αξιολογώντας τις προτάσεις των άλλων και τις δικές τους. Η διαδικασία της συνεργατικής γραφής προϋποθέτει την εμπλοκή των μαθητών σε συνεργατικές δραστηριότητες, τόσο στην αίθουσα διδασκαλίας, όσο και εκτός αυτής, και αποσκοπεί στην από κοινού σχεδίαση, συν-γραφή και ολοκλήρωση ενός κειμένου. Τα περιβάλλοντα Web 2.0, όπως τα ιστολόγια, τα wikis, οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης κ.ά. παρέχουν αυξημένες ευκαιρίες μάθησης και ενισχύουν τις πρακτικές συνεργατικής γραφής. Κύριο χαρακτηριστικό των περιβαλλόντων αυτών είναι η ενεργητική εμπλοκή κάθε μαθητή, η οποία περιλαμβάνει την επικοινωνία, την αλληλεπίδραση, τον διάλογο και την πρόσβαση σε ένα ευρύ φάσμα ιδεών και αναπαραστάσεων, τη διαμοίραση ιδεών και περιεχομένου και τη συνεργατική δημιουργία περιεχομένου.

Η συνεργατική μάθηση θέτει στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας τους μαθητές, οι οποίοι συνεργάζονται, για να λύσουν ένα πρόβλημα χωρίς άμεση καθοδήγηση από κάποιον διδάσκοντα. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη της συνεργατικής μάθησης είναι οι κοινοί μαθησιακοί στόχοι, η συνεχής αλληλεπίδραση, η αλληλεξάρτηση, οι κοινωνικές – συνεργατικές δεξιότητες και η ατομική ευθύνη για το κοινό έργο. Συνήθης πρακτική που υιοθετείται στο πλαίσιο της συνεργατικής μάθησης είναι η οργάνωση της τάξης από τον εκπαιδευτικό σε μικρές ομάδες και η ανάθεση δραστηριοτήτων, με σκοπό τη δημιουργική και αρμονική συνεργασία των μαθητών, ώστε να βελτιστοποιηθούν τα μαθησιακά αποτελέσματα, τόσο σε προσωπικό, όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Η συνεργατική παραγωγή λόγου εντάσσεται στο παιδαγωγικό πλαίσιο της συνεργατικής μάθησης, καθώς αποτελεί μια επαναλαμβανόμενη κοινωνική διαδικασία, κατά την οποία μια ομάδα ατόμων επικεντρωμένων σε έναν κοινό στόχο, διαπραγματεύεται, επικοινωνεί και συνεργάζεται για τη δημιουργία ενός κοινού εγγράφου. Στην περίπτωση, μάλιστα, που η συνεργατική γραφή υποστηρίζεται από ηλεκτρονικό υπολογιστή (Computer Supported Collaborative Writing), αίρονται δύο παράγοντες που εμποδίζουν τη συνεργασία, ο τόπος και ο χρόνος. Οι μαθητές, δηλαδή, έχουν τη δυνατότητα να συνεργάζονται από διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές, τόσο σύγχρονα (σε πραγματικό χρόνο) όσο και ασύγχρονα (σε διαφορετική χρονική στιγμή) και παράλληλα τους δίνεται η ευκαιρία για μάθηση, αλληλεπίδραση και νοητική ανάπτυξη (Heidar, 2016· Noël & Robert, 2004· Tar et al., 2009).

Ως συνεργατική γραφή ορίζεται η γραφή (κείμενο) που προκύπτει ως αποτέλεσμα ομαδικής ενέργειας (Lowry et al., 2004) ή η από κοινού κατασκευή ή η συνδημιουργία ενός κειμένου από δύο ή περισσότερους συγγραφείς (Storch, 2011). Το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό της συνεργατικής γραφής είναι ότι προωθεί τη μετα-συζήτηση (metatalk), δηλαδή τη διαδικασία κατά την οποία οι συνδημιουργοί

ενός κειμένου συζητούν για τη γλώσσα που έχουν δημιουργήσει (Storch, 2008). Ως εκ τούτου, η διαδικασία και όχι το τελικό προϊόν αποτελεί το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό της συνεργατικής γραφής. Έχει αναφερθεί, ακόμη, ότι η συνεργατική γραφή βοηθά στην προετοιμασία των μαθητών για τη ζωή πέρα από την τάξη, δεδομένου ότι η διαδικασία της γραφής σε ομάδες είναι πιο ακριβής αναπαράσταση των εργασιών γραφής του πραγματικού κόσμου από τη διαδικασία ατομικής γραφής (Thwaites, 2013).

Η συνεργατική γραφή μπορεί να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση ως ένα μέσο δημιουργίας και υποστήριξης της συν-κατασκευής της γνώσης, ως μια παιδαγωγική μέθοδος που διευκολύνει την ουσιαστική μάθηση και την επικοινωνία, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην ανάπτυξη της αυτονομίας του εκπαιδευόμενου, της δημιουργικότητάς του και της κριτικής του σκέψης (Hodges, 2002· Lowry et al., 2004). Στη διδασκαλία του μαθήματος της γλώσσας η συνεργατική γραφή θεωρείται ως ένας σημαντικός μηχανισμός για τη βελτίωση της ατομικής γραφής (Hodges, 2002), γιατί η από κοινού κατασκευή ενός κειμένου ενεργοποιεί την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με τη γλώσσα, η οποία βοηθά στην καλύτερη κατανόηση και στη δημιουργία καλύτερων κειμένων από αυτά που θα μπορούσαν να κατασκευάσουν μόνοι τους οι εκπαιδευόμενοι (Storch, 2011· Swain, 2010). Η συνεργατική γραφή έχει αποδειχθεί ότι όχι μόνο συμβάλλει στη δημιουργία κειμένων υψηλότερης ποιότητας από τα ατομικά κείμενα (Dobao, 2012· Oh, 2014· Shehadeh, 2011) αλλά ότι προσφέρει, ακόμη, το πλεονέκτημα της ανάπτυξης των ατομικών δεξιοτήτων γραφής (Chao & Lo, 2011· Shehadeh, 2011). Ο θετικός αυτός αντίκτυπος θα μπορούσε να αποδοθεί σε μια διαλεκτική διαδικασία που εμπλέκει τους συμμετέχοντες στη συλλογική προσπάθεια και βοηθά την ανάπτυξη της γραφής μέσω της ενίσχυσης της παραγωγής και της οργάνωσης του περιεχομένου (Lai et al., 2016).

Τόσο η κοινωνιο-γνωστική (socio-cognitive) θεωρία του Piaget, όσο και η θεωρία της συλλογικής υποβοήθησης (collective scaffolding) του Vygotsky προκρίνουν τη συνεργατική μάθηση. Σύμφωνα με τη θεωρία της γνωστικής ανάπτυξης του Piaget, η συνεργασία διευκολύνει τη μάθηση καθώς οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις δημιουργούν μια γνωστική σύγκρουση, η οποία προκαλεί ανισορροπία στην ομάδα των συμμετεχόντων. Αυτή με τη σειρά της, διεγείρει την ανοικοδόμηση των εννοιολογικών δομών και την κατανόηση. Στην κοινωνιο-πολιτισμική θεωρία του Vygotsky η συνεργασία διευκολύνει τη μάθηση, επιτρέποντας τη συλλογική κατασκευή της γνώσης, κάτι που οι ατομικές προσπάθειες δεν μπορούν να προσφέρουν (Lai et al., 2016· Heidar, 2016). Όταν πρόκειται για τη γραφή, η συνεργασία προωθεί μια μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση από τους συμμετέχοντες αναφορικά με την κατανόηση της γλώσσας και τους παρέχει, επιπλέον, την εμπειρία να αποκτήσουν διαφορετικούς ρόλους κατά τη διάρκεια της γραφής, κάτι που δεν είναι εφικτό κατά την ατομική γραφή (Swain, 2010). Εμπειρικές μελέτες έχουν δείξει ότι η συλλογική συγγραφή οδηγεί σε περισσότερες συζητήσεις σχετικά με τις γλωσσικές επιλογές, παράγει πιο ακριβή κείμενα από αυτά της ατομικής γραφής και προάγει όχι μόνο την ανάπτυξη των δεξιοτήτων γραφής αλλά και γενικότερα την εκμάθηση της γλώσσας (Storch, 2011).

Η εργασία σε μικρές ομάδες ή σε ζευγάρια, επομένως, συνάδει με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης που πρεσβεύει ότι η ανθρώπινη εξέλιξη είναι αποτέλεσμα

κοινωνικής δραστηριότητας (Storch, 2005). Ανάμεσα στα πλεονεκτήματα της συνεργατικής γραφής συγκαταλέγεται η ανάληψη ευθύνης από τα συνεργαζόμενα μέλη αναφορικά με την παραγωγή ενός κειμένου. Επίσης, θετικά στοιχεία είναι η αίσθηση συν-ιδιοκτησίας και η εμπλοκή στη λήψη αποφάσεων για το περιεχόμενο, τη δομή και τη γλώσσα του παραγόμενου κειμένου. Το σημαντικότερο μειονέκτημα της συνεργατικής γραφής είναι το γεγονός ότι οι ομάδες εστιάζουν περισσότερο στο παραδοτέο προϊόν παρά στη διαδικασία γραφής. Έρευνα της Storch (2005) που συνέκρινε κείμενα ατομικής και συνεργατικής γραφής, που δημιούργησαν φοιτητές στην αγγλική γλώσσα, η οποία δεν ήταν η μητρική τους, κατέδειξε ότι οι ομάδες παρήγαγαν συντομότερα κείμενα, τα οποία όμως ήταν αρτιότερα και πληρέστερα από αυτά που παρήγαγαν όσοι εργάστηκαν ατομικά. Το σημαντικότερο εύρημα της έρευνας αυτής ήταν ότι οι εμπλεκόμενοι σε ομαδική εργασία είχαν τη δυνατότητα άμεσης ανατροφοδότησης, κάτι που δε συνέβη με όσους εργάστηκαν ατομικά.

Την τελευταία δεκαετία έχουν αυξηθεί οι έρευνες που εστιάζουν στη συνεργατική γραφή μέσω διαδικτυακών πλατφορμών, γιατί τα υποστηρικτικά εργαλεία αυτών των διαδικτυακών περιβαλλόντων ευνοούν τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων. Γενικότερα, πολλοί μελετητές έχουν τονίσει ότι η διαδικασία της γραφής δε θεωρείται πια ατομικό έργο και ότι όσοι συμμετέχουν σε διεργασία παραγωγής συνεργατικού κειμένου μέσω της αμοιβαίας αξιολόγησης βελτιώνουν τις ιδέες τους και τις δεξιότητες γραφής τους και κατ' επέκταση τα κείμενά τους (Lundstrom & Baker, 2009). Επίσης, η αξιολόγηση από ομότιμους μέσω Διαδικτύου επιτρέπει στους εμπλεκόμενους να οπτικοποιήσουν τη σκέψη τους, καθώς και την προσέγγιση της δημιουργίας ενός κειμένου, ακόμη και σε σημεία όπου η νοητική διεργασία είναι περίπλοκη και δεν μπορεί εύκολα να γίνει αντικείμενο παρατήρησης (Liu, 2005). Επιπλέον, η αξιολόγηση από ομότιμους μέσω Διαδικτύου δίνει τη δυνατότητα το κάθε μέλος της ομάδας συν-γραφής να παρατηρήσει τη συνεισφορά των άλλων μελών η οποία καταγράφεται online και να αλληλεπιδράσει μαζί τους λαμβάνοντας βοήθεια ή παρέχοντας στους άλλους υποστήριξη για τη βελτίωση του τελικού κειμένου (Yang, 2011). Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης από ομότιμους όσοι αξιολογούν δύνανται να αναπτύξουν δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, ενώ όσοι αξιολογούνται είναι σε θέση να μάθουν πώς να αντιμετωπίσουν τη διαφορετικότητα των απόψεων. Και οι δυο βελτιώνουν τις δεξιότητες διαπραγμάτευσης και την κριτική τους σκέψη (Mulder et al., 2014).

Μια επισκόπηση των ερευνών της τελευταίας δεκαετίας στο πεδίο της συνεργατικής γραφής (Talib & Cheung, 2017) έδειξε ότι η χρήση ψηφιακών εργαλείων στις δραστηριότητες συνεργατικής γραφής προσθέτει αποτελεσματικότητα και διευκολύνει τη μάθηση, ενώ ταυτόχρονα ενισχύει την ποιότητα των παραγόμενων κειμένων και βελτιώνει τις δεξιότητες σκέψης και τον γραμματισμό των εμπλεκομένων. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες σε τέτοιες δραστηριότητες κινητοποιήθηκαν υπέρ της συνεργατικής γραφής, επειδή τα προϊόντα που προήλθαν από τη συνεργασία ξεπέρασαν τις προσδοκίες τους και επειδή μέσω της διαδικασίας βοηθήθηκαν να συνειδητοποιήσουν πόσο σημαντική είναι η ατομική συνεισφορά στο συνολικό κείμενο, με αποτέλεσμα να αξιοποιήσουν τις δεξιότητές τους, για να υπηρετήσουν τον κοινό στόχο. Τέλος, στις συγκεκριμένες έρευνες επιβεβαιώθηκε η άποψη ότι η συνεργατική γραφή είναι αποτελεσματική

όσον αφορά τη βελτίωση της ακρίβειας στη χρήση του λεξιλογίου και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των συν-δημιουργών στο πλαίσιο της απόφασης σχετικά με τη γλώσσα και τη δομή διατύπωσης των απόψεών τους.

2.4.2 Μοντέλα και στρατηγικές της συνεργατικής γραφής

Οι Posner και Baecker (1992, όπ. αναφ. στο Passig & Schwartz, 2007) περιέγραψαν πρώτοι τις στρατηγικές της συνεργατικής γραφής. Τις χώρισαν σε τέσσερις κατηγορίες: (α) οι εργασίες, (β) οι δραστηριότητες, (γ) ο έλεγχος κειμένου και (δ) η στρατηγική γραφής και διαπίστωσαν ότι υπάρχουν ομάδες οι οποίες συνδυάζουν μια σειρά από στρατηγικές κατά τη διαδικασία της συνεργατικής γραφής.

α) Εργασίες – κάθε μέλος της ομάδας έχει μια αποστολή που προσδιορίζει τη θέση του στην ομάδα. Οι εργασίες/ρόλοι που εντοπίζονται στη διαδικασία συνεργατικής γραφής είναι: ο συγγραφέας, ο σύμβουλος, ο συντάκτης και ο διορθωτής.

β) Δραστηριότητες – ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων λαμβάνει χώρα κατά τη διαδικασία συνεργατικής γραφής, όπως: η ανταλλαγή ιδεών, ο αρχικός σχεδιασμός, η τελική επεξεργασία και η επιμέλεια.

γ) Έλεγχος κειμένου – διαδικασία ελέγχου του κειμένου, κατά την οποία ένα ή περισσότερα μέλη διαδοχικά ή ταυτόχρονα ελέγχουν τμήμα ή το σύνολο του κειμένου.

δ) Στρατηγική γραφής – η ομάδα διατυπώνει το κείμενο με διαφορετικούς τρόπους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συνεργατικής γραφής, για παράδειγμα: ένας συγγραφέας, αυτόνομοι συγγραφείς και συνεργαζόμενοι συγγραφείς.

Η διαδικασία της συνεργατικής γραφής μπορεί να πραγματοποιηθεί με διαφορετικές μορφές που επηρεάζονται από τη είδος της εργασίας (τελικό παραδοτέο) αλλά και από τις προσωπικότητες των μελών της ομάδας. Για αυτόν τον λόγο, επομένως, τα περιβάλλοντα που βασίζονται στην τεχνολογία, με εργαλεία που μπορούν να υποστηρίξουν αυτές τις διαδικασίες, στρατηγικές και είδη εργασίας, δε διασφαλίζουν αυτονόητα την επιτυχία της διαδικασίας της συνεργατικής γραφής.

Κατά τη διάρκεια της παραγωγής ενός συνεργατικού κειμένου όλες οι ομάδες επαναλαμβάνουν κάποιες δραστηριότητες που συμβάλλουν στην οργάνωση, τη δομή και τη δημιουργία του κειμένου. Οι πιο συνηθισμένες δραστηριότητες και ο τρόπος που συνδέονται μεταξύ τους αποτυπώνονται στο Σχήμα 2.7.

Πιο συγκεκριμένα, στο στάδιο του καταιγισμού ιδεών (Brainstorming) πραγματοποιείται η κατάθεση και ανάπτυξη νέων ιδεών για την παραγωγή ενός συνεργατικού κειμένου. Στη φάση της περιγραφής/σκιαγράφησης (Outlining) δημιουργείται η βασική κατεύθυνση προς την οποία θα κινηθεί το κείμενο και καθορίζονται οι ευρύτερες και οι επιμέρους ενότητές του. Κατά τη σύνταξη (Drafting) παράγεται το αρχικό, ατελές κείμενο. Στο στάδιο της επανεξέτασης (Reviewing) εντοπίζονται στο πρώτο, ατελές κείμενο τα σημεία στα οποία θα βελτιωθεί σε επίπεδο περιεχομένου, γραμματικής, έκφρασης και μορφοποίησης. Κατά την αναθεώρηση (Revising) βελτιώνονται στο αρχικό, ατελές κείμενο όλα τα σημεία που εκτιμήθηκε ότι απαιτούν βελτίωση κατά τη διαδικασία της

επανεξέτασης. Τέλος, στη φάση της επεξεργασίας (Editing) γίνονται οι τελικές αλλαγές στο κείμενο και αυτό λαμβάνει την τελική του μορφή, συνήθως με την παρέμβαση ενός μόνο μέλους της ομάδας.

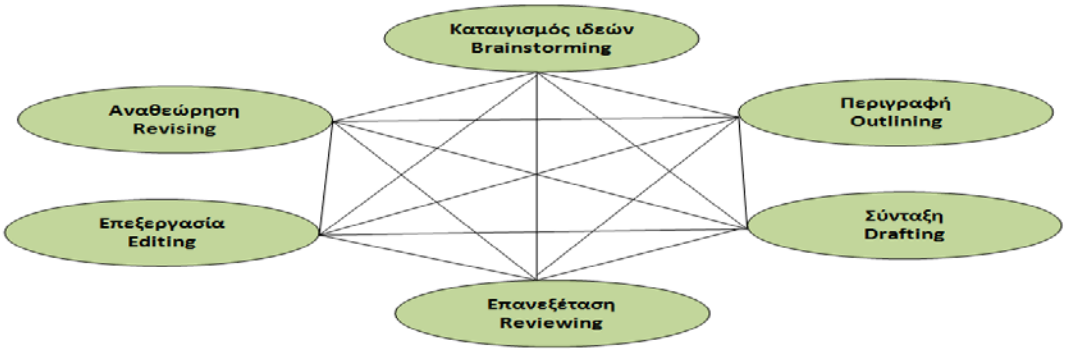

Σχήμα 2.7. Δραστηριότητες κατά τη συνεργατική γραφή

Η Storch (2002) κατηγοριοποίησε τα μοτίβα αλληλεπίδρασης και τις σχέσεις εξουσίας που εντοπίζονται κατά τη διάρκεια της συνεργασίας με βάση τις δύο διαστάσεις των δυαδικών μοτίβων αλληλεπίδρασης των Damon & Phelps's (1989). Οι δύο διαστάσεις είναι η ισότητα (δηλαδή, η ατομική συνεισφορά και ο έλεγχος στη λήψη απόφασης και την παραγωγή κειμένου) και η αμοιβαιότητα (δηλαδή, ο βαθμός εμπλοκής κάθε μέλους της ομάδας σε σχέση με τη συνεισφορά των άλλων μελών στην κοινή προσπάθεια). Σύμφωνα με τη Storch (2002) εντοπίζονται τέσσερα μοντέλα συνεργασίας με διαφορετικούς βαθμούς ισότητας και αμοιβαιότητας:

α) Το συνεργατικό μοντέλο, το οποίο θεωρείται ως το ιδανικό πρότυπο αλληλεπίδρασης και στο οποίο οι δύο συμμετέχοντες ακούν και υποστηρίζουν τον συνεργάτη τους και κανείς δεν είναι κυρίαρχος. Υπάρχει υψηλή ισότητα και υψηλή αμοιβαιότητα.

β) Το μοντέλο κυρίαρχος/κυρίαρχος, όπου οι δύο εταίροι προσπαθούν να κυριαρχήσουν όσον αφορά την αλληλεπίδραση. Υπάρχει σχετικά υψηλή ισότητα, καθώς και οι δύο συνεργάτες κάνουν τη φωνή τους να ακουστεί αλλά χαμηλή αμοιβαιότητα, καθώς ο καθένας προσπαθεί να επιβληθεί στον άλλο, αντί να απαντήσει σε όσα λέει ο άλλος.

γ) Το μοντέλο κυρίαρχος/παθητικός, όπου ένας εταίρος κυριαρχεί όσον αφορά την αλληλεπίδραση, συχνά χωρίς να αγνοεί ή να αποθαρρύνει τις ιδέες του συνεργάτη του. Ο «παθητικός» διαδραματίζει ελάχιστο ή καθόλου ρόλο στην αλληλεπίδραση. Υπάρχει χαμηλή αμοιβαιότητα και χαμηλή ισότητα.

δ) Το μοντέλο έμπειρος/αρχάριος, όπου ο συμμετέχων με το υψηλότερο επίπεδο γνώσεων αναλαμβάνει τον ρόλο του εμπειρογνώμονα ή του δάσκαλου, ενώ ο συνεργάτης του εμφανίζει την προθυμία να μοιραστούν ιδέες και να μάθουν μέσα από την ανατροφοδότηση. Υπάρχει χαμηλή ισότητα, καθώς ο έμπειρος τείνει να κυριαρχήσει, αλλά υψηλή αμοιβαιότητα, δεδομένου ότι κάθε συνεργάτης ακούει και ανταποκρίνεται στις ιδέες του άλλου (Thwaites, 2013).

Τα δύο πρώτα μοντέλα σηματοδοτούν υψηλό βαθμό ισότητας, με τα μέλη της ομάδας να εμπλέκονται ενεργά στη διαδικασία γραφής και να συνεισφέρουν ισότιμα στο τελικό προϊόν. Το συνεργατικό μοντέλο προϋποθέτει κοινή λήψη απόφασης και αναζήτηση ομοφωνίας, ενώ το μοντέλο κυρίαρχος/κυρίαρχος τις

περισσότερες φορές οδηγεί σε διαφωνίες μεταξύ των μελών όσον αφορά τη συνεισφορά τους. Τα δύο τελευταία μοντέλα συχνά περιλαμβάνουν ένα μέλος το οποίο αναλαμβάνει τον έλεγχο της διαδικασίας γραφής. Στο μοντέλο έμπειρος/αρχάριος το κυρίαρχο μέλος προσκαλεί τα υπόλοιπα μέλη να συνεισφέρουν. Στο μοντέλο κυρίαρχος/παθητικός το κυρίαρχο μέλος προκαλεί τη μικρή συνεισφορά των άλλων μελών της ομάδας (Lai et al.,2016).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η συνεργασία που εμπλέκει τη χρήση της τεχνολογίας συχνά συνεπάγεται αλληλεπίδραση εξ αποστάσεως, πραγματοποιήθηκε μια κατηγοριοποίηση (Lowry et al., 2004) για τις προσεγγίσεις της συνεργατικής γραφής στις πλατφόρμες wiki από την άποψη του καταμερισμού της εργασίας και του βαθμού συντονισμού κατά τη διάρκεια της γραφής. Καταρχάς, οι ομάδες που επιχειρούν να δημιουργήσουν συνεργατικά έγγραφα πρέπει να έχουν συμφωνήσει ως προς τη στρατηγική που θα υιοθετήσουν, προκειμένου να επιτύχουν τον στόχο τους. Ως στρατηγική της ομάδας ορίζεται: α) το σχέδιο το οποίο θα εφαρμόσει για να γράψει συνεργατικά ή β) το «πώς» η ομάδα συντονίζει εν γένει τη γραφή της. Από τον συνδυασμό των δυο αυτών εκδοχών μπορεί να προκύψει ο εξής ορισμός: «στρατηγική αποκαλείται η γενική προσέγγιση μιας ομάδας όσον αφορά τον συντονισμό της γραφής ενός συνεργατικού κειμένου». Οι επικρατούσες στρατηγικές συνεργατικής γραφής (Lowry et al., 2004) είναι οι ακόλουθες:

α) **η γραφή του ενός συντάκτη** (Group Single-Author Writing), όπου ένα πρόσωπο ορίζεται να γράψει ένα κείμενο για μια ολόκληρη ομάδα, συνήθως σε περιπτώσεις που η ομοφωνία των μελών της ομάδας δεν είναι ιδιαιτέρως σημαντική, καθώς το έργο/αντικείμενο εργασίας είναι απλό. Η στρατηγική αυτή οδηγεί σε κείμενο συνεργατικής γραφής, γιατί η ομάδα εμπλέκεται όσον αφορά την ομόφωνη επιλογή του μέλους της που θα συνθέσει το κείμενο, όπως αναδεικνύεται στο Σχήμα 2.8.

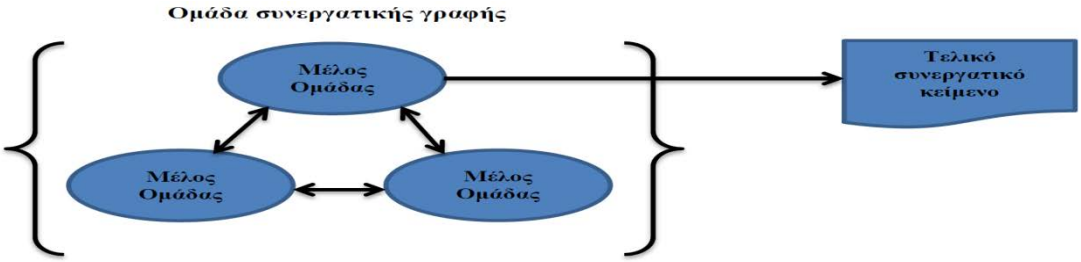

Σχήμα 2.8. Στρατηγική της γραφής του ενός συντάκτη

β) **η διαδοχική γραφή** (Sequential Writing), όπου ένα μέλος της ομάδας γράφει σε μια δεδομένη στιγμή και μόλις κάθε συγγραφέας/συντάκτης ολοκληρώνει το έργο του το περνά στο επόμενο πρόσωπο, το οποίο γίνεται ο επόμενος συγγραφέας/συντάκτης (Sharples, 1992, όπ. αναφ. στο Lowry et al., 2004) και αποτυπώνεται σχηματικά στο Σχήμα 2.9. Ανάμεσα στα πλεονεκτήματα της διαδοχικής γραφής περιλαμβάνονται: α) η απλοποιημένη οργάνωση και β) η ευκολία του συντονισμού αναφορικά με την κατανομή της εργασίας. Στα μειονεκτήματα της στρατηγικής αυτής συγκαταλέγονται: α) η μείωση της αλληλεπίδρασης των μελών της ομάδας και η απουσία ομοφωνίας, αφού υπάρχει το ενδεχόμενο να μην εκφραστούν επαρκώς οι ιδέες όλων των μελών της ομάδας, β) η δημιουργία προβλημάτων, όταν δεν υπάρχει αποτελεσματικός έλεγχος των

εκδοχών του τελικού κειμένου, καθώς κάποιοι συγγραφείς/συντάκτες μπορεί εύκολα να παρακάμψουν την εργασία των προηγούμενων κάνοντας νέες αλλαγές στο κείμενο, γ) η πρόκληση/δυσκολία να αναδειχθούν επαρκώς όλοι οι επιμέρους τομείς του συνεργατικού κειμένου, δ) το γεγονός ότι αν δε συνεργάζεται ένα μέλος της ομάδας μπορεί να υποβαθμιστεί το συνολικό κείμενο και ε) το γεγονός ότι η σειρά των συγγραφέων/συντακτών επηρεάζει δυσανάλογα το τελικό κείμενο, γιατί ο τρόπος προσέγγισης του κειμένου από έναν συγγραφέα/συντάκτη μπορεί να επηρεάσει τη συνεισφορά των επόμενων συγγραφέων/συντακτών.

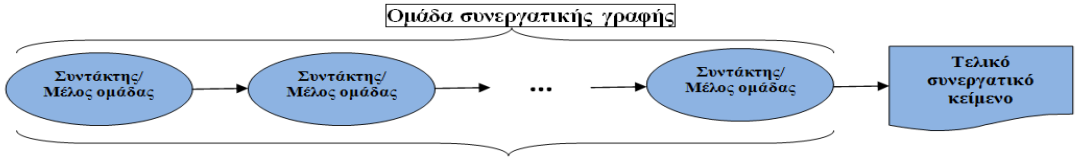

Σχήμα 2.9. Στρατηγική της διαδοχικής γραφής

γ) **η παράλληλη γραφή** (Parallel Writing), όπου μια ομάδα χωρίζει το παραδοτέο της συνεργατικής γραφής σε διακριτές μονάδες/τμήματα και τα μέλη εργάζονται παράλληλα (Sharples et al., 1993, όπ. αναφ. στο Lowry et al., 2004). Η στρατηγική αυτή είναι αποτελεσματικότερη από τη στρατηγική της διαδοχικής γραφής και έχει το σημαντικό πλεονέκτημα ότι παρέχει μεγαλύτερη αυτονομία στους συγγραφείς/συντάκτες του συνεργατικού κειμένου. Από την άλλη πλευρά, έχει τα μειονεκτήματα: α) της φτωχής επικοινωνίας/αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών της ομάδας, β) την πιθανή υπερφόρτωση του τελικού κειμένου με πληροφορίες και γ) την προϋπόθεση να είναι όλα τα μέλη της ομάδας συνεπή στις υποχρεώσεις τους.

Η παράλληλη γραφή μπορεί να διακριθεί σε δυο επιμέρους είδη, τη γραφή οριζόντιας διαίρεσης (Horizontal-Division Writing) και τη γραφή στρωματοποιημένης διαίρεσης (Stratified-Division Writing). Το πρώτο είδος, η **γραφή οριζόντιας διαίρεσης**, αποτελεί τον πιο συχνό τύπο παράλληλης γραφής, στον οποίο κάθε μέλος της ομάδας είναι υπεύθυνο για κάποια συγκεκριμένη ενότητα του συνεργατικού κειμένου (Stratton, 1989, όπ. αναφ. στο Lowry et al., 2004), όπως αποτυπώνεται στο σχήμα 2.10. Το σημαντικότερο μειονέκτημα αυτής της στρατηγικής είναι ότι η διανομή των ενοτήτων πραγματοποιείται συχνά με αυθαίρετο τρόπο και όχι βάσει των ικανοτήτων των μελών της ομάδας. Μετά την παράδοση των ενοτήτων του κειμένου από όλους τους συντάκτες/μέλη της ομάδας, ένα μέλος ορίζεται από την ομάδα να αναλάβει τη σύνθεση/βελτίωση του τελικού παραδοτέου, ώστε το συνεργατικό κείμενο να αποκτήσει ενιαίο ύφος και να μη μοιάζει με συρραφή κειμένων διαφορετικού ύφους.

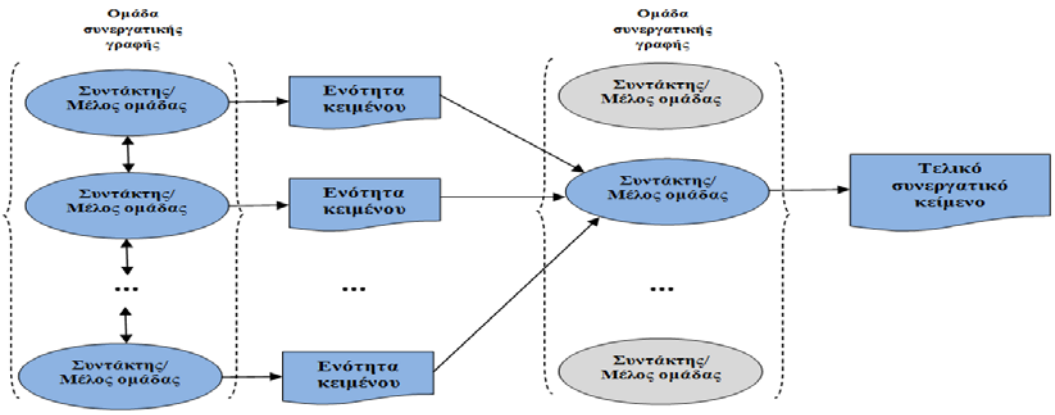

Σχήμα 2.10. Στρατηγική της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης

Στο δεύτερο είδος παράλληλης γραφής, τη **γραφή στρωματοποιημένης διαίρεσης**, τα μέλη της ομάδας διαδραματίζουν έναν ιδιαίτερο ρόλο, όπως του εκδότη, του συντάκτη, του αρχηγού της ομάδας ή του κριτικού, ανάλογα με τα ταλέντα τους, όπως απεικονίζεται στο σχήμα 2.11.

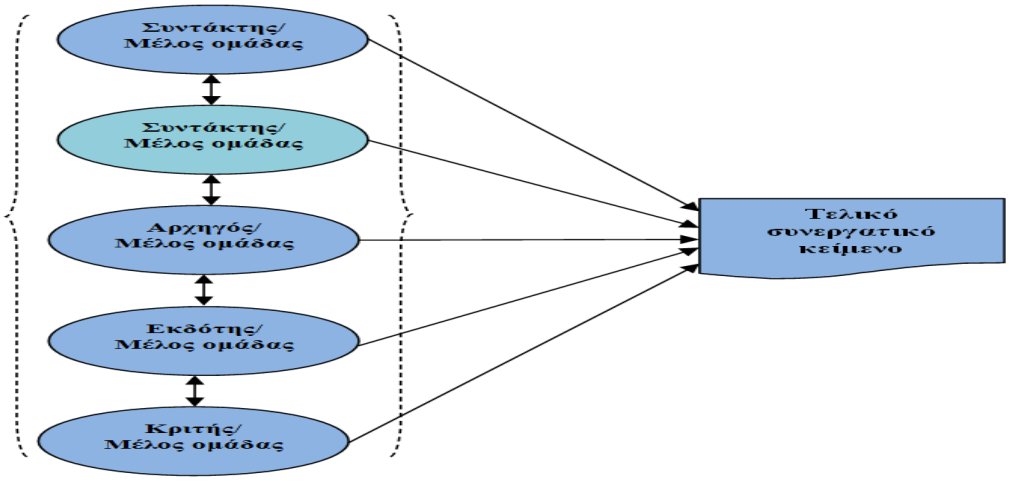

Σχήμα 2.11. Στρατηγική της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης

δ) η **ελεύθερη συμμετοχική γραφή** (Reactive Writing) αποτελεί στρατηγική κατά την οποία οι συγγραφείς/συντάκτες (τα μέλη μιας ομάδας) δημιουργούν ένα έγγραφο σε πραγματικό χρόνο, αντιδρώντας και προσαρμόζοντας τις επιλογές τους στις αλλαγές και προσθήκες του άλλου (Sharples et al., 1993, όπ. αναφ. στο Lowry et al., 2004) χωρίς να υπάρχει σημαντικό προσχέδιο δράσης και ξεκάθαρος συντονισμός, όπως φαίνεται στο σχήμα 2.12. Θετικά στοιχεία της στρατηγικής αυτής είναι: α) η πιθανότητα της επιτυχίας ομοφωνίας μέσα από την ελεύθερη έκφραση των μελών της ομάδας και β) η ανάπτυξη της δημιουργικότητάς τους. Τα αρνητικά στοιχεία της είναι ότι: α) δυσχεραίνει τη συνεργασία και β) ενδέχεται να προκαλέσει δυσκολίες στον έλεγχο των εκδοχών του τελικού κειμένου.

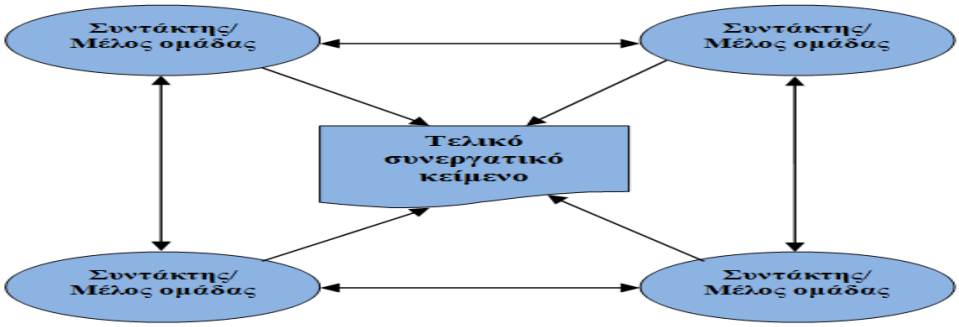

Σχήμα 2.12. Στρατηγική της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής

ε) ο **συνδυασμός στρατηγικών** (Mixed Mode Writing), κατά τον οποίο είναι δυνατό να αναμειχθούν δύο ή περισσότερες στρατηγικές συνεργατικής γραφής από αυτές που περιγράφονται πιο πάνω.

Οι Onrubia και Engel (2009), επίσης, πρότειναν πέντε βασικές στρατηγικές αναφορικά με τη συνεργατική επεξεργασία των γραπτών κειμένων. Οι στρατηγικές αυτές είναι οι εξής:

α) η παράλληλη κατασκευή – «αποκοπή και επικόλληση» (Parallel construction-"cut and paste"), όπου κάθε μέλος της ομάδας συμβάλλει με την προσθήκη ενός διαφορετικού τμήματος στο τελικό κείμενο. Το παραδοτέο κείμενο εν τέλει κατασκευάζεται μέσω της τοποθέτησης/σύνθεσης των διαφορετικών τμημάτων χωρίς την περαιτέρω συμβολή/εμπλοκή των υπόλοιπων συγγραφέων/συντακτών. Κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης στρατηγικής τα μέλη της ομάδας εργάζονται χωριστά σε ένα μέρος του εγγράφου και έχουν μόνο τον έλεγχο και την ευθύνη για το δικό τους μέρος στην όλη διαδικασία γραφής.

β) η παράλληλη κατασκευή – «παζλ» (Parallel construction-"puzzle"), κατά την οποία κάθε μέλος της ομάδας συνεισφέρει με ένα αρχικό κείμενο στην τελική ή την προσωρινή εκδοχή του παραδοτέου κειμένου. Το ολοκληρωμένο κείμενο παράγεται μέσω της τοποθέτησης/σύνθεσης μικρών τμημάτων από τα κείμενα που αρχικά συνεισέφεραν οι συγγραφείς/συντάκτες. Στη στρατηγική αυτή τα μέλη της ομάδας έχουν τον έλεγχο και την ευθύνη στην αρχή της διαδικασίας γραφής, ενώ στο τελευταίο μέρος της διαδικασίας την ευθύνη αναλαμβάνει ένα μέλος, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη σύνθεση του τελικού εγγράφου.

γ) η διαδοχική αθροιστική κατασκευή (Sequential summative construction), σύμφωνα με την οποία ένα μέλος της ομάδας παρουσιάζει ένα έγγραφο, το οποίο αποτελεί μια αρχική, μερική ή πλήρη, πρόταση για το παραδοτέο έργο και τα υπόλοιπα μέλη διαδοχικά προσθέτουν το δικό τους κείμενο σε αυτό το αρχικό έγγραφο χωρίς να τροποποιούν αυτό που έχει ήδη δημιουργηθεί, αποδεχόμενα όσα προστέθηκαν από τους άλλους συγγραφείς/συντάκτες. Σε αυτή τη στρατηγική τα μέλη της ομάδας αναλαμβάνουν εκ περιτροπής τον έλεγχο και την ευθύνη για το παραδοτέο κείμενο, καθώς διαδοχικά αναλαμβάνουν εξ ολοκλήρου το έργο της γραφής.

δ) η κατασκευή μέσω διαδοχικής ενσωμάτωσης (Sequential integrating construction), όπου ένα μέλος της ομάδας παρουσιάζει ένα έγγραφο, το οποίο αποτελεί μια αρχική, μερική ή πλήρη, πρόταση για το παραδοτέο έργο και τα

υπόλοιπα μέλη συνεισφέρουν διαδοχικά σε αυτό το αρχικό έγγραφο, προτείνοντας αιτιολογημένες τροποποιήσεις ή συζητώντας εάν συμφωνούν ή όχι με όσα έχουν ήδη καταγραφεί. Κατά την εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής ο έλεγχος και η ευθύνη μοιράζεται, γιατί τα μέλη της ομάδας έχουν διαδοχικά ισότιμη πρόσβαση στο κείμενο μέχρι να ολοκληρωθεί η συγγραφική δραστηριότητα.

ε) η κατασκευή μέσω άμεσης ενσωμάτωσης (Integrating construction), κατά την οποία η γραφή του κειμένου βασίζεται σε σύγχρονη συζήτηση, με επανειλημμένες αναθεωρήσεις, όπου όλα τα μέλη της ομάδας αντιδρούν στα σχόλια, τις αλλαγές και τις προσθήκες που γίνονται από τους άλλους συμμετέχοντες. Στην περίπτωση αυτή ο έλεγχος και η ευθύνη για το παραδοτέο κείμενο κατανέμονται μεταξύ των μελών της ομάδας.

Παρά τις όποιες διαφοροποιήσεις στις κατηγοριοποιήσεις των στρατηγικών συνεργασίας, οι έρευνες σχετικά με τη φύση της συνεργασίας σε διαδικτυακά περιβάλλοντα συνεργατικής γραφής καταδεικνύουν ότι οι συμμετέχοντες ενδέχεται να υιοθετήσουν διαφορετικά μοντέλα συνεργασίας και ότι δεν μπορεί να προταθεί ένα συγκεκριμένο μοντέλο που θα οδηγήσει στην αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των συμμετεχόντων (Shimazoe & Aldrich, 2010). Την ίδια στιγμή, οι μελετητές έχουν καταλήξει ότι διαφορετικά πρότυπα συνεργασίας μπορεί να έχουν διαφορετικές επιπτώσεις στην επίδοση γραφής των συμμετεχόντων, καθώς και στη μάθηση (Storch, 2002). Για παράδειγμα, οι Lowry et al. (2004) υποστήριξαν ότι οι διαφορετικές προσεγγίσεις συνεργασίας παρέχουν διαφορετικά αποτελέσματα και μπορεί να ταιριάζουν σε διαφορετικές εργασίες συνεργατικής γραφής και μεγέθη ομάδων.

2.4.3 Διαδικτυακά εργαλεία (λογισμικά) συνεργατικής γραφής

Στο Διαδίκτυο υπάρχουν πολλά δωρεάν εργαλεία για τη δημιουργία συνεργατικών κειμένων. Ένας ενδεικτικός κατάλογος τέτοιου είδους εργαλείων είναι ο ακόλουθος (τελευταία προσπέλαση 27/7/2019):

1. PrimaryPad (http://primarypad.com/) [Απαιτεί εγγραφή χρήστη (sign up)]
2. PBWORKS (http://www.pbworks.com/) [Απαιτεί εγγραφή χρήστη (sign up)]
3. Etherpad (https://etherpad.org/) [Λειτουργεί με κάθε email]
4. Online version of Microsoft Word in OneDrive (https://office.live.com/start/Word.aspx) [Απαιτεί την ύπαρξη λογαριασμού Microsoft, όπως Hotmail, Outlook κ.ά.]
5. Google Docs (https://www.google.com/docs/about/) [Απαιτεί την ύπαρξη λογαριασμού Google.]

Ανάμεσα στα διαδικτυακά εργαλεία συνεργατικής γραφής κατατάσσονται και οι πλατφόρμες wikis. Τα wikis, ως Web2.0 εργαλεία, με λειτουργίες που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση ομότιμων και τη δημιουργία συνεργατικού περιεχομένου (Roussinos & Jimoyiannis, 2013), έχουν χρησιμοποιηθεί για την υποστήριξη της συνεργατικής γραφής. Πολλές μελέτες με θέμα τη συνεισφορά των wikis έχουν καταδείξει ότι: α) η εύκολη προσβασιμότητα και η απλότητα των σελίδων wiki βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να μοιράζονται πληροφορίες και πόρους μεταξύ τους, τόσο ως μέλη της ίδιας ομάδας, όσο και ως μέλη διαφορετικών ομάδων και καθιστά ευκολότερο για αυτούς το να εργάζονται με τον δικό τους ρυθμό (Nicol et

al., 2005), β) οι εκπαιδευόμενοι έχουν θετικές αντιλήψεις σχετικά με το πώς τα wikis μπορούν να βελτιώσουν τη συλλογική εργασία της ομάδας και την ποιότητα της εργασίας τους (Chu, 2008) και γ) η αποτελεσματικότητα της εμπλοκής του wiki στη μάθηση και τη διδασκαλία εξαρτάται από τον προσεκτικό σχεδιασμό του και από την εξοικείωση, τόσο των εκπαιδευομένων, όσο και των εκπαιδευτών, με την τεχνολογία, από το πλήθος των συμμετεχόντων, καθώς και από την παροχή κινήτρων στους εκπαιδευόμενους, προκειμένου να μάθουν ο ένας από τον άλλο ακολουθώντας έναν συγκεκριμένο, κατάλληλο για την υλοποίηση των επιλεγμένων στόχων, εκπαιδευτικό σχεδιασμό (Engstrom & Jewett, 2005).

Παρά το γεγονός ότι τα wikis έχουν προωθηθεί ως συνεργατικά εργαλεία γραφής και έχουν αποκτήσει δημοτικότητα ως εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι ενώ έχουν σχεδιαστεί και περιλαμβάνουν χαρακτηριστικά που διευκολύνουν τη συνεργασία των συμμετεχόντων σε αυτά, η χρήση τους δεν συνεπάγεται αυτονόητα ότι θα εξασφαλίσουν ή ακόμη ότι θα ενθαρρύνουν τη συνεργατική συμπεριφορά μάθησης (Judd et al., 2010). Ευρήματα ερευνών καταδεικνύουν ότι τα wikis δεν είναι a priori συνεργατικά εργαλεία αλλά χρειάζονται κάποια πρόσθετα χαρακτηριστικά, για να επιτευχθεί η συνεργασία μεταξύ των συμμετεχόντων. Η έλλειψη κινήτρων, όπως για παράδειγμα η απουσία επίσημης αξιολόγησης, καθώς και η ανεπαρκής υποστήριξη της ομάδας εργασίας αναφέρονται συχνά ως εμπόδια για την αποτελεσματική χρήση των wikis (Neumann & Hood, 2009).

Το πλέον δημοφιλές διαδικτυακό εργαλείο συνεργατικής γραφής είναι αυτό που φιλοξενείται στην πλατφόρμα της Google. Η διαδικτυακή εφαρμογή Google Docs (Έγγραφα Google) αποτελεί ένα διαδικτυακό εργαλείο που βοηθά τους χρήστες να εργαστούν σε ένα συνεργατικό περιβάλλον μάθησης. Σύμφωνα με την Oxnevad (2012), η ανταλλαγή εγγράφων και σχολίων πάνω σε ένα κείμενο που δημιουργείται ταυτόχρονα και από κοινού, παρέχει στους εμπλεκόμενους την ευκαιρία να λάβουν άμεση ανατροφοδότηση. Κατά τον χρόνο που εργάζονται μαζί, οι συντάκτες παράγουν σε απευθείας σύνδεση πρωτογενές υλικό που αντανακλά ό,τι έχουν μάθει και μέσω αυτού αναδεικνύονται οι συνδέσεις ανάμεσα στην προγενέστερη γνώση τους, το μαθησιακό αντικείμενο και τις προσωπικές τους εμπειρίες.

Από τη στιγμή που το Google Έγγραφο είναι αποθηκευμένο στο Διαδίκτυο, οι συντάκτες του μπορούν να εργάζονται πάνω στο κείμενο από το σχολείο, από το σπίτι, από οποιονδήποτε ηλεκτρονικό υπολογιστή με σύνδεση στο Internet ή ακόμη και από το έξυπνο κινητό τους. Επίσης, με τη χρήση της συγκεκριμένης εφαρμογής είναι πιο πιθανό να επανεξετάσουν τη δουλειά τους, ειδικά αν ξέρουν ότι κάποιος άλλος θα τη σχολιάσει άμεσα. Για να εισαγάγουν ένα «σχόλιο», οι συγγραφείς/συντάκτες απλώς επισημαίνουν κάποιο τμήμα στο σώμα του εγγράφου και το σχόλιο θα εμφανιστεί στη δεξιά πλευρά της σελίδας. Επιπλέον, το Google Έγγραφο παρέχει υποστήριξη για συνεργασία σε πραγματικό χρόνο και έτσι οι συγγραφείς/συντάκτες μπορούν να έχουν μια εικονική μίνι-διάσκεψη για το έργο που βρίσκεται μπροστά τους.

Στο πλαίσιο της αξιοποίησης της συγκεκριμένης συνεργατικής εφαρμογής σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, όταν το ζητούμενο είναι η δημιουργία συνεργατικού εγγράφου/κειμένου, σκόπιμη είναι η ανάδειξη της παιδαγωγικής

διάστασης των Google Docs. Ο Sharp (2009) υποστηρίζει ότι αυτό το συνεργατικό εργαλείο επεξεργασίας κειμένου επιτρέπει σε μια ομάδα ατόμων να επεξεργάζεται (ταυτόχρονα) ένα έγγραφο και την ίδια στιγμή να μπορούν όλα τα μέλη της ομάδας να δουν τις αλλαγές που γίνονται από τους άλλους σε πραγματικό χρόνο. Αυτό το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό κάνει το Google Έγγραφο ένα ισχυρό πρόγραμμα που μπορεί να διευκολύνει τη συνεργατική γραφή στα γλωσσικά μαθήματα με τους ακόλουθους τρόπους:

(α) με την ανταλλαγή εγγράφων και τη διατήρησή τους σε απευθείας σύνδεση (online), οι μαθητές μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά ανά πάσα στιγμή,

(β) ένας εκπαιδευτικός θα μπορούσε να δημοσιεύσει ένα κείμενο, γεμάτο (σκόπιμα) με λάθη, για να το διορθώσουν οι μαθητές,

(γ) οι μαθητές μπορούν εύκολα να διαπιστώσουν τη ρευστότητα του ψηφιακού κειμένου, γιατί το πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα παρακολούθησης της πορείας επεξεργασίας ενός (ψηφιακού) κειμένου,

(δ) υλοποίηση της επιλογής «αφήγηση με τη μορφή της αλυσίδας» (κάτι ανάλογο με τη στρατηγική της διαδοχικής γραφής που αναφέρθηκε προηγουμένως), όπου ο εκπαιδευτικός ξεκινά μια ιστορία και κάθε μαθητής συμβάλλει σε αυτήν με τη σειρά του.

Συμπερασματικά, το εργαλείο αυτό είναι χρήσιμο, γενικότερα, σε έργα που απαιτούν ομαδική δουλειά, γιατί επιτρέπει στα άτομα να εργαστούν για ένα κοινό έργο χωρίς τους περιορισμούς που συχνά επιβάλλονται από την παραδοσιακή πρόσωπο με πρόσωπο επαφή, όπως είναι για παράδειγμα η φυσική παρουσία μαθητών και εκπαιδευτικού στη σχολική αίθουσα διδασκαλίας.

2.4.4 Η συνεργατική γραφή ως πεδίο έρευνας

Οι περισσότερες έρευνες στο συγκεκριμένο πεδίο αφορούν μαθητές ή/και φοιτητές της Αγγλικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι είναι λίγες οι έρευνες που αφορούν εκπαιδευόμενους σε άλλο γνωστικό αντικείμενο.

Για παράδειγμα, οι Limbu και Markauskaite (2015) διερευνώντας με συνέντευξη τις αντιλήψεις δεκαπέντε φοιτητών για την online συνεργατική γραφή, διαπίστωσαν ότι οι συμμετέχοντες είχαν την τάση να αντιλαμβάνονται τις online εργασίες συνεργατικής γραφής περισσότερο ως ευκαιρίες, για να αποδείξουν αυτό που ήδη γνώριζαν, παρά ως ευκαιρίες για μάθηση. Ωστόσο, οι ίδιοι συμμετέχοντες επέλεξαν να κατανείμουν τις υποχρεώσεις τους για το τελικό παραδοτέο και να συνδυάσουν τις ατομικές τους εργασίες και τις ατομικές τους δυνατότητες, προκειμένου να επιτύχουν το καλύτερο αποτέλεσμα.

Αναλύοντας τη συμπεριφορά κατά τη διάρκεια της συνεργασίας δεκαέξι προπτυχιακών φοιτητών από την Κορέα ο Oh (2014) διαπίστωσε ότι κατά τη δημιουργία ακαδημαϊκών δοκιμίων στην αγγλική γλώσσα οι εκπαιδευόμενοι επέλεξαν την εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής και μάλιστα τόσο της γραφής οριζόντιας διαίρεσης, όσο και της γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης. Με τον τρόπο αυτό όλες οι ομάδες χώρισαν το ακαδημαϊκό δοκίμιο σε τμήματα, για να υπάρχει ατομική ευθύνη. Έτσι, ο ερευνητής κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι συμμετέχοντες είχαν την τάση να αντιλαμβάνονται την online

συνεργατική γραφή ως εργασία η οποία κατανέμεται μεταξύ των μελών των ομάδων.

Οι Bradley, Lindström & Rystedt (2010) διερεύνησαν τις στρατηγικές που εφάρμοσαν είκοσι πέντε ομάδες συνεργασίας προπτυχιακών φοιτητών κατά τη συν-κατασκευή κειμένων σε ένα wiki (ομάδες των δύο ή τριών μελών) και διαπίστωσαν ότι οι μαθητές επέλεξαν τρία είδη συνεργασίας: καμία ορατή συνεργασία ή αλληλεπίδραση (ολόκληρο το κείμενο αναρτήθηκε από ένα μόνο μέλος και δεν το «άγγιξαν» καθόλου τα άλλα μέλη), συνεργασία (τα μέλη των ομάδων εργάστηκαν παράλληλα και το καθένα ανάρτησε διαφορετικό τμήμα του τελικού κειμένου), και συνεργασία με αλληλεπίδραση (τα μέλη των ομάδων εργάστηκαν από κοινού, για να παράγουν το κείμενο και υπήρξε αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών σε όλα τμήματα του κειμένου).

Οι Roussinos & Jimoyiannis (2013) έκαναν έρευνα σε σαράντα επτά μεταπτυχιακούς φοιτητές που εργάζονταν σε εννέα ομάδες σε περιβάλλον wiki, εστιάζοντας στα πρότυπα συμμετοχής και στην παρουσία μάθησης. Οι ερευνητές εντόπισαν τέσσερα μοντέλα συνεργασίας: χαμηλό επίπεδο ορατής αλληλεπίδρασης (ένα ή δύο μέλη κάθε ομάδας δημιούργησαν ολόκληρο το τελικό κείμενο και υπήρξαν μερικές ανταλλαγές μηνυμάτων μεταξύ των μελών της ομάδας), χαμηλό επίπεδο συνεργασίας (τα μέλη κάθε ομάδας εργάστηκαν σε μεμονωμένα τμήματα του κειμένου και εμφάνισαν περιορισμένη αλληλεπίδραση και συνεργατική δημιουργία του περιεχομένου), μέτριο επίπεδο συνεργασίας (τα περισσότερα μέλη συνεισέφεραν σε σημαντικό βαθμό) και υψηλό επίπεδο συνεργασίας (τα μέλη κάθε ομάδας συνεισέφεραν το ίδιο στην από κοινού κατασκευή του περιεχομένου). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι εντόπισαν μόνο τρεις ομάδες που παρουσίασαν υψηλό επίπεδο συνεργασίας.

Σε νεώτερη μελέτη τους οι Jimoyiannis & Roussinos (2017) έδειξαν ότι οι επιτυχημένες εργασίες σε wiki στην τριτοβάθμια εκπαίδευση εξαρτώνται από τον τρόπο αλληλεξάρτησης της ατομικής και συνεργατικής συνεισφοράς των φοιτητών. Η μάθηση των φοιτητών στο wiki θα πρέπει να θεωρείται αποτέλεσμα τόσο ατομικής όσο και συλλογικής εργασίας, που καθορίζεται από την ατομική παρουσία και την αλληλεπίδραση με ομότιμους εντός των ομάδων wiki.

Οι Lai, Lei & Liu (2016) διερεύνησαν τη συνεργατική συμπεριφορά είκοσι ομάδων δευτεροετών φοιτητών σε δύο μαθήματα γραφής της αγγλικής γλώσσας που διδάσκονται από τον ίδιο καθηγητή, ο οποίος ειδικεύεται στις επιχειρήσεις και την οικονομία σε Πανεπιστήμιο της Κίνας. Οι ομάδες αποτελούνταν από πέντε μέλη και συνεργάστηκαν σε πλατφόρμα wiki. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων ανέφερε ενεργητική εμπλοκή στο στάδιο του σχεδιασμού, της λήψης αποφάσεων και της σύνθεσης των κειμένων κυρίως μέσω συζητήσεων που έλαβαν χώρα στο ενσωματωμένο forum συζήτησης του Wikispaces. Η ανάλυση των αρχειοθετημένων συζητήσεων, των σχολίων που έγιναν και των αλλαγών στις σελίδες wiki κατέδειξε ότι οι συμμετέχοντες παρουσίασαν τρεις μορφές συνεργασίας: α) την ατομική σύνθεση και διαδραστική αναθεώρηση (τα μέλη της ομάδας όρισαν ένα άτομο να συντάξει το δοκίμιο και η υπόλοιπη ομάδα επανερχόταν στα διάφορα τμήματα, για να αναθεωρήσει και να επεξεργαστεί το σχέδιο) την οποία επέλεξαν έντεκα ομάδες, β) την παράλληλη σύνθεση με ταυτόχρονη διαδραστική αναθεώρηση (τα μέλη της ομάδας όρισαν ένα μέλος της ομάδας ως υπεύθυνο για κάθε τμήμα του δοκιμίου

αλλά η πλειονότητα των μελών της ομάδας συμμετείχε στην αναθεώρηση του περιεχομένου είτε κατά τμήματα είτε στο σύνολο, μετά την ολοκλήρωσή του) την οποία επέλεξαν πέντε ομάδες και γ) την παράλληλη σύνθεση με περιορισμένη διαδραστική αναθεώρηση (κάθε μέλος της ομάδας ήταν υπεύθυνο για ένα τμήμα του δοκιμίου αλλά είτε ένα μόνο μέλος ή κανένα δεν είχε εμπλοκή σε κάποιου είδους αναθεώρηση) την οποία επέλεξαν τέσσερις ομάδες. Σε αυτή την έρευνα, καταλήγουν οι ερευνητές, όλες οι ομάδες επέλεξαν κάποια μορφή καταμερισμού της εργασίας, δηλαδή, κάποιες ομάδες υιοθέτησαν τη στρατηγική στρωματοποιημένης εργασίας (διαίρεση της εργασίας βάσει διαφορετικών ρόλων, όπως η σύνθεση, η αναθεώρηση κτλ), και άλλες υιοθέτησαν τη στρατηγική της οριζόντιας εργασίας (διαίρεση της εργασίας βάσει της σύνθεσης διαφορετικών τμημάτων του δοκιμίου από διαφορετικά μέλη της ομάδας).

Οι Stafford et al. (2014) χρησιμοποίησαν το «media wiki» (http://www.mediawiki.org) και ερευνώντας τα αποτελέσματα της χρήσης του από διακόσιους δεκαέξι φοιτητές ψυχολογίας του Πανεπιστημίου του Sheffield διαπίστωσαν ότι, ύστερα από την αξιοποίηση του wiki για δύο έτη, οι εμπλεκόμενοι φοιτητές είχαν υψηλότερη επίδοση στις γραπτές τελικές εξετάσεις.

Οι Zhou, Simpson & Domizi (2012) σε έρευνά τους προσπάθησαν να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα χρήσης των Google Docs σε τριάντα πέντε φοιτητές σε μια συνεργατική δραστηριότητα εκτός αίθουσας με σημείο αναφοράς ένα εισαγωγικό πανεπιστημιακό μάθημα ψυχολογίας. Σε μια χρονική περίοδο έξι εβδομάδων, οι φοιτητές ολοκλήρωσαν δύο εργασίες που τους ανατέθηκαν, ακούγοντας μια διάλεξη, μελετώντας ένα θέμα και στη συνέχεια απαντώντας σε ερωτήσεις για το συγκεκριμένο θέμα. Η πρώτη εργασία συνεργατικής γραφής ανατέθηκε και ολοκληρώθηκε χωρίς τα Google Docs και η δεύτερη εργασία ανατέθηκε και ολοκληρώθηκε με τα Google Docs. Κάθε φοιτητής εντάχθηκε τυχαία σε δύο διαφορετικές ομάδες, μία για κάθε εργασία. Κάθε ομάδα είχε τρία ή τέσσερα μέλη, με τον περιορισμό ότι δεν θα υπήρχαν δύο μέλη στην ίδια ομάδα σε αμφότερες τις εργασίες. Οι συμμετέχοντες στην πρώτη εργασία χρησιμοποίησαν για την επικοινωνία τους e-mail, Facebook, Blackboard Vista, επικοινωνία μέσω μηνυμάτων και πρόσωπο με πρόσωπο συναντήσεις, ενώ οι συμμετέχοντες στη δεύτερη εργασία επικοινώνησαν μέσω της εφαρμογής ανταλλαγής μηνυμάτων της πλατφόρμας των Google Docs και αξιολόγησαν τα Google Docs ως ένα χρήσιμο συνεργατικό εργαλείο, που κάνει τη συνεργασία πιο εύκολη. Η χρήση των Google Docs επηρέασε την εμπειρία μάθησης των μαθητών και άλλαξε τους τρόπους συνεργασίας τους. Χαρακτηριστικά οι ερευνητές επισημαίνουν ότι οι φοιτητές υποστήριξαν την άποψη ότι η εργασία μπορεί να γίνει ταυτόχρονα από πολλά άτομα και ότι οι πληροφορίες μπορούν να γίνονται αντικείμενο διαπραγμάτευσης εύκολα στην πλατφόρμα Google Docs, καθώς επιτρέπεται η κοινή χρήση και επεξεργασία με απλό και ευέλικτο τρόπο.

Έρευνα για τη χρήση των Google Docs πραγματοποίησαν και οι Kessler, Bikowski και Boggs (2012) σε τριάντα οκτώ ερευνητές (πρόγραμμα Fulbright) σε ένα πανεπιστημιακό πρόγραμμα προσανατολισμού, οι οποίοι κλήθηκαν να σχεδιάσουν και να υποβάλουν συνεργατικά μια έκθεση/κείμενο σχετικά με ένα ερευνητικό πρόγραμμα. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής ανέδειξαν τρία επίπεδα συμμετοχής σε όλες τις ομάδες: ένα μέλος της ομάδας που έκανε περίπου τις μισές

αλλαγές/αναθεωρήσεις στο κείμενο της ομάδας, ένα δεύτερο μέλος που έκανε περίπου το ένα τρίτο των αλλαγών στο κείμενο της ομάδας, και ένα άλλο μέλος που αναθεώρησε από 15% έως 25% το κείμενο ομάδας. Όλα τα μέλη της ομάδας υποστήριξαν ότι συνέβαλαν εξίσου και δεν παρατηρήθηκαν συγκρούσεις, όταν αναλύθηκαν προηγούμενες εκδοχές των κειμένων πριν την ολοκλήρωσή τους. Αυτή η έρευνα κατέδειξε, επίσης, ότι οι συμμετέχοντες επικεντρώθηκαν περισσότερο στη φόρμα του κειμένου αλλά και ότι έδειξαν προσοχή και στη διαδικασία βοηθώντας ο ένας τον άλλον. Το εργαλείο επέτρεψε στους ερευνητές να παρατηρήσουν τους συνεργαζόμενους φοιτητές στις φάσεις του σχεδιασμού, της γραφής, της αναθεώρησης/επεξεργασίας και της μορφοποίησης και να καταγράψουν τον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες διαπραγματεύτηκαν το να είναι ταυτόχρονα μέλη μιας ομάδας και αυτόνομοι συγγραφείς/συντάκτες.

Ο Marczak (2015) διεξήγαγε έρευνα σε μια ομάδα εκατόν οκτώ φοιτητών, οι οποίοι δημιούργησαν κείμενα στην αγγλική γλώσσα, που δεν ήταν η μητρική τους, εργαζόμενοι σε ομάδες και αξιοποιώντας τη διαδικτυακή εφαρμογή συνεργατικής γραφής TitanPad. Η συγκεκριμένη εφαρμογή αξιολογήθηκε ως εύκολη στη χρήση, καθώς εμφανίζει αυτόματα τυχόν αλλαγές που έγιναν στο κείμενο σε πραγματικό χρόνο, χωρίς οι χρήστες να χρειάζεται να ανανεώσουν την οθόνη εργασίας τους. Το περιβάλλον εργασίας διευκολύνει τη διαδικασία της συνεργατικής γραφής παρέχοντας ένα χώρο συζητήσεων για την επικοινωνία των συμμετεχόντων. Στην αρχή του έργου οι συμμετέχοντες διαπραγματεύθηκαν τους κανόνες συνεργασίας και ανέθεσαν στα μέλη των ομάδων συγκεκριμένους ρόλους, όπως του συγγραφέα και του εκδότη κειμένου, ο οποίος είχε την ευθύνη διόρθωσης των σφαλμάτων. Ακόμη, διαπραγματεύθηκαν τις στρατηγικές γραφής και λεπτομέρειες όπως η διάρκεια της διαδικασίας, η σειρά των βημάτων κατά το γράψιμο και η αναφορά των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν. Παρατηρήθηκε ότι οι συμμετέχοντες επέλεξαν τη διόρθωση μεταξύ ομότιμων ως μέσο για τη βελτίωση της ποιότητας του κειμένου. Επίσης, χρησιμοποίησαν τον χώρο συζητήσεων, για να πειθαρχήσει ο ένας τον άλλο, στην περίπτωση που οι συνομιλίες δε γίνονταν στα αγγλικά αλλά στη μητρική τους γλώσσα. Συνολικά, οι πρακτικές που παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της συνεργατικής γραφής ήταν: α) διαπραγμάτευση των στρατηγικών γραφής, β) διαπραγμάτευση των κανόνων συνεργασίας και ανάθεση ρόλων, γ) διαπραγμάτευση της πλοκής του κειμένου, δ) σχολιασμός της πλοκής, ε) επεξεργασία/ διόρθωση από ομότιμους, στ) διδασκαλία από ομότιμους (διδασκαλία στη γλώσσα και στις δεξιότητες ΤΠΕ), ζ) χρήση των online πηγών αναφοράς και η) επιβολή πειθαρχίας από ομότιμους. Συμπερασματικά, η όλη διαδικασία έδωσε τη δυνατότητα στους φοιτητές να εμπλακούν σε μια ρεαλιστική/αυθεντική δραστηριότητα, να αλληλεπιδράσουν, να αναπτύξουν τις διαπραγματευτικές τους ικανότητες, να ασκηθούν στην αξιολόγηση των δικών τους προϊόντων γραφής, να αναπτύξουν δεξιότητες παροχής μαθησιακής υποστήριξης σε άλλους και να μάθουν να πειθαρχούν τον εαυτό τους και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους, προκειμένου να επιτύχουν την ολοκλήρωση του έργου τους.

Οι Benson et al. (2012) έκαναν έρευνα δράσης σε εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν σε δύο προγράμματα Πανεπιστημίων της Αυστραλίας (κατά το 2007 και το 2009) και οι οποίοι εκπαιδεύτηκαν online να χρησιμοποιούν wikis, για να τα αξιοποιήσουν στη συνέχεια στη διδασκαλία και την αξιολόγηση των μαθητών τους.

Έτσι οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν αρχικά ως εκπαιδευόμενοι στη χρήση των wikis και έπειτα ως εκπαιδευτές. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή αυτής της δράσης για την επαγγελματική ανάπτυξη/βελτίωση των εκπαιδευτικών οδήγησε σε χρήσιμα συμπεράσματα, όπως ότι η χρήση Web2.0 εργαλείων είναι κατάλληλη για τέτοιου είδους δράσεις και ότι οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί έμειναν ικανοποιημένοι από το πρόγραμμα παρά το άγχος που προκαλεί η χρήση της τεχνολογίας.

Κεφάλαιο 3: Βιβλιογραφική επισκόπηση

3.1 Συνοπτική επισκόπηση ερευνών για τα MOOCs

Η πρώτη μελέτη επισκόπησης ερευνών για MOOCs διεξήχθη από τους Liyanagunawardena, Adams & Williams (2013), οι οποίοι διερεύνησαν 45 εργασίες δημοσιευμένες μεταξύ 2008 και 2012 και ανέδειξαν ότι η έρευνα για τα MOOCs ασχολήθηκε αρχικά με την εκπαιδευτική θεωρία πάνω στην οποία βασίζονται, με την παιδαγωγική τους και με τις πολιτιστικές διαφορές των χρηστών τους. Στη συνέχεια οι Gašević et al. (2014) πραγματοποίησαν ανάλυση 266 εργασιών του 2013 και διαπίστωσαν ότι η κοινωνική μάθηση στα MOOCs είχε το μεγαλύτερο ερευνητικό ενδιαφέρον. Την ίδια χρονιά οι Ebben & Murphy (2014), μελέτησαν έρευνες για τα MOOCs από το 2009 έως το 2013 και εντόπισαν ότι το ερευνητικό ενδιαφέρον αφορούσε το εννοιολογικό πλαίσιο των MOOCs, τις παιδαγωγικές τους προσεγγίσεις και το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιούν. Επίσης, η Kennedy (2014) σε μια επισκόπηση ερευνών μεταξύ 2009 και 2012 ανέδειξε ότι η ανοικτότητα, τα εμπόδια στη συμμετοχή και τα μοντέλα των MOOCs ήταν τα θέματα που κυριαρχούσαν στην έρευνα για τα MOOCs εκείνη την εποχή.

Οι Veletsianos & Shepherdson (2015) μελέτησαν 183 ερευνητικές εργασίες που δημοσιεύθηκαν μεταξύ 2013 και 2015 και ανακάλυψαν ότι στην έρευνα κυριαρχούσαν οι κλάδοι της εκπαίδευσης και της επιστήμης των υπολογιστών, με τάση προς διεπιστημονικές προσεγγίσεις. Η Rolfe (2015) μελετώντας 43 έρευνες δημοσιευμένες από το 2012 έως το 2014 εντόπισε ότι λίγες από αυτές ασχολούνταν με το θέμα της αξιολόγησης των συμμετεχόντων από ομότιμους και τον τρόπο δημιουργίας ομάδων στα MOOCs και πρότεινε τη διεξαγωγή ερευνών για το αν τα MOOCs παρέχουν μια κοινωνικά δίκαιη μαθησιακή εμπειρία. Οι Sangrà, González-Sanmamed & Anderson (2015) διερεύνησαν 228 μελέτες μεταξύ 2013 και 2014 και διαπίστωσαν ότι οι παιδαγωγικές μέθοδοι, τα κίνητρα των συμμετεχόντων και οι επιπτώσεις στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ήταν τα κυριότερα θέματα της έρευνας για τα MOOCs. Οι Veletsianos & Shepherdson (2016) επανήλθαν στη μελέτη των 183 εργασιών και εντόπισαν ότι τα θέματα διερεύνησης ήταν οι συμμετέχοντες στα MOOCs, ο σχεδιασμός τους, το πλαίσιο διεξαγωγής, ο αντίκτυπος και οι συντονιστές/εκπαιδευτές τους.

Οι Bozkurt, Akgün-Özbek & Zawacki-Richter (2017) μελέτησαν 362 έρευνες δημοσιευμένες από το 2008 έως το 2015 και ανέδειξαν ως κύρια θέματα της έρευνας για τα MOOCs τις παιδαγωγικές θεωρίες και μοντέλα που υιοθετούν, τη διασφάλιση ποιότητας, τα ποσοστά εγκατάλειψης, τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και την αλληλεπίδραση και επικοινωνία στις κοινότητες μάθησης. Οι Joksimović et al. (2018) μελέτησαν 38 έρευνες μεταξύ 2012 και 2015 υπό το πρίσμα της εμπλοκής των συμμετεχόντων σε MOOCs και των μαθησιακών τους αποτελεσμάτων. Οι Sanchez-Gordon & Luján-Mora (2017) διερεύνησαν σε 40 έρευνες δημοσιευμένες μεταξύ 2012 και 2016 τη δυνατότητα των MOOCs να είναι προσβάσιμα σε όλους τους εκπαιδευόμενους. Οι Prinsloo & Ainslie (2018) σε 27 έρευνες από το 2012 έως το 2016 διαπίστωσαν ότι τα κύρια θέματα αφορούσαν τη χρηματική απόδοση των MOOCs για τα ιδρύματα που τα παρείχαν, την πιστοποίηση των συμμετεχόντων, τα ποσοστά ολοκλήρωσης και τον έλεγχο της ταυτότητας των συμμετεχόντων.

Οι Ahmad, Hussin & Yusof (2020) μελέτησαν 39 έρευνες από το 2015 έως το 2018 στις οποίες το ερευνητικό θέμα ήταν ο ρόλος των εκπαιδευτών/διευκολυντών των MOOCs. Οι Hidalgo, Huertas-Abril & Gómez Parra (2020) μελέτησαν 55 μελέτες που δημοσιεύθηκαν μεταξύ των ετών 2012 και 2019, στις οποίες τα κύρια θέματα ήταν η τυπολογία και οι πλατφόρμες των MOOCs, τα πλεονεκτήματα, οι περιορισμοί, και οι διδακτικές εφαρμογές τους στο πλαίσιο της εκμάθησης ξένων γλωσσών.

Επομένως, οι κύριοι άξονες που έχουν ήδη μελετηθεί στο ερευνητικό πεδίο των MOOCs είναι: α) ο **παιδαγωγικός σχεδιασμός** τους (Bozkurt, Akgün-Özbek & Zawacki-Richter, 2017· Castaño et al., 2015· Ebben & Murphy, 2014· Guàrdia et al., 2013· Liyanagunawardena, Adams & Williams, 2013· Sangrà, González-Sanmamed & Anderson, 2015· Vardi, 2012· Veletsianos & Shepherdson, 2015), β) τα **κίνητρα και εμπόδια συμμετοχής** όσων εγγράφονται σε αυτά (Cheng, 2014· Karsenti, 2013· Kennedy, 2014· Milligan et al., 2013· Sangrà, González-Sanmamed & Anderson, 2015), γ) οι **παράγοντες ολοκλήρωσης ή εγκατάλειψης** (Bozkurt, Akgün-Özbek & Zawacki-Richter, 2017· Castaño et al., 2015· Jordan, 2015· Liyanagunawardena, Parslow & Williams, 2014· Prinsloo & Ainslie, 2018), δ) ο **βαθμός εμπλοκής των συμμετεχόντων** (Bozkurt, Akgün-Özbek & Zawacki-Richter, 2017· Joksimović et al., 2018· Rolfe, 2015), ε) το **εκπαιδευτικό υλικό** που χρησιμοποιούν (Ebben & Murphy, 2014· Veletsianos & Shepherdson 2016), στ) τα **μαθησιακά αποτελέσματα** (Gašević et al., 2014· Joksimović et al., 2018) και ζ) τα **χαρακτηριστικά** της ανοικτότητας, της μαζικότητας και της πολυμορφίας (Eriksson et al., 2017· Hew, 2016· Kennedy, 2014· Littlejohn et al., 2016· Sanchez-Gordon & Luján-Mora, 2017· Veletsianos & Shepherdson, 2016). Τέλος, η έρευνα στα MOOCs έχει αναδείξει και απόψεις με περισσότερο σκεπτικισμό όσον αφορά τα πλεονεκτήματα και τις επιπτώσεις της αξιοποίησής τους στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (Sangrà, González-Sanmamed & Anderson, 2015· Prinsloo & Ainslie, 2018· Yuan & Powell, 2013).

Από την άλλη πλευρά, η βιβλιογραφική επισκόπηση αναδεικνύει ότι στο συγκεκριμένο πεδίο υπάρχει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που παραμένουν ανοικτά για έρευνα και περαιτέρω ανάλυση, όπως είναι οι διαφορετικές προοπτικές που έχουν οι εμπλεκόμενοι σε ένα MOOC, δηλαδή οι εκπαιδευόμενοι, οι εκπαιδευτές, οι σχεδιαστές εκπαιδευτικού υλικού, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα (Ahmad, Hussin & Yusof, 2020· Hidalgo, Huertas-Abril & Gómez Parra, 2020), καθώς και τα πρότυπα εμπλοκής και αυτορρύθμισης της μάθησης των συμμετεχόντων (Wong et al., 2019).

3.2 Επισκόπηση του πεδίου «MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών»

Η επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών αποτελεί σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση της εκπαίδευσης (Dede et al., 2009· Looi et al., 2008· Yang & Liu, 2004). Η υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης με χρήση MOOCs είναι φαινόμενο σχετικά πρόσφατο (Kellogg & Edelmann, 2015· Koutsodimou & Jimoyiannis 2015· Laurillard, 2016). Η μεγάλη διάδοση των MOOCs κατά τα τελευταία έτη οδήγησε στην ανάπτυξη αντίστοιχων μαθημάτων για εκπαιδευτικούς με τη μορφή της αρχικής (pre-service) ή ενδοϋπηρεσιακής (in-service) επαγγελματικής ανάπτυξης (Vivian et al., 2014· Kellogg & Edelmann, 2015) με αρκετά υψηλά ποσοστά ολοκλήρωσης των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σε σχέση με τα ποσοστά που εμφανίζουν οι υπόλοιπες κατηγορίες των MOOCs (Koukis & Jimoyiannis, 2017· 2019· Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Laurillard, 2016). Στη

βιβλιογραφία των τελευταίων ετών καταγράφονται λίγες έρευνες για τη χρήση MOOCs στο πεδίο της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών (Van de Poël & Verpoorten, 2019). Στη συνέχεια πραγματοποιείται ο εντοπισμός, η ταξινόμηση και η ανάλυση ερευνών στο συγκεκριμένο πεδίο, γιατί η συστηματική επισκόπηση επιτρέπει τον προσδιορισμό των σχετικών ερευνών και αξιολογεί την εγκυρότητα κάθε έρευνας, όταν καταλήγει σε ένα συμπέρασμα (Petticrew & Roberts, 2006).

3.2.1. Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Η στρατηγική αναζήτησης που υιοθετήθηκε για τον εντοπισμό σχετικών δημοσιευμένων ερευνών σχετικά με MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης συνίσταται στη χρήση όρων αναζήτησης (λέξεων κλειδιών - key search-terms) στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων Scopus και Google Scholar. Η επιλογή αυτή έγινε, γιατί η πρώτη (Elsevier's Scopus) αποτελεί τη μεγαλύτερη έγκριτη διεπιστημονική βάση δεδομένων με πληθώρα περιοδικών υψηλού συντελεστή απήχησης (impact factor), με θέματα σχετικά με το συγκεκριμένο ερευνητικό ζήτημα και τα άρθρα που δημοσιεύονται σε αυτήν έχουν υποβληθεί σε έλεγχο ποιότητας μέσω συστήματος κριτών. Η δεύτερη (Google Scholar) αποτελεί μια μηχανή αναζήτησης του Διαδικτύου με ελεύθερη πρόσβαση στο πλήρες κείμενο και στα βιβλιογραφικά μεταδεδομένα μιας σειράς επιστημονικών εκδόσεων περιλαμβάνοντας τα περισσότερα διαδικτυακά ακαδημαϊκά περιοδικά και βιβλία, δημοσιεύσεις συνέδριων, διδακτορικές διατριβές και άλλα δεδομένα επιστημονικής βιβλιογραφίας. Οι όροι αναζήτησης που χρησιμοποιήθηκαν ήταν «Massive Open Online Courses/MOOCs» σε συνδυασμό με «Teacher Professional Development/TPD» και «empirical study/research».

Η αναζήτηση ερευνητικού υλικού αφορούσε αρχικά τη χρονική περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου 2010 και Ιανουαρίου 2016, η οποία επεκτάθηκε στη συνέχεια της διατριβής μέχρι το 2020. Επιπλέον κριτήρια που αξιοποιήθηκαν ήταν οι μελέτες: α) να αφορούν αποκλειστικά διεξαχθείσες εμπειρικές έρευνες, β) να εστιάζουν στην υλοποίηση ενός ή περισσοτέρων MOOCs με θέμα την παροχή επαγγελματικής ανάπτυξης σε εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων σε οποιαδήποτε χώρα, γ) να έχουν δημοσιευτεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά ή σε πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων και δ) να έχουν δημοσιευτεί αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα.

Οι διαφορετικοί συνδυασμοί των όρων αναζήτησης οδήγησαν σε 1925 πιθανά άρθρα (Scopus 65 και Google Scholar 1860). Το επόμενο βήμα της αναζήτησης ήταν η εξέταση των τίτλων, των μεταδεδομένων και των περιλήψεων όλων αυτών των μελετών. Μια μελέτη θεωρούνταν σχετική, αν αναφερόταν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών με την αξιοποίηση MOOCs και σε αυτή την περίπτωση γινόταν περαιτέρω αναζήτηση του πλήρους κειμένου. Αποτέλεσμα της πρώτης αυτής φάσης ταξινόμησης ήταν η επιλογή 148 άρθρων (48 από Scopus και 100 από Google Scholar) για κριτική αξιολόγηση. Η μεγάλη αυτή μείωση του αριθμού των σχετικών άρθρων οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι πολλά άρθρα αναφέρονταν στην παραδοσιακή επαγγελματική ανάπτυξη (προγράμματα διά ζώσης), παρά στην επαγγελματική ανάπτυξη που συντελείται διαδικτυακά και πολύ λιγότερα ήταν τα άρθρα που είχαν ως θέμα τους έρευνες που αφορούσαν TPD-MOOCs.

Η επόμενη φάση της αναζήτησης ήταν η κριτική αξιολόγηση. Αυτή η φάση απαιτούσε την εφαρμογή δύο κριτηρίων: α) το άρθρο να περιλαμβάνει τα δεδομένα μιας πλήρους εμπειρικής μελέτης (στόχους, ερευνητικά ερωτήματα, μεθοδολογία διερεύνησης, ερευνητικά ευρήματα) και β) το θέμα της μελέτης να είναι η διερεύνηση στοιχείων από το ερευνητικό πεδίο των TPD-MOOCs. Από τα 148 σχετικά άρθρα, τελικά μόνο 45 (20 από Scopus και 25 από Google Scholar) πληρούσαν τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Επομένως, κατά την τελική φάση ταξινομήθηκαν και αναλύθηκαν τα δεδομένα 45 άρθρων. Οι τρεις φάσεις της διαδικασίας αναζήτησης και ταξινόμησης των άρθρων παρουσιάζονται συνοπτικά στον Πίνακα 3.1.

Πίνακας 3.1. Φάσεις στρατηγικής αναζήτησης μελετών TPD-MOOCs

Φάση	Στρατηγική αναζήτησης	Κριτήριο ταξινόμησης	Αριθμός άρθρων
1η	Αναζήτηση σε Scopus και Google Scholar με λέξεις κλειδιά	Δημοσιευμένο από 2010 έως 2020 σε αγγλική γλώσσα	1925
2η	Έλεγχος τίτλων, μεταδεδομένων και περιλήψεων	Σχετικό με TPD-MOOCs με διαθέσιμο πλήρες κείμενο	148
3η	Κριτική αξιολόγηση	α) πλήρης εμπειρική μελέτη β) θέμα μελέτης TPD-MOOCs	45

Σε επίπεδο ταξινόμησης των μελετών, αντί για τις τρεις γενικές κατηγορίες: α) ποσοτικής διερεύνησης, β) ποιοτικής διερεύνησης και γ) μεικτής διερεύνησης, που προτείνουν οι Creswell et al. (2003), υιοθετήσαμε τη μέθοδο που προτείνουν οι Tashakkori & Teddlie (2003), κατά την οποία στην ερευνητική διαδικασία αξιοποιούνται επιπλέον οι συνεντεύξεις, η παρατήρηση και οι δημοσιεύσεις στους χώρους συζητήσεων των ανοικτών μαθημάτων.

3.2.2. Ανάλυση δεδομένων

Το πρώτο βήμα στη διαδικασία ανάλυσης των άρθρων που εντοπίστηκαν ήταν η μελέτη τους και η κωδικοποίηση των θεμάτων που πραγματεύονταν. Το κρίσιμο ερώτημα κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας ήταν «ποιοι παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης αναδεικνύονται ως σημαντικοί σε ένα TPD-MOOC;». Κατά την κωδικοποίηση δόθηκε μεγάλη προσοχή στην αποτύπωση όλων των παραγόντων με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα και τα ευρήματα των ερευνών που περιγράφονταν στα συγκεκριμένα άρθρα.

Το δεύτερο βήμα της διαδικασίας ανάλυσης περιελάμβανε την ταξινόμηση των παραγόντων, που βρέθηκαν, σε ευρύτερες κατηγορίες με βάση τις μεταξύ τους ομοιότητες. Πιο συγκεκριμένα, παράγοντες όπως, για παράδειγμα, «αυτονομία συμμετοχής», ευελιξία στη συμμετοχή», «δυνατότητα συμμετοχής χωρίς χρονικά ή γεωγραφικά εμπόδια» κρίθηκε σκόπιμο να υπαχθούν στη γενικότερη κατηγορία «παιδαγωγικός σχεδιασμός», γιατί δηλώνουν ουσιαστικά το ίδιο χαρακτηριστικό με διαφορετική φραστική διατύπωση. Έτσι, δημιουργήθηκαν κατηγορίες που συνέβαλαν στην προσέγγιση των παραγόντων μέσα από ευρύτερους θεματικούς/ερευνητικούς άξονες.

Στο τρίτο και τελευταίο βήμα πραγματοποιήθηκε η κριτική/συγκριτική αποτίμηση και σύνθεση των μελετών της επισκόπησης με βάση τις κατηγορίες που αναδείχθηκαν. Με τον τρόπο αυτό έγινε εφικτή η καταγραφή των θεμάτων προς τα οποία στρέφεται το ερευνητικό ενδιαφέρον για τα TPD-MOOCs διεθνώς, καθώς και

ο προσδιορισμός των κύριων διαστάσεων των θεμάτων αυτών. Στον Πίνακα 3.2 αποτυπώνονται τα μεθοδολογικά βήματα της διαδικασίας ταξινόμησης και ανάλυσης των άρθρων που εντοπίσαμε να είναι σχετικά με το ερευνητικό πεδίο των TPD-MOOCs.

Πίνακας 3.2. Μεθοδολογικά βήματα συλλογής και ανάλυσης άρθρων

Άρθρα TPD-MOOCs	Βήμα
Συλλογή δεδομένων	Στρατηγική αναζήτησης άρθρων με εμπειρικές έρευνες TPD-MOOCs Κριτική αξιολόγηση άρθρων Επιλογή και ταξινόμηση άρθρων
Ανάλυση δεδομένων	Μελέτη άρθρων – κωδικοποίηση παραγόντων Ταξινόμηση παραγόντων σε ευρύτερες κατηγορίες Κριτική αποτίμηση και σύνθεση των άρθρων βάσει κατηγοριών

3.2.3. Αποτελέσματα

Οι 45 έρευνες που εντοπίστηκαν παρατίθενται (με αλφαβητική σειρά) στον Πίνακα 3.3, όπου παρουσιάζονται συνοπτικά:

Αντικείμενο μελέτης: το ερευνητικό πρόβλημα που μελετήθηκε κατά τη διεξαγωγή ενός ή περισσοτέρων MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών,

Πλαίσιο έρευνας: σχεδιασμός (αν πρόκειται για cMOOC ή xMOOC), φορέας ή Πανεπιστημιακό Ίδρυμα υλοποίησης, συμμετέχοντες κτλ.,

Μεθοδολογία: αν πρόκειται για ποσοτική ή ποιοτική μέθοδο ανάλυσης των δεδομένων και ποια ερευνητική διαδικασία υιοθετήθηκε,

Κύρια ευρήματα: συνοπτική παράθεση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε σχέση με τον σκοπό και τα ερευνητικά ερωτήματα.

Πίνακας 3.3. Κατηγοριοποίηση ερευνών TPD-MOOCs

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Akoglu, Lee & Kellogg (2019)	Διερευνήθηκαν ομοιότητες και διαφορές στο «πώς» τα μέλη μιας ομάδας επαγγελματικής μάθησης και συμμετέχοντες εκτός ομάδας εμπλέκονται και εκπληρώνουν τους στόχους ενός MOOC	Το MOOC «αφορούσε την παιδαγωγική προετοιμασία εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία της στατιστικής. Υλοποιήθηκε από το NC State University και συμμετείχαν 804 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση των δραστηριοτήτων των συμμετεχόντων, της συμμετοχής τους στα forums και των εκθέσεων σχολιασμού των ομάδων	Τα ποσοστά συμμετοχής ήταν υψηλότερα για τα μέλη των ομάδων (περισσότερος χρόνος εμπλοκής, μελέτη του εκπαιδευτικού υλικού, συμμετοχή σε όλες τις ενότητες του MOOC, στο Forum και την έρευνα)
Alemán, Sancho-Vinuesa, & Gómez Zermeño (2015)	Διερευνήθηκαν δείκτες εκπαιδευτικής ποιότητας του MOOC βάσει τεσσάρων παραμέτρων: παιδαγωγικής, λειτουργικότητας, τεχνολογίας και χρόνου	Αντικείμενο του MOOC ήταν η στρατηγική εκπαιδευτική ηγεσία με χρήση τεχνολογιών. Υλοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας Coursera και συμμετείχαν 10.161 εκπαιδευτικοί από 79 χώρες.	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου	Ο παράγοντας του χρόνου διεξαγωγής (χρονοδιάγραμμα μελέτης εκπαιδευτικού υλικού, ολοκλήρωσης και αποστολής εργασιών) αναδείχθηκε ο σημαντικότερος για την ποιότητα του MOOC
Banerjee, Warriem & Mishra (2018)	Διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα της παιδαγωγικής μεθόδου «Learning experience Interaction» στην αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών	Αντικείμενο του MOOC ήταν η αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη. Υλοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας IIT Bombay και συμμετείχαν 11.462 Ινδοί εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου (7.022 απαντήσεις) και ανάλυση των forums ποσοτικά και ποιοτικά	Η μέθοδος ενεργοποίησε την αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών. 43% των ενεργών συμμετεχόντων έλαβε μέρος στα forums. Εντοπίστηκαν 5 επίπεδα αλληλεπίδρασης: α) αιτιολογημένη, β) απλή, γ) επιφανειακή, δ) συνεχής ε) αναζήτησης πληροφοριών
Batchelor & Lautenbach (2015)	Διερευνήθηκαν 1) οι λόγοι επιλογής ενός MOOC, 2) οι τρόποι συμμετοχής, 3) το επίπεδο επιτυχούς παρακολούθησης, 4) τα σχέδια για συμμετοχή σε MOOC στο μέλλον	Φοιτητές κλήθηκαν να επιλέξουν έναν από τους παρόχους MOOCs και να παρακολουθήσουν ένα μάθημα ανάλογα με τις ανάγκες τους. MOOC διάρκειας ενός εξαμήνου από το Πανεπιστήμιο του Γιοχάνεσμπουργκ.	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (Google Forms) στο τέλος του MOOC (που απαντήθηκε από 290 φοιτητές)	1) 44% επέλεξε και θέμα με προσωπικό και παιδαγωγικό ενδιαφέρον (Coursera) 2) 50% συμμετείχε από το Εργαστήριο Πληροφορικής του Πανεπιστημίου 3) 58% ολοκλήρωσαν επιτυχώς 4) 53% δήλωσε ότι θα συμμετάσχει σίγουρα σε MOOC στο μέλλον
Bonafini (2018)	Διερευνήθηκε η συμμετοχή των ενεργά εμπλεκόμενων συμμετεχόντων (super-posters) και η κατανόηση της συνεισφοράς τους εντός του MOOC	MOOC με θέμα την αξιοποίηση στατιστικών ερευνών στη διδασκαλία των Μαθηματικών υλοποιήθηκε από Πανεπιστήμιο των Η.Π.Α., στο οποίο συμμετείχαν 815 εκπαιδευτικοί.	Ποιοτική ανάλυση περιεχομένου των μηνυμάτων και Social Network Analysis για τα πρότυπα εμπλοκής. 328 ενεργοί στα forums (>1 μήνυμα), 224 lurkers, 263 εγκατέλειψαν, 4 super-posters (>30 μηνύματα)	Οι super-posters ώθησαν σε εμπλοκή και τους υπόλοιπους, ανοίγοντας θέματα συζήτησης και αναρτώντας νέους πόρους στην ολομέλεια του MOOC. Οι super-posters υπήρξαν οι πιο δημοφιλείς και είχαν τη μεγαλύτερη επιρροή στους υπόλοιπους συμμετέχοντες στα forums.

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Castaño-Muñoz, Kalz, Kreijns & Punie (2018)	Διερευνήθηκαν 1) τα δημογραφικά και σχολικά χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν σε MOOCs και 2) η συνάφεια των MOOCs με την εργασία τους	Επτά Teacher Training (TT) MOOCs και έξι TT Nano MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών στις ΤΠΕ, από το Υπουργείο Παιδείας της Ισπανίας, συμμετείχαν 15.219 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίων	1) Οι περισσότεροι 40-49 ετών, οι γυναίκες προτιμούν περισσότερο τα TTMOOCs και 2) τα MOOCs καλή εναλλακτική επιλογή επαγγελματικής ανάπτυξης, γιατί έχουν λιγότερα εμπόδια εισόδου και παρέχουν ευέλικτη εκπαίδευση
Chen, Fan, Zhang & Wang (2017)	Διερευνήθηκαν τα πρότυπα συμπεριφοράς όσων επιστρέφουν σε ένα MOOC που είχαν εγκαταλείψει: 1) δημογραφικά χαρακτηριστικά, 2) κίνητρα επιστροφής, 3) αξιοποίηση στρατηγικών αυτομάθησης	MOOC με θέμα την ανεστραμμένη τάξη. Υλοποιήθηκε από το X-Learning Center του Πανεπιστημίου του Πεκίνου και συμμετείχαν 126.044 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίων και ανάλυσης δεδομένων εγγραφής, κινητικότητας εντός μαθήματος και επίδοσης συμμετεχόντων	1) 15.72% εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας, 33.70% δευτεροβάθμιας και 31.38% τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, 2) επιδίωξη υψηλών βαθμών και κάλυψη εκπαιδευτικών αναγκών, 3) εστίαση στην παρακολούθηση των videos για αυτορρύθμισης πορείας μάθησης
Cinganotto & Cuccurullo (2019)	Διερευνήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών για τον αντίκτυπο του MOOC στην επαγγελματική τους εξέλιξη	MOOC με θέμα τη διαχείριση της διαφορετικής γλώσσας των μαθητών μέσα σε μια αίθουσα διδασκαλίας. Υλοποιήθηκε στην πλατφόρμα School Education Gateway Teacher Academy και συμμετείχαν 2.581 εκπαιδευτικοί	Μέθοδος Learning Analytics	Οι συμμετέχοντες θεώρησαν το MOOC εναλλακτικό τρόπο εμπλουτισμού των επαγγελματικών δραστηριοτήτων τους, γιατί επέλεξαν περιεχόμενο και τμήμα του, και μοιράστηκαν ιδέες με άλλους συμμετέχοντες στο forum και στην ομάδα Facebook
Dalton, Grant & Perez (2014)	Διερευνήθηκαν ο βαθμός εμπλοκής και αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων και οι απόψεις τους για την εμπειρία της online μάθησης	SOOC – Short & Supported Open Online Course με θέμα την εφαρμογή της θεωρίας: Universal Design for Learning στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Συμμετείχαν 86 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω δεδομένων που αντλήθηκαν από την κοινότητα Google+ που δημιουργήθηκε και ποιοτική μέσω της παρατήρησης λειτουργίας και των απόψεων που κατατέθηκαν στην κοινότητα Google+	Υψηλός βαθμός εμπλοκής και αλληλεπίδρασης των συμμετεχόντων στο μάθημα. Η εμπειρία της online μάθησης αξιολογήθηκε ως θετική και αποτελεσματική.
Donitsa-Schmidt & Topaz (2018)	Διερευνήθηκαν οι αντιδράσεις και οι στάσεις των φοιτητών στη μαθησιακή εμπειρία της συμμετοχής σε ένα διεθνές MOOC	Πανεπιστήμιο του Τελ Αβίβ πρότεινε να εγγραφούν οι φοιτητές σε όποιο MOOC επιθυμούσαν με βάση τα εκπαιδευτικά ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους. Συμμετείχαν 84 (από τους συνολικά 450 φοιτητές)	Ποιοτική μέθοδος. Υποβολή χαρτοφυλακίου με όλες τις δραστηριότητες, έκθεση των προβληματισμών (στα εβραϊκά ή στα αγγλικά) σχετικά με την εμπειρία μάθησης, τα οφέλη και τις προκλήσεις συμμετοχής στο MOOC	100% επιτυχής ολοκλήρωση. Σχεδόν όλοι ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους, κυρίως λόγω έλλειψης χρονικών περιορισμών και εξόδων μετακίνησης. Εντυπωσιακός αριθμός σχολίων για τη συμβολή του MOOC στην ενίσχυση παιδαγωγικών γνώσεων και για την αίσθηση συμμετοχής σε διεθνή κοινότητα

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Falkner, Vivian, Falkner & Williams (2017)	Διερευνήθηκαν τα στοιχεία που απαιτούνται 1) για την αποτελεσματική μάθηση και 2) για τη δημιουργία κοινότητας εντός MOOC	Το MOOC αφορούσε την επιστήμη των υπολογιστών. Συμμετείχαν 3.879 εκπαιδευτικοί Πληροφορικής της Αυστραλίας	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίων, Google Analytics, και Google+ community	1) Η αυτορρύθμιση της πορείας μάθησης, η μικρή εξάρτηση από τον εκπαιδευτή και η υποστήριξη των συμμετεχόντων, 2) Η εμπλοκή των συμμετεχόντων, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο και η αφοσίωση στην κοινότητα
Falkner, Vivian & Williams (2018)	Διερευνήθηκε ο βαθμός υποστήριξης και ενίσχυσης των διδασκόντων Πληροφορική μέσω ενός MOOC	MOOC ενημέρωσης για το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών. Υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο της Αδελαΐδας και συμμετείχαν 16.521 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω YouTube analytics, Google analytics (στις ιστοσελίδες του προγράμματος), Course Builder learner analytics, Google+ Community	Το 79.4% (n=357) δήλωσε αυτοπεποίθηση στην ικανότητα αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων στην πράξη. Οι εκπαιδευτικοί από σχολεία με χαμηλό κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο χρειάστηκαν περισσότερη ενίσχυση
Fuller, Dias, Vega & Langub (2016)	Διερευνήθηκαν 1) οι αντιλήψεις των συμμετεχόντων για τις εκπαιδευτικές στρατηγικές που υποστηρίζουν τη μάθησή τους και 2) τα εμπόδια που εντόπισαν οι συμμετέχοντες στη μάθησή τους	Το MOOC αφορούσε τη μεικτή και την online μάθηση. Υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Kennesaw State University στην πλατφόρμα Coursera και συμμετείχαν 5000 εκπαιδευτικοί από 140 χώρες	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (από τους 351 που ολοκλήρωσαν το MOOC οι 128 απάντησαν) και ποιοτική ανάλυση δεδομένων από το forum συζητήσεων	1) Η συνεργασία με ομότιμους, η ολοκλήρωση των εργασιών, η δημιουργία αυθεντικού και πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού, η αξιολόγηση/ανατροφοδότηση, 2) η έλλειψη χρόνου και η έλλειψη γνώσεων για την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων
Garreta-Domingo, Hernández-Leo, Mor & Sloep (2015)	Διερευνήθηκαν 1) η αποτελεσματικότητα των MOOCs και 2) η ενεργητική συμμετοχή σχετικά με την ανάπτυξη δεξιοτήτων ΤΠΕ σε εκπαιδευτικούς	Στο πλαίσιο Erasmus+ ΚΑ3 δυο MOOCs για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό με ΤΠΕ. Υλοποιήθηκαν στις πλατφόρμες Moodle & Canvas και συμμετείχαν εκπαιδευτικοί από χώρες της ΕΕ (1690 και 743)	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίων σε εβδομαδιαία βάση και στο τέλος των MOOCs	1) Τα MOOCs ήταν πιο αποτελεσματικά για όσους είχαν ήδη εξοικείωση με τις ΤΠΕ 2) Η επίτευξη ενεργητικότερης συμμετοχής είναι εφικτή όταν υπάρχει ισχυρή «διευκόλυνση», ει δυνατόν στη γλώσσα των συμμετεχόντων
Håklev & Slotta (2017)	Διερευνήθηκε η συνεργασία των συμμετεχόντων στο MOOC	Το MOOC για την ενσωμάτωση της τεχνολογίας στη διδασκαλία διοργανώθηκε από το Πανεπιστήμιο του Τορόντο στην πλατφόρμα EdX και συμμετείχαν περισσότεροι από 8000 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίων που συμπλήρωναν κάθε εβδομάδα οι συμμετέχοντες μετά τη μελέτη παιδαγωγικού υλικού και βίντεο	Η συνεργασία εντός της κοινότητας που δημιουργήθηκε αναδείχτηκε σε ισχυρό παράγοντα για την αποτελεσματική μάθηση των συμμετεχόντων
Hossain & Gray (2015)	Διερευνήθηκαν 1) τα πλεονεκτήματα της πλατφόρμας Google για MOOCs, 2) οι απαιτήσεις της για ολοκλήρωση μαθημάτων, 3) οι απαιτήσεις για εκπαιδευτικούς και ερευνητές, 4) οι προκλήσεις στον σχεδιασμό	MOOC με θέμα τις αρχές της Πληροφορικής δημιουργήθηκε στην πλατφόρμα Google Course Builder και συμμετείχαν περισσότεροι από 1000 εκπαιδευτικοί Πληροφορικής από τις ΗΠΑ και από άλλες χώρες	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (588 το απάντησαν)	1) Δεν απαιτεί γνώσεις προγραμματισμού και είναι οικονομική, 2) και 3) Απαιτείται μόνο ένας λογαριασμός Gmail, 4) Για την αξιοποίηση όλων των δυνατοτήτων της πλατφόρμας Google καλό είναι να υπάρχουν γνώσεις προγραμματισμού, όπως Python

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Karlsson, Godhe, Bradley & Lindström (2014)	Διερευνήθηκαν οι αρχές κοννεκτιβισμού (αυτονομία, πολυμορφία, ανοικτότητα και αλληλεπίδραση) στους συμμετέχοντες μιας κοινότητας μάθησης	cMOOC που υλοποιήθηκε στη Σουηδία από Digitala skollyftet και συμμετείχαν 1500 εκπαιδευτικοί από τη Σουηδία	Ποσοτική μέθοδος μέσω 3 online ερωτηματολογίων (απάντησαν 66 εκπαιδευτικοί)	1) Η αυτονομία θετικό στοιχείο (ευελιξία συμμετοχής), 2) η πολυμορφία θετική (συνεργασία με συναδέλφους από άλλες περιοχές), 3) η ανοικτότητα εμπόδιο (αβεβαιότητα για το τι αναμένεται από τους ίδιους), 4) η αλληλεπίδραση θετική (δημιουργία δικτύου από τους συμμετέχοντες)
Kennedy & Laurillard (2019)	Διερευνήθηκαν 1) η ικανοποίηση από τη συμμετοχή στα MOOCs και 2) οι δυνατότητές τους να προσφέρουν ουσιαστική βοήθεια στους πρόσφυγες που μετακινούνται στον Λίβανο	Δύο MOOCs για παροχή επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών σε περιοχές με πολλούς μαθητές πρόσφυγες. Συμμετείχαν κυρίως εκπαιδευτικοί από Λίβανο και Συρία	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων	1) Πολύ υψηλό ποσοστό ικανοποιημένο από τη μάθηση στα MOOCs, λόγω ευελιξίας και προσαρμογής στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες 2) Τα MOOCs μπορούν να ανταποκριθούν στις συνθήκες της περιοχής, αν εστιάσουν σε πρακτική εφαρμογή θεωρητικών εννοιών και στις ανάγκες των προσφύγων
King, Luan & Lopes (2018)	Διερευνήθηκαν τα οφέλη και οι προκλήσεις της συμμετοχής σε MOOC	MOOC για την αποτελεσματική διδασκαλία. Το υλοποίησε το British Council στην πλατφόρμα FutureLearn και συμμετείχαν 7 εκπαιδευτικοί που διδάσκουν Γλώσσα στο Timor	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση προσωπικών συνεντεύξεων και παρατήρησης των συμμετεχόντων	1) Ανταλλαγή γνώσεων στο γνωστικό αντικείμενο, 2) ευκαιρία να μάθουν για τη θεωρία και την πρακτική της αγγλικής γλώσσας στα αγγλικά, 3) πρόσβαση σε διαδικτυακή μάθηση και ποιοτικούς ψηφιακούς πόρους
Kleiman, Wolf & Frye (2013)	Διερευνήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων για την ικανοποίησή τους από τη συμμετοχή στο συγκεκριμένο MOOC	MOOC επτά εβδομάδων για εκπαιδευτικούς σχολείων, υλοποιήθηκε στις ΗΠΑ από North Carolina State University. Συμμετείχαν 2665 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω web analytics και online ερωτηματολογίων (στη μέση και στο τέλος της υλοποίησης του MOOC) και ποιοτική μέθοδος μέσω ανάλυσης των συζητήσεων στα forums	Οι συμμετέχοντες επισκέπτονταν το MOOC για 3-4 ώρες ανά εβδομάδα. Βασικός παράγοντας ικανοποίησης ενός MOOC η ευελιξία συμμετοχής
Koukis & Jimoyiannis (2017)	Διερευνήθηκαν 1) οι απόψεις των συμμετεχόντων για τον αντίκτυπο του MOOC σε σχέση με τις ανάγκες επαγγελματικής τους ανάπτυξης και 2) οι παράγοντες που θεώρησαν σημαντικούς όσον αφορά τον σχεδιασμό του MOOC	MOOC για την αξιοποίηση διαδικτυακών εκπαιδευτικών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Το υλοποίησε το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και συμμετείχαν 589 φιλόλογοι	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ανώνυμου ερωτηματολογίου, ποιοτική μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων και συλλογή δεδομένων από την πλατφόρμα του MOOC	1) Θετική άποψη και ικανοποίηση για τον αντίκτυπο και την προστιθέμενη αξία της παρακολούθησης του MOOC, 2) ενδιαφέρον περιεχόμενο, υποστηρικτικά βιντεομαθήματα, σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη, συνεργασία με συναδέλφους

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Koukis & Jimoyiannis (2019)	Διερευνήθηκαν 1) παράγοντες σχεδιασμού αποτελεσματικών TPD-MOOCs, 2) αντιλήψεις εκπαιδευτικών για τα μαθησιακά επιτεύγματά τους, 3) ο αντίκτυπος του MOOC στην επαγγελματική τους ανάπτυξη	MOOC για τη συνεργατική γραφή στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και συμμετείχαν 566 φιλόλογοι	Ποσοτική και ποιοτική μέθοδος μέσω online ανώνυμου ερωτηματολογίου και συλλογή δεδομένων από την πλατφόρμα του MOOC	1) Σύνδεση με την εκπαιδευτική πρακτική της διδασκαλίας, συγκεκριμένοι μαθησιακοί στόχοι, συνεργατική μάθηση και δημιουργία κοινότητας εκπαιδευτικών, 2) ικανοποίηση για την απόκτηση δεξιοτήτων αξιοποίησης (τεχνολογικής –παιδαγωγικής) των Google εγγράφων, 3) θετική άποψη για τον αντίκτυπο στην επαγγελματική ανάπτυξη
Koutsodimou & Jimoyiannis (2015)	Διερευνήθηκαν οι παράγοντες σχεδιασμού και η δυνατότητα αξιοποίησης των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών	MOOC για τη χρήση διαδικτυακών εκπαιδευτικών εργαλείων στη διδασκαλία. Υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και συμμετείχαν 399 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ανώνυμου ερωτηματολογίου	Το πλαίσιο σχεδιασμού του MOOC ήταν αποτελεσματικό και συνέβαλε στην ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευτικών. Τα MOOCs αποτελεσματική εναλλακτική λύση για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών
Laurillard (2016)	Διερευνήθηκε η δυνατότητα της συνεργατικής μάθησης σε MOOC	MOOC ενσωμάτωσης των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Υλοποιήθηκε από το University of London (Coursera) και συμμετείχαν 9000 εκπαιδευτικοί από 174 χώρες	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίων (1150 απαντήσεις στο αρχικό ερωτηματολόγιο, 174 στο τελικό) και συλλογή δεδομένων από την πλατφόρμα Coursera	Τα MOOCs με την παρούσα δομή και λειτουργικότητά τους δεν εξυπηρετούν τη συνεργατική μάθηση των συμμετεχόντων αλλά δίνουν τη δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων και πόρων, συζήτησης και αλληλεπίδρασης
Li & Yu (2019)	Διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας εκπαιδευτικών της πράξης με την ομάδα εκπαίδευσης και την ομάδα κατασκευής ενός MOOC	MOOC για τη βελτίωση των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών, στο οποίο συμμετείχαν 4394 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική και ποιοτική μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων του MOOC	Ένα MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών είναι πιο αποτελεσματικό, αν συμμετέχουν στον σχεδιασμό του και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί μαζί με την ομάδα κατασκευής και το τμήμα εκπαίδευσης του MOOC
Mabuan, Ebron, Ramos, Navarra & Matala (2018)	Διερευνήθηκαν 1) τα κίνητρα συμμετοχής των εκπαιδευτικών στα MOOCs και 2) τα εμπόδια στη διαδικασία επιτυχούς ολοκλήρωσης ενός MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης	Τρία MOOCs για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας που υλοποιήθηκαν στην πλατφόρμα Canvas. Συμμετείχαν επιτυχώς 17 εκπαιδευτικοί (4 Πανεπιστημιακοί και 13 δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Μανίλα)	Ποσοτική και ποιοτική μέθοδος ανάλυσης των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν από τις απαντήσεις των 17 συμμετεχόντων σε Φύλλα αξιολόγησης ύστερα από την ολοκλήρωση κάθε MOOC	1) Κίνητρα συμμετοχής (α) επαγγελματικά: νέες γνώσεις και δεξιότητες, πιστοποίηση, άντληση εκπαιδευτικών πόρων, αυτορυθμιζόμενη μάθηση, οργανωμένο μάθημα (β) κοινωνικά: συνεργασία και επικοινωνία, γνωριμία με εμπειρογνώμονες, 2) Εμπόδια: τεχνικά, έλλειψη χρόνου, θέματα οργάνωσης και δομής

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Napier, Huttner-Loan & Reich (2018)	Διερευνήθηκαν 1) τα είδη δράσης των συμμετεχόντων, 2) τα στοιχεία σχεδιασμού του MOOC που ενέπνευσαν ή υποστήριξαν τις ενέργειες των συμμετεχόντων	MOOC που αφορούσε την καινοτομία στα σχολεία. Το υλοποίησε το MITx στην πλατφόρμα edX	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου (συνολικά 3340) και ποιοτική ανάλυση των δημοσιεύσεων στα forums (257 απαντήσεις περιέγραφαν δράσεις σε επίπεδο τοπικής κοινότητας)	1) Έξι τύποι δράσης σε τοπικό επίπεδο: α) έναρξη ενός πειράματος, β) διαμοίραση περιεχομένου, γ) συνάντηση για έναρξη αλλαγής, δ) συλλογή δεδομένων, ε) αξιοποίηση του περιεχομένου του MOOC, στ) συνεργασία στην υλοποίηση δραστηριοτήτων 2) Από τα στοιχεία σχεδιασμού περισσότερο οδήγησαν σε δράσεις όσα σχετίζονταν με τις δραστηριότητες που ενίσχυαν την ενεργητική συμμετοχή
Nautiyal & Sinha (2015)	Διερευνήθηκαν 1) ο ρόλος της online μάθησης στην αποτελεσματική διδασκαλία και μάθηση, 2) η εμπλοκή με τους online μαθησιακούς πόρους	MOOC από το HNB Garhwal University στην Ινδία. Συμμετείχαν 254 προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές από σχολές εκπαιδευτικών επαγγελμάτων	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (που απαντήθηκε από 254 συμμετέχοντες)	1) Σημαντική η σχέση της online μάθησης με την αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση και αναπόφευκτος ο ρόλος που θα διαδραματίσει στο μέλλον 2) Μικρή η εμπλοκή των φοιτητών με τους online μαθησιακούς πόρους (*αντιφατικό με το προηγούμενο εύρημα*)
Ngeze & Sridhar (2019)	Διερευνήθηκαν 1) οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για τη χρησιμότητα του MOOC στην επαγγελματική τους ανάπτυξη 2) οι τρόποι εφαρμογής όσων έμαθαν από το MOOC 3) ο βαθμός εφαρμογής της νέας γνώσης στη δική τους πρακτική	MOOC για την αξιοποίηση των ΤΠΕ από εκπαιδευτικούς. Υλοποιήθηκε σε περιβάλλον Moodle και συμμετείχαν 134 εκπαιδευτικοί από όλες τις περιοχές της Τανζανίας	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίων (έναρξης και ολοκλήρωσης)	1) 95% θεώρησαν μεγάλη τη χρησιμότητα του MOOC, 2) 57% σχεδιάζει τη χρήση κάποιου ψηφιακού εργαλείου κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας και οι υπόλοιποι σκέφτονται την ανταλλαγή εκπαιδευτικού υλικού με τους συναδέλφους 3) οι περισσότεροι μετέφεραν τις γνώσεις από το MOOC στη διδασκαλία τους
Panero, Aldon, Trgalová & Trouche (2017)	Διερευνήθηκε πώς εξελίσσονται οι κοινότητες πρακτικής σε ένα MOOC και πώς αυτό επηρεάζει την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών	Το «MOOC eFAN Maths» υλοποιήθηκε στην πλατφόρμα France Universités Numérique. Παράλληλα υλοποιήθηκε αντίστοιχο μάθημα στην Ιταλία. Συμμετείχαν 2500 γαλλόφωνοι μαθηματικοί και εκπαιδευτές εκπαιδευτικών	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση των αναρτήσεων του forum συζητήσεων	Κάθε κοινότητα πρακτικής ωφελήθηκε από τα σχόλια των άλλων και από τις αξιολογήσεις που έκαναν τα μέλη που συμμετείχαν στη διαδικασία σχεδιασμού του μαθήματος. Οι κοινότητες πρακτικής χρειάζονται χρόνο, για να επιτύχουν μια αποτελεσματική εξ αποστάσεως συνεργασία
Philipsen, Tondeur, McKenney & Zhu (2019a)	Διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να προωθηθεί η αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών σε MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης	MOOC για την ψηφιακή διδασκαλία στο Βέλγιο, στο οποίο συμμετείχαν 40 εκπαιδευτικοί (20 το ολοκλήρωσαν επιτυχώς)	Ποιοτική ανάλυση δεδομένων από: 1. συνεντεύξεις 2. ομάδα παρακολούθησης 3. παρατήρηση από ερευνητή 4. δραστηριότητες και συμμετοχή στο Forum	Στην αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων έπαιξαν σημαντικό ρόλο α) οι δραστηριότητες με αυτόματη online ανατροφοδότηση και β) η ανατροφοδότηση από διαχειριστές και ομότιμους

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Philipsen, Tondeur, Pynoo, Vanslambrouck & Zhu (2019c)	Διερευνήθηκαν τα συναισθήματα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του MOOC	MOOC με θέμα την online διδασκαλία που υλοποίησε ο Φλαμανδικός οργανισμός εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης. Συμμετείχαν 10 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου TPACK (5 απάντησαν)	Ανάδειξη 5 διακριτών συναισθημάτων: α. αμοιβαιότητας, β. ικανοποίησης, γ. υπευθυνότητας, δ. σύγχυσης και ε. απογοήτευσης
Prestridge & Tondeur (2015)	Διερευνήθηκε το πώς μαθαίνουν οι εκπαιδευτικοί τον 21ο αιώνα στο πλαίσιο των ευκαιριών μάθησης των Web2.0 εργαλείων και των διαδικτυακών πόρων	Το MOOC ετήσιας διάρκειας υλοποιήθηκε σε τοπικό επίπεδο και συμμετείχαν σε αυτό 12 εκπαιδευτικοί από 4 σχολεία του Queensland	Παρακολούθηση, συλλογή στοιχείων από τους χώρους συζητήσεων και από τα αρχεία που αντάλλαξαν οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους	Οι εκπαιδευτικοί, για να μαθαίνουν αποτελεσματικά, έχουν ανάγκη: την έρευνα, την αλληλεπίδραση, τον εποικοδομητικό διάλογο. Χρειάζονται ακόμη την αίσθηση της ομάδας και της ατομικής online παρουσίας και την υποστήριξη από τους μέντορες του προγράμματος
Qian, Hambrusch, Yadav & Gretter (2018)	Διερευνήθηκε ο ρόλος του διαφορετικού διδακτικού και τεχνικού επιπέδου των εκπαιδευτικών στα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης	Δύο MOOCs μόνο για εκπαιδευτικούς Πληροφορικής. Επελέγησαν για την έρευνα 33 από τους συμμετέχοντες του 2014 και 44 από αυτούς του 2015	Design-based research με συλλογή ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων από ερωτηματολόγιο, συνεντεύξεις και ανάλυση της ανατροφοδότησης μεταξύ των εκπαιδευτικών	Το διδακτικό και τεχνικό υπόβαθρο των εκπαιδευτικών διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο, γιατί καθορίζει τις ανάγκες τους και την αξιοποίηση των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης
Rahimi, Henze, Hermans & Barendsen (2018)	Διερευνήθηκαν οι αλλαγές των παιδαγωγικών γνώσεων των συμμετεχόντων στο MOOC	MOOC για την παιδαγωγική κατάρτιση εκπαιδευτικών στον προγραμματισμό Scratch. Συμμετείχαν 375 εκπαιδευτικοί της Ολλανδίας	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίων πριν την έναρξη και μετά τη λήξη του MOOC (16 συμμετέχοντες απάντησαν)	Εντοπίστηκαν σημαντικές αλλαγές στην παιδαγωγική κατάρτιση των συμμετεχόντων, κυρίως στην απόκτηση γνώσεων για τις εκπαιδευτικές στρατηγικές και την αξιολόγηση των μαθητών
Shah, Banerjee, Murthy & Iyer (2018)	Διερευνήθηκαν 1) οι απόψεις για τη χρησιμότητα του μαθήματος, 2) το ποσοστό επιτυχούς ολοκλήρωσης, 3) οι παράγοντες που κάνουν τους εκπαιδευτικούς να ολοκληρώνουν το μάθημα	Δύο MOOCs για την αποτελεσματική χρήση των ΤΠΕ στο σχολείο. Υλοποιήθηκαν στην πλατφόρμα IIT Bombay και συμμετείχαν 11.462 Ινδοί εκπαιδευτικοί στην 1η εφαρμογή και 2.596 στη 2η	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου (απάντησαν 245 στην 1η εφαρμογή και 278 στη 2η)	1) Η πλειονότητα απέκτησε γνώσεις και δεξιότητες από το μάθημα και τις εφάρμοσε στις αίθουσες διδασκαλίας, 2) επιτυχής ολοκλήρωση 14.9% στην πρώτη εφαρμογή και 16.1% στη δεύτερη, 3) κύριος παράγοντας παραμονής στο μάθημα η ενεργητική εμπλοκή
Shangying & Jing (2017)	Διερευνήθηκαν τα πρότυπα συμπεριφοράς των εκπαιδευτικών στο MOOC σε σχέση με τρεις άξονες: 1) ποσοστά εγγραφής και ολοκλήρωσης, 2) χρήση των μαθησιακών πόρων και 3) χρήση των Forums συζητήσεων	MOOC για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό στην πράξη. Υλοποιήθηκε στην πλατφόρμα ανοικτών μαθημάτων κινεζικών Πανεπιστημίων iCourse και συμμετείχαν περίπου 16.000 εκπαιδευτικοί	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (το απάντησα 972 συμμετέχοντες) και δεδομένων που αντλήθηκαν από την πλατφόρμα φιλοξενίας του μαθήματος	1) 66.19% εγγραφή πριν την έναρξη του μαθήματος. 16.09% ολοκλήρωσε επιτυχώς 2) η παρακολούθηση videos κύρια πηγή μάθησης 3) 37.173 δημοσιεύσεις και 1.363 θέματα. Τα ισχυρότερα κίνητρα συμμετοχής υπήρξαν α) η επιθυμία κάλυψης των αναγκών τους βάσει του περιεχομένου και β) η απόκτηση βεβαίωσης παρακολούθησης

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Silvia (2015)	Διερευνήθηκαν πέντε χαρακτηριστικά: 1) η αντίδραση των συμμετεχόντων, 2) η επαγγελματική τους μάθηση, 3) η χρήση νέων δεξιοτήτων, 4) η κουλτούρα οργάνωσης και (5) τα μαθησιακά αποτελέσματα	MOOC για τη διδασκαλία της αγγλικής γλώσσας. Υλοποιήθηκε στην πλατφόρμα Coursera και συμμετείχαν μόνο εκπαιδευτικοί που διδάσκουν αγγλική γλώσσα	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (24 συμμετέχοντες από 7 διαφορετικές χώρες απάντησαν το ερωτηματολόγιο)	1) Σημαντικοί παράγοντες: συνάφεια με τις επαγγελματικές ανάγκες, επαρκής χρόνος μελέτης και περιεχόμενο, 2) κατανόηση των πρακτικών διδασκαλίας, 3) εφαρμογή στην πράξη, 4) τα σχολεία τους δεν υποστηρίζουν προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, (5) επηρεάστηκαν θετικά στη διδασκαλία τους
Smith, West-Puckett, Cantrill & Zamora (2016)	Διερευνήθηκε η συμμετοχή των εκπαιδευτικών και η ικανότητά τους να συνθέσουν και να διανείμουν πολυμεσικά αντικείμενα στο πλαίσιο του MOOC	MOOC για την υποστήριξη εκπαιδευτικών στο πλαίσιο σχεδιασμού προγραμμάτων συνδεδεμένης μάθησης (Connected Learning)	Ποιοτική μέθοδος μέσω συλλογής δεδομένων από δημοσιεύσεις (posts) σε Twitter, Google+ Community, Facebook community, blog posts	Οι συμμετέχοντες συνεισέφεραν δυναμικά στη δημιουργία ενός «ζωντανού προγράμματος σπουδών», το οποίο απέρρεε από τη συνδεδεμένη μάθηση και τις πρακτικές που εφαρμόστηκαν στο MOOC
Taranto & Arzarello (2019)	Διερευνήθηκε η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών μέσω ενός MOOC	Τρία MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη Ιταλών Μαθηματικών. Υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο του Τορίνο και συμμετείχαν 424 εκπαιδευτικοί στο πρώτο, 278 στο δεύτερο και 358 στο τρίτο	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση των forums συζητήσεων	Η δημιουργία ενός MOOC χωρίς περιορισμούς τόπου και χρόνου μπορεί να είναι αποτελεσματική για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, γιατί σε κάθε εκδοχή της δημιουργείται μια ελεύθερη online εθελοντική κοινότητα που διαμοιράζεται υλικό
Taranto, Arzarello & Robutti (2017)	Διερευνήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων για το MOOC που εφαρμόστηκε στην Ιταλία και αυτό που εφαρμόστηκε στη Γαλλία.	MOOC για τη Γεωμετρία από το Πανεπιστήμιο του Τορίνο. Παράλληλα υλοποιήθηκε αντίστοιχο μάθημα στη Γαλλία.	Δεν αναφέρονται λεπτομέρειες για τις μεθόδους ανάλυσης που εφαρμόστηκαν	Οι πολιτιστικές διαφορές δημιουργούν διαφορετικές προσεγγίσεις αλλά και στα δύο MOOCs υπήρχε μια ομοιότητα, η μάθηση προήλθε από συζητήσεις ανατροφοδότησης και από το πλαίσιο οργάνωσης
Tømte (2018)	Διερευνήθηκε πώς συνέβαλε το MOOC στην αλλαγή (οργανωτική και παιδαγωγική) στην εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε δύο ΑΕΙ	MOOC σχετικό με τη διδακτική των Μαθηματικών. Συμμετείχαν μόνο Μαθηματικοί από τη Νορβηγία	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση 16 ημιδομημένων συνεντεύξεων και παρατήρησης των συμμετεχόντων	Το MOOC δεν άλλαξε την οργάνωση των πανεπιστημιακών τμημάτων που συμμετείχαν. Ωστόσο, αμφισβήτησε την υπάρχουσα οργάνωση και τα μοντέλα διδασκαλίας με τη μορφή MOOC
Trust & Pektas (2019)	Διερευνήθηκαν 1) οι παράγοντες που επηρέασαν τις μαθησιακές εμπειρίες των συμμετεχόντων, 2) τι έμαθαν από το μάθημα, 3) πώς επηρέασε η εμπλοκή στο μάθημα τη διδασκαλία τους	MOOC για τον ψηφιακό εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Συμμετείχαν περισσότεροι από 480 εκπαιδευτικοί από όλο τον κόσμο	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίων. 53 από τους συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο μετά την ολοκλήρωση του MOOC και 15 το follow-up ερωτηματολόγιο ένα χρόνο μετά	1) Η επιθυμία για επαγγελματική ανάπτυξη, η διεύρυνση των πρακτικών διδασκαλίας, η διαρκής ενημέρωση για ψηφιακά εργαλεία και η σύνδεση με άλλους εκπαιδευτικούς 2) νέες γνώσεις και εμπειρία στον σχεδιασμό διδασκαλίας 3) σχεδόν οι μισοί εφάρμοσαν στην πράξη όσα έμαθαν στο MOOC ή μοιράστηκαν όσα έμαθαν με άλλους

Έρευνα	Αντικείμενο μελέτης	Πλαίσιο	Μεθοδολογία	Κύρια ευρήματα
Vivian, Falkner & Falkner (2014)	Διερευνήθηκε ο αντίκτυπος του MOOC 1) στις απόψεις των εκπαιδευτικών και 2) στη διδασκαλία του μαθήματος από τους ίδιους	MOOC για την Επιστήμη των Υπολογιστών από το Πανεπιστήμιο της Αδελαΐδας. Συμμετείχαν 1378 εκπαιδευτικοί και το ολοκλήρωσαν επιτυχώς 99	Ποσοτική μέθοδος μέσω online ερωτηματολογίου (απάντησαν 50 από τους συμμετέχοντες)	1) 26 από τους 50 δήλωσαν ότι η συμμετοχή στο MOOC επηρέασε τις απόψεις τους 2) Είναι σημαντικό οι συμμετέχοντες που είναι πιο εξοικειωμένοι με το αντικείμενο να αναλαμβάνουν πιο ενεργητικό ρόλο ως μέντορες για τους υπόλοιπους
Wambugu (2018)	Διερευνήθηκαν τα κίνητρα συμμετοχής και η αποτελεσματικότητα του MOOC	MOOC από την TESSA (Teacher Education for Sub-Saharan Africa) υλοποιήθηκε στην πλατφόρμα Future-Learn. Συμμετείχαν 15 εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας, 19 δευτεροβάθμιας, 40 εκπαιδευτές εκπαιδευτικών Πανεπιστημίου και 19 εκπαιδευτές εκπαιδευτικών	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου, που μπορούσε να απαντηθεί κατά τη διάρκεια κάθε εβδομάδας ακόμη και μέσω κινητών συσκευών για τη διευκόλυνση των συμμετεχόντων	Το κύριο κίνητρο μάθησης η αξιολόγηση από ομότιμους, η αλληλεπίδραση μεταξύ τους και το ευέλικτο πρόγραμμα. Οι εκπαιδευτικοί των σχολείων είχαν ισχυρότερο κίνητρο, γιατί στην Κένυα είναι υποχρεωτική για αυτούς η διαρκής επαγγελματική ανάπτυξη. Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι βελτίωσαν τις δεξιότητές τους στις ΤΠΕ
Wang & Zhu (2019)	Διερευνήθηκαν 1) η στάση των φοιτητών στη συγκεκριμένη μορφή διαδικτυακής εκπαίδευσης, 2) οι διαφορές στην επίδοση από τη σύγκριση της online με την παραδοσιακή μάθηση	MOOC για την ανόργανη Χημεία μέσω ανεστραμμένης τάξης από το Dalian University of Technology. Συμμετείχαν 2 τμήματα 36 και 37 φοιτητών του Shaanxi Preschool Teachers College	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου και ποιοτική ανάλυση συνεντεύξεων	1) Οι φοιτητές ανταποκρίθηκαν θετικά στον τρόπο εργασίας της ανεστραμμένης τάξης 2) οι φοιτητές που εργάστηκαν μέσω ανεστραμμένης τάξης είχαν καλύτερες επιδόσεις από όσους εργάστηκαν παραδοσιακά
Yurkofsky, Blum-Smith & Brennan (2019)	Διερευνήθηκε το ποια μαθησιακά αποτελέσματα αναγνωρίζουν οι εκπαιδευτικοί ως σημαντικά από τη συμμετοχή τους στο MOOC	MOOC για τη χρήση του Scratch. Υλοποιήθηκε από το MIT. Συμμετείχαν 2100 εκπαιδευτικοί από όλο τον κόσμο	Ποσοτική μέθοδος μέσω ερωτηματολογίου (127 απάντησαν) και ποιοτική ανάλυση 15 ημιδομημένων συνεντεύξεων	Το MOOC τους βοήθησε να αλλάξουν την πρακτική τους είτε α) υιοθετώντας συγκεκριμένες δραστηριότητες για το Scratch είτε β) προσαρμόζοντας ιδέες από το MOOC, ώστε να ταιριάζουν στο περιβάλλον της τάξης τους είτε γ) αλλάζοντας προσέγγιση στη διδασκαλία

Οι συγκεκριμένες έρευνες, όπως προκύπτει και από τα στοιχεία του Πίνακα 3.3, διαφοροποιούνται ως προς τον σχεδιασμό, τους στόχους και τη μέθοδο ανάλυσης των δεδομένων. Κάποιες διεξήχθησαν στο πλαίσιο προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εν ενεργεία εκπαιδευτικών, που επιθυμούσαν να ανανεώσουν τις μεθόδους διδασκαλίας τους ή/και να αξιοποιήσουν τις ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και άλλες αφορούσαν φοιτητές παιδαγωγικών σχολών (Batchelor & Lautenbach, 2015· Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018· Nautiyal & Sinha, 2015· Wang & Zhu, 2019), που βρίσκονταν στη διαδικασία ολοκλήρωσης των πανεπιστημιακών τους σπουδών, οι οποίοι ενδιαφέρονταν να διδαχθούν τρόπους με τους οποίους οι ΤΠΕ θα κάνουν πιο ενδιαφέροντα για τους μαθητές τους τα γνωστικά αντικείμενα που θα διδάξουν στο μέλλον. Υπάρχουν κάποιες που αφορούν πολύ μικρό αριθμό συμμετεχόντων και άλλες που βασίστηκαν σε μεγαλύτερο δείγμα. Τέλος, υπάρχουν έρευνες που έχουν ως σημείο αναφοράς MOOCs που προσφέρθηκαν σε κάποια εθνική γλώσσα και άλλες που αφορούν προγράμματα στα οποία οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί δεν προέρχονταν από μια μόνο χώρα και έπρεπε να γνωρίζουν σε ικανοποιητικό επίπεδο την αγγλική γλώσσα. Τέλος, οι περισσότερες έρευνες έγιναν σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης που είχαν δομημένο χρονοδιάγραμμα και πλαίσιο υλοποίησης, ενώ υπήρξαν και κάποιες που αφορούσαν ανοικτά μαθήματα που παρείχαν απόλυτη ελευθερία στους συμμετέχοντες ως προς την πορεία αυτομάθησής τους.

Από την καταγραφή και την κριτική σύνθεση των αποτελεσμάτων του Πίνακα 3.3, προέκυψε μια ταξινόμηση των ερευνητικών διαστάσεων και των παραγόντων μελέτης των TPD-MOOCs σε οκτώ ευρύτερες κατηγορίες:

1. **Κίνητρα συμμετοχής**, με επιμέρους διαστάσεις: την κάλυψη προσωπικών και επαγγελματικών αναγκών, το ενδιαφέρον για διαρκή ενημέρωση-επιμόρφωση, την απόκτηση βεβαίωσης παρακολούθησης.
2. **Ικανοποίηση συμμετεχόντων από την εμπλοκή τους σε TPD-MOOC**, με επιμέρους διαστάσεις: την ικανοποίηση και τα στοιχεία ποιότητας ενός MOOC που συμβάλλουν στη συμμετοχή (τη χρονική διάρκεια, τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων, την οργάνωση, την ευκολία χρήσης).
3. **Παράγοντες συνεργασίας των συμμετεχόντων**, με επιμέρους διαστάσεις: την εμπλοκή και δέσμευση στην ομάδα, τη συνεργασία και αλληλεπίδραση μεταξύ τους, τον βαθμό σύνδεσης των συμμετεχόντων, τη συμβολή της κοινότητας στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, τη δημιουργία μάθησης/γνώσης στην ομάδα.
4. **Αποτελεσματικότητα TPD-MOOC**, με επιμέρους διαστάσεις: τους παράγοντες σχεδιασμού, τη συμβολή του διδακτικού και τεχνικού υπόβαθρου των συμμετεχόντων, την εστίαση στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες.
5. **Παιδαγωγικός σχεδιασμός**, με επιμέρους διαστάσεις: την αυτονομία και ευελιξία παρακολούθησης, τη δυνατότητα συμμετοχής χωρίς χρονικά ή γεωγραφικά εμπόδια, την ενεργητική εμπλοκή.
6. **Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη**, με επιμέρους διαστάσεις: το περιεχόμενο και τις πρακτικές με αναφορά στη σχολική πραγματικότητά, όπως για παράδειγμα, ΤΠΕ, σχολική ηγεσία, διδακτική γνωστικών αντικειμένων.

7. **Σχήματα συμμετοχής**, με επιμέρους διαστάσεις: τους τρόπους ατομικής εμπλοκής των συμμετεχόντων σε ένα TPD-MOOC, τα εμπόδια συμμετοχής τους.
8. **Καταλληλότητα των TPD-MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών**, με επιμέρους διαστάσεις: την αποδοχή τους, τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν, τυχόν δυσκολίες κ.ά..

Στον Πίνακα 3.4 παρουσιάζονται οι οκτώ κατηγορίες και η ταξινόμηση σε αυτές των άρθρων που εντοπίστηκαν. Κάθε άρθρο υπάγεται σε μία ή περισσότερες κατηγορίες ανάλογα με τα ευρήματα της έρευνας που περιλαμβάνει.

Πίνακας 3.4. Ταξινόμηση των άρθρων σε κατηγορίες

Κατηγορία	Άρθρο Πίνακα 3.3
Κίνητρα συμμετοχής	Batchelor & Lautenbach (2015)· Mabuan, Ebron, Ramos, Navarra & Matala (2018)· Shangying & Jing (2017)· Trust & Pektas (2019)· Wambugu (2018).
Ικανοποίηση συμμετεχόντων	Alemán, Sancho-Vinuesa, & Gómez Zermeño (2015)· Donitsa-Schmidt & Topaz (2018)· King, Luan & Lopes (2018)· Kleiman, Wolf & Frye (2013)· Napier, Huttner-Loan & Reich (2018)· Philipsen, Tondeur, Pynoo, Vanslambrouck & Zhu (2019c)· Shah, Banerjee, Murthy & Iyer (2018)· Silvia (2015)· Wang & Zhu (2019).
Παράγοντες συνεργασίας συμμετεχόντων	Akoglu, Lee & Kellogg (2019)· Dalton, Grant & Perez (2014)· Falkner, Vivian, Falkner & Williams (2017)· Håklev & Slotta (2017)· Koukis & Jimoyiannis (2017· 2019)· Laurillard (2016)· Banerjee, Warriem & Mishra (2018)· Panero, Aldon, Trgalová & Trouche (2017)· Philipsen, Tondeur, McKenney & Zhu (2019a)· Prestridge & Tondeur (2015)· Smith, West-Puckett, Cantrill & Zamora (2016)· Taranto, Arzarello & Robutti (2017).
Αποτελεσματικότητα TPD-MOOC	Garreta-Domingo, Hernández-Leo, Mor & Sloep (2015)· Falkner, Vivian, Falkner & Williams (2017)· Kennedy & Laurillard (2019)· Li & Yu (2019)· Qian, Hambrusch, Yadav & Gretter (2018)· Rahimi, Henze, Hermans & Barendsen (2018)· Taranto & Arzarello (2019)· Tømte (2018)· Vivian, Falkner & Falkner (2014)· Wambugu (2018)· Wang & Zhu (2019)· Yurkofsky, Blum-Smith & Brennan (2019).
Παιδαγωγικός σχεδιασμός	Castaño-Muñoz, Kalz, Kreijns & Punie (2018)· Donitsa-Schmidt & Topaz (2018)· Karlsson, Godhe, Bradley & Lindström (2014)· Koutsodimou & Jimoyiannis (2015)· Mabuan, Ebron, Ramos, Navarra & Matala (2018)· Shangying & Jing (2017)· Trust & Pektas (2019)· Wambugu (2018).
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	Falkner, Vivian & Williams (2018)· Koukis & Jimoyiannis (2017· 2019)· Hossain & Gray (2015)· Ngeze & Sridhar (2019)· Rahimi, Henze, Hermans & Barendsen (2018)· Shah, Banerjee, Murthy & Iyer (2018)· Silvia (2015)· Trust & Pektas (2019)· Vivian, Falkner & Falkner (2014)· Yurkofsky, Blum-Smith & Brennan (2019).
Σχήματα συμμετοχής	Bonafini (2018), Chen, Fan, Zhang & Wang (2017), Fuller, Dias, Vega & Langub (2016), Karlsson, Godhe, Bradley & Lindström (2014), Mabuan, Ebron, Ramos, Navarra & Matala (2018), Shangying & Jing (2017).
Καταλληλότητα TPD-MOOCs	Castaño-Muñoz, Kalz, Kreijns & Punie (2018)· Cinganotto & Cuccurullo (2019)· Koutsodimou & Jimoyiannis (2015)· Nautiyal & Sinha (2015)· Ngeze & Sridhar (2019).

Στο σχήμα 3.1 αποτυπώνεται το πλήθος των άρθρων ανά κατηγορία.

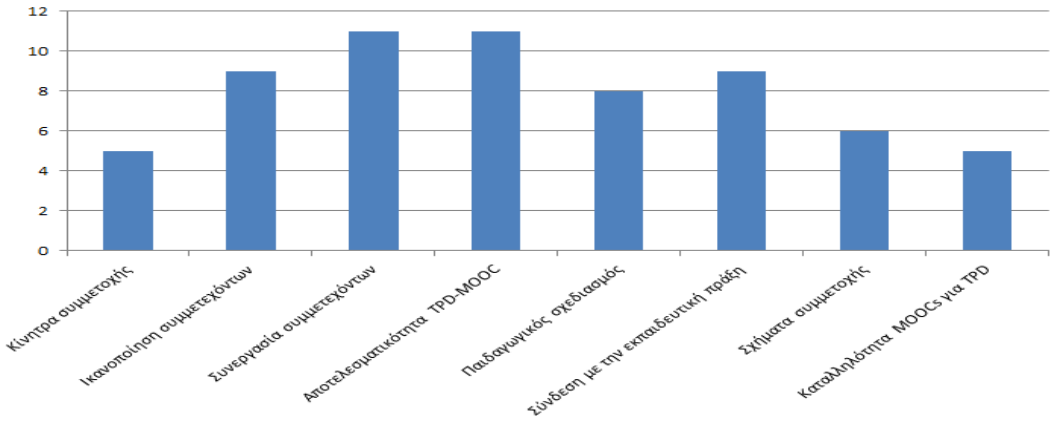

Σχήμα 3.1. Πλήθος άρθρων ανά κατηγορία

Ως κίνητρα συμμετοχής σε ένα TPD-MOOC καταγράφηκαν το ενδιαφέρον για διαρκή ενημέρωση-επιμόρφωση (π.χ. στα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκουν, στις ψηφιακές δεξιότητες κ.ά.), η επιθυμία για επαγγελματική ανάπτυξη και διεύρυνση των εκπαιδευτικών πρακτικών και η κάλυψη προσωπικών και επαγγελματικών αναγκών (Batchelor & Lautenbach, 2015· Mabuan et al., 2018· Shangying & Jing, 2017· Silvia, 2015· Trust & Pektas, 2019).

Η ικανοποίηση από τη συμμετοχή σε TPD-MOOC, οφείλεται, σύμφωνα με τις δημοσιευθείσες έρευνες στην ποιότητα των ανοικτών μαθημάτων, η οποία σχετίζεται με τη χρονική τους διάρκεια, τον σχεδιασμό των δραστηριοτήτων, την οργάνωση και την ευκολία χρήσης των διαδικτυακών περιβαλλόντων που τα φιλοξενούν (Alemán, Sancho-Vinuesa, & Gómez Zermeño, 2015· Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018· King, Luan & Lopes, 2018· Napier, Huttner-Loan & Reich, 2018· Philipsen et al., 2019c· Shah et al., 2018· Silvia, 2015· Wang & Zhu, 2019).

Η συνεργασία και η αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων στα TPD-MOOCs αναδεικνύονται ως σημαντικός παράγοντας της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών (Bonafini, 2018· Falkner et al., 2017· Fuller et al., 2016· Philipsen et al., 2019a· Prestridge & Tondeur, 2015). Από την άλλη μεριά, κάποιοι ερευνητές, όπως η Laurillard (2016), διαπίστωσαν ότι το επίπεδο συνεργασίας των εκπαιδευτικών σε αυτά τα προγράμματα δεν είναι αυτό που προσδοκούν οι οργανωτές τους.

Αισιόδοξα είναι τα ευρήματα όσον αφορά την αποτελεσματικότητα των MOOCs και τα υψηλά ποσοστά ολοκλήρωσής τους (Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Laurillard, 2016· Wang et al., 2018) ενώ ταυτόχρονα σημαντικός θεωρείται ο ρόλος που παίζουν στην αποτελεσματική επαγγελματική ανάπτυξη το διδακτικό και τεχνικό υπόβαθρο και το γνωστικό επίπεδο που έχουν οι εκπαιδευτικοί πριν τη συμμετοχή τους (Garreta-Domingo et al., 2015· Kennedy & Laurillard, 2019· Qian et al., 2018).

Οι παράγοντες παιδαγωγικού σχεδιασμού, όπως η επιλογή cMOOC, xMOOC ή Nano-MOOC, που προωθούν την ανοικτότητα, την αυτονομία και την ευελιξία συμμετοχής θεωρούνται από τους εκπαιδευτικούς ως το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό των TPD-MOOCs (Castaño-Muñoz et al., 2018· Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018· Karlsson et al., 2014· Laurillard, 2016), καθώς έτσι επιτυγχάνεται η υπέρβαση κάθε γεωγραφικού και χρονικού περιορισμού.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν, επίσης, πολύ σημαντική για την επαγγελματική τους ανάπτυξη τη σύνδεση του εκπαιδευτικού περιεχομένου των TPD-MOOCs με την εκπαιδευτική πραγματικότητα του σχολείου, δηλαδή τη σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη (Cinganotto & Cuccurullo, 2019· Falkner et al., 2017· Kennedy & Laurillard, 2019· Shah et al., 2018· Silvia, 2015· Trust & Pektas, 2019· Yurkofsky et al., 2019).

Στα σχήματα συμμετοχής αναδείχθηκαν οι τρόποι ατομικής εμπλοκής των συμμετεχόντων σε ένα TPD-MOOC (μάθηση κυρίως μέσω των βιντεομαθημάτων, βιωματική ενασχόληση), καθώς και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν κατά τη συμμετοχή τους (τεχνικά, υποδομής, έλλειψης χρόνου, θεμάτων οργάνωσης και δομής) (Bonafini, 2018· Fuller et al., 2016· Mabuan et al., 2018· Shangying & Jing, 2017).

Τα TPD-MOOCs θεωρήθηκαν από τους συμμετέχοντες στις έρευνες των άρθρων ως μια εναλλακτική μέθοδος παροχής προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης για τους εκπαιδευτικούς, γιατί παρουσιάζουν πολλά πλεονεκτήματα συγκριτικά με άλλες μορφές επαγγελματικής ανάπτυξης και μπορούν να συμβάλλουν στην αλλαγή στάσεων των εκπαιδευτικών και την υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας (Castaño-Muñoz et al., 2018· Cinganotto & Cuccurullo, 2019· Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Nautiyal & Sinha, 2015· Ngeze & Sridhar, 2019).

Ένα εν δυνάμει όφελος της αξιοποίησης των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, που αναδείχτηκε στις αναφερόμενες έρευνες, είναι ότι προσφέρουν νέες εκπαιδευτικές πρακτικές στην τάξη, οι οποίες διευκολύνουν την αξιοποίηση των ανοικτών εκπαιδευτικών πόρων, της μεικτής μάθησης και της ανεστραμμένης τάξης (King, Luan & Lopes, 2018· Nautiyal & Sinha, 2015· Wang & Zhu, 2019). Επίσης, οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν κατανόηση στον τρόπο λειτουργίας των MOOCs και στην online εκπαίδευση, τα οποία στη συνέχεια μεταφέρουν στην τάξη τους (Cinganotto & Cuccurullo, 2019· Falkner et al., 2017· Kennedy & Laurillard, 2019· Shah et al., 2018· Silvia, 2015· Trust & Pektas, 2019). Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευτικοί διευρύνουν το επαγγελματικό τους δίκτυο μέσα από την παρακολούθηση ανοικτών μαθημάτων που περιλαμβάνουν συμμετέχοντες από όλο τον κόσμο (Bonafini, 2018· Falkner et al., 2017· Laurillard, 2016). Ένα ακόμη θετικό στοιχείο που εντοπίστηκε είναι το γεγονός ότι η δημιουργία διευρυμένων κοινοτήτων από ομότιμους μπορεί να αυξήσει σημαντικά τα μαθησιακά αποτελέσματα ενός ανοικτού μαθήματος, γιατί η προοπτική της δημιουργίας κοινότητας, καθώς και της ανταλλαγής ιδεών, καλών πρακτικών και σχεδίων μαθήματος εντός των MOOCs αυξάνεται σημαντικά (Jobe et al., 2014). Τέλος, αναφέρθηκε ότι οι πάροχοι των MOOCs πρέπει να παρέχουν κάποιο πιστοποιητικό παρακολούθησης στους εκπαιδευτικούς, αν όχι δωρεάν, έστω έναντι μικρού κόστους (Jobe et al., 2014).

3.3 Στόχοι και πλαίσιο σχεδιασμού έρευνας

Η βιβλιογραφική επισκόπηση που προηγήθηκε, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι στη χώρα μας το πεδίο των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών ήταν ουσιαστικά ανεξερεύνητο, ενίσχυσε τη σημασία και την αναγκαιότητα μελέτης του προβλήματος. Για τον σκοπό αυτό αναπτύχθηκε ένα παιδαγωγικό πλαίσιο για TPD-MOOCs που συνδυάζει τα χαρακτηριστικά της συνεργατικής μάθησης και τις αρχές

της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (παρουσιάζεται στο 4ο Κεφάλαιο). Με βάση αυτό σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε αρχικά ένα πιλοτικό TPD-MOOC με σκοπό τη διερεύνηση των προσδοκιών των εκπαιδευτικών και των παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης που οι συμμετέχοντες κρίνουν ως σημαντικούς. Τα αποτελέσματα της πιλοτικής έρευνας αποτέλεσαν οδηγό για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός δεύτερου TPD-MOOC που μελετήθηκε κατά την κύρια φάση της έρευνας.

Ειδικότερα, η έρευνα της παρούσας διατριβής σχεδιάστηκε με στόχους:

- τη διερεύνηση των απόψεων εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που διδάσκουν γλωσσικά μαθήματα (φιλολόγων) για τους παράγοντες σχεδιασμού των MOOCs, οι οποίοι συμβάλλουν στην επαγγελματική τους ανάπτυξη,
- τη μελέτη του ρόλου της αλληλεπίδρασης και της συνεργασίας των συμμετεχόντων στην επιτυχή υλοποίηση των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης,
- τη διερεύνηση των προσδοκιών και των επιτευγμάτων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στα δύο ανοικτά μαθήματα σχετικά με την ανάπτυξη ικανοτήτων αξιοποίησης των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων,
- την καταγραφή και ανάλυση των αντιλήψεων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών για την προστιθέμενη αξία της αξιοποίησης των MOOCs στην επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Τόσο στην πιλοτική φάση, όσο και στην κύρια φάση της έρευνας, αποφασίστηκε να συμμετέχουν εκπαιδευτικοί φιλόλογοι από διάφορα μέρη της Ελλάδας. Η επιλογή αυτή πραγματοποιήθηκε για τους εξής λόγους:

- με μια μόνο ειδικότητα αναμενόταν η δημιουργία ενός παιδαγωγικού πλαισίου με κοινά χαρακτηριστικά, ώστε να προωθείται και να ενισχύεται το κίνητρο συμμετοχής καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του ανοικτού μαθήματος και να υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ τους (Desimone, 2009),
- υπάρχει πληθώρα ψηφιακών Web2.0 εργαλείων που μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων, επομένως, εκτιμήθηκε ότι ένα MOOC με αυτό το θέμα θα προξενούσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον συμμετοχής σε εκπαιδευτικούς αυτής της ειδικότητας και
- υπήρχε προσωπικό και επιστημονικό ενδιαφέρον από τον ερευνητή λόγω της πολυετούς ενασχόλησής του με την επιμόρφωση και την επαγγελματική ανάπτυξη φιλολόγων σχετικά με την ένταξη των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη.

Ο σχεδιασμός του περιεχομένου και των δραστηριοτήτων του πιλοτικού MOOC, καθώς και η υλοποίησή του δεν έγινε με βάση τα τυπικά χαρακτηριστικά ενός προγράμματος επιμόρφωσης εκπαιδευτικών. Η πρωτοτυπία σχεδιασμού του MOOC σχετίζεται με την ανάπτυξη ενός μεικτού (υβριδικού) παιδαγωγικού σχήματος, το οποίο α) συνδυάζει χαρακτηριστικά xMOOCs και cMOOCs, β) αξιοποιεί στοιχεία δομής και οργάνωσης ηλεκτρονικών μαθημάτων από απόσταση, με τα οποία είναι εξοικειωμένοι οι εκπαιδευτικοί και γ) προωθεί την αλληλεπίδραση και συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών με απώτερο στόχο τη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης εντός του MOOC.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του MOOC της κύριας φάσης διατήρησε το υβριδικό σχήμα σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC που προαναφέρθηκε αλλά δόθηκε έμφαση στα αλληλεπιδραστικά και συνεργατικά χαρακτηριστικά που διέπουν τα cMOOCs. Οι συμμετέχοντες έπρεπε να ενταχθούν σε ομάδες εργασίας και να συνεργαστούν υποχρεωτικά, καθώς όλες οι δραστηριότητες που απαιτούνταν για την επιτυχή ολοκλήρωση του MOOC ήταν συνεργατικές. Παρά τους αρχικούς ενδοιασμούς, όχι μόνο των διοργανωτών του ανοικτού μαθήματος αλλά και των συμμετεχόντων, τελικά, η επιλογή της υποχρεωτικής συνεργασίας στο πλαίσιο των εβδομαδιαίων εργασιών αποδείχθηκε αποτελεσματική και τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίθηκαν στις απαιτήσεις της συνεργασίας με άγνωστους συναδέλφους.

Κατά την υλοποίηση των δύο MOOCs (της πιλοτικής και της κύριας φάσης), οι συμμετέχοντες ενθαρρύνθηκαν να μελετούν το αναρτημένο εκπαιδευτικό υλικό, να είναι συνεπείς στην ολοκλήρωση των εργασιών, να εμπλέκονται ενεργά στον διάλογο που εξελισσόταν στους χώρους συζητήσεων των MOOCs, να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, να είναι ανοικτοί στη διαμοίραση γνώσεων και εμπειριών, να συνεργάζονται και να συνεισφέρουν, όσο μπορούν περισσότερο, στο πλαίσιο των εργασιών της ομάδας τους.

3.4 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα έρευνας

Σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη των απόψεων φιλολόγων για τους παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης TPD-MOOCs και η ανάδειξη παραγόντων που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα και στην αποδοχή των MOOCs ως εναλλακτικού μέσου για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που εξειδικεύουν τον ερευνητικό σκοπό ήταν τα ακόλουθα:

1ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σχετικά με τα κίνητρα και τις προσδοκίες από τη συμμετοχή τους σε MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης;

2ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες είναι οι απόψεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών σχετικά με τους παράγοντες σχεδιασμού οι οποίοι συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των MOOCs σε σχέση με την επαγγελματική τους ανάπτυξη;

3ο Ερευνητικό ερώτημα: Ποιες είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την συμβολή των MOOCs στην επαγγελματική τους ανάπτυξη, τόσο ως προς την ένταξη εργαλείων Web 2.0 στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων όσο και ευρύτερα;

4ο Ερευνητικό ερώτημα: Σε ποιο βαθμό μπορούν να δημιουργηθούν συνθήκες κοινότητας μάθησης εκπαιδευτικών στο πλαίσιο ενός MOOC και ποια η συμβολή της στην επαγγελματική ανάπτυξη των συμμετεχόντων;

Κεφάλαιο 4: Σχεδιασμός και υλοποίηση πιλοτικής έρευνας

4.1 Βασικές αρχές σχεδιασμού για τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης φιλολόγων

Η ένταξη των ψηφιακών τεχνολογιών στις εκπαιδευτικές πρακτικές αποτελεί κεντρική προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής διεθνώς (European Commission, 2013· UNESCO 2002· 2012). Στη χώρα μας, ειδικότερα, έχουν υλοποιηθεί σημαντικά προγράμματα τα τελευταία 15 χρόνια που αφορούν την ανάπτυξη υποδομών στα σχολεία, την ανάπτυξη εκπαιδευτικών λογισμικών και ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού και την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών (Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Β΄ Επιπέδου για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη, 2015).

Οι εκπαιδευτικοί έχουν αποκτήσει δεξιότητες χρήσης λογισμικών, τεχνολογιών Διαδικτύου και πόρων ψηφιακού περιεχομένου, με τις οποίες υποστηρίζουν το παραδοσιακό-δασκαλοκεντρικό μοντέλο διδασκαλίας. Ωστόσο, δεν έχουν αποκτήσει γνώσεις και ικανότητες που θα συμβάλουν στον σχεδιασμό δημιουργικών, διερευνητικών, συνεργατικών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ, προκειμένου να εμπλέξουν τους μαθητές τους σε διαδικασίες μάθησης αρκετά διαφορετικές από αυτές της παραδοσιακής τάξης (Jimoyiannis, 2015· Tsai & Chai, 2013).

Το μοντέλο της Τεχνολογικής Παιδαγωγικής Γνώσης Περιεχομένου (Technological Pedagogical Content Knowledge, TPACK), έχει προταθεί από τους Mishra & Koehler (2006) ως ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο γνώσεων και δεξιοτήτων που πρέπει να αναπτύξουν οι εκπαιδευτικοί προκειμένου να εντάξουν αποτελεσματικά τις ΤΠΕ στις εκπαιδευτικές πρακτικές τους και να ενισχύσουν τα μαθησιακά αποτελέσματα των μαθητών τους. Το TPACK αποτελείται από επτά στοιχεία γνώσεων που αναπτύσσονται στη βάση τριών θεμελιωδών στοιχείων: Τεχνολογική Γνώση (ΤΚ), Παιδαγωγική Γνώση (ΡΚ) και Γνώση Περιεχομένου (CK). Η αλληλεπίδραση μεταξύ τους έχει ως αποτέλεσμα την Τεχνολογική Παιδαγωγική Γνώση (TPK), την Τεχνολογική Γνώση Περιεχομένου (TCK), την Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου (PCK) και την τεχνολογική παιδαγωγική γνώση περιεχομένου (TPCK). Η σύνθεσή τους δημιουργεί το συνολικό πακέτο της Τεχνολογικής Παιδαγωγικής Γνώσης Περιεχομένου (TPACK).

Πληθώρα ερευνών, σε διαφορετικά εκπαιδευτικά πλαίσια και γνωστικά αντικείμενα, τεκμηριώνει τη σημασία του TPACK ως ενός σχήματος που συνδυάζει αποτελεσματικά θεωρητικές και πρακτικές πτυχές της ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική (Angeli & Valanides, 2009· Cox & Graham, 2009· Jimoyiannis, 2010· Jimoyiannis et al., 2013· Koh, Chai, & Tay, 2014· Lee & Tsai, 2009· Yeh et al., 2014· Tzavara, Komis & Karsenti, 2018· Valtonen et al., 2017).

Μελέτες στη χώρα μας έχουν δείξει ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι έχουν καλό επίπεδο γνώσεων ως προς τις βασικές συνιστώσες του TPACK, δηλαδή περιεχόμενο, παιδαγωγική και τεχνολογίες (Roussinos & Jimoyiannis, 2019· Δημητρίου & Τζιμογιάννης, 2016· Σέργης & Κουτρομάνος, 2013). Ωστόσο, οι περισσότεροι αντιλαμβάνονται χωριστά τις επιμέρους συνιστώσες και δυσκολεύονται να αναπτύξουν τη γνώση TPACK έτσι, ώστε να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν στην τάξη τους παρεμβάσεις βασισμένες σε ΤΠΕ.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στον παιδαγωγικό σχεδιασμό των δύο TPD-MOOCs της έρευνας υιοθετήθηκαν αρχές του μοντέλου TPACK τόσο στη διάρθρωση των ενοτήτων του περιεχομένου, όσο και στον σχεδιασμό των μαθησιακών δραστηριοτήτων και των εργασιών των συμμετεχόντων. Κύριος στόχος ήταν η σύνθεση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών τους γνώσεων, προκειμένου να εντάξουν τα συγκεκριμένα διαδικτυακά εργαλεία στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων συνδυάζοντας διαφορετικά παιδαγωγικά χαρακτηριστικά και προσεγγίσεις.

Ο δεύτερος άξονας σχεδιασμού αφορά τα χαρακτηριστικά σχεδιασμού και υλοποίησης του μαζικού ανοικτού μαθήματος. Η Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου έχει αναπτύξει ένα υβριδικό σχήμα σχεδιασμού MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών που συνδυάζει τις αρχές των cMOOCs και xMOOCs (Koutsodimou & Jimoyiannis, 2015· Koukis & Jimoyiannis, 2017· Τζιμογιάννης, 2017). Η υλοποίηση που μαθήματος βασίστηκε στην ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών μέσω της εκπόνησης εργασιών (task-based) που οργανώθηκαν σε δύο ισοδύναμους άξονες (Σχήμα 4.1):

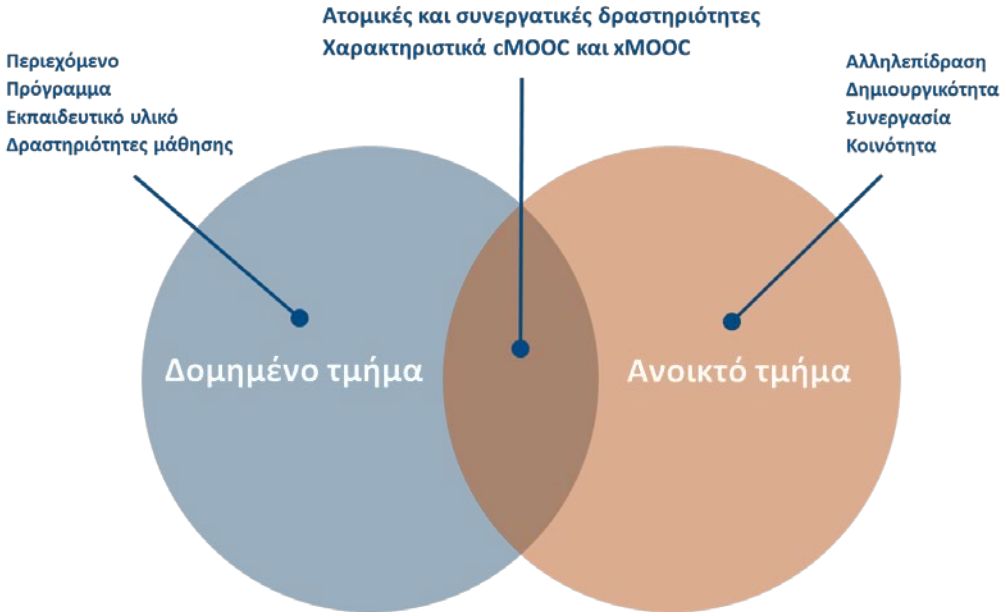

Σχήμα 4.1. Υβριδικό πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης των MOOCs

Δομημένο-υποχρεωτικό τμήμα: Καθορίζεται από τη διάρθρωση του περιεχομένου των ενοτήτων, το κατάλληλο εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό υλικό και τις πέντε *ατομικές εργασίες* με διαφορετικά εργαλεία Web 2.0 που καλούνται να υλοποιήσουν υποχρεωτικά οι εκπαιδευτικοί για την επιτυχή ολοκλήρωση του πιλοτικού μαθήματος (χρονογραμμή, εννοιολογική χαρτογράφηση, εργαλεία συνεργατικής γραφής, ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων και ψηφιακή αφήγηση). Το τμήμα αυτό είχε δομή ηλεκτρονικού μαθήματος της πλατφόρμας eClass: α) σαφές χρονοδιάγραμμα και δόμηση των ενοτήτων, β) εκπαιδευτικό υλικό πολλαπλών μορφών (σημειώσεις, βιντεομαθήματα, πηγές στον Ιστό), γ) οργάνωση εργασιών σε εβδομαδιαία βάση και κριτήρια αξιολόγησής τους, δ) διαδικασίες υποστήριξης και επίλυσης τεχνολογικών προβλημάτων με τα ψηφιακά εργαλεία που πραγματεύεται το μάθημα.

Ανοικτό-αναδυόμενο τμήμα: Το τμήμα αυτό του μαθήματος περιελάμβανε *προαιρετικές δραστηριότητες* συνεργατικού τύπου. Υιοθετώντας καθιερωμένες ιδέες και σύγχρονες τάσεις σχεδιασμού της ηλεκτρονικής μάθησης (Conole, 2014· McLoughlin & Lee, 2010· Shea & Bidjerano, 2010) σχεδιάστηκε, ώστε να αναδύεται δυναμικά μέσω της συμμετοχής, της αλληλεπίδρασης, της δημιουργικότητας, της αυτορρύθμισης και της συνεργασίας των συμμετεχόντων. Οι εκπαιδευτικοί είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν ιδέες και να εργαστούν συνεργατικά προκειμένου να δημιουργήσουν εκπαιδευτικό υλικό και εκπαιδευτικά σενάρια με εργαλεία Web 2.0 που να είναι εφαρμόσιμα στις εκπαιδευτικές πρακτικές της τάξης τους. Για τον σκοπό αυτό αξιοποιήθηκε το φόρουμ συζητήσεων κάθε ενότητας και δημιουργήθηκαν ομάδες εργασίας.

Η θεμελιώδης αρχή που καθόρισε τον σχεδιασμό των MOOCs ήταν ότι η μάθηση θεωρείται τόσο ατομική όσο και συνεργατική διαδικασία που αναμένεται να αναπτυχθεί σε τρεις διαστάσεις συμμετοχής των εκπαιδευτικών:

- ατομική εργασία και συνεχής συμβολή/συμμετοχή των εκπαιδευτικών στο forum των ανοικτών μαθημάτων,
- συνεργατική δημιουργία με τα ψηφιακά εργαλεία και αμοιβαία υποστήριξη σε ομάδες των 4-5 εκπαιδευτικών,
- αξιολόγηση, η οποία βασίστηκε στην ατομική εμπλοκή, στην αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, στην ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών διδασκαλίας και σε συνεργατικές δημιουργίες στην ομάδα τους.

Μελετώντας προσεκτικά τα μοντέλα επαγγελματικής ανάπτυξης (Ενότητα 2.3 της διατριβής) αξιοποιήσαμε στοιχεία τους, προκειμένου να σχεδιάσουμε τα ανοικτά μαθήματα σύμφωνα με τα ισχύοντα στο πεδίο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών με προσθήκη καινοτόμων στοιχείων επιδιώκοντας μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα κατά την υλοποίησή τους (Πίνακας 4.1).

Πίνακας 4.1. Αξιοποίηση μοντέλων TPD στον σχεδιασμό των MOOCs

Υπάρχοντα Μοντέλα και σχήματα TPD	Αξιοποίηση στον σχεδιασμό των TPD-MOOCs
Μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών Guskey (2002)	Επιδίωξη αξιοποίησης νέων μεθόδων για αλλαγές στη διδασκαλία και τις πεποιθήσεις συμμετεχόντων
Στοιχεία συστήματος επαγγελματικής ανάπτυξης (Borko, 2004)	Οι δημιουργοί/συντονιστές των δύο MOOCs σε ρόλο διευκολυντών
Οντολογικό μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης Evans (2008)	Διαδικασία διανοητικής ανάπτυξης, ανάπτυξης στάσεων και λειτουργικής ανάπτυξης συμμετεχόντων
Εννοιολογικό πλαίσιο Desimone (2009)	Εστίαση σε περιεχόμενο, ενεργητική μάθηση, συνοχή, διάρκεια και συλλογική συμμετοχή (διδάσκοντες το ίδιο γνωστικό αντικείμενο)
Διαδικτυακή (on-line) επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών (Jimoyiannis, Gravani & Karagiorgi, 2011)	Συνεργατική-κοινωνική οικοδόμηση γνώσεων και ικανοτήτων
Μοντέλο Guskey κατά Prestridge (2016)	Οι δημιουργοί/διευκολυντές σε ρόλο διαμόρφωσης μιας κοινότητας εκπαιδευτικών που εκπαιδεύονται

Προσαρμόζοντας και εξελίσσοντας το σχήμα των διαδικτυακών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών που παρέχουν: α) ένα ευρύ φάσμα εκπαιδευτικών πόρων και εργαλείων, β) ευκαιρίες επικοινωνίας και συνεργασίας, γ) ευέλικτους και πολλαπλούς τρόπους μάθησης (αυτοκατευθυνόμενη μάθηση, αυθεντική μάθηση, ομαδική και συνεργατική μάθηση) και δ) ευκαιρίες για διά βίου

μάθηση χωρίς χρονικούς και τοπικούς περιορισμούς (Jimoyiannis, Gravani & Karagiorgi, 2011), σχεδιάσαμε τα δύο MOOCs με τρόπο που αποτυπώνεται στο Σχήμα 4.2.

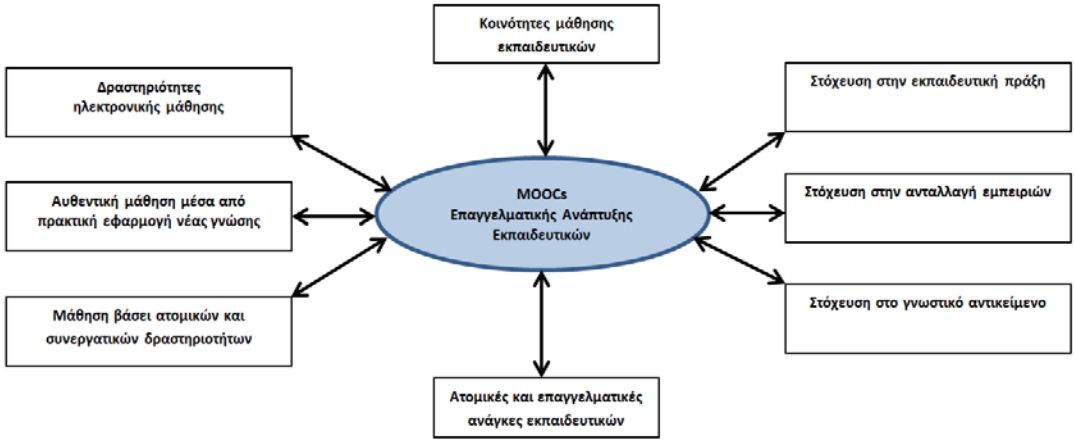

Σχήμα 4.2. Σχεδιασμός των δύο TPD-MOOCs

Αξιοποιώντας την εμπειρία προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, σχετικά με τις ανάγκες των φιλολόγων για την ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων και τη φιλοσοφία των κοινοτήτων μάθησης επιδιώξαμε τον σχεδιασμό ατομικών και ομαδικών δραστηριοτήτων που θα προωθούν την αυθεντική μάθηση μέσα από την πρακτική εφαρμογή των νέων γνώσεων. Με τον τρόπο αυτό επιδιώχθηκε η ενίσχυση επαγγελματικών ικανοτήτων με στόχευση στο γνωστικό αντικείμενο και την εκπαιδευτική πράξη αξιοποιώντας επίσης την ανταλλαγή εμπειριών των συμμετεχόντων.

Εν τέλει, ο απώτερος στόχος του συγκεκριμένου πλαισίου σχεδιασμού ήταν να ενθαρρύνει και να προωθήσει τον διάλογο, τον προβληματισμό και τη συνεργασία των εκπαιδευτικών μέσα σε μια κοινότητα ομότιμων (Tsiotakis and Jimoyiannis, 2016), καθώς είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος των κοινωνικών πρωταγωνιστών (εκπαιδευτικών, συντονιστών, υπευθύνων) για το είδος των κοινοτήτων που κατασκευάζονται (Κουτσογιάννης, 2015). Στο πλαίσιο αυτής της προοπτικής, αναμενόταν να επιτευχθεί η ανάπτυξη και διαμοίραση τεχνολογικών και παιδαγωγικών γνώσεων και δεξιοτήτων, ώστε οι συμμετέχοντες να αναχθούν σε δημιουργικούς σχεδιαστές που θα μπορούσαν μετά το πέρας της υλοποίησης των ανοικτών μαθημάτων να συνδέσουν νέες παιδαγωγικές γνώσεις και ψηφιακά εργαλεία με την πρακτική της τάξης.

4.2 Στόχοι πιλοτικής έρευνας

Η πιλοτική φάση της έρευνας σχεδιάστηκε με στόχους:

α) την ανάδειξη παραγόντων σχεδιασμού που συμβάλλουν στην επιτυχή/ αποτελεσματική υλοποίηση MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών,

β) την καταγραφή και ανάλυση των απόψεων των συμμετεχόντων φιλολόγων για τα αποτελέσματα του συγκεκριμένου MOOC στην επαγγελματική τους ανάπτυξη σε σχέση με την ένταξη διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων και

γ) τον εντοπισμό σημαντικών στοιχείων με σκοπό να αξιοποιηθούν στον σχεδιασμό και την πραγματοποίηση της κύριας έρευνας.

4.3 Σχεδιασμός του MOOC της πιλοτικής φάσης

Στον σχεδιασμό του MOOC της πιλοτικής φάσης, με τον τίτλο «**Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων**», ελήφθησαν υπόψη οι προϋπάρχουσες γνώσεις και δεξιότητες των εκπαιδευτικών για την ένταξη των ΤΠΕ στη διδασκαλία τους, καθώς και οι επιμορφωτικές εμπειρίες τους. Οι κύριοι άξονες σχεδιασμού ήταν οι εξής:

α) **Στοχοθεσία**:

- εξοικείωση συμμετεχόντων με σύγχρονα διαδικτυακά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών των γλωσσικών μαθημάτων,
- ανάπτυξη παιδαγωγικών γνώσεων και δεξιοτήτων, για αποτελεσματική ένταξη των συγκεκριμένων διαδικτυακών εργαλείων στις διδακτικές επιλογές των εκπαιδευομένων,
- απόκτηση εμπειριών, γνώσεων και επαγγελματικής αυτοπεποίθησης μέσα από την ενεργό συμμετοχή και την αλληλεπίδραση σε μια ηλεκτρονική κοινότητα φιλολόγων.

β) **Εκπαιδευτικό υλικό**:

- επιλογή βίντεο και άρθρων για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία,
- επιλογή εύχρηστων ψηφιακών εργαλείων,
- δημιουργία βίντεο καθοδήγησης στη χρήση της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης,
- δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού για την παιδαγωγική διάσταση της αξιοποίησης των συγκεκριμένων διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων,
- δημιουργία βιντεομαθημάτων παρουσίασης της τεχνολογικής διάστασης και του τρόπου αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων,
- δημιουργία και ανάρτηση παραδειγμάτων καλής πρακτικής για την αξιοποίηση κάθε εργαλείου στο πλαίσιο της διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων.

γ) **Παιδαγωγική/ές στρατηγική/ές**:

- δημιουργία χώρων συζητήσεων στην ολομέλεια και σε επίπεδο ομάδων για ενίσχυση της συνεργασίας και του διαλόγου μεταξύ των συμμετεχόντων,
- αναζήτηση θεμάτων για ανταλλαγή απόψεων και αναστοχασμό των συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων,
- σύνδεση των νέων γνώσεων με τη σχολική πραγματικότητα.

δ) **Χρονική διάρθρωση-δομή ενοτήτων**:

- Το μάθημα περιελάμβανε επτά θεματικές ενότητες και ήταν οργανωμένο σε θεματικές ενότητες (μια θεματική ενότητα ανά εβδομάδα), λεπτομέρειες για τις οποίες υπάρχουν στη συνέχεια.

ε) **Σχεδιασμός δραστηριοτήτων μάθησης**:

- επιλογή κατάλληλων θεμάτων για τις εβδομαδιαίες δραστηριότητες, με σκοπό τη δημιουργία προϋποθέσεων αλληλεπίδρασης και συνεργασίας των συμμετεχόντων,
- κύριο τμήμα με πέντε ατομικές υποχρεωτικές δραστηριότητες με διαφορετικά διαδικτυακά εργαλεία (χρονογραμμή, εννοιολογική χαρτογράφηση, διαδικτυακά εργαλεία συνεργατικής γραφής, ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων και ψηφιακή αφήγηση),
- ανοικτό τμήμα, όπου οι εκπαιδευτικοί είχαν προαιρετικά τη δυνατότητα να δημιουργήσουν συνεργατικά εκπαιδευτικό υλικό και σενάρια και να ανταλλάξουν ιδέες για εκπαιδευτικές πρακτικές.

στ) **Αξιολόγηση**:

- μελέτη-αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού κάθε ενότητας,
- υλοποίηση (σε ποσοστό τουλάχιστον 80%) των εργασιών που είχαν ανατεθεί,
- ενεργός συμμετοχή και συμβολή των συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων.

Ο παιδαγωγικός σχεδιασμός του πιλοτικού MOOC αφορούσε τέσσερις άξονες που αποσκοπούσαν στην ενεργό και δημιουργική συμμετοχή κάθε εκπαιδευτικού μέσα από την υλοποίηση ειδικά σχεδιασμένων μαθησιακών δραστηριοτήτων (Σχήμα 4.3):

Οργάνωση: Δομή εκπαιδευτικού περιεχομένου, ανάρτηση υποστηρικτικού υλικού και οδηγιών μαθησιακής πορείας και στοχοθεσία.

Δημιουργία: Ενεργητική εμπλοκή συμμετεχόντων, απόκτηση νέων γνώσεων και δεξιοτήτων μέσω υλοποίησης στοχευμένων εργασιών (ατομικών και ομαδικών).

Επικοινωνία: Έμφαση στην ανταλλαγή απόψεων, τη διαμοίραση εμπειρίας ανάμεσα σε ομότιμους και την αλληλεπίδραση των εκπαιδευομένων μεταξύ τους ή/και με τους εκπαιδευτές, διάλογος και αναστοχασμός.

Συνεργασία: Συνεργατική δημιουργία, απόκτηση κουλτούρας συνεργασίας μέσα από την υλοποίηση (προαιρετικών) συνεργατικών εργασιών, παιδαγωγικός προβληματισμός σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς της ίδιας ειδικότητας και σύνδεση με τη σχολική πραγματικότητα.

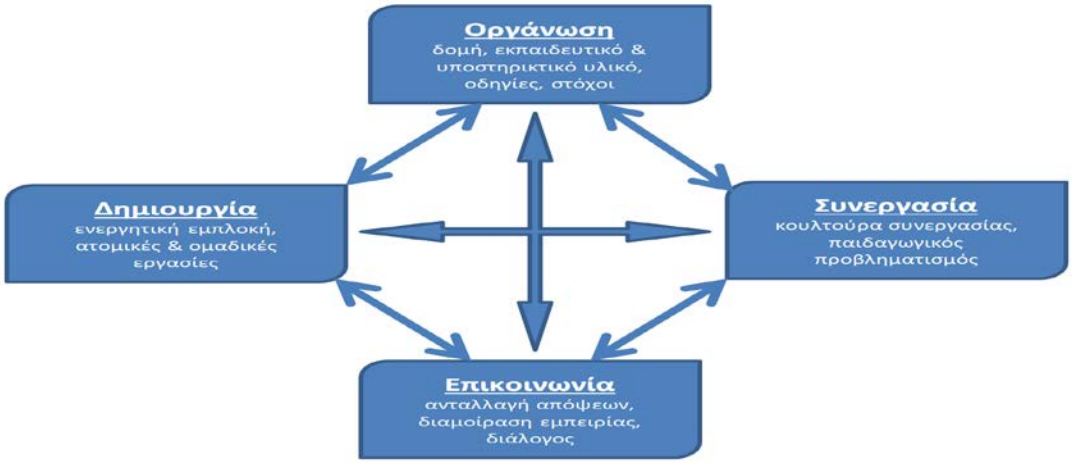

Σχήμα 4.3. Παιδαγωγικός σχεδιασμός πιλοτικού MOOC

Κατά τη διάρκεια κάθε εβδομάδας, ανά θεματική ενότητα, οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να αξιοποιήσουν το προτεινόμενο ψηφιακό εργαλείο και να ολοκληρώσουν μια μαθησιακή δραστηριότητα, η οποία απαιτούσε την ανάρτηση ενός παραδοτέου στην πλατφόρμα του MOOC. Προαιρετικά, είχαν τη δυνατότητα να συγκροτήσουν ομάδες εργασίας της επιλογής τους και να δημιουργήσουν συνεργατικά πρωτότυπο εκπαιδευτικό υλικό ή/και διδακτικά σενάρια τα οποία θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στη σχολική τάξη.

4.4 Επιλογή της πλατφόρμας Open e-Class

Ένα από τα σημαντικά ζητήματα στα προγράμματα που στοχεύουν στη δημιουργία μιας δυναμικής και αποτελεσματικής διαδικτυακής κοινότητας είναι η επιλογή της κατάλληλης πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης, προκειμένου να καλλιεργηθεί κλίμα συνεργασίας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων (de Souza & Preece, 2004· Gray & Smyth, 2009). Το MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης φιλολόγων της πιλοτικής φάσης φιλοξενήθηκε σε ειδική εγκατάσταση της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης **Open e-Class 3.0** («Πλατφόρμα Ανοικτών Μαθημάτων»), η οποία διατηρείται σε εξυπηρετητή του εργαστηρίου της Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (http://eprl.korinthos.uop.gr/ocp/). Πρόκειται για λογισμικό που δημιουργήθηκε από την Ομάδα Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης του Ελληνικού Ακαδημαϊκού Διαδικτύου GUnet.

Αξιοποιώντας την εμπειρία της Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης, σχετικά με τη μελέτη και δοκιμή αρκετών συστημάτων διαχείρισης ηλεκτρονικής μάθησης ανοικτού κώδικα σε προγράμματα επιμόρφωσης από απόσταση, καταλήξαμε σε δύο συστήματα για τη φιλοξενία και διαχείριση των MOOCs: το Moodle και το Open e-Class. Τελικά, επιλέξαμε το Open e-Class, καθώς είναι μια φιλική και εύχρηστη πλατφόρμα. Επιπλέον, έχει μεγάλη εγκατεστημένη βάση στη χώρα μας, καθώς χρησιμοποιείται από πολλά ελληνικά πανεπιστημιακά ιδρύματα και σχολεία μέσω του Πανελλήνιου Σχολικού Δικτύου. Εκτιμήθηκε, συνεπώς, ότι πολλοί εκπαιδευτικοί θα ήταν ήδη εξοικειωμένοι με την πλατφόρμα αυτή και αυτό θα συνέβαλε να εξυπηρετηθούν οι στόχοι και οι παιδαγωγικές αρχές σχεδιασμού του ανοικτού μας μαθήματος.

Κάθε μάθημα της πλατφόρμας Open eClass συνιστά μια αυτόνομη οντότητα στην πλατφόρμα, η οποία ενσωματώνει μια σειρά από υποσυστήματα, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 4.4. Από τα υποσυστήματα που υποστηρίζει αξιοποιήθηκαν για την υλοποίηση του MOOC της πιλοτικής φάσης τα εξής:

- Περιγραφή μαθήματος: χώρος όπου παρουσιάζονται πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο του μαθήματος.
- Ανακοινώσεις: εφαρμογή μέσω της οποίας ενημερώνονται με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου οι εγγεγραμμένοι χρήστες.
- Έγγραφα: χώρος όπου αποθηκεύεται, οργανώνεται και παρουσιάζεται το εκπαιδευτικό υλικό (κείμενα, παρουσιάσεις, εικόνες, διαγράμματα, κτλ.) του μαθήματος μέσα από ένα σύστημα καταλόγων και υποκαταλόγων.
- Εργασίες: εργαλείο που επιτρέπει την ηλεκτρονική διαχείριση, υποβολή και βαθμολόγηση των εργασιών του μαθήματος.
- Ημερολόγιο: εφαρμογή στην οποία παρουσιάζονται με χρονολογική σειρά τα γεγονότα σταθμοί του μαθήματος (διαλέξεις, συναντήσεις, αξιολογήσεις, ολοκλήρωση ενοτήτων, παράδοση εργασιών κ.ά.).
- Κουβεντούλα: χώρος όπου πραγματοποιούνται συζητήσεις σε πραγματικό χρόνο ανάμεσα στους εγγεγραμμένους χρήστες.
- Μηνύματα: εφαρμογή για την αποστολή μηνυμάτων είτε στην ολομέλεια είτε εξατομικευμένα.
- Ομάδες Χρηστών: μια συλλογή από εγγεγραμμένους χρήστες που μοιράζονται την ίδια περιοχή συζητήσεων (ανοικτή ή κλειστή) καθώς και την ίδια περιοχή μεταφόρτωσης αρχείων και εργασιών.
- Πολυμέσα: χώρος ανάρτησης όλων των πολυμεσικών αρχείων (εικόνων, video κ.ά.) που αξιοποιούνται στο πλαίσιο του μαθήματος.
- Συζητήσεις (Forum): περιοχές για την ανταλλαγή απόψεων και αλληλεπίδρασης των εγγεγραμμένων.
- Σύνδεσμοι: χρήσιμες πηγές από το Διαδίκτυο που αφορούν το μάθημα και ομαδοποιούνται σε κατηγορίες.

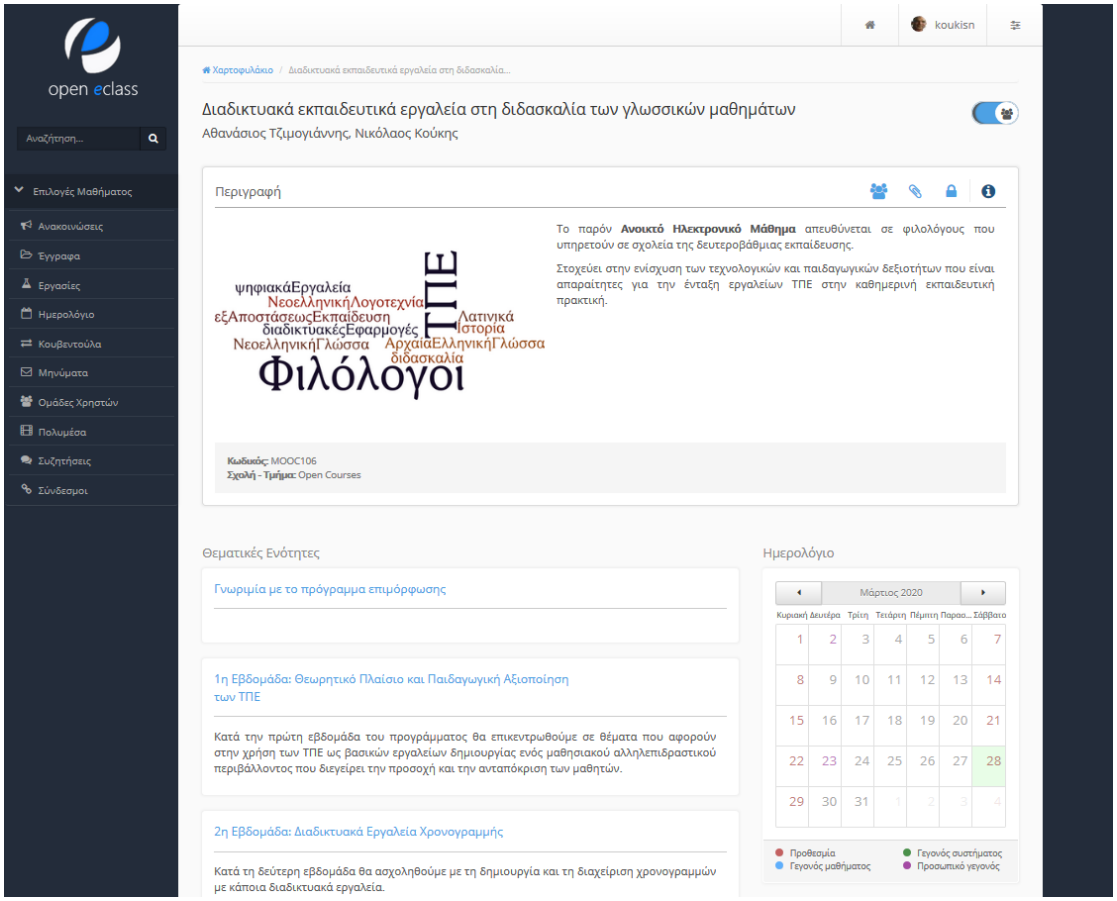

Σχήμα 4.4 Οθόνη της αρχικής σελίδας του MOOC

Διαμορφώνοντας ένα πλαίσιο προσαρμογής του σχήματος επαγγελματικής ανάπτυξης της Borko (2004), σε συνδυασμό με τη μεικτή παιδαγωγική φιλοσοφία του TPD-MOOC, οι δημιουργοί/συντονιστές λειτούργησαν ως διευκολυντές της μάθησης των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών στο πλαίσιο του ανοικτού μαθήματος (Σχήμα 4.5).

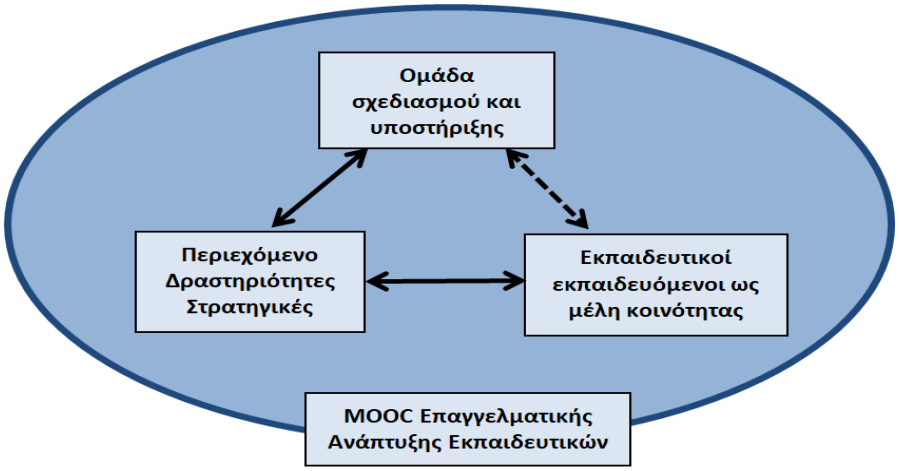

Σχήμα 4.5. Ανάπτυξη του MOOC της πιλοτικής φάσης

Αξιοποιώντας τις δυνατότητες της πλατφόρμας Open eClass και υιοθετώντας καλές πρακτικές που εντοπίστηκαν στη βιβλιογραφία (Salmon, 2004), οι συντονιστές του μαθήματος ανέλαβαν πρωτοβουλίες επιδιώκοντας:

- να δημιουργήσουν κλίμα συνεργασίας, ενθαρρύνοντας και υποστηρίζοντας διαρκώς τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς/φιλολόγους, προκειμένου να διαμοιραστούν τις εμπειρίες τους με τα υπόλοιπα μέλη του μαθήματος,
- να παρέχουν ανατροφοδότηση αναδεικνύοντας όσο γίνεται τα θέματα συζήτησης που απασχολούν τα μέλη σχετικά με τη χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη,
- να αναρτούν μηνύματα στους χώρους ασύγχρονων συζητήσεων προτρέποντας τους συμμετέχοντες να δημιουργούν και να εργάζονται σε ομάδες,
- να αντιμετωπίζουν και να επιλύουν ενδεχόμενες δυσχέρειες στην επικοινωνία των εκπαιδευόμενων εκπαιδευτικών και να τους προτρέπουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες και ρόλους στην ομάδα, ώστε να επιτευχθεί ουσιαστική αλληλεπίδραση,
- να συνοψίζουν κάποιες συζητήσεις προσπαθώντας να αναδείξουν μια διαφορετική οπτική, με σκοπό να προβληματιστούν οι εκπαιδευόμενοι για την προστιθέμενη αξία της χρήσης των ΤΠΕ στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

4.5 Υλοποίηση MOOC πιλοτικής φάσης

Η υλοποίηση του συγκεκριμένου MOOC πραγματοποιήθηκε κατά το διάστημα από τις 21 Μαρτίου 2016 έως τις 15 Μαΐου 2016. Η ενημέρωση και πρόσκληση εκπαιδευτικών για συμμετοχή στο MOOC έγινε με επίσημη επιστολή εκδήλωσης ενδιαφέροντος προς τους φιλολόγους των σχολικών μονάδων, μέσω των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Πελοποννήσου και της Αττικής. Η επιστολή αυτή περιείχε το κείμενο της πρόσκλησης, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και την ακριβή περιγραφή του μαθήματος. Το πλήρες κείμενο παρατίθεται στο Παράρτημα Α. Στο MOOC συμμετείχαν και φιλόλογοι που προέρχονταν από άλλες γεωγραφικές περιοχές, εκτός της Πελοποννήσου και της Αττικής, καθώς η πρόσκληση διαδόθηκε και μέσω των προσωπικών δικτύων των εκπαιδευτικών και θεωρήθηκε εύλογο το να επιτραπεί η συμμετοχή όλων των εκπαιδευτικών της συγκεκριμένης ειδικότητας που επιθυμούσαν να λάβουν μέρος στο ανοικτό μάθημα. Δήλωσαν συμμετοχή και παρακολούθησαν το μάθημα 589 φιλόλογοι και ολοκλήρωσαν επιτυχώς την παρακολούθησή του οι 368 από αυτούς (ποσοστό 62.50%).

Κατά την υλοποίηση του ανοικτού μαθήματος οι ενότητες δεν ήταν εξ αρχής ανοικτές, ώστε να μπορούν να περιηγούνται σε αυτές οι συμμετέχοντες αλλά δινόταν σταδιακά πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό κάθε ενότητας στις 00:01 κάθε Κυριακή. Η επιλογή αυτή θεωρήθηκε σκόπιμη, για να επιτευχθεί η επιδιωκόμενη εστίαση στο υπό διαπραγμάτευση θέμα της κάθε εβδομάδας και για να μην υπάρξουν φαινόμενα διατύπωσης ερωτημάτων για ψηφιακά εργαλεία των επόμενων ενοτήτων από τους περισσότερο εξοικειωμένους με τις ΤΠΕ φιλολόγους.

Επίσης, επειδή ένα από τα ζητούμενα της πιλοτικής έρευνας ήταν ο εντοπισμός στοιχείων που θα συνέβαλαν στον ανασχεδιασμό του MOOC και στη διόρθωση των αδύνατων στοιχείων ή/και αστοχιών κατά την υλοποίηση του επόμενου MOOC, της κύριας φάσης της έρευνας, πραγματοποιήθηκε συνεχής παρατήρηση και καταγραφή των αναγκών και των σχολίων που αναρτούσαν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του συγκεκριμένου MOOC.

4.6 Διαδικτυακά εργαλεία (λογισμικά) του MOOC

Οι πληροφορίες που έπονται αποτελούν ενδεικτικό μέρος του εκπαιδευτικού υλικού, από αυτό που είχε αναρτηθεί στο ανοικτό μάθημα, με έμφαση στην εκπαιδευτική αξιοποίηση των ψηφιακών εργαλείων σε σύνδεση με τα γλωσσικά μαθήματα.

4.6.1 Χρονογραμμή (Ψηφιακό εργαλείο: TimeToast)

Σύμφωνα με τον σχεδιασμό υλοποίησης του MOOC κατά τη δεύτερη εβδομάδα είχε επιλεγεί η εξοικείωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών με διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας χρονογραμμής (timeline).

Η χρονογραμμή είναι ένας απλός τρόπος οπτικής αναπαράστασης της σχέσης μιας αφηρημένης έννοιας, του χρόνου, με την ανθρώπινη δραστηριότητα. Εικόνες, χάρτες, σχεδιαγράμματα, πίνακες, χρονολογικές ενδείξεις, επεξηγηματικά κείμενα και πηγές αξιοποιούνται και αποτελούν το υλικό της οπτικής αυτής αναπαράστασης (Workman, 2008). Για τη δημιουργία και διαχείριση χρονογραμμών επελέγη στο πλαίσιο του MOOC το διαδικτυακό εργαλείο TimeToast (www.timetoast.com), επειδή το περιβάλλον του είναι λιτό και ο χρήστης καταφέρνει σε λίγα μόνο βήματα να δημιουργήσει χρονογραμμές που δύνανται να περιέχουν φωτογραφίες, πληροφοριακό υλικό αλλά και υπερσυνδέσεις.

Οι μόνες δυνατότητες της εφαρμογής που δεν παρέχονται δωρεάν είναι: α) η δυνατότητα συνεργασίας των χρηστών για τη δημιουργία μιας κοινής χρονογραμμής και β) η δυνατότητα προσθήκης νέων μελών/χρηστών. Εκτός από την προβολή σε μορφή χρονοδιαγράμματος (οριζόντια απεικόνιση) υπάρχει και η δυνατότητα προβολής με τη μορφή λίστας (κατακόρυφη απεικόνιση).

Όσον αφορά την εκπαιδευτική αξιοποίηση της χρονογραμμής, οι διδάσκοντες μπορούν να αναθέτουν στους μαθητές τη δημιουργία χρονογραμμής, προκειμένου να προσελκύουν το ενδιαφέρον τους, να τους εμπλέκουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και να ενθαρρύνουν τη συνεργατική μάθηση, την ανάληψη πρωτοβουλιών και την αυτενέργεια. Επιπλέον, μέσω της χρονογραμμής δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να εξασκούνται αφενός στην αναγνώριση και την κατανόηση της αλληλουχίας των γεγονότων και αφετέρου στον κατάλληλο τρόπο διασύνδεσης των πληροφοριών (Alleman & Brophy, 2003). Με τον τρόπο αυτό, αναπτύσσουν δεξιότητες αναγνώρισης, σχεδιασμού και παραγωγής αφηγηματικού λόγου (Huy, 2016).

4.6.2 Εννοιολογική Χαρτογράφηση (Ψηφιακό εργαλείο: Mindomo)

Κατά την τρίτη εβδομάδα υλοποίησης του MOOC είχε επιλεγεί η εξοικείωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών με διαδικτυακά εργαλεία εννοιολογικής χαρτογράφησης. Οι εννοιολογικοί χάρτες (concept maps) είναι πολυδιάστατα δίκτυα εννοιών και των συσχετίσεων μεταξύ τους, τα οποία αναπαριστούν τις γνωστικές δομές που αναπτύσσουν τα άτομα για μια γνωστική περιοχή (Novak & Cañas, 2006). Οι χάρτες που αντιστοιχούν στις εννοιολογικές δομές αποτελούνται από κόμβους, που αναπαριστούν τις έννοιες, όπως αντικείμενα ή γεγονότα ή ένα σύνολο από αντικείμενα/γεγονότα και κάθε κόμβος έχει μια ετικέτα. Οι κόμβοι

συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους, που προσδιορίζουν τις σχέσεις μεταξύ των εννοιών περιγράφοντας πώς μια έννοια συνδέεται με μια άλλη.

Η εννοιολογική χαρτογράφηση αποτελεί μια δημιουργική δραστηριότητα, καθώς ο μαθητής εμπλέκεται στη διαδικασία οργάνωσης, αποσαφήνισης και οικοδόμησης των εννοιολογικών σχημάτων του, καθορίζοντας τις σημαντικά εμπλεκόμενες έννοιες, τις σχέσεις τους και τη δομή τους (Novak & Cañas, 2006).

Για τη δημιουργία/διαχείριση των εννοιολογικών χαρτών επελέγη το διαδικτυακό εργαλείο Mindomo (https://www.mindomo.com). Το Mindomo δίνει τη δυνατότητα συνεργατικής δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών, διαμοιρασμού και δημοσίευσης και είναι ιδιαίτερα εύχρηστο και φιλικό. Οι κόμβοι που περιλαμβάνονται στους χάρτες μπορούν να συνδεθούν με πολλαπλούς τρόπους μεταξύ τους, ενώ είναι δυνατόν να προστεθεί σε αυτούς πολυμεσικό υλικό, όπως βίντεο, εικόνες και ήχος. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα να ενσωματωθούν στο χάρτη σημειώσεις, σύμβολα και υπερσυνδέσεις. Η δωρεάν έκδοση της εφαρμογής παρέχει στους χρήστες την κατασκευή τριών (3) χαρτών.

Αναφορικά με την εκπαιδευτική αξιοποίηση των εννοιολογικών χαρτών, παρατίθενται με μορφή λίστας οι δυνατότητες αξιοποίησής τους (Cañas, Novak & Reiska, 2015):

- παρουσίαση ιδεών ή σύνθετων εννοιών,
- παρουσίαση με απλό και σύντομο τρόπο σύνθετων δομημένων οντοτήτων, όπως για παράδειγμα κειμένων μεγάλης έκτασης που περιέχουν μεγάλο όγκο πληροφοριών,
- διάγνωση των αρχικών ή ενδεχομένως εναλλακτικών αντιλήψεων των μαθητών,
- αξιολόγηση του επιπέδου κατανόησης των εννοιών,
- κατανόηση εννοιών μέσω της ενσωμάτωσης της νέας γνώσης στην παλιά,
- διευκόλυνση των μαθητών να περιγράψουν και να τεκμηριώσουν τις σκέψεις τους.

4.6.3 Συνεργατική γραφή (Ψηφιακό εργαλείο: Google Docs)

Στη διάρκεια της τέταρτης εβδομάδας είχε επιλεγεί η ενασχόληση/εξοικείωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών με διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας συνεργατικών εγγράφων.

Ως συνεργατική γραφή ορίζεται η πράξη κατά την οποία περισσότερα από ένα άτομο συμβάλλουν στη δημιουργία ενός κειμένου, έχοντας έτσι τη «συν-ευθύνη» δημιουργίας του (Lowry et al., 2004). Με την ανάπτυξη και την εξέλιξη των δικτύων υπολογιστών σε απευθείας σύνδεση η συνεργατική γραφή καθίσταται δυνατή, ακόμη και όταν οι μαθητές δεν μπορούν να βρίσκονται σε μια τάξη με φυσική παρουσία. Η συνεργατική γραφή έχει πολλά οφέλη για τους εμπλεκόμενους, όπως α) η μάθηση, β) η κοινωνικοποίηση και οι νέες ιδέες, γ) οι μέγιστες εισροές, οι ποικίλες απόψεις, ο έλεγχος του κειμένου, η εμπειρία, η διαμοίραση της γνώσης, η συγγραφή κειμένων με μεγαλύτερη ακρίβεια και τα πιο κατανοητά κείμενα, δ) η δημιουργία εγγράφων υψηλότερης ποιότητας και ε) η ενίσχυση των διαπροσωπικών σχέσεων (Lowry et al., 2004).

Για τη δημιουργία/διαχείριση συνεργατικών εγγράφων επελέγη για το ανοικτό μάθημα το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs (https://www.google.com/docs/about/) που βοηθά τους μαθητές/χρήστες να εργαστούν σε ένα εύχρηστο συνεργατικό περιβάλλον μάθησης. Η ανταλλαγή εγγράφων και σχολίων πάνω σε ένα κείμενο που δημιουργείται ταυτόχρονα και από κοινού, παρέχει στους εμπλεκόμενους την ευκαιρία να λάβουν άμεση ανατροφοδότηση. Κατά τον χρόνο που εργάζονται μαζί, οι μαθητές παράγουν πρωτογενές υλικό που αντανακλά όσα έχουν μάθει και μέσω αυτού αναδεικνύονται οι συνδέσεις ανάμεσα στην προγενέστερη γνώση τους, το μαθησιακό αντικείμενο και τις προσωπικές τους εμπειρίες (Oxnevad, 2012).

Από τη στιγμή που το Google Έγγραφο είναι αποθηκευμένο στο Διαδίκτυο, οι μαθητές/χρήστες μπορούν να εργάζονται πάνω στο κείμενο από το σχολείο, από το σπίτι, από οποιονδήποτε ηλεκτρονικό υπολογιστή με σύνδεση στο Internet ή ακόμη και από έξυπνο κινητό. Επίσης, με τη χρήση της συγκεκριμένης εφαρμογής είναι πιο πιθανό να επανεξετάσουν τη δουλειά τους, ειδικά αν ξέρουν ότι κάποιος άλλος θα τη σχολιάσει άμεσα. Επιπλέον, το Google Έγγραφο παρέχει υποστήριξη για συνεργασία σε πραγματικό χρόνο και έτσι οι μαθητές και οι καθηγητές μπορούν να έχουν μια εικονική μίνι-διάσκεψη για το έργο που βρίσκεται μπροστά τους.

Όσον αφορά την εκπαιδευτική αξιοποίηση των Google Docs επισημαίνεται ότι πρόκειται για ένα ισχυρό πρόγραμμα που μπορεί να διευκολύνει τη συνεργατική συγγραφή στα γλωσσικά μαθήματα με τους εξής τρόπους (Sharp, 2009):

- με την ανταλλαγή εγγράφων και τη διατήρησή τους σε απευθείας σύνδεση (online), οι μαθητές μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτά ανά πάσα στιγμή,
- ένας εκπαιδευτικός μπορεί να δημοσιεύσει ένα κείμενο, γεμάτο (σκόπιμα) με λάθη, για να το διορθώσουν οι μαθητές,
- οι μαθητές μπορούν εύκολα να διαπιστώσουν τη ρευστότητα του ψηφιακού κειμένου, γιατί το πρόγραμμα δίνει τη δυνατότητα παρακολούθησης της πορείας επεξεργασίας ενός (ψηφιακού) κειμένου,
- μια άλλη επιλογή είναι η αφήγηση με τη μορφή της αλυσίδας, όπου ο εκπαιδευτικός ξεκινά μια ιστορία και κάθε μαθητής συμβάλλει σε αυτήν με τη σειρά του,
- τέλος, αυτό το εργαλείο είναι χρήσιμο, γενικότερα, σε έργα που απαιτούν ομαδική δουλειά, γιατί επιτρέπει στα άτομα να εργαστούν για ένα κοινό έργο χωρίς τους περιορισμούς που συχνά επιβάλλονται από την παραδοσιακή πρόσωπο με πρόσωπο επαφή, όπως η φυσική παρουσία μαθητών και εκπαιδευτικού στη σχολική αίθουσα διδασκαλίας.

4.6.4 Ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων (Ψηφιακό εργαλείο: Padlet)

Κατά την πέμπτη εβδομάδα είχε επιλεγεί η εξοικείωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών με διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας ψηφιακού διαδικτυακού πίνακα ανακοινώσεων.

Ο ψηφιακός διαδικτυακός πίνακας ανακοινώσεων είναι ένα διαδικτυακό περιβάλλον, στο οποίο οι χρήστες μπορούν να αναρτούν και να δημοσιεύουν πολυμεσικό υλικό. Η πρόσβαση σε αυτό το περιβάλλον μπορεί να γίνει από οποιονδήποτε φυλομετρητή (browser) ενός ηλεκτρονικού υπολογιστή αλλά και από

οποιαδήποτε κινητή συσκευή. Πρόκειται για ένα ψηφιακό εργαλείο, στο οποίο οι χρήστες μπορούν να εκφράσουν σκέψεις σχετικά με θέματα της επιλογής τους. Μοιάζει με ένα κομμάτι χαρτί, με έναν πίνακα ανακοινώσεων αλλά βρίσκεται στο Διαδίκτυο (Sangeetha, 2016).

Για τη δημιουργία/διαχείριση ενός ψηφιακού διαδικτυακού πίνακα ανακοινώσεων επελέγη το διαδικτυακό εργαλείο Padlet (https://el.padlet.com/) που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές να συλλέγουν πληροφορίες από το Διαδίκτυο και να τις αναρτούν πάνω στον ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων με τη μέθοδο «σύρε και τοποθέτησε» (drag and drop). Βίντεο, κείμενα, υπερσυνδέσεις, εικόνες μπορούν να προστεθούν στον πίνακα ανακοινώσεων και να οργανωθούν, όπως ακριβώς θα οργανωνόταν και ένας κανονικός πίνακας ανακοινώσεων. Οι μαθητές/χρήστες μπορούν ακόμη να «αναρτήσουν» αρχεία που έχουν δημιουργήσει, όπως σημειώσεις μαθημάτων ή εργασίες. Η εφαρμογή επιτρέπει την κοινή χρήση ενός πίνακα από περισσότερα άτομα, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα για ομαδοσυνεργατικές εργασίες ή projects. Από τη στιγμή που οι μαθητές/χρήστες έχουν δημιουργήσει έναν πίνακα ανακοινώσεων, μπορούν να μοιραστούν το περιεχόμενο του μέσω των δημοφιλών κοινωνικών δικτύων (Facebook, Twitter, κ.α.), να το εξάγουν ως αρχείο, να το ενσωματώσουν σε ιστολόγια (blog) και - για τους προχωρημένους τεχνολογικά - να το μετατρέψουν σε έναν QR κωδικό (Quick Response Code). Φυσικά, υπάρχει η δυνατότητα να ελέγξει κανείς το απόρρητο του τοίχου του και να επιλέξει προσωπική ή περιορισμένη προβολή.

Σχετικά με την εκπαιδευτική του αξιοποίηση το συγκεκριμένο διαδικτυακό εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί (Zhi &Su, 2016):

- ως ένα αποθετήριο ανατροφοδότησης, όπου οι μαθητές δημοσιεύουν σχόλια ή/και τις απόψεις τους για το τι μαθαίνουν και πού χρειάζονται βοήθεια,
- ως εργαλείο brainstorming, καθώς ένας τοίχος Padlet για όλη την τάξη μπορεί να αποτελέσει χώρο συλλογής και διαμοιρασμού των ιδεών των μαθητών για ένα συγκεκριμένο θέμα,
- ως portfolio των μαθητών, όπου παρουσιάζεται η καλύτερη δουλειά τους,
- ως ζωντανό WebQuest (ιστοεξερεύνηση), όπου οι μαθητές μπορούν να προσθέτουν διαρκώς νέες συνδέσεις,
- ως χώρος ανάρτησης βασικών κανόνων (π.χ. Γραμματικής ή Συντακτικού), όπου οι ενδιαφερόμενοι θα ανατρέχουν ανά πάσα στιγμή,
- ως σημείο συλλογής όλων των video του YouTube που σχετίζονται με ένα κεφάλαιο/ενότητα ενός μαθήματος,
- ως χώρος δημοσίευσης των εργασιών της επόμενης μέρας και υπενθύμισης των υποχρεώσεων των μαθητών για το σπίτι,
- ως σελίδα κριτικής βιβλίων, όπου οι μαθητές δημοσιεύουν τις κριτικές για τα βιβλία που διαβάζουν,
- ως ένας ανοικτός χώρος συζήτησης, όπου οι μαθητές συμμετέχουν σε ομαδικές συζητήσεις και διαδραστική ανταλλαγή ιδεών,

- ως χώρος διαδραστικής αφήγησης, όταν, για παράδειγμα ο εκπαιδευτικός ξεκινά τη δημιουργία μιας ιστορίας και ζητά από τους μαθητές να πληκτρολογήσουν τις ιδέες τους, να προσθέσουν υλικό και να συνεχίσουν πολυτροπικά την αφήγηση της ιστορίας, δίνοντας οι ίδιοι πολλές διαφορετικές εκδοχές στην εξέλιξή της.

4.6.5 Ψηφιακή αφήγηση (Ψηφιακό εργαλείο: StoryBird)

Κατά την πέμπτη εβδομάδα είχε επιλεγεί η ενασχόληση/εξοικείωση των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών με διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας ψηφιακής αφήγησης. Η ψηφιακή αφήγηση αποτελεί συνδυασμό της παραδοσιακής προφορικής αφήγησης με πολυμέσα και εργαλεία τηλεπικοινωνίας. Υπάρχει πληθώρα ορισμών που χρησιμοποιούνται, για να περιγράψουν αυτή την πρακτική, όπως «ψηφιακό ντοκιμαντέρ», «αφηγήσεις βασισμένες στον ηλεκτρονικό υπολογιστή», «ψηφιακά δοκίμια», «διαδραστική αφήγηση» αλλά, σε γενικές γραμμές, όλοι περιστρέφονται γύρω από την ιδέα του συνδυασμού της αφήγησης ιστοριών με μια ποικιλία πολυμέσων, όπως είναι τα γραφικά, ο ήχος, το βίντεο, και η δημοσίευση στο Διαδίκτυο.

Για τη δημιουργία/διαχείριση ψηφιακών αφηγήσεων επελέγη το διαδικτυακό εργαλείο Storybird (https://storybird.com/) το οποίο επιτρέπει σε οποιονδήποτε να δημιουργήσει τη δική του εικονογραφημένη ιστορία μέσα σε ελάχιστο χρόνο. Οι χρήστες μπορούν να δημιουργήσουν τις ιστορίες τους μόνοι ή συνεργατικά με άλλους ενισχύοντας έτσι το ομαδικό πνεύμα. Αυτό που κάνει την εφαρμογή αυτή να ξεχωρίζει είναι ότι διαθέτει πολλές συλλογές εικόνων, ταξινομημένες σε κατηγορίες, τις οποίες έχουν επιμεληθεί εικονογράφοι και σχεδιαστές από όλο τον κόσμο. Το Storybird είναι μια από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως κοινότητες αφήγησης και δημιουργίας ιστοριών. Όλες οι υπηρεσίες που παρέχει το Storybird είναι δωρεάν εκτός από την εκτύπωση των βιβλίων που επιβαρύνεται με κάποιο μικρό κόστος.

Όσον αφορά την εκπαιδευτική αξιοποίηση, η ψηφιακή αφήγηση έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει ως αποτελεσματικό εκπαιδευτικό εργαλείο (Ξέστερνου, 2013), καθώς οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αποφασίσουν να δημιουργήσουν τις δικές τους ψηφιακές αφηγήσεις και να τις δείξουν στους μαθητές τους, για να τους παρουσιάσουν με αυτό τον τρόπο νέο υλικό (Sadik, 2008). Μια ελκυστική ψηφιακή αφήγηση πλούσια σε πολυμεσικό υλικό μπορεί να αυξήσει το ενδιαφέρον των μαθητών για την εξερεύνηση νέων ιδεών και στη συνέχεια να αναχθεί σε αποτελεσματικό εργαλείο μάθησης για τους μαθητές, μέσα από τη δημιουργία των δικών τους ιστοριών (Yang & Wu, 2012). Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να σχολιάζουν τις ιστορίες των υπολοίπων αλλά και να δημοσιεύουν τις δικές τους σε οποιαδήποτε ιστοσελίδα ή ιστολόγιο.

4.7 Οργάνωση και τρόπος υλοποίησης

Κατά την 1η εβδομάδα, το μάθημα ξεκινούσε με μια **εισαγωγική ενότητα**, με τον τίτλο «Γνωριμία με το πρόγραμμα επιμόρφωσης» (Παράρτημα Β), στην οποία βρίσκονταν όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, τους στόχους του, τον βηματισμό υλοποίησής του και τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, ώστε εξ αρχής να γνωρίζουν το πλαίσιο σχεδιασμού και διεξαγωγής του και τις υποχρεώσεις τους.

Πίνακας 4.2. Περιεχόμενο, δομή και διάρθρωση πιλοτικού MOOC

Εβδομάδα	Θέματα και δραστηριότητες
1η	**1η Θεματική Ενότητα: Εισαγωγή - Θεωρητικό πλαίσιο και παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ** (21-03-2016 έως 27-03-2016) • Γενικές πληροφορίες, περιγραφή μαθήματος και πλάνο εργασιών • Εξοικείωση με την πλατφόρμα του MOOC (εγγραφή, ενημέρωση προφίλ κτλ) • Χώρος συζητήσεων: Αυτοπαρουσίαση συμμετεχόντων - Εργασία/Δραστηριότητα: Γνωριμία με την πλατφόρμα, αυτοπαρουσίαση, συμμετοχή στη συζήτηση για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση
2η	**2η Θεματική Ενότητα: Διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας χρονογραμμής** (28-03-2016 έως 03-04-2016) (Ψηφιακό εργαλείο: TimeToast**)** • Εξοικείωση με το διαδικτυακό περιβάλλον TimeToast • Χώρος συζητήσεων: Συζήτηση για τεχνικά θέματα σχετικά με το TimeToast - Υποχρεωτική δραστηριότητα: ατομική δημιουργία μιας χρονογραμμής - Προαιρετική δραστηριότητα: συνεργασία για δημιουργία εκπαιδευτικού σεναρίου βασισμένου στη χρήση χρονογραμμής
3η	**3η Θεματική Ενότητα: Εννοιολογική χαρτογράφηση** (04-04-2016 έως 10-04-2016) (Ψηφιακό εργαλείο: Mindomo) • Εξοικείωση με το διαδικτυακό περιβάλλον Mindomo • Χώρος συζητήσεων: Συζήτηση για τεχνικά θέματα σχετικά με το Mindomo - Υποχρεωτική δραστηριότητα: ατομική δημιουργία ενός εννοιολογικού χάρτη - Προαιρετική δραστηριότητα: συνεργασία για δημιουργία εκπαιδευτικού σεναρίου βασισμένου στη χρήση εννοιολογικού χάρτη
4η	**4η Θεματική Ενότητα: Διαδικτυακά εργαλεία συνεργατικής γραφής** (11-04-2016 έως 17-04-2016) (Ψηφιακό εργαλείο: Google Docs) • Εξοικείωση με το διαδικτυακό περιβάλλον Google Docs • Χώρος συζητήσεων: Συζήτηση για τεχνικά θέματα σχετικά με τα Google Docs - Υποχρεωτική δραστηριότητα: ατομική δημιουργία ενός Google Doc - Προαιρετική δραστηριότητα: συνεργασία για δημιουργία ενός συνεργατικού online εγγράφου
5η	**5η Θεματική Ενότητα: Ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων** (18-04-2016 έως 24-04-2016) (Ψηφιακό εργαλείο: Padlet) • Εξοικείωση με το διαδικτυακό περιβάλλον Padlet • Χώρος συζητήσεων: Συζήτηση για τεχνικά θέματα σχετικά με Padlet - Υποχρεωτική δραστηριότητα: ατομική δημιουργία ενός online πίνακα ανακοινώσεων - Προαιρετική δραστηριότητα: συνεργασία για δημιουργία ενός συνεργατικού online πίνακα ανακοινώσεων
6η	**6η Θεματική Ενότητα: Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση** (25-04-2016 έως 08-05-2016) (Ψηφιακό εργαλείο: StoryBird) [διάρκεια δύο εβδομάδων, διακοπές Πάσχα] • Εξοικείωση με το διαδικτυακό περιβάλλον StoryBird • Χώρος συζητήσεων: Συζήτηση για τεχνικά θέματα σχετικά με το StoryBird - Υποχρεωτική δραστηριότητα: ατομική δημιουργία μιας ψηφιακής αφήγησης - Προαιρετική δραστηριότητα: συνεργασία για δημιουργία μιας ψηφιακής αφήγησης
7η	**7η Θεματική Ενότητα: Αναστοχασμός και συμπεράσματα** (09-05-2016 έως 15-05-2016) • Ενσωμάτωση της γνώσης και σύνδεση με τη σχολική πραγματικότητα - Εργασία/Δραστηριότητα: Χώρος συζητήσεων για εξαγωγή συμπερασμάτων και αναστοχασμό των εκπαιδευτικών για τον αντίκτυπο του MOOC στην επαγγελματική τους ανάπτυξη

Η οργάνωση του μαθήματος σε επτά (7) θεματικές ενότητες, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του και οι εργασίες/δραστηριότητες που ανατέθηκαν ανά εβδομάδα αποτυπώνονται με ευσύνοπτο τρόπο στον Πίνακα 4.2.

Παράλληλα, οι συμμετέχοντες θα έπρεπε **να συμμετέχουν ενεργά και συστηματικά στους χώρους συζητήσεων**. Κάθε ενότητα/εβδομάδα είχε το δικό της Forum. Οι συζητήσεις αφορούσαν διάφορες πτυχές του αντικειμένου μελέτης κάθε ενότητας, όπως σχολιασμό θεμάτων που έθεταν οι εκπαιδευτές του μαθήματος, ζητήματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού και τεχνικά θέματα που αφορούσαν τη χρήση των διαδικτυακών περιβαλλόντων.

Στη συνέχεια παρατίθενται ενδεικτικά αποκόμματα οθόνης από τις εβδομαδιαίες θεματικές ενότητες, τις υποχρεωτικές και προαιρετικές εργασίες που ανατέθηκαν και τις συζητήσεις που έλαβαν χώρα στην ολομέλεια ή τις επιμέρους ομάδες.

Στο Σχήμα 4.6 αποτυπώνεται η οθόνη της πλατφόρμας με οδηγίες και εκπαιδευτικό υλικό από την 1η εβδομάδα υλοποίησης του μαθήματος.

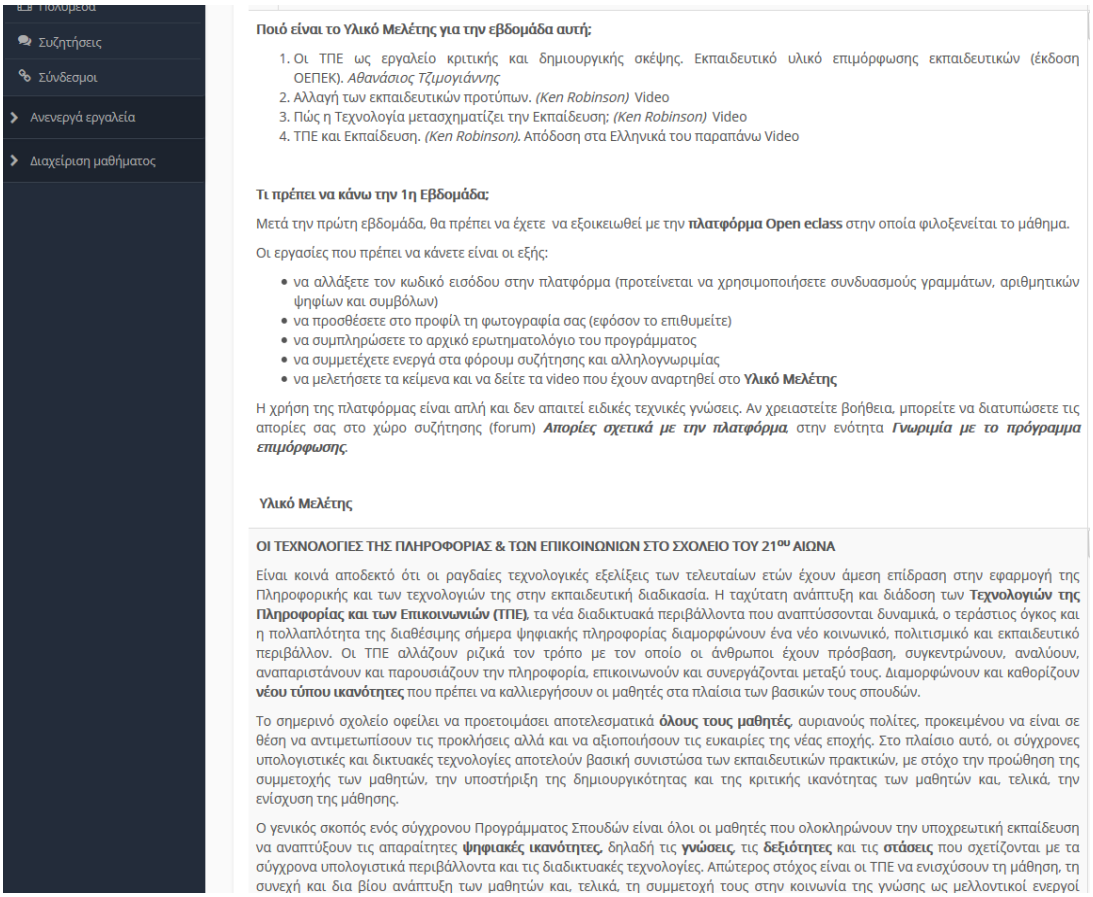

Σχήμα 4.6. Οθόνη της πλατφόρμας με οδηγίες και εκπαιδευτικό υλικό (1η εβδομάδα)

Τόσο οι βασικές και υποχρεωτικές ατομικές εργασίες, όσο και οι προαιρετικές ομαδικές εργασίες κάθε ενότητας είχαν σχεδιαστεί με γνώμονα την αξιοποίηση των επιλεγμένων διαδικτυακών εργαλείων όχι αποπλαισιωμένα αλλά με την προοπτική της δυνατότητας διδακτικής αξιοποίησης και εμπλοκής των μαθητών. Για τον λόγο αυτό προτεινόταν, όσοι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα, να πειραματιστούν σε εφαρμογή με τους μαθητές τους, για να αναδειχθεί η παιδαγωγική αξία των διαδικτυακών εργαλείων μέσα από την οπτική των μαθητών και στη συνέχεια να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους στην ολομέλεια.

Στο Σχήμα 4.7 αποτυπώνεται η οθόνη της πλατφόρμας με οδηγίες και εκπαιδευτικό υλικό από την 3η εβδομάδα υλοποίησης του μαθήματος.

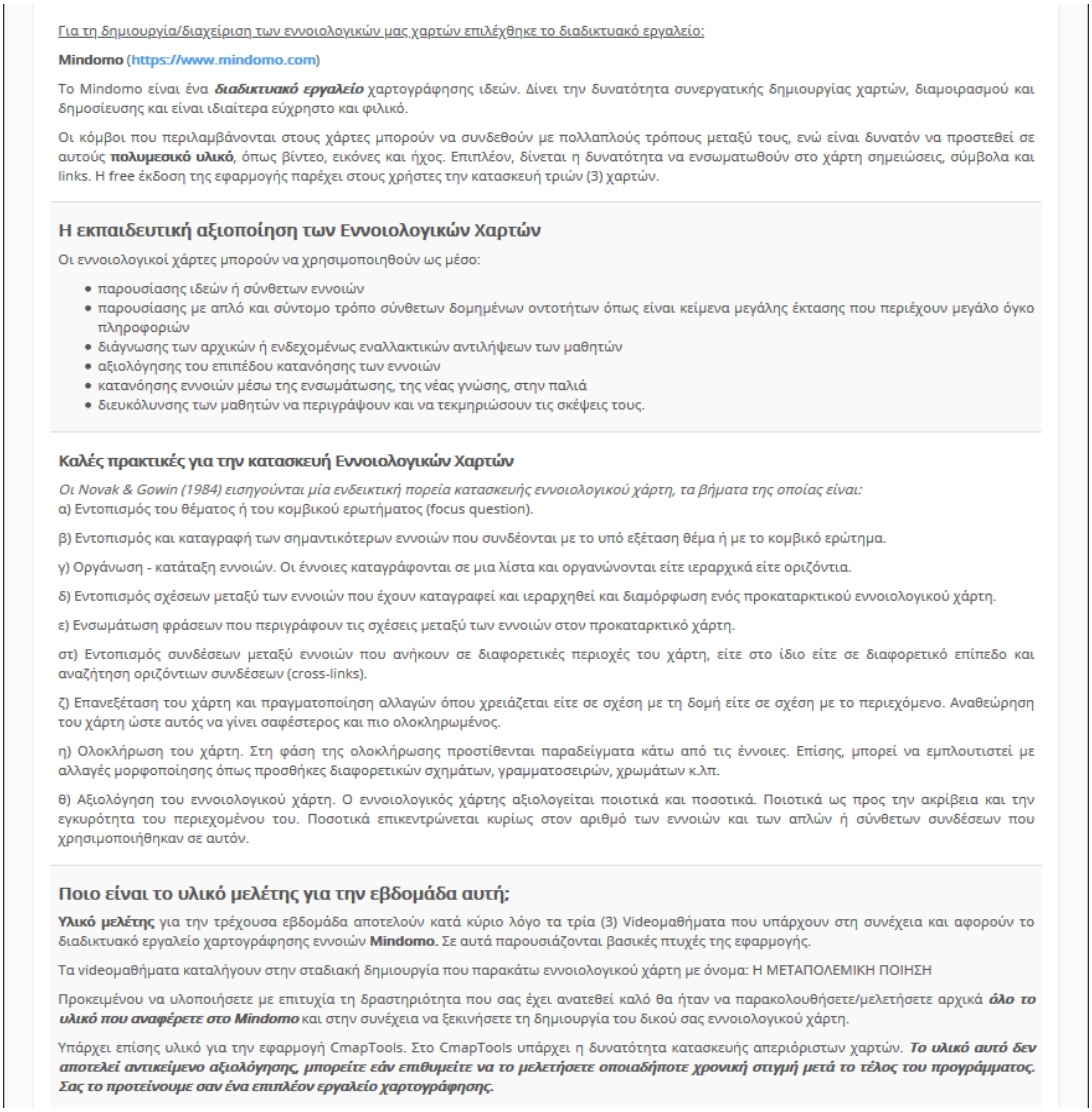
Για τη δημιουργία/διαχείριση των εννοιολογικών μας χαρτών επιλέχθηκε το διαδικτυακό εργαλείο:

Mindomo (https://www.mindomo.com)

Το Mindomo είναι ένα ***διαδικτυακό εργαλείο*** χαρτογράφησης ιδεών. Δίνει την δυνατότητα συνεργατικής δημιουργίας χαρτών, διαμοιρασμού και δημοσίευσης και είναι ιδιαίτερα εύχρηστο και φιλικό.

Οι κόμβοι που περιλαμβάνονται στους χάρτες μπορούν να συνδεθούν με πολλαπλούς τρόπους μεταξύ τους, ενώ είναι δυνατόν να προστεθεί σε αυτούς **πολυμεσικό υλικό**, όπως βίντεο, εικόνες και ήχος. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα να ενσωματωθούν στο χάρτη σημειώσεις, σύμβολα και links. Η free έκδοση της εφαρμογής παρέχει στους χρήστες την κατασκευή τριών (3) χαρτών.

Η εκπαιδευτική αξιοποίηση των Εννοιολογικών Χαρτών

Οι εννοιολογικοί χάρτες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο:

- παρουσίασης ιδεών ή σύνθετων εννοιών
- παρουσίασης με απλό και σύντομο τρόπο σύνθετων δομημένων οντοτήτων όπως είναι κείμενα μεγάλης έκτασης που περιέχουν μεγάλο όγκο πληροφοριών
- διάγνωσης των αρχικών ή ενδεχομένως εναλλακτικών αντιλήψεων των μαθητών
- αξιολόγησης του επιπέδου κατανόησης των εννοιών
- κατανόησης εννοιών μέσω της ενσωμάτωσης, της νέας γνώσης, στην παλιά
- διευκόλυνσης των μαθητών να περιγράψουν και να τεκμηριώσουν τις σκέψεις τους.

Καλές πρακτικές για την κατασκευή Εννοιολογικών Χαρτών

Οι Novak & Gowin (1984) εισηγούνται μία ενδεικτική πορεία κατασκευής εννοιολογικού χάρτη, τα βήματα της οποίας είναι:
α) Εντοπισμός του θέματος ή του κομβικού ερωτήματος (focus question).

β) Εντοπισμός και καταγραφή των σημαντικότερων εννοιών που συνδέονται με το υπό εξέταση θέμα ή με το κομβικό ερώτημα.

γ) Οργάνωση - κατάταξη εννοιών. Οι έννοιες καταγράφονται σε μια λίστα και οργανώνονται είτε ιεραρχικά είτε οριζόντια.

δ) Εντοπισμός σχέσεων μεταξύ των εννοιών που έχουν καταγραφεί και ιεραρχηθεί και διαμόρφωση ενός προκαταρκτικού εννοιολογικού χάρτη.

ε) Ενσωμάτωση φράσεων που περιγράφουν τις σχέσεις μεταξύ των εννοιών στον προκαταρκτικό χάρτη.

στ) Εντοπισμός συνδέσεων μεταξύ εννοιών που ανήκουν σε διαφορετικές περιοχές του χάρτη, είτε στο ίδιο είτε σε διαφορετικό επίπεδο και αναζήτηση οριζόντιων συνδέσεων (cross-links).

ζ) Επανεξέταση του χάρτη και πραγματοποίηση αλλαγών όπου χρειάζεται είτε σε σχέση με τη δομή είτε σε σχέση με το περιεχόμενο. Αναθεώρηση του χάρτη ώστε αυτός να γίνει σαφέστερος και πιο ολοκληρωμένος.

η) Ολοκλήρωση του χάρτη. Στη φάση της ολοκλήρωσης προστίθενται παραδείγματα κάτω από τις έννοιες. Επίσης, μπορεί να εμπλουτιστεί με αλλαγές μορφοποίησης όπως προσθήκες διαφορετικών σχημάτων, γραμματοσειρών, χρωμάτων κ.λπ.

θ) Αξιολόγηση του εννοιολογικού χάρτη. Ο εννοιολογικός χάρτης αξιολογείται ποιοτικά και ποσοτικά. Ποιοτικά ως προς την ακρίβεια και την εγκυρότητα του περιεχομένου του. Ποσοτικά επικεντρώνεται κυρίως στον αριθμό των εννοιών και των απλών ή σύνθετων συνδέσεων που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτόν.

Ποιο είναι το υλικό μελέτης για την εβδομάδα αυτή;

Υλικό μελέτης για την τρέχουσα εβδομάδα αποτελούν κατά κύριο λόγο τα τρία (3) Videoμαθήματα που υπάρχουν στη συνέχεια και αφορούν το διαδικτυακό εργαλείο χαρτογράφησης εννοιών **Mindomo.** Σε αυτά παρουσιάζονται βασικές πτυχές της εφαρμογής.

Τα videoμαθήματα καταλήγουν στην σταδιακή δημιουργία που παρακάτω εννοιολογικού χάρτη με όνομα: Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Προκειμένου να υλοποιήσετε με επιτυχία τη δραστηριότητα που σας έχει ανατεθεί καλό θα ήταν να παρακολουθήσετε/μελετήσετε αρχικά ***όλο το υλικό που αναφέρετε στο Mindomo*** και στην συνέχεια να ξεκινήσετε τη δημιουργία του δικού σας εννοιολογικού χάρτη.

Υπάρχει επίσης υλικό για την εφαρμογή CmapTools. Στο CmapTools υπάρχει η δυνατότητα κατασκευής απεριόριστων χαρτών. ***Το υλικό αυτό δεν αποτελεί αντικείμενο αξιολόγησης, μπορείτε εάν επιθυμείτε να το μελετήσετε οποιαδήποτε χρονική στιγμή μετά το τέλος του προγράμματος. Σας το προτείνουμε σαν ένα επιπλέον εργαλείο χαρτογράφησης.***

Σχήμα 4.7. Οθόνη της πλατφόρμας με εκπαιδευτικό υλικό (3η εβδομάδα)

Κατά τη διάρκεια της 4ης εβδομάδας του μαθήματος, που είχε ως αντικείμενο μελέτης και ενασχόλησης τη δημιουργία συνεργατικού κειμένου με Google Docs, οι εκπαιδευτικοί στο πλαίσιο της προαιρετικής τους εργασίας κλήθηκαν να προσκαλέσουν κάποιον/ους από τους συμμετέχοντες στο μάθημα, προκειμένου να προχωρήσουν στη συνεργατική δημιουργία ενός Google εγγράφου με θέμα την καταγραφή της εμπειρίας αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων στα γλωσσικά μαθήματα. Οι συν-δημιουργοί έπρεπε να καταγράψουν σε ένα συνεργατικό κείμενο: α) τα θετικά στοιχεία που εκτιμούσαν ότι θα συνεισφέρει στη διδασκαλία τους η κάθε ψηφιακή εφαρμογή και β) τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά την ενασχόλησή τους με κάθε εφαρμογή. Στη συνέχεια, καλούνταν να μοιραστούν (στο αντίστοιχο forum της 4ης εβδομάδας) με την ευρύτερη ομάδα την εμπειρία τους («τι πήγε καλά» ή/και προβλήματα που αντιμετώπισαν) κατά την πορεία της συνεργασίας στη δημιουργία του συνεργατικού κειμένου.

Στο Σχήμα 4.8 αποτυπώνεται η οθόνη της πλατφόρμας με την ανάθεση υποχρεωτικής και προαιρετικής εργασίας κατά την 5η εβδομάδα υλοποίησης του μαθήματος.

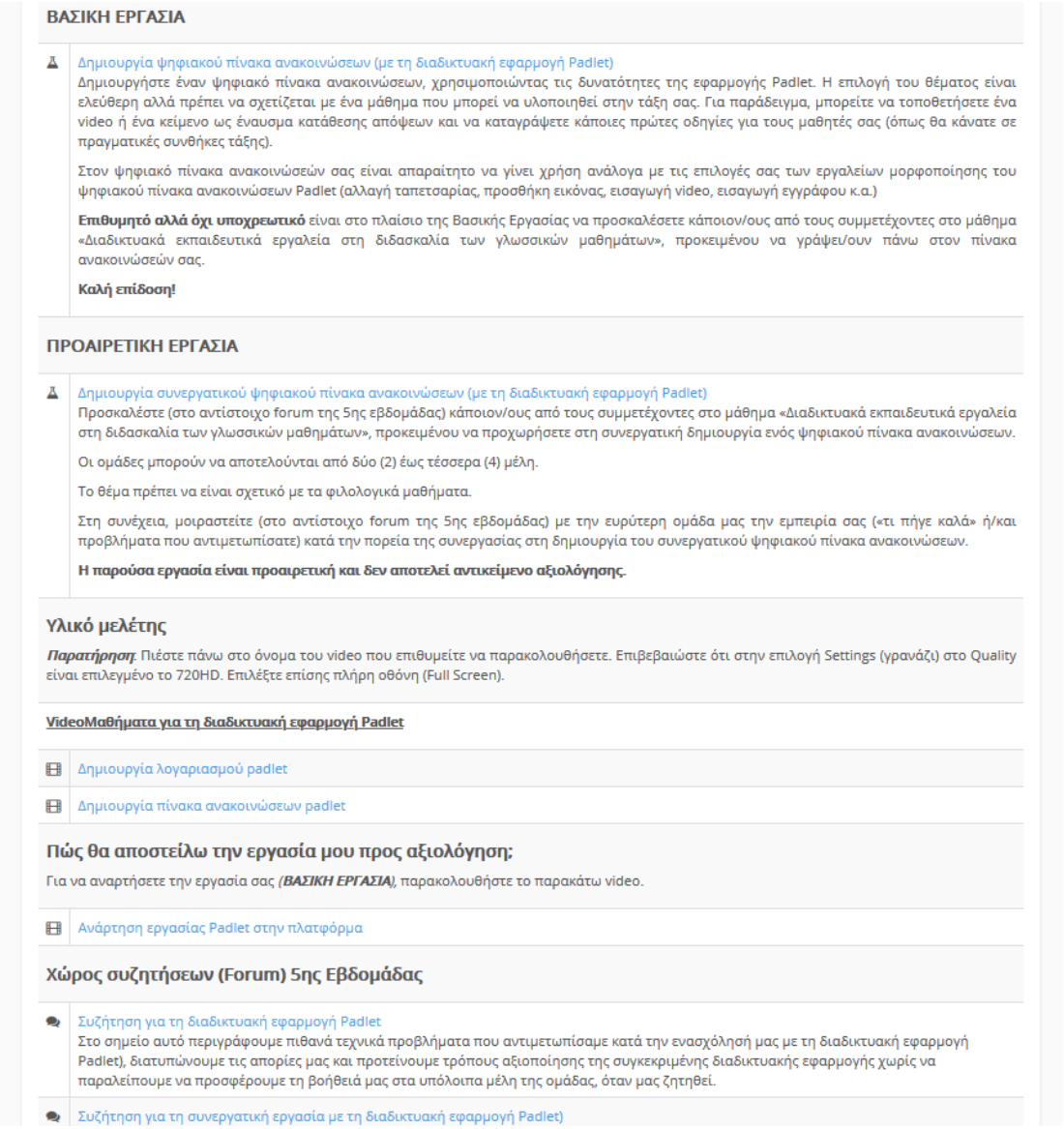

Σχήμα 4.8. Οθόνη με ανάθεση υποχρεωτικής και προαιρετικής εργασίας (5η εβδομάδα)

Στην 7η ενότητα δημιουργήθηκε, επίσης, ένας χώρος συζητήσεων, με τίτλο «Τα Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών», εντός του οποίου ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να παρουσιάσουν τις εντυπώσεις, τις απόψεις και τις προτάσεις τους για τον ρόλο των Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Στο Σχήμα 4.9 αποτυπώνονται οι υποχρεωτικές και οι προαιρετικές εργασίες που ανατέθηκαν, καθώς και το πλήθος των υποβολών ανά θεματική ενότητα.

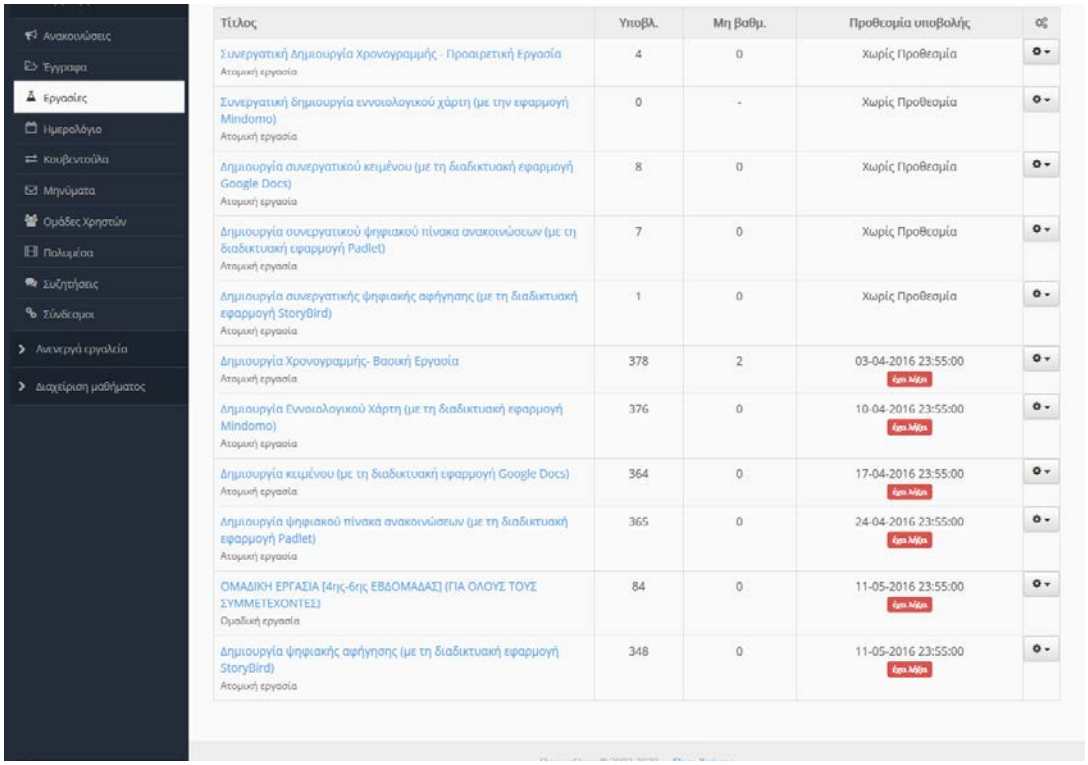

Σχήμα 4.9. Λίστα υποχρεωτικών και προαιρετικών εργασιών πιλοτικού μαθήματος

Κατά το χρονικό διάστημα της 4ης έως 6ης εβδομάδας δημιουργήθηκε μια επιπλέον εμβόλιμη ενότητα με τον τίτλο «**Συνεργατική δημιουργία εκπαιδευτικής παρέμβασης**» στην οποία έγινε η πρόταση στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς να δημιουργήσουν ομάδες συνεργασίας, αποτελούμενες από 4 έως 5 εκπαιδευτικούς. Η ιδέα/στόχος ήταν κάθε ομάδα να πραγματευτεί και να σχεδιάσει συνεργατικά μια εκπαιδευτική παρέμβαση-σενάριο βασισμένη σε ένα από τα εργαλεία που είχαν ήδη παρουσιαστεί στο MOOC. Το ζητούμενο δεν ήταν η δημιουργία ενός τυποποιημένου σεναρίου αλλά η δυναμική ανταλλαγή απόψεων στο Forum της κάθε ομάδας που θα συνοδευόταν απλώς από ένα συνοπτικό κείμενο (μιας σελίδας το πολύ) περιγραφής του σεναρίου.

Για τη συγκρότηση των ομάδων και τη μεταξύ των μελών τους συνεργασία δημιουργήθηκε ένας χώρος συζήτησης με τίτλο «Συζήτηση για τη συγκρότηση ομάδων συνεργασίας». Στον χώρο αυτό κλήθηκαν οι εκπαιδευτικοί να δηλώσουν με ποιους συναδέλφους επιθυμούσαν να συνεργαστούν, προκειμένου να δημιουργηθούν οι ομάδες εντός της πλατφόρμας. Τελικά, δημιουργήθηκαν με βάση τις προτιμήσεις των συμμετεχόντων 85 ομάδες.

Η τελευταία ενότητα του μαθήματος προστέθηκε μετά την ολοκλήρωσή του και έχει τον τίτλο «**Αποθετήριο Φιλολόγων**». Πιο συγκεκριμένα, δύο μόλις εβδομάδες μετά την ολοκλήρωση διεξαγωγής του MOOC, ανταποκρινόμενη σε αίτημα που είχαν διατυπώσει οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια του μαθήματος, η Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης δημιούργησε ένα Αποθετήριο Φιλολόγων, το οποίο φιλοξενείται από τότε στον εξυπηρετητή του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (http://eprl.korinthos.uop.gr/owncloud/). Πρόκειται για ένα αμιγώς φιλολογικό αποθετήριο, όπου μπορούν να φιλοξενηθούν και να σχολιαστούν καλές

εκπαιδευτικές πρακτικές αξιοποίησης των ΤΠΕ, σενάρια διδασκαλίας και διδακτικές προτάσεις.

Για τη διευκόλυνση των χρηστών δημιουργήθηκε και αναρτήθηκε στον χώρο της ενότητας ένα video που παρουσιάζει τη διαδικασία εγγραφής, τις δυνατότητες και τη διαχείριση του αποθετηρίου.

Τέλος, δημιουργήθηκε ένας χώρος συζήτησης με τίτλο «Συζήτηση για το Αποθετήριο Φιλολόγων», στον οποίο οι εκπαιδευτικοί που επιθυμούσαν να εγγραφούν στο αποθετήριο κλήθηκαν να περιγράψουν πιθανά τεχνικά προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά τη διαχείριση του διαδικτυακού Αποθετηρίου Φιλολόγων, καθώς και να προσφέρουν τη βοήθειά τους στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, όταν τους ζητηθεί.

4.8 Μεθοδολογία πιλοτικής έρευνας

4.8.1 Ερευνητική διαδικασία

Για την ανάδειξη αποτελεσμάτων σε αυτή τη φάση της έρευνας αξιοποιήθηκε η ποσοτική και ποιοτική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων, τα οποία προήλθαν α) από ένα online ερωτηματολόγιο, β) από ημιδομημένες συνεντεύξεις και γ) από την ανταλλαγή απόψεων των συμμετεχόντων που πραγματοποιήθηκε στους χώρους συζητήσεων του MOOC. Με δεδομένο ότι το πεδίο των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών βρίσκεται σε αρχικό ερευνητικό στάδιο, θεωρήθηκε ότι η τριγωνοποίηση (Σχήμα 4.10) μπορεί να ενισχύσει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων μας (Creswell, 2009).

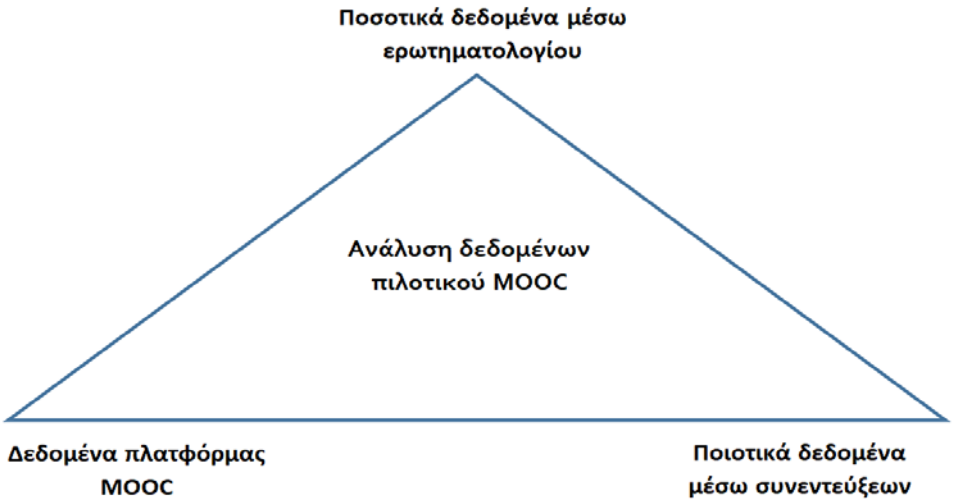

Σχήμα 4.10. Τριγωνοποίηση της ανάλυσης δεδομένων πιλοτικής έρευνας

Για τον λόγο αυτό, ο σχεδιασμός της έρευνας κατευθύνθηκε σε τρία επίπεδα ανάλυσης χρησιμοποιώντας τρία διαφορετικά είδη δεδομένων:

α) Ποσοτική ανάλυση των δεδομένων καταγραφής από τη βάση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Open eClass που αντιπροσωπεύουν τη συμμετοχή και τη συμβολή των συμμετεχόντων στις δραστηριότητες του μαθήματος.

β) Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων σε ειδικό ερωτηματολόγιο καταγραφής απόψεων σε σχέση με διάφορους παράγοντες του MOOC μέσω περιγραφικής και παραγοντικής ανάλυσης.

γ) Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων των απαντήσεων των ημιδομημένων συνεντεύξεων που υλοποιήθηκαν σε 16 εκπαιδευτικούς μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος και σύγκρισή τους με τα ποιοτικά δεδομένα των απόψεων των συμμετεχόντων στις ανοικτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου και στους χώρους συζητήσεων.

Η περιγραφική και παραγοντική ανάλυση των δεδομένων έγινε μέσω του λογισμικού SPSS ver. 21.

4.8.2 Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας

Η πρώτη φάση της ποσοτικής έρευνας διεξήχθη μία εβδομάδα μετά την ολοκλήρωση των ενοτήτων του MOOC μέσω ερωτηματολόγιου, το οποίο συμπληρώθηκε από 372 συμμετέχοντες, 46 άνδρες και 326 γυναίκες. Οι 195 ήταν απόφοιτοι Τμημάτων Φιλολογίας, 96 απόφοιτοι Τμημάτων Ιστορίας και Αρχαιολογίας, 74 απόφοιτοι Τμημάτων Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και 7 απόφοιτοι άλλων Τμημάτων Φιλοσοφικών Σχολών. Από αυτούς, 162 υπηρετούσαν σε Γυμνάσιο, 147 σε Γενικό Λύκειο και 61 σε άλλο τύπο σχολείου (Επαγγελματικό Λύκειο, Μουσικό Σχολείο, Ειδικό Σχολείο, Εσπερινό Γυμνάσιο, Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας ή σε διοικητική θέση με απόσπαση). Τέλος, 2 ήταν Σχολικοί Σύμβουλοι.

Από τους συμμετέχοντες 63 είχαν διδακτική εμπειρία από 0 έως 7 χρόνια, 144 είχαν 8-14 χρόνια, 90 είχαν 15-21 χρόνια, 62 είχαν 22-28 χρόνια και 13 είχαν περισσότερα από 29 χρόνια υπηρεσίας. Σχετικά με τις ΤΠΕ, 300 εκπαιδευτικοί ανέφεραν ότι είχαν πιστοποίηση επιμόρφωσης Α’ επιπέδου στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. Από αυτούς, 139 είχαν πιστοποίηση επιμόρφωσης και Β’ επιπέδου. Τέλος, 243 εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι είχαν προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση ενώ 103 είχαν παρακολουθήσει στο παρελθόν ένα τουλάχιστον Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα, όπως το συγκεκριμένο.

4.8.3 Το ερωτηματολόγιο

Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην πιλοτική μελέτη ήταν ένα ανώνυμο on-line ερωτηματολόγιο το οποίο διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες μέσω της πλατφόρμας LimeSurvey που διαθέτει η Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (Παράρτημα Γ). Περιλαμβάνει 77 ερωτήσεις-δηλώσεις διαβαθμισμένες στην 5-βαθμη κλίμακα Likert (1=Διαφωνώ απόλυτα, 5=Συμφωνώ απόλυτα) και 7 ερωτήσεις ανοικτού τύπου με σκοπό τη μελέτη των απόψεων των συμμετεχόντων για μια σειρά παραγόντων που αφορούν του στόχους συμμετοχής και το περιεχόμενο του συγκεκριμένου MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης, τον σχεδιασμό και την υλοποίηση, την εμπλοκή και τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών, τις δυσκολίες και τα ατομικά επιτεύγματα των εκπαιδευτικών και τη συμβολή των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Το ερωτηματολόγιο αναπτύχθηκε με βάση: α) τη διαθέσιμη βιβλιογραφία σχετικά με την έρευνα των παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOCs, β) την ερευνητική εμπειρία της Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης σε θέματα ηλεκτρονικής μάθησης και επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών και γ) την καταγραφή, κατά τη διάρκεια υλοποίησης των δράσεων του συγκεκριμένου MOOC, σημαντικών στοιχείων που αφορούσαν τη συμμετοχή, την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών.

Ειδικότερα, η πρώτη ενότητα του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις δημογραφικών πληροφοριών σχετικά με το προφίλ των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, όπως το φύλο τους, τις σπουδές τους, την εμπειρία τους στην αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη και άλλα χαρακτηριστικά τους.

Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει 13 δηλώσεις που αποσκοπούσαν στη διερεύνηση των κινήτρων και των στόχων/προσδοκιών των εκπαιδευτικών να συμμετέχουν στο συγκεκριμένο MOOC.

Η τρίτη ενότητα περιελάμβανε 17 ερωτήσεις με σκοπό τη μελέτη των αντιλήψεων των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών για τους παράγοντες που σχετίζονταν με τον σχεδιασμό του MOOC.

Η τέταρτη ενότητα είχε 6 ερωτήσεις και διερευνούσε τον χρόνο εμπλοκής στο MOOC και τις δυσκολίες των συμμετεχόντων στη χρήση της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης Open e-Class.

Η πέμπτη ενότητα περιελάμβανε 4 ερωτήσεις που στόχευαν στη διερεύνηση της ευχρηστίας και της αποτελεσματικότητας των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

Η έκτη ενότητα περιελάμβανε 18 ερωτήσεις και αποσκοπούσε στη μελέτη των απόψεων των εκπαιδευτικών για την υλοποίηση του ανοικτού μαθήματος, τη συμμετοχή, την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία τους.

Η έβδομη ενότητα είχε 19 ερωτήσεις και διερευνούσε τα μαθησιακά αποτελέσματα και την αποτελεσματικότητα του MOOC στην επαγγελματική ανάπτυξη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών.

Τέλος, η όγδοη ενότητα περιελάμβανε τις 7 ερωτήσεις ανοικτού τύπου με στόχο την άντληση απόψεων για τη γενική αποτίμηση του MOOC και προτάσεων για την αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

4.8.4 Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις

Δύο εβδομάδες περίπου μετά την ολοκλήρωση του πιλοτικού MOOC διεξήχθησαν ημιδομημένες συνεντεύξεις με 16 από τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς. Οι συγκεκριμένοι εκπαιδευτικοί επελέγησαν με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας (Creswell, 2011) με τρόπο, ώστε να υπάρχει αντιπροσωπευτικότητα με βάση το δείγμα των συμμετεχόντων με κριτήριο το φύλο (3 άνδρες και 13 γυναίκες) και τη γεωγραφική προέλευση (9 από την Αττική και 7 από την Πελοπόννησο). Ο οδηγός της ημιδομημένης συνέντευξης παρατίθεται στο Παράρτημα Δ.

Η μέθοδος της συνέντευξης επιτρέπει στον ερευνητή να εμπλακεί στην υποκειμενική πραγματικότητα κάθε εκπαιδευτικού με στόχο την ευρύτερη και σε βάθος κατανόηση της συγκεκριμένης εκπαιδευτικής πραγματικότητας μέσα από την ατομική βιωματική εμπειρία και τη ματιά κάθε συνεντευξιαζόμενου, χωρίς τους περιορισμούς της γραπτής διατύπωσης απόψεων μέσω υπολογιστή (π.χ. στο Forum).

Μέσω των συνεντεύξεων αναμενόταν να αναδειχτούν στην επιφάνεια τα βαθύτερα νοήματα των υποκειμένων, αναλύοντας και εντοπίζοντας τα ουσιαστικά στοιχεία και δομές σκέψης που δεν είναι εφικτό να αναδειχθούν μέσω ενός αυτό-συμπληρούμενου ερωτηματολογίου (Creswell, 2011· Robson, 2010). Έτσι, αναμέναμε να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο που οι συμμετέχοντες αντιλαμβάνονται, νοηματοδοτούν ή ερμηνεύουν το φαινόμενο των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών.

Οι εκπαιδευτικοί που κλήθηκαν να δώσουν συνέντευξη ενημερώθηκαν προηγουμένως τηλεφωνικά ή με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και έδωσαν τη συγκατάθεσή τους. Έγινε σαφές εξ αρχής ότι τα προσωπικά τους στοιχεία δεν θα χρησιμοποιηθούν για κανένα λόγο και ότι το μόνο που χρειάζεται να κάνουν είναι να απαντήσουν με ειλικρίνεια στις ερωτήσεις που θα δεχτούν αναφορικά με το ανοικτό μάθημα στο οποίο συμμετείχαν. Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν σε χώρο που επέλεξαν οι ίδιοι ως τον πλέον κατάλληλο και ο ερευνητής από την πλευρά του επεδίωξε τη δημιουργία φιλικού κλίματος, για να εξασφαλιστούν οι καλύτερες συνθήκες, προκειμένου να εκφραστούν ελεύθερα και χωρίς πίεση οι απόψεις των συμμετεχόντων (Creswell, 2011).

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε χρόνο βολικό για τους συμμετέχοντες κατά το χρονικό διάστημα από 01/06/2016 έως 28/06/2016 είτε δια ζώσης είτε τηλεφωνικά είτε μέσω Skype. Η διασφάλιση κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας από το MOOC βοήθησε να είναι ελεύθεροι και να εκφράσουν με άνεση τις απόψεις, τις ιδέες και τις εμπειρίες τους. Η ηχογράφηση των συνεντεύξεων έγινε με ψηφιακή εφαρμογή είτε σε Laptop είτε σε Smart Phone, για να δημιουργηθούν ηχητικά αρχεία που στη συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν (Παράρτημα Θ) με ακριβή μεταφορά λόγου.

Τα δεδομένα αναλύθηκαν με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου, μέσω τεσσάρων σταδίων: προκαταρκτικής διερευνητικής ανάλυσης, κωδικοποίησης, προσδιορισμού κατηγοριών και παρουσίασης ευρημάτων (Creswell, 2011), γιατί με αυτόν τον τρόπο ερευνάται πληρέστερα το περιεχόμενο των λόγων των πληροφορητών και επιτυγχάνεται ο εντοπισμός και η ταξινόμηση επαναλαμβανόμενων νοημάτων με αποτέλεσμα να αναδεικνύονται οι αντιλήψεις και οι στάσεις όσων δίνουν συνέντευξη (Τσιώλης, 2017).

4.8.5 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας

Το ερωτηματολόγιο της ποσοτικής έρευνας αναπτύχθηκε με βάση τη βιβλιογραφία και τους παράγοντες που συνιστούν αντικείμενο μελέτης. Χορηγήθηκε σε έμπειρο ερευνητή του πεδίου της ηλεκτρονικής μάθησης. Μετά από προσεκτική μελέτη του ερωτηματολογίου, ο ερευνητής σχολίασε ότι τα ερωτήματα ήταν αντιπροσωπευτικά του τομέα ενδιαφέροντος και σύμφωνα με τη

βιβλιογραφία (Creswell, 2011). Οι προτάσεις του αξιοποιήθηκαν σε δηλώσεις και σημεία που θεώρησε δυσνόητα ή ότι χρειάζονται αναδιατύπωση.

Τέλος, χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος εσωτερικής συνέπειας της κλίμακας με χρήση του δείκτη Cronbach alpha. Οι τιμές που καταγράφηκαν έδειξαν ότι η συνέπεια της κλίμακας ήταν πολύ καλή (συνολική τιμή α=0,929).

Η διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου διασφάλισε την ανωνυμία των συμμετεχόντων, γεγονός που συνέβαλε στην αξιόπιστη καταγραφή δεδομένων διασφαλίζοντας την ειλικρίνεια και τον αυθορμητισμό κατά τη συμπλήρωση. Ακόμη, υπήρξε η πρόβλεψη της μοναδικής συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου από κάθε συμμετέχοντα με τη χορήγηση κουπονιού (token).

Σε σχέση με την ποιοτική έρευνα, πραγματοποιήθηκε μία πιλοτική συνέντευξη προκειμένου να ελεγχθούν ο οδηγός, η χρονική διάρκεια, τυχόν ασάφειες ή αδυναμίες στη διατύπωση. Οι συνεντεύξεις έγιναν σε χρόνο και τόπο βολικό για τους συμμετέχοντες. Ήδη κατά την υλοποίηση του MOOC είχε δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας, κάτι που διασφαλίστηκε και κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, προκειμένου οι συνεντευξιαζόμενοι να αισθανθούν άνετα, για να εκφράσουν ελεύθερα και χωρίς πίεση τις απόψεις, τις ιδέες και τις εμπειρίες τους (Creswell, 2011).

4.8.6 Οι χώροι συζητήσεων του MOOC

Κατά την υλοποίηση του MOOC ενθαρρύνθηκε και προωθήθηκε η ενεργός συμμετοχή των εκπαιδευτικών στους χώρους ασύγχρονων συζητήσεων γενικού σκοπού και ειδικού σκοπού, σε κάθε ενότητα του μαθήματος. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες, ήδη από την έναρξη του μαθήματος, να καταθέτουν ελεύθερα απόψεις, απορίες, ερωτήσεις και αιτήματα για βοήθεια ή υποστήριξη σχετικά με τεχνικές ή άλλες δυσκολίες που αντιμετώπιζαν στο μάθημα.

Η ενεργητική παρουσία των εκπαιδευτικών με αναρτήσεις στους χώρους συζητήσεων είχε ως αποτέλεσμα να συγκεντρωθεί ένας μεγάλος όγκος δεδομένων, ποσοτικών και ποιοτικών, που αντλήθηκαν από 9930 σχόλια. Η λεπτομερής ανάλυσή τους ξεφεύγει από τους στόχους της παρούσας διατριβής. Για τον λόγο αυτό και στο πλαίσιο της τριγωνοποίησης, περιορίστηκε στην καταγραφή των δεδομένων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας και στην ανάλυση περιερχομένου των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την έβδομη εβδομάδα του μαθήματος και αφορούσαν: α) τις απόψεις για τα διαδικτυακά εργαλεία στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων, β) τις δυσκολίες ένταξης/χρήσης των διαδικτυακών εργαλείων στην πράξη, γ) τις εκπαιδευτικές ιδέες και τις διδακτικές εμπειρίες των συμμετεχόντων και δ) τις απόψεις για τον ρόλο των Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Κεφάλαιο 5: Αποτελέσματα πιλοτικής έρευνας

5.1 Συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα

Ο σχεδιασμός του MOOC προέβλεπε την ελάχιστη δυνατή παρέμβαση των συντονιστών του μαθήματος, ειδικά σε τεχνικά προβλήματα και δυσκολίες των εκπαιδευτικών με την ηλεκτρονική πλατφόρμα και τα ψηφιακά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν. Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνθηκαν να επικοινωνούν και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, να συζητούν τυχόν τεχνικά προβλήματα που αντιμετώπιζαν, καθώς και να προσφέρουν βοήθεια στους συναδέλφους τους. Η επιλογή αυτή αποδείχθηκε στην πορεία αποτελεσματική για τον σχεδιασμό MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, καθώς η πλειονότητα των τεχνικών προβλημάτων λύθηκε με την αλληλεπίδραση, την αλληλοβοήθεια και την αλληλο-υποστήριξη μεταξύ των συμμετεχόντων.

Στον Πίνακα 5.1 αποτυπώνεται η εικόνα της συμμετοχής των εκπαιδευτικών του μαθήματος στους χώρους συζητήσεων ανά εβδομάδα και θεματική ενότητα. Συνολικά αναδύθηκαν από τους εκπαιδευτικούς 1152 θέματα συζήτησης όπου καταγράφηκαν 6457 μηνύματα σχολιασμού. Φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί ανταποκρίθηκαν θετικά και αξιοποίησαν τους χώρους συζητήσεων της πλατφόρμας, για να ανταλλάξουν ιδέες και εμπειρίες, καθώς και να ζητήσουν και να προσφέρουν βοήθεια στους συναδέλφους τους για θέματα αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

Κατά τη διάρκεια της 4ης έως και 6ης εβδομάδας υλοποίησης του μαθήματος οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν σε ομάδες εργασίας με στόχο τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών παρεμβάσεων με χρήση των ψηφιακών εργαλείων με τα οποία εξοικειώθηκαν στο MOOC. Η δημιουργία των ομάδων έγινε με επιλογή των ίδιων των εκπαιδευτικών ή τυχαία σε κάποιες περιπτώσεις. Συγκροτήθηκαν συνολικά 85 ομάδες συνεργασίας που αριθμούσαν από 4 έως 6 μέλη.

Στον Πίνακα 5.2 δείχνονται οι αναρτήσεις, τόσο κατά τη διάρκεια συγκρότησης των ομάδων, όσο και κατά την περίοδο συνεργασίας τους, που ανήλθαν στις 3473. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει τη σημασία του χώρου ασύγχρονων συζητήσεων για την αλληλεπίδραση και τη συνεργασία των συμμετεχόντων σε MOOC.

Πίνακας 5.1. Παρουσία συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας

Εβδομάδα	Χώρος συζήτησης	Νήματα	Θέματα	Αναρτήσεις
1η	Απορίες σχετικά με την πλατφόρμα	2	31	98
1η	Ας γνωριστούμε	1	230	440
1η	Ο ρόλος των σύγχρονων τεχνολογικών εργαλείων στην Εκπαίδευση	1	87	410
2η	Συζήτηση για το Timetoast	2	129	601
3η	Συζήτηση για το Mindomo	2	107	646
4η	Συζήτηση για τα Google Docs	2	168	625
5η	Συζήτηση για το Padlet	2	118	472
6η	Συζήτηση για το StoryBird	2	141	572
7η	Διαδικτυακά εργαλεία και διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων	2	75	1504
7η	Τα MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών	4	66	1089
	Σύνολο	**20**	**1152**	**6457**

Ο μεγάλος αριθμός των αναρτήσεων, τόσο στους χώρους γενικών και θεματικών συζητήσεων, όσο και στους χώρους συζητήσεων κάθε ομάδας διαφοροποιείται από τα αποτελέσματα της υπάρχουσας βιβλιογραφίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι Tseng et al. (2016), αναλύοντας τη συμπεριφορά 1489 συμμετεχόντων φοιτητών σε τρία MOOCs του Yuan Ze University σχετικά με την Πληροφορική, αναφέρουν ότι ένα πολύ μικρό ποσοστό των εγγεγραμμένων συμμετείχε ενεργά στους χώρους συζητήσεων.

Πίνακας 5.2. Παρουσία συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων των ομάδων

Εβδομάδα	Χώρος συζήτησης	Νήματα	Θέματα	Αναρτήσεις
4-6	Συγκρότηση ομάδων συνεργασίας	1	144	720
4-6	Συζητήσεις ομάδων (ένα νήμα/ομάδα)	85	262	2753
	Σύνολο	**86**	**406**	**3473**

Όλοι οι χώροι συζητήσεων είχαν δημιουργηθεί με την πρόβλεψη και τη δυνατότητα οι συμμετέχοντες να ανοίγουν νέα νήματα συζήτησης ή να προσθέτουν νέα θέματα σε υπάρχοντα νήματα συζητήσεων, ανάλογα με τις ανάγκες τους.

Στο Σχήμα 5.1 απεικονίζεται ένα απόσπασμα συζήτησης από τους γενικούς χώρους συζητήσεων του MOOC, όπου διαφαίνεται η ενεργητική εμπλοκή και αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων με θέμα τη διεκπεραίωση μιας από τις δραστηριότητες.

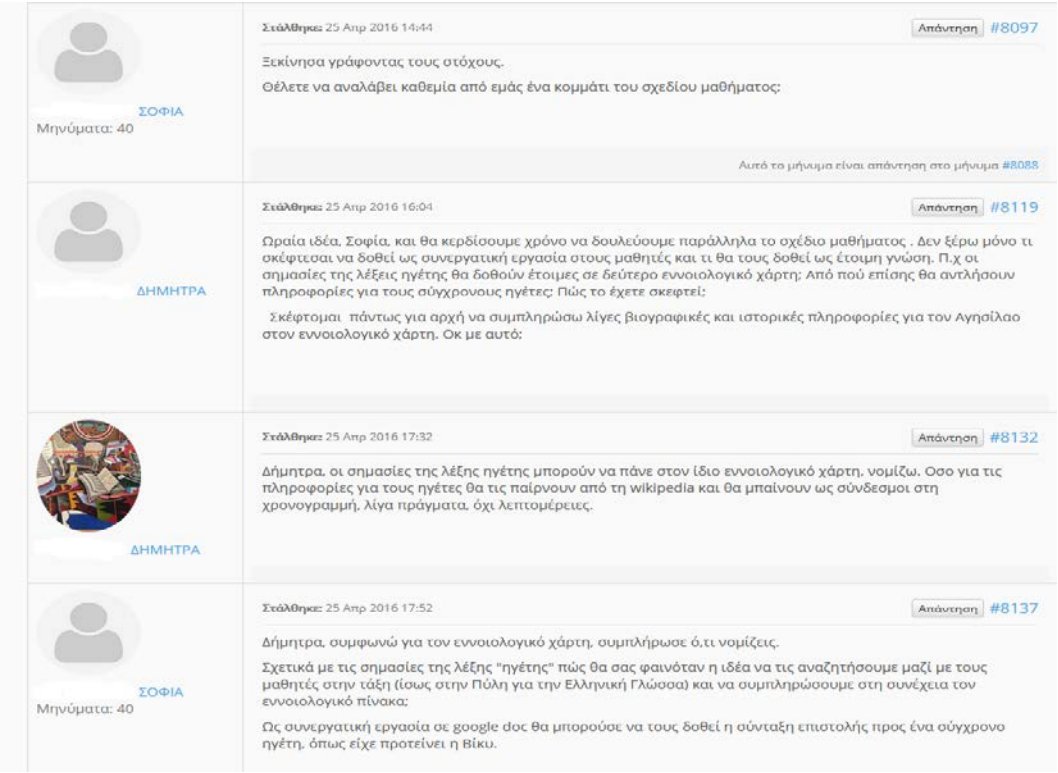

Σχήμα 5.1. Απόσπασμα συζήτησης συμμετεχόντων

Δεν εμφάνισαν όλοι οι συμμετέχοντες τον ίδιο βαθμό εμπλοκής στους χώρους συζητήσεων. Όπως έχει αποδειχθεί και σε άλλες δράσεις, κάποιοι συμμετέχοντες είχαν πιο δυναμική παρουσία (Bonafini, 2018), κάποιοι άλλοι εισέρχονταν περιοδικά και υπήρχαν και αυτοί που κινήθηκαν στο τυπικό επίπεδο συμμετοχής.

Στο Σχήμα 5.2 οι συμμετέχοντες συζητούν για την αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος στη διδακτική πράξη και διατυπώνουν τη θετική τους άποψη για τη δυνατότητα των εργαλείων να κινητοποιήσουν εκπαιδευτικούς και μαθητές και να διευκολύνουν τη διδασκαλία τους αλλά και την αξιολογική τους κρίση, αναφέροντας ότι δεν αποτελούν πανάκεια για τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

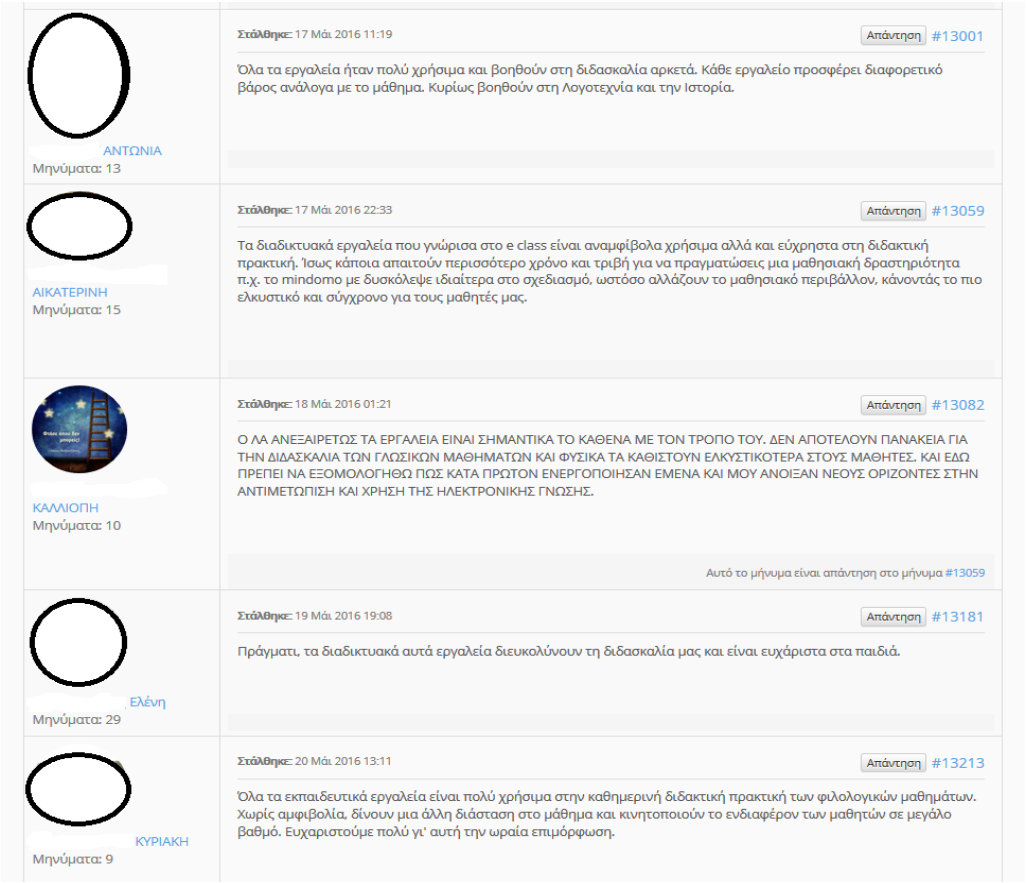

Σχήμα 5.2. Απόσπασμα συζήτησης συμμετεχόντων

5.2 Περιγραφική στατιστική

Η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων, τα οποία αντλήθηκαν από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στο ερωτηματολόγιο, πραγματοποιήθηκε σε τρεις άξονες: α) σχεδιασμός-υλοποίηση MOOC, β) στόχοι-μαθησιακά αποτελέσματα συμμετεχόντων και γ) τεχνολογικά περιβάλλοντα και διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

5.2.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC

Στον Πίνακα 5.3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τους **παράγοντες σχεδιασμού του MOOC**. Από τον υπολογισμό του δείκτη Cronbach alpha (α=0,928) προέκυψε ότι η εσωτερική συνέπεια της συγκεκριμένης ενότητας του ερωτηματολογίου είναι πολύ καλή (DeVellis, 2003). Ο δείκτης Cronbach alpha για το σύνολο των ερωτήσεων που αφορούσαν σχεδιασμό και υλοποίηση του MOOC ήταν α=0,876.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.3, η πλειονότητα των συμμετεχόντων είχε πολύ θετική άποψη για τους παράγοντες σχεδιασμού του μαθήματος (η μέση τιμή κυμάνθηκε στο διάστημα 4,41-4,84), αναδεικνύοντας ως σημαντικότερους: α) τη συνεισφορά των βιντεομαθημάτων στην εξοικείωση με τα διαδικτυακά εργαλεία κάθε ενότητας, β) την επάρκεια και καταλληλότητα του εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού υλικού, γ) την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων σύμφωνα με σαφείς στόχους μάθησης και δ) την καταλληλότητα των εργασιών που ανατέθηκαν και ως λιγότερο σημαντικούς: α) την έμφαση του μαθήματος στη μάθηση μέσω της αλληλεπίδρασης των εκπαιδευτικών μεταξύ τους, β) την έμφασή του στην παιδαγωγική αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων στην τάξη και γ) την αποτελεσματική σύνδεση των αντικειμένων του μαθήματος με τα γλωσσικά μαθήματα.

Πίνακας 5.3. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Σχεδιασμός MOOC

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
1	Το περιεχόμενο (τα αντικείμενα) του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος ήταν σημαντικό για μένα	4,58	0,510
2	Τα αντικείμενα του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος συνδέθηκαν αποτελεσματικά με τα γλωσσικά μαθήματα που διδάσκω	4,49	0,612
3	Το περιεχόμενο του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος ήταν κατάλληλα οργανωμένο σε θεματικές ενότητες ανά εβδομάδα	4,76	0,441
4	Για κάθε θεματική ενότητα υπήρχε επαρκής καταγραφή/παρουσίαση των στόχων και των εργασιών που έπρεπε να υλοποιηθούν	4,79	0,412
5	Οι οδηγίες που υπήρχαν ανά θεματική ενότητα ήταν επαρκείς, ώστε να οργανώσω την εργασία μου	4,82	0,390
6	Ο τρόπος λειτουργίας του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος ήταν σαφής σε μένα	4,74	0,501
7	Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν επαρκές για τις εργασίες που ανατέθηκαν	4,79	0,421
8	Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν κατάλληλο για τις εργασίες που ανατέθηκαν	4,78	0,432
9	Τα βιντεομαθήματα με βοήθησαν να εξοικειωθώ με το διαδικτυακό εργαλείο κάθε ενότητας	4,84	0,412
10	Τα βιντεομαθήματα με βοήθησαν να δουλεύω αυτόνομα	4,76	0,482
11	Τα βιντεομαθήματα ήταν αποτελεσματικά, ώστε να λύνω τεχνικά προβλήματα/δυσκολίες χειρισμού των διαδικτυακών εργαλείων	4,62	0,567
12	Η χρονική διάρθρωση του μαθήματος ήταν κατάλληλη για τις εργασίες που ανατέθηκαν	4,60	0,581
13	Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στην εκμάθηση των συγκεκριμένων διαδικτυακών εργαλείων	4,61	0,560
14	Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων στην τάξη	4,43	0,634
15	Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στη μάθηση μέσω ενεργοποίησης-δημιουργίας των εκπαιδευτικών	4,57	0,562
16	Η χρονική διάρθρωση του μαθήματος με βοήθησε να συμμετέχω ενεργά και να υλοποιήσω τις εργασίες που ανατέθηκαν	4,59	0,579
17	Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στη μάθηση μέσω της αλληλεπίδρασης των εκπαιδευτικών μεταξύ τους	4,41	0,664

Η ανάλυση των δεδομένων που αφορούν τις ενότητες του ερωτηματολογίου έδειξε μη κανονική κατανομή. Για τον λόγο αυτό οδηγηθήκαμε στην πραγματοποίηση μη παραμετρικών στατιστικών ελέγχων σε σχέση με δημογραφικούς παράγοντες (φύλο, χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, μεταπτυχιακές σπουδές, επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση, εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα) με τις μεθόδους: α) Mann-Whitney Test (για τις περιπτώσεις που υπήρχαν έως δύο

μεταβλητές) και β) Kruskal Wallis Test (για τις περιπτώσεις που υπήρχαν τρεις ή περισσότερες μεταβλητές) με προκαθορισμένο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας p-τιμή<0,01.

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι είχαν από 15-21 χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Τα βιντεομαθήματα ήταν αποτελεσματικά, ώστε να λύνω τεχνικά προβλήματα/δυσκολίες χειρισμού των διαδικτυακών εργαλείων» (τιμές ελέγχου: x^2=13,606, df=4, p=0,009).
- Όσοι είχαν 29 και περισσότερα χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Η χρονική διάρθρωση του μαθήματος με βοήθησε να συμμετέχω ενεργά και να υλοποιήσω τις εργασίες που ανατέθηκαν» (τιμές ελέγχου: x^2=13,049, df=4, p=0,01).

Στον Πίνακα 5.4 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής σχετικά με τους **παράγοντες υλοποίησης του MOOC**. Ο δείκτης Cronbach alpha για τη συγκεκριμένη ενότητα του ερωτηματολογίου ήταν α=0,765.

Οι παράγοντες υλοποίησης του MOOC που αναδείχθηκαν σημαντικοί ήταν: α) η επάρκεια της βοήθειας από τους συντονιστές του μαθήματος για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν, β) η ευστοχία και η χρησιμότητα των εργασιών που ανατέθηκαν, γ) η ενίσχυση-υποστήριξη των συντονιστών, που συνέβαλε στην επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος και δ) η ενίσχυση-υποστήριξη των συναδέλφων μέσω του forum για επίλυση απορίων και τεχνικών δυσκολιών. Στον αντίποδα, λιγότερο σημαντικοί ήταν οι παράγοντες που αφορούσαν τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν ο εκπαιδευτικοί αναφορικά με τη συμμετοχή τους στις συνεργατικές δραστηριότητες (έλλειψη χρόνου, έλλειψη συνεργατικών εμπειριών και διστακτικότητα ανάληψης πρωτοβουλιών).

Πίνακας 5.4. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Υλοποίηση MOOC

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
18	Οι μαθησιακές δραστηριότητες που ανατέθηκαν ήταν κατάλληλα σχεδιασμένες	4,58	0,526
19	Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν ήταν ουσιαστικές-χρήσιμες	4,69	0,484
20	Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν με βοήθησαν να κατανοήσω τις δυνατότητες των διαδικτυακών εργαλείων	4,70	0,474
21	Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν συνδέθηκαν ικανοποιητικά με τα γλωσσικά μαθήματα που διδάσκω	4,57	0,608
22	Αντιμετώπισα δυσκολίες στην εκπόνηση των ατομικών εργασιών που ανατέθηκαν	3,97	1,107
23	Αντιμετώπισα δυσκολίες στην υλοποίηση των συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν	3,34	1,190
24	Η βοήθεια από τους εκπαιδευτές ήταν επαρκής για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν	4,78	0,487
25	Οι συζητήσεις στο forum με βοήθησαν να λύσω απορίες/τεχνικές δυσκολίες σχετικά με τα διαδικτυακά εργαλεία	4,04	0,871
26	Η ενίσχυση-υποστήριξη από άλλους συναδέλφους, μέσα από τα forum συζητήσεων, με βοήθησε να ολοκληρώσω το μάθημα	3,64	1,006
27	Η ενίσχυση-υποστήριξη των συναδέλφων εκπαιδευτών με βοήθησε να ολοκληρώσω το ΑΗΜ με επιτυχία	4,35	0,796
28	Βοήθησα μέσα από το forum συζητήσεων άλλους συναδέλφους να λύσουν τεχνικά προβλήματα/δυσκολίες	2,84	1,063
29	Χρησιμοποίησα τις περιοχές συζητήσεων για να επικοινωνήσω και να ανταλλάξω ιδέες με συναδέλφους μου	3,87	0,935
30	Χρησιμοποίησα τις περιοχές συζητήσεων για να ανταλλάξω εκπαιδευτικά σενάρια και προτάσεις με τους συναδέλφους μου	3,59	1,056
31	Η συνεργατική δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων με διαδικτυακά εργαλεία λειτούργησε αποτελεσματικά για την ομάδα μου	4,03	0,957
32	Η έλλειψη χρόνου με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες	2,10	1,209
33	Είχα περιορισμένες εμπειρίες συνεργασίας με συναδέλφους και αυτό με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες	3,12	1,249
34	Ήθελα να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες αλλά δίστασα να πάρω πρωτοβουλίες	3,27	1,251
35	Ανέμενα μεγαλύτερη συμμετοχή από συναδέλφους την ομάδα μου για να συμβάλω και εγώ περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες	3,46	1,244

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ και με την εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση. Πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν με βοήθησαν να κατανοήσω τις δυνατότητες των διαδικτυακών εργαλείων» (τιμές ελέγχου U=9162,00 Z=-2,546 p=0,01).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Είχα περιορισμένες εμπειρίες συνεργασίας με συναδέλφους και αυτό με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες» (τιμές ελέγχου U=13311,500, Z=-2,475 p=0,01).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις μεταπτυχιακές σπουδές και τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι δεν είχαν μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Οι μαθησιακές δραστηριότητες που ανατέθηκαν ήταν κατάλληλα σχεδιασμένες» (τιμές ελέγχου: x^2=9,753, df=2, p=0,008).
- Όσοι είχαν από 22-28 χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Αντιμετώπισα δυσκολίες στην εκπόνηση των ατομικών εργασιών που ανατέθηκαν» (τιμές ελέγχου: x^2=13,632, df=4, p=0,009).

5.2.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων

Στον Πίνακα 5.5 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τους **στόχους-προσδοκίες και τα κίνητρα συμμετοχής τους στο MOOC**. Η εσωτερική συνέπεια της συγκεκριμένης ενότητας του ερωτηματολογίου είναι πολύ καλή όπως φάνηκε από τον υπολογισμό του δείκτη Cronbach alpha (α=0,875) (DeVellis, 2003). Ο δείκτης Cronbach alpha για το σύνολο των ερωτήσεων αναφορικά με τους στόχους-προσδοκίες και τα αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων ήταν α=0,820.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα 5.5, η πλειονότητα των ερωτηθέντων ανέδειξε ως σημαντικούς παράγοντες για συμμετοχή στο ανοικτό μάθημα: α) το ενδιαφέρον αντικείμενο του μαθήματος, β) την αναγκαιότητα συνεχούς επιμόρφωσης και ανάπτυξης των εκπαιδευτικών, γ) το ενδιαφέρον για ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων, ενώ θεώρησε λιγότερο σημαντικό τον παράγοντα απόκτησης βεβαίωσης επιτυχούς παρακολούθησης.

Πίνακας 5.5. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Στόχοι και προσδοκίες

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
1	Ενδιαφέρομαι, εν γένει, να επιμορφώνομαι στις ΤΠΕ	4,73	0,493
2	Ενδιαφέρομαι, εν γένει, να ενισχύω τις ψηφιακές μου δεξιότητες	4,77	0,424
3	Τα αντικείμενα του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος μού φάνηκαν ενδιαφέροντα	4,80	0,410
4	Τα αντικείμενα του ΑΗ μαθήματος μού φάνηκαν σημαντικά	4,67	0,493
5	Η εμπειρία της ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση ήταν πρόκληση για μένα	4,43	0,758
6	Ήθελα να εμβαθύνω σε ζητήματα παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό μου έργο	4,62	0,519
7	Προσπαθώ να επιμορφώνομαι με κάθε ευκαιρία	4,60	0,547
8	Θεωρώ απαραίτητη τη συνεχή επιμόρφωση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού	4,79	0,435
9	Θεώρησα ότι το πρόγραμμα είχε εφικτούς στόχους για μένα	4,70	0,458
10	Θεώρησα ότι το πρόγραμμα είχε σχέση με τη διδασκαλία του αντικειμένου μου	4,73	0,456
12	Εκτίμησα ότι θα μπορούσα να τα καταφέρω στο πρόγραμμα αυτό	4,60	0,507
13	Τα νέα Προγράμματα Σπουδών δημιουργούν αυξημένες ανάγκες επιμόρφωσης	4,43	0,667
14	Έπαιξε σημαντικό ρόλο για μένα η χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης	3,66	1,035

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, την

εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση και την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Ειδικότερα:

- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή, στη μεταβλητή «Έπαιξε σημαντικό ρόλο για μένα η χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης» (τιμές ελέγχου U=7666,500, Z=-4,037 p=0,000).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης εμφανίζουν υψηλότερη τιμή, στη μεταβλητή «Η εμπειρία της ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση ήταν πρόκληση για μένα» (τιμές ελέγχου U=12818,000, Z=-3,267 p=0,001).
- Όσοι είχαν εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερες τιμές, στις μεταβλητές:

  α) «Προσπαθώ να επιμορφώνομαι με κάθε ευκαιρία» (τιμές ελέγχου U=10776,000, Z=-3,945, p=0,000),

  β) «Θεώρησα ότι το πρόγραμμα είχε εφικτούς στόχους για μένα» (τιμές ελέγχου U=12555,500, Z=-2,715, p=0,007),

  γ) «Εκτίμησα ότι θα μπορούσα να τα καταφέρω στο πρόγραμμα αυτό» (τιμές ελέγχου U=11316,000, Z=-3,225, p=0,001).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι είχαν 29 και περισσότερα χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Θεώρησα ότι το πρόγραμμα είχε εφικτούς στόχους για μένα» (τιμές ελέγχου: x^2=13,000, df=4, p=0,01).
- Όσοι είχαν έως 7 χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Έπαιξε σημαντικό ρόλο για μένα η χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης» (τιμές ελέγχου: x^2=17,540, df=4, p=0,002).

Στον Πίνακα 5.6 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με **τα αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων**. Ο δείκτης Cronbach alpha για αυτή την ενότητα ερωτήσεων ήταν α=0,867.

Αναφορικά με τα αποτελέσματα στην επαγγελματική τους ανάπτυξη οι συμμετέχοντες είχαν πολύ θετική άποψη. Τις υψηλότερες τιμές έλαβαν οι απόψεις: α) θα προτείνω σε συναδέλφους να παρακολουθήσουν ένα ανοικτό μάθημα, β) θα ήθελα να παρακολουθήσω ξανά στο μέλλον ένα αντίστοιχο μάθημα, γ) το μάθημα ήταν δημιουργική εμπειρία μάθησης, δ) ικανοποίηση των αρχικών στόχων από το μάθημα, ε) απόκτηση μεγαλύτερου ενδιαφέροντος να χρησιμοποιήσουν τα διαδικτυακά εργαλεία στην τάξη τους και στ) ενίσχυση της αυτοπεποίθησης να εντάξουν τα διαδικτυακά εργαλεία στη διδακτική τους πρακτική.

Επιπλέον, δεν θεωρούν ότι στα ανοικτά μαθήματα η μάθηση είναι επιφανειακή και ότι η μαζικότητα στα ανοικτά μαθήματα περιορίζει τη μάθηση.

Πίνακας 5.6. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
15	Οι αρχικοί μου στόχοι από το ΑΗΜ έχουν ικανοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό	4,58	0,520
16	Το ΑΗΜ ήταν για μένα μια συνηθισμένη εμπειρία επιμόρφωσης	2,48	1,129
17	Το ΑΗΜ ήταν για μένα μια δημιουργική εμπειρία μάθησης	4,60	0,543
18	Το μάθημα ήταν κατώτερο από τις προσδοκίες μου	1,55	0,89
19	Απέκτησα μεγαλύτερο ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσω τα διαδικτυακά εργαλεία στην τάξη μου	4,51	0,638
20	Πιστεύω ότι βελτίωσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά την υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στην τάξη μου	4,28	0,733
21	Αξιοποίησα στη διδασκαλία μου ιδέες και υλικό που διατέθηκε στο ΑΗΜ	3,75	1,084
22	Πιστεύω ότι έχω μεγαλύτερη σιγουριά να εντάξω τα διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδακτική μου πρακτική	4,40	0,604
23	Πιστεύω ότι έχω πετύχει περισσότερα από όσα ανέμενα από το μάθημα αυτό	4,23	0,750
24	Πιστεύω ότι η αλληλεπίδραση-ανταλλαγή ιδεών με άλλους συναδέλφους με βοήθησε ευρύτερα στο εκπαιδευτικό μου έργο	4,04	0,813
25	Πιστεύω ότι η συνδημιουργία μαζί με άλλους συναδέλφους μπορεί να ενισχύσει την επαγγελματική μου ανάπτυξη	4,15	0,763
26	Πιστεύω ότι στα ΑΗΜ η μάθηση είναι επιφανειακή	1,70	0,891
27	Πιστεύω ότι τα ΑΗΜ ενισχύουν την αυτονομία στη μάθηση	4,07	0,772
28	Πιστεύω ότι ο μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων στα ΑΗΜ περιορίζει τη μάθηση	1,97	1,057
29	Η συνεχής παρουσία των συναδέλφων στο μάθημα ενίσχυσε το ενδιαφέρον μου	3,87	0,861
30	Η συνεχής παρουσία των συναδέλφων στο μάθημα ενίσχυσε το κίνητρό μου να ολοκληρώσω το μάθημα	3,71	0,984
31	Η συνεχής παρουσία των συναδέλφων στο μάθημα με έκανε να νοιώσω μέλος μιας κοινότητας εκπαιδευτικών με κοινά ενδιαφέροντα	4,23	0,735
32	Θα ήθελα να παρακολουθήσω ξανά στο μέλλον ένα ΑΗΜ	4,80	0,438
33	Θα προτείνω σε άλλους συναδέλφους μου να παρακολουθήσουν ένα ΑΗΜ	4,81	0,409

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ και την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Ειδικότερα:

- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή, στη μεταβλητή «Πιστεύω ότι βελτίωσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά την υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στην τάξη μου» (τιμές ελέγχου U=8106,000 Z=-3,608, p=0,000).
- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερες τιμές, στις μεταβλητές:

  α) «Πιστεύω ότι βελτίωσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά στην υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στην τάξη μου» (τιμές ελέγχου U=13221,000, Z=-3,251 p=0,001),

  β) «Πιστεύω ότι έχω πετύχει περισσότερα από όσα ανέμενα από το μάθημα αυτό» (τιμές ελέγχου U=13193,500, Z=-3,259 p=0,001),
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερη τιμή, στη μεταβλητή «Πιστεύω ότι έχω πετύχει

περισσότερα από όσα ανέμενα από το μάθημα αυτό» (τιμές ελέγχου U=11692,500, Z=-2,538 p=0,01).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι είχαν λιγότερα από 7 χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Πιστεύω ότι βελτίωσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά την υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στην τάξη μου» (τιμές ελέγχου: x^2=15,946, df=4, p=0,003).

5.2.3. Τεχνολογικά περιβάλλοντα

Στον Πίνακα 5.7 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τα **τεχνολογικά περιβάλλοντα του MOOC** για τις ερωτήσεις στις οποίες ήταν εφικτή η περιγραφική αποτύπωση.

Οι συμμετέχοντες στην πλειονότητά τους θεώρησαν την πλατφόρμα open eClass εύχρηστη και υποστήριξαν ότι δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες στην εξοικείωση με το περιβάλλον της. Το ίδιο υψηλό είναι και το ποσοστό αποδοχής αναφορικά με την αξιοποίηση των επιλεγμένων διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

Πίνακας 5.7. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Τεχνολογικά περιβάλλοντα MOOC

Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Η ηλεκτρονική πλατφόρμα e-Class του μαθήματος είναι εύχρηστη	4,59	0,593
Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα του μαθήματος	2,21	1,125
Μέση ευχρηστία διαδικτυακών εργαλείων [TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet, Storybird] του ΑΗΜ για τον εκπαιδευτικό	4,55	0,431
Μέση ευχρηστία διαδικτυακών εργαλείων [TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet, Storybird] του ΑΗΜ για τον μαθητή	4,46	0,505
Μέση ενίσχυση διδασκαλίας γλωσσικών μαθημάτων με τα διαδικτυακά εργαλεία [TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet, Storybird] του ΑΗΜ	4,52	0,492
Μέση ικανότητα σχεδίασης μαθησιακών δραστηριοτήτων που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών με τα Διαδικτυακά εργαλεία [TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet, Storybird] του ΑΗΜ	4,45	0,509

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney με τους ίδιους δημογραφικούς παράγοντες σε όλες τις ερωτήσεις της ενότητας αυτής αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με το φύλο των εκπαιδευτικών, την εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση και την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Ειδικότερα:

- Οι γυναίκες εμφανίζουν υψηλότερες τιμές, στις μεταβλητές:

  α) «Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι εύχρηστα για τον εκπαιδευτικό [Padlet]» (τιμές ελέγχου U=5972,000, Z=-2,931, p=0,003),

  β) «Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [Padlet]» (τιμές ελέγχου U=5843,000, Z=-2,932, p=0,003),

  γ) «Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [Storybird]» (τιμές ελέγχου U=5451,500, Z=-3,316, p=0,001),

δ) «Είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με τα Διαδικτυακά εργαλεία του ΑΗΜ μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών μου [Storybird]» (τιμές ελέγχου U=5735,000, Z=-2,813, p=0,005).

- Οι εκπαιδευτικοί χωρίς προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση εμφανίζουν υψηλότερες τιμές, στις μεταβλητές:

  α) «Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα του μαθήματος» (τιμές ελέγχου U=12788,500, Z=-3,108, p=0,002),

  β) «Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Υποβολή εργασιών]» (τιμές ελέγχου U=13328,500, Z=-3,435, p=0,001).

- Οι εκπαιδευτικοί χωρίς προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερες τιμές, στις μεταβλητές:

  α) «Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα του μαθήματος» (τιμές ελέγχου U=10907,500, Z=-3,376, p=0,001),

  β) «Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Υποβολή εργασιών]» (τιμές ελέγχου U=12065,500, Z=-2,786, p=0,005).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις μεταπτυχιακές σπουδές και τα χρόνια υπηρεσίας. Ειδικότερα:

- Όσοι δεν είχαν μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Τα Διαδικτυακά Εργαλεία του ΑΗΜ μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων [Padlet]» (τιμές ελέγχου: x^2=9,644, df=2, p=0,008).
- Οι εκπαιδευτικοί με 22-28 χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Υποβολή εργασιών]» (τιμές ελέγχου: x^2=15,340, df=4, p=0,004).

5.3 Παραγοντική ανάλυση

5.3.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Διερευνητικής Παραγοντικής Ανάλυσης (Exploratory Factor Analysis), μέσω του SPSS χρησιμοποιώντας τη μέθοδο Ανάλυσης Κύριων Συνιστωσών (Principal Component Analysis). Η καταλληλότητα των δεδομένων για τη διερεύνηση της δομής παραγόντων ελέγχθηκε μέσω του υπολογισμού της παραμέτρου Kaiser-Meyer-Olkin. Βρέθηκε τιμή ΚΜΟ=0,880, η οποία είναι αρκετά πάνω από το επιτρεπτό όριο (0,5), για να πραγματοποιηθεί παραγοντική ανάλυση των στοιχείων ενός ερωτηματολογίου (Kaiser, 1974). Ο έλεγχος σφαιρικότητας Bartlett (x^2=6596,790, df=465, p<0,000) επιβεβαίωσε την καταλληλότητα των μεταβλητών για τη μελέτη της δομής των παραγόντων (Tabachnick & Fidell, 2013).

Ο συντελεστής συσχέτισης r μεταξύ των όρων της κλίμακας βρέθηκε υψηλός για όλα τα στοιχεία, με τιμές από 0,471 έως 0,869, που είναι μεγαλύτερες του αποδεκτού ορίου 0,30 (Yong & Pearce, 2013). Αυτό υποδηλώνει ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών της κλίμακας. Σύμφωνα με τους Yong & Pearce (2013) δύο όροι μπορούν να συνθέσουν παράγοντα, όταν οι συντελεστές φόρτισης είναι πάνω από 0,70. Από την ανάλυση αποκλείστηκαν 4 μεταβλητές (όροι) που είχαν διασταυρούμενη φόρτιση με δύο ή περισσότερους παράγοντες (crossloading) με τιμή μεγαλύτερη ή ίση του 0,30 (Costello & Osborne, 2005˙ Yong, & Pearce, 2013).

Η συνεισφορά κάθε παράγοντα σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC, και κάθε όρου ανά παράγοντα, παρουσιάζονται με αύξουσα σειρά στον Πίνακα 5.8.

Πίνακας 5.8. Φόρτιση παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC

Αριθμός όρου της κλίμακας	Παράγοντας							
	1	2	3	4	5	6	7	8
5	0,869							
7	0,847							
8	0,816							
4	0,784							
6	0,740							
3	0,685							
9	0,651							
10	0,616							
24	0,503							
19		0,801						
21		0,777						
20		0,750						
18		0,703						
1		0,578						
2		0,572						
30			0,756					
28			0,742					
29			0,721					
34				0,846				
33				0,828				
32				0,688				
16					0,806			
12					0,804			
25						0,712		
26						0,642		
27						0,503		
11						0,471		
35							0,789	
31							0,695	
22								0,858
23								0,762

Μέθοδος εξαγωγής: Ανάλυση κύριων συνιστωσών. Μέθοδος περιστροφής: Varimax με κανονικοποίηση Kaiser
α. Περιστροφή 11 επαναλήψεων.

Στον Πίνακα 5.9 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ιδιοτιμών των παραγόντων και του ποσοστού της διακύμανσης που ερμηνεύει κάθε παράγοντας. Ο πρώτος παράγοντας είναι πολύ ισχυρός, καθώς ερμηνεύει το 31% της διακύμανσης, ενώ οι παράγοντες στο σύνολό τους αντιστοιχούν στο 69% της πληροφορίας που μπορεί να εξαχθεί με τη συγκεκριμένη ανάλυση.

Πίνακας 5.9. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC

Παράγοντας	Ιδιοτιμές		
	Σύνολο	Διακύμανση %	Συνολική διακύμανση %
1	9,593	30,946	30,946
2	2,956	9,537	40,483
3	2,522	8,137	48,620
4	1,617	5,216	53,836
5	1,314	4,237	58,074
6	1,216	3,921	61,995
7	1,190	3,839	65,834
8	1,081	3,486	69,320

Τελικά, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο περιστροφής Varimax και το κριτήριο Kaiser (συγκλίνουσα περιστροφή 11 επαναλήψεων) αναδείχθηκαν οκτώ παράγοντες με ιδιοτιμή (eigenvalue) μεγαλύτερη της μονάδας (κριτήριο Guttman-Kaiser), οι οποίοι περιλαμβάνουν συνολικά 31 μεταβλητές:

Π1: Περιεχόμενο, εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό υλικό

Π2: Μαθησιακές δραστηριότητες και εργασίες

Π3: Χρήση ασύγχρονων συζητήσεων για επικοινωνία

Π4: Δυσκολίες συμμετοχής στις συνεργατικές δραστηριότητες

Π5: Χρονική διάρθρωση εργασιών

Π6: Χρήση ασύγχρονων συζητήσεων για υποστήριξη-βοήθεια

Π7: Λειτουργία ομάδων εργασίας

Π8: Δυσκολίες στην εκπόνηση εργασιών

Στο Σχήμα 5.3 παρουσιάζεται το γράφημα ιδιοτιμών των παραγόντων (scree plot) που δημιουργήθηκε μέσω του SPSS. Δείχνει τους 8 σημαντικούς παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC (με ιδιοτιμή μεγαλύτερη του 1), οι οποίοι αναδείχθηκαν από την παραγοντική ανάλυση.

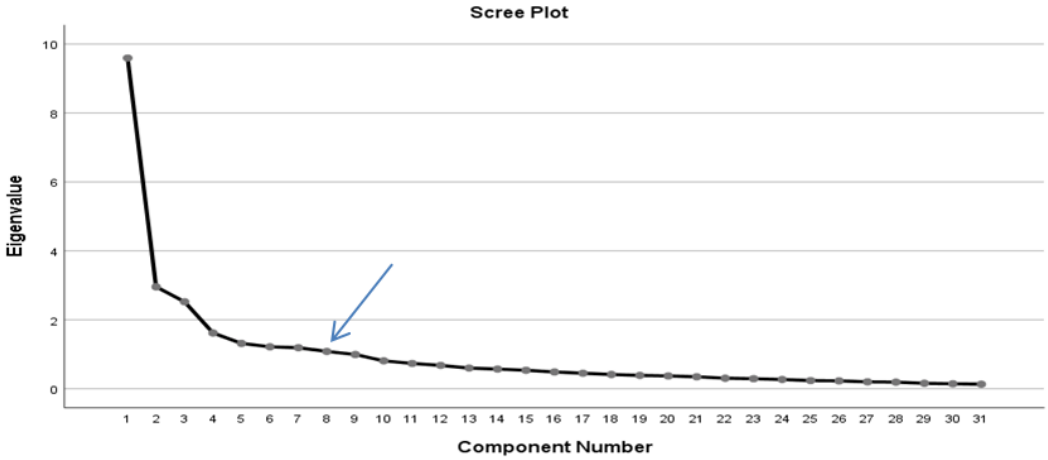

Σχήμα 5.3. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC

5.3.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Διερευνητικής Παραγοντικής Ανάλυσης για τον άξονα του ερωτηματολογίου που αφορά τους στόχους και τα αποτελέσματα που πέτυχαν οι συμμετέχοντες σε σχέση με την επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Η καταλληλότητα των δεδομένων για τη διερεύνηση της δομής παραγόντων ελέγχθηκε μέσω της παραμέτρου Kaiser-Meyer-Olkin. Βρέθηκε τιμή KMO=0,855, η οποία είναι αρκετά πάνω από το επιτρεπτό όριο (0,5), για να πραγματοποιηθεί παραγοντική ανάλυση. Ο έλεγχος σφαιρικότητας Bartlett (x^2=3794,767, df=253, p<0,000) επιβεβαίωσε την καταλληλότητα των μεταβλητών για τη μελέτη της δομής των παραγόντων.

Ο συντελεστής συσχέτισης r μεταξύ των όρων της κλίμακας βρέθηκε υψηλός για όλα τα στοιχεία, με τιμές από 0,465 έως 0,891, που είναι μεγαλύτερες του αποδεκτού ορίου 0,30 (Yong, & Pearce, 2013). Αυτό υποδηλώνει και σε αυτή την περίπτωση ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών της κλίμακας. Από την ανάλυση αποκλείστηκαν 9 μεταβλητές (όροι) που είχαν διασταυρούμενη φόρτιση με δύο ή περισσότερους παράγοντες με τιμή μεγαλύτερη ή ίση του 0,30 (Costello & Osborne, 2005· Yong, & Pearce, 2013).

Η συνεισφορά κάθε παράγοντα και κάθε όρου ανά παράγοντα παρουσιάζονται με αύξουσα σειρά στον Πίνακα 5.10.

Πίνακας 5.10. Φόρτιση παραγόντων σχετικά με τους στόχους και την επαγγελματική ανάπτυξη

Αριθμός όρου της κλίμακας	Παράγοντας						
	1	2	3	4	5	6	7
29	0,871						
30	0,824						
31	0,751						
25	0,729						
24	0,724						
3		0,796					
4		0,758					
5		0,711					
15		0,551					
12			0,779				
9			0,748				
7			0,650				
8			0,619				
22				0,716			
21				0,678			
20				0,676			
27				0,465			
1					0,855		
2					0,836		
33						0,891	
32						0,862	
28							0,792
26							0,710

Μέθοδος εξαγωγής: Ανάλυση κύριων συνιστωσών. Μέθοδος περιστροφής: Varimax με κανονικοποίηση Kaiser
α. Περιστροφή 6 επαναλήψεων.

Στον Πίνακα 5.11 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ιδιοτιμών των παραγόντων και του ποσοστού της διακύμανσης που ερμηνεύει κάθε παράγοντας.

Ο πρώτος παράγοντας είναι πολύ ισχυρός, καθώς ερμηνεύει το 30% της διακύμανσης, ενώ οι παράγοντες στο σύνολό τους αντιστοιχούν στο 68% της πληροφορίας που μπορεί να εξαχθεί με την παρούσα ανάλυση.

Πίνακας 5.11. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων (στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη)

Παράγοντας	Ιδιοτιμές		
	Σύνολο	Διακύμανση %	Συνολική Διακύμανση %
1	6,795	29,542	29,542
2	2,665	11,587	41,129
3	1,500	6,521	47,650
4	1,372	5,964	53,614
5	1,246	5,419	59,033
6	1,010	4,392	63,425
7	1,002	4,355	67,780

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο περιστροφής Varimax και το κριτήριο Kaiser (συγκλίνουσα περιστροφή 6 επαναλήψεων) αναδείχθηκαν επτά παράγοντες με ιδιοτιμή (eigenvalue) μεγαλύτερη της μονάδας (κριτήριο Guttman-Kaiser), οι οποίοι περιλαμβάνουν συνολικά 23 μεταβλητές:

Π1: Το MOOC ως Κοινότητα μάθησης-κίνητρο

Π2: Στόχοι επαγγελματικής ανάπτυξης και βαθμός ικανοποίησης

Π3: Επιμορφωτικές ανάγκες

Π4: Ενίσχυση ικανοτήτων ένταξης των ΤΠΕ στην τάξη

Π5: Ενδιαφέρον για τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση

Π6: Τα MOOCs ως μέσο επαγγελματικής ανάπτυξης

Π7: Θετική άποψη για τα χαρακτηριστικά των MOOCs

Στο Σχήμα 5.4 παρουσιάζεται το γράφημα ιδιοτιμών των παραγόντων (scree plot) που δημιουργήθηκε μέσω του SPSS. Δείχνει τους 7 σημαντικούς παράγοντες στόχων-προσδοκιών και μαθησιακών αποτελεσμάτων (με ιδιοτιμή μεγαλύτερη του 1), οι οποίοι αναδείχθηκαν από την παραγοντική ανάλυση.

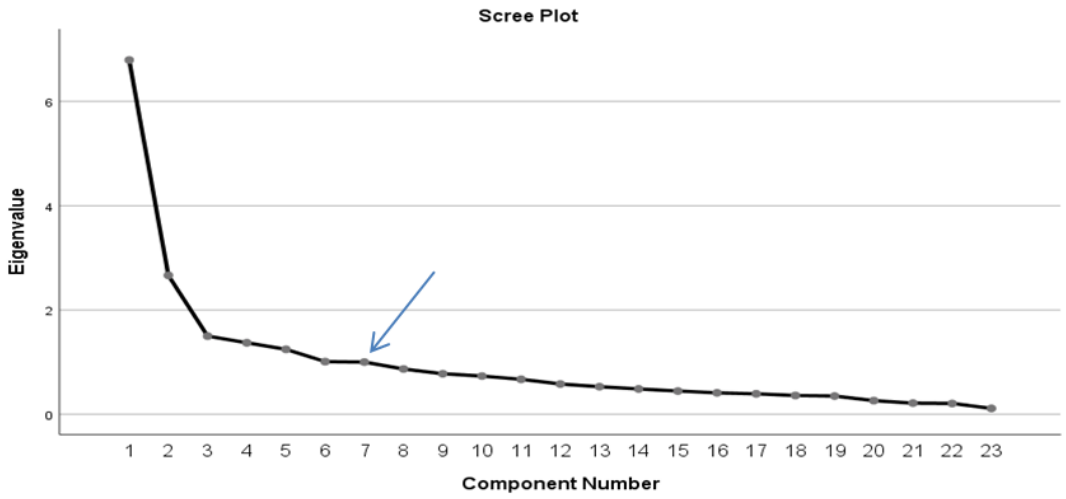

Σχήμα 5.4. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων στόχων και επαγγελματικής ανάπτυξης

5.4 Ανάλυση ανοικτών ερωτήσεων ερωτηματολογίου

Οι τελευταίες επτά ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν ανοικτού τύπου και αποσκοπούσαν στη γενική αποτίμηση του MOOC και στην καταγραφή προτάσεων των συμμετεχόντων για την αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών. Ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς να καταθέσουν τις απόψεις τους για στοιχεία που αφορούσαν το συγκεκριμένο MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης φιλολόγων και να προτείνουν οι ίδιοι αλλαγές ή/και βελτιώσεις για MOOCs που αφορούν την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών εν γένει.

Στις απαντήσεις των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου αναφορικά με τη σχεδίαση και την υλοποίηση του MOOC. Οι παράγοντες, που αναδείχθηκαν από την ανάλυση των απαντήσεων των εκπαιδευτικών σε ευρύτερες κατηγορίες, οδήγησαν στην περιγραφή χαρακτηριστικών για τα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης, τα οποία θεωρούν σημαντικά οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Στον Πίνακα 5.12 δείχνονται οι παράγοντες και ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων ανά παράγοντα (Ε= Εκπαιδευτικός).

Πίνακας 5.12. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC (ερωτηματολόγιο)

Παράγοντας	Ενδεικτικά αποσπάσματα
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	Ε33 *«… με δυνατά σημεία την επιλογή σύγχρονων διαδικτυακών εφαρμογών, στοχευμένων και άμεσα αξιοποιήσιμων στη διδασκαλία μας…»* Ε52 *«Δυνατά σημεία είναι …, η κατάλληλη επιλογή εργαλείων πολύ χρήσιμων για τη διδασκαλία.»*
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	Ε423 «*Η αίσθηση μιας κοινότητας μάθησης ανθρώπων με κοινές ανάγκες, προβλήματα και προσδοκίες για βελτίωση.»* Ε577 *«…ένιωσα μέλος μιας κοινότητας ανθρώπων, με τους οποίους σε πολλά πράγματα διαφωνούσα, αλλά αισθάνθηκα ότι μοιραζόμαστε κοινές ανησυχίες και ενδιαφέροντα.»*
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	Ε219 *«Πολύ θετικά, επιτέλους έμαθα κάτι χρήσιμο που θα μπορέσω να το αξιοποιήσω στην τάξη…»* Ε476 *«Σύνδεση της γνώσης που αποκτήθηκε με τις διδακτικές ανάγκες και πρακτικές της σχολικής ζωής.»*
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	Ε38 *«Η επαφή μου με τα διαδικτυακά εργαλεία στα οποία επιμορφώθηκα και τις προτάσεις τις οποίες πολλοί συνάδελφοι μοιράστηκαν σίγουρα πρόκειται να επηρεάσει τη διδασκαλία*

	μου, ιδιαίτερα στη Λογοτεχνία και την Ιστορία.» Ε143 *«Έχει επηρεάσει τη διδασκαλία μου, καθώς χρησιμοποίησα στη διδασκαλία μου σχεδόν όλα τα διαδικτυακά εργαλεία και είδα ότι είχαν αποτέλεσμα, οπότε θα τα εφαρμόσω του χρόνου...»*
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	Ε158 *«Άλλαξε σε μεγάλο βαθμό τις μεθόδους που χρησιμοποιώ. Η διδασκαλία μου πλέον θα περιλαμβάνει χρονογραμμές, εννοιολογικούς χάρτες, ψηφιακούς πίνακες και όλα αυτά τα σπουδαία εκπαιδευτικά εργαλεία που διδάχτηκα.»* Ε200 *«Αισθάνομαι περισσότερη αυτοπεποίθηση να χρησιμοποιήσω σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας και πιστεύω ότι τα μαθήματά μου μπορεί να γίνουν περισσότερο ελκυστικά και ενδιαφέροντα.»*
Συνεργασία με συναδέλφους	Ε16 *«…η συνεργατική εργασία μου έδειξε ότι μπορώ να συνεργάζομαι ουσιαστικά με ανθρώπους που δεν γνωρίζω προσωπικά.»* Ε500 *«Μου έδωσε πάρα πολλές ιδέες που προέρχονται από τη συνεργασία και την επικοινωνία με άλλους συναδέλφους.»*
Κουλτούρα συνεργασίας	Ε586 *«Γενικότερα, διαπίστωσα στην πράξη τη δυσκολία που έχω εγώ ως εκπαιδευτικός στη συνεργασία με τους συναδέλφους μου, τη διάχυση απόψεων και την αλληλεπίδραση. Τώρα πια θέλω να το αλλάξω αυτό και να ενισχύσω τη δυνατότητα συνεργασίας με τους άλλους εκπαιδευτικούς σε κάθε μορφή της διδασκαλίας μου.»* Ε675 *«Οι εκπαιδευτικοί έχουμε μάθει να εργαζόμαστε παράλληλα, όχι να συνεργαζόμαστε.... Ήταν μία ενδιαφέρουσα αρχή...»*
Ευελιξία-αυτονομία	Ε84 *«Το ότι επιμορφώνομαι από το σπίτι μου και επιλέγω την ώρα που θα δουλέψω για τις εργασίες…»* Ε474 *«Αξιοποίηση του διδακτικού υλικού σύμφωνα με τους προσωπικούς ρυθμούς και δυνατότητες.»*
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	Ε257 *«Η επικοινωνία με συναδέλφους, γιατί μέσα από κοινές απορίες, ερωτήματα, τοποθετήσεις προχωρούσα παρακάτω, χωρίς να αισθάνομαι αδαής.»* Ε313 *«Ο χώρος συζητήσεων μεταξύ των συμμετεχόντων, όπου σε βοηθούσαν να λύσεις τις απορίες σου είτε απαντώντας άμεσα είτε μέσω της ανάρτησης των εργασιών τους.»*
Απόκτηση τεχνολογικών δεξιοτήτων	Ε172 *«Μας γνώρισε διαδικτυακά εργαλεία, τα οποία ήταν άγνωστα ή λίγο γνωστά στους περισσότερους.»* Ε440 *«Μάθαμε πολλά πράγματα και ενισχύσαμε τις γνώσεις μας με έναν πολύ ευχάριστο και καθόλου κουραστικό τρόπο.».*
Αυτοπεποίθηση για την αξιοποίηση ΤΠΕ στη διδασκαλία	Ε135 *«Μετά την ολοκλήρωση των μαθημάτων αισθάνθηκα, περισσότερο από κάθε φορά, τη σιγουριά ότι μπορώ να υλοποιήσω και να πραγματοποιήσω με επιτυχία μια σειρά μαθημάτων βασισμένα στα ψηφιακά εργαλεία που διδαχτήκαμε.»* Ε249 *«Πραγματικά, μετά την εμπειρία μου στο ΑΗΜ αισθάνομαι πιο καταρτισμένη και ευέλικτη και σίγουρα θα αλλάξει τον τρόπο διδασκαλίας μου!»*
Ευχρηστία πλατφόρμας	Ε564 *«Ευχρηστία, σαφήνεια, πρωτοτυπία της πλατφόρμας…»* *Ε608 «… με εντυπωσίασε το πόσο λειτουργικό ήταν το περιβάλλον της πλατφόρμας…»*
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	Ε139 *«…η άψογη οργάνωση του προγράμματος, οι σαφείς οδηγίες (κατατοπιστικά videoμαθήματα)…»* Ε337 *«Η πολύ καλή οργάνωση και δομή των παρεχόμενων γνώσεων, κατατοπιστικά βιντεομαθήματα, απλή, κατανοητή και σαφής εξήγηση των εργασιών.»*
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	Ε31 *«…η συνεχής και σαφής καθοδήγηση, η συνέπεια, το ενδιαφέρον των επιμορφωτών…»* Ε179 *«Οι εκπαιδευτές απαντούσαν άμεσα στα μηνύματά μας και μας καθοδηγούσαν σε κάθε δυσκολία…».*
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	Ε26 *«Οι προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες είχαν*

	περισσότερο θεωρητικό χαρακτήρα, ενώ η συγκεκριμένη μόνο πρακτικό και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό.» Ε463 *«… πρακτική εφαρμογή εύχρηστων εργαλείων ελκυστικών στους μαθητές…»*
Ανάληψη ρόλου μαθητή	Ε83 *«Έγινα ξανά μαθήτρια και κατάλαβα τους μαθητές μου και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, προκειμένου να ανταποκριθούν σε μια διδασκαλία.»* Ε313 *«Γνώρισα εργαλεία που… με φέρνουν πιο κοντά στους μαθητές μου, ανανεώθηκε το ενδιαφέρον μου αφού ως μαθήτρια κι εγώ ανταποκρίθηκα στις απαιτήσεις της εργασίας.»*
Παιδαγωγικές γνώσεις για αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων	Ε138 *«Με ενδιαφέρον είδα, επίσης, την έμφαση στην παιδαγωγική τους διάσταση, κάτι που συχνά παραλείπεται στις σχετικές επιμορφώσεις ή γίνεται με τρόπο πιο μηχανιστικό.»* Ε239 *«Πρόσφερε υλικό και ιδέες απλόχερα, με βοήθησε να βελτιώσω τις παιδαγωγικές μου γνώσεις στην υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων, να νιώσω πιο σίγουρη στη χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική πρακτική.»*

Όσον αφορά τη γενικότερη εφαρμογή των MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, οι συμμετέχοντες πρότειναν:

- τη συχνή επιμόρφωση μέσω των ανοικτών μαθημάτων (Ε17 «*Να επαναλαμβάνονται συχνά αντίστοιχα ΑΗΜ με διάφορα αντικείμενα*»),
- μαθήματα με έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων και όχι στις τεχνολογικές τους διαστάσεις (Ε15 «*Περισσότερη επιμόρφωση, περισσότερες εφαρμογές, έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση των εργαλείων και όχι τόσο στην τεχνογνωσία*»),
- υιοθέτηση της προσέγγισης της κοινότητας εκπαιδευτικών (Ε18 «*Να λειτουργούν ως κοινότητες εκπαιδευτικών και μετά την περάτωσή τους, αν αυτό είναι τεχνικά εφικτό*»),
- διοργάνωση αντίστοιχων μαθημάτων σε ετήσια βάση (Ε228 «*Θα ήταν πολύ χρήσιμο να γίνονται κάθε σχολική χρονιά τέτοιου είδους επιμορφώσεις, ώστε να γινόμαστε όλο καλύτεροι*») και
- γενίκευση της εφαρμογής τους προς όφελος των εκπαιδευτικών (Ε287 «*Τα ΑΗΜ είναι πολύ σημαντικά για τους εκπαιδευτικούς, καθώς προσφέρουν την ευκαιρία της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης, μηδενίζοντας απόσταση και οικονομικό κόστος. Πιστεύω ότι είναι ο ιδανικός τρόπος επιμόρφωσης*»).

5.5 Ανάλυση ημιδομημένων συνεντεύξεων

Κατά την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στις ημιδομημένες συνεντεύξεις εφαρμόστηκε η θεματική ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων ακολουθώντας ένα σχήμα τεσσάρων σταδίων: προκαταρκτική διερευνητική ανάλυση (preliminary exploratory analysis), κωδικοποίηση δεδομένων (coding process), προσδιορισμός και ονομασία κατηγοριών (themes) και παρουσίαση ευρημάτων μέσω της δημιουργίας ενός συγκριτικού πίνακα (Creswell, 2011). Στο πλαίσιο της τριγωνοποίησης επιχειρήθηκε, όπως και με τις ανοικτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, ο εντοπισμός, η ταξινόμηση και η ομαδοποίηση των παραγόντων που αφορούν τη σχεδίαση και την υλοποίηση του MOOC. Για να γίνει συγκριτική μελέτη των παραγόντων, που αναδείχθηκαν από τα δεδομένα του ερωτηματολογίου και των συνεντεύξεων, διατηρήθηκε κοινή περιγραφή και σειρά.

Στον Πίνακα 5.13 παρουσιάζονται οι παράγοντες που αναδείχθηκαν, καθώς και κάποια ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι

εντοπίστηκαν οι ίδιοι, πλην ενός, παράγοντες, οι οποίοι είχαν βρεθεί και στο υλικό του ερωτηματολογίου, όπως αποδεικνύεται και από τα αποσπάσματα των απαντήσεων (Σ= Συνεντευξιαζόμενος/η).

Πίνακας 5.13. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC (συνεντεύξεις)

Παράγοντας	Ενδεικτικά αποσπάσματα
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	Σ1 *«…αυτά τα εργαλεία τα συγκεκριμένα ήτανε έτσι πολύ ενδιαφέροντα και πολύ χρήσιμα πιστεύω για τη διδασκαλία των μαθημάτων…»* Σ6 *«…όλα τα εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε μπορούν να εφαρμοστούν μέσα στην τάξη.»*
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	Σ1 *«…ένοιωσα ότι είμαι σε μια κοινότητα εκπαιδευτικών… μέλος μιας κοινότητας ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα...»* Σ8 *«… η συμμετοχή αυτό σου επέτρεπε, πέρα από το να μάθεις το ίδιο το εργαλείο, να αισθάνεσαι ότι όλο αυτό το υλικό παράγεται στο πλαίσιο μιας κοινότητας…»*
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	Σ1 *«…ένα τρόπο δουλειάς τον οποίο μπορώ να χρησιμοποιήσω, να τον εφαρμόσω δηλαδή και στην τάξη και στα μαθήματα.»* Σ4 *«…μπορώ τα μαθήματα τα οποία κάνω στην τάξη να τα υλοποιώ πια με νέες τεχνολογίες που έμαθα…»*
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	Σ4 *«…μπορέσαμε μέσα από κάποια εργαλεία να υλοποιήσουμε κάποια σχέδια μαθημάτων, κάποια σενάρια διδασκαλίας με έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο, μπολιάζοντας τις νέες τεχνολογίες με τις παραδοσιακές τεχνολογίες…»* Σ13 *«…Εγώ, θεωρώ, ότι με αυτά που έμαθα… θα αποδράσω από το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας… μου δίνει τη δυνατότητα να ανανεώσω τη διδασκαλία μου…»*
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	Σ2 *«… με έβαλε ξανά να προβληματιστώ και να πω ότι η εμπλοκή των μαθητών είναι το πιο σημαντικό και ότι το μάθημα πρέπει να βασίζεται σε ενεργητικές μεθόδους και όχι σε απλή επίδειξη γνώσεων και παροχή γνώσεων.»* Σ12 *«… άλλαξε και η πεποίθησή μου ότι τα φιλολογικά μαθήματα … μάλλον μπορούν να γίνουν πολύ πιο ζωντανά και πολύ πιο ενδιαφέροντα και με νέες μεθόδους και εργαλεία να καταφέρω και τους μαθητές να τους κάνω να τα δουν τα πράγματα λίγο πιο όμορφα, πιο θετικά…»*
Συνεργασία με συναδέλφους	Σ1 *«…ένα άλλο δυνατό σημείο ήταν και η ομαδική εργασία που κάναμε … νομίζω ότι ήταν ένα πολύ δυνατό σημείο αυτό… ότι συνεργαστήκαμε εμείς πρώτα σαν εκπαιδευτικοί και ότι αντιμετωπίσαμε κι εμείς μεταξύ μας κάποια … κάποια προβλήματα… τελικά, όμως βγήκε ένα καλό αποτέλεσμα και πήραμε εμπειρίες και από αυτό και από τη συνεργασία.»* Σ2 *«…υπήρξε καλό επίπεδο συνεργασίας στην ομάδα και ακόμη και αν κάποια στιγμή κάποιος δεν μπορούσε να προσθέσει στο συνεργατικό έγγραφο εκείνη την ώρα που το δημιουργούσαμε… έμπαινε σε κάποια άλλη στιγμή… δηλαδή, λειτούργησε τόσο πολύ η προσωπική ευθύνη…»*
Κουλτούρα συνεργασίας	Σ6 *«… μέσα από τη συνεργασία μας καταλάβαμε πόσο … πόσο μπορούμε να συνεργαστούμε και τι καλό αποτέλεσμα μπορούμε να πετύχουμε…»* Σ14 *«Γνώρισα και κάποιους συναδέλφους… που δεν τους ήξερα και μάλιστα συνεργαστήκαμε κιόλας ικανοποιητικά… και είναι πολύ σημαντικό… γιατί… γίνεσαι καλύτερος, παίρνεις πράγματα...»*
Ευελιξία-αυτονομία	Σ15 *«Δυνατό, θετικό σημείο θεωρώ… η ευελιξία του να μπορεί να μπει κάποιος την ώρα που έχει διαθέσιμη… ανάλογα με τη διαθεσιμότητα που έχει…»* Σ16 *«…σου δίνει τη δυνατότητα όποια στιγμή εσύ είσαι διαθέσιμος, όποτε έχεις χρόνο, δύο, τρεις η ώρα μπορεί να είναι τα ξημερώματα, να ασχοληθείς με αυτό.»*
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με	Σ7 *«…από την ανταλλαγή απόψεων με την ομάδα μου… εεε…*

άλλους συμμετέχοντες	*κατάλαβα … κατανόησα τον τρόπο που κατανοεί η ομάδα το μάθημα.»* Σ15 *«Αυτό που κέρδισα είναι… ότι είναι ωραίο να ανταλλάσσουμε απόψεις, γιατί μπορεί εγώ να έχω μια άποψη για ένα θέμα και να ακούσω και την άποψη της συναδέλφου και να δω ότι είναι καλύτερη…»*
Απόκτηση τεχνολογικών δεξιοτήτων	Σ10 *«Πέτυχα να γνωρίσω διαδικτυακά εργαλεία, τα οποία αγνοούσα…»* Σ16 *«Έμαθα καινούργια εργαλεία… για παράδειγμα, το Padlet και το Storybird… τα είχα απλά ακουστά… αλλά δεν είχα καθίσει καθόλου να ασχοληθώ μαζί τους.»*
Αυτοπεποίθηση για την αξιοποίηση ΤΠΕ στη διδασκαλία	Σ1 *«…νοιώθω δηλαδή ότι είμαι πιο καταρτισμένη, πιο… ότι έχω στα χέρια μου πιο πολλούς τρόπους και ψηφιακά εργαλεία να δουλέψω στο σχολείο και να βελτιώσω έτσι την ποιότητα του μαθήματος και … νοιώθω πιο… πιο μορφωμένη…»* Σ2 *«…ξεχωρίζω το συνεργατικό έγγραφο και νομίζω ότι πια είμαι έτοιμη να το εφαρμόσω… σε όλα είμαι έτοιμη αλλά το θεωρώ πιο σημαντικό από όλα τα άλλα. Μου άρεσε πιο πολύ, ταιριάζει σε εμένα.»*
Ευχρηστία πλατφόρμας	Σ2 *«…ήταν μια πάρα πολύ εύκολη πλατφόρμα…»* Σ8 *«…μπορούσες να εστιάσεις στα εργαλεία, χωρίς απώλεια χρόνου να εξοικειωθείς με την πλατφόρμα που ήταν εύχρηστη…»*
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	Σ4 *«…το υλικό το οποίο ανέβαινε ήταν πάρα πολύ σαφές και οι παρουσιάσεις ιδιαίτερα κατανοητές, πολλές φορές δε χρειαζόταν καν να την παρακολουθήσω την παρουσίαση δεύτερη φορά, για να καταλάβω κάτι...»* Σ8 *«Ήτανε όλα πολύ οργανωμένα, πάρα πολύ σαφή τα ζητούμενα, πάρα πολύ ακριβείς και κατατοπιστικές οι οδηγίες που δίνονταν μέσω των βίντεο…»*
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	Σ2 *«… εδώ υπήρχε και το έμψυχο υλικό, δηλαδή οι διαχειριστές με τους οποίους υπήρχε επαφή, … η κατάλληλη ανατροφοδότηση… αυτό ήτανε πάρα πολύ θετικό…»* Σ3 *«…μια πολύ άμεση επαφή ανάμεσα σε εμάς και τους επιμορφωτές, που θεωρώ ότι ήταν συνεχώς δίπλα μας… σε οποιαδήποτε απορία, σε οτιδήποτε δεν κατανοούσα… δεν ένοιωσα, δηλαδή, την παραμικρή ανασφάλεια ή το παραμικρό άγχος…»*
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	Σ3 *«Το Α΄ και Β΄ Επίπεδο για εμένα δεν ήταν ουσιαστικό… ήταν απλά για να πάρουμε ένα χαρτί, για να πούμε ότι έχουμε το Α΄ και Β΄ Επιπέδου… εεε… εδώ πρόκειται για μια ουσιαστική διαδικασία… έμαθα να χρησιμοποιώ κάποια ψηφιακά εργαλεία… με έναν τρόπο πολύ εύκολο… μέσα από πολύ καλά βιντεομαθήματα…»* Σ6 *«στα προηγούμενα σεμινάρια που έκανα, σταθήκαμε σε θεωρητικό επίπεδο, δηλαδή δε μάθαμε να χρησιμοποιούμε πρακτικά τα ψηφιακά εργαλεία… αυτό επίσης θεωρώ πολύ σημαντικό πλεονέκτημα…»*
Ανάληψη ρόλου μαθητή	Σ2 *«Μπήκαμε στο ρόλο των μαθητών και τώρα θα είμαι πολύ πιο υποψιασμένη… τι συμβαίνει στις ομάδες… και όταν βρίσκω τα προβλήματα στις ομάδες, θα θυμάμαι τα δικά μου…»* Σ4 *«Η ομαδική εργασία μου έμεινε, γιατί ήταν κάτι που με έβαλε στο ρόλο του μαθητή και νομίζω ότι εκεί είναι το πιο σημαντικό, ο καθηγητής να έχει περάσει πρώτα από το ρόλο του μαθητή, για να μπορέσει μετά να εφαρμόσει, να διδάξει… αυτά που θέλει.»*
Παιδαγωγικές γνώσεις για αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων	Δεν εντοπίστηκε ο συγκεκριμένος παράγοντας στο υλικό των συνεντεύξεων

Η τελευταία ερώτηση των συνεντεύξεων επεδίωκε τη διερεύνηση των προτάσεων των συμμετεχόντων για το συγκεκριμένο MOOC στο οποίο έλαβαν μέρος αλλά και των προτάσεών τους για βελτιώσεις/αλλαγές, ώστε τα MOOCs να

ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί, που συμμετείχαν στις συνεντεύξεις, πρότειναν:

- τη συχνότερη συμμετοχή τους σε ανοικτά μαθήματα επαγγελματικής ανάπτυξης (Σ1 *«…όσο το δυνατόν να συμμετέχουμε πιο συχνά σε ΑΗΜ.*»),
- την ύπαρξη περισσότερων συνεργατικών δραστηριοτήτων για ενίσχυση της κουλτούρας συνεργασίας των εκπαιδευτικών (Σ1 «… *θα ήθελα να προτείνω, είναι να υπάρχουν περισσότερες συνεργατικές εργασίες… παρά ατομικές, γιατί εκεί είναι που πέρα από τις γνώσεις δοκιμάζεται και η ικανότητά μας να συνεργαστούμε και να συνυπάρξουμε με τους άλλους… περισσότερη συνεργατική δουλειά*»).
- έμφαση στην αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών λόγω της ευελιξίας που παρέχει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και ο πρακτικός τους χαρακτήρας (Σ2 «… *γιατί είναι εξ αποστάσεως και είπαμε τα θετικά πριν, πάνω σε αυτό το θέμα. Επίσης, βασίζονται πάρα πολύ στην πρακτική εξάσκηση, δηλαδή, δεν δίνουν μόνο το υλικό, που μπορείς να το βρεις παντού …*»),
- την αναγκαιότητα διεύρυνσής τους, ώστε να τα παρακολουθούν περιοδικά οι εκπαιδευτικοί (Σ6 «*Θεωρώ ότι θα ήταν απαραίτητο να γίνουν άλλα τέτοιου είδους μαθήματα… είναι η ουσιαστικότερη μορφή επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, νομίζω ότι πρέπει ανά τακτά χρονικά διαστήματα να παρακολουθούμε… να έχουμε τη δυνατότητα να παρακολουθούμε τέτοιου είδους μαθήματα*»).
- διαρκή λειτουργία ανοικτών μαθημάτων, για να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να συνεργάζονται σε θέματα της ειδικότητάς τους (Σ13 «*Κάτι τέτοιο σκέφτομαι, δηλαδή, αν θα μπορούσε να λειτουργεί καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου με συνεργατικές εργασίες πάνω σε διάφορα αντικείμενα και προτάσεις…*»).

5.6 Ανάλυση αναρτήσεων στους χώρους ασύγχρονων συζητήσεων

Οι αναρτήσεις των εκπαιδευτικών στους χώρους συζητήσεων του MOOC αναλύθηκαν με σκοπό να εντοπιστούν, να ομαδοποιηθούν και να ταξινομηθούν οι παράγοντες που οι συμμετέχοντες θεώρησαν σημαντικούς στον σχεδιασμό και την υλοποίηση του συγκεκριμένου ανοικτού μαθήματος. Για να γίνει συγκριτική μελέτη των παραγόντων που αναδείχθηκαν και στο πλαίσιο της τριγωνοποίησης των δεδομένων του ερωτηματολογίου, των συνεντεύξεων και των χώρων ασύγχρονης συζήτησης, διατηρήθηκε κοινή περιγραφή και σειρά.

Ο Πίνακας 5.14 περιέχει τους παράγοντες που αναδείχθηκαν, καθώς και ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων. Εντοπίστηκαν οι ίδιοι, εκτός από έναν, παράγοντες, οι οποίοι είχαν βρεθεί και στο υλικό του ερωτηματολογίου, όπως καταδεικνύουν και τα αποσπάσματα των απαντήσεων (Μ= Μήνυμα Πλατφόρμας).

Πίνακας 5.14. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC (Forum)

Παράγοντας	Ενδεικτικά αποσπάσματα
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	Μ13074 *«Τα διαδικτυακά εργαλεία που μάθαμε ήταν εξαιρετικά χρήσιμα και εύχρηστα.»* Μ13232 *«…εστίαζε σε πέντε συγκεκριμένα εργαλεία, εύχρηστα, εξαιρετικά χρήσιμα και ποικιλοτρόπως αξιοποιήσιμα στα γλωσσικά μαθήματα…»*
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα	Μ12902 *«Το αίσθημα του «ανήκειν» γειώνεται μέσα από τον*

εκπαιδευτικών	*διάλογο και τη διαπίστωση ότι τα προβλήματα, οι αγωνίες, οι στόχοι είναι κοινοί.»* Μ13036 *«…με το ΑΗΜ ένιωσα ότι ανήκω σε μια μεγάλη ομάδα, σε μια "μεγάλη οικογένεια," της οποίας τα μέλη έχουν παρόμοια προβλήματα και ανάγκες, ιδέες και στόχους.»*
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	Μ12902 *«Οργανική σύνδεση της γνώσης που αποκτήθηκε με τις διδακτικές ανάγκες και πρακτικές της σχολικής ζωής.»* Μ12905 *«Πραγματικά έμαθα παρά πολλά πράγματα που εύκολα εφαρμόστηκαν στην πράξη…»*
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	Μ12923 *«…δεν είναι τόσο η έμφαση που δώσαμε στις νέες τεχνολογίες και η ενσωμάτωσή τους στη διδακτική πράξη, αλλά η αλλαγή αυτής καθ' αυτής της διδακτικής μας πράξης…»* Μ13020 *«Οι γνώσεις που μας προσφέρατε σίγουρα θα αλλάξουν τον μέχρι πρότινος τρόπο διδασκαλίας μου καθώς αναμφίβολα θα τις εντάξω μέσα στο μάθημα.»*
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	Μ12953 *«… χρήσιμες γνώσεις και μεθόδους, τις οποίες θα εφαρμόσω στα γλωσσικά μαθήματα.»* Μ13088 *«…μας βοήθησε να κάνουμε το μάθημά μας τέτοιο, ώστε να κινητοποιεί περισσότερους μαθητές να εμπλακούν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία…»*
Συνεργασία με συναδέλφους	Μ13063 *«Ο αρχικός δισταγμός μέσω της άψογα οργανωμένης καθοδήγησης μετουσιώθηκε σε απολαυστική μάθηση και δημιουργική συνεργασία.»* Μ13244 *«Αποκομίσαμε πολλαπλά οφέλη, όχι μόνο λόγω της εκμάθησης των εύχρηστων και ελκυστικών διαδικτυακών εργαλείων, αλλά και της πολύ ενδιαφέρουσας συμμετοχής και συνεργασίας των συνεκπαιδευομένων σε αυτά.»*
Κουλτούρα συνεργασίας	Μ12937 *«Επίσης συνεργάστηκα με αξιόλογους συναδέλφους και προσβλέπω σε μια νέα συνεργασία.»* Μ12988 *«Πέρα από τις γνώσεις που αποκόμισα, συνειδητοποίησα ότι τελικά οι φιλόλογοι μπορούν να συνεργαστούν και μάλιστα με πολύ καλά αποτελέσματα.»*
Ευελιξία-αυτονομία	Μ13062 *«Ιδίως για εμάς που ζούμε και εργαζόμαστε στην επαρχία και η μετακίνηση μας σε κάποιο αστικό κέντρο για τη συμμετοχή μας σε κάποιο εκπαιδευτικό σεμινάριο είναι δύσκολη και αδύνατη, το ΑΗΜ αποτέλεσε μια ευκαιρία να υπερκεραστούν τέτοια ουσιαστικά εμπόδια.»* Μ13104 *«Μπόρεσα να παρακολουθήσω από την ορεινή Κορινθία έχοντας ταυτόχρονα πολλές επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις…»*
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	Μ12898 *«…ήταν πολύ σημαντική … η ανταλλαγή απόψεων και οι συνεργατικές εργασίες με άτομα που δεν τα γνώριζες πριν …».* Μ12909 *«…η "σχεδόν υποχρεωτική" συμμετοχή όλων μας στα forum συζητήσεων συνετέλεσε στη γόνιμη ανταλλαγή απόψεων και στην ευχερέστερη - μέσω της αλληλεπίδρασης - εκπόνηση των εργασιών.»*
Απόκτηση τεχνολογικών δεξιοτήτων	Μ12998 *«Έμαθα τεχνικές και εργαλεία που δεν γνώριζα με έναν ευέλικτο τρόπο που ταιριάζει σε μαχόμενους φιλόλογους.»* Μ13020 *«Το ανοικτό ηλεκτρονικό μάθημα μας πρόσφερε πλούσιες γνώσεις. Προσωπικά ήρθα σε επαφή με διαδικτυακά εργαλεία που δεν γνώριζα και δεν είχα κάνει χρήση έως τώρα.»*
Αυτοπεποίθηση για την αξιοποίηση ΤΠΕ στη διδασκαλία	Μ12909 *«…αποκόμισα πολύτιμες εμπειρίες και γνώσεις πάνω σε διαδικτυακές εφαρμογές που θα αποδειχθούν εξαιρετικά χρήσιμες στο διδακτικό μου έργο…»* Μ13104 *«Ελάχιστα από αυτά χρησιμοποίησα στην τάξη τη φετινή σχολική χρονιά, όμως νοιώθω έτοιμη τα περισσότερα να τα χρησιμοποιήσω του χρόνου.»*
Ευχρηστία πλατφόρμας	Μ12876 *«…εύχρηστη πλατφόρμα… μπορέσαμε γρήγορα να εξοικειωθούμε…»* Μ13011 *«Πλατφόρμα εύκολη στη χρήση της.»*
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	Μ12890 *«Η οργάνωση και λειτουργία του συγκεκριμένου προγράμματος ήταν και είναι άριστη…»*

	Μ13232 *«… πολύ καλή η οργάνωση και τα βιντεομαθήματα (βήμα-βήμα) βοήθησαν στην εξοικείωσή μας με τα διαδικτυακά εργαλεία σε μεγάλο βαθμό…»*
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	Μ12883 *«…συνεχής παρουσία και στήριξη από τους διοργανωτές…»* Μ12898 *«Ήταν πολύ σημαντικό για μένα που η πρώτη εμπειρία ενός ανοικτού ηλεκτρονικού σεμιναρίου ήταν τόσο θετική. Πολύ καλή οργάνωση, αμεσότητα, ευαισθησία και κατανόηση από τους εκπαιδευτές…»*
Πρακτικός χαρακτήρας ΜΟΟC	Μ12941 *«Ήταν μια ενδιαφέρουσα εμπειρία… με άμεση, πρακτική εφαρμογή ...»* Μ13232 *«… μεγάλα πλεονεκτήματα… η πρακτική άσκηση σε κάθε εργαλείο (εργασία), …»*
Ανάληψη ρόλου μαθητή	Μ12898 *«Αποκτήσαμε έτσι και ενσυναίσθηση, αφού κατανοήσαμε και τη θέση των μαθητών μας όταν εντάσσονται σε ομάδες.»* Μ13150 *«Επίσης, θα ήθελα να επισημάνω … και τη δυνατότητα που μας δόθηκε μέσω των εργασιών να μπούμε στο ρόλο των μαθητών…»*
Παιδαγωγικές γνώσεις για αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων	Δεν εντοπίστηκε ο συγκεκριμένος παράγοντας στο υλικό των αναρτήσεων στους χώρους συζήτησης

Οι φιλόλογοι κατέθεσαν στους χώρους συζητήσεων του ανοικτού μαθήματος τις απόψεις τους και για το ενδεχόμενο αξιοποίησης των Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών εν γένει, υποστηρίζοντας ότι:

- τα MOOCs αποτελούν τον καταλληλότερο τρόπο διοργάνωσης προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Μ12909 «*Πράγματι τα Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα αποτελούν τον σύγχρονο τρόπο επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Επειδή λειτουργούν σε ασύγχρονη πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης και δεν απαιτούν τη φυσική παρουσία των επιμορφούμενων, συντελούν στην εξοικονόμηση χρόνου, που είναι και το ζητούμενο στην εποχή μας. Παρέχουν απίστευτη ευελιξία και προσαρμόζονται στον ελεύθερο προσωπικό χρόνο του κάθε εκπαιδευτικού.*»),
- παρέχουν ευελιξία ως προς την παρακολούθηση (Μ12996 «*Ο ρόλος των ανοιχτών ηλεκτρονικών μαθημάτων είναι πολύ σημαντικός, γιατί θεωρώ πως οι εκπαιδευτικοί διψούν για επιμόρφωση. Μας δίνουν τη δυνατότητα να εργαστούμε και να μάθουμε εξ αποστάσεως, να δουλέψουμε όταν μπορούμε και έχουμε ελεύθερο χρόνο.*»),
- δεν απαιτούν τη φυσική παρουσία των συμμετεχόντων σε συγκεκριμένο χώρο διεξαγωγής του μαθήματος (Μ13007 «*Τα ΑΗΜ και ιδιαίτερα εκείνα που αναφέρονται στην εκπαίδευση κατά την άποψή μου: α) είναι ένας ευέλικτος τρόπος μάθησης β) δίνουν τη δυνατότητα αλληλεπίδρασης, συνεργασίας και ευρείας ανταλλαγής απόψεων (όπως έγινε στο τρέχον σεμινάριο) γ) δίνουν τη δυνατότητα σχηματισμού δικτύων επικοινωνίας δ) διαμορφώνουν κοινότητες μάθησης με κοινούς στόχους, σκοπούς ε) δημιουργούν υποστηρικτικό πλαίσιο μάθησης στ) παρέχουν μαθησιακά κίνητρα ζ) δύνανται να αποτελέσουν δημιουργικό ερέθισμα για αιτήματα ανάπτυξης "διαφορετικών-εναλλακτικών" προγραμμάτων σπουδών στο ελληνικό σχολείο η) μπορούν να συμπεριλάβουν με δημοκρατικό τρόπο όλους όσοι ενδιαφέρονται να συμμετέχουν, ξεπερνώντας αποστάσεις και οποιαδήποτε άλλου είδους εμπόδια και αποκλεισμούς θ) μπορούν να αφήνουν περιθώρια αυτενέργειας στους επιμορφούμενους, <u>όμως</u>: ι)*

ο χαρακτήρας τους είναι αποσπασματικός ια) μπορεί να μη σχετίζονται με ένα ευρύτερο παιδαγωγικό πλαίσιο ιβ) είναι δυνατό να καλύπτουν περιστασιακά ανάγκες και ενδιαφέροντα αλλά να μην έχουν συνέχεια και ως εκ τούτου να μην εντάσσονται λειτουργικά σε ένα ευρύτερο παιδαγωγικό σχεδιασμό άρα η χρήση τους και η χρησιμότητά τους να φθίνει. Τα "εργαλεία δεξιοτήτων" και όλα τα προσφερόμενα στα ΑΗΜ είναι αναμφισβήτητα σημαντικά, αρκεί να γνωρίζει ο επιμορφούμενος σε τι πλαίσιο και με ποια κριτήρια θα τα προσαρμόσει στην καθημερινή του εκπαιδευτική διαδικασία ώστε να γίνονται "ωφέλιμα" για τον ίδιο και τους μαθητές του. Διαφορετικά, υπάρχει κίνδυνος να οδηγηθούμε σε μια "λογική συσσώρευσης εμπειριών και βεβαιώσεων" που μόνο κοντόφθαλμη και περιοριστική για την εκπαιδευτική πράξη μπορεί να είναι. Σε αυτό φυσικά δε θα φταίνε, παρά οι χρήστες τους και όχι τα ίδια τα ΑΗΜ.»),

- συμβάλλουν στη δημιουργία κοινοτήτων εκπαιδευτικών (Μ13187 «*Τα ΑΗΜ πέρα από τα διδακτικά και παιδαγωγικά οφέλη που προσφέρουν στους συμμετέχοντες, διαμορφώνουν μια διαδικτυακή κοινότητα εκπαιδευτικών, πρόθυμων να συνεργαστούν και να μοιραστούν τις εργασίες/ιδέες τους.*») και
- δίνουν τη δυνατότητα στον κάθε συμμετέχοντα να ακολουθήσει τον δικό του ρυθμό μάθησης (Μ13161 «*Ιδιαίτερα σημαντικός ο ρόλος των Ανοικτών Ηλεκτρονικών μαθημάτων στη δουλειά του εκπαιδευτικού. Η επιμόρφωση εξ αποστάσεως συνδυάζει την επιβεβλημένη πλέον διά βίου εκπαίδευση και την ευελιξία να εκπαιδευτούμε στον προσωπικό μας ελεύθερο χρόνο. Ακόμη, η ανατροφοδότηση των επιμορφωτών αλλά και οι συζητήσεις μεταξύ των συνεπιμορφούμενων δίνουν δυναμική προοπτική στα ΑΗΜ.*»).

5.7 Συμπεράσματα πιλοτικής έρευνας

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων της πιλοτικής έρευνας ανέδειξε σημαντικές πληροφορίες σχετικά με:

α) τους παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης των Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων που θεωρούνται σημαντικοί για την αποτελεσματικότητά τους και

β) τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την προστιθέμενη αξία της χρήσης των Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων στην επαγγελματική τους ανάπτυξη.

Στον Πίνακα 5.15 αποτυπώνονται συγκεντρωτικά παράγοντες, οι οποίοι αναδείχθηκαν από την τριγωνοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και αφορούν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του πιλοτικού ΜΟΟC επαγγελματικής ανάπτυξης φιλολόγων.

Πίνακας 5.15. Συγκεντρωτικός πίνακας παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης

Παράγοντας	Ανάλυση δεδομένων ερωτηματολογίου	Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων	
		Συνεντεύξεις	Ασύγχρονες συζητήσεις
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	✓	✓	✓
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	✓	✓	✓
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	✓	✓	✓
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	✓	✓	✓
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	✓	✓	✓
Συνεργασία με συναδέλφους	✓	✓	✓
Κουλτούρα συνεργασίας	✓	✓	✓
Ευελιξία-αυτονομία	✓	✓	✓
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	✓	✓	✓
Απόκτηση τεχνολογικών δεξιοτήτων	✓	✓	✓
Αυτοπεποίθηση για την αξιοποίηση ΤΠΕ στη διδασκαλία	✓	✓	✓
Ευχρηστία πλατφόρμας	✓	✓	✓
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	✓	✓	✓
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	✓	✓	✓
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	✓	✓	✓
Ανάληψη ρόλου μαθητή	✓	✓	✓
Παιδαγωγικές γνώσεις για αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων	✓	-	-

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων είχε πολύ θετική άποψη για τους παράγοντες σχεδιασμού του μαθήματος. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί αξιολόγησαν θετικά α) το περιεχόμενο του MOOC και τη σύνδεση με τη διδακτική πράξη, β) την κατάλληλη οργάνωση θεματικών ενοτήτων με σαφείς μαθησιακούς στόχους, γ) τη συνεισφορά των βιντεομαθημάτων για την εξοικείωση με τα διαδικτυακά εργαλεία κάθε ενότητας, δ) την καταλληλότητα του εκπαιδευτικού και υποστηρικτικού υλικού και ε) την καταλληλότητα των ατομικών και συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν. Τα ευρήματα φαίνεται να επιβεβαιώνουν στοιχεία άλλων ερευνών για τη σημασία της αναφοράς του εκπαιδευτικού περιεχομένου των ανοικτών μαθημάτων στην εκπαιδευτική πράξη (Mabuan et al., 2018· Ngeze & Sridhar, 2019), καθώς και για την αξιοποίηση των βιντεομαθημάτων ως καθοριστικού παράγοντα της διαδικασίας μάθησης στα MOOCs (Chen et al., 2017).

Σε σχέση με τους παράγοντες υλοποίησης που συνέβαλαν στην αποτελεσματικότητα του MOOC, εκτός από τη σημασία της θεματικής οργάνωσης, αναδείχθηκε η σημασία της κατάλληλης χρονικής διάρθρωσης του περιεχομένου και των εργασιών που καλούνται να υλοποιήσουν οι συμμετέχοντες σε ένα TPD-MOOC. Το εύρημα αυτό συμφωνεί με προηγούμενες έρευνες, οι οποίες αναφέρουν ότι ο παράγοντας του χρόνου είναι ο σημαντικότερος για την ποιότητα ενός MOOC (Alemán et al., 2015) και ότι ο επαρκής χρόνος μελέτης αποτελεί κρίσιμο στοιχείο σχεδιασμού στα ανοικτά μαθήματα (Silvia, 2015).

Οι ατομικές εργασίες συνέβαλαν στην κατανόηση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών χαρακτηριστικών των συγκεκριμένων διαδικτυακών εργαλείων που μπορούν να αξιοποιηθούν στην πράξη για τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Τα ευρήματά μας επιβεβαιώνουν τη σημασία της σύνδεσης του περιεχομένου των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης και επιμόρφωσης

εκπαιδευτικών με την εφαρμογή στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική (Cinganotto & Cuccurullo, 2019· Falkner et al., 2018· Ngeze & Sridhar, 2019· Kennedy & Laurillard, 2019· Taranto & Arzarello, 2019). Διαφαίνεται ότι η ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευτικών σε TPD-MOOCs, σε συνδυασμό με τις δυνατότητες αξιοποίησης του περιεχομένου στη διδακτική πράξη, μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση της επαγγελματικής τους αυτοπεποίθησης και στην υιοθέτηση εκπαιδευτικών στρατηγικών που έχουν ήδη εφαρμόσει ως εκπαιδευόμενοι.

Οι εκπαιδευτικοί του δείγματος θεώρησαν σημαντικό τον ρόλο του forum ασύγχρονων συζητήσεων για την επίλυση αποριών και τεχνικών δυσκολιών, την ανταλλαγή ιδεών, την παροχή βοήθειας και λήψη υποστήριξης από τους συναδέλφους τους αλλά και από τους συντονιστές του μαθήματος. Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνουν ευρήματα πρόσφατων μελετών που αφορούν διαδικτυακά προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (π.χ. Bonafini, 2018· Cinganotto & Cuccurullo, 2019· Philipsen et al.,2019a) σχετικά με την αξιοποίηση των ασύγχρονων συζητήσεων για επικοινωνία των εκπαιδευομένων, παροχή αλληλοβοήθειας και υποστήριξη μεταξύ τους.

Η συνεργασία και η καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας, που επιδιώχθηκε, αποτιμήθηκε θετικά και οι εκπαιδευτικοί με την ιδιότητα των εκπαιδευομένων εντός του μαθήματος «μπήκαν» στη θέση των μαθητών τους και συνειδητοποίησαν στην πράξη τις δυσκολίες συνεργασίας, κάτι που θα τους φανεί χρήσιμο στη συνέχεια κατά τη διδασκαλία τους. Επομένως, μέσα από τα MOOCs δύναται να παρέχεται η κατάλληλη προετοιμασία και υποστήριξη των εκπαιδευτικών, ώστε να αξιοποιούν συνεργατικές δραστηριότητες, για να οικοδομήσουν μια νέα κουλτούρα αλληλεπιδραστικής μάθησης, η οποία είναι πολύ σημαντική για την εκπαίδευση του 21ου αιώνα και μπορεί να μεταφερθεί στις πρακτικές μάθησης των δικών τους μαθητών (Τζιμογιάννης, 2019).

Η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια κοινότητα μάθησης αναφέρθηκε πολύ συχνά στις απαντήσεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και δόθηκε από αυτούς μεγάλη έμφαση στη σημασία που είχε η διαμοίραση εκπαιδευτικού υλικού στην ολομέλεια και η ανατροφοδότηση με αφορμή το υλικό αυτό. Όπως αναφέρεται και στη βιβλιογραφία (Henderson, 2007· King et al., 2010· Tsiotakis & Jimoyiannis 2016) οι εκπαιδευτικοί, για να συνεργαστούν με επιτυχία εντός των κοινοτήτων μάθησης, πρέπει να αφιερώσουν χρόνο, να εργαστούν συνειδητά για την επίτευξη των κοινών στόχων της κοινότητας, να εμπιστευτούν τους συναδέλφους τους, να συνεργαστούν μαζί τους και να διαμοιραστούν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους. Το εύρημα αυτό συμφωνεί με αυτά άλλων ερευνών, ότι, για να μαθαίνουν αποτελεσματικά οι εκπαιδευτικοί, χρειάζονται την αίσθηση της ομάδας (Prestridge & Tondeur, 2015), καθώς και ότι η δημιουργία κοινότητας μάθησης ενισχύει τη δέσμευση και ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να εφαρμόσουν το περιεχόμενο των MOOCs στο επαγγελματικό τους περιβάλλον (Falkner et al., 2017).

Αναφορικά με την προστιθέμενη αξία των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι τα MOOCs είναι η καταλληλότερη επιλογή, γιατί α) διαθέτουν ευελιξία ως προς τον χρόνο και τον τόπο παρακολούθησης, β) είναι δωρεάν, γ) επιτρέπουν και ενισχύουν τη συνεργασία και την αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων, δ) δίνουν τη δυνατότητα σχηματισμού

κοινοτήτων μάθησης με κοινούς στόχους και ε) παρέχουν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο μάθησης.

Στον Πίνακα 5.16 παρουσιάζονται οι κατηγορίες και οι παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC, όπως αναδείχθηκαν από την ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων της πιλοτικής έρευνας, καθώς και η σύνδεσή τους με τα ερευνητικά ερωτήματα της διατριβής.

Πίνακας 5.16. Παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC (ποιοτική και ποσοτική ανάλυση)

Ερευνητικοί άξονες	Κατηγορίες	Παράγοντες
Στόχοι και ανάγκες συμμετεχόντων	Προσωπικό και επαγγελματικό ενδιαφέρον	Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη
		Ευελιξία-αυτονομία
Σχεδιασμός MOOC	Παράγοντες σχεδίασης	Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC
		Ευχρηστία πλατφόρμας
		Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC
Υλοποίηση MOOC	Εκπαιδευτικές στρατηγικές	Πρακτικός χαρακτήρας MOOC
		Ανάληψη ρόλου μαθητή
	Επικοινωνία και αλληλεπίδραση	Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες
		Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές
	Συνεργασία	Συνεργασία με συναδέλφους
		Κουλτούρα συνεργασίας
		Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών
Αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης	Αλλαγή παιδαγωγικών αντιλήψεων και διδακτικών πρακτικών	Απόκτηση τεχνολογικών δεξιοτήτων
		Παιδαγωγικές γνώσεις για αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων
		Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη
		Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας
		Αυτοπεποίθηση για την αξιοποίηση ΤΠΕ στη διδασκαλία

5.8 Η ανάγκη μελέτης της συνεργατικής γραφής στην κύρια έρευνα

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πιλοτικής έρευνας οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί θεώρησαν ότι στην αποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου μαθήματος συνέβαλαν κατά κύριο λόγο: α) η σύνδεση του περιεχομένου του MOOC με τη διδακτική πράξη, β) ο προσανατολισμός στην πρακτική εφαρμογή των συγκεκριμένων ψηφιακών εργαλείων και γ) η κουλτούρα συνεργασίας που καλλιεργήθηκε κατά τη διεξαγωγή του MOOC, καθώς εκπαιδευτικοί άγνωστοι μεταξύ τους συνεργάστηκαν έχοντας κοινούς στόχους. Τα στοιχεία αυτά συνιστούν σημαντικές παραμέτρους για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση MOOCs και αξιοποιήθηκαν στη φάση της κύριας έρευνας.

Επίσης, κατέστη σαφές ότι βασικό παράγοντα επιτυχίας ενός TPD-MOOC αποτελεί η επιλογή ενδιαφέροντος και χρήσιμου μαθησιακού αντικειμένου, που θα λειτουργήσει ως κίνητρο για τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών.

Αξιοποιώντας τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την παράλληλη μελέτη της σύγχρονης βιβλιογραφίας σχετικά με τις σύγχρονες μεθόδους και στρατηγικές διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι είναι σκόπιμο και έχει ενδιαφέρον να επεκταθεί η έρευνά μας στην κατεύθυνση ενός νέου MOOC για τη χρήση της συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Το θέμα της συνεργατικής γραφής είχε ήδη τεθεί, έστω συνοπτικά,

κατά την εφαρμογή του πιλοτικού MOOC, κατά την 4η εβδομάδα στη θεματική ενότητα με την εξοικείωση των συμμετεχόντων με τα Google Docs.

Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τη συνεργατική γραφή και το συγκεκριμένο διαδικτυακό εργαλείο ήταν πολύ θετικές:

Ε108: «*Ειδικά τα google docs πιστεύω ότι είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο για αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών ειδικά στα γραπτά κείμενα.*»,

Σ2: «*Εγώ από όλα τα ψηφιακά εργαλεία ξεχώρισα το συνεργατικό έγγραφο… λειτούργησε πάρα πολύ ενθαρρυντικά και το ίδιο πιστεύω ότι θα γίνει και στους μαθητές… είναι κάτι που θα τους αρέσει πάρα πολύ…*»,

Μ6516: «*Τα συνεργατικά έγγραφα δίνουν μια άλλη διάσταση στη διδασκαλία και εισάγουν τον ασύγχρονο τρόπο εργασίας στα εκπαιδευτικά δεδομένα. Να και κάτι που θα έπρεπε να έχουν όλα τα διαδικτυακά εργαλεία: να προωθούν το συνεργατικό μοντέλο. Με αυτόν τον τρόπο προάγεται ο διάλογος, η συνεργασία, τα εποικοδομητικά σχόλια και τελικά προκύπτει ένα συνολικό αποτέλεσμα που ευχαριστεί όλους τους "συνεργάτες".*».

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συνεργατική γραφή δεν διδάσκεται ως ανεξάρτητο γνωστικό αντικείμενο στα Τμήματα Φιλολογίας, παρότι θεωρείται ιδιαίτερα ενδιαφέρον από τους εν ενεργεία φιλολόγους. Για όλους τους παραπάνω λόγους επιλέχθηκε ως αντικείμενο του MOOC της κύριας έρευνας, η συνεργατική γραφή μέσω διαδικτυακών εργαλείων ενταγμένη στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Η πρακτική εξάσκηση των συμμετεχόντων στο εκπαιδευτικό υλικό του ανοικτού μαθήματος αποτέλεσε επιλογή σχεδιασμού και υλοποίησης και του κύριου MOOC. Οι εκπαιδευτικοί επιστρέφουν με αυτοπεποίθηση στην τάξη και υιοθετούν με μεγαλύτερη ευκολία νέες μεθόδους διδασκαλίας, όταν προηγουμένως τις έχουν οι ίδιοι (πρακτικά) εφαρμόσει (Darling-Hammond al., 2017).

Τα θετικά αποτελέσματα της συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων και η αντίληψη ότι η συνεργασία με συναδέλφους στο πλαίσιο της διεξαγωγής εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ενισχύει την επαγγελματική τους αυτοπεποίθηση συνέβαλαν στην τελική απόφαση υλοποίησης του συνεργατικού μαθήματος. Ενδεικτικά είναι τα παρακάτω αποσπάσματα:

Ε20: *«… διαπίστωσα στην πράξη πόσο σημαντική και εποικοδομητική για το εκπαιδευτικό μας έργο είναι η συνεργασία και η ανταλλαγή απόψεων μεταξύ συναδέλφων.*»,

Σ13: «*… ήδη κάναμε μία συνεργατική εργασία … μακάρι να μπορούσανε να γίνουνε περισσότερες οι συνεργατικές εργασίες…*»,

Μ13011: «*Εξαιρετική εμπειρία στη διαδικασία της επαγγελματικής μου ανάπτυξης. ... Θεωρώ υποχρέωσή μου να ευχαριστήσω τους/τις επιμορφούμενους/ες για τις ιδέες και τις απόψεις που διατύπωσαν γιατί πολλές από αυτές θα μου είναι χρήσιμες στη διδακτική και παιδαγωγική μου πρακτική.*».

Για τους λόγους αυτούς, οδηγηθήκαμε στην επιλογή του σχεδιασμού ενός εξ ολοκλήρου συνεργατικού ανοικτού μαθήματος. Η απόφαση αυτή λήφθηκε με μεγάλη επιφύλαξη και προβληματισμό, καθώς η αδυναμία ή η δυσκολία

συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών θα μπορούσε να υπονομεύσει την επιτυχία του ερευνητικού εγχειρήματος. Από την άλλη μεριά, εκτιμήθηκαν οι θετικές απόψεις αρκετών συμμετεχόντων στο πιλοτικό μάθημα που δείχνουν ότι η συγκεκριμένη ομάδα φιλολόγων είναι έτοιμη και επιθυμεί να εντάξει συνεργατικές δραστηριότητες στα γλωσσικά μαθήματα.

Κεφάλαιο 6: Σχεδιασμός και υλοποίηση κύριας έρευνας

6.1 Στόχοι κύριας έρευνας

Αξιοποιώντας τα ερευνητικά αποτελέσματα και τα συμπεράσματα της πιλοτικής έρευνας σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε ένα νέο MOOC για φιλολόγους με τίτλο «Διαδικτυακές Εφαρμογές και Συνεργατική Γραφή στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας». Κύριος στόχος ήταν η ενίσχυση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών στην αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας. Η νέα έρευνα σχεδιάστηκε με σκοπό την επαναληπτική μελέτη των παραγόντων σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσματικότητας των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών σε ένα συνεργατικό πλαίσιο συμμετοχής, το οποίο απαιτούσε και διαμόρφωσε τελικά η πραγμάτευση της συνεργατικής γραφής ως παιδαγωγικής στρατηγικής για τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

6.2 Σχεδιασμός MOOC κύριας φάσης

Στον Πίνακα 6.1 περιγράφονται οι άξονες και οι παράγοντες σχεδιασμού του ανοικτού μαθήματος της κύριας φάσης, αξιοποιώντας τα συμπεράσματα της πιλοτικής φάσης και σύμφωνα με το πλαίσιο προδιαγραφών σχεδιασμού ανοικτών ψηφιακών μαθημάτων (Τζιμογιάννης, 2015β· 2017).

Πίνακας 6.1. Άξονες και παράγοντες σχεδιασμού MOOC κύριας φάσης

Άξονες	Παράγοντες σχεδιασμού
Οργάνωση	• Παρουσίαση της ταυτότητας και των στόχων του μαθήματος • Οργάνωση υλικού σε επτά θεματικές ενότητες • Παρουσίαση μαθησιακών στόχων ανά θεματική ενότητα • Οδηγίες μελέτης και εργασιών ανά θεματική ενότητα • Δραστηριότητες και παραδοτέα ανά θεματική ενότητα
Εκπαιδευτικό υλικό	• Βίντεο εξοικείωσης με τη χρήση της πλατφόρμας Open eClass • Εκπαιδευτικό υλικό ανά θεματική ενότητα - παρουσίαση των Google Docs (τεχνολογική & παιδαγωγική διάσταση) - βιντεομαθήματα εξοικείωσης με τα Google Docs - παρουσίαση καλών πρακτικών χρήσης των Google Docs
Μαθησιακές δραστηριότητες	• Ομαδικές-συνεργατικές εργασίες με χρήση των Google Docs (υποχρεωτικά) • Συμμετοχή εκπαιδευτικών στους χώρους συζητήσεων - αλληλογνωριμία και ασύγχρονη επικοινωνία συμμετεχόντων - υποστήριξη, επίλυση απορίων και τεχνικών προβλημάτων από ομότιμους - συνεργασία συμμετεχόντων (ομάδες εργασίας) - αναστοχασμός και συμπεράσματα από τη χρήση των Google Docs
Υποχρεώσεις συμμετεχόντων	• Ενεργητική συμμετοχή στις μαθησιακές δραστηριότητες - Εργασίες με άμεση αναφορά στη σχολική τάξη - Συμμετοχή στις συζητήσεις κάθε ενότητας - Συμμετοχή σε ομάδες εργασίας από την έναρξη του ανοικτού μαθήματος - Ανάπτυξη κουλτούρας αλληλεπίδρασης και συνεργασίας
Αξιολόγηση	• Υλοποίηση εβδομαδιαίων συνεργατικών εργασιών (σε ποσοστό 100%) • Συμμετοχή στις ηλεκτρονικές συζητήσεις • Συμμετοχή σε ομαδικές-συνεργατικές εργασίες

Ενώ κατά το πιλοτικό ανοικτό μάθημα οι συνεργατικές δραστηριότητες κάθε ενότητας είχαν σχεδιαστεί ως προαιρετικές, κατά τον σχεδιασμό του μαθήματος της κύριας φάσης υιοθετήθηκε η προσέγγιση της Storch (2011), σύμφωνα με την οποία η συνεργατική γραφή ενισχύει την ανάπτυξη δεξιοτήτων γραφής και χρήσης της γλώσσας, αξιοποιώντας τη συζήτηση και τη διαπραγμάτευση στην ομάδα

σχετικά με τις γλωσσικές επιλογές που μπορούν να βελτιώσουν ένα κοινό κείμενο. Στο πλαίσιο αυτό, οι εβδομαδιαίες δραστηριότητες που ανατέθηκαν ήταν αποκλειστικά συνεργατικές.

Προωθήθηκε η αλληλεπίδραση και η συνεργασία με στόχο τη δημιουργία μιας κοινότητας εκπαιδευτικών γύρω από το ανοικτό μάθημα και τη δημιουργία πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού για τη συνεργατική μάθηση στα γλωσσικά μαθήματα. Οι συμμετέχοντες, σε επίπεδο ομάδας, μπορούσαν να επιλέξουν το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων συνεργατικής γραφής, να αλληλεπιδράσουν μεταξύ τους και να συνδημιουργήσουν τα παραδοτέα κείμενα των εβδομαδιαίων δραστηριοτήτων σε Google Docs. Για την υποστήριξη των συμμετεχόντων, εκτός από το εκπαιδευτικό υλικό ανά ενότητα, είχαν δημιουργηθεί και χώροι ασύγχρονων συζητήσεων, στην ολομέλεια και στις ομάδες, με θεματολογία αντίστοιχη με αυτή του πιλοτικού MOOC.

Το MOOC της κύριας φάσης φιλοξενήθηκε στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης Open e-Class 3.0. Στο Σχήμα 6.1 δείχνεται η αρχική σελίδα του ανοικτού μαθήματος της κύριας φάσης.

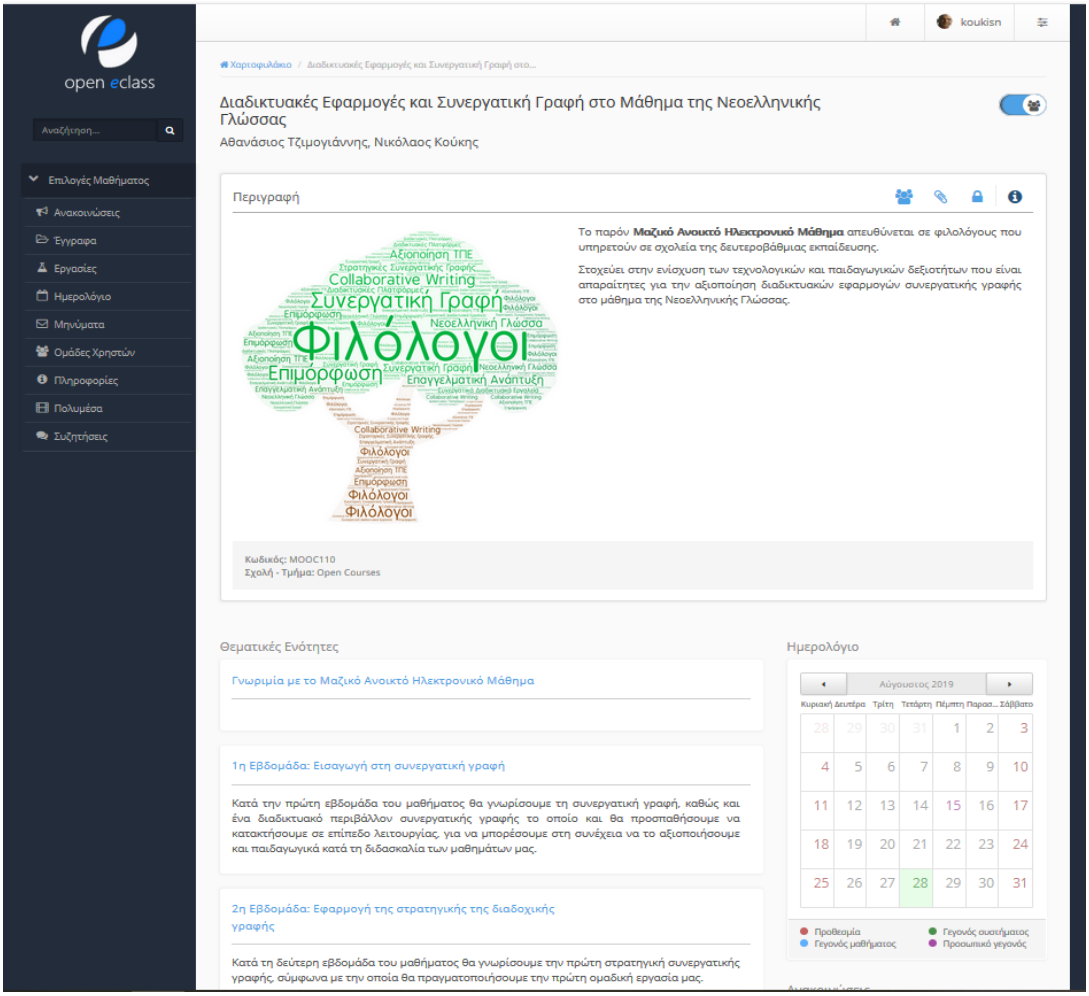

Σχήμα 6.1. Η αρχική σελίδα του MOOC συνεργατικής γραφής

Αξιοποιώντας και σε αυτή τη φάση τις δυνατότητες της πλατφόρμας Open eClass οι συντονιστές του μαθήματος επεδίωξαν:

- τη δημιουργία κλίματος συνεργασίας ενθαρρύνοντας και υποστηρίζοντας διαρκώς τους συμμετέχοντες, προκειμένου να διαμοιραστούν τις εμπειρίες τους με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους και με την ολομέλεια,
- την παροχή ανατροφοδότησης αναδεικνύοντας όσο γίνεται τα θέματα συζήτησης που απασχολούσαν τους εκπαιδευτικούς και σχετίζονταν με την αξιοποίηση των Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας,
- την ανάρτηση μηνυμάτων στους χώρους συζητήσεων των επιμέρους ομάδων και της ολομέλειας, για να κινητοποιήσουν τους συμμετέχοντες,
- την αντιμετώπιση και επίλυση προβλημάτων στην επικοινωνία των εκπαιδευομένων,
- την προτροπή των συμμετεχόντων για ανάληψη πρωτοβουλιών και ρόλων στην ομάδα, για να επιτευχθεί ουσιαστική αλληλεπίδραση,
- τον αναστοχασμό σε απόψεις κάποιων συζητήσεων προσπαθώντας να πετύχουν τον προβληματισμό των εκπαιδευομένων για την προστιθέμενη αξία της χρήσης των Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Η προσπάθεια αυτή συνέβαλε σημαντικά στη δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων για την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευτικών και την ποιοτική συνεργασία τους.

6.3 Υλοποίηση MOOC κύριας φάσης

Το νέο MOOC υλοποιήθηκε κατά το διάστημα από τις 22 Ιανουαρίου 2018 έως τις 18 Μαρτίου 2018. Η ενημέρωση και πρόσκληση συμμετοχής των εκπαιδευτικών/φιλολόγων έγινε με επίσημη επιστολή εκδήλωσης ενδιαφέροντος προς τους φιλολόγους των σχολικών μονάδων, μέσω των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Αττικής, Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας, Λακωνίας, Μεσσηνίας, Αχαΐας, Ηλείας και Αιτωλοακαρνανίας. Δήλωσαν συμμετοχή και παρακολούθησαν το συγκεκριμένο μάθημα 566 φιλόλογοι και ολοκλήρωσαν επιτυχώς την παρακολούθηση του μαθήματος οι 326 (ποσοστό 57,60%). Συμμετείχαν και φιλόλογοι που προέρχονταν από άλλες γεωγραφικές περιοχές, εκτός των προαναφερόμενων, καθώς η πρόσκληση διαδόθηκε και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μέσω των προσωπικών δικτύων των εκπαιδευτικών και ασφαλώς επετράπη η συμμετοχή όλων των εκπαιδευτικών που επιθυμούσαν να λάβουν μέρος στο πρόγραμμα. Η επιστολή της πρόσκλησης με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και την ακριβή περιγραφή του μαθήματος παρατίθεται στο Παράρτημα Ε.

Για να υπάρχει η απαραίτητη εστίαση στο υπό διαπραγμάτευση θέμα της κάθε εβδομάδας η πρόσβαση σε κάθε θεματική ενότητα επιτρεπόταν στους συμμετέχοντες κάθε Κυριακή. Η τήρηση των χρονικών ορίων διεξαγωγής κάθε ενότητας (από Κυριακή σε Κυριακή) συνέβαλε στην απρόσκοπτη διεξαγωγή του μαθήματος.

Το εκπαιδευτικό υλικό που δημιουργήθηκε για τις ανάγκες του ανοικτού μαθήματος αφορούσε τα μοντέλα και τις στρατηγικές της συνεργατικής γραφής. Για τον τρόπο εφαρμογής κάθε στρατηγικής συνεργατικής γραφής (διαδοχική γραφή,

παράλληλη γραφή οριζόντιας διαίρεσης, παράλληλη γραφή στρωματοποιημένης διαίρεσης, ελεύθερη συμμετοχική γραφή) δημιουργήθηκαν οδηγίες/σημειώσεις και από ένα βιντεομάθημα, που ενσωματώθηκαν στον χώρο των ενοτήτων του μαθήματος.

6.4 Οργάνωση και τρόπος υλοποίησης

Το ανοικτό μάθημα οργανώθηκε σε επτά (7) θεματικές ενότητες και είχε χρονική διάρκεια οκτώ (8) εβδομάδων. Οι θεματικές ενότητες του μαθήματος, το περιεχόμενό τους σε αδρές γραμμές, η ανάθεση των υποχρεωτικών συνεργατικών εργασιών και η χρονική τους διάρκεια αποτυπώνονται στον Πίνακα 6.2.

Πίνακας 6.2. Περιεχόμενο, δομή και διάρθρωση MOOC κύριας φάσης

Εβδομάδα	Θέματα και δραστηριότητες
1η	**Εισαγωγή στη συνεργατική γραφή** (22-01-2018 έως 28-01-2018) • Γενικές πληροφορίες, περιγραφή μαθήματος και πλάνο εργασιών • Εξοικείωση με την πλατφόρμα του MOOC (εγγραφή, ενημέρωση προφίλ κτλ) • Εισαγωγή στη συνεργατική γραφή, εξοικείωση με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs • Χώρος συζητήσεων (- Αυτοπαρουσίαση συμμετεχόντων, - Η συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας, - Απορίες σχετικά με την πλατφόρμα)
2η	**Εφαρμογή της στρατηγικής της διαδοχικής γραφής** (29-01-2018 έως 04-02-2018) • Εξοικείωση με τη στρατηγική της διαδοχικής γραφής • 1η υποχρεωτική δραστηριότητα: Δημιουργία συνεργατικού Google Doc αξιοποιώντας τη στρατηγική της διαδοχικής γραφής • Χώρος συζητήσεων (- Η στρατηγική της διαδοχικής γραφής, - Προτάσεις για την εφαρμογή της στρατηγικής της διαδοχικής γραφής στη διδασκαλία)
3η	**Εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης (**05-02-2018 έως 11-02-2018) • Εξοικείωση με τη στρατηγική της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης • 2η υποχρεωτική δραστηριότητα: Δημιουργία συνεργατικού Google Doc αξιοποιώντας τη στρατηγική της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης • Χώρος συζητήσεων (- Η στρατηγική της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης, - Προτάσεις για την εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης στη διδασκαλία)
4η	**Εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης** (12-02-2018 έως 18-02-2018) • Εξοικείωση με τη στρατηγική της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης • 3η υποχρεωτική δραστηριότητα: Δημιουργία συνεργατικού Google Doc αξιοποιώντας τη στρατηγική της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης • Χώρος συζητήσεων (- Η στρατηγική της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης, - Προτάσεις για την εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης στη διδασκαλία)
5η	**Εφαρμογή της στρατηγικής της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής** (19-02-2018 έως 25-02-2018) • Εξοικείωση με τη στρατηγική της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής • 4η υποχρεωτική δραστηριότητα: Δημιουργία συνεργατικού Google Doc αξιοποιώντας τη στρατηγική της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής • Χώρος συζητήσεων (- Η στρατηγική της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής, - Προτάσεις για την εφαρμογή της στρατηγικής της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής στη διδασκαλία)
6η & 7η	**Σχεδίαση και υλοποίηση μιας διδακτικής παρέμβασης με τους μαθητές** (26-02-2018 έως 11-03-2018) • 5η υποχρεωτική δραστηριότητα: Δημιουργία μιας διδακτικής παρέμβασης μέσω της σύνθεσης ενός συνεργατικού Google Doc αξιοποιώντας μια από τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής ή συνδυασμό στρατηγικών • Χώρος συζητήσεων (- Η σχεδίαση της διδακτικής μας παρέμβασης στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας, - Εντυπώσεις από την εφαρμογή της διδακτικής παρέμβασης που σχεδίασε η ομάδα στην πράξη, - Προτάσεις για μια διδακτική παρέμβαση στην πράξη)
8η	**Αναστοχασμός και συμπεράσματα** (12-03-2018 έως 18-03-2018)

- Χώρος συζητήσεων (- Η διαδικτυακή εφαρμογή Google Docs ως εργαλείο συνεργατικής γραφής, - Δυσκολίες ένταξης/χρήσης της διαδικτυακής εφαρμογής Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας, - Αναστοχασμός για το MOOC και την εμπειρία συμμετοχής σε ομάδα συνεργατικής γραφής)

Το μάθημα ξεκίνησε με μια εισαγωγική ενότητα, με τίτλο «Γνωριμία με το Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα» (Παράρτημα ΣΤ), στην οποία βρίσκονταν απαραίτητες πληροφορίες για το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται, τα προσδοκώμενα αποτελέσματά του, τον προτεινόμενο βηματισμό υλοποίησης και τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών, ώστε από την πρώτη στιγμή της εφαρμογής να είναι ενημερωμένοι για το πλαίσιο σχεδιασμού και διεξαγωγής του, καθώς και για τις υποχρεώσεις τους.

Στο πλαίσιο σχεδιασμού για το συγκεκριμένο ανοικτό μάθημα προβλεπόταν και η αποστολή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο Βεβαίωσης επιτυχούς ολοκλήρωσης του μαθήματος στους συμμετέχοντες που θα ήταν συνεπείς στη διεκπεραίωση των εργασιών του. Για την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος είχε υπολογιστεί ότι απαιτούνταν κατά μέσο όρο πέντε (5) ώρες ενασχόλησης ανά εβδομάδα. Επομένως, οι συμμετέχοντες που θα ολοκλήρωναν επιτυχώς το μάθημα θα λάμβαναν Βεβαίωση επιτυχούς ολοκλήρωσης του μαθήματος διάρκειας σαράντα (40) ωρών.

Στο Σχήμα 6.2 αποτυπώνεται η οθόνη της πλατφόρμας με οδηγίες και εκπαιδευτικό υλικό από τη 2η εβδομάδα υλοποίησης του μαθήματος.

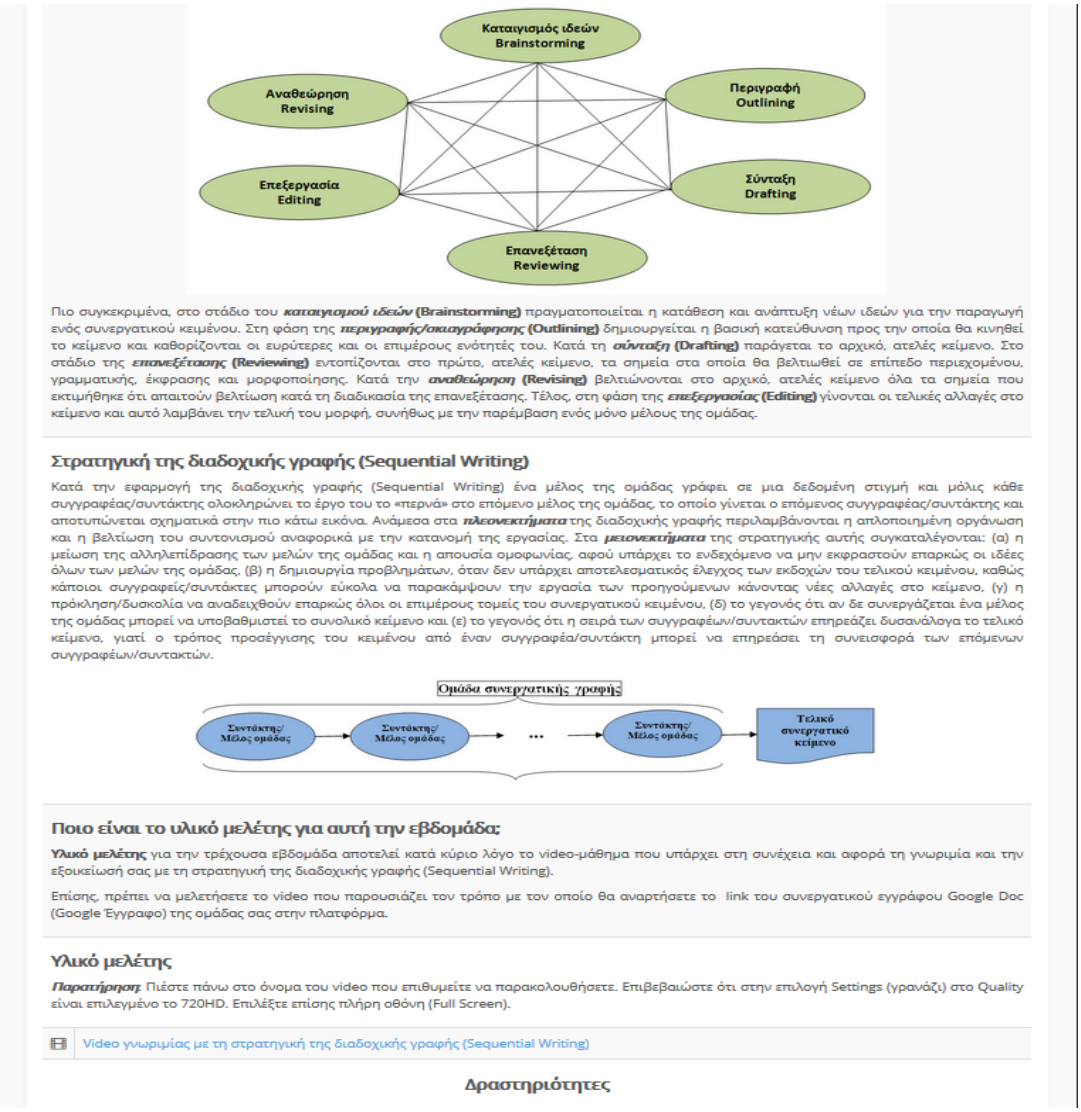

Σχήμα 6.2. Οθόνη μαθήματος με εκπαιδευτικό υλικό και οδηγίες (2η εβδομάδα)

Στο Σχήμα 6.3 αποτυπώνεται η οθόνη της πλατφόρμας με την ανάθεση της ομαδικής υποχρεωτικής εργασίας κατά τη 2η εβδομάδα υλοποίησης του μαθήματος.

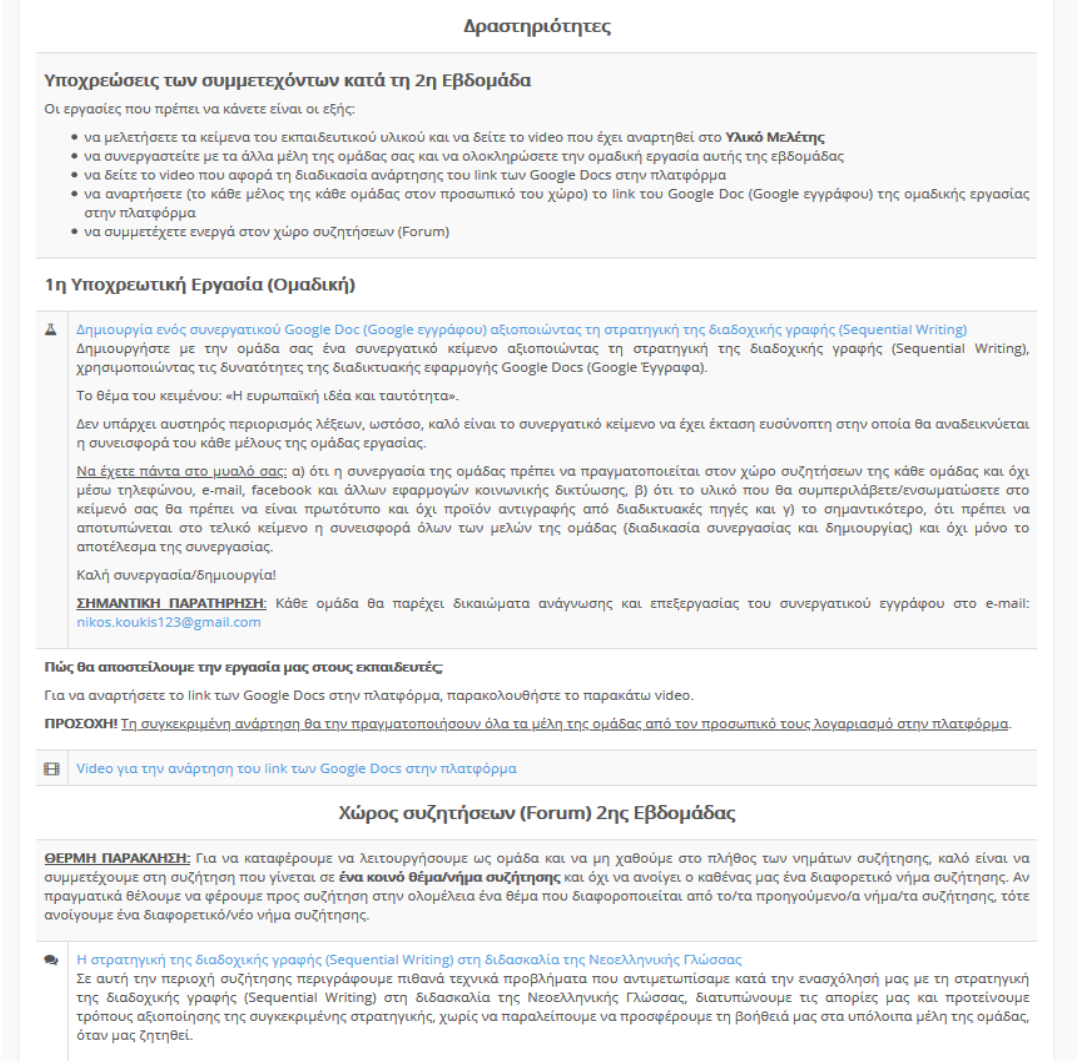

Σχήμα 6.3. Οθόνη με την ανάθεση υποχρεωτικής ομαδικής εργασίας (2η εβδομάδα)

Όσον αφορά τις υποχρεώσεις των συμμετεχόντων υπήρχε εξ αρχής η ρητή επισήμανση ότι η διεκπεραίωση όλων των εργασιών θα ήταν ομαδική, καθώς και ότι από τη στιγμή που θα δημιουργούνταν οι ομάδες δεν θα ήταν δυνατή η μετακίνηση κανενός μέλους ομάδας σε άλλη ομάδα της επιλογής του. Για την επιλογή αυτή σημαντικό ρόλο έπαιξαν τα αποτελέσματα της πιλοτικής μας έρευνας και οι απόψεις των ίδιων των συμμετεχόντων, που είχαν επιμείνει ότι στις συνεργατικές εργασίες πρέπει εξ αρχής να είναι σαφής και συγκεκριμένος ο ρόλος του κάθε μέλους. Επειδή εκτιμήσαμε ότι κάποιοι συμμετέχοντες ενδεχομένως να επέλεγαν να εγκαταλείψουν το μάθημα κατά τη διάρκεια της υλοποίησής του, ζητήθηκε, αν κάποιος δεν ήταν απολύτως βέβαιος ότι μπορούσε να εμπλακεί στο συγκεκριμένο μάθημα διαθέτοντας τον αναφερόμενο εβδομαδιαίο χρόνο, να το δηλώσει εξ αρχής, ώστε να μην ενταχθεί σε ομάδα εργασίας και στη συνέχεια, σε περίπτωση αποχώρησής του, δημιουργήσει πρόβλημα στη λειτουργία της ομάδας του.

Σε όλες τις ενότητες τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, το προς μελέτη εκπαιδευτικό υλικό, τα βιντεομαθήματα, οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων και οι χώροι ασύγχρονων συζητήσεων είχαν ακριβώς την ίδια δομή και παρόμοιο

περιεχόμενο με τη διαφορά ότι αφορούσαν διαφορετική στρατηγική συνεργατικής γραφής κάθε εβδομάδα.

Στο Σχήμα 6.4 αποτυπώνεται η οθόνη της πλατφόρμας με οδηγίες και εκπαιδευτικό υλικό από την 3η εβδομάδα υλοποίησης του μαθήματος.

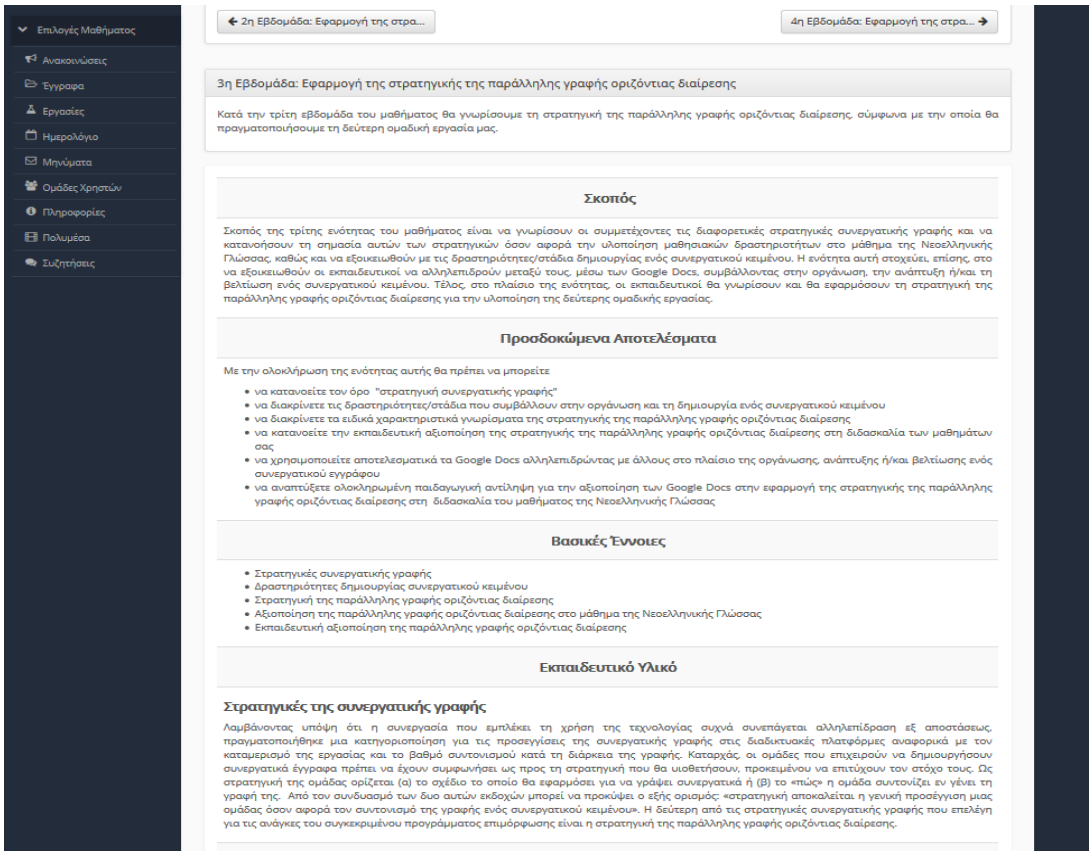

Σχήμα 6.4. Οθόνη της πλατφόρμας με εκπαιδευτικό υλικό (3η εβδομάδα)

Η πρώτη υποχρεωτική ομαδική εργασία/δραστηριότητα είχε θέμα την ευρωπαϊκή ιδέα και ταυτότητα. Η δεύτερη είχε θέμα της την αξία της γλώσσας για την επικοινωνία και την έκφραση των ανθρώπων. Το θέμα της τρίτης εργασίας ήταν «Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε διαφορετικοί». Η τέταρτη εργασία αφορούσε την τέχνη και τον ρόλο της στη ζωή κάθε ανθρώπου».

Κατά την 6η και 7η εβδομάδα είχε προγραμματιστεί ο σχεδιασμός και η υλοποίηση μιας διδακτικής παρέμβασης με τους μαθητές με εφαρμογή μιας μόνο στρατηγικής ή συνδυασμού στρατηγικών συνεργατικής γραφής στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Σπουδών Γυμνασίου και Λυκείου. Είχαν αναρτηθεί τα δύο Προγράμματα Σπουδών με επισήμανση των σελίδων που αφορούσαν την εκπαιδευτική αξιοποίηση της συνεργατικής γραφής και ζητήθηκε από τους εκπαιδευτικούς αξιοποιώντας μια ή περισσότερες στρατηγικές συνεργατικής γραφής, που γνώρισαν στο πλαίσιο του MOOC, να δημιουργήσουν σε επίπεδο ομάδας μια διδακτική παρέμβαση και να την εφαρμόσουν ο καθένας χωριστά με κάποιο από τα Τμήματα στα οποία δίδασκε. Για αυτόν τον λόγο, άλλωστε, είχε γίνει και ο χωρισμός των ομάδων κατά βαθμίδα σχολείων. Μετά την ολοκλήρωση της εφαρμογής οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να μοιραστούν την εμπειρία τους με τους υπόλοιπους και να ανταλλάξουν απόψεις για τα θετικά στοιχεία ή/και για τα προβλήματα που αντιμετώπισαν κατά την εφαρμογή, για τον βαθμό συνεργασίας

των μαθητών και για ό,τι άλλο θεωρούσαν σκόπιμο να αναφέρουν προς συζήτηση στην κοινότητα του μαθήματος.

Τέλος, ύστερα από πρόταση μελών της κοινότητας του ανοικτού μαθήματος δημιουργήθηκε ένας χώρος συζητήσεων, που λειτούργησε ως αποθετήριο διδακτικών παρεμβάσεων, στον οποίο μπορούσαν τα μέλη των ομάδων να αναρτήσουν τη διδακτική τους παρέμβαση. Έτσι δημιουργήθηκε ένας χώρος πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού, το οποίο σχεδιάστηκε και συν-δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του συγκεκριμένου μαθήματος.

Στο Σχήμα 6.5 αποτυπώνονται οι υποχρεωτικές εργασίες που ανατέθηκαν, καθώς και το πλήθος των υποβολών ανά θεματική ενότητα.

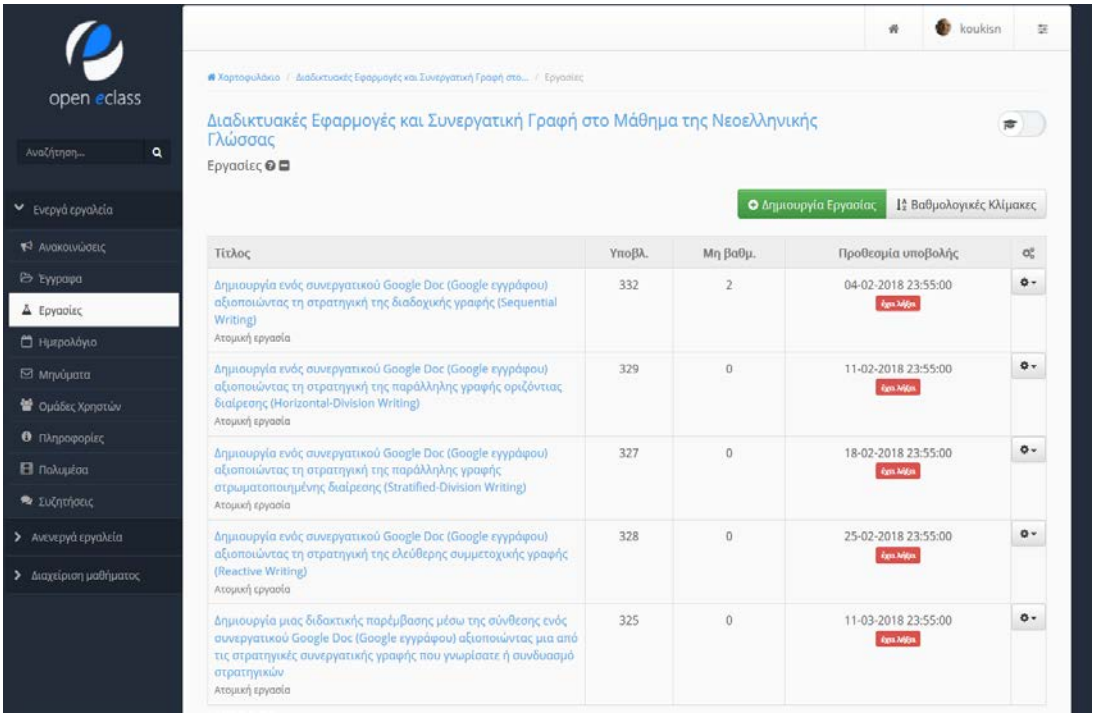

Σχήμα 6.5. Λίστα υποχρεωτικών εργασιών που υλοποιήθηκαν στο MOOC

Η τελευταία ενότητα αφορούσε τον αναστοχασμό και τα συμπεράσματα των συμμετεχόντων, οι οποίοι κλήθηκαν να καταθέσουν τις απόψεις τους για τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής που γνώρισαν και τις ιδέες τους για μελλοντική τους αξιοποίηση στη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας.

6.5 Μεθοδολογία κύριας έρευνας

6.5.1 Ερευνητική διαδικασία

Υιοθετήθηκε το μεικτό σχήμα ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης, που εφαρμόστηκε στην πιλοτική έρευνα. Για τον σκοπό αυτό συλλέχθηκαν ερευνητικά δεδομένα από α) online ερωτηματολόγιο διερεύνησης των απόψεων των συμμετεχόντων, β) ημιδομημένες συνεντεύξεις με 21 εκπαιδευτικούς μετά την ολοκλήρωση του MOOC και γ) σχόλια και απόψεις που κατέθεσαν οι εκπαιδευτικοί στους χώρους ασύγχρονων συζητήσεων του MOOC.

6.5.2 Το δείγμα της ποσοτικής έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μία εβδομάδα μετά την ολοκλήρωση των θεματικών ενοτήτων του MOOC μέσω της συμπλήρωσης online ερωτηματολογίου που είχε κλειστές ερωτήσεις με χρήση της πεντάβαθμης κλίμακας Likert (1=Διαφωνώ απόλυτα, 5=Συμφωνώ απόλυτα), καθώς και ανοικτές ερωτήσεις.

Από τους 327 εκπαιδευτικούς που συμπλήρωσαν το online ερωτηματολόγιο 40 ήταν άνδρες και 287 γυναίκες. Οι 156 ήταν απόφοιτοι Τμημάτων Φιλολογίας, οι 81 απόφοιτοι Τμημάτων Ιστορίας/Αρχαιολογίας, οι 80 απόφοιτοι Τμημάτων Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας και οι 10 απόφοιτοι άλλων Τμημάτων Φιλοσοφικών Σχολών. Οι 140 από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είχαν μόνο βασικό πτυχίο, οι 157 κατείχαν μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης και 30 είχαν διδακτορικό. Αναφορικά με τον τύπο σχολείου, 134 υπηρετούσαν σε Γυμνάσιο, 133 σε Γενικό Λύκειο, 56 σε άλλο τύπο σχολείου (Επαγγελματικό Λύκειο, Μουσικό Σχολείο, Ειδικό Σχολείο, Εσπερινό Γυμνάσιο, Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας ή σε διοικητική θέση με απόσπαση) και 4 ήταν Σχολικοί Σύμβουλοι.

Από τους συμμετέχοντες 32 είχαν διδακτική εμπειρία από 0 έως 7 χρόνια, 116 είχαν 8-14 χρόνια, 95 είχαν 15-21 χρόνια, 51 είχαν 22-28 χρόνια και 33 είχαν περισσότερα από 29 χρόνια υπηρεσίας. Σχετικά με την παρακολούθηση προγραμμάτων επιμόρφωσης στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση 257 δήλωσαν ότι είχαν πιστοποίηση Α΄ Επιπέδου και 174 από αυτούς είχαν πιστοποίηση και Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ. Τέλος, οι 262 απάντησαν ότι είχαν προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση και οι 158 ότι είχαν προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα.

6.5.3 Το ερωτηματολόγιο

Οι συμμετέχοντες έλαβαν για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου προσωπική πρόσκληση/κουπόνι (token) στο ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο μέσω της πλατφόρμας LimeSurvey που διαθέτει η Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου (Παράρτημα Ζ).

Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε 87 ερωτήσεις-δηλώσεις κλειστού τύπου και 8 ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Εκτός από τους άξονες που αφορούσαν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση, τα κίνητρα συμμετοχής και τα μαθησιακά επιτεύγματα των συμμετεχόντων, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο και την εμπλοκή τους στο μάθημα, αναπτύχθηκε δίνοντας έμφαση στη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους η συνεργατική γραφή κινητοποιεί τους εμπλεκόμενους στη συνεργασία, καθώς και των τρόπων με τους οποίους έμπειροι εκπαιδευτικοί θα την εφαρμόσουν στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Ειδικότερα, η πρώτη ενότητα, που περιελάμβανε 9 ερωτήσεις, αφορά την καταγραφή των δημογραφικών στοιχείων των συμμετεχόντων.

Η δεύτερη ενότητα με 12 ερωτήσεις διερευνούσε τα κίνητρα συμμετοχής των εκπαιδευτικών στο συγκεκριμένο MOOC.

Η τρίτη ενότητα περιελάμβανε 15 ερωτήσεις διερευνώντας τους παράγοντες σχεδιασμού του MOOC.

Στην τέταρτη ενότητα υπήρχαν 5 ερωτήσεις για την ευχρηστία και την αποτελεσματικότητα του διαδικτυακού εργαλείου Google Docs στη διδασκαλία.

Η πέμπτη ενότητα περιελάμβανε 14 ερωτήσεις διερευνώντας την υλοποίηση του MOOC, τη συμμετοχή και τη συνεργασία των συμμετεχόντων.

Η έκτη ενότητα είχε 6 ερωτήσεις με αντικείμενο διερεύνησης τον χρόνο ενασχόλησης με το MOOC και τη χρήση της πλατφόρμας.

Η έβδομη ενότητα με 25 ερωτήσεις διερευνούσε τα μαθησιακά αποτελέσματα αναφορικά με την επαγγελματική ανάπτυξη των συμμετεχόντων.

Τέλος, η όγδοη ενότητα περιελάμβανε 8 ερωτήσεις ανοικτού τύπου για τη γενική αποτίμηση του MOOC και για την αξιοποίηση MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών.

6.5.4 Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις

Τέσσερις εβδομάδες μετά το πέρας της υλοποίησης του συνεργατικού MOOC πραγματοποιήθηκαν οι ημιδομημένες συνεντεύξεις με 21 από τους συμμετέχοντες. Η χρονική απόσταση της διεξαγωγής των συνεντεύξεων από την ημερομηνία ολοκλήρωσης του ανοικτού μαθήματος συνέβαλε στο να έχουν διαμορφώσει ολοκληρωμένη άποψη για το μάθημα.

Και σε αυτή την περίπτωση οι εκπαιδευτικοί επελέγησαν με τη μέθοδο της σκόπιμης δειγματοληψίας (Creswell, 2011) με τρόπο, ώστε να υπάρχει αντιπροσωπευτικότητα με βάση το δείγμα των συμμετεχόντων με κριτήριο το φύλο (3 άνδρες και 18 γυναίκες) και τη γεωγραφική προέλευση (11 από την Αττική και 10 από την υπόλοιπη Ελλάδα). Επιπλέον, η επιλογή έγινε με βάση την αλληλεπίδραση που παρατηρήθηκε στον χώρο συζητήσεων της ομάδας τους. Πιο συγκεκριμένα, επελέγησαν 7 εκπαιδευτικοί από ομάδες που είχαν μεγάλη αλληλεπίδραση, 7 από ομάδες με μέτρια αλληλεπίδραση και 7 από ομάδες που είχαν ελάχιστη αλληλεπίδραση εντός της ομάδας τους. Όλοι οι επιλεγέντες ήταν μέλη διαφορετικών ομάδων. Ο οδηγός της ημιδομημένης συνέντευξης παρατίθεται στο Παράρτημα Η.

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν σε χώρο και χρόνο βολικό για τους συμμετέχοντες κατά το χρονικό διάστημα από 07/05/2018 έως 20/05/2018 είτε δια ζώσης είτε τηλεφωνικά είτε μέσω Skype, τηρήθηκε η ανωνυμία τους και επιδιώχθηκε η δημιουργία φιλικού κλίματος, για να εκφραστούν ελεύθερα και χωρίς πίεση οι απόψεις τους. Ακολούθησε η απομαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων (Παράρτημα Ι) και η ανάλυση δεδομένων με τη μέθοδο της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου.

6.5.5 Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας

Για τη διασφάλιση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή δεδομένων υιοθετήθηκε παρόμοια διαδικασία με αυτή της πιλοτικής έρευνας. Οι άξονες του ερωτηματολογίου παρέμειναν οι ίδιοι και οι ερωτήσεις προσαρμόστηκαν στην αξιοποίηση της συνεργατικής γραφής. Η χορήγηση κουπονιού διασφάλισε τη μοναδική συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και η διαδικασία συμπλήρωσης την ανωνυμία των

συμμετεχόντων. Η τιμή του δείκτη Cronbach alpha (α=0,932) για την κλίμακα έδειξε ότι η εσωτερική συνέπεια ήταν πολύ καλή.

Αναφορικά με τις συνεντεύξεις, πραγματοποιήθηκε και σε αυτή τη φάση πιλοτική συνέντευξη, υπήρξαν σχόλια από τον ερευνητή και βελτιώθηκαν σημεία του οδηγού. Η διαδικασία λήψης των συνεντεύξεων διασφάλισε την ανωνυμία των συμμετεχόντων και αναπτύχθηκε κλίμα εμπιστοσύνης και συνεργασίας, προκειμένου να εκφράσουν τις απόψεις τους χωρίς πίεση.

6.5.6 Οι χώροι συζητήσεων του MOOC

Οι συμμετέχοντες από την αρχή της διεξαγωγής του MOOC της κύριας φάσης κλήθηκαν να συμμετέχουν ενεργά στους χώρους ασύγχρονων συζητήσεων τόσο στην ολομέλεια, όσο και σε επίπεδο ομάδας.

Καταγράφηκαν συνολικά 14.962 σχόλια, τα οποία καταδεικνύουν την ενεργό συμμετοχή και αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων καθ’ όλη τη διάρκεια του μαθήματος.

Έγινε ανάλυση περιερχομένου των συζητήσεων που διεξήχθησαν κατά την τελευταία εβδομάδα του μαθήματος και αφορούσαν θέματα σχετικά με: α) τα Google Docs ως εργαλείο συνεργατικής γραφής, β) τις δυσκολίες χρήσης των Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας, γ) τον αναστοχασμό για το MOOC και την εμπειρία συμμετοχής σε ομάδα συνεργατικής γραφής και δ) τα MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Κεφάλαιο 7: Αποτελέσματα κύριας έρευνας

7.1 Συμμετοχή στην ηλεκτρονική πλατφόρμα

Στον Πίνακα 7.1 αποτυπώνεται η εικόνα της συμμετοχής των εκπαιδευτικών του μαθήματος στους χώρους συζήτησης της ολομέλειας (ανά εβδομάδα). Συνολικά αναδύθηκαν από τους συμμετέχοντες 153 θέματα συζήτησης, στα οποία καταγράφηκαν 3224 μηνύματα σχολιασμού, επομένως, οι εκπαιδευτικοί αξιοποίησαν τους χώρους συζητήσεων της πλατφόρμας, για να ανταλλάξουν ιδέες και να ζητήσουν ή/και να προσφέρουν βοήθεια στους συναδέλφους τους. Ο σχεδιασμός και αυτού του μαθήματος προέβλεπε την ελάχιστη παρέμβαση των συντονιστών, η οποία χρειάστηκε σε ελάχιστες περιπτώσεις, που τα προβλήματα και οι απορίες δεν μπορούσαν να αντιμετωπιστούν αποκλειστικά από τους εγγεγραμμένους εκπαιδευτικούς. Και στο πλαίσιο διεξαγωγής του μαθήματος αυτού, επομένως, όπως και κατά το πιλοτικό, αναδείχτηκε ότι η αλληλεπίδραση και η υποστήριξη μεταξύ των ίδιων των συμμετεχόντων αποτελεί σημαντικό παράγοντα σχεδιασμού ενός αποτελεσματικού MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών.

Πίνακας 7.1. Παρουσία συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας

Εβδομάδα	Θέματα χώρων συζήτησης	Νήματα	Θέματα	Αναρτήσεις
1η	Γνωριμία – Συνεργατική Γραφή – Απορίες για την πλατφόρμα	3	31	753
2η	Στρατηγική διαδοχικής γραφής	2	26	263
3η	Στρατηγική παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης	2	12	201
4η	Στρατηγική παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης	2	6	139
5η	Στρατηγική της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής	2	9	139
6η & 7η	Σχεδίαση διδακτικής παρέμβασης – Εφαρμογή στην πράξη – Προτάσεις περαιτέρω αξιοποίησης	3	41	460
8η	Αναστοχασμός – Εμπειρία συνεργασίας – Αξιολόγηση MOOC – Αξιοποίηση MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών	4	28	1269
	Σύνολο	**18**	**153**	**3224**

Από την αρχή της 2ης έως το τέλος της 7ης εβδομάδας οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν υποχρεωτικά σε ομάδες συνεργασίας με αυτοματοποιημένη ένταξη σε κάποια ομάδα, με σκοπό την υλοποίηση των ομαδικών δραστηριοτήτων κάθε εβδομάδας. Συγκροτήθηκαν συνολικά 91 ομάδες συνεργασίας που αριθμούσαν από 5 έως 6 μέλη. Κατά το χρονικό διάστημα της συνεργασίας τους εντός των ομάδων τέθηκαν από τους εκπαιδευτικούς 671 θέματα συζήτησης, όπου καταγράφηκαν 11738 μηνύματα σχολιασμού, γεγονός που καταδεικνύει ότι οι εκπαιδευτικοί προτίμησαν να συνεργαστούν περισσότερο στους χώρους συζητήσεων των επιμέρους ομάδων παρά στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας.

Στο Σχήμα 7.1 παρατίθεται ένα στιγμιότυπο από συζήτηση που εντοπίστηκε στους χώρους συζητήσεων των ομάδων του συνεργατικού MOOC και στο οποίο

αποτυπώνεται η ενεργητική εμπλοκή και αλληλεπίδραση των μελών της ομάδας κατά τη συνεργασία τους στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης μιας από τις εβδομαδιαίες συνεργατικές δραστηριότητες.

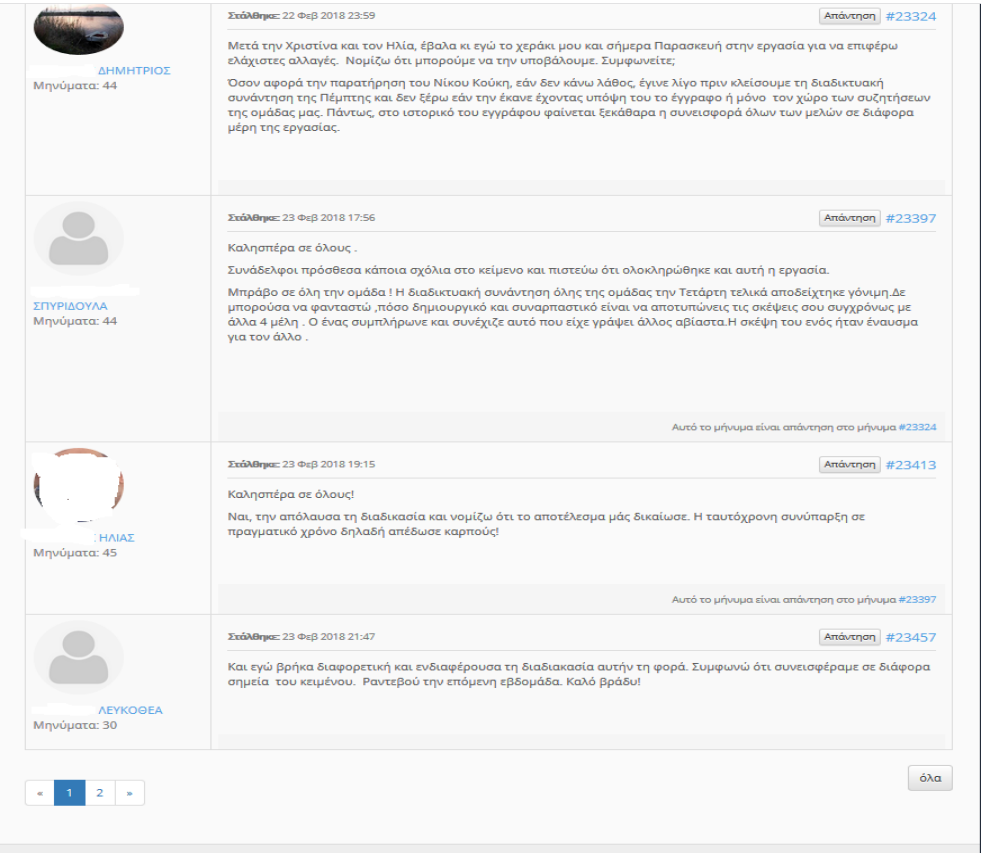

Σχήμα 7.1. Απόσπασμα από χώρο συζήτησης ομάδας

Κατά την υλοποίηση του συγκεκριμένου MOOC στους χώρους συζητήσεων των ομάδων δημιουργήθηκαν από 1 έως 26 θέματα συζήτησης ανά ομάδα. Είναι χαρακτηριστικό ότι στον χώρο της Ομάδας 16 πραγματοποιήθηκαν 483 μηνύματα σχολιασμού, γεγονός που αποτελεί δείκτη υψηλού επιπέδου συνεργασίας. Στο Σχήμα 7.2 παρουσιάζεται το γράφημα που αποτυπώνει το πλήθος των θεμάτων και των αποστολών στους χώρους συζητήσεων όλων των ομάδων.

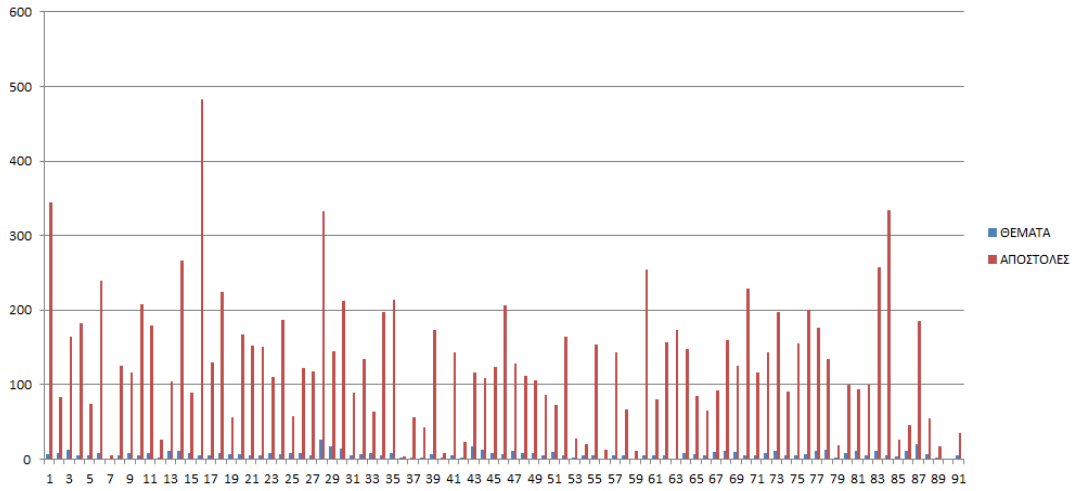

Σχήμα 7.2. Γράφημα της δραστηριότητας εκπαιδευτικών στον χώρο συζητήσεων των ομάδων

Στο Σχήμα 7.3 δείχνεται ένα στιγμιότυπο από τον χώρο συζήτησης της έβδομης ενότητας του αναστοχασμού για το Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα, όπου οι συμμετέχοντες καταθέτουν τις απόψεις τους για την εμπειρία τους στο ανοικτό μάθημα.

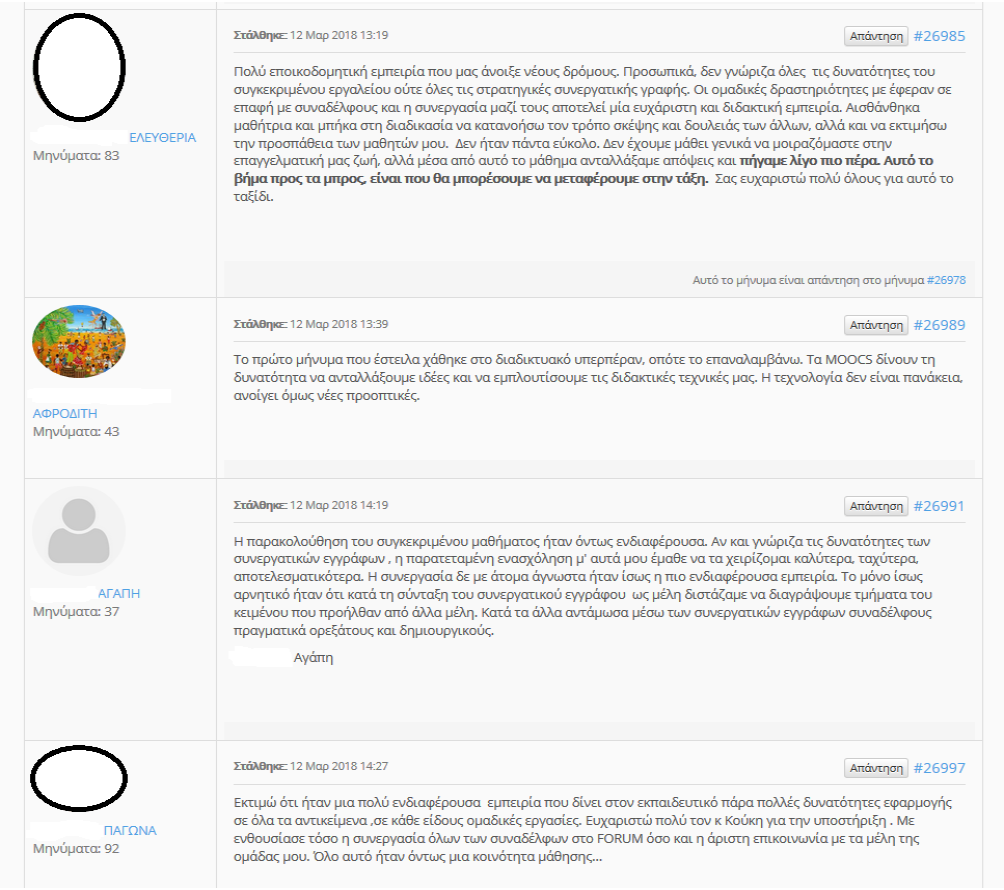

Σχήμα 7.3. Απόσπασμα από χώρο συζήτησης της ολομέλειας

7.2 Περιγραφική στατιστική

Όπως και κατά την πιλοτική φάση της έρευνας, η ποσοτική ανάλυση των δεδομένων που προήλθαν από τις κλειστού τύπου ερωτήσεις του

ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε σε τρεις άξονες: α) σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC, β) στόχοι και αποτελέσματα εκπαιδευτικών και γ) τεχνολογικά περιβάλλοντα. Παρουσιάζονται πρώτα τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής και ακολουθούν τα αποτελέσματα της παραγοντικής ανάλυσης ανά άξονα.

7.2.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC

Στον Πίνακα 7.2 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τους **παράγοντες σχεδιασμού του MOOC**. Από τον υπολογισμό του δείκτη Cronbach alpha (α=0,950) προέκυψε ότι η εσωτερική συνέπεια της συγκεκριμένης ενότητας του ερωτηματολογίου είναι πολύ καλή (DeVellis, 2003). Ο δείκτης Cronbach alpha για το σύνολο των ερωτήσεων που αφορούσαν σχεδιασμό και υλοποίηση του MOOC ήταν α=0,878.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του συγκεκριμένου Πίνακα, οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες είχαν πολύ θετική άποψη για τους παράγοντες σχεδιασμού του μαθήματος (η Μ.Τ. κυμάνθηκε πάνω από το 4), και θεώρησαν σημαντικότερους: α) τη λειτουργικότητα της δομής-οργάνωσης του μαθήματος σε θεματικές ενότητες ανά εβδομάδα, β) την επαρκή καταγραφή των στόχων και των εργασιών που έπρεπε να υλοποιηθούν σε κάθε θεματική ενότητα, γ) τη σαφήνεια του τρόπου οργάνωσης του μαθήματος και δ) τη χρονική διάρθρωση του μαθήματος που θεωρήθηκε κατάλληλη για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν. Λιγότερο σημαντικούς ανέδειξαν: α) τη βοήθεια που προσέφερε το εκπαιδευτικό υλικό για εμβάθυνση σε παιδαγωγικά ζητήματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ και β) τη βοήθεια που προσέφεραν οι συνεργατικές εργασίες που υλοποιήθηκαν στο μάθημα για την ένταξη των στρατηγικών συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία τους.

Σε όλες τις ενότητες του ερωτηματολογίου δεν υπήρχε κανονική κατανομή, επομένως, πραγματοποιήθηκαν μη παραμετρικοί στατιστικοί έλεγχοι. Στις ερωτήσεις του πιο πάνω Πίνακα έγινε έλεγχος σε σχέση με δημογραφικούς παράγοντες (φύλο, χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση, επιπλέον σπουδές, επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση, εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα) με τις μεθόδους: α) Mann-Whitney Test (για τις περιπτώσεις που υπήρχαν έως δύο μεταβλητές) και β) Kruskal Wallis Test (για τις περιπτώσεις που υπήρχαν τρεις ή περισσότερες μεταβλητές) με προκαθορισμένο επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας p-τιμή<0,01.

Πίνακας 7.2. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Σχεδιασμός MOOC

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
1	Ο τρόπος οργάνωσης και υλοποίησης του Μαθήματος ήταν σαφής σε εμένα	4,54	0,563
2	Για κάθε θεματική ενότητα υπήρχε επαρκής καταγραφή/ παρουσίαση των στόχων και των εργασιών που έπρεπε να υλοποιηθούν	4,56	0,571
3	Η δομή-οργάνωση του Μαθήματος σε θεματικές ενότητες ανά εβδομάδα ήταν κατάλληλη-λειτουργική	4,57	0,542
4	Οι οδηγίες που υπήρχαν ανά θεματική ενότητα ήταν επαρκείς, ώστε να οργανώσουμε την εργασία μας στην ομάδα	4,46	0,644
5	Η χρονική διάρθρωση του Μαθήματος ήταν κατάλληλη για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν	4,49	0,626
6	Το εκπαιδευτικό υλικό των ενοτήτων του Μαθήματος ήταν επαρκές	4,34	0,708
7	Το εκπαιδευτικό υλικό των ενοτήτων του Μαθήματος ήταν κατάλληλο για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν	4,44	0,593
8	Το εκπαιδευτικό υλικό με βοήθησε να εμβαθύνω σε παιδαγωγικά ζητήματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ	4,14	0,760
9	Τα βιντεομαθήματα ήταν επαρκή ώστε να εξοικειωθώ με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs	4,48	0,621
10	Τα βιντεομαθήματα ήταν επαρκή ώστε να εξοικειωθώ με τις διάφορες στρατηγικές συνεργατικής γραφής	4,34	0,673
11	Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν στο πλαίσιο του Μαθήματος ήταν κατάλληλα σχεδιασμένες	4,40	0,592
12	Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν με βοήθησαν να κατανοήσω τις δυνατότητες των διαδικτυακών εργαλείων να υποστηρίξουν δραστηριότητες συνεργατικής γραφής	4,47	0,605
13	Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν στο πλαίσιο του Μαθήματος συνδέθηκαν ικανοποιητικά με τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,37	0,651
14	Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν ήταν κατάλληλες για να εξοικειωθώ με τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής	4,45	0,540
15	Πιστεύω ότι οι συνεργατικές εργασίες που υλοποιήθηκαν στο Μάθημα θα με βοηθήσουν να εντάξω τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία μου	4,33	0,675

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney στις ερωτήσεις του Πίνακα δεν αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε κάποια μεταβλητή.

Με την εφαρμογή του κριτηρίου ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις επιπλέον σπουδές και με τα χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση και πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι είχαν διδακτορικό εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Το εκπαιδευτικό υλικό των ενοτήτων του Μαθήματος ήταν επαρκές» (τιμές ελέγχου: x^2=8,980, df=2, p=0,01).
- Όσοι είχαν 29 ή περισσότερα χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Τα βιντεομαθήματα ήταν επαρκή ώστε να εξοικειωθώ με τις διάφορες στρατηγικές συνεργατικής γραφής» (τιμές ελέγχου: x^2=13,277, df=4, p=0,01).
- Όσοι είχαν 15-21 χρόνια υπηρεσίας εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Η δομή-οργάνωση του Μαθήματος σε θεματικές ενότητες ανά εβδομάδα ήταν κατάλληλη-λειτουργική» (τιμές ελέγχου: x^2=14,688, df=4, p=0,005).

Στον Πίνακα 7.3 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τους **παράγοντες υλοποίησης του**

MOOC. Ο δείκτης Cronbach alpha για τη συγκεκριμένη ενότητα του ερωτηματολογίου ήταν (α=0,732).

Οι παράγοντες υλοποίησης του MOOC που αναδείχθηκαν σημαντικοί ήταν: α) η επαρκής βοήθεια από τους εκπαιδευτές για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν, β) η συμβολή της ενίσχυσης-υποστήριξης των εκπαιδευτών στην επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος, γ) η αποτελεσματική λειτουργία της συνεργατικής δημιουργίας κειμένων για τις ομάδες των συμμετεχόντων. Λιγότερο σημαντικοί αναδείχθηκαν οι παράγοντες: α) η έλλειψη προηγούμενων γνώσεων για τη συνεργατική γραφή αποτέλεσε εμπόδιο ενεργητικότερης συμμετοχής στις συνεργατικές δραστηριότητες και β) η αντιμετώπιση δυσκολιών στην εκπόνηση των συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν.

Πίνακας 7.3. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Υλοποίηση MOOC

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
16	Αντιμετώπισα δυσκολίες στην εκπόνηση των συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν στο πλαίσιο του Μαθήματος	2,10	0,950
17	Η βοήθεια από τους εκπαιδευτές ήταν επαρκής για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν	4,55	0,551
18	Η ενίσχυση-υποστήριξη των εκπαιδευτών ήταν επαρκής, για να ολοκληρώσω το Μάθημα με επιτυχία	4,54	0,552
19	Έλαβα ενίσχυση-υποστήριξη από άλλους συναδέλφους μέσα από το forum συζητήσεων του Μαθήματος	4,07	0,852
20	Οι συζητήσεις στο forum με βοήθησαν να αντιμετωπίσω απορίες/ τεχνικές δυσκολίες σχετικά με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs	4,12	0,880
21	Βοήθησα μέσα από το forum συναδέλφους άλλων ομάδων να αντιμετωπίσουν απορίες/τεχνικές δυσκολίες	2,99	1,052
22	Χρησιμοποίησα το forum, για να επικοινωνήσω και να ανταλλάξω ιδέες με άλλους συναδέλφους που συμμετείχαν στο Μάθημα	3,80	0,964
23	Στο Μάθημα αισθάνθηκα μέλος μιας κοινότητας εκπαιδευτικών με κοινά ενδιαφέροντα	4,37	0,656
24	Η συνεργατική δημιουργία κειμένων με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs λειτούργησε αποτελεσματικά για την ομάδα μου	4,43	0,632
25	Ήθελα να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες αλλά δίστασα να πάρω πρωτοβουλίες	2,31	0,984
26	Ανέμενα μεγαλύτερη συμμετοχή από τους συναδέλφους της ομάδας μου προκειμένου να συνεισφέρω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες	2,23	1,082
27	Είμαι ικανοποιημένος/η από τη συμμετοχή μου στις συνεργατικές δραστηριότητες της ομάδας μου	4,27	0,655
28	Η έλλειψη προηγούμενων γνώσεων για τη συνεργατική γραφή με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες	1,87	0,856
29	Θεωρώ σημαντικό το γεγονός ότι συνεργάστηκα στην ομάδα μου με συναδέλφους που δεν γνώριζα πριν την έναρξη του Μαζικού Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος	4,21	0,847

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι είχαν εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Βοήθησα μέσα από το forum συναδέλφους άλλων ομάδων να αντιμετωπίσουν απορίες/τεχνικές δυσκολίες» (τιμές ελέγχου U=11102,00 Z=-2,734 p=0,006).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis δεν αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε κάποια μεταβλητή.

7.2.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων

Στον Πίνακα 7.4 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τους **στόχους-προσδοκίες και τα κίνητρα συμμετοχής τους στο MOOC**. Η εσωτερική συνέπεια της συγκεκριμένης ενότητας του ερωτηματολογίου είναι πολύ καλή όπως φάνηκε από τον υπολογισμό του δείκτη Cronbach alpha (α=0,708) (DeVellis, 2003). Ο δείκτης Cronbach alpha για το σύνολο των ερωτήσεων αναφορικά με τους στόχους-προσδοκίες και τα αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων ήταν α=0,895.

Όπως φαίνεται από τα στοιχεία του Πίνακα, η πλειονότητα των ερωτηθέντων ανέδειξε ως σημαντικούς στόχους κινητοποίησης για συμμετοχή στο ανοικτό μάθημα παράγοντες όπως: α) την άποψη ότι είναι απαραίτητη η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, β) το ότι το μάθημα είχε προσανατολισμό προς την εκπαιδευτική πρακτική των φιλολογικών μαθημάτων, γ) το ότι το αντικείμενο του μαθήματος είχε σχέση με τη διδασκαλία του γνωστικού αντικειμένου των συμμετεχόντων και δ) το ενδιαφέρον αντικείμενο του μαθήματος, ενώ θεώρησε λιγότερο σημαντικό τον παράγοντα απόκτησης βεβαίωσης παρακολούθησης.

Πίνακας 7.4. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Στόχοι και προσδοκίες

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
1	Το αντικείμενο του Μαθήματος μου φάνηκε ενδιαφέρον	4,54	0,529
2	Το αντικείμενο του Μαθήματος μου φάνηκε χρήσιμο	4,50	0,575
3	Το Μάθημα είχε εφικτούς στόχους για εμένα	4,51	0,559
4	Το αντικείμενο του Μαθήματος είχε σχέση με τη διδασκαλία του γνωστικού μου αντικειμένου	4,62	0,516
5	Επέλεξα να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα γιατί τα (νέα) Προγράμματα Σπουδών για τα φιλολογικά μαθήματα δημιουργούν νέες επιμορφωτικές ανάγκες για τον εκπαιδευτικό	4,37	0,735
6	Επέλεξα να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα γιατί θεωρώ απαραίτητη τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού	4,79	0,433
7	Η δωρεάν συμμετοχή έπαιξε σημαντικό ρόλο για να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα	4,51	0,747
8	Η χορήγηση Βεβαίωσης Παρακολούθησης έπαιξε σημαντικό ρόλο για να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα	3,73	1,103
9	Για εμένα ήταν σημαντικό το γεγονός ότι το αντικείμενο του Μαθήματος αφορούσε μόνο φιλολόγους	3,90	1,037
10	Για εμένα ήταν σημαντικό το γεγονός ότι το Μάθημα είχε προσανατολισμό προς την εκπαιδευτική πρακτική του αντικειμένου μου	4,63	0,503
11	Το Μάθημα μου προσέφερε τη δυνατότητα να ασχοληθώ με τη συνεργατική γραφή για πρώτη φορά	3,68	1,387
12	Δεν είχα καμία προηγούμενη ευκαιρία να επιμορφωθώ σε θέματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή ως εκπαιδευτική επιλογή στο μάθημα της Γλώσσας	3,75	1,401

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, με την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, με την εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση και με την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι δεν είχαν Πιστοποίηση επιμόρφωσης Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Δεν είχα καμία προηγούμενη ευκαιρία να επιμορφωθώ σε θέματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή ως εκπαιδευτική επιλογή στο μάθημα της Γλώσσας» (τιμές ελέγχου U=5591,00 Z=-2,649 p=0,008).
- Όσοι δεν είχαν Πιστοποίηση επιμόρφωσης Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Δεν είχα καμία προηγούμενη ευκαιρία να επιμορφωθώ σε θέματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή ως εκπαιδευτική επιλογή στο μάθημα της Γλώσσας» (τιμές ελέγχου U=11138,00 Z=-2,706 p=0,007).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση εμφανίζουν υψηλότερη τιμή:

  α) στη μεταβλητή «Το Μάθημα μου προσέφερε τη δυνατότητα να ασχοληθώ με τη συνεργατική γραφή για πρώτη φορά» (τιμές ελέγχου U=4940,00 Z=-5,507 p=0,000) και

  β) στη μεταβλητή «Δεν είχα καμία προηγούμενη ευκαιρία να επιμορφωθώ σε θέματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή ως εκπαιδευτική επιλογή στο μάθημα της Γλώσσας» (τιμές ελέγχου U=4845,500 Z=-5,714 p=0,000).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερη τιμή:

  α) στη μεταβλητή «Το Μάθημα μου προσέφερε τη δυνατότητα να ασχοληθώ με τη συνεργατική γραφή για πρώτη φορά» (τιμές ελέγχου U=8109,500 Z=-6,448 p=0,000) και

  β) στη μεταβλητή «Δεν είχα καμία προηγούμενη ευκαιρία να επιμορφωθώ σε θέματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή ως εκπαιδευτική επιλογή στο μάθημα της Γλώσσας» (τιμές ελέγχου U=8667,00 Z=-5,825 p=0,000).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis δεν αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε κάποια μεταβλητή.

Στον Πίνακα 7.5 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με **τα αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων**. Ο δείκτης Cronbach alpha για αυτή την ενότητα ερωτήσεων ήταν α=0,894.

Σύμφωνα με τον Πίνακα οι συμμετέχοντες είχαν πολύ θετική άποψη: α) για την επιθυμία παρακολούθησης ενός ανάλογου μαθήματος στο μέλλον, β) για την πρόταση σε άλλους συναδέλφους να παρακολουθήσουν ένα ανοικτό μάθημα, γ) για την ικανοποίηση της συμμετοχής τους στο μάθημα και δ) για την απόκτηση μεγαλύτερου ενδιαφέροντος να χρησιμοποιήσουν το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας, ενώ στην πλειονότητα τους δεν συμφώνησαν με τις απόψεις: ότι α) το μάθημα ήταν κατώτερο από τις προσδοκίες τους και β) ότι στα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα η μάθηση είναι επιφανειακή.

Πίνακας 7.5. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων

α/α	Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
13	Το Μάθημα ήταν για εμένα μια συνηθισμένη εμπειρία επαγγελματικής ανάπτυξης	2,83	1,171
14	Το Μάθημα ήταν κατώτερο από τις προσδοκίες μου	1,71	0,694
15	Το Μάθημα ήταν για εμένα μια δημιουργική εμπειρία μάθησης	4,39	0,600
16	Είμαι γενικά ικανοποιημένος/η που συμμετείχα σε αυτό το Μάθημα	4,53	0,541
17	Οι αρχικοί μου στόχοι από τη συμμετοχή μου στο Μάθημα έχουν ικανοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό	4,34	0,676
18	Απέκτησα μεγαλύτερο ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσω το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,36	0,682
19	Πιστεύω ότι αυτό το Μάθημα με βοήθησε να εμβαθύνω σε ζητήματα παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό μου έργο	4,24	0,713
20	Πιστεύω ότι αυτό το Μάθημα άλλαξε τις παιδαγωγικές μου αντιλήψεις για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας	3,57	0,972
21	Πιστεύω ότι ενίσχυσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά τον σχεδιασμό μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,19	0,685
22	Πιστεύω ότι είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συνεργασία των μαθητών μου	4,32	0,585
23	Πιστεύω ότι μπορώ να χρησιμοποιήσω το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στο μάθημά μου για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,32	0,626
24	Πιστεύω ότι στο μέλλον θα μπορέσω να χρησιμοποιώ συστηματικά (να εντάξω) το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,07	0,786
25	Έχω μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση να καθοδηγήσω τους μαθητές μου, ώστε να εφαρμόσουν στρατηγικές συνεργατικής γραφής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,33	0,612
26	Πιστεύω ότι έχω πετύχει περισσότερα από όσα ανέμενα από αυτό το Μάθημα	3,84	0,886
27	Πιστεύω ότι η αλληλεπίδραση-ανταλλαγή ιδεών με άλλους συναδέλφους με βοήθησε ευρύτερα στο εκπαιδευτικό μου έργο	4,22	0,747
28	Πιστεύω ότι η συνδημιουργία με άλλους συναδέλφους ενίσχυσε την αυτοπεποίθησή μου ως εκπαιδευτικού	3,94	0,974
29	Πιστεύω ότι η συνεργασία-συνδημιουργία με άλλους συναδέλφους ενίσχυσε τις ικανότητές μου να σχεδιάσω νέους τρόπους διδασκαλίας του αντικειμένου μου με χρήση ΤΠΕ	4,03	0,802
30	Πιστεύω ότι το συγκεκριμένο Μάθημα ήταν σημαντικό για την επαγγελματική μου ανάπτυξη	4,03	0,767
31	Πιστεύω ότι στα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα η μάθηση είναι επιφανειακή	1,77	0,710
32	Το συγκεκριμένο Μάθημα είχε ως αποτέλεσμα την αυτόνομη μάθηση του εκπαιδευόμενου	3,17	1,112
33	Το συγκεκριμένο Μάθημα προώθησε τη συνεργατική μάθηση του εκπαιδευόμενου	4,26	0,579
34	Το συγκεκριμένο Μάθημα βασίστηκε στη στοχοθετημένη μάθηση (μάθηση μέσω σαφών στόχων) του εκπαιδευόμενου	4,20	0,617
35	Το συγκεκριμένο Μάθημα προώθησε τη μάθηση μέσα από τη δημιουργία μιας κοινότητας συναδέλφων	4,30	0,623
36	Θα ήθελα να παρακολουθήσω ξανά στο μέλλον ένα ανάλογο Μάθημα	4,61	0,606
37	Θα προτείνω σε άλλους συναδέλφους μου να παρακολουθήσουν ένα Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα	4,60	0,597

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ και την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Ειδικότερα:

- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Πιστεύω ότι ενίσχυσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά τον σχεδιασμό μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας» (τιμές ελέγχου U=5722,500 Z=-2,583, p=0,01).
- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Πιστεύω ότι έχω πετύχει περισσότερα από όσα ανέμενα από αυτό το Μάθημα» (τιμές ελέγχου U=10984,00, Z=-2,888 p=0,004).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Το Μάθημα ήταν κατώτερο από τις προσδοκίες μου» (τιμές ελέγχου U=11318,00, Z=-2,679 p=0,007).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις επιπλέον σπουδές και πιο συγκεκριμένα:

- Όσοι είχαν διδακτορικό εμφάνισαν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή: «Το συγκεκριμένο Μάθημα είχε ως αποτέλεσμα την αυτόνομη μάθηση του εκπαιδευόμενου» (τιμές ελέγχου: x^2=9,540, df=2, p=0,008).

7.2.3. Τεχνολογικά περιβάλλοντα

Στον Πίνακα 7.6 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της περιγραφικής στατιστικής των απόψεων των εκπαιδευτικών σχετικά με τα **τεχνολογικά περιβάλλοντα του MOOC** της κύριας φάσης για τις ερωτήσεις, στις οποίες ήταν εφικτή η περιγραφική αποτύπωση.

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες θεώρησαν: α) εύχρηστο το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήθηκε στο μάθημα, β) επιτυχή την επιλογή του συνεργατικού διαδικτυακού εργαλείου Google Docs, γ) πολύ εύχρηστη την πλατφόρμα open eClass και δ) ότι δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες στην εξοικείωση με το περιβάλλον της.

Πίνακας 7.6. Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής: Τεχνολογικά περιβάλλοντα MOOC

Ερώτηση	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Η επιλογή του συνεργατικού διαδικτυακού εργαλείου Google Docs για την υλοποίηση του συγκεκριμένου Μαθήματος ήταν επιτυχής	4,54	0,529
Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήσαμε στο Μάθημα είναι εύχρηστο για εμένα	4,57	0,531
Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήσαμε στο Μάθημα είναι εύχρηστο για τους μαθητές	4,07	0,811
Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήσαμε στο Μάθημα μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας	4,17	0,707
Θεωρώ σημαντικό το γεγονός ότι δόθηκε έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση του συνεργατικού διαδικτυακού εργαλείου Google Docs στην τάξη	4,41	0,629
Η πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος ήταν για εμένα εύχρηστη	4,51	0,559
Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος	1,89	0,890

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου U Mann-Whitney αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε σχέση με την επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ, την εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση και την εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Ειδικότερα:

- Όσοι δεν είχαν επιμόρφωση Α΄ Επιπέδου στις ΤΠΕ εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στη μεταβλητή «Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος» (τιμές ελέγχου U=11199,00 Z=-2,722, p=0,006).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση εμφανίζουν υψηλότερη τιμή στις μεταβλητές:

  α) «Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος» (τιμές ελέγχου U=6739,500 Z=-2,861, p=0,004).

  β) «Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Πλοήγηση-δομή]» (τιμές ελέγχου U=6865,500 Z=-3,182, p=0,001).
- Όσοι δεν είχαν εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα εμφανίζουν υψηλότερη τιμή, στη μεταβλητή «Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Πλοήγηση-δομή]» (τιμές ελέγχου U=11385,50, Z=-3,028, p=0,002).

Εφαρμόζοντας το κριτήριο ελέγχου Kruskal Wallis δεν αναδείχτηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές σε κάποια μεταβλητή.

7.3 Παραγοντική ανάλυση

7.3.1. Σχεδιασμός και υλοποίηση MOOC

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Διερευνητικής Παραγοντικής Ανάλυσης χρησιμοποιώντας μέσω του SPSS τη μέθοδο Ανάλυσης Κύριων Συνιστωσών.

Η καταλληλότητα των δεδομένων για τη διερεύνηση της δομής παραγόντων ελέγχθηκε μέσω του υπολογισμού της παραμέτρου Kaiser-Meyer-Olkin. Βρέθηκε τιμή KMO=0,929, η οποία είναι αρκετά πάνω από το επιτρεπτό όριο (0,5), για να πραγματοποιηθεί παραγοντική ανάλυση των στοιχείων του ερωτηματολογίου (Kaiser, 1974). Ο έλεγχος σφαιρικότητας Bartlett (x^2=4626,319, df=253, p<0,000) επιβεβαίωσε την καταλληλότητα των μεταβλητών για τη μελέτη της δομής των παραγόντων (Tabachnick & Fidell, 2013).

Ο συντελεστής συσχέτισης r μεταξύ των όρων της κλίμακας βρέθηκε υψηλός για όλα τα στοιχεία, με τιμές από 0,504 έως 0,879, που είναι μεγαλύτερες του αποδεκτού ορίου 0,30 (Yong, & Pearce, 2013). Αυτό υποδηλώνει μια πραγματικά ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών της κλίμακας. Από την ανάλυση αποκλείστηκαν 6 μεταβλητές (όροι) που είχαν διασταυρούμενη φόρτιση με δύο ή περισσότερους παράγοντες με τιμή μεγαλύτερη ή ίση του 0,30 (Costello & Osborne, 2005· Yong, & Pearce, 2013).

Η συνεισφορά κάθε παράγοντα και κάθε όρου ανά παράγοντα παρουσιάζονται με αύξουσα σειρά στον Πίνακα 7.7.

Πίνακας 7.7. Φόρτιση παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC

Αριθμός όρου της κλίμακας	Παράγοντας				
	1	2	3	4	5
14	0,757				
15	0,753				
13	0,745				
12	0,735				
11	0,623				
8	0,618				
18	0,560				
17	0,504				
2		0,879			
4		0,834			
1		0,783			
3		0,717			
7		0,680			
6		0,623			
5		0,588			
29			0,793		
23			0,738		
24			0,737		
21				0,816	
22				0,745	
20				0,656	
25					0,812
28					0,767

Μέθοδος εξαγωγής: Ανάλυση κύριων συνιστωσών. Μέθοδος περιστροφής: Varimax με κανονικοποίηση Kaiser
α. Περιστροφή 6 επαναλήψεων.

Στον Πίνακα 7.8 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ιδιοτιμών των παραγόντων και του ποσοστού της διακύμανσης που ερμηνεύει κάθε παράγοντας. Ο πρώτος παράγοντας είναι πολύ ισχυρός, καθώς ερμηνεύει το 43% της διακύμανσης ενώ οι παράγοντες στο σύνολό τους αντιστοιχούν στο 67% της πληροφορίας που μπορεί να εξαχθεί με τη συγκεκριμένη ανάλυση.

Πίνακας 7.8. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων (σχεδιασμός και υλοποίηση)

Παράγοντας	Ιδιοτιμές		
	Σύνολο	Διακύμανση %	Συνολική διακύμανση %
1	9,967	43,334	43,334
2	1,811	7,875	51,210
3	1,490	6,478	57,688
4	1,129	4,910	62,598
5	1,114	4,843	67,441

Με τη χρήση της μεθόδου περιστροφής Varimax και το κριτήριο Kaiser (συγκλίνουσα περιστροφή 6 επαναλήψεων) αναδείχθηκαν πέντε παράγοντες με ιδιοτιμή (eigenvalue) μεγαλύτερη της μονάδας (κριτήριο Guttman-Kaiser), οι οποίοι περιλαμβάνουν συνολικά 23 μεταβλητές:

Π1: Συνεργατικές εργασίες και συνεργατική γραφή

Π2: Οργάνωση μαθήματος και καταλληλότητα εκπαιδευτικού υλικού

Π3: Λειτουργία ομάδων εργασίας

Π4: Χρήση ασύγχρονων συζητήσεων για υποστήριξη-βοήθεια

Π5: Δυσκολίες συμμετοχής στις συνεργατικές δραστηριότητες

Στο Σχήμα 7.4 παρουσιάζεται το γράφημα ιδιοτιμών των παραγόντων που δημιουργήθηκε μέσω του SPSS. Δείχνει τους 5 σημαντικούς παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης του MOOC (με ιδιοτιμή μεγαλύτερη του 1), οι οποίοι αναδείχθηκαν από την παραγοντική ανάλυση.

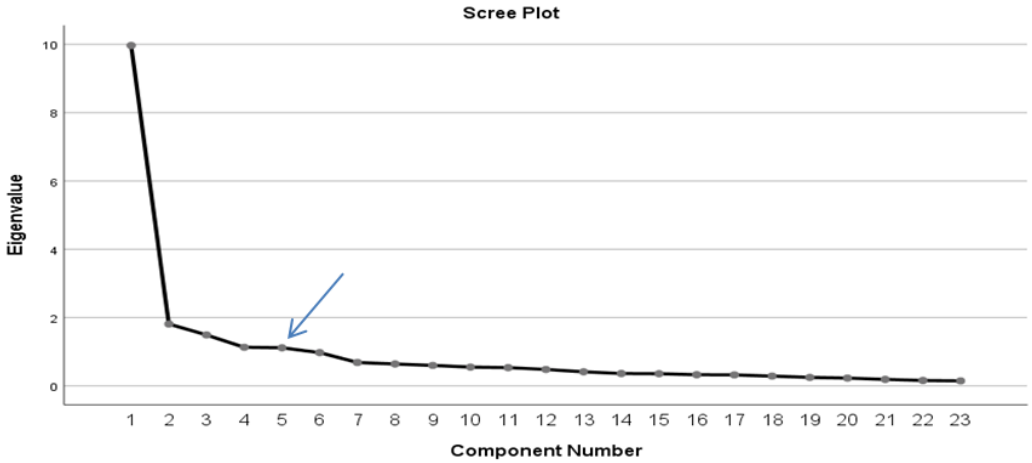

Σχήμα 7.4. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOC

7.3.2. Στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη συμμετεχόντων

Ακολουθούν τα αποτελέσματα της Διερευνητικής Παραγοντικής Ανάλυσης για τον άξονα του ερωτηματολογίου που αφορά τους στόχους και τα αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων με τη χρήση της ίδιας μεθόδου.

Η καταλληλότητα των δεδομένων για τη διερεύνηση της δομής παραγόντων ελέγχθηκε μέσω του υπολογισμού της παραμέτρου Kaiser-Meyer-Olkin. Βρέθηκε τιμή KMO=0,924, η οποία είναι αρκετά πάνω από το επιτρεπτό όριο (0,5), για να πραγματοποιηθεί παραγοντική ανάλυση. Ο έλεγχος σφαιρικότητας Bartlett (x^2=6138,130, df=435, p<0,000) επιβεβαίωσε την καταλληλότητα των μεταβλητών για τη μελέτη της δομής των παραγόντων.

Ο συντελεστής συσχέτισης r μεταξύ των όρων της κλίμακας βρέθηκε υψηλός για όλα τα στοιχεία, με τιμές από 0,506 έως 0,928, που είναι μεγαλύτερες του αποδεκτού ορίου 0,30 (Yong, & Pearce, 2013). Αυτό υποδηλώνει και σε αυτή την περίπτωση μια πραγματικά ισχυρή συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών της κλίμακας. Από την ανάλυση αποκλείστηκαν 7 μεταβλητές (όροι) που είχαν διασταυρούμενη φόρτιση με δύο ή περισσότερους παράγοντες με τιμή μεγαλύτερη ή ίση του 0,30 (Costello & Osborne, 2005· Yong, & Pearce, 2013).

Η συνεισφορά κάθε παράγοντα και κάθε όρου ανά παράγοντα παρουσιάζονται με αύξουσα σειρά στον Πίνακα 7.9.

Πίνακας 7.9. Φόρτιση παραγόντων σχετικά με στόχους και επαγγελματική ανάπτυξη

Αριθμός όρου της κλίμακας	Παράγοντας					
	1	2	3	4	5	6
15	0,709					
14	0,686					
19	0,679					
17	0,656					
20	0,651					
26	0,650					
16	0,638					
18	0,614					
21	0,547					
4		0,748				
10		0,678				
6		0,615				
2		0,615				
1		0,572				
3		0,550				
5		0,506				
28			0,830			
27			0,816			
29			0,798			
35			0,680			
33			0,583			
23				0,803		
22				0,801		
25				0,743		
24				0,601		
11					0,928	
12					0,923	
7						0,735
8						0,677
9						0,620

Μέθοδος εξαγωγής: Ανάλυση κύριων συνιστωσών. Μέθοδος περιστροφής: Varimax με κανονικοποίηση Kaiser
α. Περιστροφή 8 επαναλήψεων.

Στον Πίνακα 7.10 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ιδιοτιμών των παραγόντων και του ποσοστού της διακύμανσης που ερμηνεύει κάθε παράγοντας. Ο πρώτος παράγοντας είναι πολύ ισχυρός, καθώς ερμηνεύει το 39% της διακύμανσης ενώ οι παράγοντες στο σύνολό τους αντιστοιχούν στο 66% της πληροφορίας που μπορεί να εξαχθεί με την παρούσα ανάλυση.

Πίνακας 7.10. Ιδιοτιμές και συνολική διακύμανση παραγόντων (στόχοι και επαγγελματική ανάπτυξη)

Παράγοντας	Ιδιοτιμές		
	Σύνολο	Διακύμανση %	Συνολική διακύμανση %
1	11,739	39,129	39,129
2	2,061	6,872	46,001
3	1,943	6,475	52,476
4	1,710	5,700	58,176
5	1,342	4,474	62,650
6	1,124	3,746	66,397

Χρησιμοποιώντας τη μέθοδο περιστροφής Varimax και το κριτήριο Kaiser (συγκλίνουσα περιστροφή 8 επαναλήψεων) αναδείχθηκαν έξι παράγοντες με ιδιοτιμή (eigenvalue) μεγαλύτερη της μονάδας (κριτήριο Guttman-Kaiser), οι οποίοι περιλαμβάνουν συνολικά 30 μεταβλητές:

Π1: Στόχοι επαγγελματικής ανάπτυξης και βαθμός ικανοποίησης

Π2: Ενδιαφέρον αντικείμενο προσανατολισμένο στις ανάγκες φιλολόγων

Π3: Τα θετικά στοιχεία της συνεργασίας με συναδέλφους

Π4: Ενίσχυση ικανοτήτων ένταξης της συνεργατικής γραφής στην τάξη

Π5: Το MOOC ως μέσο επαγγελματικής ανάπτυξης

Π6: Λόγοι συμμετοχής στο MOOC

Στο Σχήμα 7.5 παρουσιάζεται το γράφημα ιδιοτιμών των παραγόντων που δημιουργήθηκε μέσω του SPSS. Δείχνει τους 6 σημαντικούς παράγοντες στόχων-προσδοκιών και μαθησιακών αποτελεσμάτων (με ιδιοτιμή μεγαλύτερη του 1), οι οποίοι αναδείχθηκαν από την παραγοντική ανάλυση.

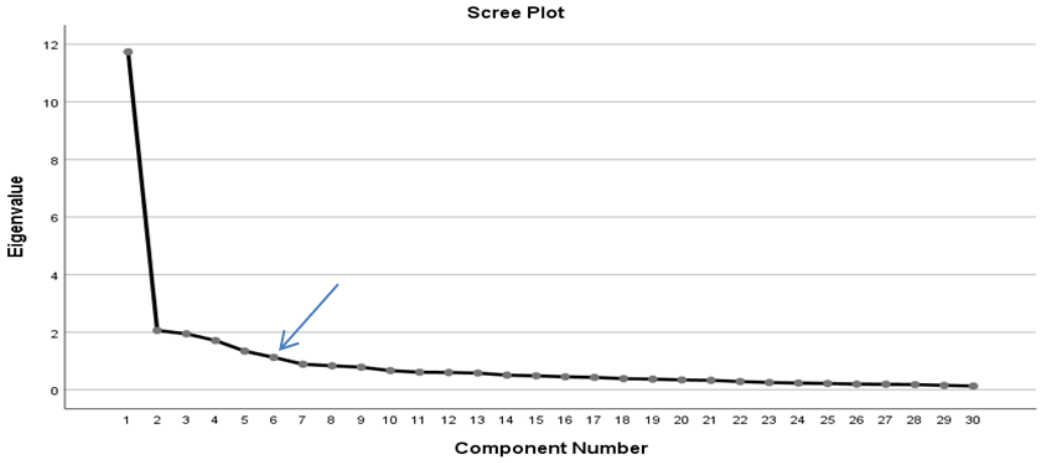

Σχήμα 7.5. Γράφημα Scree της συνεισφοράς παραγόντων στόχων και επαγγελματικής ανάπτυξης

7.4 Ανάλυση ανοικτών ερωτήσεων ερωτηματολογίου

Οι τελευταίες οκτώ, ανοικτού τύπου, ερωτήσεις του ερωτηματολογίου αποσκοπούσαν: α) στη γενική αποτίμηση του MOOC, β) στην αυτοαξιολόγηση των συμμετεχόντων αναφορικά με τον βαθμό που το μάθημα επηρέασε τη διδασκαλία τους, καθώς και τον βαθμό που αισθάνονταν έτοιμοι να σχεδιάσουν δραστηριότητες συνεργατικής γραφής για τους μαθητές τους και γ) στην

καταγραφή προτάσεων για την αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Στις απαντήσεις πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου που οδήγησε σε ομαδοποίηση παραγόντων αναφορικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση (χαρακτηριστικά cMOOC, συνεργασία ομάδων), καθώς και με αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων του MOOC (επάρκεια στην αξιοποίηση των Google Docs και της συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία τους).

Ο Πίνακας 7.11 περιλαμβάνει τους παράγοντες που αναδείχθηκαν σε σχέση με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του MOOC, καθώς και ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων.

Πίνακας 7.11. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων MOOC (ερωτηματολόγιο)

Παράγοντας	Ενδεικτικά αποσπάσματα
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	E9 *«…και η θεματολογία του ανοικτού μαθήματος, όπως και το περιεχόμενο ήταν πολύ ενδιαφέροντα.»* E22 *«…, ενδιαφέρουσες ενότητες και αξιοποιήσιμες για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.»*
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	E171 «*Η προστιθέμενη αξία του Μαθήματος θεωρώ πως βρίσκεται περισσότερο στη δυναμική της κοινότητας (κοινά ενδιαφέροντα και στόχοι)…*» E335 *«στα δυνατά σημεία κατατάσσω … την αίσθηση του ανήκειν σε μια ομάδα με κοινούς στόχους και ενδιαφέροντα»*
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	E25 *«Η τελευταία εργασία ήταν πολύ ενθαρρυντική για μένα, γιατί είδα τα παιδιά της τάξης μου που ενθουσιάστηκαν και μαζί τους ενθουσιάστηκα και εγώ. Θα ήθελα να τα βλέπω έτσι, γι' αυτό θα βρω τρόπο να διαμορφώσω ανάλογα το μάθημά μου.»* E39 *«Έμαθα πράγματα που θα χρησιμοποιήσω στην πράξη και τα οποία είναι ευχάριστα και για τους μαθητές μου»*
Συνεργασία με συναδέλφους	E93 *«Η συνεργασία μεταξύ άγνωστων μελών στην ομάδα ήταν το στοιχείο που με ενθουσίασε»* E200 *«Δυνατά σημεία του μαθήματος είναι ότι μάς έμαθε … να συνεργαζόμαστε με ευπρέπεια και σεβόμενοι ο ένας τις διαφορετικές προσλαμβάνουσες του άλλου καθώς και τους διαφορετικούς χρόνους και προγράμματα.»*
Κουλτούρα συνεργασίας	E54 *«…η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας, κοινής προσπάθειας για την επίτευξη κοινών στόχων...»* E223 *«Η απαίτηση για εκπόνηση εργασιών που δραστηριοποίησε όλα τα μέλη και προώθησε τη συνεργατικότητα μαζί με τη δημιουργικότητα.»*
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	E148 *«… ανταλλαγή απόψεων, γνωριμία και επικοινωνία με συναδέλφους, άνετο κλίμα, αλληλοβοήθεια και αλληλεπίδραση.»* E235 «*Το forum που μας επέτρεπε να ανταλλάσσουμε απόψεις μεταξύ μας.*»
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	E29 *«…η άμεση ανταπόκριση των εκπαιδευτών στα ερωτήματα των επιμορφούμενων…»* E333 *«…η συνεχής καθοδήγηση και ανατροφοδότηση από τους εκπαιδευτές…»*
Ευχρηστία πλατφόρμας	E13 «Δυνατά σημεία: *Η εύκολη χρήση της πλατφόρμας και…*» E163 *«Το πιο δυνατό σημείο ήταν η πλατφόρμα που επέτρεπε τη γρήγορη συνομιλία και μάθηση.».*
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	E43 *«Η δομή, η οργάνωση η συνέπεια στοχοθεσίας και υλοποίησης, εν γένει η λογική που το διείπε.»* E171 «*Ομοιόμορφα κατανεμημένες εργασίες σε εβδομάδες, επαρκής χρόνος υποβολής εργασιών, κατανοητός ο τρόπος διδασκαλίας της συνεργατικής γραφής.*»

Ευελιξία-αυτονομία	Ε65 *«…ότι σου έδινε τη δυνατότητα να συνεργαστείς χωρίς να απαιτεί τη φυσική σου παρουσία σε κάποιον συγκεκριμένο χώρο.»* Ε393 «*Η δυνατότητα ασύγχρονης επικοινωνίας ανάλογα με τον ελεύθερο χρόνο μας …*»
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	Ε28 *«Νιώθω πιο ικανή να εφαρμόσω τις πρακτικές που διδάχθηκα στην πράξη.»* *Ε175 «…πρακτική εφαρμογή των τεχνικών και με τον ρόλο του εκπαιδευόμενου και με τον ρόλο του εκπαιδευτικού.*»
Ανάληψη ρόλου μαθητή	Ε174 «*Επειδή βρέθηκα στη θέση μαθήτριας, μπορώ να προσεγγίσω καλύτερα τους μαθητές, να προβλέψω δυσκολίες στην εφαρμογή των στρατηγικών.*» Ε297 *«Η εμπλοκή μας σε δραστηριότητες τις οποίες στη συνέχεια θα ζητήσουμε από τους μαθητές μας. Είναι σημαντικό να γνωρίζουμε εκ των έσω τα προβλήματα που θα συναντήσουν.»*
Καινοτόμα χαρακτηριστικά	Ε14 «… το πρόγραμμα ήταν καινοτόμο σε σχέση με όσα είχα κάνει μέχρι τώρα.» Ε96 *«Ήταν κάτι φρέσκο και πρωτόγνωρο που με ενθουσίασε ο βαθμός αμεσότητάς του.»*
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	Ε59 «*Με επηρέασε πολύ, γιατί μπόρεσα να συνεργαστώ άριστα με άλλες συναδέλφους, να ανταλλάξω μαζί τους δημιουργικές ιδέες και να μοιραστώ κοινούς προβληματισμούς και ανησυχίες. Ακόμη το μάθημα συνέβαλε τα μέγιστα στην αυτοβελτίωσή μου ως εκπαιδευτικού και στον τρόπο διδασκαλίας μου.»* Ε66 *«… προσφέρει επιστημονική κατάρτιση στον σχεδιασμό μιας ολοκληρωμένης υποστηριζόμενης συνεργατικής πρακτικής στο πεδίο της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, λαμβάνοντας υπόψη τους διδακτικούς στόχους (γνωστικούς, παιδαγωγικούς και τεχνολογικούς) χωρίς να υπερβάλλει ως προς κάποιους σε βάρος κάποιων άλλων. Υπάρχει η σωστή ισορροπία…»*
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	Ε7 «*…Είναι ένας πολύ καλός τρόπος για ανάθεση ομαδικών εργασιών στο σπίτι, καθώς ο εκπαιδευτής μπορεί να παρακολουθεί τον τρόπο εργασίας και συμμετοχής των μαθητών του. Έτσι, με αυτόν τον τρόπο βελτιώνεται η διδασκαλία, εστιάζοντας σε θέματα που δεν έγιναν κατανοητά από τους μαθητές.*» Ε165 *«Η συμμετοχή μου στο μάθημα με έκανε να νιώσω πως μπορώ να βοηθήσω τους μαθητές μου πιο ουσιαστικά στο να χρησιμοποιήσουν τις ΤΠΕ, και να συνεργάζονται πιο συχνά με καλυτέρα παιδαγωγικά και μαθησιακά αποτελέσματα..»*
Παιδαγωγική συνεργατικής γραφής	Ε6 *«Κατάλαβα τις δυσκολίες αλλά και τα θετικά που έχει κάθε στρατηγική κι έτσι μπορώ να σχεδιάζω καλύτερα ένα σχετικό μάθημα για τους μαθητές μου. Για παράδειγμα θα αποφύγω τη στρατηγική της διαδοχικής γραφής όταν θέλω αλληλεπίδραση.»* Ε302 «*Το ότι μάθαμε όλους τους τρόπους συνεργατικής γραφής.*»
Αξιοποίηση Google Docs	Ε23 *«Αυτοπεποίθηση για αξιοποίηση των Google εγγράφων μελλοντικά…»* Ε369 «*… η έμφαση στην αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (Google Docs) για τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας.*»

Όσον αφορά τη μελλοντική λειτουργία των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, οι συμμετέχοντες πρότειναν:

- τη συχνότερη διοργάνωση ανοικτών μαθημάτων (Ε9: «*Θα έπρεπε να οργανώνονται συχνότερα παρόμοια σεμινάρια γιατί πραγματικά έχουν να προσφέρουν στον εκπαιδευτικό.*»),

- την επανάληψη αντίστοιχων μαθημάτων και για τα υπόλοιπα φιλολογικά μαθήματα (Ε38 «*Θα πρότεινα να επαναληφθούν είτε για το ίδιο είτε για άλλα φιλολογικά μαθήματα.*»),
- την αναγκαιότητα ύπαρξής τους για την ενίσχυση των εκπαιδευτικών (Ε40 «*Χρειάζονται τα ηλεκτρονικά μαθήματα, γιατί βοηθάνε στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.*»),
- την επιλογή τους ως πρόσφορο τρόπο παροχής προγραμμάτων επιμόρφωσης στους εκπαιδευτικούς (Ε92 «*Είναι ο καλύτερος τρόπος επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς. Σου διδάσκουν όσα χρειάζεται να ξέρεις για να αρχίσεις να σκέφτεσαι και προωθούν έτσι την αυτόνομη και στοχοθετημένη μάθηση του εκπαιδευόμενου εκπαιδευτικού, την οποία θα πρέπει να μεταλαμπαδεύσει και στους μαθητές του με πανομοιότυπο τρόπο. Ας γίνουν τα μαθήματα αυτά περισσότερα και ανοικτά για όλους.*») και
- τη γενίκευση της εφαρμογής τους προς όφελος των εκπαιδευτικών (Ε59 «*Προτείνω ανεπιφύλακτα τη συνέχιση και τη διεύρυνση των μαζικών ανοικτών ηλεκτρονικών μαθημάτων, γιατί το μαθησιακό και εκπαιδευτικό όφελος είναι αναμφισβήτητο.*»).

7.5 Ανάλυση ημιδομημένων συνεντεύξεων

Η ανάλυση των απαντήσεων όσων συμμετείχαν στις ημιδομημένες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή της θεματικής ανάλυσης των ερευνητικών δεδομένων ακολουθώντας ένα σχήμα τεσσάρων σταδίων: προκαταρκτική διερευνητική ανάλυση, κωδικοποίηση δεδομένων, δημιουργία κατηγοριών και παρουσίαση ευρημάτων μέσω της δημιουργίας ενός συγκριτικού πίνακα (Creswell, 2011). Επιχειρήθηκε, όπως και με τις ανοικτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, ο εντοπισμός, η ταξινόμηση και η ομαδοποίηση παραγόντων που αφορούν τη σχεδίαση και την υλοποίηση του MOOC, καθώς και τα μαθησιακά του αποτελέσματα. Για να γίνει συγκριτική μελέτη των παραγόντων, που αναδείχθηκαν από τα δεδομένα του ερωτηματολογίου και των συνεντεύξεων, διατηρήθηκε κοινή περιγραφή και σειρά.

Ο Πίνακας 7.12 περιλαμβάνει τους παράγοντες που αναδείχθηκαν σε σχέση με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση του MOOC, καθώς και κάποια ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων. Σημαντικό θεωρείται το γεγονός ότι εντοπίστηκαν οι παράγοντες, οι οποίοι είχαν αναδειχθεί και κατά την ανάλυση των δεδομένων του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 7.12. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων MOOC (συνεντεύξεις)

Παράγοντας	Ενδεικτικά αποσπάσματα
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	Σ5 «*Ο λόγος που επέλεξα το συγκεκριμένο ανοικτό μάθημα ήταν ότι για μένα είχε πολύ ενδιαφέρον θέμα.*» Σ8 *«… το αντικείμενο το οποίο διαπραγματεύεται και είναι η Γλώσσα και η συνεργατική γραφή, η οποία υποστηρίζεται μέσα από υπολογιστή, είναι ένα αντικείμενο που είναι ενδιαφέρον.»*
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	Σ11 *«…πραγματικά ένιωσα σαν να ανήκα σε μια οικογένεια και το εννοώ… Είναι το καλύτερο και το πιο δύσκολο που μπορεί να κάνει κάποιος.»* Σ19 *«… ερχόμαστε σε επαφή με όλους αυτούς τους συναδέλφους που παρακολουθούσαν το Μάθημα, βρισκόμαστε για λίγες εβδομάδες μέσα σε αυτή την κοινότητα και βλέπουμε τις απόψεις των άλλων, βλέπουμε ότι πολλοί άνθρωποι*

	συμπλέουν μαζί μας αλλά και κάποιοι έχουν πολύ σοβαρές αμφιβολίες και όλα αυτά μας κάνουν και αξιολογούμε λίγο περισσότερο την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε...»
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	Σ1 *«…οπότε αυτό τα κινητοποίησε και μάλιστα θεωρώ ότι αυτό διαμόρφωσε θετικότερα τις σχέσεις μεταξύ τους, με την έννοια ότι κάποια αναλάμβαναν τον ρόλο του καθοδηγητή και καθοδηγούσαν και συμβούλευαν παιδιά που ήταν χαμηλότερων δυνατοτήτων και αυτό λειτούργησε θετικά και στις σχέσεις μεταξύ τους. Θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό.»* Σ2 *«…προσπάθησα μάλιστα από την αρχή, από την πρώτη εβδομάδα της συμμετοχής μου στο MOOC και με τους μαθητές μου, δηλαδή πριν ζητηθεί να εμπλέξουμε μαθητές, εγώ είχα ζητήσει από τα παιδιά λίγα λίγα να μπαίνουν σε κάποιο έγγραφο και να παράγεται δουλειά, έτσι, ώστε να φύγουν από το σχολείο και να έχουν όλοι μια εμπειρία από τη χρήση των Google Docs … Εντάξει… δεν τα κατάφερα και με τους σαράντα τέσσερις … αλλά οι περισσότεροι από αυτούς, οι τριάντα, είχαν μια εμπλοκή στα Google Docs, δεν τους είναι άγνωστο περιβάλλον, είναι Τρίτη Γυμνασίου αυτά τα παιδιά.»*
Συνεργασία με συναδέλφους	Σ1 «*… με κινητοποίησε το να προσπαθήσω να βοηθήσω την ομάδα να δέσει, το γεγονός ότι δύο άτομα ήταν σε πολύ δύσκολη θέση και χρονική στιγμή και μπήκαν, για να κάνουν το πρόγραμμα, οπότε κατάλαβα ότι έπρεπε να κρατήσω κάποιες ισορροπίες και τελικά ανταμείφθηκα, δηλαδή, δημιουργήθηκε και καλό συναισθηματικό κλίμα στην ομάδα και πιστεύω ότι ήταν η συνεργασία μας αποτελεσματική τελικά.*» Σ2 «*…ήτανε θετική η εμπειρία μου… ακόμη και οι διαφορετικοί χαρακτήρες μας και οι διαφορετικοί ρυθμοί μας νομίζω ότι στη συγκεκριμένη ομάδα ισορροπούσαν αρκετά εύκολα… ήταν ορατοί… τες οι διαφορές αλλά ισορρόπησαν χωρίς τριβές και δυσκολίες…»*
Κουλτούρα συνεργασίας	Σ4 *«Το κλίμα στην ομάδα δεν ήταν εξ αρχής καλό, με δεδομένο ότι κάθε ξεκίνημα είναι δύσκολο... διαπιστώσαμε ότι κάθε συνεργαζόμενο μέλος είχε τους δικούς του λόγους να πιέζεται, οπότε αρχίσαμε όλοι και δείχναμε μεγαλύτερη ανοχή, για αυτό και προχώρησε καλά…»* Σ17 *«… γιατί μέσα από τη συνεργατική γραφή, επειδή ακριβώς συνεργαστήκαμε για να μάθουμε τη διαδικτυακή αυτή εφαρμογή καλλιέργησα πολλές συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες αλλά και τη συνεργατική κουλτούρα που εμείς οι εκπαιδευτικοί της συγκεκριμένης γενιάς δεν τη διδαχτήκαμε στο σχολείο.»*
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	Σ17 *«Αυτό που με εντυπωσίασε και το είδα περισσότερο… πιο καλά από ότι την πρώτη φορά είναι το Φόρουμ. Το Φόρουμ δεν το είχα εκτιμήσει τόσο στο πρώτο MOOC. Κάνοντας, όμως, κάποια παρόμοια, παρεμφερή σεμινάρια που δεν είχαν το Φόρουμ, είδα ότι ήταν πάρα πολύ σημαντικό. Αποτελεί ένα βήμα διαλόγου για τους εκπαιδευτικούς, όπου εκεί μέσα πέρα από τις απόψεις που ανταλλάσσαμε για το πού μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη συνεργατική γραφή εκφράστηκαν και πολλές αντιρρήσεις, επιφυλάξεις.»* Σ19 «*…μου άρεσε η αλληλεπίδραση με τους υπόλοιπους φιλολόγους που συμμετείχαν εκτός από τη δική μου ομάδα…*»
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	Σ7 *«Θεωρώ ότι τα όποια προβλήματα λύθηκαν μέσα από την ανατροφοδότηση με μηνύματα, τα οποία ήταν… η απάντηση ήταν κατευθείαν, άμεση.»* Σ20 *«… οι δάσκαλοι, οι εκπαιδευτές δεν ήταν τόσο απρόσωποι, μηχανοποιημένοι. Είχε μια… δημιουργούσε μια αίσθηση φυσικής παρουσίας, εξοικείωσης… Αυτό νομίζω ήταν ένα καλό στοιχείο. Το ότι αισθάνονται οι εκπαιδευόμενοι ότι υπάρχει άνθρωπος που τους ακούει και τους απαντάει…»*
Ευχρηστία πλατφόρμας	Σ14 *«…η πλατφόρμα ήταν πάρα πολύ φιλική στον χρήστη, δηλαδή δεν σε άφηνε να χάνεσαι εκεί μέσα, δεν ήθελε πάρα*

	πολλές γνώσεις ούτε είχε πάρα πολλές απαιτήσεις, ήταν, δηλαδή, για ένα μέσο χρήστη, ο οποίος με την κατάλληλη καθοδήγηση μπορεί να χρησιμοποιήσει όλες τις δυνατότητες της πλατφόρμας.» Σ21 «*…πρώτα από όλα με ενθουσίασε η ευκολία που είχε η χρήση της πλατφόρμας…*»
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	Σ8 *«… για να πω την αλήθεια μπήκα με ένα βαθμό προκατάληψης όσον αφορά τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Γιατί; Γιατί η βιβλιογραφία με την οποία έχω ασχοληθεί δεν τα βλέπει ιδιαίτερα θετικά… Και η αλήθεια είναι ότι όταν μπήκα στο μάθημα και είδα πώς ήταν δομημένο, το οποίο για μένα, κατά την άποψή μου ήταν εξαιρετικά δομημένο, ήταν πάρα πολύ καλά χτισμένο και στην ηλεκτρονική του μορφή και το υλικό το οποίο ήταν κατάλληλο και για κάποιον ο οποίος δε γνωρίζει να δουλεύει εξ αποστάσεως.»* Σ21 «*Οι θεματικές ενότητες ήταν σαφείς, ήταν συγκεκριμένες, οι εργασίες ήταν έτσι στο πλαίσιο του να μπορέσουμε να δείξουμε όλοι αν μπορούμε να συνεργαστούμε και σε ποιο βαθμό. Νομίζω ότι όλα λειτούργησαν σωστά, κάπως έτσι το πλάνο το φανταζόμουν.*»
Ευελιξία-αυτονομία	Σ3 *«…επειδή δεν είχα χρόνο εκείνη την περίοδο να παρακολουθώ και να πηγαίνω σε κάποιο συγκεκριμένο χώρο, ενώ μέσα από τον υπολογιστή μου να ανεβαίνει το υλικό κάθε εβδομάδα … και ήταν έτοιμο, κατατοπιστικό, με το σχεδιάγραμμά του, με χάρτη ολόκληρο, με βιντεομάθημα…»* Σ4 «*…είμαι υπέρ των Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων και παρακολουθώ και άλλα τέτοιου είδους μαθήματα, γιατί μπορώ να το κάνω από το σπίτι μου, χωρίς να δαπανήσω πολύ χρόνο στις μετακινήσεις, να το συνδυάσω με τις άλλες μου δραστηριότητες…*»
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	Σ4 *«το να δουλέψω συνεργατικά στην πράξη και όχι απλώς στη θεωρία και να δοκιμαστώ συνεργαζόμενη με άλλους συναδέλφους ήταν μια εμπειρία που πιστεύω από αυτήν κάτι αποκόμισα…»* Σ14 *«… γιατί ήταν ακριβώς αυτό το οποίο περίμενα, δηλαδή μία εφαρμογή σε πρακτικές κατευθύνσεις αυτών των δυνατοτήτων. Δηλαδή δεν ήθελα κάτι θεωρητικό… άλλη μία θεωρητική ενημέρωση ή τέλος πάντων, μία επιμόρφωση θεωρητική, ήθελα κάτι το οποίο να είναι πρακτικό, να υλοποιεί πράγματα.»*
Ανάληψη ρόλου μαθητή	Σ1 *«Θεωρώ ότι έτσι πρέπει να γίνεται, πρώτα πρέπει να περνάμε εμείς ό,τι χρειάζεται να κάνουμε στους μαθητές μας και μετά να το περνάμε στα παιδιά, γιατί έτσι λειτουργεί και καλύτερα και μπορούμε να το στηρίξουμε.»* Σ2 *«… να δουλεύουμε σε ομάδες και να δούμε κι εμείς οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, όταν ζητάμε από τα παιδιά ομαδικότητα, πόσο δύσκολο είναι εμείς να ενταχθούμε και να δούμε τους εαυτούς μας σε σχέση ισοτιμίας και εντόπισα και μέσα στο περιβάλλον της πλατφόρμας προβλήματα … εεε … ισότιμης συνεργασίας μεταξύ των μελών.»*
Καινοτόμα χαρακτηριστικά	Σ9 *«…το γεγονός ότι ήταν κάτι εντελώς καινούριο για μένα, ήταν… λειτουργούσε ως πρόκληση… Αυτό θεωρώ ότι ήταν και το θετικό… ήταν καινούριο, δοκίμαζες καινούρια πράγματα…»* Σ18 «…όλα αυτά που προσέφερε το ανοικτό μάθημα για μένα είναι πρωτοποριακά και καινοτόμα αλλά θεωρώ ότι μπορούν και να εφαρμοστούν και να αποφέρουν αποτελέσματα…»
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	Σ3 *«Με επηρέασε, γιατί μου έδωσε μια άλλη όψη των πραγμάτων, δηλαδή, η συνεργατική γραφή ήταν κάτι το οποίο δεν το γνώριζα.»* Σ15 *«Καταρχήν, κατανόησα τι σημαίνει συνεργατική γραφή στην πράξη και μάλιστα σε συνεργασία με τους μαθητές. Αξιοποίησα τις στρατηγικές που έχω μάθει. Απέκτησα μια ολοκληρωμένη παιδαγωγική αντίληψη. Έμαθα να οργανώνω με τους μαθητές μου, να αναπτύσσω, να βελτιώνω συνεργατικά κείμενα, γνώρισα*

	διαφορετικές στρατηγικές, δηλαδή θεωρώ ότι έχω πάρει πάρα πολλά πράγματα.»
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	Σ3 «*… μπορώ και αξιοποιώ αυτή την τεχνολογία στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας που αυτό είναι λίγο δύσκολο όσον αφορά το κομμάτι αυτό της παραγωγής του γραπτού λόγου.*» Σ18 «*…άνοιξε ένα παράθυρο στο μυαλό μου και στις μεθόδους, τη διδακτική μέθοδο που ακολουθώ και επειδή είμαι και παλιά φιλόλογος με 26 χρόνια στην υπηρεσία θεωρώ ότι ωφελημένη βγήκα από αυτό.*»
Παιδαγωγική συνεργατικής γραφής	Σ12 «*…βοηθήθηκα αρκετά και κάποια πράγματα που, ίσως, στο μυαλό μου τα είχα μπερδεμένα ή απλοποιημένα και λειτουργούσα αυθόρμητα και απλοϊκά, τώρα βοηθήθηκα με το MOOC, ώστε να μπορέσω να κάνω ένα σωστό σχέδιο και να μπορέσω να χρησιμοποιήσω και από παιδαγωγική οπτική το συνεργατικό έγγραφο.*» Σ17 *«…γιατί είδα ότι η συνεργατική γραφή έχει πάρα πολλές ελευθερίες και επίσης, με δίδαξε να ακολουθώ με μια σειρά τις συγκεκριμένες στρατηγικές και ότι έχει πολλές στρατηγικές. Αυτό μου άρεσε πάρα πολύ και νομίζω ότι αυτό θα εφαρμόσω, δηλαδή την ίδια πορεία με την οποία διδάχτηκα τις στρατηγικές, δηλαδή δεν ήταν τυχαία η πορεία των στρατηγικών και νομίζω ότι έχει περισσότερα αποτελέσματα έτσι. Διαφορετικά θα είχα μια άλλη άποψη για τη συνεργατική γραφή. Θα την έκανα όπως νόμιζα εγώ, με τον τρόπο που το ήξερα. Είδα, όμως, ότι έχει μία συγκεκριμένη πορεία η οποία είναι καλό να ακολουθείται και στους μαθητές.»*
Αξιοποίηση Google Docs	Σ4 *«Νομίζω σε αρκετά μεγάλο βαθμό, εφόσον το αποφασίσω και ξαναδώ τις δυνατότητες, γιατί, εντάξει, το να τελειώσεις ένα μάθημα δε σημαίνει ότι έχεις εξοικειωθεί, θέλει συνεχή επαφή, όμως νομίζω ότι είμαι σε θέση να το κάνω και να αξιοποιήσω και όλα αυτά τα στοιχεία που δίνει το Google Docs…»* Σ13 «… ενίσχυσε την αυτοπεποίθησή μου, καθώς οι γνώσεις που είχα για τις νέες τεχνολογίες ήταν αρκετές και με ευχέρεια κινήθηκα και εφάρμοσα στην τάξη τη δραστηριότητα συνεργατικής γραφής με Google Docs που ανατέθηκε.»

Αναφορικά με το ζήτημα της συμβολής των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, για να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών, οι συμμετέχοντες μέσα από τις συνεντεύξεις τους, υποστήριξαν:

- ότι τα ανοικτά μαθήματα αποτελούν στην εποχή μας τον πιο πρόσφορο τρόπο επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών κυρίως στη συνεργατική τους εκδοχή (Σ17 «*Νομίζω ότι από εδώ και πέρα είναι η επιμόρφωση του μέλλοντος τα ΜΑΗΜ. Είναι ένας ευέλικτος, σύγχρονος τρόπος επιμόρφωσης, έχει κανείς πρόσβαση σε πολύ καλές πρακτικές, μπορεί να δει καινοτόμες πρακτικές, έρχεται σε επαφή με την τεχνολογία και αυτό τον βελτιώνει πάρα πολύ και έτσι μικραίνει και το χάσμα με τους μαθητές που έχουν άλλη σχέση με την τεχνολογία, ενώ εμείς οι φιλόλογοι είμαστε πιο παρωχημένοι, καλλιεργεί, όπως είπα, πολλές συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες, γιατί βασίζεται στη συνεργασία και την ανταλλαγή των απόψεων ανάμεσα στους επιμορφούμενους… και γενικά νομίζω ότι τον βοηθά να βγει από τον δογματισμό του, ότι τα ξέρει όλα και αυτός διδάσκει. Κάποια στιγμή πρέπει να δει και λίγο… να κάνει μια αυτοκριτική και να βγει από αυτό το στυλ της αυθεντίας που ενδεχομένως έχει ένας εκπαιδευτικός.*»),
- την αναγκαιότητα εμπλοκής σε αυτά και εκπαιδευτικών μεγάλης ηλικίας (Σ5 «*… είναι πάρα πολύ χρήσιμα, ακόμη και στους μεγάλης ηλικίας εκπαιδευτικούς,*

όπως είμαι εγώ, γιατί το πρώτο που κέρδισα ήταν ότι θεώρησα πως κάποιος ασχολείται μαζί μου και ότι… Θεωρώ ότι είναι αναγκαίο να γίνονται αυτά τα σεμινάρια, ειδικά σε εμάς τους μεγαλύτερους, που αισθανόμαστε κάποια στιγμή λόγω των multimedia ως αποδιοπομπαίοι τράγοι στον χώρο της εκπαίδευσης… αισθάνθηκα, λοιπόν, ότι είμαι πάλι ζωντανή… ότι μπορώ να μετρήσω και να επικοινωνήσω με το σήμερα και να μη μείνω στο χθες.») και

- την υποχρεωτικότητα των μαθημάτων αυτών, για να επιτευχθεί η επαγγελματική ανάπτυξη όλων των εκπαιδευτικών (Σ16 «*Θα μπορούσαν αυτά τα Μαζικά Μαθήματα να γίνουν υποχρεωτικά. Φτάνω να εκνευρίζομαι που κάποιοι συνάδελφοι αγνοούν τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση… τώρα οφείλουμε, είναι καθήκον μας να εντρυφούμε σε αυτόν τον τομέα της τεχνολογίας. Είναι άδικο και για τα παιδιά και για τον εαυτό μας.*»).

7.6 Αναρτήσεις συμμετεχόντων στους χώρους συζητήσεων

Όπως με τις ανοικτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου και τις ημιδομημένες συνεντεύξεις, οι αναρτήσεις των εκπαιδευτικών στους χώρους συζητήσεων αναλύθηκαν με σκοπό να αναδειχθούν παράγοντες που οι συμμετέχοντες θεώρησαν σημαντικούς αναφορικά με τη σχεδίαση και υλοποίηση του MOOC και με τα μαθησιακά του αποτελέσματα. Για να γίνει συγκριτική μελέτη των παραγόντων που αναδείχθηκαν και στο πλαίσιο της τριγωνοποίησης των δεδομένων του ερωτηματολογίου, των συνεντεύξεων και των χώρων ασύγχρονης συζήτησης, διατηρήθηκε κοινή περιγραφή και σειρά.

Ο Πίνακας 7.13 περιέχει παράγοντες που αναδείχθηκαν, καθώς και κάποια ενδεικτικά αποσπάσματα απαντήσεων. Εντοπίστηκαν οι ίδιοι παράγοντες με αυτούς που βρέθηκαν στα δεδομένα του ερωτηματολογίου και το υλικό των ημιδομημένων συνεντεύξεων.

Πίνακας 7.13. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων του MOOC (Forum)

Παράγοντας	Ενδεικτικά αποσπάσματα
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	Μ27232 *«Θα ήθελα να ευχαριστήσω πολύ τους …, για το ενδιαφέρον και ουσιαστικό περιεχόμενο του επιμορφωτικού προγράμματος»* Μ28387 *«Το θέμα ήταν πολύ ενδιαφέρον και οι γνώσεις που αποκομίσαμε μέσα από τις συνεργατικές εργασίες είναι πολύ σημαντικές.»*
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	Μ26978 *«Δημιουργήθηκε μια μεγάλη κοινότητα ανήσυχων εκπαιδευτικών, έτοιμων να πειραματιστούν, να αναζητήσουν, να προσφέρουν, να μοιραστούν. Το ευχάριστο της εμπειρίας είναι η διαπίστωση ότι δεν είμαστε μόνοι.»* Μ27666 *«Άριστη ευκαιρία για μάθηση και διάδραση μέσα σε μια μεγάλη και ενεργή κοινότητα συναδέλφων για οκτώ ολόκληρες εβδομάδες.»*
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	Μ27034 *«Έχω παρακολουθήσει και άλλα συναφή μαθήματα αλλά το συγκεκριμένο ήταν πολύ στοχευμένο και πέτυχε, νομίζω, την υλοποίηση των στόχων του. Παράλληλα με τη δική μου παρακολούθηση και εκμάθηση των παραμέτρων της διαδικτυακής γραφής, εφάρμοζα όσα μάθαινα και στην τάξη μου,…»* Μ27343 *«Η εφαρμογή στην τάξη ήταν μια ευχάριστη πρόκληση για μένα και τους μαθητές μου.»*
Συνεργασία με συναδέλφους	Μ28195 *«Ομολογώ ότι προβληματίστηκα αρχικά όταν πληροφορήθηκα ότι η ένταξή μας σε ομάδα θα ήταν τυχαία και όχι με γνωστά μας πρόσωπα από το σχολείο μας ή της εγγύτερης*

	περιοχής που λίγο πολύ γνωριζόμαστε. Η εμπειρία βέβαια ήρε τις όποιες επιφυλάξεις μου. Η συνεργασία μας ήταν άψογη!!! Δεν υπήρξε καμία διαφωνία, κανένας διαπληκτισμός αλλά καλόπιστη ανταλλαγή απόψεων και διάθεση συνεργασίας. Ευχαριστώ τις συναδέλφους για την μοναδική εμπειρία που βίωσα. Μου απέδειξε ότι όταν υπάρχει διάθεση τότε μπορούμε να συνεργαστούμε με οποιονδήποτε είτε γνωστός είτε άγνωστος.» Μ27280 *«Επίσης, … η συνεργασία με συναδέλφους αποδείχτηκε πολύ δημιουργική διαδικασία.»*
Κουλτούρα συνεργασίας	Μ27182 *«Υπήρξαν στιγμές που έψαχνα για χρόνο και δεν έβρισκα αλλά - παρά την πίεση - σε καμία περίπτωση δε μετανοιώνω που πήρα μέρος καθώς … πολλά "δέχτηκα" και από τους συναδέλφους- μέλη της ομάδας αλλά και γενικότερα από όλους όσους συμμετείχαν.»* Μ27617 *«Η συνεργασία με συναδέλφους μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας αρχικά μου δημιούργησε άγχος και προβληματισμό. Στην πορεία αποδείχτηκε μια πολύ ενδιαφέρουσα και εποικοδομητική εμπειρία που είχε πολλαπλά οφέλη. Αποδείχτηκε πως όταν θέλουμε μπορούμε κι ότι λύσεις υπάρχουν.»*
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	Μ28328 «*Η αλληλεπίδραση με άτομα άγνωστα που το μόνο που μας συνέδεε ήταν ο κοινός στόχος μας αποτέλεσε για εμένα μια πολύ χρήσιμη εμπειρία που με βοήθησε να καταλάβω στο πεδίο της εφαρμογής τα πολλαπλά οφέλη, αλλά και τις προκλήσεις ενός συνεργατικού συγγραφικού εγχειρήματος.»* Μ28470 *«Είναι σίγουρο ότι θα μας λείψει αυτή η ομαδικότητα, η ανταλλαγή απόψεων, η πλατφόρμα και γενικότερα το όλο κλίμα που ήταν γεμάτο ενδιαφέρουσες ιδέες, προτάσεις και συνεχή αλληλεπίδραση!»*
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	Μ27960 *«… η στήριξη από τους συντονιστές ήταν σημαντική, κυρίως η άμεση απάντηση στα ερωτήματα που τους θέσαμε καθώς και η ενθάρρυνση για συμμετοχή.»* Μ28184 «*Παρά τον αρχικό προβληματισμό, το αποτέλεσμα υπήρξε εντυπωσιακό, χάρη στις σαφείς οδηγίες, την καθοδήγηση … και την ανατροφοδότηση που είχαμε.»*
Ευχρηστία πλατφόρμας	Μ 28309 *«Όπως και το προηγούμενο πρόγραμμα πάνω στις ΤΠΕ έτσι και αυτό ήταν άριστα οργανωμένο σε μία φιλική για όλους πλατφόρμα.»* Μ28387 *«Η πλατφόρμα πολύ εύχρηστη, γεγονός που διευκόλυνε την προσπάθειά μας.»*
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	Μ28172 *«Θεωρώ την οργάνωση και παρουσίαση του μαθήματος ιδιαίτερα επιτυχημένη. Χωρίς "μαξιμαλισμούς" το μάθημα προσέφερε με απλό και εύληπτο τρόπο ουσιαστική γνωριμία/εξοικείωση με τα είδη συνεργατικής γραφής και τη χρήση των εγγράφων Google στη διδακτική/μαθησιακή διαδικασία.»* Μ27311 *«…στην αρχή οι προσδοκίες μου χαμηλές, ωστόσο, η άψογη οργάνωση ανέτρεψε τα πάντα…»*
Ευελιξία-αυτονομία	Μ27989 *«Μας έδωσε τη δυνατότητα να οργανώσουμε τη μάθησή μας υπερβαίνοντας τους χωρικούς/γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς.»* Μ28212 «*…πολύ σημαντικό ότι είναι ένα οικονομικό μέσο επιμόρφωσης που προσαρμόζεται στο πρόγραμμά μας και κυρίως ευέλικτο, απαραίτητο για την συνεχή μας επιμόρφωση...».*
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	Μ27563 *«… η προσπάθεια εξεύρεσης λύσης ώστε να ολοκληρώνεται η εργασία, μάς έδωσε ιδέες πώς να αντιμετωπίζουμε τις δυσκολίες που έχουν στη συνεργασία τους οι μαθητές μας.»* Μ28375 *«Κάτι ακόμα που θέλω να προσθέσω είναι ότι η συνεργατική γραφή μέσω του google εγγράφου δεν έμεινε μόνο στη μεταξύ μας συνεργασία αλλά περάσαμε χωρίς χρονοτριβή*

	στην εφαρμογή των στρατηγικών που μάθαμε στις τάξεις μας . Αυτό πιστεύω ότι μας ενθάρρυνε περισσότερο, μας έβαλε στη διαδικασία να σχεδιάσουμε τη πρώτη μας διδακτική παρέμβαση και μας έδωσε το κίνητρο για να συνεχίσουμε και να προσπαθούμε να σχεδιάσουμε και άλλες.»
Ανάληψη ρόλου μαθητή	Μ27239 *«Αυτό που μου άρεσε ιδιαίτερα είναι ότι η θεωρία μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη και ότι μπήκαμε ουσιαστικά στη θέση των μαθητών μας, άρα είδαμε εκ των έσω τη φύση της συνεργατικής γραφής.»* Μ27548 *«Ήταν πολύ επιτυχημένη σκέψη να κληθούμε να επεξεργαστούμε ένα σενάριο εργασίας μέσα από το αναλυτικό πρόγραμμα και να δουλέψουμε ένα συνεργατικό κείμενο, όπως οι μαθητές μας. Αυτό μας παρουσίασε με τον καλύτερο τρόπο όλες τις δυσκολίες που μπορούν να συναντήσουν (αλλά και τον ενθουσιασμό για το νέο αυτό εργαλείο μάθησης).»*
Καινοτόμα χαρακτηριστικά	Μ27271 «*Η εργασία σε ομάδες ήταν δύσκολη, γιατί ο καθένας έχει τα ωράριά του και τις υποχρεώσεις του. Ωστόσο, είχε την πρωτοτυπία του και τη γοητεία του κι αυτό!»* Μ27347 *«Ήταν μία πρωτότυπη και ευχάριστη εμπειρία να δουλεύουμε όλοι μαζί και να συνδημιουργούμε.»*
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	Μ27432 *«… όπως αυτό που παρακολουθήσαμε, προκαλεί μια καινούρια θέαση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας, διαφορετικής, πιο σύγχρονης και αρκετά προοδευτικής, που διαφέρει από την κλασική διαδικασία της διδασκαλίας και της γραφής στο μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας.»* Μ28098 *«Το παρόν Μάθημα, εκτός όλων των άλλων που αναφέρθηκαν από τους συναδέλφους, θεωρώ ότι φέρνει το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο σήμερα και στην πραγματικότητα που οι μαθητές λιγότερο ή περισσότερο βιώνουν ή βλέπουν τους μεγαλύτερους να βιώνουν, όπου κυριαρχεί η χρήση του Διαδικτύου τόσο στην επικοινωνία αλλά και στην εργασία ή τις συναλλαγές. Αποτελεί, λοιπόν , ένα σημαντικό βήμα για τον τόσο αναγκαίο εκσυγχρονισμό της διδασκαλίας των γλωσσικών μαθημάτων.»*
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	Μ27869 *«…μακριά από το δίπολο τεχνοφοβία ή τεχνολατρεία, με επαρκή γνώση της διδακτικής του γνωστικού αντικειμένου, θα αξιοποιήσω τις νέες στρατηγικές με θετικές προσδοκίες για μια επιτυχημένη διδασκαλία.»* Μ27973 *«Όλο το πρόγραμμα μου άνοιξε ένα καινούριο παράθυρο και μου έδωσε μια άλλη οπτική διεξαγωγής του μαθήματος.»*
Παιδαγωγική συνεργατικής γραφής	Μ28387 «*Εκτός από το θέμα που ήταν πολύ ενδιαφέρον, οι παιδαγωγικές γνώσεις που αποκομίσαμε μέσα από τις συνεργατικές εργασίες είναι πολύ σημαντικές.»* Μ27350 *«Νομίζω ότι είναι πια σχετικά εύκολο να σχεδιάσω μια μαθησιακή δραστηριότητα συνεργατικής γραφής.»*
Αξιοποίηση Google Docs	Μ27311 *«Ήταν μία θετική εμπειρία και σίγουρα θα οργανώσω εκπαιδευτικές παρεμβάσεις με τα Google Docs στο μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας με τη βοήθεια όσων έμαθα…»* Μ27907 *«Γενικά, πάντως, δεν έχω κάποιο πρόβλημα στο να σχεδιάσω και να υλοποιήσω μαθησιακές δραστηριότητες που προωθούν την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών μου με την αξιοποίηση της διαδικτυακής εφαρμογής Google Docs (Google Έγγραφα) στη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας. Πήρα τα κατάλληλα εφόδια από το σεμινάριο και είμαι σε θέση να στηρίξω αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας.»*

Αναφορικά με τη δυνατότητα των MOOCs να συμβάλλουν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών κατατέθηκαν απόψεις, όπως:

- ότι τα ανοικτά μαθήματα καταργούν τους χωροχρονικούς περιορισμούς και για τον λόγο αυτό είναι κατάλληλα για την υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Μ27627 «*Σε αυτό έγκειται, άλλωστε, ο ρόλος και η συμβολή των ΜΑΗΜ. Σε μια δύσκολη και απαιτητική εποχή, πρέπει, τουλάχιστον, να έχουμε τη δυνατότητα άμεσης και ελεύθερης πρόσβασης, πέρα από χωροχρονικούς περιορισμούς, στη γνώση και σε καινοτόμες πρακτικές και στρατηγικές διδασκαλίας.*»),
- ότι μπορούν να υποστηρίξουν τη διαρκή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και μάλιστα με συνεργατικό τρόπο (Μ28270 «*Τα μαζικά ηλεκτρονικά μαθήματα επιτρέπουν τη συνεχή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, τον εμπλουτισμό των γνώσεων τους με τις πιο πρόσφατες εξελίξεις στην επιστήμη τους και στις μεθόδους διδασκαλίας, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ των συναδέλφων.*»),
- ότι είναι ιδιαίτερα ωφέλιμα, γιατί ενισχύουν την αλληλεπίδραση μεταξύ εν ενεργεία εκπαιδευτικών από διάφορες περιοχές (Μ28333 «*Τι πιο ωφέλιμο από το να επικοινωνούμε εκπαιδευτικοί από διάφορα μέρη της Ελλάδας, με διαφορετική κουλτούρα, νοοτροπία, σκέψη και να ανταλλάσσουμε γνώμες, να παρακολουθούμε πώς σκέφτονται οι άλλοι συνάδελφοι και εκπαιδευτικοί, να διευρύνουμε τους ορίζοντές μας!*») και
- ότι έχουν μεγάλη σημασία, γιατί επιτρέπουν την ουσιαστική επικοινωνία των εκπαιδευτικών και υποστηρίζουν την επαγγελματική τους βελτίωση (Μ26977 «*Η σημασία των μαζικών ηλεκτρονικών μαθημάτων επιβεβαιώνεται από την ανατροφοδότηση που προκύπτει κατά τη διάρκεια αλλά και μετά τη συμμετοχή σε αυτά. Η συνεργασία, η συλλογική προσπάθεια, η ουσιαστική επικοινωνία με ζητούμενη την επαγγελματική κατάρτιση αλλά και τη σχολική βελτίωση είναι στοιχεία που αναδεικνύουν την πρακτική των μαζικών ηλεκτρονικών μαθημάτων σε μια δυναμική και ζητούμενη διαδικασία στο εκπαιδευτικό έργο.*»).

7.7 Σύνθεση και σύγκριση παραγόντων ποιοτικής ανάλυσης

Στον Πίνακα 7.14 αποτυπώνονται συγκεντρωτικά παράγοντες, οι οποίοι αναδείχθηκαν από την τριγωνοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και αφορούν τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τα μαθησιακά αποτελέσματα του ΜΟΟC συνεργατικής γραφής φιλολόγων.

Πίνακας 7.14. Συγκεντρωτικός πίνακας παραγόντων σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων

Παράγοντας	Ανάλυση δεδομένων ερωτηματολογίου	Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων	
		Συνεντεύξεις	Ασύγχρονες συζητήσεις
Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC	✓	✓	✓
Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών	✓	✓	✓
Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη	✓	✓	✓
Συνεργασία με συναδέλφους	✓	✓	✓
Κουλτούρα συνεργασίας	✓	✓	✓
Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες	✓	✓	✓
Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές	✓	✓	✓
Ευχρηστία πλατφόρμας	✓	✓	✓
Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC	✓	✓	✓
Ευελιξία-αυτονομία	✓	✓	✓
Πρακτικός χαρακτήρας MOOC	✓	✓	✓
Ανάληψη ρόλου μαθητή	✓	✓	✓
Καινοτόμα χαρακτηριστικά	✓	✓	✓
Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη	✓	✓	✓
Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας	✓	✓	✓
Παιδαγωγική συνεργατικής γραφής	✓	✓	✓
Αξιοποίηση Google Docs	✓	✓	✓

7.8 Σύνοψη ευρημάτων

Τα ευρήματα της κύριας έρευνας επιβεβαίωσαν τους παράγοντες που ανέδειξε η πιλοτική έρευνα σε επίπεδο αναγκών των συμμετεχόντων, σχεδίασης και υλοποίησης του MOOC, καθώς και μαθησιακών αποτελεσμάτων που προέκυψαν από αυτό.

Καταρχάς, η ευελιξία και η αυτονομία που προσφέρει ένα MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης είναι το σημαντικότερο κίνητρο συμμετοχής των εκπαιδευτικών σε αυτό, γιατί μπορούν να παίρνουν μέρος χωρίς να απαιτείται να αλλάξουν κάτι από το πρόγραμμα των υποχρεώσεών τους, προσωπικών και επαγγελματικών. Το συγκεκριμένο εύρημα έχει αναδειχτεί και σε άλλες έρευνες, στις οποίες οι συμμετέχοντες δήλωσαν ικανοποιημένοι από τη συμμετοχή τους στα MOOCs είτε εξαιτίας της έλλειψης χρονικών και τοπικών περιορισμών (Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018) είτε λόγω ευελιξίας και προσαρμογής στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες (Kennedy & Laurillard, 2019).

Έπειτα, ο σχεδιασμός και η οργάνωση του MOOC καθόρισε σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο και τον βαθμό εμπλοκής των συμμετεχόντων, καθώς τους έδωσε τη δυνατότητα να προγραμματίσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τον χρόνο και τη διάρκεια ενασχόλησής τους, για να καλύψουν τους στόχους του. Και αυτό το εύρημα συμφωνεί με τη βιβλιογραφία, καθώς ένα από τα κίνητρα συμμετοχής σε MOOC είναι η γνωριμία με οργανωμένο ανοικτό μάθημα (Mabuan et al., 2018).

Επίσης, κατά την υλοποίηση του ανοικτού μαθήματος η πρακτική εφαρμογή του περιεχομένου με αναφορά στην αίθουσα διδασκαλίας και στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών θεωρείται αποτελεσματική εκπαιδευτική προσέγγιση, γιατί προετοιμάζει τους εκπαιδευτικούς στην αντιμετώπιση ρεαλιστικών συνθηκών εκπαιδευτικής πράξης. Το συγκεκριμένο εύρημα έχει εντοπιστεί και σε άλλες σχετικές έρευνες, στις οποίες κύριος παράγοντας παραμονής σε ανοικτό μάθημα

υπήρξε είτε η ενεργητική εμπλοκή των συμμετεχόντων (Shah et al., 2018) είτε η πρακτική εφαρμογή όσων έμαθαν σε αυτό (Silvia, 2015).

Η συνεργασία με συναδέλφους στο πλαίσιο μιας ανοικτής κοινότητας εκπαιδευτικών από τη μια δημιουργεί αμηχανία και άγχος και από την άλλη δίνει ευκαιρίες για ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών, καθώς και για δημιουργία πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού. Παρά την αρχική ανησυχία για τον τρόπο λειτουργίας των ομάδων οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες ικανοποιήθηκαν και από τη δική τους συνεισφορά στην ομάδα αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο η ομάδα τους διεκπεραίωσε τις εβδομαδιαίες εργασίες. Αυτό το επιβεβαιώνουν και άλλες έρευνες, κατά τις οποίες η συνεργασία και επικοινωνία εντός κοινότητας αποτελεί κίνητρο συμμετοχής εκπαιδευτικών σε MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης (Mabuan et al., 2018) και η σύνδεση και συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς επηρεάζει τη μαθησιακή εμπειρία των συμμετεχόντων (Trust & Pektas, 2019).

Επιπρόσθετα, η συνεργατική γραφή αποτέλεσε ενδιαφέρον αντικείμενο για τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και η εμπειρία εφαρμογής της στο πλαίσιο του MOOC ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση των συμμετεχόντων σε αυτή. Εκτός από την εμπειρία που αποκτήθηκε από τη συνεργασία εντός της ομάδας εκπαιδευτικών του ανοικτού μαθήματος, σημαντική ήταν και η εμπειρία από την εφαρμογή της διδακτικής πρότασης της κάθε ομάδας στην τάξη, γιατί έτσι το κάθε μέλος μετέφερε την εμπειρία του και στην ομάδα του αλλά και στην ολομέλεια.

Αναφορικά με την παιδαγωγική διάσταση της αξιοποίησης του διαδικτυακού εργαλείου Google Docs στη διδασκαλία υπήρξε θετική αποτίμηση από τους συμμετέχοντες. Θεωρήθηκε ότι συμβάλλει στην ποιοτική χρήση των στρατηγικών της συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας, γιατί ο εκπαιδευτικός έχει τις παιδαγωγικές γνώσεις να επιλέξει μια συγκεκριμένη στρατηγική βάσει των στόχων που έχει θέσει. Αντίστοιχο εύρημα για τη συμβολή ενός MOOC στην ενίσχυση της παιδαγωγικής γνώσης των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών εντοπίζεται σε μελέτη των Donitsa-Schmidt & Topaz (2018).

Η ενίσχυση της αυτοπεποίθησης στην αξιοποίηση της συνεργατικής γραφής συνέβαλε στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και δημιούργησε προϋποθέσεις για εφαρμογή των νέων τεχνολογικών και παιδαγωγικών γνώσεων προς όφελος των μαθητών. Αυτός είναι, άλλωστε, ο απώτερος στόχος όλων των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, δηλαδή, η βελτίωση του τρόπου διδασκαλίας των μαθητών (Joyce & Showers, 2002· McLaughlin & Zarrow, 2001).

Τέλος, η πρόταση για γενίκευση της εφαρμογής των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών τεκμηριώνεται και σε επίπεδο περιεχομένου, αφού θεωρούνται κατάλληλα για την ενίσχυση των γνώσεων των εκπαιδευτικών, αλλά και σε επίπεδο αλλαγής και ανανέωσης των μεθόδων διδασκαλίας, καθώς ασκούν μεγάλη επιρροή στον τρόπο διδασκαλίας τους, όπως επισημαίνεται και από άλλους ερευνητές (Jobe et al., 2014· Laurillard, 2016).

Στον Πίνακα 7.15 συνοψίζονται οι κατηγορίες και οι παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων του MOOC που αναδείχθηκαν από την ανάλυση των ποσοτικών και ποιοτικών

δεδομένων της κύριας έρευνας, καθώς και η σχέση τους με τους ερευνητικούς άξονες της διατριβής.

Πίνακας 7.15. Παράγοντες σχεδιασμού, υλοποίησης και αποτελεσμάτων (ποσοτική και ποιοτική ανάλυση)

Ερευνητικοί άξονες	Κατηγορίες	Παράγοντες
Στόχοι και ανάγκες συμμετεχόντων	Προσωπικό και επαγγελματικό ενδιαφέρον	Σύνδεση με την εκπαιδευτική πράξη
		Ευελιξία-αυτονομία
Σχεδίαση MOOC	Παράγοντες σχεδίασης	Ενδιαφέρον και χρησιμότητα περιεχομένου MOOC
		Ευχρηστία πλατφόρμας
		Οργάνωση εκπαιδευτικού υλικού του MOOC
		Καινοτόμα χαρακτηριστικά
Υλοποίηση MOOC	Εκπαιδευτικές στρατηγικές	Πρακτικός χαρακτήρας MOOC
		Ανάληψη ρόλου μαθητή
	Επικοινωνία και αλληλεπίδραση	Αλληλεπίδραση και ανταλλαγή ιδεών με άλλους συμμετέχοντες
		Ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση με τους συντονιστές
	Συνεργασία	Συνεργασία με συναδέλφους
		Κουλτούρα συνεργασίας
		Αίσθηση του ανήκειν σε κοινότητα εκπαιδευτικών
Αποτελέσματα επαγγελματικής ανάπτυξης	Αλλαγή παιδαγωγικών αντιλήψεων και διδακτικών πρακτικών	Αλλαγή αντιλήψεων για τη διδακτική πράξη
		Υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας
		Παιδαγωγική συνεργατικής γραφής
		Αξιοποίηση Google Docs

Κεφάλαιο 8: Συζήτηση - Συμπεράσματα

Στην παρούσα διατριβή μελετήθηκαν οι απόψεις εκπαιδευτικών που διδάσκουν γλωσσικά μαθήματα (φιλολόγων) αναφορικά με τους παράγοντες που κρίνουν σημαντικούς στον σχεδιασμό και την υλοποίηση MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δύο MOOCs με βάση ένα υβριδικό μοντέλο που συνδύαζε χαρακτηριστικά τόσο των xMOOCs όσο και των cMOOCs, τα οποία είχαν ως στόχο την ανάπτυξη ικανοτήτων ένταξης συνεργατικών διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

Το πρώτο σημαντικό εύρημα της διατριβής είναι το υψηλό ποσοστό των εγγεγραμμένων εκπαιδευτικών που ολοκλήρωσε τα δύο ανοικτά μαθήματα (62,5% και 57,6% αντίστοιχα). Ο μέσος όρος ολοκλήρωσης των MOOCs γενικού περιεχομένου είναι της τάξης του 10%. Για παράδειγμα, έχουν καταγραφεί ποσοστά ολοκλήρωσης 4% (Armstrong, 2014), 12,6% (Jordan, 2015) και, πιο πρόσφατα, 10% (Eriksson et al., 2017). Σε MOOCs που απευθύνονται σε εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, αναφέρονται ποσοστά ολοκλήρωσης από 7% (Vivian, Falkner & Falkner, 2014) έως 16% (Shah et al., 2018· Shangying & Jing, 2017).

Το στοιχείο αυτό αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι η αλληλεπίδραση μεταξύ ομότιμων και η αμοιβαία υποστήριξη αποτελούν κρίσιμο παράγοντα σχεδιασμού των TPD-MOOCs. Φαίνεται ότι το προτεινόμενο μεικτό πλαίσιο σχεδιασμού MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών, το οποίο συνδυάζει ανοικτά, αλληλεπιδραστικά και συνεργατικά χαρακτηριστικά μάθησης, προώθησε την ενεργό συμμετοχή των εκπαιδευτικών και συνέβαλε στο να υιοθετήσουν δημιουργικούς και αυτορυθμιζόμενους τρόπους μάθησης (Chen et al., 2017· Falkner et al., 2017). Η παρούσα διατριβή ανέδειξε ότι η ενεργός συμμετοχή των εκπαιδευτικών στο forum συζήτησης, η αλληλεπίδραση μεταξύ ομότιμων και η αμοιβαία υποστήριξη για την επίτευξη κοινών στόχων που συνδέονται άμεσα με τη σχολική πραγματικότητα, ήταν τα βασικά στοιχεία σχεδιασμού ενός MOOC για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών που επέτυχε υψηλά ποσοστά ολοκλήρωσης.

Επιπρόσθετα, τα ερευνητικά αποτελέσματα ανέδειξαν ότι οι παράγοντες που κατά κύριο λόγο θεωρούνται από τους συμμετέχοντες σημαντικοί είναι: α) το ενδιαφέρον του αντικειμένου και η σύνδεση με την εκπαιδευτική-διδακτική πραγματικότητα της τάξης, β) η επικοινωνία και η αλληλεπίδραση και γ) η συνεργασία με ομότιμους. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσονται στοιχεία, όπως η πρωτοτυπία του περιεχομένου, η σύνδεσή του με τη διδακτική πράξη, η καταλληλότητα των ατομικών και συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν, η απόκτηση νέων γνώσεων και η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια κοινότητα εκπαιδευτικών, που θα αναλυθούν στη συνέχεια.

Αναδείχτηκε, επίσης, ότι οι εκπαιδευτικοί, εξαιτίας των πολλαπλών υποχρεώσεών τους, αποτελούν μια επαγγελματική ομάδα με περιορισμένο ελεύθερο χρόνο που δυσκολεύεται να λάβει μέρος σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, όταν αυτά απαιτούν φυσική παρουσία. Λόγω των γεωγραφικών, χρονικών, προσωπικών, οικογενειακών και επαγγελματικών εμποδίων η συμμετοχή σε MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης θεωρήθηκε από τους

συμμετέχοντες ως ιδανική επιλογή, γιατί τα MOOCs τους παρέχουν την ελευθερία και την ευελιξία να προσαρμόσουν την παρακολούθηση ενός προγράμματος ο καθένας στη δική του καθημερινότητα και να επιτύχουν τα προσδοκώμενα για αυτούς μαθησιακά αποτελέσματα. Η ικανοποίηση εκπαιδευτικών που οφείλεται στην έλλειψη χρονικών και τοπικών περιορισμών των MOOCs καθώς και στην ικανότητα ευελιξίας και προσαρμογής στις εκπαιδευτικές τους ανάγκες έχει αποτυπωθεί και σε πρόσφατες μελέτες (Donitsa-Schmidt & Topaz, 2018· Kennedy & Laurillard, 2019).

Επιπλέον, η συνεργασία και η καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας στο πλαίσιο ενός MOOC αναδείχτηκαν ως παράγοντες που οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί επιθυμούν και επιδιώκουν να επιτύχουν κατά την εμπλοκή τους σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης. Υπάρχουσες έρευνες έχουν εντοπίσει τη συμβολή της συνεργασίας στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Vivian et al., 2014), τη σημασία της ως κινήτρου συμμετοχής σε MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης και την επιρροή που ασκεί στη μαθησιακή εμπειρία των συμμετεχόντων (Trust & Pektas, 2019). Ένα νέο στοιχείο που προσθέτει στο ερευνητικό πεδίο η παρούσα μελέτη είναι ότι οι συμμετέχοντες συνεργάστηκαν με συναδέλφους, τους οποίους γνώρισαν μόνο διαδικτυακά, στο πλαίσιο της υλοποίησης παραδοτέων εργασιών και μετά τη συνεργασία θεώρησαν ότι η διαδικασία αυτή ενίσχυσε την επαγγελματική τους αυτοπεποίθηση.

Η ανά χείρας διατριβή συμβάλλει, μέσω της ανάλυσης ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων από έμπειρους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στα δύο ανοικτά μαθήματα, αναδεικνύοντας νέα ερευνητικά ζητήματα που είναι σημαντικά τόσο για τους ερευνητές, όσο και για τους σχεδιαστές εκπαιδευτικών πολιτικών, ειδικά στο πεδίο της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών. Ειδικότερα, τα ευρήματα για το πώς επιτυγχάνεται η αποτελεσματικότητα σε MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών με βάση συγκεκριμένους παράγοντες σχεδιασμού και υλοποίησης μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμο υλικό για τους σχεδιαστές προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης.

Το γεγονός ότι τα δύο MOOCs είχαν ως πληθυσμό εκπαιδευτικούς φιλολόγους, αποτελεί ένα πρόσθετο στοιχείο πρωτοτυπίας της διατριβής, με την έννοια ότι συμβάλλει στην κατεύθυνση ενός νέου πλαισίου ενίσχυσης των τεχνολογικών και παιδαγωγικών ικανοτήτων εκπαιδευτικών για την ένταξη διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων, μέσα από τον κατάλληλο σχεδιασμό και την υλοποίηση ανοικτών διαδικτυακών μαθημάτων επαγγελματικής ανάπτυξης.

Ακολουθεί η συζήτηση και ο σχολιασμός των αποτελεσμάτων, με βάση τους ερευνητικούς άξονες και τα ερωτήματα της έρευνας, ενώ γίνεται σύγκριση με τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών στο πεδίο της αξιοποίησης των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

8.1 Κίνητρα και προσδοκίες συμμετεχόντων σε TPD-MOOCs

Το προσωπικό και το επαγγελματικό ενδιαφέρον υπήρξαν τα βασικά κίνητρα συμμετοχής των εκπαιδευτικών που διδάσκουν γλωσσικά μαθήματα στα δύο MOOCs. Το προσωπικό ενδιαφέρον συνδέεται με την ευελιξία και την αυτονομία

συμμετοχής στα ανοικτά μαθήματα, ενώ το επαγγελματικό με την εφαρμογή των νέων μεθόδων στη διδακτική πράξη.

Η κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών αποτελεί βασικό κίνητρο των εκπαιδευτικών, για να συμμετέχουν σε MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης. Οι Chen et al. (2017) έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί επιστρέφουν σε MOOC που είχαν εγκαταλείψει, με στόχο να καλύψουν τις ανάγκες επιμόρφωσης. Παρόμοια έρευνα σε φοιτητές παιδαγωγικών σχολών που παρακολουθούσαν MOOC ανέδειξε δύο κατηγορίες κινήτρων συμμετοχής, το προσωπικό και το παιδαγωγικό ενδιαφέρον (Batchelor & Lautenbach, 2015).

Η ευελιξία που παρέχουν τα MOOC θεωρείται από τους συμμετέχοντες σημαντικό κίνητρο, γιατί διασφαλίζει στους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να λάβουν μέρος σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης χωρίς: α) γεωγραφικούς ή χρονικούς περιορισμούς και β) να χρειαστεί να αλλάξουν το καθημερινό τους πρόγραμμα. Το συγκεκριμένο εύρημα συμφωνεί με προηγούμενες έρευνες, οι οποίες έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ως θετικό στοιχείο ενός MOOC την ευελιξία συμμετοχής και την αυτονομία που προσφέρει στους εμπλεκόμενους (Karlsson et al., 2014· Kleiman, Wolf & Frye, 2013). Επιπρόσθετα, η ευελιξία αποτελεί σημαντικό παράγοντα, γιατί οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν περιεχόμενο και τμήμα του MOOC, τα οποία θεωρούν συναφή με τις ανάγκες τους (Cinganotto & Cuccurullo, 2019).

Η σύνδεση του περιεχομένου των ανοικτών μαθημάτων με τη σχολική πραγματικότητα, δηλαδή η ένταξη διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων και η εφαρμογή στρατηγικών συνεργατικής γραφής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, υπήρξε σημαντικό κίνητρο για τη συμμετοχή των φιλολόγων στα δύο MOOCs. Οι φιλόλογοι που συμμετείχαν στα ανοικτά μαθήματα εφάρμοσαν τεχνολογικές δεξιότητες και νέες παιδαγωγικές γνώσεις στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων που ανέθεσαν στους μαθητές τους. Επομένως, είχαν την ευκαιρία να δουν και να αξιολογήσουν το πώς ανταποκρίνονται οι μαθητές στην ένταξη νέων εκπαιδευτικών πρακτικών στη διδασκαλία των μαθημάτων τους. Το εύρημα αυτό συμφωνεί με τη βιβλιογραφία, στην οποία αναδεικνύεται ότι η δυνατότητα εφαρμογής στη διδακτική πράξη εμπλουτίζει τις επαγγελματικές δραστηριότητες των εκπαιδευτικών (Cinganotto & Cuccurullo, 2019) και ότι η αποτελεσματική μάθηση επιτυγχάνεται, όταν οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί εφαρμόσουν το περιεχόμενο των MOOCs στο επαγγελματικό τους περιβάλλον και στις διδακτικές τους πρακτικές (Falkner et al., 2017· Ngeze & Sridhar, 2019).

Η χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης η οποία θα πιστοποιεί την κατάκτηση των νέων γνώσεων αποτέλεσε έναν λιγότερο σημαντικό λόγο για τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών στα δυο ανοικτά μαθήματα. Το στοιχείο αυτό αποτελεί ένδειξη ότι η πλειονότητα των εκπαιδευτικών είχε πραγματικό ενδιαφέρον για την αξιοποίηση ψηφιακών τεχνολογιών στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι στη χώρα μας δεν έχει θεσπιστεί πλαίσιο αξιολόγησης των εκπαιδευτικών και, κατά συνέπεια, οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν υποχρέωση να παρακολουθούν συγκεκριμένες ώρες προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης ανά έτος. Το εύρημα αυτό διαφοροποιείται από αποτελέσματα άλλων ερευνών, στις οποίες οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι η απόκτηση βεβαίωσης παρακολούθησης ήταν ανάμεσα στους κύριους λόγους συμμετοχής σε ένα

πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης (Mabuan et al., 2018· Shangying & Jing, 2017). Όπως αναφέρουν οι Wang & Baker (2015), όσοι εγγράφονται και ολοκληρώνουν MOOCs γενικού σκοπού ενδιαφέρονται περισσότερο για το περιεχόμενό τους, ενώ, όσοι δεν ολοκληρώνουν ενδιαφέρονται περισσότερο για τα MOOCs ως ένα είδος μαθησιακής εμπειρίας.

8.2 Παράγοντες σχεδιασμού MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών

Όσον αφορά τον σχεδιασμό των δύο MOOCs, οι σημαντικότεροι παράγοντες που αναδείχθηκαν και συνέβαλαν στην αποτελεσματικότητά τους ήταν: α) το ενδιαφέρον και χρήσιμο εκπαιδευτικό περιεχόμενο των MOOCs, β) η κατάλληλη οργάνωση του περιεχομένου, το εκπαιδευτικό υλικό και η διάρθρωση των μαθησιακών δραστηριοτήτων (ατομικό και συνεργατικό μέρος), γ) τα καινοτόμα χαρακτηριστικά (διαδικτυακά εργαλεία και παιδαγωγική της συνεργατικής γραφής) και δ) η ευχρηστία της ηλεκτρονικής πλατφόρμας eClass.

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν ανέδειξαν το ενδιαφέρον, τη σημασία και τη χρησιμότητα του περιεχομένου των δύο ανοικτών μαθημάτων για τη διδασκαλία τους. Η πλειονότητα των συμμετεχόντων είχε ήδη παρακολουθήσει τα προγράμματα επιμόρφωσης Α’ και Β’ επιπέδου που υλοποιούνται συστηματικά τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας με τον συντονισμό του ΙΤΥΕ «Διόφαντος». Η αξιοποίηση διαδικτυακών εφαρμογών στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων αποτελεί αντικείμενο και στα προγράμματα αυτά. Από την έρευνα αναδείχθηκε ότι ξαναείδαν υπό νέο πρίσμα τα εργαλεία αυτά, ενώ είχαν την ευκαιρία να εμβαθύνουν και να συνδυάσουν τα τεχνολογικά και τα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά κάθε διαδικτυακού εργαλείου, μέσα από τον σχεδιασμό και τη συζήτηση εκπαιδευτικών προτάσεων εφαρμογής στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

Σύμφωνα με τους Trust & Pektas (2019), οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται για ανοικτά μαθήματα που διευρύνουν τις πρακτικές και τις μεθόδους διδασκαλίας τους και σε αυτό το πλαίσιο ή αξιοποίηση ψηφιακών εργαλείων είναι κεντρικό ζήτημα. Τα αποτελέσματα της διατριβής επιβεβαιώνουν το παραπάνω εύρημα. Οι στρατηγικές της συνεργατικής γραφής θεωρήθηκαν από τους συμμετέχοντες πρωτότυπη και καινοτόμος παιδαγωγική στρατηγική, καθώς οι περισσότεροι/ες δεν είχαν ασχοληθεί ξανά με αυτή την παιδαγωγική στρατηγική στο παρελθόν. Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του MOOC συνέβαλε στο να εστιάσουν στα παιδαγωγικά χαρακτηριστικά της συνεργατικής γραφής και να δουν πώς μπορούν οι διάφορες στρατηγικές να υποστηριχτούν από τις τεχνολογικές δυνατότητες των Google Docs. Αρχικά συμμετείχαν οι ίδιοι, ως εκπαιδευόμενοι στο MOOC, σε ομάδες συνεργατικής γραφής. Στη συνέχεια είχαν την ευκαιρία να εμπλέξουν και τους μαθητές τους στη συνεργατική γραφή και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους στην κοινότητα του MOOC.

Οι πλατφόρμες παροχής των MOOCs δεν αποτελούν συχνά αντικείμενο μελέτης, ενδεχομένως γιατί τα περισσότερα μαθήματα προσφέρονται από τους παρόχους σε πλατφόρμες που έχουν σχεδιαστεί για τον συγκεκριμένο σκοπό. Σύμφωνα με τη μελέτη των Alemán et al. (2015), η ευκολία χρήσης του περιβάλλοντος ενός MOOC αποτελεί δείκτη ποιότητας. Στη παρούσα έρευνα, η ευχρηστία της πλατφόρμας και η αντιμετώπιση ελάχιστων δυσκολιών από τους συμμετέχοντες κατά τη διεξαγωγή

των δύο ανοικτών μαθημάτων επιβεβαίωσε την επιλογή μας να χρησιμοποιήσουμε τη συγκεκριμένη πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης. Ακόμη και οι φιλόλογοι με ελάχιστη εμπειρία στη χρήση αντίστοιχων περιβαλλόντων δεν αντιμετώπισαν δυσκολίες. Σε αυτό βοήθησε και η δημιουργία βίντεο για την εξοικείωση με την πλατφόρμα, καθώς και για τον τρόπο ανάρτησης των εργασιών σε αυτήν, προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να μπορούν να εστιάσουν στο περιεχόμενο και τη διαδικασία αλληλεπίδρασής τους με αυτό και να μη σπαταλήσουν χρόνο για την εκμάθηση της λειτουργίας του διαδικτυακού περιβάλλοντος.

Η οργάνωση του περιεχομένου, η δομή και διάρθρωση των ενοτήτων, η σύνδεση με συγκεκριμένα κάθε φορά προσδοκώμενα αποτελέσματα, το εκπαιδευτικό υλικό, η ανάθεση εργασιών και ο συνδυασμός ατομικών και συνεργατικών μαθησιακών δραστηριοτήτων, καθώς και η προώθηση της αλληλεπίδρασης και ανταλλαγής ιδεών στους χώρους ασύγχρονης συζήτησης θεωρήθηκαν από τους συμμετέχοντες ως σημαντικότεροι παράγοντες σχεδιασμού, οι οποίοι συνέβαλαν στην επιτυχή ολοκλήρωση των μαθημάτων.

Σε επίπεδο υλοποίησης αναδείχτηκαν ως σημαντικοί παράγοντες ο πρακτικός χαρακτήρας των MOOCs και η σύνδεση με την εκπαιδευτική πρακτική των γλωσσικών μαθημάτων, η ανάληψη του ρόλου των μαθητών από τους συμμετέχοντες, η αλληλεπίδραση και η ανταλλαγή ιδεών με συναδέλφους, καθώς και η ανατροφοδότηση και η αλληλεπίδραση με τους συντονιστές των μαθημάτων.

Ειδικότερα, η ενεργητική εμπλοκή των συμμετεχόντων και η έμφαση που δόθηκε στην πρακτική εφαρμογή του περιεχομένου των MOOCs, και όχι στη μετάδοση πληροφοριών, θεωρήθηκε πολύ αποτελεσματικός παράγοντας, καθώς οι εκπαιδευτικοί απέκτησαν εμπειρία στην αξιοποίηση διαδικτυακών εργαλείων και την εφαρμογή νέων διδακτικών μεθόδων ενισχύοντας την επαγγελματική τους αυτοπεποίθηση. Το εύρημα αυτό συμφωνεί με τις απόψεις των Darling-Hammond et al. (2017) για τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης, στην οποία χρησιμοποιούνται μοντέλα πρακτικής εφαρμογής, δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί έρχονται σε επαφή με εκπαιδευτικά μοντέλα, τα οποία θα εφαρμόσουν στη συνέχεια στην αίθουσα διδασκαλίας. Τα ευρήματά μας επιβεβαιώνουν αποτελέσματα άλλων ερευνών ότι η ενεργός εμπλοκή των συμμετεχόντων (Shah et al., 2018) και η πρακτική εφαρμογή των γνώσεων αποτελούν παράγοντες που ευνοούν την παραμονή τους σε ένα ανοικτό μάθημα (Kennedy & Laurillard, 2019· Silvia, 2015).

Η επιλογή της ανάληψης του ρόλου μαθητών από τους συμμετέχοντες εντάσσεται στο σχήμα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών που έχει προταθεί από την Borko (2004) ότι οι εκπαιδευτικοί αποτελούν εκπαιδευόμενους που αλληλεπιδρούν και συνεργάζονται, προκειμένου να εντάξουν νέες εκπαιδευτικές πρακτικές στο έργο τους. Ο συγκεκριμένος παράγοντας κατατάσσεται ανάμεσα σε αυτούς που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα ενός διαδικτυακού προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών και αφορά την ανάγκη αλληλεπίδρασης και υποστήριξης από ομότιμους (Desimone & Garet, 2015).

Η αλληλεπίδραση και η ανταλλαγή ιδεών με συναδέλφους αναδείχτηκε ως παράγοντας που επηρέασε σε σημαντικό βαθμό την παραμονή στα μαθήματα και

την ολοκλήρωσή τους. Η αλληλεπίδραση πραγματοποιήθηκε κατά κύριο λόγο στους χώρους συζητήσεων της ολομέλειας ή των ομάδων, στους οποίους οι συμμετέχοντες μπόρεσαν να επιλύουν απορίες τους, να παρέχουν και να λαμβάνουν βοήθεια από τους συναδέλφους τους και να ανταλλάσσουν εκπαιδευτικό υλικό. Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνουν ευρήματα πρόσφατων μελετών στις οποίες αναδείχτηκε η συμβολή των χώρων συζητήσεων στον τρόπο υλοποίησης ενός ανοικτού μαθήματος για εκπαιδευτικούς (Bonafini, 2018), η δυνατότητα των συμμετεχόντων να μοιραστούν τις ιδέες τους με τους υπόλοιπους στο forum (Cinganotto & Cuccurullo, 2019) και ο σημαντικός ρόλος των ασύγχρονων συζητήσεων στην αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια ενός MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης (Philipsen et al., 2019a).

Τέλος, σημαντικός αναδείχτηκε και ο παράγοντας της αλληλεπίδρασης με τους συντονιστές των μαθημάτων και της ανατροφοδότησης που έλαβαν οι εκπαιδευτικοί από αυτούς. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο σχεδιασμός και των δύο MOOCs κατεύθυνε τους συμμετέχοντες να επιλύουν τεχνικά προβλήματα και απορίες παρέχοντας αυθόρμητα βοήθεια μεταξύ τους και αλληλεπιδρώντας μέσω του forum συζητήσεων, ώστε να μη χρειάζεται η παρέμβαση των συντονιστών. Ωστόσο, στις περιπτώσεις που ήταν απαραίτητη η βοήθεια και η καθοδήγησή τους, οι συντονιστές λειτούργησαν περισσότερο ως διευκολυντές με βάση το μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης της Borko (2004). Η ανατροφοδότηση των συντονιστών καθορίζει τον τρόπο εμπλοκής των εκπαιδευτικών (Philipsen et al., 2019a), ενώ οι συμμετέχοντες χρειάζονται την υποστήριξη από τους υπεύθυνους του προγράμματος (Prestridge & Tondeur, 2015).

8.3 Συμβολή των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Η συμβολή των δύο MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των συμμετεχόντων φιλολόγων σχετίζεται με την αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων, την απόκτηση νέων παιδαγωγικών γνώσεων, την εφαρμογή νέων μεθόδων διδασκαλίας και την ενίσχυση της αυτοπεποίθησής τους αναφορικά με τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία τους.

Οι συμμετέχοντες ανέδειξαν ότι η απόκτηση νέων τεχνολογικών και παιδαγωγικών γνώσεων συνέβαλε σημαντικά στην επαγγελματική τους ανάπτυξη, καθώς μετά την παρακολούθηση των ανοικτών μαθημάτων είχαν εξοικειωθεί σε ικανοποιητικό βαθμό με συγκεκριμένα διαδικτυακά εργαλεία και παιδαγωγικές στρατηγικές που μπορούσαν να εφαρμόσουν στη διδακτική πράξη. Σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης είναι απαραίτητα τα αυθεντικά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, προκειμένου να υπάρχει σύνδεση με την καθημερινή πρακτική των εκπαιδευτικών και να τους δίνεται η ευκαιρία να σκέφτονται ως ειδικοί, να παίρνουν εκπαιδευτικές αποφάσεις, να δομούν δραστηριότητες μάθησης και να εφαρμόζουν παιδαγωγικές μεθόδους (Chitpin & Evers, 2005).

Η έμφαση που δόθηκε και στα δύο MOOCs στην παιδαγωγική διάσταση των προτεινόμενων διαδικτυακών εργαλείων αξιολογήθηκε θετικά από τους συμμετέχοντες, οι οποίοι ανέπτυξαν νέες γνώσεις και παιδαγωγικές αντιλήψεις για την προστιθέμενη αξία που έχει η χρήση των διαδικτυακών εργαλείων από τους

μαθητές στα γλωσσικά μαθήματα. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνει τις σημαντικές αλλαγές στην παιδαγωγική κατάρτιση των συμμετεχόντων, κυρίως αναφορικά με την απόκτηση γνώσεων για νέες εκπαιδευτικές στρατηγικές και την αξιολόγηση των μαθητών (Rahimi et al., 2018).

Οι πιθανές αλλαγές στις μεθόδους διδασκαλίας και η υιοθέτηση νέων, μετά την ολοκλήρωση της παρακολούθησης των MOOCs, αποτελούν ισχυρή ένδειξη επαγγελματικής ανάπτυξης των συμμετεχόντων. Σύμφωνα με το μοντέλο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών του Guskey (2002), αναμένεται οι εκπαιδευτικοί που εφαρμόζουν νέες πρακτικές στην τάξη τους να αλλάζουν τις πεποιθήσεις και τις στάσεις τους για τη μαθησιακή διαδικασία. Φαίνεται να επιβεβαιώνονται αποτελέσματα ερευνών, οι οποίες ανέδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε MOOC ανέπτυξαν νέες γνώσεις και δεξιότητες, κατανόησαν πρακτικές διδασκαλίας και επηρεάστηκαν θετικά στη διδασκαλία τους εφαρμόζοντας όσα έμαθαν στην πράξη (Shah et al., 2018· Silvia, 2015). Η καινοτομία της παρούσας διατριβής, έγκειται στο γεγονός ότι οι συμμετέχοντες στο MOOC συνεργατικής γραφής εργάστηκαν ομαδικά και συν-δημιούργησαν μια πρωτότυπη διδακτική πρόταση, την οποία εφάρμοσαν στη συνέχεια στην πράξη. Στην περίπτωση αυτή οι εκπαιδευτικοί είχαν την ευκαιρία να διαπιστώσουν και να αναστοχαστούν σχετικά με την αποδοχή που είχαν οι συνεργατικές στρατηγικές από τους μαθητές τους.

Η συμμετοχή στα ανοικτά μαθήματα ενίσχυσε την αυτοπεποίθηση των φιλολόγων όχι μόνο αναφορικά με τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία τους αλλά και ευρύτερα. Η επαγγελματική αυτοπεποίθηση συνδέεται στο πλαίσιο της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών με την εμπλοκή τους στον σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών στρατηγικών, για να τους δώσει την ευκαιρία να πραγματοποιήσουν δραστηριότητες παρόμοιες με αυτές που σχεδιάζουν για τους μαθητές τους (Darling-Hammond et al., 2017). Το συγκεκριμένο εύρημα συμφωνεί με την έρευνα των Falkner, Vivian & Williams (2018), οι οποίοι ανέδειξαν την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης των συμμετεχόντων σε MOOC αναφορικά με την ικανότητα αξιοποίησης των ψηφιακών εργαλείων στην πράξη. Ωστόσο, στην περίπτωσή μας η αυτοπεποίθηση δεν αφορά μόνο τη χρήση των διαδικτυακών εργαλείων αλλά και την παιδαγωγική τους διάσταση, καθώς και τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής. Είναι χαρακτηριστικό ότι η συντριπτική πλειονότητα των συμμετεχόντων ήταν θετική στην παρακολούθηση ξανά στο μέλλον ενός αντίστοιχου MOOC και στην πρόταση σε άλλους εκπαιδευτικούς να παρακολουθήσουν ένα MOOC επαγγελματικής ανάπτυξης.

8.4 Το MOOC ως κοινότητα μάθησης εκπαιδευτικών

Η αίσθηση της συμμετοχής σε μια ενεργή κοινότητα εκπαιδευτικών, καθώς και η αλληλοβοήθεια και η αλληλοϋποστήριξη μεταξύ των συναδέλφων υπήρξε για κάποιους από τους συμμετέχοντες ένας από τους λόγους που τους βοήθησαν να ολοκληρώσουν επιτυχώς την παρακολούθηση των μαθημάτων. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει τις αρχές της επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, σύμφωνα με τις οποίες οι εκπαιδευτικοί μαθαίνουν, όταν συνεργάζονται με ομότιμους, ανταλλάσσουν ιδέες και παρέχουν ή/και δέχονται ανατροφοδότηση (Bransford et al., 1999· Putnam & Borko, 2000). Στην περίπτωσή μας ιδιαίτερη μνεία έκαναν οι

συμμετέχοντες και στο γεγονός ότι στα MOOCs έλαβαν μέρος μόνο φιλόλογοι. Αυτό ενίσχυσε την αλληλεπίδραση λόγω της οικειότητας που οφειλόταν στο ότι ως εκπαιδευτικοί της ίδιας ειδικότητας έχουν παρόμοιες ανάγκες και αντιμετωπίζουν παρόμοιες δυσκολίες. Το εύρημα αυτό εντοπίζεται και στο εννοιολογικό πλαίσιο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών της Desimone (2009), όπου αναδεικνύεται ότι είναι καλύτερο στα προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης να υπάρχουν εκπαιδευτικοί που διδάσκουν τα ίδια μαθήματα, ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία, οι εκπαιδευτικοί έχουν δυσκολίες να συνεργαστούν με συναδέλφους από το εργασιακό τους περιβάλλον (Achinstein, 2002· Burbank & Kauchak, 2003). Η συνεργασία μεταξύ ομότιμων μπορεί να επιτευχθεί και να ενισχυθεί με τη συμμετοχή τους σε μια κοινότητα μάθησης (Akerson et al., 2009· Hadar & Brody, 2010· Tsiotakis & Jimoyiannis, 2016). Καταγράφηκαν ενδείξεις δημιουργίας κοινότητας μάθησης στα δύο MOOCs, καθώς και ότι κάποιοι από την ομάδα των φιλολόγων, λόγω της αλληλεπίδρασης και της συνεργασίας με συναδέλφους από όλη την Ελλάδα, ενίσχυσαν τη διάθεσή τους για συνεργασία και σε επίπεδο σχολείου. Από τις απόψεις των συμμετεχόντων επιβεβαιώθηκαν η συνεργασία με συναδέλφους, η καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας και η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια κοινότητα εκπαιδευτικών, που βασίστηκε στην ανταλλαγή απόψεων και εκπαιδευτικών εμπειριών και στη συνεργατική δημιουργία πρωτότυπου εκπαιδευτικού υλικού. Φαίνεται να επιβεβαιώνεται το εύρημα των Panero et al. (2017), ότι οι συμμετέχοντες σε ένα MOOC ωφελήθηκαν από τα σχόλια των συναδέλφων τους, αλληλεπίδρασαν και είχαν μια αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ τους.

Επίσης, οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να ανταλλάξουν απόψεις, να αλληλεπιδράσουν με εμπειρότερους ή/και λιγότερο έμπειρους συναδέλφους και έτσι να γνωρίσουν διαφορετικές οπτικές πάνω σε ένα ζήτημα της ειδικότητάς τους και το σημαντικότερο, είχαν τη δυνατότητα να δουν τον τρόπο δουλειάς άλλων εκπαιδευτικών και να ανανεώσουν τη δική τους διδασκαλία. Ο ρόλος της συνεργασίας με ομότιμους σε MOOC σχετικά με την ενίσχυση και την ανάπτυξη των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών έχει αναδειχθεί σε προηγούμενες έρευνες (Fuller et al., 2016· Laurillard, 2016). Παρόμοια, οι Falkner et al., (2017) ανέδειξαν ότι η δημιουργία κοινότητας μάθησης ενισχύει τη δέσμευση και ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να εφαρμόσουν το περιεχόμενο των MOOCs στο επαγγελματικό τους περιβάλλον. Το νέο στοιχείο στην παρούσα έρευνα είναι ότι οι συμμετέχοντες είχαν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν νέες εκπαιδευτικές πρακτικές με ΤΠΕ, που γνώρισαν στη διάρκεια των ανοικτών μαθημάτων, στο πλαίσιο των εβδομαδιαίων υποχρεωτικών εργασιών τους στα δύο MOOCs. Συνεπώς, αναμετρήθηκαν με το εκπαιδευτικό περιεχόμενο, το σχολίασαν, το αναπλαισίωσαν, το αξιοποίησαν στην πράξη και επανήλθαν στην ομάδα, όπου κατέθεσαν την ανατροφοδότηση και τον αναστοχασμό τους για αυτό.

8.5 Περιορισμοί της έρευνας

Η έρευνα που παρουσιάστηκε στην παρούσα διατριβή αποτελεί την πρώτη προσπάθεια, όχι μόνο στον ελλαδικό χώρο, συστηματικής διερεύνησης ζητημάτων σχεδιασμού και υλοποίησης MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη

εκπαιδευτικών. Τα ζητήματα που αναδείχθηκαν και συζητήθηκαν καθόρισαν σημαντικούς παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα των TPD-MOOCs. Η παρούσα έρευνα έχει τους περιορισμούς: α) της συμμετοχής σε αυτή μιας μόνο ειδικότητας εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και β) του συγκεκριμένου περιεχομένου, το οποίο πιθανόν να προσέλκυσε κυρίως συμμετέχοντες με ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσουν διαδικτυακά εργαλεία στη διδασκαλία του αντικειμένου τους.

Οι φιλόλογοι που συμμετείχαν στα δύο MOOCs ενημερώθηκαν από ανοικτή πρόσκληση που αφορούσε μόνο την ειδικότητά τους, σε ευρεία γεωγραφική έκταση και συμμετείχαν εθελοντικά. Κάποιοι από τους συμμετέχοντες δήλωσαν ότι είχαν προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και σε ανοικτά μαθήματα.

Από την άλλη μεριά, ο μεθοδολογικός σχεδιασμός της έρευνας βασίστηκε σε ένα καλά θεμελιωμένο θεωρητικό πλαίσιο που συνδυάζει τα πεδία της επαγγελματικής ανάπτυξης και των MOOCs. Επιπλέον, ο συνδυασμός ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων και η τριγωνοποίηση μεθόδων ανάλυσης διασφαλίζει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της έρευνας σε ικανοποιητικό βαθμό.

Με δεδομένο το συγκεκριμένο πλαίσιο και παρότι αναδείχθηκαν σημαντικά αποτελέσματα, όπως η συνεργασία των εκπαιδευτικών στο πλαίσιο των ανοικτών μαθημάτων και η θετική στάση τους για την αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, η γενίκευσή τους θα πρέπει να γίνει με επιφυλάξεις. Θα είχε ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον η έρευνα να επεκταθεί σε ευρύτερο πλαίσιο και θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης, καθώς και σε άλλες ειδικότητες εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

8.6 Προτάσεις μελλοντικής έρευνας

Η αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών αποτελεί μια πολύ πρόσφατη πρακτική και ένα μείζον και επίκαιρο ζήτημα στο πεδίο της ηλεκτρονικής μάθησης. Η επιλογή του υβριδικού μοντέλου και ο συνδυασμός των χαρακτηριστικών των cMOOCs και xMOOCs συνέβαλαν στην αποτελεσματικότητα των δύο MOOCs που αφορούσαν αποκλειστικά φιλολόγους. Όμως, υπάρχουν πολλά ανοικτά θέματα για περαιτέρω έρευνα και εμπειρική μελέτη.

Για παράδειγμα, η ενίσχυση της μάθησης των συμμετεχόντων μέσω της αλληλεπίδρασης, της συνεργασίας, της δικτύωσης και της ανάπτυξης κουλτούρας κοινότητας μάθησης αποτελεί βασικό πυλώνα για την αποτελεσματικότητα των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών. Ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα, το οποίο αναμένεται να διερευνηθεί στις μελλοντικές μας έρευνες, σχετίζεται με τις πρακτικές αυτορρύθμισης που χρησιμοποιούνται από τους ενεργούς συμμετέχοντες σε MOOC και την ικανότητά τους να αναλαμβάνουν την ευθύνη της δικής τους επαγγελματικής εξέλιξης στο πλαίσιο του μαθήματος (Zimmerman, 2008).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον θα είχε, επίσης, να διερευνηθεί η μακρόχρονη επίδραση των δύο MOOCs στους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς σε σχέση με την αλλαγή των

εκπαιδευτικών πρακτικών τους και την ουσιαστική αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων.

Ενδιαφέρον θα είχε ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός συνεργατικού cMOOC με ανοικτά τα σημεία έναρξης και λήξης του, στο οποίο θα μπορούσαν να εγγράφονται οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί όταν επιθυμούν, καθ' όλη τη διάρκεια ενός σχολικού έτους, και να το ολοκληρώνουν αυτόνομα συνεργαζόμενοι με συναδέλφους που συμμετέχουν κατά την ίδια χρονική περίοδο. Στην περίπτωση αυτή, θα μπορούσε να διερευνηθεί η αποτελεσματικότητα του σχεδιασμού αυτού και ο βαθμός ικανοποίησης των συμμετεχόντων (Kennedy & Laurillard, 2019· Kleiman et al., 2013).

Σκόπιμο θα ήταν, επίσης, υιοθετώντας το ίδιο επιτυχημένο μοντέλο, να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, τα οποία θα αποσκοπούν στην εξοικείωση και άλλων ειδικοτήτων εκπαιδευτικών του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος με ψηφιακά εργαλεία ή θα έχουν εντελώς διαφορετικά θέματα επαγγελματικής ανάπτυξης ανάλογα με την ειδικότητα των συμμετεχόντων. Η μελέτη των παραγόντων που θα συμβάλουν στην επιτυχία των συγκεκριμένων MOOCs θα προσφέρει χρήσιμο υλικό σύγκρισης με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, καθώς θα αναδειχθεί αν υπάρχει διαφοροποίηση στους παράγοντες ανάλογα με την ειδικότητα των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Με τον τρόπο αυτό θα διερευνηθεί και το αν το συγκεκριμένο υβριδικό μοντέλο είναι επιτυχές περισσότερο για διδάσκοντες γλωσσικά μαθήματα ή μπορεί να είναι αποτελεσματικό και για άλλες ειδικότητες εκπαιδευτικών.

Ακόμη, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί η εμπειρία των συμμετεχόντων στα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών. Σε ένα διαφορετικό πλαίσιο σχεδιασμού οι περισσότερο έμπειροι εκπαιδευτικοί μπορούν να λειτουργήσουν ως μέντορες για τους υπόλοιπους (Vivian et al., 2014) και η κοινότητα μάθησης να καθορίσει με μεγαλύτερη ελευθερία το πρόγραμμα σπουδών της με βάση τις ανάγκες των συμμετεχόντων. Με τον τρόπο αυτό και την ουσιαστικότερη εφαρμογή των αρχών του κονεκτιβισμού θα είναι δυνατή η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας της κοινότητας μάθησης χωρίς την ύπαρξη του σημείου αναφοράς του έτοιμου εκ των προτέρων εκπαιδευτικού υλικού.

Μια ακόμη επέκταση της συγκεκριμένης έρευνας θα μπορούσε να δώσει έμφαση στον ρόλο των εκπαιδευτών/διευκολυντών των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, καθώς ο παρών σχεδιασμός εστίασε περισσότερο στην αλληλεπίδραση των συμμετεχόντων μεταξύ τους και λιγότερο στην αλληλεπίδρασή τους με τους συντονιστές των ανοικτών μαθημάτων. Η σημασία της συμβολής των μεντόρων σε διαδικτυακά προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών έχει επισημανθεί από τους Prestridge & Tondeur (2015) αλλά δεν έχει διερευνηθεί εκτεταμένα.

Τέλος, όσον αφορά το ζήτημα της συνεργασίας των συμμετεχόντων στα MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης τα ερευνητικά ευρήματα είναι λιγοστά. Η διοργάνωση ενός MOOC μεγάλης κλίμακας, για φιλολόγους ή για κάποια άλλη ειδικότητα εκπαιδευτικών, με πρόσκληση εκπαιδευτικών από όλη τη χώρα αναμένεται να βοηθήσει στην άντληση πολλών δεδομένων και στην εξαγωγή συμπερασμάτων που θα μπορούν να γενικευθούν λόγω της αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος.

8.7 Προτάσεις για αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Με βάση τα ευρήματα της διατριβής μπορεί να εξαχθεί ένα βασικό συμπέρασμα, ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα έχουν τη δυνατότητα να αποτελέσουν μια σύγχρονη, αξιόπιστη και αποδοτική εναλλακτική πρόταση για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών της πράξης, οι οποίοι καλούνται να διαχειριστούν καθημερινά μια πληθώρα εργασιακών, προσωπικών και κοινωνικών προκλήσεων. Η συμμετοχή τους σε προγράμματα με τη μορφή των TPD-MOOCs μπορεί να ξεπεράσει γεωγραφικά και χρονικά εμπόδια και να συμβάλει στην ανάπτυξη κουλτούρας συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών, κάτι που σε κάθε περίπτωση θα λειτουργήσει προς όφελος των τελικών αποδεκτών της εκπαιδευτικής διαδικασίας, των μαθητών.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα εκπαιδευτικοί ανέδειξαν τη σημασία της συνεργασίας κατά την παρακολούθηση προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, άποψη που συμφωνεί με τα αποτελέσματα και άλλων σύγχρονων ερευνών στο πεδίο (Falkner et al., 2018· Fuller et al., 2016· Laurillard, 2016· Philipsen et al., 2019c· Prestridge & Tondeur, 2015· Vivian et al., 2014). Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την πάγια και εύλογη θέση των εκπαιδευτικών για πρακτική εξάσκηση και εφαρμογή όσων μαθαίνουν σε προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης, οδηγούν στη διατύπωση των ακόλουθων προτάσεων αναφορικά με την αξιοποίηση των MOOCs στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών εν γένει:

Α) Παρά το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί είναι πια αρκετά εξοικειωμένοι με διαδικτυακά περιβάλλοντα εργασίας και πλατφόρμες ηλεκτρονικής μάθησης, δεν έχουν ακόμη εξοικειωθεί με τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο εργασίας ούτε έχουν αναπτύξει κουλτούρα συνεργασίας ως εκπαιδευόμενοι. Επομένως, κατά τη σχεδίαση ενός TPD-MOOC σκόπιμο είναι να δίνεται έμφαση όχι τόσο στον τρόπο χρήσης της εκάστοτε πλατφόρμας, όσο στον τρόπο δόμησης των ομάδων και στον τρόπο με τον οποίο τα μέλη τους θα προσφέρουν τις υπηρεσίες τους για την επίτευξη ενός τελικού στόχου. Επειδή κατά τη συνεργασία ενδέχεται να υπάρξουν δυσκολίες ή/και συγκρούσεις, κυρίως εξαιτίας της έλλειψης κουλτούρας συνεργασίας, είναι σκόπιμο, σύμφωνα και με τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Darling-Hammond et al., 2017), στα ανοικτά αυτά μαθήματα να υποστηρίζεται η συνεργασία, δηλαδή, να δημιουργείται ο κατάλληλος χώρος, για να ανταλλάξουν οι εκπαιδευτικοί ιδέες και να οδηγηθούν στη συνεργατική μάθηση, ώστε σταδιακά να αλλάξει η κουλτούρα τους και κατ' επέκταση η κουλτούρα του σχολείου. Τη διαδικασία αυτή διευκολύνει και η εξέλιξη των ψηφιακών εργαλείων επικοινωνίας, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα επικοινωνίας των ομάδων όχι μόνο μέσω των χώρων συζητήσεων των MOOCs αλλά και μέσω άλλων πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης, οι οποίες επιτρέπουν τη συνεργασία, την άμεση ανατροφοδότηση και τη διαμοίραση πολυμεσικού υλικού.

Β) Η αίσθηση του «ανήκειν» σε μια κοινότητα φιλολόγων με παρόμοιες ανησυχίες, προβληματισμούς και ανάγκες αναδείχθηκε από τους συμμετέχοντες ως ένα από τα δυνατά χαρακτηριστικά των MOOCs, όσον αφορά την επαγγελματική τους αυτοπεποίθηση και ανάπτυξη. Η άποψη αυτή συμφωνεί με το εννοιολογικό πλαίσιο επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών που προτείνει να υπάρχουν στα

προγράμματα επαγγελματικής ανάπτυξης συμμετέχοντες από το ίδιο σχολείο ή/και εκπαιδευτικοί που διδάσκουν τα ίδια μαθήματα, ώστε να υπάρχει μεγαλύτερη αλληλεπίδραση μεταξύ τους (Desimone, 2009). Επομένως, όταν αξιοποιούνται τα MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, είναι σκόπιμο να ενισχύεται η αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων, γιατί με αυτόν τον τρόπο αλλάζουν στάσεις και συμπεριφορές και προετοιμάζεται σταδιακά το έδαφος για την ποιοτική και ουσιαστική συνεργασία τους στον φυσικό χώρο εργασίας τους, το σχολείο.

Γ) Το υβριδικό μοντέλο, το οποίο περιγράφηκε στις προηγούμενες ενότητες και δοκιμάστηκε κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των δύο MOOCs της έρευνάς μας, αποδείχτηκε επιτυχημένο και προτείνεται ως καλή πρακτική για μελλοντικά TPD-MOOCs. Όπως έδειξαν και τα αποτελέσματα της έρευνας, οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν τη σαφή δομή και οργάνωση, το προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και την ανάθεση εργασιών από τους διαχειριστές του TPD-MOOC (χαρακτηριστικά xMOOCs) αλλά ταυτόχρονα επιζητούν τον διάλογο, τον αναστοχασμό, την αλληλεπίδραση με συν-εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές και τη συνεργασία στην ολοκλήρωση των εβδομαδιαίων δραστηριοτήτων (χαρακτηριστικά cMOOCs).

Συμπερασματικά, η παρούσα διατριβή ανέδειξε μια σειρά παραγόντων, οι οποίοι προτείνεται να ληφθούν υπόψη στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση MOOCs για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών: α) κατάλληλο περιεχόμενο, το οποίο να συνδέεται σαφώς με τη σχολική πραγματικότητα και εκπαιδευτικές προτάσεις εφαρμόσιμες στην πράξη, β) κατάλληλο εκπαιδευτικό και υποστηρικτικό υλικό για τους συμμετέχοντες στο MOOC, γ) σχεδιασμός κατάλληλων μαθησιακών δραστηριοτήτων που συνδυάζουν την ατομική και την ομαδική εργασία/συνεργασία, δ) θεματική οργάνωση και κατάλληλη χρονική διάρθρωση ενοτήτων, ε) αξιοποίηση των ασύγχρονων συζητήσεων για επικοινωνία, υποστήριξη-βοήθεια και συνεργασία, στ) κατάλληλη προετοιμασία και υποστήριξη των εκπαιδευτικών, ώστε να αξιοποιήσουν τις συνεργατικές δραστηριότητες και να οικοδομήσουν μια νέα κουλτούρα αλληλεπιδραστικής μάθησης, η οποία είναι πολύ σημαντική για την εκπαίδευση του 21ου αιώνα, καθώς έτσι μπορεί να μεταφερθεί στις πρακτικές μάθησης που θα υιοθετήσουν και οι δικοί τους μαθητές (Τζιμογιάννης, 2019).

8.8 Επίλογος

Στην ανά χείρας διατριβή σχεδιάστηκαν και υλοποιήθηκαν δύο MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, τα οποία αφορούσαν αποκλειστικά φιλολόγους, με στόχο την ενίσχυση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων για την αξιοποίηση διαδικτυακών εφαρμογών στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων. Η καινοτομία του εγχειρήματος ήταν ότι χρησιμοποιήθηκε ένα υβριδικό μοντέλο που συνδύαζε χαρακτηριστικά τόσο των x-MOOCs (διάρθρωση ενοτήτων και ανάθεση εργασιών σε εβδομαδιαία βάση, ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού) όσο και των c-MOOCs (συνεργασία και αλληλεπίδραση συμμετεχόντων, αναστοχασμός, σύνδεση των νέων γνώσεων με την εκπαιδευτική πράξη). Στη συνέχεια μελετήθηκαν οι απόψεις των συμμετεχόντων αναφορικά με

τους παράγοντες που κρίνουν σημαντικούς στον σχεδιασμό και την υλοποίηση MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών.

Τα ευρήματα ανέδειξαν ότι το συγκεκριμένο μοντέλο ήταν αποτελεσματικό, γιατί η παρακολούθηση των MOOCs ενίσχυσε την επαγγελματική αυτοπεποίθηση και άσκησε επιρροή στον τρόπο διδασκαλίας των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών. Επίσης, συνέβαλε στην υιοθέτηση νέων μεθόδων διδασκαλίας και στην αλλαγή στάσεων και πεποιθήσεων, όπως συμβαίνει στην περίπτωση αποτελεσματικών προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών (Guskey, 2002· Prestridge, 2016). Ειδικά στην περίπτωση του MOOC συνεργατικής γραφής, που είχε τα χαρακτηριστικά περισσότερο ενός cMOOC, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρξε καλό επίπεδο συνεργασίας των φιλολόγων, τόσο στους γενικούς χώρους ασύγχρονων συζητήσεων, όσο και στους επιμέρους χώρους συζητήσεων των ομάδων, γεγονός που ανέδειξε και ενίσχυσε την κουλτούρα συνεργασίας των συμμετεχόντων.

Η ευελιξία και η αυτονομία στη συμμετοχή αναδείχτηκαν ισχυρά χαρακτηριστικά των δύο ανοικτών μαθημάτων, γιατί σηματοδότησαν την κατάργηση κάθε γεωγραφικού και χρονικού περιορισμού. Οι συμμετέχοντες παρακολούθησαν τα μαθήματα από τον υπολογιστή τους κατά τις ώρες, που οι ίδιοι έκριναν ως καταλληλότερες, για να εμπλακούν. Ένα ακόμη σημαντικό χαρακτηριστικό των MOOCs είναι η δυνατότητα εφαρμογής του εκπαιδευτικού περιεχομένου στη διδακτική πράξη, γεγονός που, επίσης, συνδέεται με την αποτελεσματικότητά τους στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Το περιεχόμενο των MOOCs ήταν ενδιαφέρον και χρήσιμο για τους συμμετέχοντες. Ο αρχικός στόχος ήταν η εξοικείωση με την τεχνολογική διάσταση διαδικτυακών εργαλείων, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων. Ακολούθησε η εμβάθυνση στην παιδαγωγική διάστασή τους, προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να είναι σε θέση να κάνουν τις καλύτερες επιλογές κατά τη διδασκαλία τους. Θετική ήταν η άποψη των φιλολόγων και για τις γνώσεις και δεξιότητες που απέκτησαν αναφορικά με τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής. Σε αυτό συνέβαλε και η ευχρηστία του διαδικτυακού εργαλείου Google Docs, μέσω του οποίου θεώρησαν ότι θα μπορέσουν να κινητοποιήσουν αποτελεσματικά τους μαθητές στη δημιουργία συνεργατικών κειμένων.

Φιλοδοξία της μελέτης μας, τέλος, είναι να αποδειχτεί χρήσιμη όχι μόνο για τους ερευνητές του πεδίου αλλά και για τους αρμόδιους σχεδιασμού εκπαιδευτικής πολιτικής, ειδικά στο ζήτημα του σχεδιασμού και της παροχής προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών. Τα MOOCs, όπως ανέδειξε η συγκεκριμένη μελέτη, μπορούν να αναχθούν σε κυρίαρχη μορφή παροχής προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών, εξαιτίας των χαρακτηριστικών που προαναφέρθηκαν και εξαιτίας του χαμηλού κόστους τους. Η γενίκευση της αξιοποίησης των MOOCs στο συγκεκριμένο πεδίο, με την υιοθέτηση του υβριδικού μοντέλου που προτείνουμε στον σχεδιασμό και την υλοποίηση, αναμένεται να οδηγήσει σε ποιοτικά και αποτελεσματικά ανοικτά μαθήματα επαγγελματικής ανάπτυξης. Τα μαθήματα αυτά θα μπορούν να είναι διαθέσιμα για τους εκπαιδευτικούς σε συνεχή βάση με στόχο να συμβάλλουν στην αξιοποίηση και διαμοίραση εμπειριών και καλών πρακτικών, στην ενίσχυση της επαγγελματικής τους αυτοπεποίθησης, καθώς και στη δημιουργία πρωτότυπου εκπαιδευτικού

υλικού, που θα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα.

Η ολοκλήρωση της διατριβής συνέπεσε χρονικά με τη συγκυρία της πανδημίας του Covid-19 κατά την οποία η παγκόσμια κοινότητα βίωσε και βιώνει πρωτόγνωρες καταστάσεις. Ο εγκλεισμός όλων στο σπίτι, η διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας εξ αποστάσεως και η ανάγκη απόκτησης νέων δεξιοτήτων από τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων θέτουν τη συζήτηση για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών σε νέα βάση. Οι νέες ανάγκες, που δημιουργούνται, αναδεικνύουν μια νέα πτυχή των MOOCs επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών ως κατάλληλης και αποτελεσματικής επιλογής. Η Ερευνητική Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου σχεδίασε γρήγορα και προσφέρει ένα νέο MOOC σχετικά με την ένταξη πρακτικών Ηλεκτρονικής Μάθησης στη σχολική εκπαίδευση. Οι νέες συνθήκες ανοίγουν νέες προοπτικές στο πεδίο τόσο σε επίπεδο εφαρμογής, όσο και ερευνητικά.

Δημοσιεύσεις

Στο πλαίσιο της παρούσας διδακτορικής διατριβής έχουν δημοσιευτεί τα εξής άρθρα:

Koukis, N. & Jimoyiannis, A. (2019). MOOCS for Teacher Professional Development: Exploring Teachers' Perceptions and Achievements. *Interactive Technology and Smart Education*, 16(1), 74-91.

Κούκης, Ν. & Τζιμογιάννης, Α. (2019). Παράγοντες σχεδιασμού Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων για την επαγγελματική ανάπτυξη εκπαιδευτικών: Μελέτη των απόψεων των συμμετεχόντων. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 12(2), 57-76.

Koukis, N. & Jimoyiannis, A. (2019). Investigating participants' collaborative patterns in a MOOC for teacher professional development. *Proceedings of the 18th European Conference on eLearning ECEL2019* (pp. 303-312). Copenhagen, Denmark.

Koukis, N. & Jimoyiannis, A. (2018). MOOCs and Teacher Professional Development: a case study on teachers' views and perceptions. In M.B. Nunes & P. Isaias (Eds.), *Proceedings of the International Conference e-Learning 2018* (pp. 19-26), Madrid: International Association for Development of the Information Society.

(Η εργασία έλαβε διάκριση Best Paper Award του συνεδρίου)

Koukis, N. & Jimoyiannis, A. (2017). Designing MOOCs for teacher professional development: Analysis of participants' engagement and perceptions. In A. Mesquita & P. Peres (Eds.), *Proceedings of the 16th European Conference on e-Learning, ECEL 2017* (pp. 271-280). Porto, Portugal.

Κούκης, Ν. & Τζιμογιάννης, Α. (2018). Σχεδιασμός και μελέτη ενός Μαζικού Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος φιλολόγων για τη συνεργατική γραφή. *Πρακτικά 11ου Πανελλήνιου & Διεθνούς Συνεδρίου «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»* (σ. 459-466). Θεσσαλονίκη: ΕΤΠΕ.

Βιβλιογραφία

Achinstein, B. (2002). Conflict amid community. The micropolitics of teacher collaboration. *Teacher College* Record, 104(3), 421-455.

Akerson, V. L., A. Cullen, T. A., & Hanson, D. L. (2009). Fostering a Community of Practice through a Professional Development Program to Improve Elementary Teachers' Views of Nature of Science and Teaching Practice. *Journal of Research in Science Teaching*, 46(10), 1090-1113.

Adelman, N., Donnelly, M.B., Dove, T., Tiffany-Morales, J., Wayne, A., & Zucker, A. (2002). *The integrated studies of educational technology: Professional development and teachers' use of technology*. Arlington, VA: SRI International.

Ahmad M.A., Hussin A.R.C., Yusof A.F. (2020). Motivations of Teaching in Massive Open Online Course: Review of the Literature. In: Saeed F., Mohammed F., Gazem N. (eds) *Emerging Trends in Intelligent Computing and Informatics. IRICT 2019.* Advances in Intelligent Systems and Computing, Springer (pp. 1087-1097). https://doi.org/10.1007/978-3-030-33582-3_102.

Akoglu, K., Lee, H. & Kellogg, S. (2019). Participating in a MOOC and Professional Learning Team: How a Blended Approach to Professional Development Makes a Difference. *Journal of Technology and Teacher Education*, 27(2), 129-163. Waynesville, NC USA: Society for Information Technology & Teacher Education. Retrieved 20 January 2020, from https://www.learntechlib.org/primary/p/195234/.

Albers, P., Pace, C., & Brown, D. W. (2013). Critical participation in literacy research through new and emerging technologies: A study of web seminars and global engagement. *Journal of Literacy and Technology*, 14(2), 78–114.

Alemán, L. Y., Sancho-Vinuesa, T., & Gómez Zermeño, M. G. (2015). Indicators of pedagogical quality for the design of a Massive Open Online Course for teacher training. *RUSC. Universities and Knowledge Society Journal*, 12(1), 104-118. doi: http://dx.doi.org/10.7238/rusc.v12i1.2260.

Alleman, J. & Brophy J. (2003). History Is Alive: Teaching Young Children about Changes over Time. *The Social Studie*s, 94(3), 107-110. DOI: 10.1080/00377990309600191.

Angeli, C., & Valanides, N. (2009). Epistemological and methodological issues for the conceptualization, development, and assessment of ICT-TPCK: advances in technological pedagogical content knowledge (TPCK). *Computers & Education*, 52(1), 154-168.

Armstrong, L. (2014). 2013 - The Year of Ups and Downs for the MOOCs. *Changing Higher Education*. Retrieved 4 May 2017, from http://goo.gl/mIW19d.

Avalos, B. (2011). Teacher professional development in Teaching and Teacher Education over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 27, 10-20.

Balfour, S. (2013). Assessing Writing in MOOCs: Automated Essay Scoring and Calibrated Peer Review. *Research & Practice in Assessment*, 8(1), 41-48. Retrieved 4 May 2017, from http://goo.gl/vjCquv.

Ball, D.L. (1990). The mathematical understandings that prospective teachers bring to teacher education. *The Elementary School Journal*, 90(4), 449–466.

Ball, D.L., & Cohen, D.K. (2000). Developing practice, developing practitioners: Toward a practice-based theory of professional education. In L. Darling-Hammond & G. Sykes (Eds.), *Teaching as the learning profession* (pp. 3–31). San Francisco: Jossey-Bass.

Banerjee, G., Warriem, J. & Mishra, S. (2018). Learning experience interaction (LxI): Pedagogy for peer-connect in MOOCs. Yang, J. C. et al. (Eds.), *Proceedings of the 26th International Conference on Computers in Education* (pp. 715-724). Philippines: Asia-Pacific Society for Computers in Education.

Barab, S. A., MaKinster, J. G., & Scheckler, R. (2006). Designing system dualities: Characterizing an online professional development community. In S. A. Barab, R. Kling, & J. Gray (Eds.), *Designing for virtual communities in the service of learning*. Cambridge, MA: Cambridge University Press.

Bartolome, A. & Steffens, K. (2015). Are MOOCs Promising Learning Environment? *Comunicar*, 44(XXII), 91-99.

Batchelor J. & Lautenbach, G. (2015). Cultivating lifelong learning: Pre-service teachers and their MOOCs. *IST-Africa Conference*, Lilongwe (pp. 1-8). doi: 10.1109/ISTAFRICA.2015.7190557.

Bell, A. & Morris, G. (2009). Engaging Professional Learning in online environments. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25(5), 700-713.

Bell, B. & Gilbert, J. (1994). Teacher development as professional, personal, and social development. *Teaching and Teacher Education*, 10(5), 483–497.

Benson, R., Brack, C. & Samarwickrema, G. (2012). Teaching with wikis: improving staff development through action research. *Research in Learning Technology*, 20(2). https://doi.org/10.3402/rlt.v20i0.16149.

Bolam, R. (2000). Emerging policy trends: Some implications for continuing professional development. *Journal of In-Service Education*, 26(2), 267-280.

Bonafini, F. C. (2018). Characterizing Super-Posters in a MOOC for Teachers' Professional Development. *Online Learning*, 22(4), 89-108. doi: http://dx.doi.org/10.24059/olj.v22i4.1503.

Borko, H. (2004). Professional development and teacher learning: Mapping the terrain. *Educational Researcher*, 33(8), 3–15.

Bozkurt, A., Akgün-Özbek, E. & Zawacki-Richter, O. (2017). Trends and Patterns in Massive Open Online Courses: Review and Content Analysis of Research on MOOCs (2008-2015). *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 18(5), 118-147.

Bradley, L., Lindström, B., & Rystedt, H. (2010). Rationalities of collaboration for language learning in a wiki. *ReCALL*, 22(2), 247-265.

Bransford, J.D., Brown, A.L., & Cocking, R.R. (1999). *How people learn: Brain, mind, experience, and school*. Washington, DC: National Academy Press.

Bredeson, P. V. (2003). *Designs for learning: A new architecture for professional development in schools*. Thousand Oaks: Corwin Press.

Bredeson, P. V., & Johansson, D. (2000). The school principal's role in teacher professional development. *Journal of In-Service Education*, 26(2), 385–401.

Brooks, C. & Gibson, S. (2012). Professional learning in a digital age. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 38(2), pp. 1-17.

Brown, M. (2018). Why Invest in MOOCs? Strategic Institutional Drivers. *The 2018 OpenupEd trends report on MOOCs*. Retrieved 10 January 2020, from https://cutt.ly/VyaerE0.

Brown, J. S., & Adler, R. P. (2008). Minds on fire: Open education, the long tail, and Learning 2.0. *Educause Review*, 43(1), 17-32.

Burbank, M.D. & Kauchak, D. (2003). An alternative model for professional development: investigations into effective collaboration. *Teaching and Teacher Education*, 19(5), 499-514.

Burns, M. (2011). *Distance Education for Teacher Training: Modes, Models, and Methods*. Washington, DC: Education Development Center, Inc.

Campbell, A. (2003). Teachers' research and professional development in England: Some questions, issues and concerns. *Journal of In-Service Education*, 29(3), 375-388.

Cañas, A. J., Novak, J. D., & Reiska, P. (2015). How good is my concept map? Am I a good Cmapper? *Knowledge Management & E-Learning*, 7(1), 6–19.

Cape Town Open Education Declaration (2007). *Unlocking the promise of open educational resources*. Retrieved 10 January 2020, from https://www.capetowndeclaration.org/read-the-declaration.

Carpenter, J. P., & Krutka, D. G. (2014). How and why educators use Twitter: A survey of the field. *Journal of Research on Technology in Education*, 46(4), 414-434. http://dx.doi.org/10.1080/15391523.2014.925701.

Castano, C., Maiz, I. & Garay U. (2015). Design, Motivation and Performance in a Cooperative MOOC Course. *Comunicar*, 44(XXII), 19-26.

Castaño-Muñoz, J., Kalz, M., Kreijns, K. & Punie, Y. (2018). Who is taking MOOCs for teachers' professional development on the use of ICT? A crosssectional study from Spain. *Technology, Pedagogy and Education*, 27(5), 607-624. DOI: 10.1080/1475939X.2018.1528997.

Ciappe-Laverde, A., Hine, N. & Martinez-Silva, J. (2015). Literature and Practice: A critical Review of MOOCs. *Comunicar*, 44 (XXII), 9-17.

Chao, Y. C. J., & Lo, H. C. (2011). Students' perceptions of wiki-based collaborative writing for learners of English as a foreign language. *Interactive Learning Environments*, 19(4), 395-411.

Chen, B., Fan, Y., Zhang, G. & Wang, Q. (2017). Examining motivations and self-regulated learning strategies of returning MOOCs learners. In *Proceedings of the Seventh International Learning Analytics & Knowledge Conference (LAK '17)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA (pp. 542–543). https://doi.org/10.1145/3027385.3029448.

Cheng, J.C.Y. (2014). An Exploratory Study of Emotional Affordance of a Massive Open Online Course. *European Journal of Open, Distance and e-Learning* 17(1), 43-55.

Chitpin, S., & Evers, C.W. (2005). Teacher professional development as knowledge building: A Popperian analysis. *Teachers and Teaching Theory and Practice*, 11(4), 419–433.
Chu, S. K. W. (2008). TWiki for knowledge building and management. *Online Information Review*, 32(6), 745–758.
Cinganotto L. & Cuccurullo D. (2019). Learning Analytics from a MOOC on "language awareness" promoted by the European Commission. *Journal of e-Learning and Knowledge Society*, 15(3), 263-286. DOI: 10.20368/1971-8829/1135030.
Clark, D. (2013). *MOOCs: taxonomy of 8 types of MOOC*. Donald Clark Plan B. Retrieved 12 March 2020, from http://donaldclarkplanb.blogspot.com/2013/04/moocs-taxonomy-of-8-types-of-mooc.html.
Clark, T. (2000). *Online professional development: Trends and issues*. Macomb, IL: Center for the Application of Information Technologies.
Clark, T. (2013). The advance of the MOOCs (massive open online courses). The impending globalization of business education? *Education + Training*, 55 (4/5), 403-413.
Clarke, A., & Erickson, G. (2003). Teacher inquiry: A defining feature of teacher practice. In A. Clarke & G. Erickson (Eds.), *Teacher inquiry. Living the research in everyday practice* (pp. 1–6). London: Routledge/Falmer.
Class Central 2019, MOOCS in 2019. Retrieved 12 March 2020, from https://www.classcentral.com/report/mooc-stats-2019/.
Cochran-Smith, M., & Lytle, S. (2009). *Inquiry as stance: Practitioner research for the next generation*. New York, NY: Teachers College Press.
Conole, G. (2014). A new classification schema for MOOCs. *The International Journal for innovation and quality in learning*, 2(3), 65-77.
Conole, G., & Brown, M. (2018). Reflecting on the Impact of the Open Education Movement. *Journal of Learning for Development*, 5(3), 187-203. Retrieved 20 March 2020, from http://oasis.col.org/handle/11599/3099.
Consuegra, E., & Engels, N. (2016). Effects of professional development on teachers' gendered feedback patterns, students' misbehaviour and students' sense of equity: Results from a one-year quasi-experimental study. *British Educational Research Journal*, 42(5) 1–24. https://doi.org/10.1002/berj.3238.
Cormier, D. (2008). Rhizomatic Education: Community as Curriculum. *Innovate*, 4(5), Article 2. Retrieved 10 April 2018, from http://nsuworks.nova.edu/innovate/vol4/iss5/2.
Costello, A.B., & Osborne, J.W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research and Evaluation*, 10(7), 1-9.
Cox, S. & Graham C.R. (2009). Diagramming TPACK in practice: Using and elaborated model of the TPACK framework to analyze and depict teacher knowledge. *TechTrends*, 53(5), 60-69.
Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L., & Hanson, W. E. (2003). Advanced mixed methods research designs. *Handbook of mixed methods in social and behavioral research* (pp. 240–).
Creswell, J. W. (2011). *Η Έρευνα στην Εκπαίδευση. Σχεδιασμός, Διεξαγωγή και Αξιολόγηση της Ποσοτικής και Ποιοτικής Έρευνας*. Αθήνα: ίων/Εκδόσεις ΕΛΛΗΝ.
Creswell, J.W. (2012). *Educational Research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th edition). Boston: Pearson Education Inc.
Cronin, C. (2017). Open Education, Open Questions. *EDUCAUSE Review*. Retrieved 10 April 2020, from https://er.educause.edu/articles/2017/10/open-education-open-questions.
Dalton, E., Grant, K. & Perez, L. (2014). SOOC: A New Model for Online Professional Learning Communities Focus: Universal Design for Learning. In T. Bastiaens (Ed.), *Proceedings of World Conference on E-Learning* (pp. 454-462). New Orleans, LA, USA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved 20 January 2020, from https://www.learntechlib.org/primary/p/149010/.
Damon, W., & Phelps, E. (1989). Critical distinctions among three approaches to peer education. *International Journal of Educational Research*, 13(1), 9-19.
D'Antoni Susan (2009). Open Educational Resources: reviewing initiatives and issues, *Open Learning: The Journal of Open, Distance and e-Learning*, 24(1), 3-10, DOI:10.1080/02680510802625443.
Darling-Hammond, L., Hyler, M. E. & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Palo Alto, CA: Learning Policy Institute.

Darling-Hammond, L. & McLaughlin, M.W. (1995). Policies that support professional development in an era of reform. *Phi Delta Kappan*, 76(8), 597-604.
Darling-Hammond, L. (2002). Learning to teach for social justice. In L. Darling-Hammond, J. French, & S. P. Garcia-Lopez (Eds.), *Learning to teach for social justice*. New York: Teachers College Press.
Darling-Hammond, L. (2010). *The flat world and education: How America's commitment to equity will determine our future*. New York: Teachers College Press.
Day, C. (1999). *Developing teachers: The challenges of lifelong learning*. London/ Philadelphia, PA: Routledge/Falmer Press.
Day, C. (2001). Teacher professionalism: Choice and consequence in the new orthodoxy of professional development and training. In P. Xochellis and Z. Papanaoum (Eds.), *Continuing teacher education and school development* (Symposium Proceedings), (pp.17-25). Thessaloniki, Department of Education, School of Philosophy, AUTH.
Dede, C., Ketelhut, D.J., Whitehouse, P., Breit, L., & McCloskey, E.M. (2009). A research agenda for online teacher professional development. *Journal of Teacher Education*, 60, 8–19.
de Freitas, S. (2013). *MOOCs: The Final Frontier for Higher Education?* Coventry University Retrieved 9 January 2019, from https://goo.gl/0SB3MS.
DeVellis, R. F. (2003). *Scale development: Theory and applications*. London, UK: Sage.
de Waard, I., Koutropoulos, A., Keskin, N.Ö., Abajian, S. C., Hogue, R., Rodriguez, C. O., Gallagher, M.S. (2011). Exploring the MOOC format as a pedagogical approach for mLearning. *mLearn 2011 - 10th World Conference on Mobile and Contextual Learning*. Retrieved 7 May 2017, from https://goo.gl/w9FdA4.
De Souza, C. S., & Preece, J. (2004). A framework for analyzing and understanding online communities. *Interacting with Computers*, 16(3), 579-610.
Desimone, L. M. (2009). Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures. *Educational Researcher*, 38(3), 181–199. doi:10.3102/0013189X08331140.
Desimone, L., & Garet, M. (2015). Best practices in teachers' professional development in the United States. *Psychology, Society and Education*, 7(3), 252–263. https://doi.org/10.25115/psye.v7i3.515.
Di Mauro, V. & Jacobs, G. (1995). Collaborative electronic network building. *Journal of Computers in Mathematic and Science Teaching*, 14, 119–131.
Dobao, A. F. (2012). Collaborative writing tasks in the L2 classroom: Comparing group, pair, and individual work. *Journal of Second Language Writing*, 21(1), 40-58.
Donitsa-Schmidt, S. & Topaz, B. (2018). Massive open online courses as a knowledge base for teachers. *Journal of Education for Teaching*, 44(5), 608-620. DOI: 10.1080/02607476.2018.1516350.
Downes, S. (2007). What connectivism is. Retrieved 4 May 2017, from https://goo.gl/gmBfZC.
Downes, S. (2009). Connectivism Dynamics in Communities. Retrieved 4 May 2017, from https://goo.gl/5FQpNV.
Duncan-Howell, J. (2010). Teachers making connections: Online communities as a source of professional learning. *British Journal of Educational Technology*, 41(2), 324-340. http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-8535.2009.00953.x.
Ebner M., Schön S., Braun C. (2020). More Than a MOOC—Seven Learning and Teaching Scenarios to Use MOOCs in Higher Education and Beyond. In: Yu S., Ally M., Tsinakos A. (eds) *Emerging Technologies and Pedagogies in the Curriculum. Bridging Human and Machine: Future Education with Intelligence*, 75-87, Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-15-0618-5_5.
Engstrom, M. E., & Jewett, D. (2005). Collaborative learning the Wiki way. *TechTrends*, 49(6), 12.
Eriksson, T., Adawi, T., & Stohr, C. (2017). Time is the bottleneck: a qualitative study exploring why learners drop out of MOOCs. *Journal of Computing in Higher Education*, 29(1), 133-146.
European Commission (2013). *Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources*. Retrieved 4 May 2017, from https://www.cedefop.europa.eu/en/news-and-press/news/opening-education-innovative-teaching-and-learning-all-through-new-technologies.
Evans, L. (2002). What is teacher development? *Oxford Review of Education*, 28(1), 123–137.
Evans, L. (2008). What is teacher development and how is it achieved? Ontological and processual models. Paper presented within the symposium: *Issues in European teacher development:*

linking theory and practice, at the European Conference on Educational Research, University of Goteborg, Sweden.

Evans, L. (2014). Leadership for professional development and learning: Enhancing our understanding of how teachers develop. *Cambridge Journal of Education*, 44, 179–198.

Falkner, K., Vivian, R., Falkner, N. & Williams, S. A. (2017). Reflecting on Three Offerings of a Community-Centric MOOC for K-6 Computer Science Teachers. SIGCSE '17: *Proceedings of the 2017 ACM SIGCSE Technical Symposium on Computer Science Education* (pp. 195–200). https://doi.org/10.1145/3017680.3017712.

Falkner, K., Vivian, R. & Williams, S. (2018): An ecosystem approach to teacher professional development within computer science. *Computer Science Education*, 28(4), 303-344.

Fred G. M. (2012). Will massive open online courses change how we teach? *Communications of the ACM*, 55(8), 26-28. DOI= http://dx.doi.org/10.1145/2240236.2240246.

Friesen, S. & Clifford,P. (2003). Working across different spaces to create communities of practice in teacher professional development. In *Proceedings of MICTE 2003 Multimedia, Information and Communication Technologies, Badajoz, Spain, December 3–6*. Retrieved 14 September 2019, from http://www.galileo.org/research/publications/different_spaces.pdf.

Fuller, J., Dias, L., Vega, A. & Langub, L. (2016). Learner Perceptions of Instructional Strategies Implemented in One University's Inaugural MOOC. In G. Chamblee & L. Langub (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 233-239). Savannah, GA, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved 4 January 2020, from https://www.learntechlib.org/primary/p/171680/.

Gaible, E. & Burns, M. (2005). *Using Technology to Train Teachers: Appropriate Uses of ICT for Teacher Professional Development in Developing Countries*. Washington, DC: infoDev / World Bank.

Garet, M.S., Porter, A.C., Desimone, L., Birman, B.F. & Yoon, K.S. (2001). What makes professional development effective? Results from a National Sample of Teachers. *American Educational Research Journal*, 38(4), 915-945.

Garreta-Domingo M., Hernández-Leo D., Mor Y., Sloep, P. (2015). Teachers' Perceptions about the HANDSON MOOC: A Learning Design Studio Case. In: Conole G., Klobučar T., Rensing C., Konert J., Lavoué E. (eds) Design for Teaching and Learning in a Networked World. Lecture Notes in Computer Science, vol 9307 (pp. 420-427). Springer, Cham.

Gašević, D., Kovanović, V., Joksimović, S., & Siemens, G. (2014). Where is research on massive open online courses headed? A data analysis of the MOOC Research Initiative. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(5), 134-176.

Goldman, S., & Lucas, R. (2012). Issues in the transformation of teaching with technology. Paper presented at *Society for Information Technology and Teacher Education International Conference*. Austin, TX.

Gray, C., & Smyth, K. (2012). Collaboration Creation: Lessons Learned From Establishing an Online Professional Learning Community. *Electronic Journal of e-Learning*, 10(1), 60-75.

Gregory, J., & Salmon, G. (2013). Professional development for online university teaching. *Distance Education*, 34(3), 256–270. https://doi.org/10.1080/01587919.2013.835771.

Gross, D., Truesdale, C., & Bielec, S. (2001). Backs to the wall: Supporting teacher professional development with technology. *Educational Research and Evaluation*, 7(2–3), 161–183.

Guàrdia, L., Maina, M. & Sangrà, A. (2013). MOOCs Design Principles: A Pedagogical Approach from the Learner's Perspective. *eLearning Papers*, 33, p. 1-6. Retrieved 4 May 2017, from https://bit.ly/2G9nnot.

Guskey, T.R. (2000). *Evaluating professional development*. Thousand Oaks, CA, Corwin Press.

Guskey, T.R. (2002). Professional development and teacher change. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 8 (3/4), 381-391.

Hadar, L. & Brody, D. (2010). From isolation to symphonic harmony. Building a professional development community among teacher educators. *Teaching and Teacher Education*, 26, 1641-1651.

Håklev S., Slotta J.D. (2017). A Principled Approach to the Design of Collaborative MOOC Curricula. In: Delgado Kloos C., Jermann P., Pérez-Sanagustín M., Seaton D., White S. (eds) *Digital Education: Out to the World and Back to the Campus*. *EMOOCs 2017*. Lecture Notes in Computer Science, vol. 10254. Springer, Cham.

Hallas, J. (2006). Professional development for online teaching practices. In Markauskaite, L., Goodyear, P., & Reimann, P. (Eds.), *Who's learning? Whose technology? Proceedings Ascilite* (Vol. 2, pp. 303–311). Sydney: The University of Sydney. Retrieved 14 September 2019, from http://www.ascilite.org/conferences/sydney06/proceeding/pdf_papers/vol2.pdf.

Hammerness, K., Darling-Hammond, L., & Bransford, J. (2005). How teachers learn and develop. In L. Darling-Hammond & J. Bransford (Eds.), *Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do* (pp. 358–389). San Francisco: Jossey-Bass.

Hargreaves, A., & Goodson, I. (1996). *Teachers professional lives: aspirations and actualities*, in: I. Goodson & A. Hargreaves (Eds) Teachers' Professional Lives, London: Falmer Press.

Heidar, D. M. (2016). ZPD-assisted Intervention via Web 2.0 and Listening Comprehension Ability. *English for Specific Purposes World*, 17(4), 1–17.

Helsby, G., & McCulloch, G. (1996). *Teacher professionalism and curriculum control*, in: I. Goodson & A. Hargreaves (Eds) Teachers' Professional Lives, London: Falmer Press.

Henderson, M. (2007). Sustaining online teacher professional development through community design. *Campus-Wide Information Systems*, 24(3), 162-173.

Hew, K.F. (2016). Promoting engagement in online courses: What strategies can we learn from three highly rated MOOCS. *British Journal of Educational Technology*, 47(2), 320-341.

Hew, K., & Hara, N. (2007). Empirical study of motivators and barriers of teacher online knowledge sharing. *Educational Technology Research & Development*, 55(6), 573–595. http://dx.doi.org/10.1007/s11423-007-9049-2.

Hewlett Foundation (2020). Open educational resources (OER) – making high quality educational content and tools freely available on the web. Retrieved 25 April 2020, from https://hewlett.org/strategy/open-education/.

Hidalgo, F.J.P., Huertas-Abril, C.A. & Gómez Parra, M.E. (2020). MOOCs: Origins, Concept and Didactic Applications: A Systematic Review of the Literature (2012–2019). *Technology, Knowledge and Learning*. https://doi.org/10.1007/s10758-019-09433-6.

Hodges, C. G. (2002). Learning through collaborative writing. *Reading*, 36(1), 4-10.

Hökkä, P. & Eteläpelto, A. (2014). Seeking new perspectives on the development of teacher education: a study of the Finnish context. *Journal of Teacher Education*, 65(1),39-52.

Horsley, S., Love, N., Stiles, K. E., Mundry, S., & Hewson, P. W. (2003). *Designing professional development for teachers of science and mathematics* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Hossain, M.M. & Gray, J. (2015). Experiences in Using a MOOC to Support Teacher Professional Development of a New AP Course in Computer Science. In D. Rutledge & D. Slykhuis (Eds.), *Proceedings of SITE 2015--Society for Information Technology & Teacher Education International Conference* (pp. 344-350). Las Vegas, NV, United States: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE). Retrieved 20 January 2020, from https://www.learntechlib.org/primary/p/150012/.

Hur, J. W., & Brush, T. A. (2009). Teacher participation in online communities: Why do teachers want to participate in self-generated online communities of K-12 teachers? *Journal of Research on Technology in Education*, 41(3), 279–303. http://dx.doi.org/10.1080/15391523.2009.10782532.

Huy N. T. (2016). Using timelines and concept questions in teaching present tenses - a theoretical research. *International Journal of Multidisciplinary Academic Research*, 4(3), 27-34.

Jimoyiannis, A. (2010). Designing and implementing an integrated Technological Pedagogical Science Knowledge framework for science teacher's professional development. *Computers & Education*, 55(3), 1259-1269.

Jimoyiannis, A. (2015). TPACK 2.0: Towards a framework guiding Web 2.0 integration in educational practice. In M.S. Khine (Ed.). *New Directions in Technological Pedagogical Content Knowledge Research Multiple Perspectives* (pp. 83-108). Charlotte, NC: Information Age Publishing.

Jimoyiannis, A., Gravani, M., & Karagiorgi, Y. (2011). Teacher professional development through Virtual Campuses: Conceptions of a 'new' model, In H. Yang & S. Yuen (eds.), *Handbook of Research on Practices and Outcomes in Virtual Worlds and Environment* (pp. 327-347). Hershey, PA: IGI Global.

Jimoyiannis, A. & Roussinos, D. (2017). Students' collaborative patterns in a wiki-authoring project: Towards a theoretical and analysis framework. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 9(1), 24-39. https://doi.org/10.1108/JARHE-05-2016-0034.

Jimoyiannis, A., Tsiotakis, P., Roussinos, D., & Siorenta, A. (2013). Preparing teachers to integrate Web 2.0 in school practice: Toward a framework for Pedagogy 2.0. *Australasian Journal of Educational Technology*, 29(2), 248-267.

Jobe, W., Östlund, C. & Svensson, L. (2014). MOOCs for professional teacher development, in *Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2014*, eds M. Searson & M. Ochoa, AACE, Chesapeake, VA. pp. 1580-1586.

Joksimović, S., Poquet, O., Kovanović, V., Dowell, N., Mills, C., Gašević, D., Dawson, S., Graesser, A. C. & Brooks, C. (2017). How Do We Model Learning at Scale? A Systematic Review of Research on MOOCs. *Review of Educational Research*, 88(1), 43–86. https://doi.org/10.3102/0034654317740335.

Jones, A., & Preece J. (2006). Online communities for teachers and lifelong learners: a framework for comparing similarities and identifying differences in communities of practice and communities of interest. *International Journal of Learning Technology*, 2(2/3), 112-137.

Jordan, K. (2015). Massive open online course completion rates revisited: Assessment, length and attrition. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning* 16(3), 341-358.

Joyce, B. & Showers, B. (2002). *Student achievement through staff development*. Alexandria: ASCD.

Judd, T., Kennedy, G. & Cropper, S. (2010). Using wikis for collaborative learning: Assessing collaboration through contribution. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(3), 341-354.

Kaiser, H.F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39(1), 31-36.

Karlsson, N., Godhe, A., Bradley, L. & Lindström, B. (2014). Professional Development of Teachers in a MOOC. *Proceedings of the 22nd International Conference on Computers in Education* (pp. 868-877). Asia-Pacific Society for Computers in Education, Japan.

Karsenti, T. (2013). The MOOC. What the research says. *International Journal of Technologies in Higher Education*, 10(2), 23-37.

Kear, K., Chetwynd, F., & Jefferis, H. (2014). Social presence in online learning communities: the role of personal profiles. *Research in Learning Technology*, 2: 19710 - http://dx.doi.org/10.3402/rlt.v22.19710.

Keiny, S. (1994). Constructivism and teachers' professional development. *Teaching and Teacher Education*, 10(2), 157–167.

Kellogg, S. & Edelmann, A. (2015). Massively open online course for educators (MOOC-Ed) network dataset. *British Journal of Educational Technology*, 46(5), 977–983.

Kennedy, A. (2005). Models of continuing professional development: A framework for analysis. *Journal of In-Service Education*, 31(2), 235-250.

Kennedy, J. (2014). Characteristics of massive open online courses (MOOCs): A research review, 2009–2012. *Journal of Interactive Online Learning*, 13(1), 1–16.

Kennedy, M. M. (1999). *Form and substance in mathematics and science professional development*. Madison, WI: National Center for Improving Science Education; National Institute for Science Education.

Kennedy, E. & Laurillard, D. (2019). The potential of MOOCs for large-scale teacher professional development in contexts of mass displacement. *London Review of Education*, 17(2), 141–158. DOI: https://doi.org/10.18546/LRE.17.2.04.

Keskin, N. Ö., Koutropoulos, A., De Waard, I., Metcalf, D., Gallagher, M., Anzai, Y., & Buyuk, K. (2018). National Strategies for OER and MOOCs From 2010 to 2020: Canada, Japan, South Korea, Turkey, UK, and USA. In *Administrative Leadership in Open and Distance Learning Programs* (pp. 188-212). IGI Global.

Kessler, G. Bikowski, D. & Boggs, J. (2012). Collaborative writing among second language learners in academic web-based projects. *Language Learning & Technology*, 16(1), 91–109.

Kilde, J. & Gonzales, L. (2015). A connective MOOC for K-12 science and mathematics teacher professional development in native American Pueblo schools. In *ICTD '15: Proceedings of the Seventh International Conference on Information and Communication Technologies and Development*, Article No.: 46 (pp. 1–4). https://doi.org/10.1145/2737856.2737871.

Kim, A.J. (2000). *Community Building on the Web: Secret strategies for successful online communities*. Berkeley, USA: Peachpit Press.

King, C., Gillan, A., Pittard, W., Peterson-Veatch, R., & Isaac, M.L. (2010). Creating and Supporting Mixed-Level Inquiry Communities. MountainRise. *International Journal of the Scholarship of Teaching and Learning*, 6(1), 1-19.

King, M., Luan, B. & Lopes, E. (2018). Experiences of Timorese language teachers in a blended Massive Open Online Course (MOOC) for Continuing Professional Development (CPD). *Open Praxis, 10*(3), 279-287. International Council for Open and Distance Education. Retrieved 20 Januar 2020, from https://www.learntechlib.org/p/187316/.

Kirkup, G., & Jones, A. (1996). New technologies for open learning: The superhighway to the learning society? In P. Raggatt, R. Edwards & N. Small (Eds.), *Adult learners, education and training 2: The learning society: Challenges and trends* (pp. 272-291). London, UK: Routledge.

Kleiman, G. (2004). *Meeting the need for high quality professional development: An e-learning solution*. Washington, DC: US Department of Education.

Kleiman, G., Wolf, M. A., & Frye, D. (2013). The digital learning transition MOOC for educators: Exploring a scalable approach to professional development. *White Paper*. Retrieved 20 January 2020, from http://all4ed.org/wp-content/uploads/2013/09/MOOC-Ed.pdf.

Knight, P., Tait, J. & Yorke, M. (2006). The professional learning of teachers in higher education. *Studies in Higher Education*, 31(3), 319-339.

Knox, J. (2013). The Limitations of Access Alone: Moving Towards Open Processes in Education Technology. Open Praxis, 5(1), 21-29. Retrieved 25 April 2020 from https://openpraxis.org/index.php/OpenPraxis/article/view/36/13.

Koh, J. H. L., Chai, C. S., & Tay, L. Y. (2014). TPACK-in-action: Unpacking the contextual influences of teachers' construction of technological pedagogical content knowledge (TPACK). *Computers & Education,* 78, 20-29. http://dx.doi.org/10.1016/j.compedu.2014.04.022.

Kolowich, S. (2013). How edX plans to earn, and share, revenue from its free online courses. Retrieved 4 May 2017, from http://goo.gl/BF8XkX.

Kop, R. & Hill, A. (2008). Connectivism: Learning theory of the future or vestige of the past? *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 9(3). Retrieved 27 January 2019, from http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/523/1103.

Koukis, N., & Jimoyiannis, A. (2017). Designing MOOCs for teacher professional development: Analysis of participants' engagement. In A. Mesquita and P. Peres (Eds.), *Proceedings of the 16th European Conference on e-Learning, ECEL 2017* (pp. 271–280). Porto: ACPI.

Koukis, N. & Jimoyiannis, A. (2019). MOOCS for teacher professional development: exploring teachers' perceptions and achievements. *Interactive Technology and Smart Education*, 16(1), 74-91. https://doi.org/10.1108/ITSE-10-2018-0081.

Koutsodimou, K., & Jimoyiannis, A. (2015). MOOCs for teacher professional development: investigating views and perceptions of the participants. In *Proceedings of the 8th International Conference of Education, Research and Innovation – ICERI 2015* (pp. 6968-6977). Seville, Spain: IATED.

Lai, C., Lei, C. & Liu, Y. (2016). The nature of collaboration and perceived learning in wiki-based collaborative writing. *Australasian Journal of Educational Technology*, 32(3), 80-95.

Laurillard, D. (2016). The educational problem that MOOCs could solve: professional development for teachers of disadvantaged students. *Research in Learning Technology*, 24:1, 29369, DOI: 10.3402/rlt.v24.29369.

Lee M.-H. & Tsai C.-C. (2009). Exploring teachers' perceived self efficacy and technological pedagogical content knowledge with respect to educational use of the World Wide Web. *Instructional Science*, 38, 1-21.

Li, F. & Yu, M. (2019). Research on Strategies of Improving Professional Development of Teachers in MOOC Era. In *ICIET 2019: Proceedings of the 2019 7th International Conference on Information and Education Technology* (pp. 146–150). https://doi.org/10.1145/3323771.3323787.

Limbu, L., & Markauskaite, L. (2015). How do learners experience joint writing: University students' conceptions of online collaborative writing tasks and environments. *Computers & Education*, 82, 393-408.

Littlejohn, A., Hood, N., Milligan, C., & Mustain, P. (2016). Learning in MOOCs: Motivations and self-regulated learning in MOOCs. *Internet and Higher Education*, 29, 40-48.

Liu, T. C. (2005). Web-based cognitive apprenticeship model for improving pre-service teachers' performances and attitudes towards instructional planning: design and field experiment. *Educational Technology & Society*, 8, 2, 136–149.

Liu, S. H. (2013). Teacher professional development for technology integration in a primary school learning community. *Technology, Pedagogy and Education*, 22, 37–54.

Liyanagunawardena, T.R., Adams, A.A. & Williams, S.A. (2013). MOOCs: A Systematic Study of the Published Literature 2008-12. *The International Review of Research in Open and Distance Education*, 14, 3, 202-227. Retrieved 5 May 2017, from http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1455.

Liyanagunawardena, T.R., Parslow, P. & Williams, S.A. (2014). Dropout: MOOCs Participants' Perspective. In U. CREES & C. DELGADO (Eds.), *Proceedings of the European MOOCs Stakeholder Summit 2014*, 95-100.

Looi, C.-K., Lim, W.-Y., & Chen, W. (2008). Communities of practice for continuing professional development in the twenty-first century. In J. Voogt & G. Knezek (Eds.), *International handbook of information technology in primary and secondary education* (pp. 489–505). New York, NY: Springer.

Lortie, D.C. (1975). *Schoolteacher: A sociological study*. Chicago: University of Chicago Press.

Loucks-Housley, S., Love, N., Stiles, K. E., Mundry, S., & Hewson, P. W. (2003). *Designing professional development for teachers of science and mathematics* (2nd ed.). Thousand Oaks: Corwin Press, Inc.

Lowry, P.B., Curtis, A., & Lowry, M.R. (2004). Building a taxonomy and nomenclature of collaborative writing to improve interdisciplinary research and practice. *Journal of Business Communication*, 41(1), 66-99.

Lu, J., & Churchill, D. (2012). The effect of social interaction on learning engagement in a social networking environment. *Interactive Learning Environments*, 22(4), 401-417.

Lundstrom, K. & Baker, W. (2009). To give is better than to receive: the benefits of peer review to the reviewer's own writing. *Journal of Second Language Writing*, 18, 30–43.

Mabuan, R., Ebron, G., Ramos, A., Navarra, A. & Matala, C. (2018). MOOC Camps for Teacher Professional Development: The Philippine Experience. *Asian EFL Journal*, 20, 194-214.

MacDonald, J., & Campbell, A. (2012). Demonstrating online teaching in the disciplines. A systematic approach to activity design for online synchronous tuition. *British Journal of Educational Technology*, 43, 883–891. doi:10.1111/j.1467-8535.2011.01238.x.

Mackness, J., Mak, S. F. J., Williams, R. (2010). The Ideals and Reality of Participating in a MOOC. *Proceedings of the 7th International Conference on Networked Learning 2010*, 266-274.

Manke, M P., Ward, G., Lundeberg, M.A., & Tikoo, S. (2005). An effective model of professional development in technology for multiple constituencies: The Technology Leadership Cadre. In C. Vrasidas & G.V. Glass (Eds.), *Preparing teachers to teach with technology* (pp. 343–358). Charlotte, NC: Information Age Publishing, Inc.

Manning, C., Morrison, B. R., & McIlroy, T. (2014). MOOCs in language education and professional teacher development: Possibilities and potential. *Studies in Self-Access Learning Journal*, 5(3), 294-308.

Marczak, M. (2015). Online Colllaborative Writing: Learners' Perspectives and Practices. In Marczak, M. & Hinton, M. (eds.), *Contemporary English Language Teaching Research*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing.

Marshall, S. (2013). Evaluating the Strategic and Leadership Challenges of MOOCs. *MERLOT Journal of Online Learning & Teaching*, 9(2), 216-227.

Mazoue, J. (2013). The MOOC Model: Challenging Traditional Education. *EDUCAUSE Review*. Retrieved 6 May 2017, from https://goo.gl/cAJwvw.

McAuley, B., Stewart, G. and Cormier, D. (2010). The MOOC model for digital practice. Retrieved 5 May 2017, from https://goo.gl/uDm1p.

McLaughlin, M. & Zarrow, J. (2001). Teachers engaged in evidence-based reform: Trajectories of teachers' inquiry, analysis, and action. In A. Lieberman and L. Miller (Eds.), *Teachers caught in the action: Professional development that matter* (pp. 79 – 101).

McLoughlin, C. & Lee, M.J.W. (2010). Personalised and self-regulated learning in the web 2.0 era: international exemplars of innovative pedagogy using social software. *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(1), 28-43.

Milligan, C., Littlejohn, A. & Margaryan, A. (2013). Patterns of Engagement in Connectivist MOOCs. *Journal of Online Learning and Teaching*, 9(2), 149-159.

Milligan, C. & Littlejohn, A. (2017). Why study on a MOOC? The motives of students and professionals. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 18(2), 91-102.

Misra, P. (2018). MOOCs for teacher professional development: Reflections and suggested actions. *Open Praxis*, 10(1), 67–77.

Mishra, P., & Koehler, M.J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A framework for integrating technology in teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017-1054. http://dx.doi.org/10.1111/j.1467-9620.2006.00684.x.

Monedero-Moya, J.-J., Cebrián-Robles, D. & Desenne, P. (2015). Usability and Satisfaction in Multimedia Annotation Tools for MOOCs. *Comunicar*, 44(XXII), 55-62.

Moon-Heum C. & Gail R. (2013). Implementing teacher-centred online teacher professional development (oTPD) programme in higher education: a case study. *Innovations in Education and Teaching International*, 50(2), 144-156, DOI: 10.1080/14703297.2012.7608.

Mulder, R. A., Pearce, J. M., & Baik, C. (2014). Peer review in higher education: Student perceptions before and after participation. *Active Learning in Higher Education*, 15(2) 157–171.

Napier, A., Huttner-Loan, E. & Reich, J. (2018). From online learning to offline action: using MOOCs for job-embedded teacher professional development. *In Proceedings of the Fifth Annual ACM Conference on Learning at Scale (L@S '18)*. Association for Computing Machinery, New York, NY, USA, Article 17, 1–4. DOI: https://doi.org/10.1145/3231644.3231674.

National Staff Development Council. (2002). *Standards for professional development*. Oxford, OH: Author.

Nautiyal, V. & Sinha, R. (2015). Teacher Education in India: Engagement of Student Teachers in Online Learning. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS)*, 20(7), 7-13.

Neumann, D. L. & Hood, M. (2009). The effects of using a wiki on student engagement and learning of report writing skills in a university statistics course. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25(3), 382-398.

Ngeze, L. V., & Sridhar, I. (2019). Online Teacher Professional Development in ICT Integration in Tanzania: An Experience Report. Shih, J. L. et al. (Eds.) *Proceedings of the 27th International Conference on Computers in Education*. Taiwan: Asia-Pacific Society for Computers in Education.

Nicol, D., Littlejohn, A., & Grierson, H. (2005). The importance of structuring information and resources within shared workspaces during collaborative design learning. *Open Learning*, 20(1), 31–49.

Noël, S., & Robert, J. M. (2004). Empirical study on collaborative writing: What do co-authors do, use, and like? *Computer Supported Cooperative Work*, 13(1), 63-89.

Novak, J. D. & Cañas A. J. (2006). The Theory Underlying Concept Maps and How to Construct Them, Technical Report IHMC CmapTools 2006-01, Florida Institute for Human and Machine Cognition. Retrieved 20 February 2016, from https://tinyurl.com/y7dxqkl9.

OECD (2005). *Education at a Glance*. Retrieved 28 February 2017, from https://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/educationataglance2005-home.htm.

OECD (2007). *Giving knowledge for free. The emergence of open educational resources*. Paris: OECD Publishing.

OECD (2009). *Education at a Glance*. Retrieved 2 February 2019, from https://tinyurl.com/yb2afjv5.

Oh, H. (2014). Learners' writing performance, revision behavior, writing strategy, and perception in wiki-mediated collaborative writing. *Multimedia-Assisted Language Learning*, 17(2), 176-199.

Onrubia, J. & Engle, A. (2009). Strategies for collaborative writing and phases of knowledge construction in CSCL environments. *Computers & Education*, 53(4), 1256–1265.

Organization for Economic Co-operation and Development (2009). *Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS*. Paris, France: Author.

Organization for Economic Co-operation and Development (2008). *TALIS 2008 technical report: Teaching and learning international survey*. Paris, France: Author.

Organization for Economic Co-operation and Development. (2005). *Teachers matter: Attracting, developing and retaining effective teachers*. Paris, France: Author.

Organization for Economic Co-operation and Development. (2004). *Teachers' professional development: Europe in international comparison. An analysis of teachers' professional development based on the OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS)*. Paris, France: Author.

Oxnevad, S. (2012). 6 Powerful Google Docs Features to Support the Collaborative Writing Process. Retrieved 28 February 2017, from https://cutt.ly/Wyaeo0R.

Panero, M., Aldon, G., Trgalová, J. & Trouche, L. (2017). Analysing MOOCs in terms of teacher collaboration potential and issues: the French experience. *Congress of european research in mathematics education, ERME* (pp. 2446-2453). Dublin, Ireland.

Passig, D. & Schwartz, D. (2007). Collaborative Writing: Online Versus Frontal. *International Jl. on E-Learning*, 6(3), 395-412.

Peters, M., (2008). Openness and Open Education in the Global Digital Economy: An Emerging Paradigm of Social Production. *Seminar Series on Education and the Knowledge Economy*. University of Bath. Retrieved 5 May 2017, from http://eepat.net/doku.php?id=openess_and_open_education.

Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic reviews in the social sciences. A practical guide*. Oxford: Blackwell Publishing.

Phelps, R., Graham, A., & Watts, T. (2011). Acknowledging the complexity and diversity of historical and cultural ICT professional learning practices in schools. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 39, 47–63.

Philipsen, B., Tondeur, J., McKenney S. & Zhu, C. (2019a). Supporting teacher reflection during online professional development: a logic modelling approach. *Technology, Pedagogy and Education,* 28(2), 237-253, https://doi.org/10.1080/1475939X.2019.1602077.

Philipsen, B., Tondeur, J., Pareja Roblin, N., Vanslambrouck, S., & Zhu, C. (2019b) Improving teacher professional development for online and blended learning: A systematic meta-aggregative review. *Educational Technology Research and Development,* 67(5), 1145–1174, https://doi.org/10.1007/s11423-019-09645-8.

Philipsen, B., Tondeur, J., Pynoo, B., Vanslambrouck, S., & Zhu, C. (2019c). Examining lived experiences in a professional development program for online teaching: A hermeneutic phenomenological approach. *Australasian Journal of Educational Technology*, 35(5), 46-59. https://doi.org/10.14742/ajet.4469.

Prestridge, S. (2013). Reflective blogging as part of ICT professional development to support pedagogical change. *The Australian Journal of Teacher Education*, 39(2), 70–86.

Prestridge, S. (2016). Conceptualising self-generating online teacher professional development. *Technology, Pedagogy and Education*, DOI: 10.1080/1475939X.2016.1167113.

Prestridge, S., & Tondeur, J. (2015). Exploring elements that support teachers' engagement in online professional development. *Education Sciences*, 5, 199–219.

Prinsloo, T. & Ainslie, A. M. (2018). A thematic literature review of the implementation of MOOCS - 2008 to 2018. *Proceedings of the 2018 AIS SIGED International Conference on Information Systems Education and Research*. 34. Retrieved 5 May 2019, from https://aisel.aisnet.org/siged2018/34.

Putnam, R., & Borko, H. (2000). What do new views of knowledge and thinking have to say about research on teacher learning? *Educational Researcher*, 29(1), 4–15.

Qian, Y., Hambrusch, S., Yadav, A., & Gretter, S. (2018). Who needs what: Recommendations for designing effective online professional development for computer science teachers. *Journal of Research on Technology in Education*, 50, 164–181. doi:10.1080/15391523.2018.1433565.

Rahimi, E., Henze, I., Hermans, F., & Barendsen, E. (2018). Investigating the Pedagogical Content Knowledge of Teachers Attending a MOOC on Scratch Programming. In: Pozdniakov S., Dagienė V. (eds) *Informatics in Schools. Fundamentals of Computer Science and Software Engineering. ISSEP 2018.* Lecture Notes in Computer Science, vol. 11169 (pp. 180–193). Springer, Cham.

Raposo-Rivas, M., Martinez-Figueira, E. & Sarmiento-Campos, J. (2015). A study on the Pedagogical Components of Massive Online Courses. *Comunicar*, 44(XXII), 27-35.

Ravitch, D. (2011). *The death and life of the great American school system: How testing and choice are undermining education*. New York: Basic Books.

Redecker, C. (2017). *European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu*. In: Punie, Y. (ed). EUR 28775 EN. Publications Office of the European Union, Luxembourg. http://dx.doi.org/10.2760/159770.

Riviou, K., Domingo, M. G., & Barrera, C. F. (2014). Design principles for the online continuous professional development of teachers. In D. G. Sampson, J. M. Spector, N.-S. Chen, R. Huang,

& Kinshuk (Eds.), *Proceedings of the 14th International Conference on Advanced Learning Technologies* (pp. 727–731). Washington, DC: IEEE Computer Society.
Robson, C. (2010). *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*. (Δεύτερη έκδοση συμπληρωμένη) Αθήνα: Gutenberg.
Rolfe, V. (2015). A systematic review of the socio-ethical aspects of massive online open courses. *European Journal of Open, Distance and e-Learning*, 18(1), 52–71. https://doi.org/10.1515/eurodl-2015-0004.
Roussinos, D. & Jimoyiannis, A. (2013). Analysis of students' participation patterns and learning presence in a wiki-based project. *Educational Media International*, 50(4), 306-324.
Roussinos, D. & Jimoyiannis A. (2019). Examining Primary Education Teachers' Perceptions of TPACK and the Related Educational Context Factors. *Journal of Research on Technology in Education*, 51(4), 377-397. DOI: 10.1080/15391523.2019.1666323.
Russell, T. & Munby, H. (1991). Reframing: the role of experience in developing teachers' professional knowledge. In: D. Schön (Ed.) *The Reflective Turn* (New York, Teachers College Press).
Sadik, A. (2008). Digital storytelling: a meaningful technology-integrated approach for engaged student learning. *Educational Technology Research and Development*, 56(4), 487–506.
Salmon, G. (2004). *E-moderating: The key to teaching and learning online* (2nd ed.). Taylor and Francis Group. London, UK: Routledge.
Salmon, G. (2011). *E-moderating: The key to teaching and learning online*. New York, NY: Routledge.
Sampson, N. (2003). Meeting the needs of distance learners. *Language Learning and Technology*, 7(3), 103-118.
Sanchez-Gordon, S., Luján-Mora, S. Research challenges in accessible MOOCs: a systematic literature review 2008–2016. *Universal Access in the Information Society*, 17, 775–789. https://doi.org/10.1007/s10209-017-0531-2.
Sangeetha, S. (2016). Edmodo and Padlet as a collaborative online tool in Enriching Writing Skills in Language Learning and Teaching. Global English-Oriented Research Journal, 1(4), 178-184.
Sangrà, A., González-Sanmamed, M., & Anderson, T. (2015). Meta-analysis of the research about MOOCs during 2013-2014. *Educación*, XX1, 1-28.
Schneider, E. (2013). Welcome to the moocspace: a proposed theory and taxonomy for Massive Open Online Courses. AIED 2013 Workshops Proceedings Volume 1. Retrieved 5 May 2017, from https://goo.gl/Gzkjag.
Shah, V.G., Banerjee, G., Murthy, S., & Iyer, S. (2018). Learner-Centric MOOC for Teachers on Effective ICT Integration: Perceptions and Experiences. *2018 IEEE Tenth International Conference on Technology for Education (T4E)*, 77-84.
Shangying, Y. & Jing, S. (2017). Learning to Learn from MOOCs from Teachers' Perspective: Data Analysis Based on the Course "Micro-Class Design and Production". *International Conference of Educational Innovation through Technology (EITT)*, Osaka (pp. 1-4). doi: 10.1109/EITT.2017.9.
Sharp, V. (2009). *Computer education for teachers: Integrating technology into classroom teaching* (6th ed). Hoboken, N.J.: John Wiley.
Shea, P. & Bidjerano, T. (2010). Learning presence: towards a theory of self-efficacy, self-regulation, and the development of a communities of inquiry in online and blended learning environments. *Computers and Education*, 55, 1721-1731.
Shea, P. & Bidjerano, T. (2012). Learning presence as a moderator in the community of inquiry model. *Computers & Education*, 59, 316–326.
Shehadeh, A. (2011). Effects and student perceptions of collaborative writing in L2. *Journal of Second Language Writing*, 20(4), 286-305.
Shimazoe, J., & Aldrich, H. (2010). Group work can be gratifying: Understanding & overcoming resistance to cooperative learning. *College Teaching*, 58(2), 52-57.
Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4-14. http://dx.doi.org/10.3102/0013189X015002004.
Shulman, L. S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard Educational Review*, 57(1), 1-23. http://dx.doi.org/10.17763/haer.57.1.j463w79r56455411.
Siemens, G. (2012). What is the Theory that Underpins our MOOC? ElearnSpace. Retrieved 5 May 2017, from http://goo.gl/NV72pe.

Siemens, G. (2013). Massive Open Online Courses: Innovation in education? In R. McGreal, W. Kinuthia & S. Marshall (Eds.), *Open Educational Resources: Innovation, Research and Practice* (pp. 5-15). Commonwealth of Learning and Athabasca University, Vancouver.

Silvia, A. (2015). Coursera online course: a platform for English teachers' meaningful and vibrant professional development. *Teflin Journal*, 26(2), 228-246.

Simonson, M., Schlosser, C., & Orellana, A. (2011). Distance education research: A review of the literature. *Journal of Computing in Higher Education*, 23, 124–142.

Smith S. M. & Casserly M. C. (2006). The Promise of Open Educational Resources. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 38(5), 8-17, DOI: 10.3200/CHNG.38.5.8-17.

Smith, A., West-Puckett, S., Cantrill, C. & Zamora, M. (2016). Remix as Professional Learning: Educators' Iterative Literacy Practice in CLMOOC. *Education Sciences*, 6(1), 12. https://doi.org/10.3390/educsci6010012.

Spanorriga, C., Tsiotakis, P., & Jimoyiannis, A. (2018). E-mentoring and novice teachers' professional development: Program design and critical success factors. *Proceedings of EdMedia: World Conference on Educational Media and Technology* (pp. 1315-1324). Amsterdam, Netherlands: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).

Sparks, D. (2002). *Designing powerful professional development for teachers and principals*. Oxford, OH: National Staff Development Council.

Spillane, J.P. (2006). *Distributed leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.

Stafford, T., Elgueta, H. & Cameron, H. (2014). Students' engagement with a collaborative wiki tool predicts enhanced written exam performance. *Research in Learning Technology*, 22(1). Retrieved 15 May 2018, from https://www.learntechlib.org/p/155653/.

Stansfield, M., Connolly, T., Cartelli, A., Jimoyiannis, A., Magalhães, H., & Maillet, K. (2009a). Developing a framework for best practice in sustainable virtual campuses. International Journal of Networking and Virtual Organizations, 6(5), 440–459. doi:10.1504/IJNVO.2009.027390.

Stansfield, M., Connolly, T., Cartelli, A., Jimoyiannis, A., Magalhães, H., & Maillet, K. (2009b). The identification of key issues in the development of sustainable e-learning and virtual campus initiatives. Electronic Journal of e-Learning, 7(2), 155-164.

Storch, N. (2002). Patterns of interaction in ESL pair work. *Language Learning*, 52(1), 119-158.Storch, N. (2005). Collaborative writing: Product, process, and students' reflections. *Journal of Second Language Writing*, 14, 153-173.

Storch, N. (2008) Metatalk in a Pair Work Activity: Level of Engagement and Implications for Language Development. *Language Awareness*, 17:2, 95-114.

Storch, N. (2011). Collaborative writing in L2 contexts: Processes, outcomes, and future directions. *Annual Review of Applied Linguistics*, 31, 275-288.

Swain, M. (2010). "Talking-it-through": Languaging as a source of learning. In R. Batstone (Ed.), *Sociocognitive perspectives on language use/learning (pp. 112-130)*. Oxford, UK: Oxford University Press.

Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. 6th edition. Boston: Pearson Education.

Talib, T., & Cheung, Y. L. (2017). Collaborative writing in classroom instruction: A synthesis of recent research. *The English Teacher*, 46(2), 43-57.

Taranto, E. & Arzarello, F. (2019). Math MOOC UniTo: an Italian project on MOOCs for mathematics teacher education, and the development of a new theoretical framework. *ZDM Mathematics Education*. https://doi.org/10.1007/s11858-019-01116-x.

Taranto, E., Arzarello, F. & Robutti, O. (2017). Analysing MOOCs in terms of their potential for teacher collaboration: The Italian experience. *CERME10*. Dublin, Ireland.

Tar, I., Varga, K. C., & Wiwczaroski, T. B. (2009). Improving ESP Teaching through Collaboration: The Situation in Hungary. *ESP World*, 81(22), 1–6.

Tashakkori, A., & Teddlie, C. (2003). *Handbook on mixed methods in the behavioral and social sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Tharp, R. G., & Gallimore, R. (1991). *Rousing minds to life: Teaching, learning, and schooling in social context*. New York, NY: Cambridge University Press.

Thwaites, P. (2013). Collaborative Writing: What, Why, and How. Retrieved 10 May 2018, from http://www.academia.edu/5416942/Collaborative_Writing_-_What_Why_and_How.

Tømte, C. (2018). MOOCs in teacher education: institutional and pedagogical change? *European Journal of Teacher Education*, 42(1), 65-81. DOI: 10.1080/02619768.2018.1529752.

Trust, T. & Pektas, E. (2019). Using the ADDIE Model and Universal Design for Learning Principles to Develop an Open Online Course for Teacher Professional Development. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 34(4), 219-233. DOI:10.1080/21532974.2018.1494521.

Tsai, C.-C., & Chai, C. S. (2013). The "third"-order barrier for technology integration instruction: Implications for teacher education. *Australasian Journal of Educational Technology*, 28(6), 1057-1060.

Tseng, S.F., Tsao, Y.W., Yu, L.C., Chan, C.L., & Lai, K.R. (2016). Who will pass? Analyzing learner behaviors in MOOCs. *Research and Practice in Technology Enhanced Learning*, 11(8). DOI: 10.1186/s41039-016-0033-5.

Tsiotakis, P. & Jimoyiannis, A. (2016). Critical factors towards analysing teachers' presence in online learning communities. *The Internet and Higher Education*, 28, 45-58. DOI: 10.1016/j.iheduc.2015.09.002.

Tzavara, A., Komis, V., & Karsenti, T. (2018). A methodological framework for investigating TPACK integration in educational activities using ICT by prospective early childhood teachers. *Italian Journal of Educational Technology*, 26(1), 71-89.

UNESCO (2002). *Open Educational Resources*. Forum on the Impact of Open Courseware for Higher Education in Developing Countries: Final report. Paris, 1-3 July 2002, Retrieved 15 April 2019, from http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001285/128515e.pdf.

UNESCO (2012). *2012 Paris OER Declaration*. World OER Congress, 20-22 June 2012. Paris, Retrieved 15 April 2019, from http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/Events/Paris%20OER%20Declaration_01.pdf.

UNESCO (2016). Support for the establishment of a UNESCO normative instrument for open educational resources (OER). Retrieved 5 May 2017, from https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000244241.

Valtonen, T., Sointu, W., Kukkonen, J., Kontkanen, S., Lambert, M., & Mäkitalo-Siegl, K. (2017). TPACK updated to measure pre-service teachers' twenty-first century skills. *Australasian Journal of Educational Technology*, 33(3), 15-31.

Van de Poël, J. F., & Verpoorten, D. (2019). Designing a MOOC – A New Channel for Teacher Professional Development? In a Martin Wirsing (Eds.), *Proceedings of the 6th European MOOCs Stakeholders Summit - EMOOCs 2019* (pp.91-101). Naples, Italy: Springer.

Vardi, M.Y. (2012). Will MOOCs Destroy Academia? *Communications of the ACM*, 55(11), 5. Retrieved 5 May 2017, from http://goo.gl/hpnvWe.

Veletsianos, G. (2013). Learner Experiences with MOOCs and Open Online Learning. Hybrid Pedagogy. Retrieved 5 May 2017, from https://bit.ly/2Bk1WwL.

Veletsianos, G., Collier, A., & Schneider, E. (2015). Digging deeper into learners' experiences in MOOCs: Participation in social networks outside of MOOCs, notetaking and contexts surrounding content consumption. *British Journal of Educational Technology*, 46(3), 570–587. https://doi.org/10.1111/bjet.12297.

Veletsianos, G. & Shepherdson, P. (2015). Who studies MOOCs? Interdisciplinarity in MOOC research and its changes over time. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(3), 1-17.

Veletsianos, G., & Shepherdson, P. (2016). A systematic analysis and synthesis of the empirical MOOC literature published in 2013–2015. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 17(2), 198-221.

Visser, R. D., Evering, L. C., & Barrett, D. E. (2014). #TwitterforTeachers: The implications of Twitter as a self-directed professional development tool for K–12 teachers. *Journal of Research on Technology in Education*, 46(4), 396-413. http://dx.doi.org/10.1080/15391523.2014.925694.

Vivian, R., Falkner, K., & Falkner, N. (2014). Addressing the challenges of a new digital technologies curriculum: MOOCs as a scalable solution for teacher professional development. *Research in Learning Technology*, 22, art. 24691, https://doi.org/10.3402/rlt.v22.24691.

Vrasidas, C. & Glass, G.V. (Eds.) (2004). *Current perspectives in applied information technologies. Online professional development for teachers*. Greenwich, CT: Information Age Publishing.

Vrasidas, C., & Glass, G.V. (Eds.). (2005). *Preparing teachers to teach with technology*. Charlotte, NC: Information Age Publishing, Inc.

Vrasidas, C., & Zembylas, M. (2004). Online professional development: Lessons from the field. *Education and Training*, 46(6/7), 326–334.

Vrasidas, C., & Glass, G. V. (2007). Teacher Professional Development and ICT: Strategies and Models. *Yearbook of the National Society for the Study of Education, 106(2), 87–102.* DOI:10.1111/j.1744-7984.2007.00116.x.

Vu, P., Cao, V., Vu, L., & Cepero, J. (2014). Factors driving learner success in online professional development. International Review of Research in Open and Distance Learning, 15(3). Retrieved 17 September 2019, from http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/1714/2907.

Vuorikari, R., Punie, Y., Carretero, S., & van den Brande, G. (2016). *Digcomp 2.0: The digital competence framework for citizens. Update phase 1: The conceptual reference model*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Yang, Y. (2011). A reciprocal peer review system to support college students' writing. *British Journal of Educational Technology*, 42(4), 687–700.

Yang, S.C., & Liu, S.F. (2004). Case study of online workshop for the professional development of teachers. *Computers in Human Behavior*, 20, 733–761.

Yang, Y.T.C. & Wu W.C.I. (2012). Digital storytelling for enhancing student academic achievement, critical thinking, and learning motivation: A year-long experimental study. *Computers & Education*, 59, 339–352.

Yeh, Y. F., Hsu, Y. S., Wu, H. K., Hwang, F. K., & Lin, T. C. (2014). Developing and validating technological pedagogical content knowledge-practical (TPACK-practical) through the Delphi survey technique. *British Journal of Educational Technology*, 45(4), 707–722.

Yong, A.G., & Pearce, S. (2013). A beginner's guide to Factor Analysis: Focusing on Exploratory Factor Analysis. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 9(2), 79-94.

Yousef, A.M.F., Chatti, M.A., Schroeder, U. & Wosnitza, M. (2015). A usability evaluation of a blended MOOC environment: An experimental case study. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 16(2), 69-93.

Yuan, L., & Powell, S. (2013). *MOOCs and Open Education: Implications for Higher Education: A white paper*. Glasgow: JISC CETIS.

Yurkofsky, M. M., Blum-Smith, S. & Brennan, K. (2019). Expanding outcomes: Exploring varied conceptions of teacher learning in an online professional development experience. *Teaching and Teacher Education*, 82, 1-13. https://doi.org/10.1016/j.tate.2019.03.002.

Wambugu, P. W. (2018). Massive Open Online Courses (MOOCs) for Professional Teacher and Teacher Educator Development: A Case of TESSA MOOC in Kenya. Universal Journal of Educational Research, 6(6), 1153-1157. DOI: 10.13189/ujer.2018.060604.

Wang, Y. & Baker, R. (2015). Content or platform. Why do students complete MOOCs? *Journal of Online Learning and Teaching*, 11(1), 17-30.

Wang, Z., Chen, L., & Anderson, T. (2014). A Framework for Interaction and Cognitive Engagement in Connectivist Learning Contexts. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 15(2), 121–141.

Wang, Q., Chen, B., Fan, Y. & Zhang, G. (2018). *MOOCs as an alternative for teacher professional development: Examining learner persistence in one Chinese MOOC*. Peking University, Beijing, China.

Wang, Y., Chen, N.-S., & Levy, M. (2010). Teacher training in a synchronous cyber face-to-face classroom: Characterizing and supporting the online teachers' learning process. *Computer Assisted Language Learning*, 23, 277–293. doi:10.1080/09588221.2010.493523.

Wang, K. & Zhu, C. (2019). MOOC-based flipped learning in higher education: students' participation, experience and learning performance. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16, 33. https://doi.org/10.1186/s41239-019-0163-0.

Warriem, J. M., Murthy, S. & Iyer, S. (2016). Shifting the focus from Learner Completion to Learner Perseverance: Evidences from a Teacher Professional Development MOOC. In Chen, W. et al. (Eds*.) Proceedings of the 24th International Conference on Computers in Education*. India: Asia-Pacific Society for Computers in Education.

Watson, G. (2001). Models of information technology teacher professional development that engage with teachers' hearts and minds. *Journal of Information Technology for Teacher Education*, 10, 179–190.

Weller, M., Jordan, K., DeVries, I., & Rolfe, V. (2018). Mapping the Open Education Landscape: Citation Network Analysis of Historical Open and Distance Education Research. *Open Praxis*, 10(2). Retrieved 25 April 2020, from https://openpraxis.org/index.php/OpenPraxis/article/view/822/435.

Wenger, E. (1999). *Communities of practice: Learning, meaning and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. (2002). *Cultivating Communities of Practice*. Boston Massachusetts: Harvard Business School Press.

Wiley, D. (2014). *The access compromise and the 5th R. Iterating toward openness*. Retrieved 25 April 2020, from https://opencontent.org/blog/archives/3221.

Wilson, A. (2012). Effective professional development for e-learning: What do the managers think? *British Journal of Educational Technology*, 43(6), 829–900. https://doi.org/10.1111/j.1467-8535.2011.01248.x.

Wong, J., Baars, M., Davis, D., Van Der Zee, T., Houben, G-J. & Paas F. (2019). Supporting Self-Regulated Learning in Online Learning Environments and MOOCs: A Systematic Review. *International Journal of Human–Computer Interaction*, 35(4-5), 356-373, DOI: 10.1080/10447318.2018.1543084.

Workman, R. (2008). *Concept Questions and TimeLines*. Gem Publishing.

Zhao, Y. (2012). *World class learners: Educating creative and entrepreneurial students*. California: Corwin Press.

Zhi, Q. & Su, M. (2015). Enhance Collaborative Learning By Visualizing Process Of Knowledge Building With Padlet. In *Proceedings 2015 International Conference of Educational Innovation through Technology*. Retrieved 25 April 2016, from https://tinyurl.com/yb2k9t5k.

Zimmerman, B. J. (2008). Investigating Self-Regulation and Motivation: Historical Background, Methodological Developments, and Future Prospects. *American Educational Research Journal*, 45(1), 166-183. DOI: 10.3102/0002831207312909.

Zhou, W., Simpson, E. & Domizi, D. P. (2012). Google Docs in an Out-of-Class Collaborative Writing Activity. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 24(3), 359-375.

Δημητρίου, Δ. & Τζιμογιάννης, Α. (2016). Διερεύνηση της Τεχνολογικής Παιδαγωγικής Γνώσης Περιεχομένου εκπαιδευτικών για την ένταξη των ΤΠΕ στις εκπαιδευτικές πρακτικές της τάξης. Στο Τ. Α. Μικρόπουλος, Α. Τσιάρα & Π. Χαλκή (επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 10ου Πανελλήνιου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή «Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση»* (σ. 43-51). Ιωάννινα: ΕΤΠΕ.

Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών Β΄ Επιπέδου για την αξιοποίηση και εφαρμογή των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη (2015). *Το Β επίπεδο με μια ματιά!* Ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2018, από http://b-epipedo2.cti.gr/el-GR/typography/b-epipedo-at-a-glance-m.

Κούκης, Ν. & Τζιμογιάννης, Α. (2018). Σχεδιασμός και μελέτη ενός Μαζικού Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος φιλολόγων για τη συνεργατική γραφή. Στο Στ. Δημητριάδης, Β. Δαγδιλέλης, Θρ. Τσιάτσος, Ι. Μαγνήσαλης, Δ. Τζήμας (επιμ.), *Πρακτικά Εργασιών 11ου Πανελλήνιου και Διεθνούς Συνεδρίου «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση», ΑΠΘ – ΠΑΜΑΚ*, Θεσσαλονίκη, σελ. 459-466.

Κουτσογιάννης, Δ. (2015). *Διαδικτυακές κοινότητες: τεχνικές και κοινωνικοπολιτισμικές διαστάσεις. Στο Διαδικτυακές κοινότητες εκπαιδευτικών για τα γλωσσικά μαθήματα: σχεδιασμός και εμπειρία*. Επιμ. Δ. Κουτσογιάννης, Α. Μάτος. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Μπαγάκης, Γ. (2005). *Επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού*. Επιμ. Γ. Μπαγάκης. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Ξέστερνου, Μ. (2013). Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση. Διεθνείς και ελληνικές πρακτικές. *Παιδαγωγικός Λόγος*, ΙΘ΄(1), 39-60.

Σέργης Σ. & Κουτρομάνος Γ. (2013). Η επίδραση της επιμόρφωσης στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών για τους εκπαιδευτικούς. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 6(1-2), 67-84. Ανακτήθηκε 2 Μαΐου 2020, από http://earthlab.uoi.gr/thete/index.php/thete/article/view/157.

Τζιμογιάννης, Α. (2015α). Οι ΤΠΕ στο σχολείο του 21ου αιώνα: Από τα προγράμματα επιμόρφωσης στις κοινότητες μάθησης εκπαιδευτικών. Στο Γ. Μπαγάκης (επιμ.), *Μεθοδολογία, πολιτικές, πρακτικές επιμόρφωσης και επαγγελματικής ανάπτυξης του εκπαιδευτικού που βασίζονται στο σχολείο* (σ. 116-126). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Τζιμογιάννης, Α. (2015β). *Προδιαγραφές Σχεδιασμού και Σενάρια Ανοιχτών Ψηφιακών Μαθημάτων*. Τεχνική έκθεση Έργου «Κεντρικό Μητρώο Ελληνικών Ανοικτών Μαθημάτων». Αθήνα: Ακαδημαϊκό Διαδίκτυο GUNet.

Τζιμογιάννης, Α. (2017). *Ηλεκτρονική μάθηση. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Τζιμογιάννης, Α. (2019). *Ηλεκτρονική μάθηση. Θεωρητικές προσεγγίσεις και εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί*. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Τσιώλης, Γ. (2017). *Θεματική Ανάλυση Ποιοτικών Δεδομένων*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Ανακτήθηκε 30 Δεκεμβρίου 2019, από http://tiny.cc/v5nlnz.

Παράρτημα

Α. Επιστολή/Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το πιλοτικό MOOC (2016)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης
Καθηγητής Αθ. Τζιμογιάννης

Διεύθυνση: Δαμασκηνού & Κολοκοτρώνη
20100 Κόρινθος
Τηλέφωνο: 27410 74350, 74354
Fax: 27410 75639
E-mail: ajimoyia@uop.gr
Web: http://korinthos.uop.gr/~ajimoyia

Κόρινθος, 29/02/2016

Προς:
Διευθυντή/ντρια
Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης …' Αθήνας
κ./κα. …

Θέμα: Ανοικτό ηλεκτρονικό μάθημα από απόσταση: «Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων»

Αξιότιμε/η κ./κα Διευθύντ…,

Σας ενημερώνουμε ότι η Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου έχει σχεδιάσει και πρόκειται να προσφέρει ένα **ανοικτό ηλεκτρονικό μάθημα από απόσταση (e-learning)** με τίτλο **«Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων»**. Το μάθημα αυτό απευθύνεται σε φιλολόγους που υπηρετούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στοχεύει στην ενίσχυση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την ένταξη εργαλείων ΤΠΕ στην καθημερινή εκπαιδευτική πρακτική.

Το πρόγραμμα είναι διάρκειας επτά (7) εβδομάδων και προγραμματίζεται να λειτουργήσει από τις 15-3-2016 μέχρι τις 7-5-2016. Οι θεματικές ενότητες που περιλαμβάνει είναι οι εξής:

- Θεωρητικό πλαίσιο και παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ
- Διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας χρονογραμμής
- Εννοιολογική χαρτογράφηση
- Διαδικτυακά εργαλεία συνεργατικής γραφής
- Ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων
- Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση
- Αναστοχασμός και συμπεράσματα.

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης …' Αθήνας είναι μεταξύ αυτών που έχουν επιλεγεί για την υλοποίηση του προγράμματος, το οποίο είναι ανοικτό και προσφέρεται

δωρεάν. Όλοι οι συμμετέχοντες (διδάσκοντες και εκπαιδευτικοί) θα διαθέσουν το χρόνο τους σε εθελοντική βάση.

Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να παρακολουθήσουν το μάθημα από απόσταση αλλά σε συνεχή-συστηματική βάση. Βεβαίωση επιτυχούς φοίτησης από το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, θα λάβουν οι εκπαιδευτικοί που θα συμμετέχουν ενεργά και **θα υλοποιήσουν το 80% των μαθησιακών δραστηριοτήτων** που θα ανατεθούν.

Η αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα θα πρέπει να υποβληθεί ατομικά από κάθε εκπαιδευτικό, μέχρι τις 10 Μαρτίου 2016, στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://goo.gl/U7QNaw.

Για κάθε ερώτηση ή διευκρίνιση, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στον κ. Νικόλαο Κούκη, καθηγητή Φιλόλογο, υποψήφιο διδάκτορα του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής (email: nkoukis@uop.gr).

Με τιμή

Καθηγητής Αθανάσιος Τζιμογιάννης
Συντονιστής της Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης

Β. Εισαγωγικό σημείωμα του πιλοτικού MOOC (2016)

Αγαπητές/οί συνάδελφοι,

σας καλωσορίζουμε στο **Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα «Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων»**. Το μάθημα αυτό σχεδιάστηκε από την Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου για φιλολόγους που υπηρετούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το Μάθημα έχει τους εξής στόχους:

- Να εξοικειωθείτε με **σύγχρονα διαδικτυακά εργαλεία** που μπορούν να αξιοποιηθούν στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων, στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών.
- Να αναπτύξετε τις **παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες**, ώστε να μπορέσετε να εντάξετε αποτελεσματικά τα συγκεκριμένα διαδικτυακά εργαλεία στις διδακτικές σας επιλογές.
- Να αποκτήσετε εμπειρίες, στέρεες γνώσεις και αυτοπεποίθηση για την ένταξη των ΤΠΕ στην τάξη σας, μέσα από την ενεργό συμμετοχή και αλληλεπίδραση σε μια **ηλεκτρονική κοινότητα φιλολόγων**.

Όλοι οι συμμετέχοντες (διδάσκοντες, ειδικοί επιστήμονες και εκπαιδευτικοί) στο πρόγραμμα αυτό θα εμπλακούν και θα διαθέσουν το χρόνο τους εθελοντικά.

Λίγα λόγια για τα Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα
Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων (ΑΗΜ) αποτελεί, διεθνώς, μια καινοτόμο επιλογή για την εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη.

Η επιτυχία ενός ΑΗΜ και η ανάπτυξη γνώσης γύρω από ένα κοινό αντικείμενο βασίζεται:

- στην ανάπτυξη κινήτρου και υιοθέτηση του κοινού στόχου από τους συμμετέχοντες
- στη συστηματική συμμετοχή, προσπάθεια και εργασία κάθε συμμετέχοντα
- στο υψηλό επίπεδο διαλόγου, αλληλεπίδρασης και συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων
- στο πολλαπλό εκπαιδευτικό υλικό
- στην υιοθέτηση ευέλικτων μαθησιακών δραστηριοτήτων
- στη δημιουργία και διαμοίραση νέας γνώσης μεταξύ των συμμετεχόντων.

Η **υλοποίηση των εργασιών** που θα ανατεθούν, η ενεργός συμμετοχή και η συμβολή στις **ηλεκτρονικές συζητήσεις**, καθώς και η **μελέτη-αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού** κάθε ενότητας αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχία του μαθήματος και τη βελτίωση της δουλειάς σας.

Υιοθετώντας αρχές των κοινοτήτων μάθησης, το ΑΗΜ αναμένεται να διαμορφώσει ένα πλαίσιο, όπου η **αλληλεπίδραση** και η **διαμοίραση ιδεών**, η **δημιουργία** υλικού και η **αλληλοϋποστήριξη** των συμμετεχόντων θα αποτελούν κοινή πρακτική.

Καλή επιτυχία στην κοινή μας προσπάθεια!

Εκπαιδευτές-υποστηρικτές
Νικόλαος Κούκης, καθηγητής φιλόλογος, επιμορφωτής φιλολόγων στις ΤΠΕ (Β΄

Επιπέδου)
Δρ. Παναγιώτης Τσιωτάκης, καθηγητής Πληροφορικής

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης
Καθηγητής Αθανάσιος Τζιμογιάννης

Περιεχόμενο
Το περιεχόμενο του Προγράμματος διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

- **Το παιδαγωγικό πλαίσιο των ΤΠΕ:** Παιδαγωγική θεμελίωση του πλαισίου ένταξης των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική πρακτική
- **Διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία:** Εξοικείωση με συγκεκριμένα διαδικτυακά εργαλεία
- **Εκπαιδευτικές δραστηριότητες:** Υλοποίηση δραστηριοτήτων με διαδικτυακά εργαλεία που μπορούν να ενταχθούν στην πρακτική της σχολικής τάξης.

Πώς είναι δομημένο το πρόγραμμα;
Το πρόγραμμα είναι οργανωμένο σε θεματικές ενότητες (μια θεματική ενότητα ανά εβδομάδα). Περιλαμβάνει **επτά (7) θεματικές ενότητες**:
1η Θεματική Ενότητα: Θεωρητικό πλαίσιο και παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ (21-03-2016 έως 27-03-2016)
2η Θεματική Ενότητα: Διαδικτυακά εργαλεία δημιουργίας χρονογραμμής (28-03-2016 έως 03-04-2016)
3η Θεματική Ενότητα: Εννοιολογική Χαρτογράφηση (04-04-2016 έως 10-04-2016)
4η Θεματική Ενότητα: Διαδικτυακά εργαλεία συνεργατικής γραφής (11-04-2016 έως 17-04-2016)
5η Θεματική Ενότητα: Ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων (18-04-2016 έως 24-04-2016)
6η Θεματική Ενότητα: Η ψηφιακή αφήγηση στην εκπαίδευση (25-04-2016 έως 08-05-2016)*
7η Θεματική Ενότητα: Αναστοχασμός και συμπεράσματα (09-05-2016 έως 15-05-2016)

* *Για το γνωστικό αντικείμενο της συγκεκριμένης Θεματικής Ενότητας διατίθενται δύο εβδομάδες, λόγω των διακοπών του Πάσχα.*

Τι πρέπει να κάνετε κάθε εβδομάδα;
Όλοι οι εκπαιδευτικοί καλούνται να συμμετέχουν ενεργά και να ολοκληρώνουν τις ατομικές εργασίες που ανατίθενται. Κάθε εβδομάδα θα υλοποιείται μία εργασία που σχετίζεται με ένα διαφορετικό διαδικτυακό περιβάλλον.
Για την υποστήριξή σας, υπάρχει κατάλληλο **εκπαιδευτικό υλικό** ανά ενότητα, το οποίο μπορείτε να συμβουλευτείτε και να μελετήσετε. Οι εργασίες σας θα πρέπει να υποβάλλονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μέσα στα προβλεπόμενα χρονικά όρια κάθε ενότητας.
Παράλληλα, θα πρέπει **να συμμετέχετε ενεργά και συστηματικά στο Forum συζητήσεων**. Κάθε ενότητα/εβδομάδα έχει το δικό της forum συζήτησης. Οι συζητήσεις θα αφορούν διάφορες πτυχές του αντικειμένου μελέτης κάθε ενότητας, όπως:

- σχολιασμό ερωτήσεων και θεμάτων που τίθενται από τους εκπαιδευτές του μαθήματος
- ζητήματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού που ανακύπτουν στην πορεία
- τεχνικά θέματα που αφοορύν τη χρήση των διαφόρων διαδικτυακών περιβαλλόντων.

Με ποιόν τρόπο θα πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση των συμμετεχόντων;

Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος προϋποθέτει:

- την υλοποίηση **τουλάχιστον τεσσάρων (4) ατομικών εργασιών** από τις πέντε (5) που θα ανατεθούν
- τη συστηματική **συμμετοχή στο forum** κάθε εβδομάδας
- τη **συμπλήρωση των ερωτηματολογίων** αξιολόγησης του προγράμματος (την 1η και 7η εβδομάδα αντίστοιχα).

Συμβουλή προς όλους τους συμμετέχοντες:
Προτείνεται η χρήση του Mozilla Firefox ως Φυλλομετρητή (Browser), γιατί σε αυτόν έχει ελεγχθεί η ορθή λειτουργία της πλατφόρμας. Επίσης, καλό είναι να γίνονται όλες οι αναβαθμίσεις (updates) λογισμικού που συνοδεύουν τον συγκεκριμένο ή τον Φυλλομετρητή (Browser) της επιλογής σας, για να μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε όλο το υλικό που έχει αναρτηθεί στην πλατφόρμα.

> Γνωριμία με την πλατφόρμα τηλεκπαίδευσης (Βίντεο)
> Αλλαγή Συνθηματικού (Password) - Προσθήκη εικόνας προφίλ (Βίντεο)
> Καλές πρακτικές συμμετοχής σε ηλεκτρονικές συζητήσεις (Αρχείο pdf)
> Απορίες σχετικά με την πλατφόρμα (Forum συζητήσεων)

Παρακαλούμε να χρησιμοποιήσετε αυτή την περιοχή συζήτησης, κατά την διάρκεια και των επτά εβδομάδων του προγράμματος, για να λάβετε βοήθεια σχετικά με τεχνικά ζητήματα και σφάλματα, όπως μηνύματα λάθους, δυσκολίες στην υποβολή εργασιών κ.α.

Γ. Ερωτηματολόγιο πιλοτικής έρευνας

Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης
Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Αγαπητές/οί συνάδελφοι ,

φτάσαμε αισίως στο τέλος του προγράμματός μας. Ελπίζουμε το Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ), στο οποίο συμμετείχατε, να ήταν ένα ενδιαφέρον και δημιουργικό ταξίδι στο κόσμο των Διαδικτυακών Εκπαιδευτικών Εργαλείων. Για την ολοκλήρωση του προγράμματος, μένει μια τελευταία υποχρέωση για σας: συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του μαθήματος, να μας βοηθήσετε να αξιολογήσουμε τα αποτελέσματά μας και να γίνουμε καλύτεροι. Οι απόψεις σας, σχετικά με την αποτίμηση του προγράμματος και την ανάδειξη σημείων που χρειάζονται βελτιώσεις ή αλλαγές, είναι πολύ σημαντικές για μας.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα αυθόρμητα, με την πρώτη εντύπωση που σάς δημιουργείται. Δεν υπάρχουν «σωστές» και «λανθασμένες» απαντήσεις.

Σας ευχαριστούμε θερμά για τη συμμετοχή και τη συνεργασία σας.

Καλή συνέχεια στο έργο σας.

Συναδελφικά,

Νικόλαος Κούκης, Καθηγητής ΠΕ02,
Αθανάσιος Τζιμογιάννης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Δημογραφικά

Ε1: Φύλο
Ε2: Βασικές Σπουδές
Ε3: Μεταπτυχιακές σπουδές
Ε4: Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση
Ε5: Τύπος σχολείου που υπηρετείτε σήμερα
Ε6: Αναφέρατε το σχολείο - φορέα που υπηρετείτε σήμερα
Ε7: Έχετε επιμόρφωση πρώτου επιπέδου στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση;
Ε8: Έχετε επιμόρφωση δευτέρου επιπέδου στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση;
Ε9: Έχετε προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση;
Ε10: Έχετε προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα, όπως το συγκεκριμένο πρόγραμμα;
Ε11: Σημειώστε το Φορέα παροχής και αντικείμενο του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος

Κλίμακα

Ε12: Ενδιαφέρομαι, εν γένει, να επιμορφώνομαι στις ΤΠΕ
Ε13: Ενδιαφέρομαι, εν γένει, να ενισχύω τις ψηφιακές μου δεξιότητες
Ε14: Τα αντικείμενα του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος μού φάνηκαν ενδιαφέροντα

Ε15: Τα αντικείμενα του ΑΗ μαθήματος μού φάνηκαν σημαντικά
Ε16: Η εμπειρία της ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση ήταν πρόκληση για μένα
Ε17: Ήθελα να εμβαθύνω σε ζητήματα παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό μου έργο
Ε18: Προσπαθώ να επιμορφώνομαι με κάθε ευκαιρία
Ε19: Θεωρώ απαραίτητη τη συνεχή επιμόρφωση και ανάπτυξη του εκπαιδευτικού
Ε20: Θεώρησα ότι το πρόγραμμα είχε εφικτούς στόχους για μένα
Ε21: Θεώρησα ότι το πρόγραμμα είχε σχέση με τη διδασκαλία του αντικειμένου μου
Ε22: Εκτίμησα ότι θα μπορούσα να τα καταφέρω στο πρόγραμμα αυτό
Ε23: Τα νέα Προγράμματα Σπουδών δημιουργούν αυξημένες ανάγκες επιμόρφωσης
Ε24: Έπαιξε σημαντικό ρόλο για μένα η χορήγηση βεβαίωσης παρακολούθησης
Ε25: Το περιεχόμενο (τα αντικείμενα) του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος ήταν σημαντικό για μένα
Ε26: Τα αντικείμενα του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος συνδέθηκαν αποτελεσματικά με τα γλωσσικά μαθήματα που διδάσκω
Ε27: Το περιεχόμενο του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος ήταν κατάλληλα οργανωμένο σε θεματικές ενότητες ανά εβδομάδα
Ε28: Για κάθε θεματική ενότητα υπήρχε επαρκής καταγραφή/παρουσίαση των στόχων και των εργασιών που έπρεπε να υλοποιηθούν
Ε29: Οι οδηγίες που υπήρχαν ανά θεματική ενότητα ήταν επαρκείς, ώστε να οργανώσω την εργασία μου
Ε30: Ο τρόπος λειτουργίας του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος ήταν σαφής σε μένα
Ε31: Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν επαρκές για τις εργασίες που ανατέθηκαν
Ε32: Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν κατάλληλο για τις εργασίες που ανατέθηκαν
Ε33: Τα βιντεομαθήματα με βοήθησαν να εξοικειωθώ με το διαδικτυακό εργαλείο κάθε ενότητας
Ε34: Τα βιντεομαθήματα με βοήθησαν να δουλεύω αυτόνομα
Ε35: Τα βιντεομαθήματα ήταν αποτελεσματικά, ώστε να λύνω τεχνικά προβλήματα/δυσκολίες χειρισμού των διαδικτυακών εργαλείων
Ε36: Η χρονική διάρθρωση του μαθήματος ήταν κατάλληλη για τις εργασίες που ανατέθηκαν
Ε37: Η χρονική διάρθρωση του μαθήματος με βοήθησε να συμμετέχω ενεργά και να υλοποιήσω τις εργασίες που ανατέθηκαν
Ε38: Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στην εκμάθηση των συγκεκριμένων διαδικτυακών εργαλείων
Ε39: Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση των διαδικτυακών εργαλείων στην τάξη
Ε40: Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στη μάθηση μέσω ενεργοποίησης-δημιουργίας των εκπαιδευτικών
Ε41: Ο σχεδιασμός του Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος είχε έμφαση στη μάθηση μέσω της αλληλεπίδρασης των εκπαιδευτικών μεταξύ τους
Ε42: Πόσο συχνά επισκεπτόσουν την ηλεκτρονική πλατφόρμα του μαθήματος;
Ε43: Πόσο χρόνο την εβδομάδα (κατά μέσο όρο) αφιέρωσες στο μάθημα;
Ε44: Η ηλεκτρονική πλατφόρμα e-Class του μαθήματος είναι εύχρηστη;
Ε45: Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα του μαθήματος;
Ε46.1: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Πλοήγηση-δομή]
Ε46.2: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Εκπαιδευτικό υλικό]
Ε46.3: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Forum συζητήσεων]

Ε46.4: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Αποστολή μηνυμάτων]
Ε46.5: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Υποβολή εργασιών]
Ε46.6: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω εργαλείων της ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-Class [Συνεργασία - ομαδικές εργασίες]
Ε47: Σημειώστε συνοπτικά τις δικές σας προτάσεις σας για τη βελτίωση της πλατφόρμας e-Class
Ε48.1: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι εύχρηστα για τον εκπαιδευτικό [TimeToast]
Ε48.2: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι εύχρηστα για τον εκπαιδευτικό [Mindomo]
Ε48.3: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι εύχρηστα για τον εκπαιδευτικό [Google Docs]
Ε48.4: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι εύχρηστα για τον εκπαιδευτικό [Padlet]
Ε48.5: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι εύχρηστα για τον εκπαιδευτικό [Storybird]
Ε49.1: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [TimeToast]
Ε49.2: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [Mindomo]
Ε49.3: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [Google Docs]
Ε49.4: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [Padlet]
Ε49.5: Τα Διαδικτυακά εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε στο ΑΗΜ είναι φιλικά για τους μαθητές [Storybird]
Ε50.1: Τα Διαδικτυακά Εργαλεία του ΑΗΜ μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων [TimeToast]
Ε50.2: Τα Διαδικτυακά Εργαλεία του ΑΗΜ μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων [Mindomo]
Ε50.3: Τα Διαδικτυακά Εργαλεία του ΑΗΜ μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων [Google Docs]
Ε50.4: Τα Διαδικτυακά Εργαλεία του ΑΗΜ μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων [Padlet]
Ε50.5: Τα Διαδικτυακά Εργαλεία του ΑΗΜ μπορούν να ενισχύσουν τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων [Storybird]
Ε51.1: Είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με τα Διαδικτυακά εργαλεία του ΑΗΜ μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών μου. [TimeToast]
Ε51.2: Είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με τα Διαδικτυακά εργαλεία του ΑΗΜ μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών μου. [Mindomo]
Ε51.3: Είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με τα Διαδικτυακά εργαλεία του ΑΗΜ μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών μου. [Google Docs]
Ε51.4: Είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με τα Διαδικτυακά εργαλεία του ΑΗΜ μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών μου. [Padlet]
Ε51.5: Είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με τα Διαδικτυακά εργαλεία του ΑΗΜ μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συμμετοχή των μαθητών μου. [Storybird]
Ε52: Οι μαθησιακές δραστηριότητες που ανατέθηκαν ήταν κατάλληλα σχεδιασμένες
Ε53: Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν ήταν ουσιαστικές-χρήσιμες

Ε54: Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν με βοήθησαν να κατανοήσω τις δυνατότητες των διαδικτυακών εργαλείων
Ε55: Οι ατομικές εργασίες που ανατέθηκαν συνδέθηκαν ικανοποιητικά με τα γλωσσικά μαθήματα που διδάσκω
Ε56: Αντιμετώπισα δυσκολίες στην εκπόνηση των ατομικών εργασιών που ανατέθηκαν
Ε57: Αντιμετώπισα δυσκολίες στην υλοποίηση των συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν
Ε58: Η βοήθεια από τους εκπαιδευτές ήταν επαρκής για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν
Ε59: Η ενίσχυση-υποστήριξη των συναδέλφων εκπαιδευτών με βοήθησε να ολοκληρώσω το ΑΗΜ με επιτυχία
Ε60: Οι συζητήσεις στο forum με βοήθησαν να λύσω απορίες/τεχνικές δυσκολίες σχετικά με τα διαδικτυακά εργαλεία
Ε61: Η ενίσχυση-υποστήριξη από άλλους συναδέλφους, μέσα από τα forum συζητήσεων, με βοήθησε να ολοκληρώσω το μάθημα
Ε62: Βοήθησα μέσα από το forum συζητήσεων άλλους συναδέλφους να λύσουν τεχνικά προβλήματα/δυσκολίες
Ε63: Χρησιμοποίησα τις περιοχές συζητήσεων για να επικοινωνήσω και να ανταλλάξω ιδέες με συναδέλφους μου
Ε64: Χρησιμοποίησα τις περιοχές συζητήσεων για να ανταλλάξω εκπαιδευτικά σενάρια και προτάσεις με τους συναδέλφους μου
Ε65: Η συνεργατική δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων με διαδικτυακά εργαλεία για τα Γλωσσικά Μαθήματα λειτούργησε αποτελεσματικά για την ομάδα μου
Ε66: Η έλλειψη χρόνου με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες
Ε67: Είχα περιορισμένες εμπειρίες συνεργασίας με συναδέλφους και αυτό με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες
Ε68: Ήθελα να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες αλλά δίστασα να πάρω πρωτοβουλίες
Ε69: Ανέμενα μεγαλύτερη συμμετοχή από συναδέλφους την ομάδα μου για να συμβάλω και εγώ περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες
Ε70: Οι αρχικοί μου στόχοι από το ΑΗΜ έχουν ικανοποιηθεί σε σημαντικό βαθμό
Ε71: Το ΑΗΜ ήταν για μένα μια συνηθισμένη εμπειρία επιμόρφωσης
Ε72: Το ΑΗΜ ήταν για μένα μια δημιουργική εμπειρία μάθησης
Ε73: Το μάθημα ήταν κατώτερο από τις προσδοκίες μου
Ε74: Απέκτησα μεγαλύτερο ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσω τα διαδικτυακά εργαλεία στην τάξη μου
Ε75: Πιστεύω ότι βελτίωσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά στην υλοποίηση μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στην τάξη μου
Ε76: Αξιοποίησα στη διδασκαλία μου ιδέες και υλικό που διατέθηκε στο ΑΗΜ
Ε77: Πιστεύω ότι έχω μεγαλύτερη σιγουριά να εντάξω τα διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία στη διδακτική μου πρακτική
Ε78: Πιστεύω ότι έχω πετύχει περισσότερα από όσα ανέμενα από το μάθημα αυτό
Ε79: Πιστεύω ότι η αλληλεπίδραση-ανταλλαγή ιδεών με άλλους συναδέλφους με βοήθησε ευρύτερα στο εκπαιδευτικό μου έργο
Ε80: Πιστεύω ότι η συνδημιουργία μαζί με άλλους συναδέλφους μπορεί να ενισχύσει την επαγγελματική μου ανάπτυξη
Ε81: Πιστεύω ότι στα ΑΗΜ η μάθηση είναι επιφανειακή
Ε82: Πιστεύω ότι τα ΑΗΜ ενισχύουν την αυτονομία στη μάθηση
Ε83: Πιστεύω ότι ο μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων στα ΑΗΜ περιορίζει τη μάθηση
Ε84: Η συνεχής παρουσία των συναδέλφων στο μάθημα ενίσχυσε το ενδιαφέρον μου

Ε85: Η συνεχής παρουσία των συναδέλφων στο μάθημα ενίσχυσε το κίνητρό μου να ολοκληρώσω το μάθημα

Ε86: Η συνεχής παρουσία των συναδέλφων στο μάθημα με έκανε να νοιώσω μέλος μιας κοινότητας εκπαιδευτικών με κοινά ενδιαφέροντα

Ε87: Θα ήθελα να παρακολουθήσω ξανά στο μέλλον ένα ΑΗΜ

Ε88: Θα προτείνω σε άλλους συναδέλφους μου να παρακολουθήσουν ένα ΑΗΜ

Ανοικτές ερωτήσεις

Ε89: Κατά τη γνώμη σου, τι έλειπε από τον τρόπο υλοποίησης του ΑΗΜ;

Ε90: Ποια ήταν τα δυνατά σημεία του ΑΗΜ;

Ε91: Ποια ήταν τα αδύνατα σημεία του ΑΗΜ;

Ε92: Σε ποιο βαθμό η συμμετοχή σου στο ΑΗΜ επηρέασε (μπορεί να επηρεάσει) τη διδασκαλία σου; Μπορείς να αναφέρεις ένα παράδειγμα;

Ε93: Πώς σε επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σου στο ΑΗΜ;

Ε94: Τι παραπάνω προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σου εμπειρίες;

Ε95: Σημείωσε τις δικές σου προτάσεις για τη μελλοντική λειτουργία των ΑΗΜ.

Δ. Οδηγός ημιδομημένων συνεντεύξεων πιλοτικής έρευνας

1. Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ; Δώστε περισσότερες λεπτομέρειες.
2. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); (τεχνικές-εργαλεία-πλατφόρμα, χρόνου, κατανόηση τρόπου εργασίας κ.λπ.)
3. Ποια θεωρείτε θετικά/δυνατά στοιχεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;
4. Ποια θεωρείτε αδύνατα στοιχεία (αδυναμίες) του ΑΗΜ που συμμετείχατε;
5. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Τι πετύχατε εσείς ατομικά; Δώστε 1-2 παραδείγματα.
6. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες;
7. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό/φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δώστε περισσότερες λεπτομέρειες.
8. Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του ΜΑΗΜ: Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και τη δική σας συμβολή.
9. Πώς αξιολογείτε την εργασία αυτή και τη συμμετοχή σας; Τι σας κινητοποίησε, τι σας δυσκόλεψε; Τι πιστεύετε ότι κερδίσατε από αυτή την εργασία;
10. Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του ΑΗΜ (TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet, Storybird) στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Σε ποιο βαθμό είστε έτοιμοι/μπορείτε να τα εντάξετε στο μάθημά σας; Δώστε 1-2 παραδείγματα εκπαιδευτικών σεναρίων-δραστηριοτήτων.
11. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΜΑΗΜ; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση-ενίσχυση;

Ε. Επιστολή/Πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος για το κύριο MOOC (2018)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης
Καθηγητής Αθ. Τζιμογιάννης

Διεύθυνση: Δαμασκηνού & Κολοκοτρώνη
20100 Κόρινθος
Τηλέφωνο: 27410 74350, 74354
Fax: 27410 75639
E-mail: ajimoyia@uop.gr
Web: http://korinthos.uop.gr/~ajimoyia

Κόρινθος, 11/12/2017

Προς:
Διευθυντ… Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης …΄ Αθήνας
κ./κα …

Θέμα: Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα από απόσταση: «Διαδικτυακές Εφαρμογές και Συνεργατική Γραφή στο Μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας»

Αξιότιμη κα Διευθύντρια,

Σας ενημερώνουμε ότι η Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου έχει σχεδιάσει και πρόκειται να προσφέρει ένα **ανοικτό ηλεκτρονικό μάθημα από απόσταση (e-learning)** με τίτλο **«Διαδικτυακές Εφαρμογές και Συνεργατική Γραφή στο Μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας»**. Το μάθημα αυτό απευθύνεται σε φιλολόγους που υπηρετούν σε σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, μόνιμους και αναπληρωτές. Στοχεύει στην ενίσχυση των τεχνολογικών και παιδαγωγικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση διαδικτυακών εφαρμογών συνεργατικής γραφής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Το πρόγραμμα είναι διάρκειας οκτώ (8) εβδομάδων και προγραμματίζεται να λειτουργήσει από τις 15-1-2018 μέχρι τις 11-3-2018. Οι θεματικές ενότητες που περιλαμβάνει είναι οι εξής:

- Εισαγωγή στη συνεργατική γραφή
- Στρατηγικές ομαδικής και συνεργατικής γραφής
- Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση μιας διδακτικής παρέμβασης συνεργατικής γραφής στην τάξη
- Αναστοχασμός και συμπεράσματα.

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης …΄ Αθήνας είναι μεταξύ αυτών που έχουν επιλεγεί για την υλοποίηση του προγράμματος, το οποίο είναι ανοικτό και προσφέρεται δωρεάν. Το πρόγραμμα αυτό δεν χρηματοδοτείται από κάποιο φορέα, εθνικό ή ευρωπαϊκό. Βασίζεται αποκλειστικά στην εθελοντική εργασία των συνεργατών της Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης και στη συμμετοχή των εκπαιδευτικών.

Οι εκπαιδευτικοί καλούνται να παρακολουθήσουν το μάθημα από απόσταση αλλά σε συνεχή-συστηματική βάση. Παρά το γεγονός ότι τα ανοικτά ηλεκτρονικά μαθήματα δε υιοθετούν τη λογική των συμβατικών μαθημάτων, έχει υπολογιστεί ότι ο εβδομαδιαίος φόρτος εργασίας για τους συμμετέχοντες αντιστοιχεί σε πέντε ώρες (**5ώρες/εβδομάδα**).

Επομένως, **Βεβαίωση** επιτυχούς συμμετοχής από το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου **διάρκειας σαράντα (40) ωρών** θα λάβουν οι εκπαιδευτικοί που θα συμμετέχουν ενεργά και **θα υλοποιήσουν τις πέντε ομαδικές μαθησιακές εργασίες** που θα ανατεθούν.

Η αίτηση συμμετοχής στο πρόγραμμα θα πρέπει να υποβληθεί ατομικά από κάθε εκπαιδευτικό, μέχρι τις 11 Ιανουαρίου 2018, στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://goo.gl/CyUg4Y.

Για κάθε ερώτηση ή διευκρίνιση, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στον κ. Νικόλαο Κούκη, καθηγητή Φιλόλογο, υποψήφιο διδάκτορα του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής (email: nkoukis@uop.gr).

Με τιμή

Καθηγητής Αθανάσιος Τζιμογιάννης
Συντονιστής της Ομάδας Ηλεκτρονικής Μάθησης

ΣΤ. Εισαγωγικό σημείωμα του κύριου MOOC (2018)

Αγαπητές/οί συνάδελφοι,

σας καλωσορίζουμε στο **Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΜΑΗΜ) «Διαδικτυακές Εφαρμογές και Συνεργατική Γραφή στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας»**. Το μάθημα αυτό σχεδιάστηκε από την Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και απευθύνεται μόνο σε φιλολόγους (ΠΕ02) που υπηρετούν σε γυμνάσια και λύκεια της χώρας.

Τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα του συγκεκριμένου μαθήματος είναι:

- να διαπραγματευθείτε το παιδαγωγικό-διδακτικό πλαίσιο της συνεργατικής γραφής ως εκπαιδευτικής στρατηγικής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας,
- να αναπτύξετε ολοκληρωμένη εικόνα για τις συνεργατικές δυνατότητες των σύγχρονων διαδικτυακών εργαλείων, καθώς και τους τρόπους αξιοποίησής τους στη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας, στο πλαίσιο του Προγράμματος Σπουδών,
- να αποκτήσετε στέρεες γνώσεις, εμπειρίες και αυτοπεποίθηση για την ένταξη συνεργατικών διαδικτυακών εργαλείων στη διδασκαλία σας, μέσα από την ενεργό συμμετοχή και την αλληλεπίδραση ως μέλη μιας δυναμικής ηλεκτρονικής κοινότητας φιλολόγων,
- να είστε σε θέση να συνδυάσετε παιδαγωγικές γνώσεις και δεξιότητες, ώστε να μπορέσετε να σχεδιάσετε κατάλληλες εκπαιδευτικές παρεμβάσεις στην τάξη σας (στο πλαίσιο του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας) με συγκεκριμένα διαδικτυακά εργαλεία, τα οποία θα εμπλέκουν τους μαθητές σας σε συνεργατικές δραστηριότητες.

Όλοι οι συμμετέχοντες (διδάσκοντες, εκπαιδευτές, ειδικοί επιστήμονες και εκπαιδευτικοί) στο μάθημα αυτό θα εμπλακούν και θα διαθέσουν τον χρόνο τους εθελοντικά.

Λίγα λόγια για τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα (Massive Open Online Courses - MOOCs)
Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων αποτελεί, διεθνώς, μια καινοτόμο επιλογή για την εκπαίδευση και την επαγγελματική ανάπτυξη.
Η επιτυχία ενός ΜΑΗΜ και η ανάπτυξη γνώσης γύρω από ένα αντικείμενο βασίζεται:

- στην ύπαρξη κινήτρου και την υιοθέτηση του κοινού στόχου από τους συμμετέχοντες,
- στη συστηματική συμμετοχή, προσπάθεια και εργασία των συμμετεχόντων,
- στο υψηλό επίπεδο διαλόγου, αλληλεπίδρασης και συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων,
- στο εκπαιδευτικό υλικό που διατίθεται με πολλούς τρόπους,
- στην υιοθέτηση ευέλικτων μαθησιακών δραστηριοτήτων,
- στη δημιουργία και διαμοίραση νέας γνώσης μεταξύ των συμμετεχόντων.

Η **υλοποίηση των εργασιών** που θα ανατεθούν, η ενεργός συμμετοχή και η συμβολή στις **ηλεκτρονικές συζητήσεις**, καθώς και η **μελέτη-αξιοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού** κάθε ενότητας αποτελούν τις βασικές προϋποθέσεις για την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος και τη βελτίωση του τρόπου δουλειάς σας.

Υιοθετώντας αρχές των κοινοτήτων μάθησης το ΜΑΗΜ αναμένεται να διαμορφώσει ένα πλαίσιο, όπου η **αλληλεπίδραση** και η **διαμοίραση ιδεών**, η **δημιουργία** υλικού και η **αλληλοϋποστήριξη** των συμμετεχόντων θα αποτελούν κοινή πρακτική.

Καλή επιτυχία στην κοινή μας προσπάθεια!

Εκπαιδευτές-υποστηρικτές
Νικόλαος Κούκης, καθηγητής Φιλόλογος, επιμορφωτής φιλολόγων στις ΤΠΕ (Β΄ Επιπέδου)
Δρ. Παναγιώτης Τσιωτάκης, καθηγητής Πληροφορικής

Συντονιστής
Καθηγητής Αθανάσιος Τζιμογιάννης

Δομή του Μαζικού Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος
Το ΜΑΗΜ είναι οργανωμένο σε θεματικές ενότητες (μια θεματική ενότητα ανά εβδομάδα, εκτός από την 6η θεματική ενότητα που έχει χρονική διάρκεια δύο εβδομάδων). Περιλαμβάνει συνολικά **επτά (7) θεματικές ενότητες**:
1η Θεματική Ενότητα: Εισαγωγή στη συνεργατική γραφή (22-01-2018 έως 28-01-2018)
2η Θεματική Ενότητα: Εφαρμογή της στρατηγικής της διαδοχικής γραφής (29-01-2018 έως 04-02-2018)
3η Θεματική Ενότητα: Εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής οριζόντιας διαίρεσης (05-02-2018 έως 11-02-2018)
4η Θεματική Ενότητα: Εφαρμογή της στρατηγικής της παράλληλης γραφής στρωματοποιημένης διαίρεσης (12-02-2018 έως 18-02-2018)
5η Θεματική Ενότητα: Εφαρμογή της στρατηγικής της ελεύθερης συμμετοχικής γραφής (19-02-2018 έως 25-02-2018)
6η Θεματική Ενότητα (χρονικής διάρκειας δύο εβδομάδων): Σχεδίαση και υλοποίηση μιας διδακτικής παρέμβασης με τους μαθητές με εφαρμογή μιας μόνο στρατηγικής ή με εφαρμογή συνδυασμού στρατηγικών (26-02-2018 έως 11-03-2018)
7η Θεματική Ενότητα: Αναστοχασμός και συμπεράσματα (12-03-2018 έως 18-03-2018)

Διαδικασία ολοκλήρωσης του Μαζικού Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος
Υποχρεώσεις των συμμετεχόντων ανά εβδομάδα
Οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί (φιλόλογοι) καλείστε να συμμετέχετε ενεργά και να ολοκληρώνετε τις ομαδικές εργασίες που ανατίθενται. **Κάθε εβδομάδα** προβλέπεται η υλοποίηση **μίας (1) εργασίας** με την εφαρμογή μιας διαφορετικής στρατηγικής συνεργατικής γραφής.
Για την υποστήριξή σας, υπάρχει κατάλληλο **εκπαιδευτικό υλικό** ανά ενότητα, το οποίο μπορείτε να συμβουλευτείτε και να μελετήσετε. Οι εργασίες σας πρέπει να υποβάλλονται στην ηλεκτρονική πλατφόρμα μέσα στα προκαθορισμένα χρονικά όρια κάθε ενότητας.
Παράλληλα, πρέπει **να συμμετέχετε ενεργά και συστηματικά στον χώρο συζητήσεων (Forum)**. Κάθε ενότητα έχει τον δικό της χώρο συζητήσεων. Οι συζητήσεις αφορούν διάφορες πτυχές του αντικειμένου μελέτης κάθε ενότητας, όπως:

- σχολιασμό θεμάτων/προβληματισμών που τίθενται από τους εκπαιδευτές του μαθήματος,
- τεχνικά θέματα που αφορούν την αξιοποίηση των συνεργατικών διαδικτυακών εργαλείων στη διδακτική πράξη,

- ζητήματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού που ανακύπτουν στην πορεία.

Με ποιο τρόπο θα πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση των συμμετεχόντων;
Η επιτυχής ολοκλήρωση του μαθήματος προϋποθέτει:

- την ενεργητική συμμετοχή στην **υλοποίηση και των πέντε (5) ομαδικών εργασιών** που θα ανατεθούν,
- την **ανάρτηση του link της ομαδικής εργασίας** (συνεργατικού κειμένου) από κάθε μέλος της ομάδας,
- τη συστηματική **συμμετοχή στον χώρο συζητήσεων (Forum)** κάθε εβδομάδας,
- τη **συμπλήρωση** και των **τριών ερωτηματολογίων** του προγράμματος (κατά την **1η** την **6η** και την **8η εβδομάδα**).

Βεβαίωση Επιτυχούς Ολοκλήρωσης του ΜΑΗΜ
Για την επιτυχή ολοκλήρωση του ΜΑΗΜ έχει υπολογιστεί ότι απαιτούνται κατά μέσο όρο **πέντε (5) ώρες ενασχόλησης ανά εβδομάδα**. Επομένως, οι συμμετέχοντες που θα ολοκληρώσουν επιτυχώς το μάθημα θα λάβουν **Βεβαίωση Επιτυχούς Ολοκλήρωσης** του ΜΑΗΜ διάρκειας **σαράντα (40) ωρών**.

Σημαντική ενημέρωση
> Η **διεκπεραίωση** όλων των εργασιών θα είναι **ομαδική**.
> Η **δημιουργία των ομάδων** εργασίας (πέντε ή έξι άτομα ανά ομάδα) θα γίνει **αυτόματα** με ηλεκτρονικό τρόπο και από τη στιγμή που θα δημιουργηθούν οι ομάδες δεν θα είναι δυνατή η μετακίνηση κανενός μέλους της ομάδας σε άλλη ομάδα της επιλογής του.
> Είναι σκόπιμο, επομένως, **αν κάποιος δεν είναι απολύτως βέβαιος ότι δύναται να εμπλακεί στο συγκεκριμένο μάθημα** διαθέτοντας τον ανωτέρω αναφερόμενο εβδομαδιαίο χρόνο, **να το δηλώσει εξ αρχής**, ώστε να μην ενταχθεί σε ομάδα και στη συνέχεια, σε περίπτωση αποχώρησής του, δημιουργήσει πρόβλημα στη λειτουργία της ομάδας του.

<u>Συμβουλές προς όλους τους συμμετέχοντες:</u>

1. *Προτείνεται η χρήση του Mozilla Firefox ή του Google Chrome ως Φυλλομετρητή (Browser) εισόδου στην πλατφόρμα, γιατί σε αυτούς έχει ελεγχθεί η ορθή λειτουργία της πλατφόρμας. Επίσης, καλό είναι να γίνονται όλες οι αναβαθμίσεις (updates) που συνοδεύουν τους συγκεκριμένους Φυλλομετρητές (Browsers) ή οποιονδήποτε άλλο Φυλλομετρητή (Browser) της επιλογής σας, για να μπορείτε να έχετε πρόσβαση σε όλο το υλικό που έχει αναρτηθεί στην πλατφόρμα.*
2. *Επειδή η πλατφόρμα εισέρχεται σε κατάσταση αδράνειας και ζητά εκ νέου κωδικούς εισόδου, όταν για αρκετή ώρα δεν πραγματοποιείται κάποια ενέργεια από τον χρήστη, όπως συμβαίνει π.χ. στην περίπτωση που γράφετε ένα μακροσκελές κείμενο, προτείνεται να συντάσσετε τα κείμενά σας σε έναν κειμενογράφο και στη συνέχεια να τα αντιγράφετε (copy) και να τα επικολλάτε (paste) στον χώρο της πλατφόρμας, για να μη βρεθείτε στη δυσάρεστη θέση να χάσετε μέρος ή το σύνολο ενός κειμένου για το οποίο αφιερώσατε πολύ χρόνο.*

<u>Σημείωση:</u>
Σε όλα τα κείμενα που περιλαμβάνονται στο ΜΑΗΜ το αρσενικό γραμματικό γένος (π.χ. οι συμμετέχοντες, οι μαθητές, κ.τ.ό.) περιλαμβάνει και το θηλυκό για λόγους οικονομίας και αποφυγής επαναλήψεων.

Ζ. Ερωτηματολόγιο κύριας έρευνας

Ομάδα Ηλεκτρονικής Μάθησης
Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Αγαπητές/οί συνάδελφοι,

φτάσαμε αισίως στο τέλος του μαθήματός μας. Ελπίζουμε το Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα, στο οποίο συμμετείχατε, να ήταν ενδιαφέρον, δημιουργικό και χρήσιμο για εσάς. Με την ολοκλήρωση του προγράμματος, μένει μια τελευταία ενέργεια. Συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης του μαθήματος, θα μας βοηθήσετε να αξιολογήσουμε τα αποτελέσματά μας και να σχεδιάσουμε καλύτερα τις μελλοντικές μας πρωτοβουλίες. Οι απόψεις σας, σχετικά με την αποτίμηση του μαθήματος και την ανάδειξη σημείων, τα οποία χρειάζονται βελτιώσεις-αλλαγές ή τα αξιολογείτε εσείς θετικά, είναι πολύ σημαντικές για εμάς.

Σας παρακαλούμε να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα αυθόρμητα, με την πρώτη εντύπωση που σας δημιουργείται. Δεν υπάρχουν «σωστές» και «λανθασμένες» απαντήσεις.

Σας ευχαριστούμε θερμά για τη συμμετοχή σας και για τη συνεργασία.

Καλή συνέχεια στο έργο σας.

Συναδελφικά,

Νικόλαος Κούκης, Φιλόλογος ΠΕ02,
Αθανάσιος Τζιμογιάννης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Δημογραφικά

Ε1: Φύλο
Ε2: Βασικές Σπουδές (Εάν επιλέξετε το «Άλλο» παρακαλώ προσδιορίστε την επιλογή σας στο συνοδευτικό πεδίο κειμένου.)
Ε3: Επιπλέον σπουδές: (Όχι, Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης, Διδακτορικό)
Ε4: Χρόνια υπηρεσίας στην εκπαίδευση: Η απάντησή σας θα πρέπει να είναι μεταξύ 0 και 35
Ε5: Τύπος σχολείου που υπηρετείτε σήμερα: (Εάν επιλέξετε το «Άλλο» παρακαλώ προσδιορίστε την επιλογή σας στο συνοδευτικό πεδίο κειμένου.)
Ε6: Έχετε επιμόρφωση πρώτου επιπέδου στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση;
Ε7: Έχετε επιμόρφωση δευτέρου επιπέδου στις ΤΠΕ στην Εκπαίδευση;
Ε8: Έχετε προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης από απόσταση;
Ε9: Έχετε προηγούμενη εμπειρία συμμετοχής σε Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα, όπως το συγκεκριμένο του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου;
Ε10: Εάν στην προηγούμενη ερώτηση απαντήσατε "Ναι", επιλέξτε αυτό που ταιριάζει: [Coursera, EdX, Udacity, Canvas Network]. Εάν στην προηγούμενη ερώτηση απαντήσατε "Όχι" παρακαλώ αγνοήστε την παρούσα ερώτηση. Εάν επιλέξετε το «Άλλο» παρακαλώ προσδιορίστε την επιλογή σας στο συνοδευτικό πεδίο κειμένου.

Κλίμακα

Ε11: Το αντικείμενο του Μαθήματος μου φάνηκε ενδιαφέρον.

Ε12: Το αντικείμενο του Μαθήματος μου φάνηκε χρήσιμο.

Ε13: Το Μάθημα είχε εφικτούς στόχους για εμένα.

Ε14: Το αντικείμενο του Μαθήματος είχε σχέση με τη διδασκαλία του γνωστικού μου αντικειμένου.

Ε15: Επέλεξα να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα γιατί τα (νέα) Προγράμματα Σπουδών για τα φιλολογικά μαθήματα δημιουργούν νέες επιμορφωτικές ανάγκες για τον εκπαιδευτικό.

Ε16: Επέλεξα να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα γιατί θεωρώ απαραίτητη τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού.

Ε17: Η δωρεάν συμμετοχή έπαιξε σημαντικό ρόλο για να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα.

Ε18: Η χορήγηση Βεβαίωσης Παρακολούθησης έπαιξε σημαντικό ρόλο για να παρακολουθήσω αυτό το Μάθημα.

Ε19: Για εμένα ήταν σημαντικό το γεγονός ότι το αντικείμενο του Μαθήματος αφορούσε μόνο φιλολόγους.

Ε20: Για εμένα ήταν σημαντικό το γεγονός ότι το Μάθημα είχε προσανατολισμό προς την εκπαιδευτική πρακτική του αντικειμένου μου.

Ε21: Το Μάθημα μου προσέφερε τη δυνατότητα να ασχοληθώ με τη συνεργατική γραφή για πρώτη φορά.

Ε22: Δεν είχα καμία προηγούμενη ευκαιρία να επιμορφωθώ σε θέματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή ως εκπαιδευτική επιλογή στο μάθημα της Γλώσσας.

Ε23: Ο τρόπος οργάνωσης και υλοποίησης του Μαθήματος ήταν σαφής σε εμένα.

Ε24: Για κάθε θεματική ενότητα υπήρχε επαρκής καταγραφή/παρουσίαση των στόχων και των εργασιών που έπρεπε να υλοποιηθούν.

Ε25: Η δομή-οργάνωση του Μαθήματος σε θεματικές ενότητες ανά εβδομάδα ήταν κατάλληλη-λειτουργική.

Ε26: Οι οδηγίες που υπήρχαν ανά θεματική ενότητα ήταν επαρκείς, ώστε να οργανώσουμε την εργασία μας στην ομάδα.

Ε27: Η χρονική διάρθρωση του Μαθήματος ήταν κατάλληλη για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν.

Ε28: Το εκπαιδευτικό υλικό των ενοτήτων του Μαθήματος ήταν επαρκές.

Ε29: Το εκπαιδευτικό υλικό των ενοτήτων του Μαθήματος ήταν κατάλληλο για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν.

Ε30: Το εκπαιδευτικό υλικό με βοήθησε να εμβαθύνω σε παιδαγωγικά ζητήματα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ.

Ε31: Τα βιντεομαθήματα ήταν επαρκή ώστε να εξοικειωθώ με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs.

Ε32: Τα βιντεομαθήματα ήταν επαρκή ώστε να εξοικειωθώ με τις διάφορες στρατηγικές συνεργατικής γραφής.

Ε33: Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν στο πλαίσιο του Μαθήματος ήταν κατάλληλα σχεδιασμένες.

Ε34: Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν με βοήθησαν να κατανοήσω τις δυνατότητες των διαδικτυακών εργαλείων να υποστηρίξουν δραστηριότητες συνεργατικής γραφής.

Ε35: Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν στο πλαίσιο του Μαθήματος συνδέθηκαν ικανοποιητικά με τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Ε36: Οι συνεργατικές εργασίες που ανατέθηκαν ήταν κατάλληλες για να εξοικειωθώ με τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής.

Ε37: Πιστεύω ότι οι συνεργατικές εργασίες που υλοποιήθηκαν στο Μάθημα θα με βοηθήσουν να εντάξω τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής στη διδασκαλία μου.
Ε38: Η επιλογή του συνεργατικού διαδικτυακού εργαλείου Google Docs για την υλοποίηση του συγκεκριμένου Μαθήματος ήταν επιτυχής.
Ε39: Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήσαμε στο Μάθημα είναι εύχρηστο για εμένα.
Ε40: Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήσαμε στο Μάθημα είναι εύχρηστο για τους μαθητές.
Ε41: Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs που χρησιμοποιήσαμε στο Μάθημα μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά τη διδασκαλία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε42: Θεωρώ σημαντικό το γεγονός ότι δόθηκε έμφαση στην παιδαγωγική αξιοποίηση του συνεργατικού διαδικτυακού εργαλείου Google Docs στην τάξη.
Ε43: Αντιμετώπισα δυσκολίες στην εκπόνηση των συνεργατικών εργασιών που ανατέθηκαν στο πλαίσιο του Μαθήματος.
Ε44: Η βοήθεια από τους εκπαιδευτές ήταν επαρκής για την υλοποίηση των εργασιών που ανατέθηκαν.
Ε45: Η ενίσχυση-υποστήριξη των εκπαιδευτών ήταν επαρκής, για να ολοκληρώσω το Μάθημα με επιτυχία.
Ε46: Έλαβα ενίσχυση-υποστήριξη από άλλους συναδέλφους μέσα από το forum συζητήσεων του Μαθήματος.
Ε47: Οι συζητήσεις στο forum με βοήθησαν να αντιμετωπίσω απορίες/τεχνικές δυσκολίες σχετικά με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs.
Ε48: Βοήθησα μέσα από το forum συναδέλφους άλλων ομάδων να αντιμετωπίσουν απορίες/τεχνικές δυσκολίες.
Ε49: Χρησιμοποίησα το forum, για να επικοινωνήσω και να ανταλλάξω ιδέες με άλλους συναδέλφους που συμμετείχαν στο Μάθημα.
Ε50: Στο Μάθημα αισθάνθηκα μέλος μιας κοινότητας εκπαιδευτικών με κοινά ενδιαφέροντα.
Ε51: Η συνεργατική δημιουργία κειμένων με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs λειτούργησε αποτελεσματικά για την ομάδα μου.
Ε52: Ήθελα να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες αλλά δίστασα να πάρω πρωτοβουλίες.
Ε53: Ανέμενα μεγαλύτερη συμμετοχή από τους συναδέλφους της ομάδας μου προκειμένου να συνεισφέρω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες.
Ε54: Είμαι ικανοποιημένος/η από τη συμμετοχή μου στις συνεργατικές δραστηριότητες της ομάδας μου.
Ε55: Η έλλειψη προηγούμενων γνώσεων για τη συνεργατική γραφή με εμπόδισε να συμμετέχω περισσότερο στις συνεργατικές δραστηριότητες.
Ε56: Θεωρώ σημαντικό το γεγονός ότι συνεργάστηκα στην ομάδα μου με συναδέλφους που δεν γνώριζα πριν την έναρξη του Μαζικού Ανοικτού Ηλεκτρονικού Μαθήματος.
Ε57: Πόσο συχνά πραγματοποιούσατε είσοδο στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης του μαθήματος;
Ε58: Πόσο χρόνο την εβδομάδα (κατά μέσο όρο) αφιερώσατε στο μάθημα;
Ε59: Η πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος ήταν για εμένα εύχρηστη.
Ε60: Αντιμετώπισα δυσκολίες μέχρι να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος.
Ε61.1: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Πλοήγηση-δομή]
Ε61.2: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Εύρεση εκπαιδευτικού υλικού]

Ε61.3: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Forum συζητήσεων]
Ε61.4: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Αποστολή μηνυμάτων]
Ε61.5: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Υποβολή εργασιών]
Ε61.6: Αντιμετώπισα δυσκολίες στη χρήση των παρακάτω στοιχείων της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης (open e-Class) του Μαθήματος. [Συνεργασία - ομαδικές εργασίες]
Ε62: Σημειώστε συνοπτικά τις δικές σας προτάσεις-παρατηρήσεις σχετικά με την πλατφόρμα Open e-Class του Μαθήματος (θετικά ή αδύνατα σημεία, πρόσθετα χαρακτηριστικά που θεωρείτε απαραίτητα).
Ε63: Το Μάθημα ήταν για εμένα μια συνηθισμένη εμπειρία επαγγελματικής ανάπτυξης.
Ε64: Το Μάθημα ήταν κατώτερο από τις προσδοκίες μου.
Ε65: Το Μάθημα ήταν για εμένα μια δημιουργική εμπειρία μάθησης.
Ε66: Είμαι γενικά ικανοποιημένος/η που συμμετείχα σε αυτό το Μάθημα.
Ε67: Οι αρχικοί μου στόχοι από τη συμμετοχή μου στο Μάθημα έχουν ικανοποιηθεί σε μεγάλο βαθμό.
Ε68: Απέκτησα μεγαλύτερο ενδιαφέρον να χρησιμοποιήσω το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε69: Πιστεύω ότι αυτό το Μάθημα με βοήθησε να εμβαθύνω σε ζητήματα παιδαγωγικής αξιοποίησης των ΤΠΕ στο εκπαιδευτικό μου έργο.
Ε70: Πιστεύω ότι αυτό το Μάθημα άλλαξε τις παιδαγωγικές μου αντιλήψεις για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε71: Πιστεύω ότι ενίσχυσα τις παιδαγωγικές μου γνώσεις, όσον αφορά τον σχεδιασμό μαθησιακών δραστηριοτήτων με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε72: Πιστεύω ότι είμαι ικανός/ή να σχεδιάσω με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs μαθησιακές δραστηριότητες που να προωθούν τη συνεργασία των μαθητών μου.
Ε73: Πιστεύω ότι μπορώ να χρησιμοποιήσω το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στο μάθημά μου για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε74: Πιστεύω ότι στο μέλλον θα μπορέσω να χρησιμοποιώ συστηματικά (να εντάξω) το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε75: Έχω μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση να καθοδηγήσω τους μαθητές μου, ώστε να εφαρμόσουν στρατηγικές συνεργατικής γραφής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.
Ε76: Πιστεύω ότι έχω πετύχει περισσότερα από όσα ανέμενα από αυτό το Μάθημα.
Ε77: Πιστεύω ότι η αλληλεπίδραση-ανταλλαγή ιδεών με άλλους συναδέλφους με βοήθησε ευρύτερα στο εκπαιδευτικό μου έργο.
Ε78: Πιστεύω ότι η συνδημιουργία με άλλους συναδέλφους ενίσχυσε την αυτοπεποίθησή μου ως εκπαιδευτικού.
Ε79: Πιστεύω ότι η συνεργασία-συνδημιουργία με άλλους συναδέλφους ενίσχυσε τις ικανότητές μου να σχεδιάσω νέους τρόπους διδασκαλίας του αντικειμένου μου με χρήση ΤΠΕ.
Ε80: Πιστεύω ότι το συγκεκριμένο Μάθημα ήταν σημαντικό για την επαγγελματική μου ανάπτυξη.
Ε81: Πιστεύω ότι στα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα η μάθηση είναι επιφανειακή.
Ε82: Το συγκεκριμένο Μάθημα είχε ως αποτέλεσμα την αυτόνομη μάθηση του εκπαιδευόμενου.
Ε83: Το συγκεκριμένο Μάθημα προώθησε τη συνεργατική μάθηση του εκπαιδευόμενου.
Ε84: Το συγκεκριμένο Μάθημα βασίστηκε στη στοχοθετημένη μάθηση (μάθηση μέσω σαφών στόχων) του εκπαιδευόμενου.

Ε85: Το συγκεκριμένο Μάθημα προώθησε τη μάθηση μέσα από τη δημιουργία μιας κοινότητας συναδέλφων.
Ε86: Θα ήθελα να παρακολουθήσω ξανά στο μέλλον ένα ανάλογο Μάθημα.
Ε87: Θα προτείνω σε άλλους συναδέλφους μου να παρακολουθήσουν ένα Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα.

Ανοικτές ερωτήσεις
Ε88: Κατά τη γνώμη σας, τι έλειπε από τον τρόπο υλοποίησης του Μαθήματος;
Ε89: Ποια ήταν τα δυνατά σημεία του Μαθήματος;
Ε90: Ποια ήταν τα αδύνατα σημεία του Μαθήματος;
Ε91: Σε ποιο βαθμό η συμμετοχή σας στο Μάθημα έχει επηρεάσει (ή μπορεί να επηρεάσει) τη διδασκαλία σας; Να αναφέρετε ένα παράδειγμα.
Ε92: Σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμος/η-ικανός/ή να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής για τους μαθητές σας; Ποιες δυσκολίες έχετε;
Ε93: Σε ποιο βαθμό και πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας σε αυτό το Μάθημα;
Ε94: Τι παραπάνω προσέφερε το Μάθημα σε σχέση με τις προηγούμενες εμπειρίες συμμετοχής σας σε προγράμματα επιμόρφωσης ή επαγγελματικής ανάπτυξης;
Ε95: Σημειώστε τις δικές σας προτάσεις για τη μελλοντική λειτουργία των Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

Η. Οδηγός ημιδομημένων συνεντεύξεων κύριας έρευνας

1. Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;
2. Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό; Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;
3. Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);
4. Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;
5. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά (ή εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε) την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα (π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας);
6. Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; (π.χ. τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν);
7. Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος (λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του);
8. Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος (δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του);
9. Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα,
    - τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων
    - το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε
    - τις εργασίες που ανατέθηκαν
    - την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;
10. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;
11. Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας; Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;
12. Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;
13. Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά (τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών);
14. Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή; Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;
15. Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs (ή άλλα διαδικτυακά εργαλεία) για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;
16. Σε ποιο βαθμό προτίθεστε (και μπορείτε) να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας (της Νεοελληνικής Γλώσσας); Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;
17. Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;
18. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

19. Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με
    - τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας
    - τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

Θ. Υλικό μεταγραφής συνεντεύξεων πιλοτικής φάσης της έρευνας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1 (Κ.Δ.) – 01.06.2016

- Καλησπέρα κα Κ.

- Καλησπέρα κ. Κούκη.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι δεν είχα ποτέ.

- Ούτε σε κάποιο άλλο αντικείμενο;

- Όχι.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα; Τεχνικές-εργαλεία-πλατφόρμα, χρόνου, κατανόηση τρόπου εργασίας;

- Αρχικά μόνο έτσι λίγο δυσκολεύτηκα να εξοικειωθώ με την πλατφόρμα… αρχικά, τις πρώτες μέρες δηλαδή… μετά, όταν κατάλαβα πώς λειτουργεί… μετά όλα πήγανε πολύ καλά, δεν είχα κάποιο άλλο πρόβλημα, δηλαδή.

- Ούτε στα εργαλεία ούτε στην πλατφόρμα, ήταν όλα φιλικά στη χρήση εννοείτε;

- Ναι, ναι! Τα εργαλεία ήταν, τα βίντεο ήταν πολύ κατατοπιστικά… δε χρειάστηκα, έτσι… ύστερα παρακολουθούσα και τις συζητήσεις και κάποιες διευκρινίσεις που γινόντουσαν από τον εκπαιδευτή προς άλλους συναδέλφους βοηθούσανε και μένα, για να κατανοήσω καλύτερα κάποια πράγματα και έτσι δεν υπήρχε πρόβλημα.

- Ποια θεωρείτε θετικά/δυνατά στοιχεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Νομίζω ότι ήτανε πάρα πολύ καλά οργανωμένη η πλατφόρμα, με όλες τις εργασίες και τις επεξηγήσεις για τα διαδικτυακά εργαλεία. Ύστερα αυτά τα εργαλεία τα συγκεκριμένα ήτανε έτσι πολύ ενδιαφέροντα και πολύ χρήσιμα πιστεύω έτσι για τη διδασκαλία των μαθημάτων … και ότι μπορούσαμε να ασχοληθούμε και κάποιος που δεν είχε προηγούμενη εμπειρία, μπορούσε να ασχοληθεί, να πετύχει, να κάνει την εργασία, δηλαδή, σε ένα έτσι εύλογο χρονικό διάστημα και να το ευχαριστηθεί αυτό.

- Ποια θεωρείτε αδύνατα στοιχεία (αδυναμίες) του ΑΗΜ;

- Δεν μπορώ να πω ότι εντόπισα κάτι, ότι έλειπε κάτι, ότι θα ήθελα κάτι άλλο… δεν… δεν… δεν έχω κάποια τέτοια έτσι αίσθηση.

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ;

- Πολλοί στόχοι! Καταρχήν, ένοιωσα ότι είμαι σε μια κοινότητα εκπαιδευτικών, στην αρχή που όλοι έστελναν μηνύματα, που έλεγαν «είμαι αυτός», «δουλεύω εκεί» και τέλος πάντων ότι είμαι μέλος μιας κοινότητας έτσι ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα. Μετά η εξοικείωση μου με διαδικτυακά εργαλεία τα οποία δε γνώριζα και δεν είχα καμιά ιδέα για αυτά προηγουμένως, το ότι μπορούσα εύκολα να τα χρησιμοποιήσω, να μάθω να τα χρησιμοποιώ, δηλαδή και να μπορέσω να τα εφαρμόσω στη διδασκαλία και το ότι τα διαδικτυακά αυτά εργαλεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τους μαθητές, με τρόπο, έτσι ευχάριστο μέσα στην τάξη, στα μαθήματα… εεε… ένα άλλο δυνατό σημείο ήταν και η ομαδική εργασία που κάναμε … νομίζω ότι ήταν ένα πολύ δυνατό σημείο αυτό… ότι συνεργαστήκαμε εμείς πρώτα σαν εκπαιδευτικοί και ότι αντιμετωπίσαμε κι εμείς μεταξύ μας κάποια … κάποια προβλήματα… τελικά, όμως βγήκε ένα καλό αποτέλεσμα και πήραμε

εμπειρίες και από αυτό και από τη συνεργασία, δηλαδή, εκτός του ότι κάναμε τις άλλες, τις ατομικές εργασίες.

- Ωραία! Θα σας ρωτούσα τι πετύχατε εσείς ατομικά και να δώσετε κάποια παραδείγματα αλλά ήδη μου δώσατε, πριν γίνει η ερώτηση. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες;

- Το ότι ήμουνα στο σπίτι μου και έκανα τη δουλειά από το σπίτι και όποια ώρα της ημέρας ήθελα και δε χρειαζότανε να πάω κάπου, να ξοδέψω χρόνο, για να μετακινηθώ κάπου αλλού, δηλαδή, εεε… αυτό… και το ότι μπορούσα να επικοινωνήσω με τόσο πολλούς ανθρώπους, ότι είχα τη δυνατότητα δηλαδή να κοινοποιήσω τις δικές μου εμπειρίες, να δω τις εμπειρίες των άλλων, να είμαι μέλος αυτής της κοινότητας, δηλαδή, που σε κανένα άλλο σεμινάριο, νομίζω ότι δεν θα μπορούσε να γίνει αυτό.

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό/φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δώστε μου κάποιες λεπτομέρειες.

- Με επηρέασε στο ότι ενημερώθηκα για πράγματα τα οποία δεν ήξερα με τις ΤΠΕ … και ότι… το γεγονός ότι αυτά τα εργαλεία μπορώ να τα χρησιμοποιήσω στο μάθημα … νοιώθω δηλαδή ότι είμαι πιο καταρτισμένη, πιο… ότι έχω στα χέρια μου πιο πολλούς τρόπους έτσι να δουλέψω στο σχολείο και να βελτιώσω έτσι την ποιότητα του μαθήματος και … νοιώθω πιο… πιο μορφωμένη … πώς να το πω; …

- Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του ΜΑΗΜ: Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και τη δική σας συμβολή.

- Στην ομάδα μπορώ να πω ότι δούλεψα αρκετά… δηλαδή, είχαμε έτσι κέφι και με τις άλλες συναδέλφους και δούλεψα κι εγώ έτσι αρκετά για την εργασία της ομάδας. Δε συμμετείχα τόσο στις άλλες, τις γενικότερες συζητήσεις της πλατφόρμας… εκεί δεν μπορώ να πω ότι συμμετείχα … αλλά στην ομάδα πιστεύω ότι ήμουν αρκετά ενεργή. Μου άρεσε δηλαδή το ότι ανέβαζα κάτι και το έβλεπαν και οι άλλες και σχολιάζανε ή ανέβαζαν οι άλλοι και μπορούσα κι εγώ να σχολιάζω… έτσι το βρήκα πολύ … πολύ ωραίο … πολύ ευχάριστο…

- Πώς αξιολογείτε την εργασία αυτή και τη συμμετοχή σας; Τι σας κινητοποίησε, τι σας δυσκόλεψε; Τι πιστεύετε ότι κερδίσατε από αυτή την εργασία;

- Την ομαδική εργασία;

- Καταρχάς, ναι την ομαδική. Τι σας κινητοποίησε στην εργασία αυτή;

- Με κινητοποίησε το γεγονός ότι δεν θα έκανα εγώ μόνη μου κάτι… ότι θα είχα και τη συμβολή των άλλων, τα σχόλιά τους, ότι θα βελτιωνότανε κάτι μέσα από την κοινή δράση και όχι μόνο από τις δικές μου ιδέες… και οπωσδήποτε μια συνεργατική εργασία είναι μια… μια διαφορετική εμπειρία… είναι κάτι αλλιώτικο που… είναι κάτι που πρέπει να το κάνουμε.

- Τι σας δυσκόλεψε;

- Με δυσκόλεψε ίσως λίγο το γεγονός ότι κάποια μέλη έτσι δεν ήταν τόσο ενεργά… κάποια μέλη της ομάδας… αυτό… δηλαδή ενώ κάποια ήτανε και κάποια άλλα δεν ήτανε… αυτό…

- Τι πιστεύετε ότι κερδίσατε από αυτή την εργασία;

- Κέρδισα ένα τρόπο δουλειάς, τον οποίο… ήταν κάτι που δεν το είχα ξανακάνει… και ένα τρόπο δουλειάς τον οποίο μπορώ να χρησιμοποιήσω, να τον εφαρμόσω δηλαδή και στην τάξη και στα μαθήματα… και μπορώ τώρα να πω στα παιδιά… μπορώ να πω καλύτερα

στα παιδιά πώς να συνεργάζονται μεταξύ τους, επειδή είχα εγώ αυτή την εμπειρία συνεργασίας.

- Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματός μας, TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet, Storybird, στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Σε ποιο βαθμό είστε έτοιμη/μπορείτε να τα εντάξετε στο μάθημά σας;

- Σίγουρα αυτά τα εργαλεία είναι αξιόλογα και μπορούνε… μπορούνε να εφαρμοστούν. Τώρα… δεν… ακόμα… ακόμα δεν έχω εφαρμόσει κάτι από αυτά… δεν πρόλαβα, δηλαδή, πιστεύω, όμως, ότι μπορούνε να εφαρμοστούνε και να λειτουργήσουν έτσι πολύ ωραία μέσα στην… μέσα στα μαθήματα… και ότι όλα είναι έτσι εύχρηστα και συμβατά με τα μαθήματα που κάνουμε… και με τον τρόπο διδασκαλίας και με τον τρόπο που θα ήθελα να γίνεται το μάθημα… νομίζω ότι μπορούνε να εφαρμοστούνε όλα αυτά…

- Ωραία. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα μαθήματα αυτά; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση;

- Αυτό που είχα σκεφτεί και, ας πούμε, που θα ήθελα να προτείνω, είναι να υπάρχουν περισσότερες συνεργατικές εργασίες… παρά ατομικές, γιατί εκεί είναι που πέρα από τις γνώσεις δοκιμάζεται και η ικανότητά μας να συνεργαστούμε και να συνυπάρξουμε με τους άλλους… περισσότερη συνεργατική δουλειά, δηλαδή και όσο το δυνατόν να συμμετέχουμε πιο συχνά σε ΑΗΜ.

- Σας ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2 (Κ.Ε.) – 03.06.2016

- Καλησπέρα κα Κ.

- Καλησπέρα σας.

- Ήθελα να σας ρωτήσω: «Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;»

- Όχι ήταν η πρώτη φορά που συμμετείχα σε ένα τέτοιο πρόγραμμα.

- Μάλιστα. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Τεχνικές-εργαλεία-πλατφόρμα, χρόνου, κατανόηση τρόπου εργασίας;

- Μάλιστα. Τεχνικά δεν είχα κανένα πρόβλημα, ήταν μια πάρα πολύ εύκολη πλατφόρμα, οι οδηγίες ήταν κατατοπιστικότατες και στα εργαλεία και στον τρόπο χειρισμού της πλατφόρμας και στα νήματα της συζήτησης, δεν υπήρχε κάποιο τεχνικό θέμα… εκτός αυτού αν υπήρχε, έστω και ένα μικρό υπήρχε τόση άμεση ανταπόκριση από τους διαχειριστές που λυνότανε στο δευτερόλεπτο.

- Ποια θεωρείτε θετικά/δυνατά στοιχεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Τα θετικά θα τα έβαζα περίπου σε δύο κατηγορίες, σε δύο μεγάλους τομείς… πρώτον στα χαρακτηριστικά που είχε το πρόγραμμα… για την εξ αποστάσεως επιμόρφωση εννοώ… είχε την εξοικονόμηση χρόνου, την ευελιξία, την ελεύθερη πρόσβαση ήταν ένα δωρεάν σεμινάριο είχε την αμφίδρομη επικοινωνία με τους διαχειριστές … εεε… όλα αυτά ήτανε αυτονόητα και πολύ θετικά… όμως βασίστηκε και πάνω στις αρχές της μεθοδολογίας της μάθησης των ενηλίκων… δηλαδή, ήτανε προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους… ήτανε… έδινε λύσεις σε πολλά πραγματικά προβλήματα που αντιμετωπίζει ένας εκπαιδευτικός μέσα στην τάξη, όσον αφορά τα εργαλεία, δηλαδή, πώς πρέπει να τα χρησιμοποιήσει …. εεε… τι

σκοπό εξυπηρετούν… αν πρέπει να τα χρησιμοποιεί σε κάποια μαθήματα. Επίσης, πάρα πολύ σημαντικό ήταν ότι βασίστηκε στις … στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εκπαιδευτικών. Αυτός ο συνδυασμός των εμπειριών και των εργασιών που υπήρχε η δυνατότητα μέσα στην πλατφόρμα… ήτανε νομίζω η καλύτερη ανατροφοδότηση, γιατί ο κάθε εκπαιδευτικός καταλάβαινε ότι όλα αυτά τα προβλήματα που αντιμετωπίζει καθημερινά δεν είναι μόνο δικά του… εεε… αγγίζουν πάρα πολλούς συμμετέχοντες… είχε σαφείς στόχους… είχε συνεργατικό περιβάλλον… και κυρίως μέσα στο Forum της συζήτησης καταλάβαινες πάρα πολύ καλά και προβληματιζόσουνα για την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Ήτανε πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

- Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Νομίζω ότι αδύνατα σημεία σοβαρά δεν υπήρχαν… ψάχνοντας πάρα πολύ να τα βρω… είδα ότι στο Forum της συζήτησης, ας πούμε, είχε το Forum των συζητήσεων … εεε… γινόταν μια κατάχρηση των νέων θεμάτων… εεε… αυτό ήταν ένα πρόβλημα, γιατί εμείς που έπρεπε να τα παρακολουθούμε όλα υποχρεωτικά, για να μπορούμε να καταθέτουμε τη δική μας άποψη… δεν μπορούσες να τα παρακολουθήσεις, ήταν αδύνατο… υπήρχανε τόσα πολλά νέα θέματα εντός εισαγωγικών που δεν ήταν νέα θέματα… εεε… που πραγματικά χανόσουνα μέσα σε αυτό, δηλαδή, όσες φορές προσπάθησα να βρω την άποψη κάποιων συμμετεχόντων που μου άρεσε γενικότερα η τοποθέτησή τους, δεν μπορούσα να τους βρω με τίποτα. Επίσης, θεωρώ αρκετά… έτσι … ένα δύσκολο σημείο … ο όρος που βάλατε για την υποχρεωτική συμμετοχή στη συζήτηση… δηλαδή, θεωρώ ότι η υποχρεωτική συμμετοχή μέσα στο Forum των συζητήσεων, δηλαδή να συμμετέχεις με δύο μηνύματα ή με τρία και τα λοιπά… έβαλε στη λογική τους συμμετέχοντες να καταθέτουν την άποψή τους με ποσοτικά χαρακτηριστικά και κριτήρια και όχι ποιοτικά, δηλαδή, ενώ κάποιος δεν είχε κάτι να πει… έμπαινε, για να πει απλά «ευχαριστώ» ή «ότι ήταν πολύ ωραία η εργασία σου», πράγματα που ήταν εντελώς κενά, δεν είχαν κάποιο νόημα και δεν έδιναν εξέλιξη στη συζήτηση. Αυτά νομίζω… δεν… πραγματικά προσπάθησα πολύ για να τα βρω αυτά, δεν ήτανε κάτι που το έβλεπες από την πρώτη φορά.

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Τι πετύχατε εσείς ατομικά; Κι αν μπορείτε, να μας δώσετε ένα, δυο παραδείγματα.

- Οι στόχοι μου από την αρχή ήτανε να δω στην πράξη και σε ποια μαθήματα μπορώ να χρησιμοποιήσω τα συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία… Ενώ είχε προηγηθεί σε εμένα το σεμινάριο του Β΄ Επιπέδου των νέων τεχνολογιών, όλα αυτά ήτανε στο μυαλό μου εντελώς θεωρητικά, δηλαδή ποτέ δεν ασχοληθήκαμε με ιδιαίτερη… εεε… με ιδιαίτερες λεπτομέρειες… άρα ένας βασικός στόχος πραγματοποιήθηκε, δηλαδή το κάθε εργαλείο καταλάβαμε σε ποια μαθήματα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και κυρίως πώς να αξιοποιηθεί και όχι μόνο να χρησιμοποιηθεί… Ένας βασικός στόχος ήταν αυτός. Ένας δεύτερος ήταν ότι πολύ συχνά ακούω και άλλους εκπαιδευτικούς να λένε ότι «χρησιμοποιώ τις νέες τεχνολογίες» και αυτή η χρησιμοποίηση εξαντλείται μόνο στη χρήση των εποπτικών μέσων… Μέσα από αυτό, επειδή αναδύθηκαν πολύ σοβαροί προβληματισμοί, διαπίστωνε ο καθένας με τη σειρά του ότι ουσιαστικά ήταν σαν να έκανε κι έναν αυτοέλεγχο;;; καταλάβαινε πώς πρέπει να το χρησιμοποιήσει… και ότι φυσικά δεν είναι μόνο μια απλή επίδειξη του ψηφιακού εργαλείου… εεε… το κεντρικό σημείο … σε όλη αυτή την αξιοποίηση των εργαλείων ήτανε η εμπλοκή των μαθητών… αυτό, νομίζω ότι είναι το κλειδί… όλα τα άλλα δεν έχουν κανένα νόημα… δηλαδή, δε χρειάζεται να επιδείξουμε στους μαθητές ότι ξέρουμε να κάνουμε το ψηφιακό εργαλείο… το σημαντικό είναι πώς να τους εμπλέξεις … δημιουργικά…

- Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες που αναφέρατε;

- Νομίζω ότι αυτό που μου έμεινε από αυτό είναι αυτό που συγχρόνως … με… με δυσκόλεψε. Η ομαδική εργασία που τέθηκε, χωρίς να είναι συμφωνημένη από την αρχή.. εεε.. ήτανε και το δύσκολο σημείο, το οποίο πιστεύω ότι χάρη στη μαεστρία των διαχειριστών, ξεπεράστηκε πάρα πολύ εύκολα… Η ομαδική εργασία μου έμεινε, γιατί ήταν κάτι που με έβαλε στο ρόλο του μαθητή και νομίζω ότι εκεί είναι το πιο σημαντικό, ο καθηγητής να έχει περάσει πρώτα από το ρόλο του μαθητή, για να μπορέσει μετά να εφαρμόσει, να διδάξει… αυτά που θέλει.

- Αυτός ήταν και ο στόχος μας άλλωστε.

- Ναι, σωστά.

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Και αν μπορείτε, να μου δώσετε κάποιες λεπτομέρειες.

- Ναι… Με έβαλε ξανά στη διαδικασία να προβληματιστώ πάλι για τη σωστή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών… Είναι πάρα πολύ εύκολο να ξεφύγεις στη διδακτική πράξη, καθημερινά, βάζοντας απλά ένα βίντεο, χρησιμοποιώντας, όπως είπα πριν κάποια εποπτικά μέσα… δείχνοντάς κάτι στους μαθητές, έτσι, για να σπάσει αυτό το… εεε… παραδοσιακό στυλ. Ουσιαστικά, όμως είσαι πάλι παραδοσιακός… δεν προχωράς σε κάτι πιο ενεργητικό. Μέσα από αυτό το σεμινάριο, πάλι με έβαλε σε αυτή τη διαδικασία που με είχε βάλει και το Β΄ Επίπεδο που είχα κάνει, έχουν περάσει, όμως, κάποια χρόνια, οπότε είναι πολύ εύκολο να κυλήσεις πάλι στα παλιά, γιατί αυτή η εμπειρία που έχεις και ως μαθήτρια δε φεύγει εύκολα, αυτού του παρωχημένου στυλ… με έβαλε ξανά να προβληματιστώ και να πω ότι η εμπλοκή των μαθητών είναι το πιο σημαντικό και ότι το μάθημα πρέπει να βασίζεται σε ενεργητικές μεθόδους και όχι σε απλή επίδειξη γνώσεων και παροχή γνώσεων.

- Πάμε τώρα στο συνεργατικό μέρος του μαθήματος, που αναφέρατε και πριν. Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και τη δική σας συμβολή.

- Ναι. Όπως είπα πριν, η ομαδική εργασία ήτανε η πιο σημαντική εμπειρία… γιατί; Γιατί γνωρίζει κανείς, ο κάθε εκπαιδευτικός εκ του σύνεγγυς μια μέθοδο που τη διδάσκει… διαφορετικά δεν μπορεί να καταλάβει τις δυσκολίες. Δηλαδή, καλλιεργήθηκε σε εμάς η δεξιότητα της ενσυναίσθησης. Μπήκαμε στο ρόλο των μαθητών και τώρα θα είμαι πολύ πιο υποψιασμένη… τι συμβαίνει στις ομάδες… και όταν βρίσκω τα προβλήματα στις ομάδες, θα θυμάμαι τα δικά μου. Ήμουν από τους τυχερούς… γιατί… η ομαδική εργασία που επιλέξαμε να κάνουμε… με τα άτομα που συνεργάστηκα… τα οποία, παρεμπιπτόντως, δεν ξέρω ούτε καν την όψη τους, γιατί δεν είχαν βάλει και φωτογραφία, οπότε δεν είχα καμία οπτική επαφή… ήταν πάρα πολύ δύσκολο αυτό… ήταν σαν να μιλάω στο κενό… εεε… είχα πάρα πολλές επιφυλάξεις… Οι υπόλοιπες της ομάδας… οι υπόλοιπες κοπέλες είχανε ακόμη μεγαλύτερο άγχος… όμως, λειτουργήσαμε πάρα πολύ υπεύθυνα… εεε… και ήταν από τις πιο θετικές εμπειρίες, δηλαδή, ακόμη και αν κάποια στιγμή κάποιος δεν μπορούσε να προσθέσει στο συνεργατικό έγγραφο εκείνη την ώρα που το δημιουργούσαμε… έμπαινε σε κάποια άλλη στιγμή… δηλαδή, λειτούργησε τόσο πολύ η προσωπική ευθύνη και ότι «πρέπει να δείξω κι εγώ αυτά που ξέρω, για να μην φανώ κατώτερη των άλλων», χωρίς να υπάρχει ανταγωνιστική διάθεση… αλλά καθαρά συνεργατική… εεε… λειτούργησε πάρα πολύ θετικά… δηλαδή, δεν υπήρχε… δεν υπήρξε καμία παρεξήγηση, κανένα πρόβλημα… το θέμα επιλέχθηκε, όπως θα είδατε και στο νήμα της συζήτησης με πολύ δημοκρατικό τρόπο, δηλαδή πραγματικά τέθηκαν κάποιες ιδέες στο τραπέζι… και αυτό που από την προσωπική μου πλευρά τόνισα περισσότερο ήτανε το ερώτημα «τι θα μάθουν οι μαθητές από αυτό και γιατί πρέπει να το χρησιμοποιήσουμε»… εκεί ακριβώς ψηφίστηκε η καλύτερη ιδέα, πάνω σε αυτό το σκεπτικό. Όλες, όμως, οι ιδέες ήταν πάρα πολύ καλές… ψηφίστηκε με βάση αυτή τη λογική.

- Ωραία. Τι σας κινητοποίησε περισσότερο στη συμμετοχή στη συνεργατική εργασία και τι σας δυσκόλεψε; Μου έχετε πει κάποια πράγματα αλλά… να τα οριοθετήσουμε κάπως.

- Αυτό που με κινητοποίησε ήταν αυτό που σας είπα και πριν… ότι αυτό που διδάσκω στους μαθητές στην πρώτη Λυκείου στη Λογοτεχνία που βασίζεται στη μέθοδο της ομαδοσυνεργατικής… και διαπιστώνω κάθε χρόνο διάφορα προβλήματα κρίσης στις ομάδες, ήθελα πρώτα από όλα η ίδια να το βιώσω. Αυτό ήτανε η πιο σημαντική εμπειρία που απέκτησα μέσα από αυτό… δηλαδή… να μάθω από κοντά τα προβλήματα που έχουν οι ομάδες… Αυτό με κινητοποίησε κυρίως. Η δυσκολία ήτανε… σας είπα, δηλαδή, το ότι ας πούμε στα παιδιά είναι μία τάξη, γνωρίζεται ο ένας με τον άλλο… εγώ δεν είχα καμία οπτική επαφή με αυτούς τους ανθρώπους και το άγχος μου ήτανε μήπως υπάρξει κάποια παρεξήγηση, μήπως πω κάτι που προσβάλω, όλα αυτά, όμως ξεπεράστηκαν, γιατί υπήρχε πραγματικά καλή διάθεση και λειτούργησε πάρα πολύ έντονα η προσωπική ευθύνη… δηλαδή ότι πρέπει να παραδώσουμε το έργο, το προϊόν της εργασίας

- Πάμε στα εργαλεία που διδαχθήκατε. Ποια είναι η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος, δηλαδή TimeToast, Mindomo, Google Docs, Padlet και Storybird στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Ένα αυτό. Και δεύτερον σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας τα συγκεκριμένα εργαλεία;

- Η συμβολή και…

- Και δεύτερον σε ποιο βαθμό είστε έτοιμη να τα εντάξετε… κατά πόσο τα έχετε διαχειριστεί και τα γνωρίζετε.

- Νομίζω… εγώ από όλα τα ψηφιακά εργαλεία ξεχώρισα το συνεργατικό έγγραφο. Νομίζω ότι είναι… είχα εντυπωσιαστεί πολύ καιρό πριν αλλά δεν τόλμησα ποτέ να το χρησιμοποιήσω… τώρα νομίζω είμαι πιο έτοιμη να το χρησιμοποιήσω, γιατί το εφάρμοσα πρακτικά. Μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί πραγματικά μέσα από αυτό το συνεργατικό έγγραφο παρακινείσαι τόσο πολύ… να γράψεις και να καταθέσεις την προσωπική σου άποψη… και ενώ δεν ήμασταν προετοιμασμένοι για τίποτα, έγραφε η μια μετά την άλλη ακατάπαυστα, δηλαδή, σε σημείο που να λέμε «μάλλον πρέπει να το μαζέψουμε»… δηλαδή, νομίζω ότι λειτούργησε πάρα πολύ ενθαρρυντικά και το ίδιο πιστεύω ότι θα γίνει και στους μαθητές… είναι κάτι που θα τους εξιτάρει, θα τους αρέσει πάρα πολύ, γιατί είναι κάτι καινούριο, δεν το ξέρουν… ούτε κι εμείς το ξέραμε μέχρι στιγμής και ξεχώρισα από την αρχή αυτό. Βέβαια, όλα τα υπόλοιπα, εννοείται ότι μπορούν να παίξουν πάρα πολύ σημαντικό ρόλο, ας πούμε η χρονογραμμή μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να προσεγγίσουν ένα λογοτέχνη, ας πούμε, πάρα πολύ καλά, να θυμηθούν μια στιγμή της ζωής του ή του βίου του, γιατί το βιογραφικό σημείωμα από το σχολικό βιβλίο δεν θα τους μείνει, είναι άδικος χρόνος η ανάγνωσή του… αυτό, όμως, θα ξεχωρίσουν κάποια στιγμή… εεε… δε χρειάζεται να ξέρουν τα πάντα… το padlet είναι… κι αυτό μου άρεσε πάρα πολύ, γιατί μέσα από εκεί μπορούν οι μαθητές να γράψουνε μια ιστορία, να τη συνεχίζουν, να δρουν κι αυτοί ενεργητικά, δηλαδή, νομίζω ότι ξεχωρίζω το συνεργατικό έγγραφο και νομίζω ότι πια είμαι έτοιμη να το εφαρμόσω… όλα είμαι έτοιμη αλλά το θεωρώ το πιο σημαντικό από όλα τα άλλα. Μου άρεσε πιο πολύ, ταιριάζει σε εμένα.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΑΗΜ; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση-ενίσχυση;

- Ναι… Τα ανοικτά μαθήματα… νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος τους… αναπληρώνουν πάρα πολλά κενά των εκπαιδευτικών ειδικότερα και γενικότερα όλων των εργαζομένων που μπορούν να παρακολουθήσουν τέτοια σεμινάρια, γιατί είναι εξ αποστάσεως και είπαμε τα θετικά πριν, πάνω σε αυτό το θέμα. Επίσης, βασίζονται πάρα πολύ στην πρακτική εξάσκηση, δηλαδή, δεν δίνουν μόνο το υλικό, που μπορείς να το βρεις

παντού αλλά υπάρχει και το έμψυχο υλικό, δηλαδή ο διαχειριστής με τον οποίο έρχεσαι σε επαφή, ο εκπαιδευτής, που θα σε βαθμολογήσει, θα δει την εργασία σου, θα υπάρξει η κατάλληλη ανατροφοδότηση… αυτό ήτανε πάρα πολύ θετικό… και νομίζω ότι όλα τα ΑΗΜ, αν κάποια στιγμή εμπλακεί ο κάθε εκπαιδευτικός, θα έχει πάρα πολλά να πάρει, γιατί δεν γίνονται σεμινάρια που να βασίζονται σε τέτοια πρακτικά θέματα… όλα τα σεμινάρια στα οποία συμμετείχαμε ήτανε καθαρά θεωρητικά με ακαδημαϊκές γνώσεις, δεν μας πρόσφεραν κάτι… εδώ νομίζω ότι η πρακτική εξάσκηση είναι πάρα πολύ σημαντική… Στο τι θα μπορούσε να βελτιωθεί… εεε… η βελτίωση νομίζω ότι έγκειται στο ρόλο του διαχειριστή, δηλαδή, αν υπάρχει το υλικό και είναι προσαρμόσιμο στις ανάγκες που είπαμε και στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι συμμετέχοντες… είναι το πιο σημαντικό… από εκεί και πέρα, όμως, παίζει πολύ καταλυτικό ρόλο και ο διαχειριστής, ο εκπαιδευτής, πώς θα ανταποκριθεί στις απορίες, πώς θα κάμψει τις αντιστάσεις και τις αρχικές επιφυλάξεις που ούτως ή άλλως υπάρχουν, πώς θα μειώσει το άγχος, γιατί είναι μία έκθεση η συμμετοχή του επιμορφούμενου… δεν… φοβάται… αγχώνεται… μήπως γελοιοποιηθεί, μήπως ρωτήσει κάτι που είναι ανόητο… νομίζω ότι εκεί μπορεί να παίξει καταλυτικό ρόλο ο εκπαιδευτής.

- Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Να είστε καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3 (Μ.Ι.) – 05.06.2016

- Καλησπέρα κα Μ.

- Καλησπέρα.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Μια προηγούμενη εμπειρία είναι ίσως, αν θεωρείται ανάλογο, το επιμορφωτικό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, «Νεοελληνική Λογοτεχνία και Ψηφιακές Τεχνολογίες», αυτό ήταν ένα εξάμηνο πρόγραμμα από το Πανεπιστήμιο… τώρα ποια ήταν η δομή του; Ήταν περισσότερο θεωρητικό… Στο τέλος κάθε εβδομάδας είχε ένα τεστ, επίσης με θεωρητικές ερωτήσεις και ερωτήσεις κλειστού τύπου και κάποια τεστ όσο προχωρούσαμε ήταν πιο κλιμακωτή η δυσκολία σχεδιάσαμε και κάποια σενάρια χωρίς, όμως, να χρησιμοποιήσουμε συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία… ερχόμασταν απλά σε μια πρώτη παιδαγωγική επαφή με τις νέες τεχνολογίες στο συγκεκριμένο μάθημα, στη λογοτεχνία.

- Ωραία. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα; Δηλαδή τις τεχνικές, τα εργαλεία, την πλατφόρμα, τον χρόνο που είχατε να διαθέσετε, αν καταλάβατε άμεσα ή σας πήρε χρόνο, τον τρόπο εργασίας…

- Χωρίς να είμαι ιδιαίτερα εξοικειωμένη με όλο αυτό, αν εξαιρέσουμε δηλαδή εκείνο το πρόγραμμα στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και ότι έχω Α΄ και Β΄ Επιπέδου… χωρίς, όμως, πρακτικά να είμαι εξοικειωμένη με όλα αυτά, μπορώ να πω ότι σχεδόν δεν αντιμετώπισα καμία δυσκολία σε τέτοιο επίπεδο… ούτε σε τεχνικό επίπεδο ούτε σε σχέση με τα εργαλεία… ή με την πλατφόρμα, τη διαχείριση της πλατφόρμας ή την κατανόηση του τρόπου εργασίας… Ίσως αυτό να είναι και ένα από τα θετικά του συγκεκριμένου προγράμματος.

- Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Αυτό ήταν ένα, που είπα και προηγουμένως, να μην το επαναλάβω… Το άλλο, ότι ήτανε πάρα πάρα πολύ συγκεκριμένο. Επίσης, σε σχέση και με τα προηγούμενα που είπα,

ότι δηλαδή και στα προηγούμενα που έκανα, σταθήκαμε σε θεωρητικό επίπεδο, δηλαδή δε μάθαμε να χρησιμοποιούμε τα ψηφιακά εργαλεία… αυτό επίσης θεωρώ πολύ σημαντικό πλεονέκτημα… Επίσης, μια πολύ άμεση επαφή ανάμεσα σε εμάς και τους επιμορφωτές, που θεωρώ ότι ήταν συνεχώς δίπλα μας… σε οποιαδήποτε απορία, σε οτιδήποτε δεν κατανοούσα… δεν ένοιωσα, δηλαδή, την παραμικρή ανασφάλεια ή το παραμικρό άγχος… αυτό… ότι μου βγήκε χωρίς άγχος.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, αδυναμίες, δηλαδή, του ΑΗΜ;

- Αδύνατα σημεία τώρα; Δεν ξέρω αν έχει να κάνει… μπορεί να έχει να κάνει με εμένα… ο χρόνος λιγάκι με δυσκόλεψε… ίσως έπεσε σε μια δύσκολη εποχή, που ξεκίνησαν οι εξετάσεις, ξεκίνησαν όλα αυτά, με τα βαθμολογικά, με τις μεγάλες υποχρεώσεις μας στο Λύκειο και ίσως δεν ανταποκρίθηκα σε κάποιες εργασίες, όπως θα έπρεπε… ίσως θα έπρεπε να είναι πιο… στο χρόνο μέσα να είναι μεγαλύτερο το συγκεκριμένο πρόγραμμα και να έχουμε περισσότερο χρόνο… αυτό… αυτό…

- Εννοείτε, δηλαδή, αντί να είναι εβδομαδιαίο, να είναι δέκα μέρες, δώδεκα μέρες η διάρκεια της κάθε ενότητας;

- Ναι… ναι… να είχαμε εκεί πέρα λιγάκι χρόνο μεγαλύτερο. Τίποτε άλλο… δεν μπορώ να σκεφτώ αυτή τη στιγμή κάποιο άλλο στοιχείο.

- Ωραία. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο πρόγραμμα; Τι πετύχατε εσείς ατομικά; Κι αν πετύχατε κάτι να μας δώσετε ένα, δύο παραδείγματα.

- Ένας στόχος… ένας στόχος είναι ότι ίσως αντιλήφθηκα πιο ουσιαστικά την εμπλοκή των νέων τεχνολογιών μέσα στη σχολική πραγματικότητα. Δηλαδή, αντιλήφθηκα ότι νέες τεχνολογίες δεν είναι ότι βάζω απλά ένα βίντεο στα παιδιά… παρακολουθούνε… κι αυτό είναι ότι χρησιμοποιώ νέες τεχνολογίες… αλλά μια δυναμική εμπλοκή των μαθητών, σε σχέση πάντοτε με τα ψηφιακά εργαλεία. Για παράδειγμα, φτιάξαμε έναν εννοιολογικό χάρτη, που και πάλι λέω ότι αν είχα περισσότερο χρόνο στη διάθεσή μου… αλλά αυτό είναι ίσως και δικό μου πρόβλημα… μπορεί άλλοι συνάδελφοι να το διαχειρίστηκαν πιο καλά… φτιάξαμε με τα παιδιά έναν εννοιολογικό χάρτη, αντιλήφθηκαν καλύτερα τα ρεύματα μέσα στη λογοτεχνία στη Β΄ Λυκείου… φτιάξαμε μια χρονογραμμή για τον ελληνικό ποιητικό υπερρεαλισμό… δηλαδή, υπήρξε μια εμπλοκή των μαθητών δυναμική… αυτό ήταν κάτι που κατάλαβα, επίσης και ίσως ένας στόχος που ικανοποιήθηκε, αν έχω αντιληφθεί καλά την ερώτηση…

- Ναι … ναι…

- …αυτό…

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, για παράδειγμα το Α΄ και Β΄ Επίπεδο που μόλις αναφέρατε;

- Το Α΄ και Β΄ Επίπεδο για εμένα δεν ήταν ουσιαστικό… ήταν απλά για να πάρουμε ένα χαρτί, για να πούμε ότι έχουμε το Α΄ και Β΄ Επιπέδου… εεε… εδώ πρόκειται για μια ουσιαστική διαδικασία… για μια… ότι έμαθα να χρησιμοποιώ κάποια ψηφιακά εργαλεία… με έναν τρόπο πολύ εύκολο… μέσα από πολύ καλά βιντεομαθήματα… μπήκα στη διαδικασία των νέων τεχνολογιών, αντιλήφθηκα τι είναι αυτό, ότι δεν είναι το Α΄ και Β΄ Επιπέδου οι νέες τεχνολογίες, τουλάχιστον έτσι, όπως τις κάναμε..

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Κι αν μπορείτε να μας δώσετε κάποιες λεπτομέρειες.

- Ναι… Πώς με επηρέασε; Σε σχέση με όλα τα προηγούμενα, δηλαδή με έκανε να καταλάβω ότι πρέπει να κάνω πιο ελκυστικό το μάθημα… ότι πρέπει τα παιδιά να αρχίσουν κι αυτά να συμμετέχουνε, δηλαδή, προκειμένου να δημιουργήσουμε μια ουσιαστική άρθρωση λόγου, να μάθουμε να χρησιμοποιούμε τις νέες τεχνολογίες, να τις εντάξουμε εποικοδομητικά και χρήσιμα, όμως, μέσα στη σχολική πραγματικότητα… χωρίς, όμως, από την άλλη αυτό να σημαίνει ότι με τις νέες τεχνολογίες θα θεραπεύσουμε όλες τις αδυναμίες του εκπαιδευτικού μας συστήματος… δηλαδή, οι νέες τεχνολογίες δεν αποτελούν πανάκεια… ούτε, επίσης, παραμερίζουν τον δάσκαλο… χρειάζονται κάποιες ισορροπίες εκεί πέρα. Κι εκεί, πάλι, νομίζω ότι ο δάσκαλος είναι αυτός που έχει έναν ρόλο καθοδηγητικό, έναν ρόλο που θα βοηθήσει τα παιδιά, θα τους οδηγήσει σιγά σιγά στην έμπνευση στη φαντασία στη γνώση με τη βοήθεια αυτών των ψηφιακών εργαλείων και των νέων τεχνολογιών.

- Ωραία. Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του μαθήματος: Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι έγινε στην ομάδα σας.

- Όταν λέτε συνεργατικό;..

- Τη συνεργατική άσκηση.

- Την τελευταία, ας πούμε, άσκηση που είχαμε.

- Ακριβώς… ναι… ναι!

- Εδώ θα φανεί κάτι που ανέφερα και προηγουμένως, δηλαδή ένα μειονέκτημα ίσως… ίσως από το χρόνο… δεν συνεργαστήκαμε καλά… δεν προχώρησε η ομάδα… εεε… δεν παραδώσαμε κάποια ομαδική εργασία. Όταν εγώ έπρεπε να παραδώσω τις εργασίες μου… δηλαδή, σε ατομικό επίπεδο, τότε οι εργασίες αυτές πήγαν καλά… πάντοτε ήμουν μέσα στον χρόνο, ποτέ δεν τις έδωσα καθυστερημένα και τα λοιπά… όσον αφορά, όμως, όταν χρειάστηκε να συνεργαστούμε, τότε δε συνεργαστήκαμε… Ίσως υπήρξε μια παρανόηση, μια λάθος συνεννόηση, ίσως έπεσε μετά το Πάσχα όλο αυτό, που ήταν μια πολύ δύσκολη περίοδος, οπότε εκεί πέρα αντιμετωπίσαμε ένα πρόβλημα… αυτό είναι κι ένα μειονέκτημα… ίσως δεν έχουμε μάθει κιόλας να συνεργαζόμαστε… δηλαδή, μήπως είναι αυτή η βασικότερη αιτία; Το πρόβλημα, δηλαδή, της ομάδας, της συνεργασίας; Δεν έχουμε μάθει να συνεργαζόμαστε! Είμαστε λιγάκι δύσκαμπτοι σε αυτό το κομμάτι!

- Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος; Το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, το Padlet, το Storybird στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Πρώτα αυτό και δεύτερον, σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εφαρμόσετε τα συγκεκριμένα εργαλεία στο μάθημά σας;

- Εγώ να πω, σε πρώτη φάση, ότι ενθουσιάστηκα με όλα αυτά. Ότι πρώτη φορά ήρθα σε επαφή με τόσο συγκεκριμένα ψηφιακά εργαλεία, πρώτη φορά… αυτό το λέω με κάθε ειλικρίνεια… ενθουσιάστηκα, δηλαδή ακόμη κι όταν γύρναγα πολύ κουρασμένη από τη δουλειά… δε με ενοχλούσε… κι ακόμη κι αν ήξερα ότι την άλλη μέρα το πρωί… το μάθημα και όλα αυτά… καθόμουνα μέχρι αργά, μέχρι τις 2:00, 2:30, 3:00 η ώρα, να τα δω, να τα περιεργαστώ, να δουλέψω με τα συγκεκριμένα εργαλεία… ήταν για μένα κάτι πολύ καινούριο, πολύ διαφορετικό, πολύ ελκυστικό, πολύ χρήσιμο και ουσιαστικό, όλο αυτό το πράγμα. Τώρα… αν πρέπει να τα αξιολογήσω… θεωρώ ότι και η χρονογραμμή είναι κάτι πολύ χρήσιμο, ιδίως στο μάθημα της Ιστορίας, αν και εγώ το χρησιμοποίησα στη Λογοτεχνία… ένα μειονέκτημα… ένα μειονέκτημα εδώ, ότι δε βγαίνει η ημερομηνία, αν δεν κάνω λάθος… βγαίνει μόνο ο χρόνος… και στο μάθημα της Λογοτεχνίας χρειαζόταν αυτό, ήταν απαραίτητο να υπάρχει ημερομηνία. Επίσης, ο εννοιολογικός χάρτης πάρα πολύ σημαντικός. Και τα δύο αυτά τα χρησιμοποίησα αμέσως μέσα στην τάξη, παρόλο που ήμασταν προς το τέλος του δευτέρου τετραμήνου, τα παιδιά δεν ενδιαφέρονταν και πολύ… και τα παιδιά έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Το Google Docs, το χρησιμοποίησα αλλά δεν

ξέρω πόσο, πόσο θα μπορέσω να το δουλέψω όλο αυτό, το Padlet, επίσης, ο πίνακας ήταν πολύ συγκεκριμένος. Το Storybird μου φάνηκε κάτι πολύ εύκολο, πολύ καλό, ίσως, όμως, όχι για το Λύκειο, ίσως για μικρότερα παιδιά… αυτό…

- Νοιώθετε έτοιμη να τα χρησιμοποιήσετε αυτά στο μάθημά σας;

- Ναι! Μα είπα, κιόλας, ότι τουλάχιστον τα δύο τα χρησιμοποίησα άμεσα, τη χρονογραμμή και τον εννοιολογικό χάρτη, αυτά χρησιμοποιήθηκαν άμεσα και τα δύο όμως, γιατί ασχολούμαι περισσότερο με το μάθημα της λογοτεχνίας… και τα δύο στο μάθημα της λογοτεχνίας. Το ένα για τον υπερρεαλισμό, τον ελληνικό ποιητικό υπερρεαλισμό, το άλλο για κάποιο εισαγωγικό μάθημα, τα ρεύματα, τα λογοτεχνικά ρεύματα. Κι επίσης, τον εννοιολογικό χάρτη τον χρησιμοποίησα πάρα πολύ καλά για τη Νέα Αθηναϊκή Σχολή και για να αντιληφθούν καλύτερα τα παιδιά τον ρεαλισμό, τον νατουραλισμό, το ηθογραφικό διήγημα και τους βασικούς εκπροσώπους… μου βγήκε πάρα πάρα πολύ καλά εδώ πέρα και για τα παιδιά ήταν πάρα πολύ χρήσιμο, γιατί μπόρεσα να βάλω αρχεία μέσα από το YouTube, να ακούσουνε τις φωνές των ίδιων των εκπροσώπων πολλές φορές… τέλος πάντων υπήρχε κι ένα διαδραστικό υλικό, υπήρχε μια διαδραστικότητα που τους άρεσε πάρα πολύ… και στα δύο αυτά… ήταν πολύ καλά.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο μάθημα και γενικότερα για τα ΑΗΜ; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση;

- Προτάσεις τώρα… Δεν ξέρω αν είναι πρόταση, αν είναι ευχή… ότι αυτά πρέπει να συνεχιστούν με κάποιο τρόπο… μπορεί να εξειδικευτούν περισσότερο, όχι έτσι γενικά και αόριστα σε γλωσσικά μαθήματα, φιλολογικά μαθήματα… αλλά να ενταχθούν πιο συγκεκριμένα, στο μάθημα της Ιστορίας, ίσως, στο μάθημα της Λογοτεχνίας… της Γλώσσας, των Αρχαίων… δεν ξέρω στα Αρχαία πώς μπορούν να αξιοποιηθούν, δεν το έχω φανταστεί, δεν ξέρω… εεε… Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν; Δεν ξέρω… δεν μου έρχεται αυτή τη στιγμή κάτι… Επίσης, δεν ξέρω αν αυτά τα ανοικτά μαθήματα θα μπορούσαν κάποια στιγμή στο μέλλον ίσως να λειτουργήσουνε και να συνδεθούν με τα σχολεία, σαν, δηλαδή, με τις κοινότητες των μαθητών, να συνδεθούν κάπως έτσι και να υπάρχει μια άμεση σύνδεση όχι μόνο με εμάς αλλά και με τους μαθητές μας. Δεν ξέρω αυτό πόσο δαπανηρό είναι, τι υποστήριξη χρειάζεται, δηλαδή να ανοιχτούν περισσότερο όλα αυτά τα πράγματα.

- Όσον αφορά την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών; Πιστεύετε ότι θα μπορέσουν να βοηθήσουν στην εποχή μας για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών;

- Ναι είναι πολύ σημαντικό αυτό. Είναι πάρα πολύ σημαντικό και συμβάλλουν πάρα πολύ στην επιμόρφωση, γιατί σε πρώτη φάση αλλάζουνε και τη νοοτροπία των εκπαιδευτικών. Ένα τέτοιο πρόγραμμα αλλάζει τη νοοτροπία μας, μας κάνει πιο ανοικτούς, μας κάνει πιο ευέλικτους, μας μαθαίνει πράγματα, βλέπουμε κάτι διαφορετικό, ξεφεύγουμε από αυτά τα στερεότυπα, τα κοινότοπα,, τα ίδια και τα ίδια… δεν είμαι στη φιλοσοφία να απομακρυνθούμε από το σχολικό εγχειρίδιο ή από τον πραγματικό ρόλο του δασκάλου αλλά όλα αυτά είναι πάρα πολύ σημαντικά για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών και των μαθητών μας, κατά συνέπεια και σε ολόκληρη την εκπαιδευτική πραγματικότητα, δηλαδή. Ήταν πάρα πολύ σημαντικά. Και μακάρι να ανοιχτούν κι άλλο και να γίνουνε περισσότερα. Και να συνεχιστεί… ευχή μου να συνεχιστεί το πρόγραμμά σας. Ήταν πάρα πολύ χρήσιμο για εμάς.

- Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Εγώ σας ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4 (Λ.Ε.) – 05.06.2016

- Καλησπέρα σας κ. Λ.

- Καλησπέρα.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Βεβαίως… έχω κάνει ένα πρόγραμμα με το moodle, για τη χρήση του moodle στη διδακτική διαδικασία… κι έχω παρακολουθήσει κι ένα πρόγραμμα αρκετές εβδομάδες, διαδικτυακό του πανεπιστημίου Αθηνών, του ΕΚΠΑ, με θέμα «Η χρήση του Web2.0 στην εκπαιδευτική διαδικασία»

- Ωραία!... Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ), δηλαδή τις τεχνικές, τα εργαλεία, την πλατφόρμα, τον χρόνο που είχατε να διαθέσετε, αν καταλάβατε αμέσως τον τρόπο εργασίας;

- Δυσκολεύτηκα στην αρχή σε κάποια τεχνικά ζητήματα, τα οποία, όμως επιλύθηκαν πάρα πολύ γρήγορα και με τη βοήθεια των υπευθύνων για τη λειτουργία του προγράμματος… Κάποια άλλη ιδιαίτερη δυσκολία, όχι, γιατί ο χρόνος ήταν πάρα πολύ εξυπηρετικός… Μια άλλη δυσκολία ήταν σε σχέση με τα mail που έστελνα, δεν υπήρχε κάποιες φορές η δυνατότητα να λάβω ανατροφοδότηση, για το αν εστάλησαν αυτά τα mail, ας πούμε… αλλά νομίζω ότι αυτό έχει σχέση και με τον φόρτο που έχουν οι επιμορφωτές για το συγκεκριμένο πρόγραμμα… κάποια άλλη ιδιαίτερη δυσκολία, όχι, δε νομίζω ότι αντιμετώπισα…

- Ποια θεωρείτε θετικά/δυνατά στοιχεία του ΑΗΜ;

- Ένα πρώτο πολύ βασικό θετικό σημείο είναι ο χρόνος. Επειδή το ωράριό μου είναι κάπως περίεργο, δεν θα μπορούσα να παρακολουθήσω δια ζώσης ένα πρόγραμμα… και το ότι γίνεται εξ αποστάσεως με τη δυνατότητα διαδικτύου, είναι πάρα πολύ εξυπηρετικό για εμένα, γιατί μπορώ να το διεκπεραιώσω το βράδυ ή κάποιο μεσημέρι ή κάποιο πρωινό ας πούμε που είμαι σπίτι, κάθε μέρα δεν έχω και το ίδιο ακριβώς πρόγραμμα… Ένα άλλο δυνατό σημείο είναι ότι μου δίνει τη δυνατότητα να αποθηκεύσω τις πληροφορίες που μου στέλνονται στον υπολογιστή, οπότε να τις μελετήσω σε έναν άλλο εύθετο χρόνο για μένα και να υλοποιήσω τις εργασίες που μου ανατίθενται. Νομίζω ότι για τους σύγχρονους ρυθμούς ζωής που ζούμε εμείς οι εκπαιδευτικοί είναι απαιτούμενο ένα διαδικτυακό πρόγραμμα… νομίζω ότι δια ζώσης προγράμματα, λόγω των δυσκολιών του χρόνου που έχουμε να αντιμετωπίσουμε είναι σχεδόν αδύνατα… στη σύγχρονη εκπαίδευση.

- Ωραία… Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, ποιες είναι οι αδυναμίες, δηλαδή, του μαθήματος;

- Λοιπόν… Μια πρώτη αδυναμία είναι ότι δεν έχεις άμεση απάντηση τη στιγμή που τη θέλεις, δηλαδή, μπορεί να σχεδιάζεις κάτι, να μην μπορείς να το κάνεις εκείνη τη στιγμή, θα πρέπει να στείλεις μήνυμα και να περιμένεις απάντηση. Ένα δεύτερο αδύνατο σημείο είναι μερικές φορές τα προγράμματα… εεε… δεν έχεις τη δυνατότητα να συνεργαστείς με κάποιον, γιατί μπορεί να επιθυμείς εσύ συνεργασία με αυτόν αλλά αυτός να έχει βεβαρυμμένο πρόγραμμα, οπότε η ομαδοσυνεργατική μεταξύ συναδέλφων έχει κάποια προβλήματα… εεε… κάποιο άλλο πρόβλημα δεν έχω να παρατηρήσω.

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ, δηλαδή τι πετύχατε εσείς ατομικά κι αν μπορείτε να δώσετε κάποια παραδείγματα.

- Όλοι οι στόχοι που είχα και που μου είχαν υποσχεθεί οι διοργανωτές του προγράμματος έχουν ικανοποιηθεί… Ένας πρώτος στόχος είναι να μπορώ τα μαθήματα τα οποία κάνω στην τάξη να τα υλοποιώ και με νέες τεχνολογίες, για παράδειγμα δεν ήξερα να φτιάχνω χρονογραμμές, στο μάθημα της Ιστορίας… είδα το εργαλείο αυτό, το οποίο

ήταν πάρα πολύ σημαντικό και με διευκόλυνε και για την Αρχαία Ιστορία που κάνω στην Α΄ Λυκείου και για τη Μεσαιωνική στη Β΄ Λυκείου… Ένα δεύτερο εργαλείο που το θεωρώ πολύ σημαντικό ήταν ο εννοιολογικός χάρτης και μάλιστα όχι τόσο για να φτιάχνω εγώ τους εννοιολογικούς χάρτες αλλά για να βάζω τους μαθητές μου ομαδικά να υλοποιούν τέτοιους χάρτες, έτσι, ώστε να εμπεδώνουν καλύτερα τις γνώσεις που έχουν αποκτήσει από τη διδασκαλία… Πολύ εξυπηρετικό για μένα ήταν το padlet, ένα εργαλείο… ψηφιακός πίνακας ανακοινώσεων που μπορούσα να ανεβάζω όλο το υλικό, εικόνες, αρχεία και να μπορούν οι μαθητές μου πολύ οργανωμένα να βλέπουν όλο αυτό το υλικό και να το μελετούν… γενικότερα, νομίζω ότι όλα τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στο πρόγραμμα αυτό ήταν πάρα πολύ ικανοποιητικά.

- Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες;

- Εεε… Και οι δύο προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες ήταν διαδικτυακές, οπότε ανταποκρίθηκαν και τα τρία προγράμματα που έχω παρακολουθήσει στο ίδιο πλαίσιο… Το συγκεκριμένο, όμως, το τελευταίο, δηλαδή, πρόγραμμα που παρακολούθησα τώρα, από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, ήταν πάρα πολύ οργανωμένο, δηλαδή δεν υπήρχαν προβλήματα συνεργασίας, υπήρχαν άμεσες απαντήσεις, ας πούμε σε προβλήματα που ενδεχομένως προέκυπταν, με ελάχιστη καθυστέρηση, το υλικό το οποίο ανέβαινε ήταν πάρα πολύ σαφές και οι παρουσιάσεις ιδιαίτερα κατανοητές, πολλές φορές δε χρειαζόταν καν να την παρακολουθήσω την παρουσίαση δεύτερη φορά, για να καταλάβω κάτι, νομίζω ότι ήταν ένα εξαιρετικό πρόγραμμα, χωρίς προβλήματα.

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα;

- Με επηρέασε στο να βρίσκω περισσότερες λύσεις, περισσότερες πηγές, για να οργανώσω τη διδασκαλία μου. Πολλές φορές σε μια τάξη δεν έχουμε δυνατότητες για νέες τεχνολογίες. Άλλες φορές, όμως, τις έχουμε, οπότε μπορούμε αν γνωρίζουμε κάποια εργαλεία να υλοποιήσουμε κάποια σχέδια μαθημάτων, κάποια σενάρια διδασκαλίας με έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο, μπολιάζοντας τις νέες τεχνολογίες με τις παραδοσιακές τεχνολογίες. Επίσης, δεν ήξερα κάποια εργαλεία, καν την ύπαρξή τους. Μέσα από τα επιμορφωτικά αυτά προγράμματα μαθαίνω τη χρήση νέων εργαλείων, τα οποία είναι πολύ σημαντικά για τη δουλειά μου.

- Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του μαθήματος, τη συνεργατική εργασία που ετέθη… Συμμετείχατε ενεργά; Τι ακριβώς έγινε στην ομάδα σας;

- Στα συνεργατικά έγγραφα συμμετείχαμε δυο συνάδελφοι που συνεργαστήκαμε άψογα. Δεν υπήρχε κανένα απολύτως πρόβλημα. Στην ομαδοσυνεργατική την ευρύτερη που διοργανώθηκε από τους συντελεστές του προγράμματος, υπήρχαν αρκετά προβλήματα, τα οποία οφείλονται κατά βάση στον βεβαρυμμένο φόρτο εργασίας, στον φόρτο εργασίας που είχαμε να αντιμετωπίσουμε… ότι κάποιοι δεν έμπαιναν συχνά, ας πούμε, στην πλατφόρμα ή έπεσε η ομαδοσυνεργατική αυτή εργασία σε περίοδο διακοπών του Πάσχα, οπότε ήταν πολύ δύσκολο να συνεργαστούμε στον ίδιο χρόνο και να υλοποιήσουμε κάποιο σχέδιο… και δημιούργησε, δε σας κρύβω, κάποιες εντάσεις η όλη συνεργασία αυτή… ενώ αν ήταν οργανωμένη κάπως πιο κεντρικά, μπορεί αυτές οι εντάσεις να μην δημιουργούνταν.

- Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος, δηλαδή του TimeToast, του Mindomo, για τα οποία ήδη μιλήσατε έτσι κι αλλιώς, των Google Docs, του Padlet και του Storybird στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων και σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι είστε έτοιμος να τα εντάξετε στο μάθημά σας, αν και ήδη έχετε αναφέρει κάποια πράγματα;

- Ναι! Είμαι έτοιμος άμεσα να τα εντάξω, ήδη τα έχω εντάξει σε κάποια πράγματα που έκανα πριν κλείσει το σχολικό έτος αλλά και για αυτά που προετοιμάζω για την επόμενη χρονιά, νομίζω ότι είναι πολύ καλά εργαλεία αυτά, για να εξοικειώσω τους μαθητές μου με σύγχρονους γραμματισμούς, δηλαδή, εφόσον χρησιμοποιούν στην καθημερινότητά τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, το διαδίκτυο και διάφορα τέτοια εργαλεία, νομίζω ότι είναι πάρα πολύ εξοικειωμένοι οι μαθητές να χρησιμοποιήσουνε κι αυτά τα εργαλεία. Κι είναι πολύ σημαντικό να χρησιμοποιώ αυτά τα εργαλεία, όχι δασκαλοκεντρικά, όχι για να φτιάξω εγώ, για παράδειγμα, έναν εννοιολογικό χάρτη, που σας είπα και πριν ή ένα Padlet, έναν ψηφιακό πίνακα ανακοινώσεων, αλλά να βάλω τους μαθητές μου να το φτιάξουν αυτό, οργανώνοντας λίγο το υλικό τους και νομίζω ότι κι αυτό είναι και λίγο παιχνίδι, νομίζω ότι η εκπαίδευση έτσι αποκτά κι έναν παιγνιώδη χαρακτήρα, δεν είναι μόνο, δηλαδή, υποχρεωτικές γνώσεις που πρέπει κάποιος να αποκτήσει αλλά είναι και γνώσεις που μπορεί να τις βρει και στο διαδίκτυο, να τις αξιοποιήσει πολύ εύκολα, να συνεργαστεί με φίλους του εξ αποστάσεως, με εμένα, αν έχει κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα και να βελτιωθούν, έτσι, και οι σχέσεις μεταξύ μας.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο μάθημα και γενικότερα για τα ΑΗΜ; Δηλαδή, ποια σημεία θεωρείτε ότι μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις εκπαιδευτικές ανάγκες για επιμόρφωση και ενίσχυση;

- Μια πρώτη παρατήρηση που έχω να κάνω είναι ότι θα πρέπει συνεχώς, γιατί προκύπτουνε συνεχώς νέα εργαλεία, ανοικτά εργαλεία, οπότε χρειάζεται διαρκώς επιμόρφωση για αυτά τα εργαλεία, για να μπορούμε να τα χρησιμοποιούμε… το βασικό θέμα είναι θέμα εξάσκησης, δηλαδή θα πρέπει εμείς πρώτα από όλα, παρ' όλα αυτά που θα μας πουν οι επιμορφωτές να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα εργαλεία οι ίδιοι, ώστε να εξοικειωθούμε με αυτά, για να μπορέσουμε να τα εφαρμόσουμε πιο αποτελεσματικά στο μάθημα. Πιστεύω, όμως, ότι για να λειτουργήσουν αυτά τα εργαλεία στο σχολείο χρειάζονται συντονισμένες ενέργειες δράσης, μέσα από ενδοσχολική επιμόρφωση. Δηλαδή, ναι μεν, εγώ να εφαρμόσω ένα πρόγραμμα στην τάξη μου. Το θέμα είναι ότι οι άλλοι συνάδελφοι που διδάσκουν στο συγκεκριμένο τμήμα… θα εφαρμόσουνε τα εργαλεία αυτά; Γιατί είναι τελείως διαφορετικό πράγμα να τα εφαρμόζει ένας άνθρωπος και διαφορετικό να εφαρμόζονται οργανωμένα από μια ολόκληρη σχολική ομάδα. Οπότε, πιστεύω ότι βασική μου πρόταση είναι να οργανωθούν ενδοσχολικές επιμορφώσεις, δηλαδή να έρχεται ο επιμορφωτής ή να συνεργάζεται διαδικτυακά με όλους τους φιλολόγους, για παράδειγμα, της σχολικής μονάδας, ώστε να εξοικειώνονται με τα συγκεκριμένα εργαλεία και να τα εντάσσουν στην καθημερινότητά τους, στην καθημερινή διδασκαλία… αλλά να είναι μια συντονισμένη ενέργεια όλων των φιλολόγων της σχολικής μονάδας και όχι μεμονωμένων, όχι ενός, δύο φιλολόγων… γιατί νομίζω δεν θα έχει τόσο μεγάλο αποτέλεσμα.

- Ωραία… Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ, να είστε καλά… κι εγώ ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5 (Κ.Β.) – 06.06.2016

- Γεια σας κα. Κ.

- Γεια σας.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι δεν είχα.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή με τα εργαλεία που είχατε ως αντικείμενο

διδασκαλίας, την πλατφόρμα, τον χρόνο που είχατε να αφιερώσετε, αν καταλάβατε αμέσως τον τρόπο εργασίας.

- Μου πήρε λίγο χρόνο στην αρχή, μέχρι να εξοικειωθώ και με την πλατφόρμα, στη συνέχεια, όμως μου φάνηκε αρκετά… έτσι… εύκολο.

- Δεν αντιμετωπίσατε, δηλαδή, κάποιες δυσκολίες;

- Δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερες δυσκολίες, όχι.

- Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του προγράμματος που συμμετείχατε;

- Ήταν ο χρόνος και ο τόπος ελεύθερος, δηλαδή, μπορούσα να επιλέξω τον χρόνο και τον τόπο που εργαζόμουνα… Αυτό είναι το πρώτο και σημαντικό… το δεύτερο, ότι λύνονταν οι απορίες μου ανά πάσα στιγμή, ό,τι απορίες μου δημιουργούνταν μπορούσα να τις λύσω… μπορούσα να επιλέξω εγώ το αντικείμενο στο οποίο θα εφάρμοζα τις γνώσεις που μάθαινα, το οποίο, επίσης, είναι πολύ σημαντικό… είχα επαφή με συναδέλφους, φιλολόγους, νομίζω αυτά…

- Ποια θεωρείτε αδύνατα στοιχεία, αδυναμίες του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Νομίζω καμία. Δεν υπήρχε καμία αδυναμία… όχι… τίποτα.

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Τι πετύχατε, δηλαδή, εσείς ατομικά; Κι αν μπορείτε να δώσετε 1-2 παραδείγματα.

- Ναι… Να εξοικειωθώ με τα εργαλεία που διδάχτηκα… δεν ξέρω κάτι άλλο… τι πέτυχα! Εξοικείωση με τα εργαλεία και να τα εφαρμόσω και στην πράξη…

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με όποιες προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες είχατε;

- Το παραπάνω που πρόσφερε ήταν η άμεση συμμετοχή μου… βιωματική συμμετοχή μου σε αυτό… έμαθα καινούρια εργαλεία να χρησιμοποιώ, δεν τα γνώριζα αυτά… τα εφάρμοσα αμέσως στην πράξη… συνειδητοποίησα ότι δεν είναι τόσο δύσκολα τελικά, όσο φανταζόμουν… μπορούσα, δηλαδή, να τα καταφέρω… αυτά…

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα κι αν μπορείτε να δώσετε κάποιες λεπτομέρειες.

- Ως φιλόλογο! Αισθάνθηκα ότι μπορώ να κάνω και πράγματα, τα οποία πίστευα ότι δεν μπορούσα να κάνω, δηλαδή ότι όλα αυτά τα εργαλεία που διδάχτηκα, θεωρούσα ότι ήταν μάλλον προνόμιο κάποιων άλλων ειδικοτήτων αλλά τελικά συνειδητοποίησα ότι δεν είναι έτσι κι εμείς σαν φιλόλογοι μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε και να κάνουμε το μάθημά μας και πιο ενδιαφέρον και πιο ελκυστικό… αυτό.

- Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του μαθήματος, τη συνεργατική εργασία του τέλους. Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα και τη δική σας συμβολή στην ομαδική εργασία.

- Ναι. Συμμετείχα ενεργά στις ομαδικές εργασίες. Δεν εννοείτε την επικοινωνία;…

- Την τελευταία εργασία!

- Αααα! Την τελευταία τη συνεργατική! Ναι! Ήμασταν μια ομάδα έξι ατόμων και συνεργαστήκαμε πάρα πολύ καλά μεταξύ μας και στην επιλογή του θέματος και στη συνέχεια… στην εφαρμογή.

- Τι σας κινητοποίησε στη συμμετοχή σας και τι σας δυσκόλεψε, αν σας δυσκόλεψε; Και τι πιστεύετε ότι κερδίσατε από αυτή την εργασία, τη συνεργατική;

- Τι κέρδισα! Είχαμε μια πολύ καλή επικοινωνία… συνειδητοποίησα ότι μπορώ να συνεργάζομαι και με συναδέλφους και όχι μόνο ατομικά…

- Τι σας κινητοποίησε να συμμετέχετε στη συνεργατική σας και τι πιθανώς σας δυσκόλεψε στη συνεργασία αυτή;

- Με κινητοποίησε το γεγονός ότι οι άλλοι συνάδελφοι είχαν, επίσης, πολύ καλές ιδέες, μπορούσα να μάθω πράγματα, έμαθα. Δηλαδή, πάρα πολλά πράγματα από αυτή τη συνεργασία και τελικά το αποτέλεσμα ήταν πολύ καλύτερο από ότι αν την έκανα ατομικά… εγώ η ίδια, δηλαδή, χωρίς να συνεργαστώ… εεε… δεν ξέρω κάτι άλλο… τι κέρδισα άλλο.

- Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων που διδαχθήκατε στο μάθημα, δηλαδή το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, Padlet και Storybird στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Πρώτα από όλα αυτό και έπειτα, σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας;

- Είναι πολύ σημαντική η συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων, του TimeToast ιδιαίτερα για το μάθημα της Ιστορίας… νομίζω ότι είμαι έτοιμη να το εντάξω σε μάθημα Ιστορίας, βέβαια, το Mindomo, επίσης, εννοιολογικός χάρτης… το Google Doc είναι λίγο πιο δύσκολο, απαιτεί μεγαλύτερη ωριμότητα νομίζω από μέρους αυτών που το κάνουν… το Padlet είναι εξαιρετικό ειδικά για αφόρμηση στο μάθημα… το τελευταίο, το Storybird βρήκα μια αδυναμία, με την έννοια ότι δεν είχε αρκετές, μάλλον, εικόνες ή ότι δεν μπόρεσα εγώ να τις βρω όλες τις εικόνες… βρήκα, δηλαδή, ότι λίγο με περιόριζε… ίσως για μικρότερες ηλικίες… δεν ξέρω… για την Α΄ Γυμνασίου ενδεχομένως ναι… για το Δημοτικό και την Α΄ Γυμνασίου…

- Νοιώθετε ότι είστε έτοιμη να τα εντάξετε όλα αυτά…

- Νοιώθω ότι είμαι έτοιμη να τα εντάξω όλα στο μάθημά μου… βέβαια… ναι.

- Αυτό είναι σημαντικό.

- Ναι.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΑΗΜ; Ποια σημεία θεωρείτε ότι μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση;

- Για το συγκεκριμένο! Ποια πρόταση έχω!... εεε… θα μπορούσε να… η πρότασή μου θα είναι να επαναληφθεί κάποια στιγμή την επόμενη χρονιά ή τη μεθεπόμενη χρονιά… δε βρίσκω ότι υπάρχουνε σημεία για βελτίωση… ήταν ένα εξαιρετικό πρόγραμμα… Θα μπορούσε να υπάρχει ένα ΑΗΜ, ίσως περιορισμένου και στο σχολείο που εργάζομαι, δηλαδή θα μπορούσαμε να έχουμε μια πλατφόρμα επικοινωνίας οι φιλόλογοι του σχολείου… νομίζω ότι έχει καλύψει… καλύπτει πλήρως τις ανάγκες των εκπαιδευτικών το πρόγραμμα αυτό… δεν ξέρω τι περιθώρια υπάρχουνε να εμπλουτιστεί και με άλλα διαδικτυακά εργαλεία… σημαντικό είναι το αποθετήριο αυτό, δηλαδή να μπορούμε να έχουμε ένα χώρο που να καταθέτουμε τις εργασίες μας ή να βλέπουμε εργασίες συναδέλφων… νομίζω αυτά.

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πολύ.

- Ευχαριστώ κι εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6 (Β.Σ.) – 06.06.2016

- Γεια σας κα Β.

- Γεια σας.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι, ήταν η πρώτη φορά που ασχολήθηκα.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Σε σχέση με τις τεχνικές, τα εργαλεία που διδάχτηκαν, την πλατφόρμα, τον χρόνο που είχατε να διαθέσετε, αν καταλάβατε αμέσως τον τρόπο εργασίας.

- Παρόλο που αρχικά ανησυχούσα για το αν θα μπορέσω να ανταποκριθώ, δεν αντιμετώπισα καμία δυσκολία, σε κανένα τομέα του μαθήματος.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Πρώτον, το γεγονός ότι μπορούσα να ασχοληθώ όποτε εγώ μπορούσα… όποτε είχα χρόνο και δεύτερον ήταν εξαιρετικά κατατοπιστικές οι οδηγίες, τα μαθήματα, δεν υπήρχε καμία δυσκολία.

- Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, αδυναμίες του ΑΗΜ;

- Δεν εντόπισα αδυναμίες…

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Τι πετύχατε, δηλαδή, εσείς ατομικά κι αν μπορείτε να δώσετε 1-2 παραδείγματα.

- Ο βασικός στόχος που ικανοποιήθηκε ήταν ότι απέκτησα ουσιαστικές γνώσεις, έμαθα πράγματα που μπορώ να εφαρμόσω μέσα στην τάξη, όχι θεωρητικά αλλά πολύ συγκεκριμένα εργαλεία, όπως για παράδειγμα, … όλα τα εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε μπορούν να εφαρμοστούν μέσα στην τάξη.

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, όποιες είχατε;

- Οι προηγούμενες εμπειρίες έμεναν κυρίως στη θεωρία, ενώ τώρα μπήκαμε στην πράξη, μάθαμε κάτι ουσιαστικό και άμεσα εφαρμόσιμο.

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ;

- Διαπίστωσα πόσες δυνατότητες έχω, να κάνω το μάθημα πιο ενδιαφέρον, δεν το είχα αντιληφθεί αυτό μέχρι τώρα… εεε… θεωρώ ότι όλα τα εργαλεία που χρησιμοποιήσαμε μπορούν να κάνουν τους μαθητές να συμμετάσχουν πιο ενεργά, γενικά σε κάθε μάθημα.

- Σχετικά με τη συνεργατική εργασία του μαθήματος, συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και ποια ήταν η δική σας συμβολή.

- Θεωρώ ότι συμμετείχα, όπως τα περισσότερα μέλη της ομάδας μας, ανταλλάξαμε ιδέες, κάναμε προτάσεις, δημιουργήσαμε, θεωρώ, ένα σχετικά καλό αποτέλεσμα. Ήταν μια καλή συνεργασία.

- Τι σας κινητοποίησε σε αυτή τη συνεργασία και αντιστοίχως, τι σας δυσκόλεψε; Και τι κερδίσατε τελικά από αυτή τη συνεργασία;

- Το γεγονός ότι χτίζαμε σιγά σιγά ένα σχέδιο μαθήματος που δεν το είχαμε φανταστεί από την αρχή πώς θα εξελιχθεί, το ότι προσθέταμε ο ένας ιδέες πάνω στις ιδέες του άλλου… ήταν κάτι ενδιαφέρον. Δεν μας δυσκόλεψε κάτι ιδιαίτερα και κύλησε ομαλά… Και σίγουρα καταλάβαμε, πόσο … πόσο μπορούμε να συνεργαστούμε και τι καλό αποτέλεσμα μπορούμε να πετύχουμε…

- Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του ΑΗΜ, του TimeToast, του Mindomo, των Google Docs, του Padlet, του Storybird, στη διδασκαλία των

γλωσσικών μαθημάτων; Και σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι είστε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας;

- Τα περισσότερα από αυτά νομίζω ότι θα συμβάλουν θετικά στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων, σίγουρα σκοπεύω να εντάξω στο μάθημά μου το TimeToast, το Mindomo, ίσως λιγότερο τα υπόλοιπα, στη συνέχεια το Google Docs, εεε… το Storybird ίσως λιγότερο από τα υπόλοιπα, γιατί θεωρώ ότι είναι κάπως δύσχρηστο… εεε… νομίζω ότι μέσα από τις εργασίες που κάναμε πήρα ιδέες για το πώς μπορώ να τα εφαρμόσω.

- Νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας; Έχετε την αυτοπεποίθηση που χρειάζεται;

- Ναι. Θεωρώ, ναι. Ότι οι εργασίες που κάναμε μας κάνανε να νοιώθουμε… εμένα προσωπικά να νοιώθω ότι μπορώ να το εφαρμόσω και σε άλλα μαθήματα.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΑΗΜ; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση στο έργο τους;

- Για το συγκεκριμένο δεν έχω να προτείνω κάτι, γιατί ικανοποιήθηκα από όλες τις πλευρές… Θεωρώ ότι θα ήταν απαραίτητο να γίνουν άλλα τέτοιου είδους μαθήματα… είναι η ουσιαστικότερη μορφή επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, νομίζω ότι πρέπει ανά τακτά χρονικά διαστήματα να παρακολουθούμε… να έχουμε τη δυνατότητα να παρακολουθούμε τέτοιου είδους μαθήματα.

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πολύ.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7 (Β.Μ.) – 09.06.2016

- Γεια σας κα. Β.

- Χαίρετε.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι, ήταν η πρώτη φορά.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή, κάποιες τεχνικές λειτουργίες της πλατφόρμας, τα εργαλεία που διδάχτηκαν, αν είχατε έλλειψη χρόνου, αν κατανοήσατε αμέσως ή χρειάστηκε χρόνος τον τρόπο εργασίας…

- Από όλα αυτά θεωρώ ότι η έλλειψη χρόνου ήταν η σημαντικότερη… εεε… βέβαια αυτό ήτανε θέμα δικό μου αποκλειστικά… η κατανόηση του τρόπου εργασίας ήταν πάρα πολύ… εύκολη, δεν υπήρχε δηλαδή πρόβλημα… οι τεχνικές, τα εργαλεία μου ήταν γνωστά.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Περισσότερο θα έλεγα… εεε… τα μαθήματα τα οποία ήταν αναρτημένα…

- Τα βιντεομαθήματα;

- … τα βιντεομαθήματα και οι συζητήσεις που γίνονταν από κάποιους που είχαν πάρει σοβαρά τον ρόλο τους.

- Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, αδυναμίες του ΑΗΜ;

- Η έλλειψη από μέρους των συναδέλφων … ορισμένων εργαλείων θα ‘λεγα.

- Δηλαδή, τι ακριβώς εννοείτε;

- Δηλαδή, θεωρώ ότι στην αρχή ήταν πολύ κουραστική… κουραστικές… οι αλλεπάλληλες εισροές μηνυμάτων στο mail. Μέχρι να κατανοήσουν, δηλαδή, οι συνάδελφοι πού έπρεπε να εστιάσουν … τι έπρεπε να χρησιμοποιήσουν…

- Ωραία! Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά; Κι αν μπορείτε να μου δώσετε 1-2 παραδείγματα.

- Πέτυχα το γεγονός να μάθω πώς… πώς δουλεύει η ανοικτή πλατφόρμα… εεε… και ότι μπορείς να συζητήσεις με ένα συνάδελφο κάποια πράγματα, εεε… επειδή εμένα ήταν και περιορισμένος ο χρόνος μου, δεν είχα, δηλαδή, χρόνο πολύ να ασχοληθώ… δεν μπορώ να πω… να δώσω παραδείγματα…

- Μάλιστα! Ωραία! Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες; Και εκ του σύνεγγυς, όχι μόνο εξ αποστάσεως, αφού δεν είχατε.

- Η λειτουργικότητά του… το πώς λειτουργεί, το πώς… το πώς διαβάζεις μέσα από αυτό, το πώς γράφεις, γιατί αυτά… δηλαδή πώς ανακοινώνεις τις σκέψεις σου, αυτά ήταν για μένα άγνωστα…

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα;

- Εεε… Όπως προείπα δεν ήτανε … δεν ήταν ολοκληρωτική η συμμετοχή μου… παρ' όλα αυτά μου άρεσε, γιατί απέκτησα μία εμπειρία… εεε… που θα μπορούσα να την έχω με τους μαθητές μου. Βέβαια, ξέχασα να πω ότι σε τέτοια πλατφόρμα δουλεύω με μαθητές, όπως το edmodo, ας πούμε αλλά δεν ήταν… δεν είναι ακριβώς το ίδιο.

- Ωραία. Πάμε τώρα στο συνεργατικό μέρος του μαθήματος, τη συνεργατική εργασία των τελευταίων εβδομάδων Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε λίγο, τι έγινε στην ομάδα τη δική σας και ποια ήταν η συμβολή σας.

- Συμμετείχα μερικά! Παρ' όλα αυτά από τις… από την ανταλλαγή απόψεων με την ομάδα μου… εεε… κατάλαβα … κατανόησα τον τρόπο που κατανοεί η ομάδα το μάθημα, δηλαδή, είδα μια διαφορετική σκέψη από τις επιμορφούμενες… Πιθανότατα οφείλεται και στο γεγονός ότι αυτές για πρώτη φορά έκαναν τέτοιου είδους μάθημα… Εγώ ήμουνα γνώστης της… των… γενικά της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων… εεε… πάντως θεωρώ ότι επηρεαστήκαμε θετικά και οι μεν και οι δε.

- Τι σας κινητοποίησε περισσότερο σε αυτή τη συμμετοχή ή τι σας δυσκόλεψε να συμμετέχετε περισσότερο;

- Εεε… στη συμμετοχή… με κινητοποίησε γενικά αυτό το καινούριο που δεν είναι… ήταν και Πανεπιστημιακή πλατφόρμα δεν ήταν μία οποιαδήποτε πλατφόρμα… εεε… με δυσκόλεψε το δικό μου ωράριο βασικά, που δεν μπορούσα να το οργανώσω καλύτερα, ώστε να συμμετέχω πιο ενεργά.

- Μάλιστα. Είπατε ότι γνωρίζατε εκ των προτέρων τα εργαλεία, ως επιμορφώτρια. Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή τους, των διαδικτυακών εργαλείων, εννοώ, του TimeToast, του Mindomo, των Google Docs, του Padlet, του Storybird, στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων;

- Θεωρώ ότι είναι αξιόλογη… είναι αξιόλογα αυτά τα εργαλεία, εγώ τα γνώριζα, για τους συναδέλφους που δεν τα γνώριζαν, θεωρώ ότι τους έδωσε ένα εφαλτήριο, για να τα χρησιμοποιήσουν στην τάξη τους… και θεωρώ ότι είναι πιο γόνιμη η διδασκαλία χρησιμοποιώντας αυτά τα εργαλεία.

- Ωραία! Και τέλος ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΜΑΗΜ; Ποια σημεία μπορούν, δηλαδή, να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση-ενίσχυση στο έργο τους;

- Εεε… εγώ πιστεύω ότι αυτά θα πρέπει να γίνονται σαν να είμαστε σε τάξη, δηλαδή αυτοί που δεν ξέρουν καθόλου να είναι σε ένα άλλο επίπεδο και αυτοί που ξέρουν κάτι παραπάνω να ασχοληθούν με κάτι πιο συγκεκριμένο, δηλαδή, άνθρωποι σαν κι εμένα, που έχουν γνώσεις ας μην ασχολούνται καλύτερα με διαδικτυακά εργαλεία που είναι… που τα ξέρουν… ας μείνουν σε άλλα κομμάτια, παραδείγματος χάρη στη χρήση… στη χρήση της ανοικτής ηλεκτρονικής πλατφόρμας… Εμένα με ενδιέφερε πάρα πολύ αυτό, με ενδιαφέρει, δηλαδή, το πώς στήνεται, το αν … πώς χρησιμοποιείται … δηλαδή… επειδή δεν … Είπα ότι χρησιμοποιώ το edmodo αλλά όχι τέτοιου είδους… θα ήθελα να γνωρίζω πώς μπορώ αυτό να το χρησιμοποιήσω καλύτερα… εκεί οι γνώσεις μου είναι λιγοστές…

- Γενικότερα για τις ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Οι… Οι εκπαιδευτικοί, νομίζω, ωφελούνται… Βέβαια, θα… νομίζω ότι και η άμεση επαφή με τον εκπαιδευτή θα βοηθούσε τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι δεν γνωρίζουν καλά…

- Με τηλεδιασκέψεις ή με παρουσία;

- Ναι… με παρουσία… ναι, ναι…

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ σας ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8 (Ρ.Α.) – 09.06.2016

- Γεια σας κα. Ρ.

- Σας ευχαριστώ πολύ κ. Κούκη.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Είχα την εμπειρία στο πλαίσιο του Μεταπτυχιακού Προγράμματος που παρακολουθούσα πέρσι στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στην Κόρινθο… Η πλατφόρμα στο πλαίσιο του μαθήματος του κ. Τζιμογιάννη ήταν μια πλατφόρμα όπου ανταλλάσσονταν απόψεις πάνω στα συγκεκριμένα διδακτικά ζητούμενα. Η συμμετοχή μου, όμως εκεί ήταν μάλλον… όχι μάλλον… ήταν απογοητευτική… δεν είχα καθόλου τον χρόνο, δεν είχα εξοικειωθεί με τη διαδικασία, αντιθέτως σε αυτήν εδώ μου ήταν όλα πολύ πιο εύκολα.

- Πολύ ωραία. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή τα εργαλεία που προτάθηκαν, η πλατφόρμα, ο χρόνος που είχατε να αφιερώσετε, καταλάβατε αμέσως τον τρόπο εργασίας της πλατφόρμας;

- Ήτανε πάρα πολύ σαφή τα ζητούμενα, ήταν πάρα πολύ ακριβείς και κατατοπιστικές οι οδηγίες που δίνονταν μέσω των βίντεο, υπήρχε η δική σας συνεχής ανατροφοδότηση και άμεση επίλυση των αποριών μας και των δυσκολιών μας, οπότε δε δυσκολεύτηκα, παρά το ότι δούλεψα με ένα λογισμικό… μάλλον … με τα Windows XP που είναι, έτσι, παλιάς τεχνολογίας. Ωστόσο και τα XP κατάφεραν εν τέλει να ανταποκριθούν και όσες φορές δυσκολεύτηκα, η δική σας ανταπόκριση ήταν άμεση.

- Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ;

- Εεε… Το επεσήμαναν και οι συνάδελφοι στην πλατφόρμα… το ότι μπορεί καθένας από εμάς να προσαρμόσει τον χρόνο μελέτης και εργασίας στο δικό του καθημερινό

πρόγραμμα. Εεε… Επίσης, ότι μπορείς να επανέλθεις πάνω σε σημεία στα οποία δυσκολεύεσαι και βέβαια δεν έχουμε την απώλεια χρόνου που θα είχαμε σε ένα ομαδικό σεμινάριο, όπου δια ζώσης όλοι θα συζητούσαμε για τις δυσκολίες μας και λοιπά και πολλές φορές έχουμε διαπιστώσει ότι επειδή είμαστε και ομιλητικός λαός έχουμε σημαντική απώλεια χρόνου, χωρίς κάτι να κερδίζουμε. Θεωρώ, δηλαδή, ότι εδώ, μέσω των βίντεο, μπορέσαμε κι εμείς οι ίδιοι να εστιάσουμε στο ζητούμενο, ότι ο στόχος ήταν να μάθουμε το συγκεκριμένο εργαλείο, να δουλέψουμε με το εργαλείο αυτό και να παράγουμε ένα αποτέλεσμα. Δηλαδή… δεν… Κι εμείς απαλλαγήκαμε από την πρόκληση να ξεφύγουμε από αυτό. Αυτό εμένα με βοήθησε πάρα πολύ, να εστιάσω, δηλαδή.

- Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, ποιες ήταν οι αδυναμίες του ΑΗΜ;

- Εφόσον αποδέχεσαι τη συνθήκη αυτή, σαν έναν από τους πολλούς τρόπους που έχεις ο ίδιος στην πορεία σου, για να μαθαίνεις πράγματα, δεν εντόπισα κάτι που μου έλειπε. Δηλαδή… δεν ξέρω αν έγινα σαφής!

- Εννοείτε το πλαίσιο της εξ αποστάσεως...

- Ωραία. Εφόσον αποδέχεσαι να μπεις σε αυτή τη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και δεν προσπαθείς να προβάλεις σε αυτήν άλλες εμπειρίες και μετά να γίνει κάτι μεικτό, μόνο και μόνο γιατί σε ξενίζει το καινούριο, εγώ το βίωσα σαν ολοκληρωμένη εμπειρία, δε μου άφησε, δηλαδή, κάποιο κενό.

- Ωραία!

- Αλλά φυσικά είναι εμπειρία η οποία λειτούργει παραπληρωματικά προς όλες τις μορφές μάθησης, έτσι;

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Τι πετύχατε εσείς ατομικά μέσα από αυτό; Κι αν μπορείτε να δώσετε 1-2 παραδείγματα.

- Το πρώτο και βασικό είναι ότι ξεπέρασα τους φόβους μου για το αν μπορώ να ανταποκριθώ άμεσα σε ένα καινούριο εργαλείο… Ήτανε, όπως είπα και πριν, κατατοπιστικά τα βίντεο και οι… πώς να το πω; Τα βήματα τα οποία έπρεπε να ακολουθήσουμε ήταν σαφή… Έτσι μπόρεσα, χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες τεχνικές, να τα χρησιμοποιήσω και να εστιάσω στο περιεχόμενο που θα επέλεγα να δώσω, ας πούμε, στους μαθητές μου, παρά στο ίδιο το εργαλείο. Ήταν η πρώτη φορά που πραγματικά έμαθα πράγματα που έχουν σχέση με τα λογισμικά, με τις τεχνολογίες, χωρίς να νοιώσω ότι έχω τεχνικά εμπόδια να υπερπηδήσω, για να μπορέσω μετά να εστιάσω στο ζητούμενο… και για αυτό και το ευχαριστήθηκα.

- Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες; Ακόμη και εκ του σύνεγγυς εμπειρίες επιμορφωτικές.

- Εεε… Επανέρχομαι… τη σαφήνεια των ζητούμενων, την εστίαση, χωρίς την απώλεια χρόνου, όταν έπρεπε κανείς να εξοικειωθεί με το εργαλείο κι επίσης, την… μια πλατφόρμα η οποία εν τέλει δεν ήταν καθόλου απρόσωπη, αφού ήμασταν όλοι με το όνομά μας εκεί… ορισμένα ονόματα ήταν σε όλους μας πάνω κάτω γνωστά από την προηγούμενη… από την εμπειρία μας στα σχολεία… έτσι; Από ανθρώπους που γνώριζα που ήμασταν σε άλλα σεμινάρια μαζί. Αυτό, λοιπόν… δεν… βοηθούσε να μη νοιώθει κανείς ότι βρίσκεται σε κάτι απρόσωπο και ανώνυμο και επίσης, ήταν αρκετά δυναμική η συμμετοχή των συναδέλφων… και αυτό σου επέτρεπε, πέρα από το ίδιο το εργαλείο, να αισθάνεσαι ότι όλο αυτό το υλικό παράγεται στο πλαίσιο μιας κοινότητας, μπορεί να διαμοιραστεί, όπως είπαμε και μέσα στην ίδια την πλατφόρμα και αυτό δεν δημιουργούσε την αίσθηση ότι υπάρχει ένα σοβαρό έλλειμμα, είτε στο επίπεδο το γνωστικό είτε στο επίπεδο το επικοινωνιακό.

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα;

- Νομίζω ότι με συνάντησε το σεμινάριο αυτό σε μια φάση που καταλάβαινα ότι πριν πάρω σύνταξη θα πρέπει να… να κινηθώ λίγο πιο γρήγορα σε ό,τι αφορά τη χρήση των τεχνολογιών… Ήταν μια χρονιά που χρησιμοποίησα… σχεδόν… μάλλον χρησιμοποιούσα σε καθημερινή βάση τον διαδραστικό πίνακα, έτσι, ώστε να είμαστε συνδεδεμένοι μέσα στην τάξη με το διαδίκτυο και τις δυνατότητες που μας προσφέρει αυτό είτε κατόπιν προγραμματισμού είτε αυθόρμητα με βάση τις ανάγκες και τη δυναμική του εκάστοτε μαθήματος. Η εξοικείωση, λοιπόν, με αυτά τα εργαλεία έρχεται να εξισορροπήσει για εμένα προσωπικά αυτό που είπα πριν, δηλαδή, το πολύ ανοικτό με κάτι που μπορεί να γίνει πιο στοχευμένο και να αξιοποιηθούν εργαλεία που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κυρίως από τα παιδιά, δηλαδή πιστεύω ότι την επόμενη χρονιά τα παιδιά θα είναι αυτά που θα μπορούν να παράγουν έργο με τα εργαλεία αυτά.

- Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του μαθήματος, συμμετείχατε ενεργά; Δηλαδή την εργασία των τελευταίων εβδομάδων που έπρεπε να κάνετε ως ομάδα. Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και τη δική σας συμβολή.

- Ήτανε πρόταση δική μου το σενάριο αυτό για τις… για την εκδρομή στο Θησείο και θα μπορούσε να αποτελέσει μοντέλο για μια οποιαδήποτε εκδρομή που πραγματοποιούν τα σχολεία. Το είχα δουλέψει πριν από χρόνια διατμηματικά, με τη συμμετοχή του δεκαπενταμελούς, όπως ακριβώς το περιγράφω και στην πλατφόρμα και είχα δει ότι είχε δουλέψει. Δηλαδή τα πενήντα λεπτά από τις τρεις διαθέσιμες ώρες μπορούν να αξιοποιηθούν από τα παιδιά σε μεικτές ομάδες, ανεξάρτητα από την τάξη και το τμήμα τους με συνοδεία καθηγητή με τη δραστηριοποίηση θαρραλέων παιδιών από το δεκαπενταμελές, με υλικό το οποίο θα έχει προετοιμαστεί, ώστε να αξιοποιούν τα ενδιαφέροντα που έχει μια περιοχή. Η ιδέα αυτή άρεσε στις συναδέλφους και το δουλεύαμε με πάρα πολύ κέφι, δηλαδή, πώς να το πώς… ήτανε γειωμένο, δεν ήτανε κάτι πολύ απαιτητικό και δεν θα μπορούσε να έχει… γίνει αυτό, αν δεν ήτανε ομαδικά οργανωμένο, δηλαδή η περιοχή του Θησείου προσφέρει … δέκα διαφορετικές δυνατότητες. Αν ήταν να αναλάβουν έξι ή πέντε διαφορετικοί συνάδελφοι να τους οργανώσουν τις διαδρομές… δεν μπορεί να γίνει αυτό… Δεν ξέρω αν το … τα μπέρδεψα λιγάκι…

- Όχι, μια χαρά…

- Κι επίσης, η συγκεκριμένη ιδέα μπορεί να εφαρμοστεί και στην ηλεκτρονική της εκδοχή, εφόσον τα παιδιά σήμερα πάντοτε έχουν ένα καλό κινητό μαζί τους. Και επίσης, το ιδανικό δεν είναι να δώσουμε εμείς οι ίδιες έτοιμο το υλικό αυτό, έτσι, όπως οργανώσαμε τις διαδρομές, το λέμε και στην πρότασή μας, θα μπορούσαν τα παιδιά κάθε φορά που γίνεται αυτή η εκδρομή να οργανώνουνε μόνα τους αυτές στις διαδρομές στο Mindomo και από εκεί κι έπειτα να ακολουθούν οι ομάδες τα βήματα αυτά για τα πενήντα προσδιορισμένα υλικά που προτείναμε.

- Ωραία! Τι σας κινητοποίησε περισσότερο να συμμετέχετε σε αυτή την εργασία ή τι σας δυσκόλεψε;

- Στη συγκεκριμένη τίποτα!

- Δεν σας δυσκόλεψε;

- Όχι καθόλου. Και ήτανε και μια… το ότι πάρα πολλά πράγματα και ειδικά οι εκδρομές είναι ένα κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας, που συνήθως με… μας φεύγει από τον έλεγχο. Ακόμη και οι πενθήμερες εκδρομές ξέρουμε πολλές φορές ότι είναι περισσότερο μια εξόρμηση για εκτόνωση και κατανάλωση θα έλεγα, έτσι; προκατασκευασμένων

προϊόντων, που δε συνδυάζονται πολλές φορές με την αντίληψη που έχουμε μέσα στα σχολεία, οπότε αυτό θεωρώ ότι είναι μια γειωμένη και εφικτή πρόταση που αν εμπλακούν τα παιδιά, πράγματι μπορεί να λειτουργεί και μακροπρόθεσμα να αλλάξει και τη νοοτροπία που βλέπουμε τις… τους σχολικούς περιπάτους ή και τις σχολικές εκδρομές… γιατί κάτι ανάλογο θα μπορούσε να εφαρμοστεί και σε μια πενθήμερη εκδρομή, δηλαδή τα ίδια τα παιδιά να έχουν οργανώσει εκπαιδευτικούς περιπάτους ή διαδρομές, στους χώρους ή τις πόλεις που επισκέπτονται.

- Ωραία! Ποια η γνώμη σας, τώρα, για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος, του TimeToast, του Mindomo, των Google Docs, του Padlet, του Storybird στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Και σε ποιο βαθμό είστε έτοιμη να τα χρησιμοποιήσετε στο μάθημά σας;

- Αισθάνομαι έτοιμη να χρησιμοποιήσω όλα τα εργαλεία. Το είπα και πριν ότι έγινε πάρα πολύ καλή δουλειά. Το Storybird δεν με κέρδισε ιδιαίτερα αλλά νομίζω ότι αυτό το βλέπω από τη δική μου τη σκοπιά ως εκπαιδευτικός, γιατί καθένας από εμάς έχει και κάποιες συγκεκριμένες προσδοκίες για το τι θα βγει. Τα παιδιά, όμως, πιστεύω ότι μέσα στο Storybird θα ένοιωθαν και το εικαστικό ύφος και την ποικιλία των εικόνων κατάλληλα για να εκφραστούν. Δηλαδή, ενώ είναι περιοριστικό για τον εκπαιδευτικό, νομίζω ότι για τα παιδιά θα ήταν επαρκές, ειδικά του Γυμνασίου, για το Λύκειο όχι. Όλα τα υπόλοιπα εργαλεία είναι… θα μπορούσαν να είναι αποτελεσματικά και για μένα ήταν ιδιαίτερη έκπληξη τα Google Docs τα οποία δεν είχα χρησιμοποιήσει ποτέ αλλά στη συνέχεια τα χρησιμοποίησα και με συναδέλφους και με φίλες που έπρεπε να γίνει διόρθωση και είδα ότι είναι πραγματικά ένα εργαλείο που… ναι… συνεργατικό και όχι απρόσωπο, όπως νομίζουμε, δηλαδή δεν είναι ανάγκη να είμαστε δίπλα δίπλα, αφού σου δίνει τη δυνατότητα να επικοινωνείς…

- Ναι! Πάμε τώρα στο ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΜΑΗΜ; Ποια σημεία θεωρείτε ότι μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση στο έργο τους;

- Λοιπόν… δεν θα γενικεύσω, γιατί δεν έχω προλάβει να σκεφτώ πάνω σε αυτό και γιατί βίωσα όλη αυτή την εμπειρία ως μια πλήρη εμπειρία. Εκείνο που ίσως θα είχα προνοήσει να κάνω και το λέω τώρα που ήδη δημιουργήσατε και το αποθετήριο… θα μπορούσε από την αρχή να υπάρχει ένα νήμα στο οποίο να μπαίνουν οι εργασίες. Ή, ας πούμε, στο TimeToast, όταν το κάναμε. Θα μπορούσαν να υπάρχουν δύο ή τρία νήματα, Γυμνάσιο, Λύκειο κι από εκεί και πέρα οι αναρτήσεις μας να είναι οργανωμένες από την αρχή, ώστε να μην είναι χαμένα και διασπαρμένα τα links μέσα σε όλα αυτά τα νήματα. Δεν ξέρω αν θα μείωνε τον αυθορμητισμό μας, ενδεχομένως, ναι. Αν, όμως, υπήρχε μια υπόδειξη που έλεγε ότι … αφού ολοκληρώσετε ανεβάστε το αντίστοιχο url και στο σημείο που εσείς νομίζετε ότι προσφέρεται… Ιστορία Γυμνασίου… Ιστορία Λυκείου και λοιπά, θα είχε υπάρξει … θα είχε προϋπάρξει μια οργάνωση, μια τακτοποίηση αυτού του υλικού και ένα άτυπο, ας το πούμε, αποθετήριο, που θα μπορούσε κανείς πολύ πιο εύκολα μετά να ανατρέξει και να αναζητήσει πράγματα.

- Κάτι άλλο;

- Κάτι άλλο, όχι. Ειλικρινά, όχι κάτι άλλο.

- Ωραία! Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9 (Π.Σ.) – 13.06.2016

- Γεια σας κ. Π.

- Γεια σας.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Ναι. Προηγούμενη εμπειρία είχα με μάθημα ηλεκτρονικό… και από το Πανεπιστήμιο, γιατί σπούδασα στο Ανοικτό Πανεπιστήμιο στην Κύπρο και στο Ανοικτό Ελληνικό Πανεπιστήμιο και είχα ασχοληθεί με πλατφόρμες moodle, επίσης ήμουνα και βαθμολογητής στο moodle, στο πρόγραμμα αυτό που είχανε κάνει τα σχολεία μεταξύ τους και επίσης ήμουνα… είχα παρακολουθήσει και το πρόγραμμα του moodle και βαθμολογητής και ως μαθητής…

- Άρα είχατε μεγάλη εμπειρία σε MOOC.

- Ναι.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή, όσον αφορά τις τεχνικές, τα εργαλεία, την πλατφόρμα, τον χρόνο που είχατε να διαθέσετε, αν καταλάβατε αμέσως ή χρειάστηκε χρόνος να καταλάβετε τον τρόπο εργασίας…

- Ναι. Μπορώ να πω ότι… καμία δυσκολία δεν είχα… το μόνο πρόβλημα που ήταν από την πλατφόρμα ήταν λίγο η ύλη και η εύρεση… και η εύρεση της ύλης. Όσον αφορά τα στάδια, ήταν κατατοπιστικά όλα… ήταν κατατοπιστικά όλα… δεν είχα…

- Ωραία! Η εύρεση της ύλης, δηλαδή; Δεν ήταν ευδιάκριτο από την αρχή το που πρέπει να πάει κανείς για να δει το καινούριο… για να δει την καινούρια εβδομάδα;

- Την καινούρια εβδομάδα… ναι… ναι… Κατά τα άλλα το υλικό ήταν πολύ αξιόλογο… πάρα πολύ καλό… έγινε πάρα πολύ καλή δουλειά…

- Ωραία. Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ;

- Τα δυνατά του σημεία ήτανε η οργάνωση, όσον αφορά την εβδομάδα, κάθε εβδομάδα, η αναλυτική παρουσίαση των μαθημάτων και ο οδηγός, ουσιαστικά το εγχειρίδιο, πώς θα μπορέσουμε να εφαρμόσουμε τα προγράμματα αυτά … εεε… Επίσης, νομίζω ήτανε πολύ καλό… εεε… πολύ καλό ήτανε… ακόμη και τα εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν, δηλαδή, εννοιολογικός χάρτης, Mindomo, όλα αυτά, Google docs, ήταν πολύ υποστηρικτικά… ήταν ουσιαστικά τα κυριότερα εργαλεία που χρησιμοποιεί ένας φιλόλογος στα μαθήματά του…

- Ωραία!

- Τα οποία μπορεί στην πράξη να τα χρησιμοποιήσει…

- Ωραία! Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, ποιες ήταν οι αδυναμίες, δηλαδή του ΑΗΜ;

- Αδυναμίες, όπως είχα πει… όπως είπα… ήταν λίγο η εύρεση, η εξεύρεση της ύλης… εεε… λίγο ο χρόνος, ο χρόνος, που ήτανε μια βδομάδα, όσο να κάνουμε τις εργασίες, θα μπορούσε λίγο να είναι παραπάνω, ο διαθέσιμος χρόνος. Τουλάχιστον για κάποιους οι οποίοι δεν έχουνε εξοικειωθεί…

- Πόσο παραπάνω εννοείτε; Δηλαδή δέκα μέρες … δεκαπέντε; Πόσο έπρεπε να είναι;

- Ναι… δέκα … δεκαπέντε μέρες, τουλάχιστον. Δηλαδή συνάντησα και φιλολόγους άλλους συναδέλφους οι οποίοι μου λένε «δεν πρόκειται… δεν μπορώ να το κάνω» δεν είχαν εμπιστοσύνη και στις δυνάμεις τους… γιατί μου λέγανε ότι αυτό ανταποκρίνεται σε άτομα τα οποία έχουν κάνει ΤΠΕ 2…

- Βέβαια αυτό, όπως διαπιστώσατε δεν είναι πέρα για πέρα αλήθεια… δηλαδή, νομίζω ότι ανταποκριθήκανε και άτομα χωρίς καν να έχουν περάσει την επιμόρφωση, ούτε την Α΄ ούτε τη Β΄.

- Σωστά!... Και το πολύ καλό, βέβαια, αυτό που έγινε ήταν η πολύ μεγάλη συμμετοχή… η μεγάλη συμμετοχή… Άλλο πάλι, ένα, έτσι, ας πούμε, ένα παράπονο, που άκουσα ήταν ότι ήθελαν πολλοί να γράφει ώρες πάνω… το σεμινάριο… να μην έχει ορισμό τη χρονική διάρκεια, να έχει και ώρες…

- Αααα… η Βεβαίωση λέμε τώρα!

- Η Βεβαίωση… αφού θα την αξιοποιήσουνε μετά σε διάφορα… προγράμματα.

- Ωραία! Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά;

- Εεε… Βελτίωσα πάρα πολύ με την προσέγγιση του μαθήματος των Αρχαίων, μέσω της χρήσης της τεχνολογίας…

- Κάποιο συγκεκριμένο παράδειγμα; Δηλαδή;

- Ήταν υποστηρικτικά… και το Google Drive, τα Google Docs… όλα αυτά ήταν πολύ υποστηρικτικά στο έργο μου…

- Ωραία! Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες;

- Βελτίωσε… ουσιαστικά την εμπειρία μου… μες τα προγράμματα τα οποία ήξερα και παρουσιάστηκαν και νέα προγράμματα.

- Σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες είχε κάτι παραπάνω να σας δώσει ή ήτανε κάτι αντίστοιχο; Αυτό ρωτάω.

- Ναι… ναι… είχε παραπάνω… είχε κάτι παραπάνω να μου δώσει… Νέα, ας πούμε, λειτουργικά προγράμματα, τα οποία μπορώ να χρησιμοποιήσω στην τάξη.

- Ωραία! Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ;

- Με επηρέασε πάρα πολύ… βασικά με βοήθησε να ανοιχτώ περισσότερο… να μάθω καινούρια πράγματα, όσον αφορά τη χρήση των ΤΠΕ και να μπορέσω να τα εφαρμόσω μες στην τάξη.

- Ωραία! Σχετικά με το συνεργατικό μέρος του ΑΗΜ: Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε με την ομάδα σας και τη δική σας συμβολή. Η συνεργατική εργασία, δηλαδή, του τέλους.

- Ναι. Τη συνεργατική εργασία, δυστυχώς, δεν μπορέσαμε να την κάνουμε, να ασχοληθούμε συνεργατικά, γιατί εεε… δεν είχα τον χρόνο… δεν είχα τον απαραίτητο χρόνο, για να μπορέσω να κάνω συνεργατική, ήταν, όμως πολύ ωφέλιμη. Αναπτύχθηκε, βέβαια, στην πλατφόρμα πολλή συμμετοχικότητα, όπως είδαμε άνοιξε κι ένα ακόμη παράθυρο, για επιπλέον … για feedback και οτιδήποτε άλλο… και είναι πάρα πολύ καλό αυτό…

- Ωραία. Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων που διδαχθήκατε τώρα στο ΑΗΜ, το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, το Padlet, το Storybird όσον αφορά τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Από τη μία αυτό και από την άλλη αν νοιώθετε έτοιμος να τα χρησιμοποιήσετε στο μάθημά σας;

- Ναι… είναι πάρα πολύ σημαντικά, είναι χρήσιμα εργαλεία και αυτό ουσιαστικά δίνει και την ώθηση στον εκπαιδευτικό να κάνει καλύτερα τη δουλειά του αλλά και στους μαθητές να παρακολουθήσουν το μάθημα, να μη το θεωρήσουν ανιαρό και να

συμμετέχουν κι αυτοί ενεργά… Αυτά τα εργαλεία, ουσιαστικά, προωθούν τη διαδραστικότητα…

- Νοιώθετε έτοιμος να τα χρησιμοποιήσετε στην πράξη;

- Βέβαια! Βέβαια!

- Ποιες είναι, τέλος, οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα μαθήματα αυτού του τύπου, τα διαδικτυακά; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση;

- Είναι πάρα πολύ χρήσιμο… τέτοια ανοικτά μαθήματα… Προτείνω να ξεκινήσει και νέο πρόγραμμα, από τη νέα περίοδο και να πάρει και περισσότερο χρονικό διάστημα… Βοηθάει πάρα πολύ τους εκπαιδευτικούς αυτό… ακόμα και να δημιουργηθεί κι ένα σεμινάριο ακόμα και από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου από το Τμήμα και επίσης και η δυνατότητα, γιατί όχι, και κάποιου μαθήματος ή Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, όσον αφορά τη χρήση των ΤΠΕ στη Φιλολογία…

- … στα φιλολογικά…

- Ναι … είναι κάτι το οποίο είναι χρήσιμο… νομίζω δεν υπάρχει…

- Όχι δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο, νομίζω κι εγώ.

- Δεν υπάρχει αντίστοιχο, ΤΠΕ και φιλολογικά…

- Κάποια άλλη πρόταση για το πώς θα μπορούσε να γίνει καλύτερο αυτό το μάθημα;

- Νομίζω, όχι. Όχι. Ήταν μια χαρά … Ήταν μια χαρά όλα.

- Ωραία! Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10 (Φ.Γ.) – 14.06.2016

- Γεια σας κα. Φ.

- Γεια σας.

- Θα ήθελα να σας ρωτήσω… Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι, όχι. Αυτό ήταν το πρώτο ΑΗΜ που παρακολούθησα.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή, σας δυσκόλεψαν κάποιες τεχνικές, τα εργαλεία, η πλατφόρμα, ο χρόνος που είχατε δεν ήταν αρκετός, δεν κατανοήσατε αμέσως τον τρόπο εργασίας; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε;

- Εεε… Ναι… Δεν αντιμετώπισα κάποιες ιδιαίτερες δυσκολίες. Θεωρώ ότι ο χρόνος που είχαμε για να εκπονήσουμε τις εργασίες ήταν επαρκής, η πλατφόρμα ήταν αρκετά εύχρηστη… δεν ψαχνόμουν, να σας το πω έτσι απλά μέσα στην πλατφόρμα… ήταν … η δομή της ήταν καλά στημένη… δεν μπορώ να πω ότι αντιμετώπισα κάποιες δυσκολίες. Ήταν όλα εξαιρετικά.

- Μάλιστα. Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Για μένα και για το πρόγραμμά μου … ήταν ότι δεν απαιτούσε φυσική παρουσία, γιατί σε μία καθημερινότητα αρκετά δύσκολη… είναι κάπως έτσι … εξουθενωτικό να χωρέσεις μια εργασία ή να παρακολουθήσεις κάποια μαθήματα, οπότε, εγώ θεωρώ πολύ θετικό αυτό, ότι ήταν ασύγχρονη εκπαίδευση, μπορούσα να παρακολουθήσω το μάθημα σε δικό

μου χρόνο, όποτε ήθελα εγώ, να το προσαρμόσω, δηλαδή, στο πρόγραμμά μου… υπήρχε αυτή η ευελιξία… και να κατορθώσω να το φέρω εις πέρας τελικά, γιατί στην αρχή είχα κάποιες αμφιβολίες για το αν θα τα κατάφερνα, οι οποίες μετά τις πρώτες δύο βδομάδες, δηλαδή, διαλύθηκαν, αφού είδα τη σύνθεση του προγράμματος και τον τρόπο με τον οποίο είναι δομημένο, ναι μετά πίστεψα ότι… εντάξει, θα τα καταφέρω…

- Ωραία! Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, ποιες είναι οι αδυναμίες του μαθήματος;

- Μμμ… Αδυναμίες… Αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σκεφτώ κάποια αδυναμία… Ίσως ότι κατορθώσαμε και είδαμε περιορισμένα διαδικτυακά εργαλεία, δηλαδή θα μπορούσαμε να δούμε περισσότερα, μια ευρύτερη γκάμα εργαλείων… αλλά από την άλλη ήταν τόσο περιορισμένος ο χρόνος που ίσως είναι προτιμότερο να δούμε δύο, τρία ενδεικτικά και να μπορέσουμε να τα εφαρμόσουμε στην πράξη, παρά να χαθούμε, οπότε σε αυτό το ερώτημα, βάλτε ότι όχι δεν βρίσκω κάποια αδυναμία, για το συγκεκριμένο, έτσι, διαδικτυακό μάθημα.

- Ωραία! Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά μέσα από αυτό το πρόγραμμα επιμόρφωσης;

- Πέτυχα να γνωρίσω διαδικτυακά εργαλεία, τα οποία αγνοούσα… και να τα εφαρμόσω στην πράξη, όταν χρειαστεί, επομένως να κάνω το μάθημά μου καλύτερο και να εξελιχθώ ως εκπαιδευτικός. Από την αλλά να γνωρίσω καλύτερα, να εμβαθύνω, δηλαδή, στη γνώση κάποιων διαδικτυακών εργαλείων που ήδη γνώριζα αλλά ενδεχομένως δεν ήξερα κάποιες περαιτέρω λειτουργίες τους, να αλληλεπιδράσω με άλλους συναδέλφους, που δεν γνώριζα, ιδίως με την ομαδοσυνεργατική εργασία… εεε… να μετρήσω τις δυνάμεις μου και να πω ότι ίσως να ενισχύσω και την αυτοπεποίθησή μου… είδα, δηλαδή, ότι ναι… μπορώ να καταφέρω να κάνω κάτι παραπάνω από την παραδοσιακή δασκαλοκεντρική διδασκαλία.

- Ωραία! Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες; Ακόμη και αυτές που γίνονται από κοντά, για παράδειγμα.

- Ναι, ομολογώ ότι σε σχέση με τις δια ζώσης δεν έπαιρνα πρωτοβουλίες τόσες, δηλαδή, να εκφράσω ανοικτά την άποψή μου, τη θέση μου ή το πώς εκτιμώ την προσφερόμενη ύλη, την επιμόρφωση, δηλαδή … ήταν αρκετά… οι προηγούμενες, δηλαδή, επιμορφωτικές εμπειρίες ήταν αρκετά αόριστες… Ναι μεν αντλούσα πληροφορίες από αυτές, ενημερωνόμουνα αλλά πολύ δύσκολα τις εφάρμοζα τελικά στην πράξη… τις είχα υπό μορφή σημειώσεων αλλά δεν… σε επίπεδο πρακτικών ήταν απομονωμένες, καταλαβαίνετε τι εννοώ, δεν τις εφάρμοζα στην πράξη, με δυο λόγια.

- Άρα το πάρα πάνω στοιχείο εδώ ποιο ήταν, θεωρείτε; Το παραπάνω στοιχείο που σας προσέφερε το συγκεκριμένο ανοικτό μάθημα. Ότι ήταν πιο συγκεκριμένο, για παράδειγμα;

- Ναι, ναι, οπωσδήποτε. Ήταν πιο συγκεκριμένο, ήταν στοχευμένη η διδακτέα ύλη, ζητούντα συγκεκριμένα πράγματα, σε συγκεκριμένο χρόνο και ζητούνταν με τις εργασίες απόδειξη ότι είχαμε εμπεδώσει αυτό που διδάχτηκε… ναι… νομίζω ότι μπορεί πάρα πολύ εύκολα να εφαρμοστεί στην πράξη αυτό που μάθαμε.

- Ωραία. Σχετικά, τώρα με το συνεργατικό μέρος του μαθήματος που αναφέρατε πριν λίγο, τη συνεργατική εργασία, δηλαδή. Συμμετείχατε ενεργά; Για περιγράψτε τι κάνατε με την ομάδα σας και ποια ήταν η δική σας συμβολή.

- Ναι… Μπορώ να πω ότι συμμετείχα πολύ ενεργά… Εντάξει στην αρχή πολύ διστακτική… γιατί στην αρχή με αιφνιδίασε κι εμένα η ομαδοσυνεργατική… αλλά αφού τελικά δημιουργήθηκαν οι ομάδες, έγινε καταμερισμός εργασίας… Θα θέλατε να πω ακριβώς με τι ασχολήθηκε η ομάδα μου;

- Συνοπτικά, συνοπτικά…

- Εεε… Σε γενικές γραμμές, αφού αποφασίσαμε με το τι θέλουμε να ασχοληθούμε, πάλι ομαδοσυνεργατικά, δηλαδή, εκφράσαμε την άποψή μας, το κάθε μέλος εξέφρασε την άποψή του, μέσω της πλατφόρμας… υπήρξε, δηλαδή, ελάχιστη επικοινωνία μέσω τηλεφώνων κ.τ.λ. … εεε… κάναμε καταμερισμό εργασίας, δηλαδή με το τι ήθελε ο καθένας να ασχοληθεί … κι από εκεί και πέρα χρησιμοποιώντας κάποια εργαλεία που ήδη μας είχατε δείξει εσείς, όπως λόγου χάρη τα Google Docs, προσθέσαμε ο καθένας το δικό του κομμάτι κι από εκεί και πέρα στο κομμάτι που πρόσθετε ο καθένας, ερχόταν ένα άλλο μέλος και προσθαφαιρούσε πράγματα, μιλούσε, εξέφραζε την άποψή του για το τι αλλαγές έπρεπε να γίνουν κι έτσι σιγά σιγά χτίσαμε το βασικό σχέδιο της εργασίας.

- Ωραία!

- Ανατρέξαμε και στο διαδίκτυο, βέβαια, για να αλιεύσουμε πληροφορίες κι εκεί, δηλαδή, είχαμε και αυτή τη βοήθεια και χρησιμοποιήσαμε, βεβαίως, και τα εργαλεία του μαθήματος… από το διαδικτυακό αυτό μάθημα.

- Τι σας κινητοποίησε στη συμμετοχή σας σε αυτή την εργασία και τι σας δυσκόλεψε;

- Εεε… Με κινητοποίησε ... το ότι … αφού γνώρισα τα άτομα … διαδικτυακά, έτσι; … τα άτομα με τα οποία, τους συναδέλφους με τους οποίους συνεργάστηκα … και είδα ότι θα ευδοκιμήσει η συνεργασία μας … νομίζω αυτό κυρίως… δηλαδή, ότι… η ομάδα! Η ομάδα! Πιστεύω κι ότι με δυσκόλεψε το ότι έπρεπε να προσαρμοστώ … αυτό, δηλαδή, που συνήθως με δυσκολεύει γενικά σε μια ομαδοσυνεργατική εργασία, το ότι πρέπει να προσαρμοστείς στα προγράμματα άλλων να είσαι, δηλαδή, πιο ευέλικτος σε σχέση με κάτι που θα έκανες μόνος σου αλλά αυτό που σας λέω τώρα δεν αφορά το συγκεκριμένο… αντικείμενο… είναι κάτι που κατ' εμέ ισχύει γενικά… αυτό θα έλεγα ως δυσκολία.

- Ωραία. Ποια η γνώμη σας, τώρα, για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος, δηλαδή το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, το Padlet, το Storybird στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Τι πιστεύετε για αυτά; Ταιριάζουν; Μπορούν να αξιοποιηθούν στα γλωσσικά μαθήματα;

- Ναι! Οπωσδήποτε, οπωσδήποτε! Ιδίως η χρονογραμμή, στο μάθημα της Ιστορίας, τα Google Docs για ομαδοσυνεργατικές εργασίες, για ομαδοσυνεργατική διδασκαλία… νομίζω ότι όλα… όλα… ο εννοιολογικός χάρτης για κάποια κομμάτια θεωρίας, να καταλάβουν τα παιδιά καλύτερα τη θεωρία… δεν βρίσκω ότι κάποιο δεν θα ταίριαζε και ιδίως στα γλωσσικά μαθήματα… νομίζω δηλαδή ότι θα τα χρησιμοποιήσω όλα.

- Ωραία! Σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας; Δηλαδή, έχετε τώρα την αυτοπεποίθηση που χρειάζεται, για να τα χρησιμοποιήσετε μετά από το πρόγραμμα;

- Ναι! Ναι! Σε πολύ μεγάλο βαθμό.

- Ωραία. Τέλος, ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα μαθήματα αυτού του είδους, τα εξ αποστάσεως, εννοώ, μαζικά μαθήματα; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση στο έργο τους;

- Προτάσεις! Για το συγκεκριμένο… Ίσως αυτό που σας είπα αρχικά, δηλαδή… να υπήρχε μια ευελιξία με περισσότερα διαδικτυακά εργαλεία από τα οποία… να υπήρχαν ένα, δύο βασικά, πάνω στα οποία θα ζητούνταν οι εργασίες και μετά να γίνει η γνωριμία περισσότερων του ενός. Το Timetoast, για παράδειγμα, δυστυχώς, ενώ είναι εξαιρετικό εργαλείο, πέρα από δύο χρονογραμμές, τρεις νομίζω… δεν μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε. Αν είχαμε, δηλαδή, εμείς να επιλέξουμε ανάμεσα σε περισσότερα, να μπορούσαμε να διαλέξουμε αυτό που θα μας ταίριαζε. Αλλά, σας ξαναλέω… τώρα το αναφέρω αυτό, επειδή πραγματικά κάτι πρέπει να πω… δεν μπορώ να πω κάτι άλλο.

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ. Να είστε καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11 (Κ.Θ.) – 14.06.2016

- Καλησπέρα σας.

- Καλησπέρα σας.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή οι τεχνικές, τα εργαλεία, η πλατφόρμα, ο χρόνος που είχατε στη διάθεσή σας, ο τρόπος εργασίας που προτεινόταν, τα καταλάβατε άμεσα; Είχατε κάποια δυσκολία;

- Δεν είχα ιδιαίτερη δυσκολία, δεν μπορώ να πω ότι είχα ιδιαίτερη δυσκολία. Ο χρόνος, ίσως κάποιες φορές… ίσως ο χρόνος να αποτελούσε ένα θέμα αλλά… ίσως ήταν και καλό ότι υπήρχε dead line… και έπρεπε να παραδώσουμε την εργασία… λειτουργεί και ως έναυσμα, ας πούμε, για να παρακινηθείς νωρίτερα να δουλέψεις. Θεωρώ ότι η πλατφόρμα ήτανε εύκολη… χωρίς να έχω ιδιαίτερη γνώση, γιατί δεν έχω παρακολουθήσει Β΄ Επιπέδου, για παράδειγμα και νομίζω ότι με διευκόλυνε αρκετά… με διευκόλυνε ίσως και η συνεργασία, δηλαδή ότι υπήρχε μέσα ο διάλογος.

- Ωραία! Ποια θεωρείτε πως είναι τα δυνατά σημεία, θετικά σημεία του ΑΗΜ;

- Ότι είναι άτυπη… ασύγχρονη, τέλος πάντων, εκπαίδευση, που μπορώ εγώ να δουλέψω, όποια στιγμή θέλω… Πρώτα απ' όλα μου είχε αρκετό θεωρητικό υλικό. Θεωρώ ούτε πολύ λίγο ούτε πάρα πολύ … μπορώ να το κάνω όπου θέλω, όποτε θέλω… αυτό, ότι δεν υποχρεώνομαι, αυτή τη μεγάλη ελευθερία και ταυτοχρόνως παρέχοντάς μου αυτή τη θεωρητική υποδομή, ούτε πάρα πολλή, ούτε πολύ λίγη… εεε… αυτό. Δεν ξέρω αν… κι άλλα σίγουρα…

- Ναι. Εντάξει!

- Δε μου έρχονται αυτή τη στιγμή στο μυαλό… Θέλω να πω ότι ήτανε πάρα πολύ εποικοδομητικό, πάρα πολύ καλό… Μπορείς ταυτόχρονα να έχεις πάρα πολλές υποχρεώσεις και την ώρα που θέλεις να το διεκπεραιώσεις.

- Ωραία. Το βασικό σημείο είναι, δηλαδή, η ευκολία της πρόσβασης από το σπίτι, όποια ώρα ο καθένας επιθυμεί.

- Ναι!

- Ωραία! Ποια θεωρείτε, τώρα, αδύνατα σημεία, ποιες ήταν οι αδυναμίες του μαθήματος;

- Ίσως ότι μερικές φορές πρέπει να μιλήσεις οπωσδήποτε στο Forum… έπρεπε να μιλήσουμε οπωσδήποτε ή πολλές φορές θεωρούσα ότι μερικές φορές κάποιοι μιλούσαν για να μιλήσουν στο Forum… δε θα έλεγα με μια διάθεση κολακείας ή υποκρισίας, αλλά πάντως… φλυαρίας… έστω, μερικές φορές… αυτό προσωπικά με ενοχλεί.

- Ωραία. Κάποια άλλη αδυναμία δεν εντοπίσατε;

- Όχι! Μου άρεσε πάρα πολύ. Και ήταν μεγάλο πλεονέκτημα η δική σας ενθάρρυνση συνέχεια και η άμεση ανταπόκριση. Πολύ γρήγορα λύσατε ό,τι πρόβλημα είχαμε.

- Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο μάθημα; Τι πετύχατε εσείς ατομικά; Κάποιοι στόχοι που είχατε μπαίνοντας στο μάθημα και τελειώνοντας νοιώθετε ότι έχουν ικανοποιηθεί;

- Ναι. Θεωρώ ότι έχω πετύχει ακριβώς, ίσως και παραπάνω από αυτά που πίστευα… προσδοκούσα, δηλαδή, αυτή την ανανέωση και τον εμπλουτισμό των δεξιοτήτων μου και νομίζω ότι το κατάφερα και ίσως κατάφερα και μια παραπάνω αυτοπεποίθηση. Γιατί δεν είμαι έτσι πάντα πολύ θετική. Είμαι ίσως, μερικές φορές λίγο φιλύποπτη με κάποια έτσι καινούρια… Παρ' όλα αυτά εδώ ήμουνα πάρα πολύ… επειδή κύλισε πάρα πολύ ωραία… θεωρώ… και σε συνεργασία… και η συνεργασία με την ομάδα πήγε πάρα πολύ καλά κι εγώ ταυτοχρόνως έμαθα κάποια καινούρια εργαλεία που θα με βοηθήσουν περισσότερο… Δηλαδή, θεωρώ ότι κάπως και έτσι διδακτικά βγήκα ενισχυμένη, πολύ ενισχυμένη… Το μεγάλο στοίχημα πλέον είναι προσωπικό… δεν έχει να κάνει με το… Είναι να το εφαρμόσω…

- Κατάλαβα! Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, ακόμα κι αυτές που είχατε από κοντά;

- Οι προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες δεν ήταν έτσι στοιχειοθετημένες σε μια βάση σταθερή και μόνιμη. Εγώ δουλεύω σε ιδιωτικό σχολείο χρόνια… υπήρχαν επιμορφώσεις στο σχολείο… μέσα από το σχολείο με συναδέλφους… δεν έχω παρακολουθήσει άλλες επιμορφώσεις σε αυτό… δεν θα έλεγα ότι έχω το απόλυτο μέτρο σύγκρισης, δεν μπορώ να πω… έτσι; Παρόλα αυτά νομίζω ότι ό,τι προσδοκούσα το βρήκα.

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα;

- Θετικά… θα έλεγα πολύ θετικά… προσπάθησα να εφαρμόσω κάποια από αυτά. Ήδη τα εφάρμοσα τις τελευταίες εβδομάδες, όμως, δυστυχώς, ο χρόνος νομίζω λίγο ακατάλληλος… Κατάλληλος από τη μία, με την έννοια ότι είχαμε απεγκλωβιστεί από τα διαγωνίσματα, όλα τα διορθώματα κ.τ.λ. … ήταν κατάλληλος από αυτή την άποψη… ακατάλληλος με την έννοια ότι δεν μας έμεινε χρόνος να τα εφαρμόσουμε, τελείωνε η σχολική χρονιά… εεε… ωστόσο, αυτά μπορούν να γίνουν από του χρόνου… Ήδη κάποια εφάρμοσα, δηλαδή τον εννοιολογικό χάρτη τον εφάρμοσα, τους τον έδειξα, με τις αφηγηματικές τεχνικές και ήταν πάρα πολύ ωραίος. Βέβαια, αυτό αγγίζει και τη δική μου προσδοκία, γιατί τον είχα πάρα πολύ άχτι… και έγινε πολύ ωραίο αυτό με τις αφηγηματικές τεχνικές… Επίσης ένα Padlet τους έδειξα και πάρα πολύ ενθουσιάστηκαν. Δεν μπορώ να πω, βέβαια… αν ήταν σε άλλο χρόνο θα ήταν καλύτερα.. σε άλλο χρόνο στην αρχή της χρονιάς ίσως να είχαν δουλέψει καλύτερα… γιατί εγώ, ξαναλέω, τα έδειξα σε τέτοιο τρόπο, ήθελα να τα δείξω σώνει και καλά, οπότε έχει να κάνει πιο πολύ με την… με τον δικό μου σχεδιασμό.

- Ωραία. Σχετικά με το συνεργατικό μέρος, τώρα, του μαθήματος, τη συνεργατική εργασία. Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και ποια η δική σας συμβολή. Για την εργασία του τέλους, που ήταν συνεργατική.

- Ναι. Ναι. Κάναμε θέμα πάνω στην Έκθεση. Κάναμε ένα θέμα σχετικό με τον φανατισμό. «Φανατισμός, οι διάφορες μορφές του». Ξέρετε! Περιγράψαμε αυτόν τον τρόπο με τον οποίο θα θέλαμε να χρησιμοποιήσουμε… ή ποιο εργαλείο πιστεύαμε ότι είναι το καταλληλότερο… εμείς επιλέξαμε το Google Έγγραφο. Εκεί εγώ εργάστηκα πάνω στην επιχειρηματολογία, γιατί αυτό θα ήταν το καταλληλότερο για συνεργατική εργασία των παιδιών… και μετά, από εκεί και πέρα ο καθένας δούλεψε πιο πολύ με μια συγκεκριμένη μορφή φανατισμού και με το εποπτικό… και με το υλικό που θα έδινε εκεί. Νομίζω ότι πήγε πάρα πολύ καλά, ότι συντονιστήκαμε πάρα πού καλά εμείς, η ομάδα μας και η αλήθεια είναι ότι εξεπλάγημεν θετικά όλοι, δεν το είχαμε ξανακάνει… και ναι… ναι… αυτό ειδικά

μας έδωσε… δηλαδή, επιβεβαιώσαμε στην ουσία και αυτό που υποστηρίξαμε… αυτό που υποστηρίξαμε θεωρητικά στην αρχή, ότι δηλαδή το Google Έγγραφο είναι ίσως η καλύτερη επιλογή, κατά τη γνώμη μας, για να συνεργαστούν τα παιδιά… ακολουθήθηκε και στην πράξη σε εμάς, γιατί αυτό ακριβώς χρησιμοποιήσαμε… ήτανε πολύ θετικό.

- Τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε σε αυτή τη συμμετοχή στη συνεργατική εργασία; Τι σας κινητοποίησε από τη μια και τι σας δυσκόλεψε από την άλλη;

- Σίγουρα ο στόχος, δηλαδή, να τελειώσει κι αυτή η εργασία, αφού ήδη οδεύαμε προς το τέλος της εργασίας όλης, σίγουρα μας δυσκόλεψε λίγο το ότι ήταν εκεί λίγο οι διακοπές, λίγο πως κάποιος έπρεπε να παίξει κάπως, άτυπα, τον ρόλο του συντονιστή, να μας συντονίσει όλους εκεί, λίγο αυτό, μέχρι να πάρουμε όλοι μπροστά. Αυτό! Δε νομίζω ότι είχαμε ιδιαίτερες δυσκολίες.

- Ωραία. Ποια είναι, τώρα, η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος, δηλαδή το TimeToast, το Mindomo, Google Docs, Padlet και Storybird, στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Τι πιστεύετε για αυτά; Ήταν εύστοχη επιλογή; Θα σας βοηθήσουνε;

- Ναι. Τα Google Έγγραφα θεωρώ ένα πάρα πολύ… έτσι επαναστατικό εργαλείο… μου αρέσει πάρα πολύ… είναι κοντά στη φύση των παιδιών, κοντά στην επικοινωνία των παιδιών… μάλλον εμείς πάσχουμε, οι εκπαιδευτικοί… όχι όλοι… για τον εαυτό μου μιλάω… ας πούμε δεν έχω Facebook εγώ, για παράδειγμα, δεν χρησιμοποιώ Facebook … οπότε είμαι λίγο δύσκολη… σε αυτού του είδους την… Αυτό μάλλον πιο πολύ ανοίγει τους καθηγητές, παρά τους μαθητές, ωστόσο, όμως, μπαίνουμε μέσα στο δικό τους πεδίο, με την έννοια ότι χρησιμοποιούμε δικά τους εργαλεία… και αυτό ίσως το κάνει προσφορότερο για τη διδασκαλία. Το θεωρώ, λοιπόν, πολύ καλό εργαλείο. Μου άρεσε καταπληκτικά το Padlet. Μου άρεσε… καλά… ο εννοιολογικός χάρτης… τρελάθηκα… Δεν μου άρεσε αυτό το… Storybird… ή ίσως δεν ξέρω… γράφτηκε μέσα στο Forum από πολλούς συναδέλφους, που έχουν δίκιο, ότι ίσως προσφέρεται περισσότερο για παιδιά Δημοτικού…

- Και Α΄ Γυμνασίου, ναι…

- Και πρώτες Γυμνασιακές…

- Ναι… Ωραία! Σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας, μετά το μάθημα που κάναμε εμείς; Δηλαδή, είσαστε ικανοποιημένη, μπορείτε να τα εντάξετε;

- Να σας πω κάτι; Χρησιμοποιούσα, όμως! Δηλαδή, χρησιμοποιώ εργαλεία διαδικτυακά… Εντάξει, αυτά… Χρησιμοποιώ αρκετά χρόνια… δε μου είναι δύσκολο… Απλώς, όμως, αυτά είναι καινούρια εργαλεία που δεν τα είχα χρησιμοποιήσει… και δεν τα θεωρώ απλά τυπικά εντυπωσιακά… Ας πούμε τον εννοιολογικό χάρτη, σας λέω, μου άρεσε πάρα πολύ… και το Google Έγγραφο… δεν τα λέω υποκριτικά, γιατί θα το έλεγα… Τα θεωρώ ουσιαστικά αποτελεσματικά στη διαδικασία και στην Έκθεση… δηλαδή, έχω σκεφτεί ότι και υλικό της Έκθεσης θα μπορούσα να το φτιάξω με εννοιολογικό χάρτη. Θεωρώ, δηλαδή, ότι πραγματικά μπορούν να προσφέρουν ουσιαστικά. Απομένει στον καθένα από εμάς να τα αξιοποιήσει… όχι ως πανάκεια… να τα εντάξει στο δικό του… Ίσως εδώ να προσθέσω κάτι… ίσως… μια αδυναμία, ίσως λέω, δεν ξέρω, μπορεί να είναι ίσως η θεωρητική… στο σεμινάριο αυτό, όλο, η θεωρητική θεμελίωση των εργαλείων, ίσως εκεί πέρα θα μπορούσαμε να ξοδέψουμε περισσότερο χρόνο… ίσως είναι δουλειά άλλου σεμιναρίου, δεν ξέρω… πιο πολύ, δηλαδή, θέλω να πω, ότι εστίασε στο τεχνικό μέρος.

- Ωραία. Ποιες είναι, τώρα, οι προτάσεις που θα είχατε να κάνετε για το συγκριμένο μάθημα και γενικότερα για αυτού του τύπου τα μαθήματα, τα ΜΑΗΜ; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση; Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;

- Σίγουρα επιλογή εργαλείων ουσιαστικών, όπως σας λέω, ας πούμε, αυτό… Αυτό μπορεί να το δείξει η εμπειρία, όμως, έτσι; Των προσφορότερων, ίσως εργαλείων… Νομίζω ότι το θεωρητικό πλαίσιο ήταν τόσο, όσο έπρεπε… η προσέγγιση, δεν ξέρω, η ανάλυση… αλλά αυτό είναι ίσως θέμα σπουδών, μεταπτυχιακών σπουδών δεν είναι θέμα του σεμιναρίου, πόσα να κάνει ένα σεμινάριο… εεε… δεν ξέρω τι άλλο να σκεφτώ…

- Σας έχει καλύψει, δηλαδή, ως έχει και δε χρειάζεται κάποια βελτίωση… αυτό μας ενδιαφέρει εμάς… τι μπορεί να γίνει…

- Χωρίς να έχω διάθεση κολακείας, σας λέω πραγματικά τη γνώμη μου και μάλιστα ήμουν και λίγο δύσπιστη στην αρχή, όπως και όλοι. Θεωρώ, όμως, ότι πραγματικά μέσα σε αυτό το χρόνο, που δεν ήταν ούτε λίγος ούτε πολύς κάλυψε ό,τι μπορεί να καλύψει μια επιμόρφωση του είδους. Ή ίσως κι αυτό που ειπώθηκε και μέσα… και μια κοντινή επαφή, ναι… έτσι, δια ζώσης, δηλαδή, να διευκολύνει και την επικοινωνία μεταξύ των ομάδων, περισσότερο, μερικές φορές και μεταξύ των επιμορφωτών, ίσως αυτό… δεν ξέρω…

- Ωραία. Εμάς μας ενδιαφέρουν οι προτάσεις, αυτό θέλουμε να ακούσουμε.

- Δεν ξέρω… τι άλλο!

- Ωραία! Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 12 (Μ.Η.) – 14.06.2016

- Καλησπέρα σας κ. Μ.

- Γεια σας.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Με ανοικτό όχι. Με ηλεκτρονικό μάθημα, ναι.

- Δηλαδή; Για δώστε μου κάποιες λεπτομέρειες.

- Έχω τελειώσει Ισπανική Φιλολογία στο ΕΑΠ, επομένως, υπήρχε αυτή η επαφή.

- Ωραία! Σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση εννοείτε…

- Σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ναι.

- Ωραία. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Και γίνομαι πιο σαφής: τα εργαλεία, την πλατφόρμα, τον χρόνο που είχατε να διαθέσετε, ο τρόπος εργασίας σας ήταν κατανοητός από την αρχή; Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε;

- Νομίζω ότι δεν μου ήταν δύσκολο. Και επειδή ακριβώς ήταν και καινούριο… οποιαδήποτε… όποιο πρόβλημα ή κάτι που μπορεί να με δυσανασχετούσε λιγάκι ή να με πίεζε, το απέβαλα από την όρεξη που είχα για να προχωρήσω. Η πλατφόρμα με βοήθησε πάρα πολύ, δηλαδή, ήταν πολύ εύκολο, έχω μια εξοικείωση πιστεύω με το διαδίκτυο, όχι δεν υπήρχε κάτι. Κι ο χρόνος δεν ήταν απαιτητικός, δηλαδή δεν μου πήρε πολύ χρόνο, γιατί έχω μάθει να λειτουργώ σε τέτοιους ρυθμούς.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε δυνατά σημεία, θετικά σημεία του ΑΗΜ;

- Στο συγκεκριμένο! Νομίζω ότι αυτό που με εντυπωσίασε ήταν η άμεση απάντηση και επίλυση των αποριών. Δηλαδή, έβλεπα μια απορία από συναδέλφους διατυπωμένη στις 10 ας πούμε και στις 10 και τέταρτο μπορεί να υπήρχε η απάντηση ήδη. Ή ότι ο ένας βοηθούσε τον άλλον. Αυτό μου άρεσε πάρα πολύ. Δηλαδή, δεν… Από την αρχή φάνηκε,

δεν ήταν ο καθένας για τον εαυτό του, όλοι μαζί, καταλάβαινες ότι υπήρχε κατανόηση ότι πρέπει όλοι να δουλέψουμε, για να βγει ένα αποτέλεσμα, μετρήσιμο.

- Ωραία. Κάποιο άλλο θετικό σημείο;

- Νομίζω ότι αυτό είναι το βασικότερο. Σαφώς και έμαθα πολλά καινούρια πράγματα… Ήμουνα πολύ παραδοσιακός, ακόμα και στα ηλεκτρονικά μέσα, τα οποία ομολογώ ότι δεν μου έκαναν πλέον, τα είχα βαρεθεί και ήταν τετριμμένα, τα power point, τα videos κ.τ.λ. Αυτά ήτανε πρωτόγνωρα και πρόλαβα και κάπως να τα εφαρμόσω στη λήξη της χρονιάς ή προϊδέασα τέλος πάντων για το τι θα γίνει του χρόνου.

- Πολύ ωραία. Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία, αδυναμίες του μαθήματος;

- Αδυναμίες! Νομίζω ότι από αυτά που έχω ήδη πει, δεν προκύπτει κάτι… και το λέω με κάθε ειλικρίνεια.

- Ωραία. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα; Τι πετύχατε, δηλαδή, εσείς ατομικά από τη συμμετοχή σας σε αυτό το μάθημα;

- Εεε… Νομίζω ότι κατάφερα να … να μάθω κάποια καινούρια εργαλεία, να τα ενσωματώσω, να τα αξιοποιήσω, όχι όλα ενδεχομένως και ότι μπόρεσα να έρθω σε επαφή με συναδέλφους που έχουν περισσότερη πείρα και είναι πιο πολύ με τα αντικείμενα … ας πούμε κάποια αντικείμενα από τα φιλολογικά μαθήματα εγώ δεν τα κάνω, λόγω του ότι έχουμε ιεραρχία στο σχολείο που δουλεύω εδώ και χρόνια και είδα μια άλλη προσέγγιση και ομολογώ ότι κάποια μου φαίνονταν και βαρετά και τώρα τα είδα με άλλο μάτι.

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες;

- Εξοικείωση με καινούρια… με ένα καινούριο μοντέλο διδασκαλία, που θεωρώ ότι πλέον είναι μονόδρομος.

- Ωραία. Κάτι άλλο; Όχι! Έτσι; Μόνο αυτό;

- Ναι.

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ;

- Μου έδωσε περισσότερη σιγουριά, ενισχύθηκε μέσα μου η πεποίθηση ότι τα φιλολογικά μαθήματα δεν είναι… μάλλον μπορούν να γίνουν πολύ πιο ζωντανά και πολύ πιο ενδιαφέροντα και όχι αυτό το παλαιολιθικό που για κάποιους μπορεί να σημαίνει… και πιστεύω ότι αυτό θα με βοηθήσει και ως επαγγελματία, στη δουλειά μου απάνω, δηλαδή να καταφέρω και τους μαθητές να τους κάνω να τα δουν τα πράγματα λίγο πιο όμορφα, πιο θετικά.

- Ωραία. Πάμε τώρα στο συνεργατικό μέρος του μαθήματος, τη συνεργατική εργασία. Συμμετείχατε ενεργά; Μπορείτε να περιγράψτε τι κάνατε με την ομάδα σας και ποια η δική σας συμβολή.

- Ναι. Η ομάδα μου… ήτανε λίγο ατυχής η στιγμή… ξεκινήσαμε τέσσερα, πέντε άτομα… δεν εμφανίστηκαν… Μόνος μου με μία συνάδελφο δούλεψα… δουλέψαμε σύντομα σχετικά… αλλά θέλω να πιστεύω υπήρχε ίση κατανομή και πολύ αρμονική.

- Τι σας κινητοποίησε στη συμμετοχή σας σε αυτή την εργασία και τι σας δυσκόλεψε;

- Στην εργασία, εννοείτε;

- Τη συνεργατική, ναι, που κάνατε με τη συνάδελφο, που μόλις πριν μου είπατε.

- Τι με κινητοποίησε; Νομίζω ήτανε μέρος του μαθήματος.

- Ναι… Εσάς, όμως, τι σας κινητοποίησε να συμμετέχετε, όσο συμμετείχατε; Αυτό εννοώ. Και τι σας δυσκόλεψε σε όλο αυτό το πλαίσιο;

- Ναι. Εμένα με ενδιαφέρει ούτως ή άλλως η συνεργασία, δηλαδή, νομίζω ότι μου ταιριάζει περισσότερο και μέσα από αυτό μπορώ να βγάλω και πτυχές του εαυτού μου, που τις έχω κρυμμένες. Με ενδιαφέρει πολύ η συνεργασία. Και στο σχολείο και γενικότερα.

- Τι σας δυσκόλεψε;

- Ίσως το γεγονός ότι δεν μπορούσαμε να βρεθούμε… δια ζώσης. Εγώ μένω στο Άργος, η κοπέλα έμενε στην Αθήνα… έτσι που θα το ήθελα κιόλας… αλλά εντάξει. Θα το κάνουμε στο μέλλον, το έχουμε πει.

- Ωραία! Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή των διαδικτυακών εργαλείων, που διδαχθήκατε στο μάθημα, στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Δηλαδή το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, το Padlet και το Storybird; Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή τους στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων;

- Νομίζω ότι… ιδιαίτερα το… εμένα πιο πολύ μου ταιριάζει… μου ταιριάζει… μου είναι πιο ελκυστικό το TimeToast και τα Google Docs… αλλά και το Padlet. Με τα άλλα δύο μπορώ να πω ότι δεν… δεν ξέρω πώς να τα ενσωματώσω… ίσως το Storybird σε πολύ συγκεκριμένα μαθήματα… αλλά τα τρία από τα πέντε είναι πάρα πολύ εύχρηστα.

- Ωραία. Σε ποιο βαθμό αισθάνεστε έτοιμος να τα εντάξετε στο μάθημά σας;

- Νομίζω είμαι απόλυτα έτοιμος.

- Ωραία! Ποιες είναι, τώρα, οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα μαθήματα τέτοιου τύπου; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση; Τι μπορεί να βελτιωθεί, δηλαδή, για να γίνουν καλύτερα αυτά τα μαθήματα, και το συγκεκριμένο και επόμενα;

- Από τη στιγμή που δεν εντόπισα κάποιες δυσκολίες και αρνητικές πλευρές, δεν ξέρω κατά πόσο μπορώ να απαντήσω σε αυτή την ερώτηση. Ενδεχομένως, να ήτανε μικρότερος ο αριθμός των συμμετεχόντων, που θα σήμαινε αυτόματα και μικρότερος χρόνος και ίσως περισσότερη δουλειά! Πιο εξειδικευμένη;

- Κάτι άλλο; Κάποια άλλη πρόταση; Λιγότεροι συμμετέχοντες! Άλλο;

- Όχι, δεν βλέπω κάτι άλλο… ίσως σε ένα επόμενο να διαπιστώσω κάτι άλλο.

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ, που με καλέσατε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 13 (Σ.Σ.) – 14.06.2016

- Καλησπέρα σας.

- Καλησπέρα.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Ναι. Πέρσι είχα παρακολουθήσει από το Ανοικτό Πανεπιστήμιο του Πειραιά, το Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης του Πανεπιστημίου Πειραιά, τις Νέες τεχνολογίες στην Εκπαίδευση.

- Είναι κάποιο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα; Τι ακριβώς είναι αυτό;

- Όχι! Ήταν επιμορφωτική ενημέρωση εξ αποστάσεως, τρίμηνη.

- Ωραία. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Και γίνομαι πιο σαφής, η πλατφόρμα, τα εργαλεία, ο χρόνος που είχατε να διαθέσετε, ο τρόπος εργασίας, αν έγινε κατανοητός ή όχι εξ αρχής; Τι σας δυσκόλεψε;

- Από το συγκεκριμένο που παρακολούθησα πέρσι;

- Στο συγκεκριμένο, ναι. Στο μάθημα που παρακολουθήσατε τώρα, το δικό μας.

- Το δικό μας;

- Ναι. Ναι!

- Τι με δυσκόλεψε; Εεε… δεν μπορώ να πω ότι με δυσκόλεψε κάτι, ιδιαίτερα. Εύκολο το θεώρησα, πάρα πολύ… αρκετά εύκολο… κα στη χρήση του και στην πράξη…

- Η πλατφόρμα ήταν φιλική;

- Ήταν φιλική, ναι!

- Ο χρόνος που είχατε να διαθέσετε ήταν αρκετός; Δηλαδή, μήπως σας φάνηκε ότι ήταν πιεσμένο σε χρόνο, γιατί κάποιοι παραπονέθηκαν, ας πούμε ότι οι εφτά μέρες ήταν λίγο, κάποιοι άλλοι το θεώρησαν πολύ, για αυτό ρωτάω εγώ, για να μάθουμε πού βρισκόμαστε.

- Νομίζω ότι γενικά το διάστημα μιας εβδομάδας, δεν είναι… είναι αρκετό… αρκεί να ξέρεις να διαχειρίζεσαι σωστά τον χρόνο σου… εγώ γενικά έχω κάποια θέματα με τη διαχείριση του χρόνου μου… τα αφήνω όλα τελευταία στιγμή… αλλά δε νομίζω ότι ήταν το διάστημα μικρό, των εφτά ημερών που μας είχατε δώσει για την κάθε εργασία. Απλώς, θεωρώ ότι κάποιες εργασίες συνέπεσαν εκεί μέσα στο Πάσχα, που ήμασταν όλοι λίγο εκτός προγράμματος τέλος πάντων και τύχαιναν και διάφορα απρόοπτα. Μόνο αυτό θα έλεγα.

- Ποια θεωρείτε, τώρα, θετικά, δυνατά σημεία του μαθήματος που συμμετείχατε;

- Πρώτα από όλα θεωρώ πολύ σημαντικό το γεγονός ότι ήταν… απευθυνόταν μόνο σε φιλολογικά μαθήματα, γιατί το πρόγραμμα που είχα παρακολουθήσει πέρσι ήταν… απευθυνόταν σε όλες τις ειδικότητες… Το γεγονός ότι απευθυνόταν σε φιλολόγους, στα γλωσσικά μαθήματα και ότι ήταν αρκετά πρακτικό και όχι θεωρητικό, αυτό ήταν το πιο θετικό πιστεύω του προγράμματος. Τα πέντε εργαλεία που μάθαμε, νομίζω ότι αξιοποιούνται πάρα πολύ σωστά στην πράξη και εύκολα για τους μαθητές, είναι και εύχρηστα, δηλαδή, και από τους μαθητές και από εμάς. Και νομίζω ότι είναι και πολύ ελκυστικά.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε, τώρα, αδύνατα σημεία, αδυναμίες του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Αδυναμίες… Εεε… Δεν μπορώ να πω ότι υπάρχουν αδυναμίες στα εργαλεία ούτε στην… ούτε όπως ήτανε φτιαγμένη η πλατφόρμα… ούτε από τα εργαλεία… Οι δυσκολίες είναι μέσα στην τάξη πιστεύω… να εφαρμοστούν αυτά μέσα στην τάξη, λόγω της έλλειψης υλικοτεχνικής υποδομής και των γνωστών προβλημάτων που υπάρχουν στα σχολεία… Δεν… Όσον αφορά το πρόγραμμα νομίζω ότι δε βρήκα κάποιο αρνητικό και αυτό το απάντησα και στο ερωτηματολόγιο… Είμαι πολύ θετική, δηλαδή, ως προς την οργάνωση όλου του προγράμματος.

- Ωραία. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά από τη συμμετοχή αυτή;

- Εγώ, θεωρώ, ότι με αυτό τον τρόπο μπόρεσα… θα προσπαθήσω έτσι να αποδράσω από το παραδοσιακό μοντέλο διδασκαλίας, μου δίνει τη δυνατότητα να ανανεώσω τη διδασκαλία μου. Ήδη, δηλαδή, παρότι δεν πρόλαβα να το εφαρμόσω πάρα πολύ στην

πράξη όλο αυτό, νοιώθω πάρα πολύ έντονα την ανάγκη να ξεκινήσω του χρόνου με περισσότερη όρεξη, να σχεδιάσω καινούρια μαθήματα, καινούριους τρόπους να σκεφτώ και να δημιουργήσω μαζί με τους μαθητές νέα σχέδια διδασκαλίας που θα είναι πιο ελκυστικά και για τους ίδιους… έτσι, να βγουν και τα παιδιά έτσι σε πιο διαδραστικό ρόλο… και πιο… να αποβάλουν τον παθητικό ρόλο, τέλος πάντων, του μαθητή και να γίνουν πιο ενεργητικά στη μάθηση… Αυτό με ενεργοποίησε περισσότερο και αυτό θεωρώ το πιο σημαντικό.

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, ακόμη κι αυτές που είχατε από κοντά, εκ του σύνεγγυς, δηλαδή, εμπειρίες επιμορφωτικές; Τι παραπάνω σας προσέφερε αυτό το μάθημα;

- Ναι. Πρώτα από όλα ήτανε πάρα πολύ οργανωμένο… δεν άφηνε καμία ασάφεια… στην πράξη τα βιντεομαθήματα ήτανε κατατοπιστικότατα… δεν δυσκολεύτηκα κάπου, μια, δυο φορές τα έβλεπα και μπορούσα να εφαρμόσω στην πράξη τις εργασίες. Δεύτερον, επικεντρώνονταν, όπως σας είπα και πριν, στα φιλολογικά μαθήματα και μάλιστα σε ένα πρακτικό επίπεδο και όχι θεωρητικό και επίσης θεωρώ ότι το γεγονός ότι είναι και εύχρηστα, αυτό θα βοηθήσει και πάρα πολύ και τους μαθητές στο να τα χρησιμοποιήσουν. Οι επιμορφωτές κι εσείς και όλοι οι υπεύθυνοι του προγράμματος λειτουργήσατε άμεσα, μας βοηθήσατε πάρα πολύ σε όλο αυτό το πρόγραμμα… και μας λύσατε απορίες και ήσασταν πάντα εκεί.

- Ωραία. Λοιπόν… Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ;

- Επειδή κάνει κάποιες διακοπές, επαναλαμβάνετε την ερώτηση;

- Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα, το ΑΗΜ;

- Ναι. Με επηρέασε πάρα πολύ θετικά. Σας είπα και πριν ότι έχω πολύ περισσότερη όρεξη για του χρόνου, για να ξεκινήσω με όρεξη και να ανανεώσω έτσι τη διδασκαλία μου, γιατί ξέρετε ότι εγώ, γενικότερα, έχω μικρή εμπειρία διδακτική, ουσιαστικά είμαι οκτώ χρόνια στην εκπαίδευση αλλά τα έξι διδάσκω, γιατί τα δύο ήμουνα και έγκυος και είχα άδεια. Μικρή εκπαιδευτική εμπειρία, παρ’ όλα αυτά από την αρχή, κάθε χρόνο, βαριέμαι να κάνω όλα τα ίδια και τα ίδια και θέλω να βρίσκω πράγματα να με ανανεώνουν και πιστεύω ότι και οι μαθητές χρειάζονται κάτι τέτοιο.

- Προφανώς. Ωραία. Πάμε, τώρα, στο συνεργατικό μέρος, τη συνεργατική εργασία. Συμμετείχατε ενεργά;

- Όχι! Δυστυχώς, όχι.

- Υπήρχε κάποιος λόγος, όχι προσωπικός; Εννοώ, γιατί δεν μπορέσατε να συμμετέχετε, λόγω χρόνου;

- Να σας πω, ναι. Η ομάδα που δημιουργήθηκε ήτανε φιλόλογοι, οι οποίες ήμασταν όλες από την Καλαμάτα. Έτυχε, γνωριζόμασταν και … φτιάξαμε αυτή την ομάδα. Τέλος πάντων, όταν ξεκίνησε η διαδικασία του να επιλέξουμε θέμα, είχαμε συζητήσει για το Γυμνάσιο, να κάναμε κάτι για το Γυμνάσιο. Οι περισσότερες διδάσκαμε στο Γυμνάσιο, οπότε είχαμε φτάσει σε αυτό το σημείο, ώστε να συζητήσουμε και να επιλέξουμε θέμα που να έχει θέμα με τη λογοτεχνία του Γυμνασίου. Στη συνέχεια, όμως, ήτανε οι διακοπές του Πάσχα που εγώ έλειπα και έπειτα αρρώστησα, δυστυχώς… όχι κάτι σοβαρό, απλά πέρασα μια πνευμονία μέσα στο Πάσχα και έχασα τη διαδικασία που οι κοπέλες είχανε ήδη οι άλλες φιλόλογοι είχανε ήδη αναρτήσει εργασία στην πλατφόρμα, είχανε φτιάξει την εννοιολογική χαρτογράφηση, είχανε επιλέξει θέμα, είχανε αναρτήσει πολύ υλικό και

θεωρούσα ότι ήτανε άδικο εγώ να μπω με κάποια ελάχιστα πράγματα και έτσι ζήτησα την απεγγραφή μου από τη συνεργατική ομάδα.

- Ωραία. Σημασία έχει ότι ήταν περαστικά, τα υπόλοιπα είναι δευτερεύοντα. Ωραία. Πάμε τώρα στα εργαλεία. Ποια είναι η γνώμη σας για τα συγκεκριμένα διαδικτυακά εργαλεία, όσον αφορά τη συμβολή τους στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Μιλάμε, τώρα, για το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs … έτσι; Ποια η γνώμη σας για τη συμβολή αυτών των εργαλείων στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων;

- Ναι. Να μιλήσω για το καθένα ξεχωριστά! Δεν ξέρω… θέλετε να μιλήσω για το καθένα ξεχωριστά;

- Ναι, ναι… Προφανώς.

- Ας ξεκινήσω με το TimeToast που ήταν και το πρώτο που μάθαμε, στο οποίο επιμορφωθήκαμε. Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό εργαλείο για το μάθημα της Ιστορίας. Εγώ, μέχρι τώρα, έφτιαχνα χρονογραμμή στο χαρτί με τους μαθητές, σε κάποιο χαρτόνι… δεν είχα μπει στη διαδικασία να αναζητήσω κάποιο ηλεκτρονικό τρόπο, διαφορετικό, ψηφιακό… νομίζω ότι είναι πάρα πολύ απαραίτητο εργαλείο αυτό, γιατί τα παιδιά αντιλαμβάνονται καλύτερα την εξέλιξη των γεγονότων… και γενικά ο χρόνος είναι κάτι που τα μπερδεύει… τι έγινε πριν;… τι έγινε μετά… Με αυτή τη χρονογραμμή η οποία είναι και πολύ εύκολη στο να τη φτιάξουν ηλεκτρονικά, θα τα βοηθήσει πάρα πολύ, πιστεύω. Εφάρμοσα κάτι πολύ μικρό στον Πελοποννησιακό Πόλεμο της Α΄ Γυμνασίου, στο να διδάξω τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. Τα παιδιά έφτιαξαν μια μικρή χρονογραμμή… Και τους άρεσε… Μπήκαν, στη διαδικασία δηλαδή από μόνοι τους να αναζητήσουν γεγονότα, βίντεο, να βρουν πληροφορίες και… ήταν πολύ θετικά σε όλο αυτό, οπότε του χρόνου που θα έχουμε περισσότερο χρόνο, πιστεύω θα λειτουργήσει πολύ καλά. Τώρα… πάρα πολύ αξιόλογο θεωρώ τα Google Docs, τα συνεργατικά έγγραφα, νομίζω, ίσως είναι το καλύτερο από όλα όσα διδαχτήκαμε, γιατί μπορεί να εφαρμοστεί σχεδόν σε όλα τα αντικείμενα, γιατί είναι … καλλιεργεί τη συνεργασία… μπορεί και ο καθηγητής σε ένα ασύγχρονο περιβάλλον, ενώ οι μαθητές δε βρίσκονται στην τάξη να καθοδηγεί, να παρεμβαίνει σε ομαδικές εργασίες, κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό, νομίζω, σήμερα που πια ζούμε και σε ένα περιβάλλον που δεν έχουμε και πολύ ελεύθερο χρόνο και μας πιέζει ο χρόνος, να μπορούμε να δουλέψουμε και από το σπίτι μας…

- Ωραία.

- Το Mindomo … ναι το εργαλείο Mindomo είναι κι αυτό πάρα πολύ εύχρηστο και πολύ σημαντικό, για να οργανώσουμε κάποια σύνθετη έννοια, να διασαφηνίσουμε κάποια έννοια αλλά νομίζω ότι θα μπορούσε σε κάθε μάθημα, βάζοντας, ας πούμε, στο κέντρο τον τίτλο του μαθήματος ή την έννοια του μαθήματος, να μπορούμε να οργανώσουμε και το μάθημά μας σαν σχεδιάγραμμα, όπως κάναμε παλιότερα… θα το χρησιμοποιήσω, πιστεύω, σίγουρα κι αυτό. Τον χάρτη, τον πίνακα ανακοινώσεων, το θεωρώ πάρα πολύ σπουδαίο εργαλείο και αυτό, γιατί μας δίνει τη δυνατότητα να οργανώσουμε το μάθημά μας, να έχουμε έτσι ένα αποθετήριο που μπορούμε να οργανώσουμε τα διάφορα μαθήματα που έχουμε αλλά και οι μαθητές να αναπτύσσουν εκεί υλικό, να αναζητήσουν υλικό, βίντεο, μουσική, δικές τους εργασίες και να τις αναρτήσουνε και να υπάρχει έτσι πιο οργανωμένο και πιο δομημένο το μάθημα.

- Ωραία. Το Storybird;

- Και το Storybird, αν και υπήρξαν διαφωνίες πάνω σε αυτό, νομίζω… Εγώ το βρίσκω πάρα πολύ ενδιαφέρον, κυρίως για τη Λογοτεχνία, για να οπτικοποιήσουν τα παιδιά κάποιο λογοτεχνικό κείμενο, είτε πεζό είτε ποιητικό… Πιστεύω κινητοποιεί πάρα πολύ τη φαντασία τους… εεε… γενικότερα τους δίνει την αίσθηση της καλλιτεχνικής δημιουργίας… αισθάνονται ότι δημιουργούν και έτσι καλλιτεχνικά έργα μέσα από αυτό και ξεφεύγουν

νομίζω λιγάκι από το καθαρά τυπικό μάθημα και τους δίνει τη δυνατότητα… είναι πάρα πολύ ελκυστικό, νομίζω, το εργαλείο… Δεν το εφάρμοσα, να σας πω την αλήθεια, ακόμα, δεν πρόλαβα… αλλά πιστεύω ότι θα αρέσει πιο πολύ από όλα στα παιδιά αυτό το εργαλείο.

- Ωραία.

- Τα είπα όλα; Δεν θυμάμαι!

- Ναι. Ναι… όλα. Μια χαρά.

- Εντάξει.

- Σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας; Δηλαδή μετά από την επιμόρφωση αυτή είσαστε έτοιμη να τα εντάξετε;

- Ναι. Όσον αφορά αν εγώ νοιώθω έτοιμη, ναι… Εγώ νοιώθω έτοιμη να τα εφαρμόσω.

- Ωραία. Αυτό μας ενδιαφέρει.

- Από εκεί και πέρα υπάρχουνε διάφορες δυσκολίες… διαφόρων ειδών... θέλετε να τις συζητήσουμε τώρα;

- Του σχολείου εννοείτε; Όχι, όχι. Εμένα με ενδιαφέρει το δικό σας το προσωπικό…

- Εγώ νοιώθω έτοιμη…

- Αν, δηλαδή, η επιμόρφωση ήταν ουσιαστική και σας έμαθε πράγματα και όχι μόνο σας άφησε στο να δείτε το εργαλείο, χωρίς να το πιάσετε στα χέρια σας και χωρίς να το…

- Εγώ νοιώθω αρκετά έτοιμη να το εφαρμόσω, ναι.

- Ωραία. Πάμε στην τελευταία ερώτηση. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ αλλά και γενικότερα για αυτού του τύπου τα μαθήματα; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση; Τι μπορεί να βελτιωθεί, δηλαδή.

- Τι μπορεί να βελτιωθεί; Θα έλεγα, αν μπορούσανε τα μαθήματα αυτά να λειτουργούν καθ’ όλη τη διάρκεια του χρόνου… δεν ξέρω αν είναι εφικτό κάτι τέτοιο…

- Δεν θα ήταν κουραστικό για εσάς αυτό;

- Ίσως…

- Γιατί το … εφτά εβδομάδες ήτανε οριακό… ούτε πάρα πολύ ούτε πάρα πολύ λίγο… Για αυτό ρωτάω… Αν ήταν συνεχόμενα ή αν ήταν δεκαπέντε εβδομάδες δεν θα σας κούραζε;

- Σίγουρα… Αλλά θα βγαίναμε κερδισμένοι από κάτι τέτοιο. Γενικότερα, εγώ λειτουργώ υπό πίεση, οπότε, νομίζω ότι θα μου άρεσε… δε θα έλεγα όχι σε κάτι τέτοιο… Ή αν όχι ολόκληρη τη χρονιά… ίσως κατά διαστήματα να υπήρχαν έτσι κάποιες προτάσεις διδασκαλίας, κάποια συνεργατική εργασία, που ήδη κάναμε μία… να μπορούσανε να γίνουνε περισσότερες… συνεργατικές εργασίες… που, νομίζω ότι, εγώ παρότι δε συμμετείχα, είναι ίσως και πολύ ουσιαστικό αυτό που έγινε… τη συνεργασία συναδέλφων που βρίσκονται πολύ μακριά… Κάτι τέτοιο σκέφτομαι, δηλαδή, αν θα μπορούσε να λειτουργεί καθ’ όλη τη διάρκεια του χρόνου με συνεργατικές εργασίες πάνω σε διάφορα αντικείμενα και προτάσεις… Και ένα συνεχή διάλογο, μια συνεχή επικοινωνία πάνω σε διάφορα αντικείμενα…

- Κάτι άλλο που θα βοηθούσε έτσι στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, των φιλολόγων, γενικά;

- Κάτι άλλο! Φαντάζομαι ότι θα υπάρχουν κι άλλα εργαλεία που δεν τα γνωρίζουμε … σίγουρα θα υπάρχουν αρκετά που δεν τα έχουμε αγγίξει καθόλου., οπότε θα χρειάζεται

μάλλον να μας… να συνεχιστεί αυτή η επιμόρφωση σε καινούρια αντικείμενα και εργαλεία… θα είναι πολύ σημαντικό…

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ, να είστε καλά.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 14 (Θ.Β.) – 16.06.2016

- Καλησπέρα σας κα. Θ.

- Καλησπέρα.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Όχι. Δεν είχα.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή, τα εργαλεία που διδάχτηκαν, η πλατφόρμα σας δημιούργησε κάποιο πρόβλημα, ο χρόνος που είχατε να διαθέσετε, ο τρόπος εργασίας σας ήταν κατανοητός από την αρχή; Τι σας δυσκόλεψε, δηλαδή;

- Ναι. Λοιπόν… Εγώ επειδή δεν είχα πρότερη εμπειρία, χρειάστηκα μια προσαρμογή… Η πλατφόρμα, εντάξει. Όταν περιηγήθηκα και την είδα, δηλαδή, όλα πήγανε καλά. Τώρα, τα προγράμματα, όλα αυτά που κάναμε, τέλος πάντων, τα εργαλεία αυτά δεν τα ήξερα… Χρειάστηκε πολύ χρόνο να αφιερώσω για αυτό, δηλαδή, γιατί εγώ δεν έχω κάνει και ΤΠΕ Β΄ Επιπέδου… Όμως τα βιντεάκια ήταν πάρα πολύ κατατοπιστικά… πήγαινα βήμα προς βήμα… ήτανε πολύ χρήσιμα… και εντάξει… Ό,τι μου λέγανε αυτά προσπαθούσα να κάνω, η όλη ατμόσφαιρα ήταν ελκυστική, δηλαδή, όλο αυτό που έγινε, οι συζητήσεις, οι συνάδελφοι κι ό,τι λέγανε με βοήθησαν με όλα αυτά που λέγονταν…

- Ωραία.

- Εεε… τελικά το περιβάλλον ήτανε ελκυστικό, σε τράβαγε, δηλαδή, να συνεχίσεις μπαίνεις σε αυτό και να παρακολουθείς ό,τι γίνεται και να θες να συμμετέχεις κι εσύ… Εσείς βοηθήσατε πάρα πολύ… δηλαδή, εμένα μου έκανε φοβερή εντύπωση αυτό, όπως και σε όλους τους συναδέλφους… εσείς ήσασταν δίπλα πάντα… απορώ… απορώ… πώς τα καταφέρατε;… Αυτά…

- Άρα, ιδιαίτερες δυσκολίες δεν αντιμετωπίσατε. Εμάς αυτό μας ενδιαφέρει… αν κάτι σας δυσκόλεψε είτε από εργαλεία είτε από πλατφόρμα… αλλά όχι… μου είπατε ιδιαίτερες όχι… ήτανε κάποια καινούρια πράγματα προφανώς και…

- Απλά… Ναι… ήταν καινούρια για μένα και χρειάζονταν πάρα πολύ χρόνο… Δηλαδή, δεν θα τα κατάφερνα με λιγότερο χρόνο… Έβλεπα άλλους συναδέλφους που ήξεραν πολύ περισσότερα, δηλαδή… ήταν πολύ πιο άνετοι… μιλούσαν για άλλα πράγματα που εγώ δεν ήξερα, έτσι; Πηγαίνοντας βήμα προς βήμα με αυτά που μας είχατε ετοιμάσει, πραγματικά μπορούσα να ανταπεξέλθω. Αλλά από εκεί και πέρα, αν δεν αφιέρωνα τόσο χρόνο, δηλαδή, δεν ξέρω αν θα μου ήτανε πολύ πιο κατανοητό το όλο περιβάλλον… Ήθελα να το κάνω για μένα. Κάποιοι άλλοι συνάδελφοι, από ότι κατάλαβα εγώ, που είχανε περάσει σε άλλο επίπεδο, τα θεώρησαν πολύ πιο εύκολα τα πράγματα.

- Ωραία. Να ρωτήσω τώρα: Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ;

- Θετικά σημεία του ΑΗΜ; Ότι έφερε πάρα πολύ κόσμο κοντά, δηλαδή, μέσα από αυτή την επικοινωνία μπορέσαμε και μιλήσαμε άνθρωποι ο ένας στον άλλο, τέλος πάντων, έδωσε τα φώτα του, πήρε ιδέες, εμένα μου άνοιξε ορίζοντες, δηλαδή… εεε… όλα αυτά που κάναμε και που τα άκουσα, έτσι, τα περισσότερα, δηλαδή, σχεδόν για πρώτη φορά, όλα

αυτά τα εργαλεία, με βοήθησαν… μάλλον μου έδωσαν τη δυνατότητα να μπορώ στη συνέχεια, όχι από του χρόνου, να εφαρμόσω έτσι ένα μάθημα κάπως έτσι, όπως το έχω στο μυαλό μου και το κάνω… αλλά το κάνω με αυτά που ήδη ξέρω εγώ… με τα βασικά… με βιντεάκια με το Power Point κ.τ.λ. και πολλές φορές και χωρίς ΤΠΕ το κάνω, δηλαδή, με χαρτάκια, με ασκησούλες, πάνω στα θρανία των παιδιών, δηλαδή, αυτό που με βοήθησε να κάνω και θα το κάνω, είναι… πιο βιωματικό το μάθημα… δηλαδή, το ζητούμενο για μένα είναι αυτό, να λειτουργήσει πιο συνεργατικά και πιο ομαδικά ο δάσκαλος με τον μαθητή, κάτι που δεν γίνεται, δυστυχώς… Εντάξει, μπορεί σε άλλους συναδέλφους να γίνεται σε πολλούς, ίσως, συναδέλφους… αλλά σε μαθήματα δικά μας, όπως π.χ. Ιστορία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, πράγματα, δηλαδή που τα λες και αναγκαστικά πρέπει μπλα μπλα να κάνεις εσύ, δηλαδή κάποια βασικά πράγματα το παιδί πρέπει να το ακούσει πρώτα και μετά … να το εξετάσεις, να εφαρμοστούν όλα αυτά που έχεις πει κ.τ.λ. … Λοιπόν, σε αυτά βοήθησαν πάρα πολύ αυτά τα εργαλεία, έτσι;

- Ωραία. Ποια θεωρείτε, τώρα, αδύνατα σημεία, αδυναμίες του μαθήματος που συμμετείχατε;

- Αδύνατα σημεία… Κοιτάξτε να δείτε. Εγώ πιστεύω ότι όλο αυτό ήτανε πάρα πολύ καλό αλλά δεν είναι εύκολο να εφαρμοστεί στα Αναλυτικά Προγράμματα που έχουμε, δηλαδή…

- Όχι, όχι. Κυρίως να εστιάσουμε σε αυτό, το ΑΗΜ, δηλαδή στην πλατφόρμα που συμμετείχατε…

- Έτσι όπως το είδα;

- Τι αδυναμίες είχε αυτό… σε σχέση με το τι περιμένατε, τι είδατε, αν κάτι διαφορετικό θέλατε… Αυτό λέω.

- Να σας πω κάτι; Τώρα εγώ τι περίμενα… δεν περίμενα κάτι, γιατί δεν ήξερα ακριβώς τι θα αντιμετωπίσω… Απλώς, σκέφτηκα ότι θα ήταν σκόπιμο για μένα να κάνω κάτι τέτοιο, για να δω κάτι περισσότερο που δεν έχω αγγίξει… εεε… τώρα… αυτό με τη συνεργασία των συναδέλφων… κι από ότι είδα κι από άλλες ομάδες, γιατί εγώ ήμουνα τυχερή… ήμασταν κάποιοι συνάδελφοι, έτυχε, δηλαδή, να έχουμε τις ίδιες αγωνίες κ.τ.λ. αλλά το να συνεργαστούνε ξαφνικά τόσοι πολλοί αυθαίρετα, τυχαία… δεν έχουμε αυτή την κουλτούρα… και μπορεί να μην οδήγησε στα αποτελέσματα που μπορεί κι εσείς να προσδοκούσατε…

- Όχι. Εμένα με ενδιαφέρει η δική σας γνώμη εδώ. Αν θεωρείτε… Αδυναμία, λοιπόν, είναι το συνεργατικό κομμάτι του μαθήματος… είχε κάποιες αδυναμίες…

- Αν ήταν αδυναμία το συνεργατικό κομμάτι;

- Ναι… ναι… εσείς λέτε ότι…

- Όχι!!! Όχι, βέβαια!!! Όχι, βέβαια!!! Ήταν πολύ πρωτοποριακό… πολύ πρωτοποριακό… πολύ θετικό… γόνιμα αποτελέσματα είχε μόνο. Απλά, αυτή τη δυσκολία σας είπα… και λίγο του χρόνου, ας πούμε, αυτό το τελευταίο δίμηνο, τρίμηνο, ας πούμε, στο σχολείο, πέρα από το ότι, εκεί που λέμε, στη βράση κολλάει το σίδερο, δεν μπορέσαμε κάποιοι να το εφαρμόσουμε, δηλαδή αν ήτανε, ας πούμε, Σεπτέμβρης, Οκτώβρης θα είχαμε όλο τον χρόνο μπροστά μας, να κάνουμε κάτι τέτοιο και ίσως επειδή ήτανε και Πάσχα και κάποιοι φύγαμε… φύγανε, μάλλον, γιατί εγώ είχα τον χρόνο, αφού έμεινα εδώ, ασχολήθηκα… αλλά κάποιοι άλλοι επειδή δεν μπόρεσαν, έτσι, στερήθηκαν αυτού του γόνιμου αποτελέσματος…

- Ωραία. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά μέσα από αυτό το μάθημα που συμμετείχατε;

- Εγώ τι πέτυχα ατομικά! Λοιπόν… Εγώ γνώρισα εργαλεία που δεν ήξερα, διαδικτυακά, έτσι; Και που πιστεύω ότι θα με βοηθήσουν στα μαθήματά μου… Γνώρισα και κάποιους ανθρώπους, να σας πω την αλήθεια, που δεν τους ήξερα και μάλιστα κάποιοι γνωριστήκαμε κιόλας, δηλαδή βρεθήκαμε στην Κόρινθο…

- Πολύ ωραία…

- … και τα είπαμε… και είδα κάποιους συναδέλφους, που έτσι ευελπιστώ να συνεχίσουμε να τα λέμε… και θεωρώ ότι βελτιώθηκα και στην προσπάθειά μου… σε αυτή τη διαδικασία, δηλαδή, τη διδακτική, έτσι; Που χρειάζεται ΤΠΕ… και έβαλα το μυαλό μου σε αυτά που… πώς θα εφαρμόσω, δηλαδή, κάποια πράγματα που κάνω, έτσι κι αλλιώς τα κάνω… πώς θα τα συνδυάσω με τις ΤΠΕ… Δηλαδή, αυτό, παράδειγμα, που διευκολύνθηκα πάρα πολύ αυτός ο εννοιολογικός χάρτης… μια ζωή στην Ιστορία, όταν έκανα Ιστορία, δηλαδή, προσπαθούσα κάποια πράγματα να τα … συγκριτικά να τα δώσω στα παιδιά, να έχουμε την εποπτεία, ας πούμε, πολλών θεματικών ενοτήτων… Εεε αυτό με διευκόλυνε… τον εννοιολογικό χάρτη… δηλαδή μπορεί να τον έχεις μπροστά και να λες… να, ας πούμε, ο Κυκλαδικός Πολιτισμός, ξέρω εγώ, ο Μινωικός, ο Μυκηναϊκός… κι αυτά κι αυτά… κ.τ.λ. … τον βλέπουμε… δηλαδή, αυτό ήταν πάρα πολύ σημαντικό για μένα… ήταν δύσκολο να το κάνω στο χαρτί.

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με τις προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, ακόμα κι αυτές τις εμπειρίες που είχατε από κοντά, δηλαδή, τη συμμετοχή σας σε σεμινάρια; Τι παραπάνω προσέφερε το εξ αποστάσεως ηλεκτρονικό μάθημα, σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές εμπειρίες που είχατε;

- Κοιτάξτε… Ναι. Εγώ τις επιμορφωτικές εμπειρίες που έχω, τις έχω δια ζώσης, δηλαδή face to face… Τώρα αυτό… μου προσέφερε τη χρήση αυτών των εργαλείων που δεν ήξερα… Συνειδητοποίησα πόσο πιο εύκολα τα πράγματα θα είναι… και πιο οικονομικά, από την άποψη του χρόνου και της επαφής, δηλαδή… θέλω κάτι να το μάθω; Το μαθαίνω… εκείνη τη στιγμή, αμέσως… Μπορώ να επανέρχομαι… συνέχεια… ό,τι ώρα θέλω, να μπαίνω και να ξαναβλέπω, να επαναλαμβάνω κάτι που δεν είχα κατανοήσει, να ξανακοιτάζω αυτά που μας λέγατε ή αυτά που έκανα ή αυτά που είπε κάποιος άλλος… να προβληματίζομαι περαιτέρω, ας πούμε. Κοιτάξτε… αυτή η ανατροφοδότηση, δηλαδή, δεν υπάρχει σε ένα άλλο σεμινάριο που το κάνουμε ακόμη και το δουλεύουμε και δυο μέρες, ας πούμε… και τέλος… δηλαδή αυτό τώρα που μένει, ως πλατφόρμα… αυτό με το αποθετήριο, με το οποίο, βέβαια, εγώ δεν έχω ασχοληθεί… χθες φτιάξαμε λίγο το computer, μπόρεσα πήρα κάποια e-mail μου, σας έστειλα και ένα ευχαριστήριο, ακόμη δεν έχω ανεβάσει εγώ τις εργασίες, θα το κάνω… αυτό ήτανε θησαυρός, δηλαδή, νομίζω ότι εκεί που καταλήξαμε που θα μπορεί πια ο καθένας να ξαναπηγαίνει, να βλέπει, να ξανακοιτάζει εκ νέου, δηλαδή, ό,τι έχει κάνει αυτός και ό,τι έχουν κάνει οι άλλοι… είναι φοβερό, δηλαδή, ναι … αυτό…

- Ωραία. Ωραία.

- Είναι μια τράπεζα, δηλαδή, εργασιών που δεν είχε ξανά τύχει, εγώ τουλάχιστον, να έχω καρπωθεί.

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο μάθημα; Σχεδόν μου έχετε πει κάποια πράγματα, πώς σας επηρέασε γενικότερα ως φιλόλογο; Μου είπατε κάποια πράγματα, ότι θα σας επηρεάσει στη μελλοντική δουλειά…

- Ναι, με επηρέασε, ναι. Αυτό, το που μου άνοιξε ορίζοντες, που λέω εγώ, έχει να κάνει και με τη γνώση, έτσι που είχα και με τον τρόπο διδασκαλίας και με την προσέγγιση του παιδιού, του μαθητή, με μια κουλτούρα, τέλος πάντων, εν γένει, που εντάξει, δυστυχώς,

μάλλον, έτσι, οι συνάδελφοι που έχουμε, έτσι, και ηλικία μεγάλη δεν την έχουμε, οι περισσότεροι, τέλος πάντων, υιοθετήσει… ε, ελπίζω να τα καταφέρουμε.

- Ωραία. Πάμε, τώρα, στο συνεργατικό μέρος του μαθήματος, δηλαδή στην εργασία που ετέθη, για να γίνει συνεργατικά από ομάδες. Συμμετείχατε ενεργά; Και τι κάνατε στην ομάδα σας και ποια η δική σας συμβολή στην ομάδα.

- Στην ομάδα που κάναμε με το Google Docs λέτε και με όλα αυτά;

- Δε θυμάμαι αν κάνατε μόνο Google Docs η ομάδα σας αλλά στην εργασία που κάνατε τη συνεργατική, ναι.

- Ναι. Κοιτάξτε. Εγώ, τώρα, από τη δική μου την πλευρά, το είπα, ήδη, επειδή δεν έχουμε μάθει, οι περισσότεροι, να δουλεύουμε συνεργατικά, αυτό που είδα ήταν ότι κάποιος θα έπρεπε να πάρει την ευθύνη για κάποια πράγματα, να ξεκινήσει… εμείς, δηλαδή, τι κάναμε; Αν ο καθένας αφηνότανε να λέει κάτι, θα τρώγαμε πάρα πολύ χρόνο. Και είπαμε με τα κορίτσια, ας πούμε, να ξεκινήσουμε από κάπου… και ανέλαβα την ευθύνη, τέλος πάντων, να ξεκινήσω εγώ, έτσι, μια συγκεκριμένη φόρμα, να τη δούμε κι ο καθένας να ράβει, να κόβει, να βγει μια πρώτη ιδέα, δηλαδή και επ' αυτού να συζητήσουμε. Τώρα αυτό δεν ξέρω αν ήταν το καλύτερο. Δηλαδή, ο καθένας θα μπορούσε να έριχνε στο τραπέζι, εξ ίσου, διάφορες ιδέες του, οι οποίες θα ήταν και μπόλικες θεωρώ… αυτό θα ήθελε, μάλλον, περισσότερο χρόνο… επειδή δεν τον είχαμε… Το κάναμε έτσι και μάλλον και τα υπόλοιπα κορίτσια το αποδέχτηκαν και έτσι επ' αυτού που προσέφερα εγώ άρχισαν να κόβουμε, να ράβουμε, οι υπόλοιπες, δηλαδή… κι έτσι δημιουργήθηκε το τελικό αποτέλεσμα.

- Ωραία. Εσάς τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε σε αυτή τη συνεργατική συμμετοχή;

- Ο χρόνος, που δεν ήτανε κοινός…

- Αυτό σας δυσκόλεψε, έτσι; ή σας κινητοποίησε;

- Με δυσκόλεψε, δεν μπορούσαμε να βρεθούμε, τις φορές που μπορούσε η καθεμία ξεχωριστά… Δηλαδή, κάτι έπρεπε να γίνει κι εγώ μπορούσα «τώρα», κάποιος άλλος δεν μπορούσε, δεν υπήρχε καν, δηλαδή… το PC του ήτανε αλλού. Τι άλλο με ρωτήσατε;

- Τι σας κινητοποίησε να συμμετέχετε, δηλαδή, τι σας ώθησε αν συμμετέχετε σε αυτή τη συνεργατική εργασία;

- Εεε… Είναι… Είναι πολύ σημαντικό να συλλειτουργείς με άλλους, γιατί… γίνεσαι καλύτερος, παίρνεις πράγματα, δηλαδή, θεωρώ ότι μία εργασία που γίνεται από τέσσερα, πέντε άτομα, σαφώς είναι πολύ καλύτερη και έχει πολύ περισσότερη δουλειά, δηλαδή, από το να την έκανες μόνος σου, δε νομίζω ότι μπορεί να συγκριθεί… θα είναι σίγουρα πληρέστερη και περισσότερη σε ιδέες.

- Ωραία. Πάμε τώρα στα διαδικτυακά εργαλεία που γνωρίσατε. Ποια η γνώμη σας για αυτά, δηλαδή το TimeToast, τη χρονογραμμή, τον εννοιολογικό χάρτη (Mindomo), τα Google Docs, το Padlet, το Storybird, στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων;

- Τα θεωρώ πολύ… Για; για;

- …στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων;

- Το τελευταίο δεν άκουσα που είπατε;

- Λέω… Ποια είναι η γνώμη σας για τη συμβολή τους στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Των φιλολογικών.

- Λοιπόν. Είναι… Είναι πολύ χρήσιμα για μένα, ειδικά στο μάθημα της Ιστορίας, να σας πω την αλήθεια, το σκεφτόμουν εγώ αλλά και στη Λογοτεχνία… Σε όλα τα μαθήματα είναι … αλλά εγώ, τέλος πάντων, εκεί θα προτιμούσα να τα εφαρμόσω, σε πρώτη φάση, επειδή, ας πούμε, το Padlet είναι πάρα πολύ καλό στο να βάζεις τα παιδιά, καταιγιστικά, δηλαδή, να βλέπουν πράγματα ή να κάνουν τα ίδια και να λένε και να μην είναι πληκτικό το να τους μιλάς για πρόσωπα, για πράγματα, για ιδέες για μορφές, για κινήματα, για διάφορα τέτοια. Τώρα, νομίζω, το μάθημα της Ιστορίας, επειδή, σας λέω, θέλει πολύ μπλα μπλα και … όταν δεν έχεις ΤΠΕ… δυσκολεύεται αφάνταστα να κατανοήσει το παιδί πράγματα που απλώς εσύ θα φλυαρούσες κι αυτό θα κοιμότανε, μάλλον… Τώρα, ας πούμε… επειδή τώρα εγώ είμαι σε μία διαδικασία… λόγω του ότι φέτος έχω και τη διεύθυνση του σχολείου και ανακατασκευάσαμε την ιστοσελίδα… από την αρχή, δηλαδή, γιατί ήτανε παρωχημένη… και δύσκαμπτη και δεν ξέρω εγώ τι… ασχολήθηκα πολύ με το design και με όλα αυτά, δηλαδή, προσπαθήσαμε, τέλος πάντων, με τον κύριο που την κατασκεύασε και εγώ μαζί με ποιους θα βάλουμε τι, το Padlet π.χ. …

- Ναι, μπορεί να ενσωματωθεί στην ιστοσελίδα…

- Ναι… δεν ξέρω ακόμα πώς θα το κάνω, δεν έχω, δηλαδή, τολμήσει… αλλά το έχω σκεφτεί αυτό να το κάνουμε… είναι μία… έτσι, ένας καλός τρόπος προβολής πολλών εργασιών των παιδιών, ας πούμε, εορτών, projects κ.τ.λ., οπότε σκέφτομαι, δηλαδή, στο μυαλό μου, να το κάνω αυτό…

- Πολύ ωραία… Πολύ ωραία… Σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να χρησιμοποιήσετε αυτά τα εργαλεία και να τα εντάξετε στο μάθημά σας;

- Κοιτάξτε… Τα βιντεάκια σας να είναι καλά… ελπίζω θα τα καταφέρω.

- Όμως, αισθάνεστε ότι έχετε αυτοπεποίθηση, δεν είναι ότι έχετε δυσκολία να τα χρησιμοποιήσετε πια. Νομίζω ότι έχετε αποκτήσει αυτοπεποίθηση.

- Κοιτάξτε… Ναι. Να σας πω ότι θα έλεγα ότι θα βοηθούσε πάρα πολύ, ας πούμε, αυτό που κάποια στιγμή το έγραψα κιόλας, να είχα τη συνεργασία και του καθηγητή της Πληροφορικής, με την έννοια… ναι μεν εγώ… αλλά εγώ μπορεί να μην μπορούσα να διδάξω, να μεταφέρω επακριβώς στα παιδιά το πώς θα μπορούσανε να χρησιμοποιήσουνε κάτι τέτοιο… κάποιος, ας πούμε, της Πληροφορικής θα τα κατάφερνε πολύ καλύτερα… Οπότε, αν ήμουν κι εγώ κι αυτός, ας πούμε, μέσα στην τάξη δεν θα είχαμε αυτό το χάσιμο χρόνου… θα μίλαγε, ας πούμε, πιο περιεκτικά, με την κατάλληλη, ίσως, ορολογία στα παιδιά, εγώ θα είχα στο μυαλό μου, ας πούμε, την κατεύθυνση, τη δομή, το τι ακριβώς θέλω… κι όπου κόλλαγα θα μπορούσε να παρενέβαινε… λέω τώρα εγώ έτσι; Βέβαια, ίσως, να μην το έκανα έτσι… θα ξεκινούσα μόνη μου, γιατί δεν ξέρω και πόσο εύκολο θα είναι αυτό από την άποψη του χρόνου του συναδέλφου, δηλαδή και τη διαχείριση της αίθουσας, οπότε θα δείξει… Θα δω και … ό,τι προκύψει.

- Ωραία. Πάμε και στην τελευταία ερώτηση. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα ΗΜ; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και για ενίσχυση στο έργο τους; Δηλαδή, τι προτάσεις θα είχατε να κάνετε, για να γίνει καλύτερο αυτό το μάθημα;

- Προτάσεις για να γίνει καλύτερο… τώρα μιλάμε για κάποιους… γενικά για όλους τους συναδέλφους ή…

- Για το συγκεκριμένο που συμμετείχατε για φιλολόγους, τι θα μπορούσαμε να κάνουμε, για να γίνει καλύτερο;

- Τι θα μπορούσατε να κάνετε, για να γίνει καλύτερο; Δεν ξέρω αν υπάρχουνε κι άλλα εργαλεία που θα μπορούσαμε να καρπωθούμε, π.χ. δεν το ξέρω… σίγουρα, δηλαδή,

υπάρχουν κι αν υπάρχουν δωρεάν άλλα επίσης εργαλεία που θα μπορούσαμε, επίσης, εμείς να καρπωθούμε και να τα είχατε εντάξει ή να τα εντάξετε σε ένα μελλοντικό πρόγραμμα κι αυτό. Τώρα εγώ, ήδη σας έχω πει κάποια στιγμή ότι αυτό που θα ήθελα, επειδή προσπαθώ, έτσι να κάνω κοινωνιόγραμμα στη τάξη, στην προσπάθειά μου να κάνω ομαδοσυνεργατικό το μάθημα, γιατί έχουμε… εμπλέκουμε μια άλλη παιδαγωγική, δηλαδή, προσπαθούμε αν κάνουμε κοινωνικά συμβόλαια και τέτοια … και ομαδοσυνεργατική… τα παιδιά να φτιάχνουμε ομάδες και … με κάποια κριτήρια, τέλος πάντων, έτσι; Οπότε, δεν ξέρω αν ξέρετε κάποιο πρόγραμμα, να καταχωρώ εγώ κάποια στοιχεία και τις απαντήσεις των παιδιών, που μου λένε με ποιους θέλουν να κάτσουν, για παράδειγμα ή με ποιους θα θέλουν να δουλέψουνε και να μου βγαίνει κατευθείαν ο συσχετισμός, ας πούμε, των παιδιών μεταξύ τους… και τώρα τα Google Forms δεν ξέρω, αν θα μπορούσα… είναι απλό, δηλαδή… αν είχα φόρμες σαν της φόρμες που είχαν στα σχολεία που ζητάνε πληροφορίες κι αν εγώ αυτό μπορούσα να το προσαρμόσω στο να δώσω στα παιδιά ερωτήσεις και να μου στέλνουν απαντήσεις…

- Μπορείτε… Φυσικά μπορείτε να το προσαρμόσετε…

- Δεν ξέρω… Το ρωτάω εγώ σε εσάς τώρα.

- Προφανώς μπορείτε… Τα Google Forms αυτό ακριβώς είναι. Όπως είναι η Αίτηση που κάνατε, για να δηλώσετε τη συμμετοχή σας στο σεμινάριο.

- Αν μπω μέσα και τα ψάξω, δηλαδή, μπορεί να με διευκολύνει σε κάτι τέτοιο.

- Ακριβώς. Δημιουργείτε φόρμες που τα παιδιά μπορούν να απαντήσουν και να πάρετε εσείς το αποτέλεσμα σε excel, το αποτέλεσα της απάντησης του παιδιού. Ωραία. Κάποια άλλη πρόταση;

- Κάποια άλλη πρόταση; Ελπίζω να έχουμε μια μελλοντική συνεργασία… θα μας χρειαστεί… περισσότεροι συνάδελφοι να ακολουθήσουν, μακάρι… δεν ξέρω με ποιον τρόπο θα μπορέσουνε να ενεργοποιηθούνε κάποιοι συνάδελφοι και να πάρουνε αυτό που πήραμε εμείς, για να μπορούμε να μιλάμε την ίδια γλώσσα, γιατί τώρα όλο αυτό πώς να τους το δώσω εγώ να το καταλάβουνε και να το συνειδητοποιήσουνε στον Σύλλογο;… Όλο αυτό το κέρδος; Δηλαδή, αν θα μπορούσε και το Πανεπιστήμιο να κάνει μια ξανά πρόσκληση… και με αυτό το ίδιο, έτσι όπως ήταν δηλαδή, αν μπορούσε να ξανακαλέσει κόσμο… νομίζω ότι υπάρχουν πράγματα, δηλαδή, που μπορεί πολλοί να τα … ψυχανεμίζονται αλλά να μην τα έχουν συγκεκριμένα… και ούτε εγώ μπορώ να τους τα δώσω αυτό που έγινε αυτούς τους μήνες… και μακάρι να μπορέσετε να τους ξανά προσεγγίσετε άλλους τόσους και να έχουμε πάλι αυτή την εμπειρία… νομίζω θα είναι ένας κοινός τόπος πια αυτή η εμπειρία, για να μπορέσουμε μέσα στους Συλλόγους να συνεννοηθούμε μεταξύ μας, για το πώς μπορούμε να γίνουμε καλύτεροι και πιο αποτελεσματικοί στις τάξεις… δηλαδή, ίσως πάρα πολλοί συνάδελφοι δεν έχουν καν αγγίξει όλο αυτό και πόσο εύκολο μπορεί να γίνει στην πράξη…

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Τελειώσαμε; Εγώ σας ευχαριστώ… Να είστε καλά, καλή συνέχεια, καλό καλοκαίρι.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 15 (Π.Ο.) – 28.06.2016

- Καλησπέρα κα. Π.

- Καλησπέρα.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Ναι. Είχα κάνει στο Μεταπτυχιακό μου, «Θεωρία, Πρακτική και Αξιολόγηση Διδασκαλία», που ήταν δομημένο πάνω σε μια πλατφόρμα moodle, εεε… με εργασίες, ασκήσεις… είχαμε ένα χρονοδιάγραμμα… Μετά είχα κάνει ένα σεμινάριο, πάλι εξ αποστάσεως moodle, πάνω σε διαδικτυακά ηλεκτρονικά εργαλεία αλλά… ήταν όλες οι ειδικότητες μέσα και τώρα αυτό, στο Πανεπιστήμιο της Πελοποννήσου, που ήταν καθαρά, όμως, για φιλολόγους εξειδικευμένα έτσι εργαλεία… εξειδικευμένα εργαλεία πάνω στα φιλολογικά μαθήματα.

- Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή, όσον αφορά τις τεχνικές, τα εργαλεία που ήταν στην πλατφόρμα, η ίδια η πλατφόρμα, αν σας δυσκόλεψε, αν είχατε λίγο χρόνο ή περισσότερο να διαθέσετε, αν κατανοήσατε αμέσως ή όχι τον τρόπο εργασίας;

- Θεωρώ ότι τα βίντεο, που ήτανε αναρτημένα στην πλατφόρμα, ήτανε πάρα πολύ καλά, οπότε με καθοδηγούσαν στο να κατανοήσω τι πρέπει να κάνω στο ηλεκτρονικό μάθημα… εεε… δεν αντιμετώπισα κάποια δυσκολία. Βέβαια, δεν ξέρω αν παίζει ρόλο το ότι είμαι εξοικειωμένη με τους υπολογιστές… Θα μπορούσα να αφιερώσω, σίγουρα, λίγο παραπάνω χρόνο στις ασκήσεις αλλά λόγω προσωπικών προβλημάτων δεν μπορούσα… Δηλαδή, να κάνω κάτι καλύτερο για μένα… ακόμα καλύτερο… δεν είχα κάποιο πρόβλημα, πάντως, στην κατανόηση των τρόπων εργασιών αλλά έμπαινα και στο Forum, αν χρειαζόταν, κάποια στιγμή που τα συζητούσαν οι συνάδελφοι και μπορεί εκείνη τη στιγμή σε κάποια μικρή απορία, ίσως να μου λυνόταν εκείνη τη στιγμή από το Forum. Πάντως ήτανε… δηλαδή στο να ρωτήσει κάποιος ή στο να απαντήσει κάτι … ήτανε άμεση η ανταπόκριση και από τους υπεύθυνους του… προγράμματος.

- Μάλιστα. Ποια θεωρείτε θετικά, δυνατά σημεία του ΑΗΜ;

- Δυνατό, θετικό σημείο θεωρώ… είναι ο χρόνος… η ευελιξία του να μπορεί να μπει κάποιος την ώρα που έχει διαθέσιμη… ανάλογα με τη διαθεσιμότητα που έχει, ένα απόγευμα… το ότι είναι δομημένο και σε κατευθύνει στο τι θα κάνεις, ότι έχει οδηγίες, ότι έχει τα βίντεο, ότι έχει τις συζητήσεις… θεωρώ ότι είναι σημαντικό να συζητάνε οι συνάδελφοι μεταξύ τους… εεε… τι άλλο;… θετικό… εμένα είναι η ευελιξία όσον αφορά τον χρόνο… αυτό. Ότι είναι δομημένο και ότι υπάρχει συνεργασία ανάμεσα στους συναδέλφους… αυτά.

- Ποια θεωρείτε αδύνατα σημεία του ΑΗΜ;

- Ένα αδύνατο σημείο, θα μπορούσα να το πω, είναι στις ομαδικές εργασίες, στο ότι έπρεπε να βρούμε κάποιον συνάδελφο που δεν ήταν άμεσα διαθέσιμος και έπρεπε να περιμένουμε… δηλαδή δεν συγχρονιζόμασταν… Δηλαδή, κάποιοι, ας πούμε, στην ομάδα μας, πέντε άτομα, ας πούμε η μία δεν εμφαν… μια, δυο φορές, οπότε έπρεπε να σηκώσει το βάρος κάποιος άλλος, για να προχωρήσουν την εργασία… Ή κάποιος άλλος θεωρούσε ότι… Εγώ αυτό που παρατήρησα σε εμένα ήταν ότι είχα γράψει κάποια σχόλια… δεν τα διάβαζε τα προηγούμενα σχόλια… κι έπρεπε να πάμε… δηλαδή, έλεγε να κάνουμε αυτό και έγραφα, ας πούμε στο Forum, στη συζήτηση, ότι «ακριβώς από πάνω αυτό είχα γράψει»… Δηλαδή, θα έπρεπε να υπάρχει… ο καθένας να ενημερώνεται από το προηγούμενο… τι γράφει ο κάθε συνάδελφος… να το διαβάζει και μετά πάμε στο επόμενο βήμα της εργασία. Αυτό μόνο θα μπορούσα να πω. Δεν είχα κάποια… εγώ προσωπικά.

- Ωραία. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά από αυτή την επιμόρφωση; Και αν μπορείτε να δώσετε 1-2 παραδείγματα.

- Εεε… Εγώ αυτό που πέτυχα είναι να μάθω κάποια εργαλεία που δεν τα ήξερα και να τα χρησιμοποιήσω. Ο στόχος μου ήταν να εξοικειωθώ με κάποια εργαλεία. Αυτό για μένα έχει επιτευχθεί αυτή τη στιγμή. Κάποια εργαλεία δεν τα ήξερα, παρόλο που είχα ασχοληθεί.

Δηλαδή το Padlet και το Storybird δεν τα ήξερα αυτά… εεε… και μπορώ να τα χρησιμοποιήσω στη διδασκαλία… στα μαθήματα της Ιστορίας και τα φιλολογικά μαθήματα. Αυτό θεωρώ ότι είναι για μένα, έτσι, κάτι…

- Ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το συγκεκριμένο ΑΗΜ σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, που αναφέρατε πριν λίγο;

- Ναι. Ναι. Αυτό που μου πρόσφερε ήταν ότι ήταν εξειδικευμένο στα φιλολογικά μαθήματα, οπότε, αυτά τα εργαλεία τα χρησιμοποίησα αποκλειστικά για τα φιλολογικά μαθήματα, ενώ στα άλλα σεμινάρια αφορούσαν όλα τα μαθήματα, οπότε μπορούσα να απορρίψω κάποια εργαλεία, ενώ τώρα ήξερα ότι όλα αυτά μου χρειάζονται, ως εργαλεία στα μαθήματα…

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο ΑΗΜ;

- Εεε… Ναι. Γενικώς από τη φύση μου είμαι να μαθαίνω… έτσι θέλω να μαθαίνω καινούρια πράγματα… εεε… Με επηρέασε θετικά, γιατί βλέπω ότι υπάρχουν καινούρια εργαλεία, ψηφιακά… και δεν σταματάνε και συνέχεια βγαίνουν καινούρια, οπότε αυτό μου δίνει κίνητρο να συνεχίσω και να ψάχνω κι εγώ, πέρα από το ΑΗΜ και μου δείχνει ότι και οι άλλοι καθηγητές, δηλαδή, βλέπω ότι έχουνε την όρεξη για συνεργασία και για να μπορέσουμε να δημιουργήσουμε… ας πούμε, η πλατφόρμα, τώρα, που δημιουργήθηκε… δε θυμάμαι το όνομα… που δημιουργήθηκε μια πλατφόρμα με τις εργασίες…

- Το ownCloud…

- Ναι. Δηλαδή, αυτό…

- Το αποθετήριο…

- Ναι. Το αποθετήριο… είναι καλό… για τους φιλολόγους, να μπορούν να μπαίνουν… Θεωρώ ότι θετικά με έχει επηρεάσει.

- Σχετικά με τη συνεργατική εργασία του μαθήματος, για την οποία ήδη κάναμε μια μικρή νύξη. Συμμετείχατε ενεργά; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και ποια ήταν η δική σας συμβολή.

- Ωραία. Επειδή έβλεπα ότι καθυστερούσαμε να ξεκινήσουμε την εργασία, ξεκίνησα εγώ να φτιάχνω στο Google Document… να κάνω την αρχή της εργασίας… εεε… περίμενα μετά από τα πέντε μέλη που ήμασταν στην ομάδα… κινητοποιήθηκε η δεύτερη κοπέλα… Μετά, επειδή ήρθε και το Πάσχα, αυτό πιστεύω ήτανε ένα θέμα, επειδή λείπαμε για διακοπές του Πάσχα, δεν μπορούσε… έλεγε «εγώ θα μπω μετά από μία βδομάδα», οπότε αναγκαστικά δεν μπορούσαμε να προχωρήσουμε την εργασία… Με το που έγραφε κάποιος, έμπαινα μέσα στα σχόλια, για να… γιατί είχαμε βάλει τα σχόλια, που είχαμε μάθει και στην εργασία, για να μπορέσουμε να συνεχίσουμε… εεε… είχα κάνει το θεωρητικό κομμάτι, κάποιοι είχαμε τα σχέδια εργασίας, από κάποιες άλλες εργασίες που είχαμε κάνει, οπότε τα εγκρίναμε… να δούμε ότι τέλος πάντων συμφωνούμε σε αυτό όλες, ήμασταν πέντε εκπαιδευτικοί… εεε… συμμετείχα ενεργά… απλά αυτό που με καθυστέρησε είναι το ότι δεν έμπαινε… δηλαδή περίμενα τον άλλο… αν έμπαιναν ταυτόχρονα, θα προχωρούσα πολύ πιο γρήγορα… αυτό, βασικά.

- Τι σας κινητοποίησε σε αυτή την εργασία και τι σας δυσκόλεψε;

- Ναι. Αυτό που με κινητοποίησε είναι ότι θα μπορούσαμε… ότι θα δημιουργούσαμε ένα νέο προϊόν, να το πω, γιατί μου αρέσει, έτσι, να δημιουργώ καινούρια σενάρια… Αυτό που με δυσκόλεψε είναι η συνεργασία… αυτό με δυσκόλεψε.

- Τι πιστεύετε ότι κερδίσατε εσείς από αυτή την εργασία, τη συνεργατική;

- Εεε… Αυτό που κέρδισα είναι ότι κατανοώ και τις δυσκολίες που υπάρχουν και από την άλλη πλευρά, όμως, θεωρώ ότι είναι ωραίο να ανταλλάσσουμε απόψεις, γιατί μπορεί εγώ να έχω μια άποψη για ένα θέμα και να ακούσω και την άποψη της συναδέλφου και να δω ότι είναι καλύτερη, οπότε μπορούμε όλοι μαζί να συνεργαστούμε για κάτι καλύτερο… Δεν είμαστε μονόπλευροι, να μην έχουμε μόνο μια έτσι, άποψη πάνω στα εκπαιδευτικά θέματα, στα διδακτικά, μάλλον.

- Ωραία. Ποια η γνώμη σας, τώρα, για τη συμβολή των συγκεκριμένων διαδικτυακών εργαλείων του μαθήματος, δηλαδή το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, το Padlet, το Storybird, όσον αφορά τη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων;

- Θεωρώ ότι μπορεί να τα χρησιμοποιήσουμε όλα. Τη χρονογραμμή ειδικά στην Ιστορία, γιατί θεωρώ ότι τα παιδιά σήμερα… επικρατεί μια σύγχυση στα παιδιά, στο μυαλό τους… Λέμε γεγονός και δεν ξέρουν σε ποιον αιώνα ανήκει, οπότε, θεωρώ ότι αν τα βάλουμε σε μία σειρά αλλά όπως κάνει αυτή η χρονογραμμή και με τα γεγονότα τα σημαντικά, όχι απλά αριθμούς, χρονολογίες… θεωρώ ότι τα βοηθάει πάρα πολύ. Δηλαδή, το είχα κάνει και το είδα ότι λειτούργησε. Ο εννοιολογικός χάρτης, επίσης, θεωρώ ότι είναι σημαντικός, γιατί μπορούμε και στη Γλώσσα και σε οποιοδήποτε μάθημα, έννοες είναι, έτσι; Να δώσουμε, έτσι το έναυσμα στο παιδί να καταλάβει ότι κάτω από αυτή την έννοια συνδέονται κι άλλες έννοιες. Στα Google Docs… το θεωρώ πολύ καλό εργαλείο, δηλαδή, για εργασίες και να μπορεί να το ελέγξει ο καθηγητής, μπορεί να βλέπουμε τι δουλειά κάνει το κάθε παιδί, οπότε δεν μπορεί αν πει ότι «εγώ έκανα» ή «δεν έκανα»… Δηλαδή, το είχα χρησιμοποιήσει… το χρησιμοποίησα τώρα στο σεμινάριο αλλά από του χρόνου θα το χρησιμοποιήσω… Το Padlet, επίσης, ως ψηφιακός πίνακας μου άρεσε, γιατί αν μπει το παιδί, βλέπει κάποια γεγονότα, οδηγίες, κατευθύνσεις και το … και η ψηφιακή αφήγηση είναι πολύ ωραία για το μάθημα και της Λογοτεχνίας και… δηλαδή, προσφέρονται… Θεωρώ ότι όλα… ότι ήταν πάρα πολύ καλά επιλεγμένα τα εργαλεία αυτά που μάθαμε… Θεωρώ ότι είμαι…

- Σε ποιο βαθμό είστε έτοιμη να τα εντάξετε στο μάθημά σας;

- Θεωρώ ότι μπορώ να τα εντάξω, έτσι επαρκώς στο μάθημά μου… όλα τα εργαλεία… Νομίζω … εμβάθυνα… και με τις οδηγίες από τους επιμορφωτές… θεωρώ ότι δεν έχω κάποιο πρόβλημα.

- Ωραία. Πάμε, τώρα, τέλος, στο ποιες προτάσεις έχετε να κάνετε για το συγκεκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για τα μαθήματα αυτού του είδους; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν, πιστεύετε, ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα σε ανάγκες εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση;

- Ωραία. Εγώ αυτό που θα έλεγα ως πρόταση, όσον αφορά τις συνεργατικές, έτσι, τις εργασίες, είναι το να μπορεί να υπάρχει, δεν ξέρω… από την πλατφόρμα… κάποιος έλεγχος ή κάποιο όριο στο πώς να μπαίνει ο συνάδελφος, δηλαδή, όχι να μπαίνει μετά από μια βδομάδα… Δεν ξέρω τώρα αυτό πώς μπορεί να γίνει… δηλαδή, όταν συνεργαζόμαστε να υπάρχει κάποιο… πώς τα λένε…

- Κάποια υποχρεωτικότητα;

- … κάποια υποχρεωτικότητα… θα πρέπει να μπούμε… τουλάχιστον μία ανά δύο μέρες θα μπαίνουμε, για να μπορέσει να προχωρήσει η εργασία… αλλιώς δεν έχει νόημα… Τώρα, βέβαια, έτυχε τώρα απλά… οι διακοπές… εννοώ και κάποιοι δεν είχαν υπολογιστή, με αυτή την έννοια… αν είναι κάποια άλλη περίοδο μεν του σχολείου… Βέβαια, έχουμε χρόνο… Εμένα δεν με πείραξε, γιατί έχω υπολογιστή αλλά κάποιοι δεν είχαν υπολογιστή, για αυτό το λέω… στις διακοπές τους. Κατά τα άλλα θεωρώ ότι είναι… Δηλαδή, από την άποψη της οργάνωσης και αυτών που έμαθα… ήταν άρτια οργανωμένο, δεν μπορώ να πω κάτι. Μόνο εκεί το πρόβλημά μου ήτανε, στις συνεργατικές, στις ομαδικές… ναι… αυτό.

- Όσον αφορά την επιμόρφωση; Μπορεί να γίνει κάτι παραπάνω, για να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς, να ενισχύσει τους εκπαιδευτικούς;

- Με κάποια άλλα εργαλεία, δηλαδή;

- Κάποια πρόταση γενικότερη… πώς θα μπορούσαμε να βοηθήσουμε στην παρούσα κατάσταση τους εκπαιδευτικούς;

- Δεν ξέρω… Με κάποια επανάληψη σεμιν… αν μπορούσε να γίνει κάποια επανάληψη του σεμιναρίου για κάποιους, γιατί ήδη είχε πάρα πολύ ζήτηση από ότι είδα το σεμινάριο… άλλη… Σε σύγκριση με αυτά που έχω κάνει… τα σεμινάρια, δηλαδή, τα άλλα ήταν αντίστοιχο, ήταν οργανωμένο και μπορεί και καλύτερα, να πω, από τα άλλα, δηλαδή, ήτανε… το να μπεις με τους κωδικούς, το να διαβάσεις, το να σε καθοδηγήσει… Τώρα αν γίνει κάποιο καινούριο σεμινάριο με κάποια άλλα εργαλεία, θεωρώ ότι θα έχει εξίσου την ίδια ζήτηση… αλλά τώρα κάτι άλλο… δηλαδή, στο κομμάτι της επιμόρφωσης εγώ έμεινα απόλυτα ικανοποιημένη… Τώρα δεν ξέρω, ίσως επειδή είναι και τα … επειδή ασχολούμαι… Μόνο στη βελτίωση με τις ομαδοσυνεργατικές… εκεί θεωρώ ότι υπήρχε το πρόβλημα… Εγώ, δηλαδή, αυτό που αντιμετώπισα…

- Εντάξει. Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 16 (Μ.Β.) – 28.06.2016

- Γεια σας κα. Μ.

- Γεια σας.

- Είχατε προηγούμενη εμπειρία με ΑΗΜ;

- Είχα παρακολουθήσει φέτος, όχι ακριβώς ΑΗΜ, γιατί υπήρχαν μεν δύο τηλεδιασκέψεις αλλά ήταν περισσότερο διαδικαστικού τύπου, δεν μας δίδαξε κάτι. Από το… σε συνεργασία με τη Β΄ ΕΛΜΕ Κορινθίας… την επιμόρφωση τη διοργάνωσε αυτή… Τώρα δεν ξέρω ακριβώς ποιος… των Κυκλάδων; Είναι ο Νίκος ο Τζιμόπουλος;

- Ναι. Ναι.

- Φέτος. Παρακολούθησα μια επιμόρφωση που ήταν αρκετούς μήνες, ας πούμε ότι ήταν ένα ΑΗΜ και ό,τι είχα κάνει στο Θερινό Σχολείο, πριν από τρία χρόνια στο Πανεπιστήμιο της Κορίνθου, με τον κ. Τζιμογιάννη και τον κ. Τσιωτάκη.

- Πολύ ωραία. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίσατε από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα (ΑΗΜ); Δηλαδή, είχατε κάποιες δυσκολίες με τις τεχνικές, με τα εργαλεία, με την πλατφόρμα, με τον χρόνο που είχατε να διαθέσετε, καταλάβατε αμέσως τον τρόπο εργασίας, ή σας πήρε κάποιο χρόνο; Τι δυσκολίες είχατε;

- Με την πλατφόρμα, νομίζω, δεν είχα καμία δυσκολία, γιατί τις είχα δει και στο Θερινό Σχολείο, τότε με τον κ. Τζιμογιάννη… το είχαμε κάνει, ούτως ή άλλως, στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού… πάρα πολλά πράγματα και πολύ πιο δύσκολα για μένα τότε, γιατί ήτανε πρωτόγνωρη… Τότε ήτανε πρωτόγνωρη εμπειρία, τώρα μπορώ να πω ότι είχα αποκτήσει μία καλύτερη σχέση με αυτά και από τα ΤΠΕ 2… Νομίζω, δηλαδή, ότι η πλατφόρμα και το πώς να τη χειριστώ δεν με δυσκόλεψε σχεδόν καθόλου. Εξοικειώθηκα αμέσως μαζί της. Τώρα από χρόνο, επειδή, επίσης, σε άλλες εργασίες, φέρ’ ειπείν στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού ήτανε πολύ πιο πιεστικός ο χρόνος… εμένα μου φάνηκε ότι το διάστημα που μου δινόταν, για να διεκπεραιώσω τις εργασίες ότι ήταν ικανοποιητικό. Τώρα, κάποια άλλη δυσκολία, σχετικά με τα εργαλεία… νομίζω πως όχι… Δεν ξέρω τώρα αν ξέχασα κάποια από τις ερωτήσεις…

- Όχι. Όχι… Ήταν, αν διαπιστώσατε κάποια δυσκολία… αν αντιμετωπίσατε κάποια δυσκολία.

- Δεν αντιμετώπισα. Και ούτως ή άλλως, νομίζω ότι ήτανε και τόσο κατατοπιστικές οι οδηγίες, ειδικά από τα βίντεο στο πώς να χειριστείς τα εργαλεία, ακόμα κι αν δεν τα ήξερες… ήτανε τόσο αναλυτικές που δεν νομίζω ότι κάποιος θα είχε πρόβλημα, παρά μόνο επειδή ακριβώς ήταν η πρώτη του επαφή με αυτά, ίσως κάποια αμφιβολία για το αν το έχει ανεβάσει σωστά, αν το έχει κάνει σωστά, νομίζω, δηλαδή, περισσότερο αυτό που θυμάμαι κι εγώ από την πρώτη μου εμπειρία… δεν ήξερα αν το έχω κάνει σωστά, αν το έχω ανεβάσει, είχα άγχος… την πήρε, δεν την πήρε…

- Ανασφάλεια περισσότερο…

- Ανασφάλεια… Κατά τα άλλα ήτανε πάρα πολύ καθοδηγητική η όλη διαδικασία.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε θετικά σημεία του ΑΗΜ που συμμετείχατε;

- Καταρχάς αυτό που είπα προηγουμένως. Πάρα πολύ καλή οργάνωση, γιατί έχω δει αρκετά τέτοια προγράμματα και από μακριά και δεν είναι απλά ότι σε βάζανε οι διοργανωτές μέσα στην πλατφόρμα και σε άφηναν και από εκεί και πέρα περίμεναν αν έχεις κάποια δυσκολία, να επικοινωνήσεις μαζί τους… Νομίζω, δηλαδή αυτό. Αυτό είναι το πρώτο που μου έκανε εντύπωση, το πόσο καλά… Καταρχάς, ήτανε με βίντεο, ήτανε βήμα βήμα, έβλεπες τι πρέπει να κάνεις και ήτανε και άμεση η απάντηση, θεωρώ, σε κάθε ερώτημα που γινόταν σχετικά με κάθε δυσκολία. Ήταν αμεσότατη… το είδα, δηλαδή, από την πλατφόρμα, από άλλους ενδεχομένως που είχανε γράψει κάποια πράγματα ή εγώ, όταν χρειάστηκε να ρωτήσω κάποια πράγματα, μέσω της πλατφόρμας είτε μέσω mail. Πολύ καλή η συνεργασία, δηλαδή, με τον υπεύθυνο του προγράμματος, με τους υπεύθυνους του προγράμματος… ήτανε τρεις, από ότι είδα. Είχε, δηλαδή, μελετηθεί και στηθεί πάρα πολύ καλά εξ αρχής… κι αυτό είναι πολύ βασικό, γιατί όταν έχεις να κάνεις με τις νέες τεχνολογίες, που δεν τις γνωρίζεις ούτως ή άλλως, δηλαδή σε τεχνικό κομμάτι, έχεις αδυναμίες, όσο καλά και να τα χειρίζεσαι αυτά… όσες επιμορφώσεις και να κάνεις, σίγουρα θα σου τύχει κάτι με το οποίο δεν έχεις…

- Εξοικειωθεί…

- … εξοικειωθεί, οπότε, νομίζω αυτό… Κι αυτό εμένα, τουλάχιστον, μου έδιωξε όποιο άγχος μπορεί να είχα… ότι ήξερα ότι κάποιος θα είναι εκεί, για να μου απαντήσει. Από εκεί και πέρα, θετικά στοιχεία υπήρχανε πολλά. Βλέποντάς τα και λίγο από απόσταση, σαν να μην τα γνώριζα κάποια πράγματα, ενώ τα γνώριζα… νομίζω ότι οι δραστηριότητες και τα εργαλεία ήτανε για κάποιον ο οποίος δεν είχε κάνει κάτι αντίστοιχο, ξέρω εγώ… ΤΠΕ 2, κάποια άλλη επιμόρφωση, ότι ήτανε φοβερά σημαντικά, καταλυτικά, δηλαδή, για κάποιον και μου έδινε και τη δυνατότητα αυτό, δεδομένου ότι και οι επιμορφώσεις δεν είναι πάρα πολύ εύκολες, είναι χρονοβόρες και κοστίζουν σε πολλές περιπτώσεις, ενώ αυτό ήταν δωρεάν, ένα ακόμα θετικό, να το παρακολουθήσει και να απελευθερωθεί, ούτως ώστε να τα χρησιμοποιήσει μετέπειτα στη δουλειά του. Νομίζω, δηλαδή, ότι παρατηρήθηκαν και πολλοί, γιατί δεν ήταν όλοι έμπειροι αυτοί οι οποίοι έπαιρναν μέρος… μπορεί να ήτανε κάποιοι που μπορεί ο λόγος που μπήκαν στην επιμόρφωση να ήταν λόγου χάρη η Βεβαίωση Παρακολούθησης από έναν επίσημο φορέα… είναι πολύ σημαντικό… αλλά νομίζω αυτό.

- Ωραία. Ποια θεωρείτε αδύνατα στοιχεία του ΑΗΜ;

- Κατ' εμέ… το μοναδικό, θα έλεγα, αρνητικό σημείο είναι ότι δεν υπάρχει αυτή η επαφή η δια ζώσης, ούτως ώστε για τις εργασίες… γιατί είναι σημαντικό… όταν βρίσκεσαι με τον άλλον από κοντά, την ώρα που περιμένεις, για να ξεκινήσει το μάθημα, θα συζητήσεις για τις εργασίες και θα πεις κάποια πράγματα. Και θα ανταλλάξεις απόψεις και θα πεις τις

δυσκολίες σου και μπορεί τα όποια προβλήματα να λυθούν επί τόπου… αυτό είναι σημαντικό… αλλά νομίζω κατά τα άλλα… έχει τόσα θετικά όσον αφορά τον χρόνο και την απόσταση που αντισταθμίζει τα αρνητικά. Γιατί; Γιατί σου δίνει τη δυνατότητα όποια στιγμή εσύ είσαι διαθέσιμος, όποτε έχεις χρόνο, δύο, τρεις η ώρα μπορεί να είναι τα ξημερώματα, να ασχοληθείς με αυτό. Κι αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Απελευθερωτικό, όσον αφορά τον χρόνο και τον τόπο, κατ' εμέ, τουλάχιστον. Ειδικά αν έχεις κάποιον υποστηρικτή. Αν δεν είναι κάποιος που να σε υποστηρίζει και όλα τα κάνεις εν λευκώ … και ο Θεός μαζί σου… εκεί υπάρχει πρόβλημα… Αλλά, όταν είναι από μακριά αλλά γνωρίζεις ότι υπάρχει κάποιος να σε υποστηρίξει, τότε νομίζω ότι έχει μόνο θετικά.

- Ωραία. Ποιοι στόχοι σας έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ; Δηλαδή, τι πετύχατε εσείς ατομικά; Κι αν μπορείτε, δώστε μας 1-2 παραδείγματα.

- Λοιπόν… Τι πέτυχα ατομικά… Καταρχάς, επειδή έχουν περάσει και κάποια χρόνια από την πρώτη μου επαφή με τις ΤΠΕ στο Πανεπιστήμιο, που εκεί κινητοποιήθηκα στο να τις χρησιμοποιήσω, δηλαδή, εκείνο τον χρόνο τις χρησιμοποίησα πάρα πολύ… διαπιστώνω ότι με επιμορφώσεις που… γιατί προσπαθώ να το κάνω κάθε χρόνο και παρακολουθώ… εκεί που πάω λίγο να χαλαρώσω… με κινητροδοτούν στο να τις ξαναχρησιμοποιήσω τις ΤΠΕ αλλά με έναν εποικοδομητικό τρόπο… δεν εννοώ να τις χρησιμοποιήσω απλά για να τις χρησιμοποιήσω… εννοώ, για να αναθεωρήσω πράγματα… και τώρα αναθεώρησα πράγματα και τώρα έβλεπα εργασίες… λόγου χάρη ένα από τα πολύ θετικά του συγκεκριμένου πράγματος είναι το ότι διαμοιράστηκαν φέρ' ειπείν οι εργασίες, οπότε έβλεπες από διαφορετική οπτική γωνία κάποια πράγματα… που ορισμένες από τις εργασίες, για μένα, ήταν πάρα πολύ σημαντικές, από την άποψη ότι αυτό που εγώ νόμιζα ως πάρα πολύ καλό το αναιρούσαν, γιατί έβλεπα κάτι εξαιρετικό μπροστά μου… και αυτό, αν μη τι άλλο, σε κάνει καλύτερο, δηλαδή και θα το μιμηθείς και θα το αξιοποιήσεις στη δουλειά σου, οπωσδήποτε… όπως γίνεται σε όλε στις συνεργασίες… πόσο μάλλον εδώ που συμμετείχαν τόσα άτομα από τόσα μέρη της Ελλάδας, ένα ακόμη θετικό, αισθάνθηκα, δηλαδή, ότι… τι να πω τώρα… ότι όλη η Ελλάδα με κάποιο τρόπο συμμετείχε σε μια κοινή δράση… αυτό ήτανε φοβερό, γιατί φιλόλογοι που έχουνε πολλές δυσκολίες στα μαθήματα, είναι πιο ακαδημαϊκού τύπου και έβλεπες ότι σε οποιοδήποτε μάθημα μπορούσε το χ, το ψ εργαλείο να χρησιμοποιηθεί. Δηλαδή, είδα και χρονογραμμή, φέρ' ειπείν, όχι μόνο στην Ιστορία, που είναι το πλέον εύκολο, ας πούμε, μπορεί να ήτανε στη Λογοτεχνία, μπορεί να ήτανε στην Ιλιάδα. Ή ανάλογα με τον εννοιολογικό χάρτη. Για μένα αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Δηλαδή, όταν υπάρχει αυτή η αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών, οποιωνδήποτε ειδικοτήτων και ειδικά της δικής σου, αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, ώστε να γίνεται ο καθένας καλύτερος… ο καθένας μας καλύτερος.

- Πολύ ωραία. Τι παραπάνω θεωρείτε ότι σας προσέφερε το ΑΗΜ σε σχέση με προηγούμενες επιμορφωτικές σας εμπειρίες, που αναφέρατε κάποιες;

- Το συγκεκριμένο;

- Ναι. Ναι.

- Καταρχάς, χρησιμοποίησα ορισμένα εργαλεία, τα οποία δεν τα είχα δει. Για παράδειγμα, το Padlet και το Storybird… τα είχα απλά ακουστά, ας τα είχανε δείξει πολύ λίγο αλλά δεν είχα καθίσει καθόλου να ασχοληθώ μαζί τους. Το Storybird, εκτός κι αν θα ακολουθήσει ερώτηση…

- Ναι… θα υπάρξει ερώτηση για τα εργαλεία, διαφορετική.

- Οπότε, να μην απαντήσω για αυτό. Καταρχάς, λοιπόν… το ότι υπήρχανε αυτά τα δύο καινούρια για μένα εργαλεία που δεν τα γνώριζα, οπότε τα γνώρισα καλύτερα και είδα ότι μπορώ να τα χρησιμοποιήσω με έναν εποικοδομητικό και πάλι τρόπο στο μάθημά μου… πολύ καλό εννοώ, δηλαδή έχουν κάτι για μένα να προσφέρουν… Το δεύτερο είναι ότι

μπήκα στη διαδικασία όλο εκείνο το διάστημα να ανταλλάσσω μηνύματα, να επικοινωνώ με ανθρώπους που δεν γνώριζα και που η όλη δράση έγινε κοινό μας πρόβλημα… αυτό είναι τρομερό… Όποιος είναι στο σχολείο το γνωρίζει αυτό το πράγμα … ότι και πολύ λίγο συνεργάζονται οι εκπαιδευτικοί μεταξύ τους και ειδικά της δικής μας ειδικότητας, οπότε, το ότι μπήκαμε στη διαδικασία να ανταλλάξουμε απόψεις, να προβάλουμε τις εργασίες μας, χωρίς κανένα φόβο… αντιθέτως είχανε γίνει πάρα πολύ καλά πράγματα, συν το να κάνουμε μια συνεργατική δουλειά… αυτό κι αν ήταν αποκαλυπτικό για μένα, από την άποψη ότι καθένας και καθεμία από εμάς νόμιζε κάτι διαφορετικό για την εργασία… ακόμη και αυτό ήταν πολύ σημαντικό, γιατί μπήκαμε στη διαδικασία να δούμε τι έχει καταλάβει ο ένας, τι έχει καταλάβει ο άλλος και να μιλήσουμε. Νομίζω ότι αυτά… αυτά και η καθοδήγηση… δηλαδή κατάλαβα από το συγκεκριμένο το σεμινάριο ότι για να πάει ένα πράγμα καλά… δυναμικά… πρέπει να είναι καλά οργανωμένο, όπως ένα σχέδιο μαθήματος… Δηλαδή, αν είσαι εσύ πολύ καλά οργανωμένος, όποιο τεχνικό πρόβλημα και να υπάρξει… θα πάει καλά… δεν λέω εκπληκτικά… αλλά θα πάει πολύ καλά. Αυτό.

- Ωραία. Πώς σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως φιλόλογο η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο ΑΗΜ;

- Εεε… Μπορεί να ανέφερα κάποια πράγματα και προηγουμένως και να επαναληφθώ… όμως, ακριβώς επειδή βλέπω αυτή τη δυσκαμψία λίγο της ειδικότητάς μας… το είδα και μέσα στο σεμινάριο αυτό, δηλαδή, να δηλώνουνε συμμετοχή άνθρωποι οι οποίοι… κι αυτό είναι πολύ σημαντικό, δεν το κατακρίνω… το λέω ως θετικό το ότι ακούστηκαν διαφορετικές απόψεις, δηλαδή, να συμμετέχουν άνθρωποι που δεν είναι καθόλου υπέρ των νέων τεχνολογιών… Θεωρώ, λοιπόν, ότι λόγω κάποιων τέτοιων προβλημάτων και αμφιβολιών, κάθε φορά που γίνεται κάτι τέτοιο, ειδικά… θα το ξαναπώ αυτό… να γίνεται με σοβαρότητα κάτι τέτοιο… μας δίνει τη δυνατότητα να δούμε ότι αν δεν είσαι μόνος σου σε όποια… δεν ξέρω… εργασία κάνεις, μάθημα κάνεις… όταν δεν είσαι μόνος σου, μόνο να κερδίσεις έχεις από αυτόν με τον οποίο θα αποφασίσεις να συνεργαστείς ή να κουβεντιάσεις. Ακούστηκαν πολύ διαφορετικά πράγματα, όμως είδα όλο τον κόσμο να είναι εκεί, να συνεργάζεται, να κάνει τις δουλειές… Θέλω να πω ότι παρ' όλη την, ενδεχομένως, γκρίνια, και ξέρουμε τα όλα προβλήματα που υπάρχουνε τον τελευταίο καιρό… όλοι είχανε τη διάθεση να το κουβεντιάσουνε, να το συζητήσουνε… για μένα αυτό είναι πάρα πάρα πολύ σημαντικό, δηλαδή, το να υπάρχει συνεργασία, το να υπάρχει ελευθερία στην ανταλλαγή των απόψεων, κατάλαβα ότι όλοι βρίσκονταν εκεί και γιατί ενδιαφέρονταν και για τη δική τους εξέλιξη αλλά και για το πώς να κάνουνε το μάθημά τους καλύτερο… συμφωνώ ότι δεν είναι πανάκεια του εκπαιδευτικού συστήματος η χρήση των ΤΠΕ, όπως δεν είναι και όλων των άλλων καινοτόμων δράσεων αλλά εάν υπάρχει εναλλαγή πρακτικών μέσα στη διδασκαλία, νομίζω ότι μόνο να κερδίσουμε έχουμε από αυτό… ε και στο συγκεκριμένο το σεμινάριο το είδα πάρα πολύ καθαρά αυτό… ότι υπήρχε καλή διάθεση και ότι υπήρχε διάθεση, αν μη τι άλλο, για συνεργασία… συνεργασία, συζήτηση, κουβέντα που αυτή η κουβέντα, δεν μπορώ να καταλάβω, πραγματικά, γιατί δεν γίνεται στα σχολεία… μέσα στα σχολεία, γιατί ανοίγονται τόσο πολύ σε μία πλατφόρμα, ενώ στο σχολείο, είμαι σίγουρη, δηλαδή, πολλοί από αυτούς που έχουν εκφράσει τόσο ωραίες απόψεις, που πολλές από αυτές δεν με βρίσκανε σύμφωνη, δεν τους έχω ακούσει ποτέ να τις λένε τις απόψεις αυτές, κάποιους που μπορεί να είχαμε βρεθεί και στο ίδιο σχολείο.

- Ακριβώς… Πάμε τώρα στο συνεργατικό μέρος του μαθήματος. Συμμετείχατε ενεργά στη συνεργατική εργασία; Περιγράψτε συνοπτικά τι κάνατε στην ομάδα σας και τη δική σας συμβολή.

- Εεε… νομίζω αρκετά, παρ' όλο που συνέπεσε η συγκεκριμένη δραστηριότητα με κάτι άλλο… με κάποια άλλη δράση που κάναμε στο σχολείο και είχε απορροφήσει όλη μου την ενέργεια αυτό… ήτανε και οι διακοπές του Πάσχα… θεωρώ αρκετά. Παρ' όλο που θα

μπορούσαμε να κάνουμε, ενδεχομένως, περισσότερα πράγματα… δεν θεωρώ πάντα ότι η ποσότητα συμβαδίζει και με την ποιότητα, ενδεχομένως, των μηνυμάτων που ανταλλάσσονται. Αυτό το οποίο προσπαθήσαμε, επειδή είχα μια κάποια εμπειρία από συνεργατικές δουλειές σε προηγούμενες επιμορφώσεις… αυτό το οποίο έκανα, νομίζω, εγώ από την πλευρά μου, είναι να διαφωτίσω τις συναδέλφους μου σε κάποια ζητήματα, τα οποία, νομίζω, δεν είχαν να κάνουν τόσο με το κομμάτι το τεχνικό, του εργαλείου, όσο το παιδαγωγικό κομμάτι, δηλαδή, πώς αυτό το εργαλείο εντάσσεται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Νομίζω ότι αυτό, επειδή δεν το είχανε εφαρμόσει σε κάποιο σενάριο, δεν τους ήτανε πολύ οικείο, εννοώ αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, οπότε συζητώντας λίγο, συζητώντας, μάλλον, πολύ, που δεν φάνηκε, γιατί μέσα στην πλατφόρμα μπορεί να μην ανταλλάξαμε και πάρα πολλά μηνύματα αλλά επειδή γνωριζόμασταν με κάποιες συναδέλφους, μιλήσαμε και στο τηλέφωνο αρκετά, για να λύσουμε κάποια ζητήματα, τα οποία δε λύνονταν μέσα στην πλατφόρμα, έπρεπε να κουβεντιαστούν, νομίζω σε αυτό. Κατά τα άλλα, νομίζω ότι και κινητοποιήθηκαν οι συνάδελφοι, οι συναδέλφισσες … τι άλλο έλεγε η ερώτηση;

- Τι ακριβώς κάνατε. Αλλά τώρα, αφού το θέσατε, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε σε αυτή την εργασία; Και τι πιστεύετε ότι κερδίσατε στο τέλος από αυτή την εργασία εσείς;

- Εγώ ήθελα να κάνω κι άλλες συνεργατικές, προσπάθησα κάνα δυο φορές αλλά δεν… δε μου βγήκε μάλλον. Πιέζονταν οι συνάδελφοι και γενικά ό,τι είναι προαιρετικό, δεν υπάρχει και πολύ διάθεση να το κάνουμε…

- Ακριβώς… δεν το κάνουμε…

- Ναι. Ναι. Μόλις γίνεται υποχρεωτικό, εντάξει… μια χαρά πηγαίνει. Εεε… Ήθελα να συνεργαστώ, για να δω πώς τα βλέπουνε τα πράγματα… Οπωσδήποτε… Γιατί ήταν και συνάδελφοι στη συγκεκριμένη την ομάδα που είχαν πολλά χρόνια εμπειρίας, που γνωρίζω ότι κάνουν το μάθημα με έναν πιο παραδοσιακό τρόπο… αλλά που είδα ανοικτό μυαλό εκ μέρους τους. Και όταν βλέπεις ανοικτό μυαλό, έχεις την τάση να το συζητήσεις και να χωθείς λίγο παραπάνω… Δηλαδή, αν έβλεπα τοίχο απέναντί μου, θα το προσπαθούσα μεν αλλά δεν ξέρω τι αποτελέσματα θα είχε. Νομίζω, δηλαδή, ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση έτυχαν και συνάδελφοι οι οποίοι είχαν την καλή διάθεση. Τώρα δυσκολίες. Δυσκολίες μόνο λίγο με το θέμα του χρόνου. Κατά τα άλλα, δεν είχαμε κάποια δυσκολία. Είχαμε, μόνο στο να καταλήξουμε τι ακριβώς ζητούσε η εργασία, δηλαδή μία δύο συνάδελφοι θεωρούσαν ότι έπρεπε να φτιάξουμε ένα σχέδιο μαθήματος πάρα πολύ αναλυτικό, που αυτό είναι αρκετά τυπικό… αυτό είναι κάτι που ο οποιοσδήποτε μπορεί να το κάνει. Εγώ θεωρούσα ότι πρέπει να δοθεί έμφαση περισσότερο στο να κουβεντιαστεί ο τρόπος με τον οποίο θα εφαρμοστεί το εργαλείο, σε τι μπορεί να συμβάλει, ποιο είναι το θεωρητικό πλαίσιο… εγώ θεωρούσα ότι εκεί έπρεπε να εστιάσουμε και όχι στο τι θα περιλαμβάνει το σενάριο, πώς θα χωρίσουμε τις ομάδες, πώς θα είναι τα φύλλα εργασίας, νομίζω ότι αυτό μετά χτίζεται εύκολα μόνο του, αν έχεις καταλήξει σε κάποια άλλα πράγματα προηγουμένως, πολύ πιο βασικά…

- Ακριβώς… Ποια είναι τώρα η γνώμη σας για τα διαδικτυακά εργαλεία του μαθήματος. Δηλαδή, ποια είναι η συμβολή τους στη διδασκαλία των γλωσσικών μαθημάτων; Και μιλάμε για το TimeToast, το Mindomo, τα Google Docs, το Padlet και το Storybird.

- Θα ξεκινήσω από αυτά τα οποία τα γνώριζα ήδη και το πόσο μεγάλη εντύπωση, ειδικά ο εννοιολογικός χάρτης και τα Google Docs, που δεν τα ήξερα καθόλου τότε, πόση εντύπωση, λοιπόν, μου είχαν κάνει και εξακολουθούν να μου κάνουν κάθε φορά που καλούμαι να τα χρησιμοποιήσω σε κάποια εργασία ή με τους μαθητές μου. Τι να πω τώρα για τον εννοιολογικό χάρτη; Έχουν γίνει τόσες και τόσες εργασίες… είναι πάρα πολύ σημαντικό κατ’ εμέ εργαλείο, το οποίο εφαρμόζεται… εγώ, τουλάχιστον, το έχω

χρησιμοποιήσει σε όλα τα μαθήματα που μπορούν να διδαχτούν από ένα φιλόλογο στο Γυμνάσιο, δηλαδή, από τη Λογοτεχνία, την Ιστορία, το πώς κινητροδοτεί τους μαθητές… έβλεπα και φέτος από μία συνάδελφο που το χρησιμοποίησε με εξαιρετικό τρόπο στη Β΄ Γυμνασίου που είναι ένα τμήμα που έτσι έχει και μαθητές, οι οποίοι δεν αποδίδουν πολύ καλά στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας… τους βοηθά να οργανώσουν πάρα πολύ τη σκέψη τους, τα παιδιά… κι έχει κι αυτόν τον παιγνιώδη τρόπο να το κάνει, με τα συννεφάκια, με τους συνδέσμους, σχετικά. Τώρα, η χρονογραμμή, επίσης, την είχαμε χρησιμοποιήσει και στη Λογοτεχνία και στην Ιστορία, να οργανώσει λίγο τη σκέψη στα παιδιά καλύτερα και να αφομοιώσει, βασικά… δεν ξέρω τι ρήματα μπορούσα να χρησιμοποιήσω για αυτό, όχι να μάθει μόνο, να ενδιαφερθούν, να αποκτήσουν, αυτό που λέμε, τη γνώση μόνα τους, να μάθουν πώς είναι να μαθαίνουν. Το μοναδικό εργαλείο, που ενδεχομένως θα ήταν μάλλον για μικρότερες τάξεις καλύτερο είναι το Storybird… και πάλι… και πάλι… εγώ το έβλεπα στη Λογοτεχνία, αφού το είχα χρησιμοποιήσει σε δύσκολα κείμενα, σε ποιήματα, ας πούμε, Καρυωτάκη, Καβάφη… επειδή έχουνε δύσκολα νοήματα και τους δίνει τη δυνατότητα τις εικόνες να τις συνδέσουν με τον λόγο, αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, γιατί μπορούν να καταλάβουν δύσκολα νοήματα, μέσα από τις εικόνες, δηλαδή, τι συναίσθημα μου προκαλεί αυτό το δύσκολο νόημα… τι καταλαβαίνω εγώ;… το αποτυπώνω με μία εικόνα… με τον λόγο μπορεί να μην είναι εύκολο αυτό αλλά η εικόνα μπορεί να είναι πολύ σημαντική για ένα παιδί, το οποίο με άλλον τρόπο δεν μπορεί να αντιληφθεί δύσκολα πράγματα. Δηλαδή, ακόμα κι αυτό δεν το απορρίπτω ως εργαλείο. Ίσως για λίγο μικρότερες τάξεις… αλλά και στο Γυμνάσιο ακόμα το θεωρώ σημαντικό. Τώρα το Padlet; Για το Padlet να πω. Έχει χίλιες δύο λειτουργίες. Πραγματικά δεν το γνώριζα ως εργαλείο το συγκεκριμένο, δεν το είχα χρησιμοποιήσει. Το είχα ακουστά, δεν το είχα χρησιμοποιήσει και είναι πάρα πάρα πολύ καλό, από την άποψη ότι για να κάνω κάτι αντίστοιχο πολλές φορές εγώ είχα στο μυαλό μου το WebQuest, τις Ιστοεξερευνήσεις, που είναι εξαιρετικές αλλά θέλουνε αρκετή δουλειά. Αν θα ήθελα κάτι πιο γρήγορο, πιο εύκολο εξίσου αποδοτικό και ενδιαφέρον, θα χρησιμοποιούσα το Padlet. Δηλαδή, πιο εύκολα θα το κάνω για ένα μάθημα, σε περίοδο που δεν προλαβαίνω, που δεν έχω χρόνο, παρά την Ιστοεξερεύνηση. Την Ιστοεξερεύνηση, την είχαμε κάνει, ας πούμε, σε ένα Project δώδεκα ωρών. Το Padlet θα το έκανα πολύ εύκολα για το μάθημα της επόμενης μέρας, των δύο ωρών, πάρα πολύ εύκολο εργαλείο.

- Ωραία. Σε ποιο βαθμό νοιώθετε έτοιμη να τα εντάξετε τα εργαλεία αυτά στο μάθημά σας;

- Κάθε φορά σκέφτομαι ότι αυτή τη φορά είμαι κάπως καλύτερα προετοιμασμένη. Πάντα υπάρχουν προβλήματα, εξυπακούεται. Και προβλήματα, τα οποία επειδή ακριβώς δεν είμαι τεχνικός, δεν είμαι πληροφορικός δεν γνωρίζω πώς να τα επιλύσω. Όμως, ξαναλέω, επειδή ασχολήθηκα με αυτά και πήρα τον αέρα και μαθαίνοντας, μαθαίνοντας, μαθαίνοντας… να τώρα έμαθα δύο καινούρια εργαλεία, ας πούμε, που δεν τα ήξερα… έχω τη χαρά του ότι ξεκινώντας ο επόμενος χρόνος θα έχω κάτι καινούριο να δοκιμάσω. Αισθάνομαι αρκετά έτοιμη, επειδή νομίζω έχω την καλή διάθεση, δηλαδή ποτέ δεν ξεκινάω ένα μάθημα, ένα σενάριο που περιλαμβάνει ΤΠΕ με την προοπτική ότι θα μου τύχει αυτό το στραβό, θα μου τύχει κι εκείνο… Στο μοναδικό που ακόμα το δουλεύω είναι στο θέμα του χρόνου, επειδή λέω αχ να κάνουμε εκείνο, να κάνουμε και το άλλο, δεν υπολογίζω ότι τα παιδιά δεν είναι πάρα πολύ εξοικειωμένα με αυτές τις διαδικασίες, οπότε θα τους πάρει παραπάνω χρόνο από ότι εγώ υπολογίζω. Αυτό, δηλαδή, είναι το πρόβλημά μου κάθε φορά. Νομίζω δείχνω υπερβάλλοντα ζήλο σε αυτό το ζήτημα αλλά το έχω περιορίσει. Δηλαδή, ακόμα και τώρα, που μου λένε, φέρ’ ειπείν, δείξε μας ένα σενάριο, δε θα δείξω ποτέ ένα σενάριο, το οποίο έχω φτιάξει, για να το δείξω έτσι και να κάνω το εφέ μου και είναι επί χάρτου μόνο… Ό,τι έχω παρουσιάσει είναι όλα δοκιμασμένα και το λέω έχοντας την εμπειρία αυτή… ότι πήγε καλά κι ότι δοκιμάστηκε και πήγε καλά… όχι γιατί θα μπορούσε να πάει καλά σε ένα τμήμα, δεν ξέρω και εγώ τώρα, φωστήρων… είναι παιδιά

που άλλα γνωρίζουν από υπολογιστές, άλλα δεν γνωρίζουνε καθόλου, άλλα δεν έχουνε καθόλου στο σπίτι τους… και όμως εγώ δεν έχω δει κανέναν που να μην συμμετέχει.

- Και να μην προσπαθεί… Ωραία.

- Είναι πολύ σημαντικό. Δεν ξέρω… Τώρα θα κάνω παρένθεση αλλά… μόνο και μόνο αυτό, ότι δίνει τη δυνατότητα σε μαθητές που με άλλον τρόπο δεν θα εκφράζονταν μέσα στην τάξη, δε θα συμμετείχαν… μόνο και μόνο ότι τους δίνει τη δυνατότητα να πάρουν ένα ρόλο και να αισθανθούν κι αυτοί σημαντικοί, για μένα αυτό είναι πάρα πάρα πολύ σημαντικό.

- Πάμε τώρα και στην τελευταία ερώτηση. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για το συγκριμένο ΑΗΜ και γενικότερα για αυτού του είδους τα μαθήματα; Ποια σημεία μπορούν να βελτιωθούν ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των εκπαιδευτικών για επιμόρφωση και ενίσχυση;

- Αυτό το οποίο θα μου άρεσε εμένα καλύτερα, ενδεχομένως… Να υπάρχουν… αν είναι ένα πρόγραμμα λίγο μεγαλύτερης διάρκειας. Θα μπορούσαν να υπάρχουν… βέβαια, τώρα συμμετέχουν και συνάδελφοι από όλη την Ελλάδα… θα μου πεις πώς να γίνει αυτό;… Να υπάρχουν κάποιες δια ζώσης συναντήσεις ή έστω κάποιες τηλεδιασκέψεις… το ξέρω ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο αυτό αλλά όταν γίνονται είναι κι αυτές σημαντικές, γιατί ακόμα και στο Forum… το βλέπεις κάπως σαν παιχνίδι… εγώ έτσι το είχα δει στην αρχή και ειπώθηκαν πολύ καλά πράγματα όταν έγινε… το είχα δει, δηλαδή στο Θερινό Σχολείο αυτό… Ενδεχομένως θα μπορούσε να είναι λίγο μεγαλύτερης διάρκειας, ούτως ώστε να γίνουν και πράγματα πιο συνεργατικά, τα οποία… μάλλον θα πρέπει να έχουν υποχρεωτικό χαρακτήρα… δε γίνεται διαφορετικά. Το είπα, Το προαιρετικό πολλές φορές δεν δουλεύει, γιατί όλοι έχουν τις υποχρεώσεις τους, πιέζονται και δεν το κάνουν. Εάν είχε περισσότερες δραστηριότητες πιο συνεργατικές, νομίζω ότι θα ήταν ιδανικό. Κατά τα άλλα… Όσον αφορά την οργάνωση, όσον αφορά τον χρόνο που δινόταν για να διεκπεραιωθούν οι εργασίες, την ανταπόκριση στα ερωτήματά μας του επιμορφωτή… νομίζω ότι δεν έχω να βελτιώσω τίποτα. Δηλαδή, τι άλλο να έκανε ο άνθρωπος, κοιμόταν πάνω στον υπολογιστή… δεν έχω να πω κάτι άλλο. Νομίζω αυτό.. Αυτό μου λείπει σε επιμορφώσεις αυτού του τύπου… η επαφή από κοντά. Αλλά είπα και προηγουμένως ότι είναι τόσα πια τα θετικά και δίνει τόσες δυνατότητες σε έναν άνθρωπο που αν ήταν δια ζώσης το σεμινάριο δεν θα το παρακολουθούσε σε καμία των περιπτώσεων, οπότε, γιατί να μην έχουμε κι αυτή τη δυνατότητα να το παρακολουθήσουμε; Εξυπακούεται.

- Ωραία. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

Ι. Υλικό μεταγραφής συνεντεύξεων κύριας φάσης της έρευνας

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1 (Α.Σ.) – 07.05.2018

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Γιατί θεωρούσα ότι θα με βοηθούσε άμεσα στη δουλειά μου.

- Όταν λέτε άμεσα τι ακριβώς εννοείτε;

- Ότι πήρα γνώσεις τις οποίες χρησιμοποίησα άμεσα στο σχολείο, στη διδασκαλία.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό; Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Οι προσδοκίες μου ήταν να εμπλουτίσω τις γνώσεις μου στη χρήση των ΤΠΕ στη διδασκαλία και σε πολύ μεγάλο βαθμό ικανοποιήθηκαν οι προσδοκίες αυτές.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Εεε… αυξήθηκε πάρα πολύ το ενδιαφέρον των παιδιών για το μάθημα … θεωρούσαν ότι αυτενεργούσαν σε πολύ μεγάλο βαθμό… και συμμετείχαν σε όλες τις διαδικασίες με πάρα πολύ μεγάλη προθυμία.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Καταρχάς είδα και προσωπικά τη σημασία της συνεργασίας, γιατί όντας συνεργατικό το μάθημα με βοήθησε να δω και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές μας και τα οποία ίσως πολύ συχνά να μην τα καταλαβαίνουμε… αλλά έμαθα να δουλεύω κι εγώ στην ομάδα και να αντιμετωπίζω προβλήματα μαθαίνοντας ταυτόχρονα να βοηθάω και τους μαθητές μου να το πράξουν στο μέλλον.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά (ή εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε) την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα (π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας);

- Η αδυναμία συνεργασίας με τους συναδέλφους ήταν ένα αρχικό πρόβλημα… το οποίο, όμως, στην πορεία των μαθημάτων ξεπεράστηκε… ήτανε καθ' όλη τη διάρκεια του σεμιναρίου ήταν η έλλειψη χρόνου ένα σημαντικό πρόβλημα, δεδομένου ότι το κάναμε παράλληλα με άλλες υποχρεώσεις

- Κάποιοι παράγοντες που σας επηρέασαν θετικά στο να συμμετέχετε ενεργά;

- Η ανταλλαγή απόψεων με τους συναδέλφους και με τα μέλη των ... της … με την ομάδα των εκπαιδευτών. Ήταν άμεση η συνεργασία και με τους συναδέλφους της ομάδας στην οποία συμμετείχα αλλά και η καθοδήγηση όλων των εκπαιδευτών … άμεση και καίρια σε όλα τα σημεία.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; (π.χ. τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν);

- Δυσκολία ήταν ότι δε γνωρίζαμε όλοι οι συμμετέχοντες στην ομάδα επαρκώς την πλατφόρμα, με αποτέλεσμα να μη γίνεται έγκαιρα η επικοινωνία μέσω του χώρου των

συζητήσεων της ομάδας μας. Είχαμε ένα τεχνικό θέμα σε αυτό το σημείο… το οποίο σιγά σιγά, σταδιακά, ξεπεράστηκε, όμως.

- Κάποιο άλλο πρόβλημα, κάποια άλλη δυσκολία που αντιμετωπίσατε; Ήταν σαφείς, ας πούμε, οι εργασίες…

- Οι εργασίες ήταν πολύ σαφείς και ήταν η καθοδήγηση συνεχόμενη, οπότε και οποιοδήποτε άλλο πρόβλημα είχαμε, ήταν οι οδηγίες των εκπαιδευτών άμεσες και καίριες.

- Η οργάνωση των θεματικών ενοτήτων σας κάλυψε ή θα θέλατε κάποια άλλη οργάνωση; Για παράδειγμα κάθε εβδομάδα ήταν και μια διαφορετική στρατηγική… Αυτό σας άρεσε ή θα θέλατε κάποια άλλη οργάνωση;

- Όχι! Θεωρώ ότι ήταν πολύ αποτελεσματικό, με δεδομένο ότι γνωρίσαμε όλες τις τεχνικές και από εκεί και πέρα επιλέγει ο καθένας αυτή που ταιριάζει σε κάθε περίπτωση και ανάλογα με τον στόχο που θέλει να καλύψει. Θεωρώ ότι ήταν καλή η οργάνωση.

- Άρα και η συνεργατική γραφή ως αντικείμενο δεν σας δημιούργησε κάποια δυσκολία!

- Όχι! Όχι! Ίσα ίσα που την εφάρμοσα κα στο σχολείο και ήταν τα παιδιά πάρα πολύ θετικά και όχι μόνο στο μάθημα της Γλώσσας της Νεοελληνικής στο οποίο ασχοληθήκαμε… το εφάρμοσα και στα Αρχαία από μετάφραση και τα παιδιά ενθουσιάστηκαν.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος (λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του);

- Θεωρώ ότι τα παιδιά κινητοποιήθηκαν από την άμεση επικοινωνία μεταξύ τους και από το ότι κάνανε κάτι διαφορετικό από ό,τι συνήθως. Βέβαια, παρόμοιες εργασίες δίνονται κα στην τάξη, στα πλαίσια, ας πούμε, της δημιουργικής γραφής και στο μάθημα της Λογοτεχνίας αλλά κάποιες φορές το εφαρμόζω και στο μάθημα της Γλώσσας, ωστόσο εκεί αναγκάστηκαν να γράψουν, όχι μόνο να δουλέψουν προφορικά, οπότε αυτό τα κινητοποίησε και μάλιστα θεωρώ ότι αυτό διαμόρφωσε θετικότερα τις σχέσεις μεταξύ τους, με την έννοια ότι κάποια αναλάμβαναν τον ρόλο του καθοδηγητή και καθοδηγούσαν και συμβούλευαν παιδιά που ήταν χαμηλότερων δυνατοτήτων και αυτό λειτούργησε θετικά και στις σχέσεις μεταξύ τους. Θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό.

- Σε εσάς, όσον αφορά τη δική σας συμμετοχή στο μάθημα, ποια στοιχεία λειτούργησαν θετικά στο να συμμετέχετε και συνέβαλαν θετικά στο να πετύχετε τους στόχους του μαθήματος που ήταν να ενημερωθούν οι συνάδελφοι, οι φιλόλογοι, για όλα αυτά που μόλις μου περιγράψατε;

- Ναι! Κι εμένα με κινητοποίησε το συγκεκριμένο θέμα και μάλιστα επειδή στην ομάδα μας, καθώς γνωριζόμασταν σταδιακά ανακαλύπταμε ότι κάθε μία είχε διαφορετικά ενδιαφέροντα, διαφορετικές δεξιότητες και κάθε φορά καλυπτόταν το θέμα από την οπτική γωνία της καθεμιάς, πράγμα το οποίο μας βοηθούσε σημαντικά στην πρόοδο και της ομάδας και της εργασίας… και σε γενικές γραμμές πήρα πολλά πράγματα από την ομάδα… από τους συναδέλφους…

- Άρα και πάλι, όπως είπατε και πριν η αλληλεπίδραση και η συνεργασία ήταν το ισχυρό στοιχείο του μαθήματος.

- Ναι, ναι! Η συνεργασία ήταν το δυνατό στοιχείο, έτσι πιστεύω. Αυτό ακριβώς.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος (δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του);

- Νομίζω το θέμα του χρόνου… το θέμα του χρόνου… δηλαδή, αν η διαχείριση του χρόνου ήταν κάπως διαφορετική, θα βοηθούσε ακόμη περισσότερο… βέβαια… κι εμείς

είμαστε ενήλικοι κι έχουμε διάφορες υποχρεώσεις αλλά και τα παιδιά κάπως έτσι λειτουργούνε, δηλαδή το θέμα ότι δεν υπάρχει ο χρόνος ο απαραίτητος όλες τις φορές ή ακόμα και για τη διαπραγμάτευση του θέματος σε πραγματικό χρόνο, αυτό ήταν ένα μειονέκτημα, το οποίο, έτσι, εμένα προσωπικά με άγχωνε… αλλά εντάξει… το ξεπεράσαμε όπως μπορούσαμε…

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, πρώτα από όλα τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Πολύ καλό… πολύ καλό…

- Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Νομίζω ότι ήτανε κατάλληλο, με την έννοια ότι ήταν αντλημένο από τα βιβλία που διδάσκουμε στο σχολείο και ήτανε ασκήσεις που κι εμείς πολύ συχνά τις χρησιμοποιούμε στο σχολείο σε πραγματικό χρόνο, οπότε μας έδωσε υλικό και για τις τάξεις μας. Ήταν η επιλογή πολύ καλή όλων των θεμάτων.

- Τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Επίσης πολύ καλές. Είχαν σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα και κάποιες ήδη της εφάρμοσα στην τάξη.

- Και τελευταίο, πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Άριστη! Άριστη, γιατί όποτε χρειάστηκα βοήθεια ήταν η ανταπόκριση άμεση, με μεγάλη ευγένεια και ανθρωπιά και θεωρώ ότι αυτό είναι κάτι πάρα πολύ σημαντικό στις μέρες μας… και να μαθαίνεις πράγματα αλλά και να έχεις ανθρώπους να σε στηρίζουνε στις δύσκολες … στα δύσκολα βήματα, γιατί είναι για όλους μας δύσκολα τα βήματα αυτά. Υπήρξε πολύ καλή ανταπόκριση από τους εκπαιδευτές.

- Πάμε τώρα στη δουλειά σας στην ομάδα. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Θεωρώ ότι για να το ζητούμε από τους μαθητές μας θα πρέπει πρώτα να το περνάμε οι ίδιοι. Θεωρώ ότι ήταν πολύ σωστή απόφαση αυτή… και είπατε προηγουμένως ότι οι δυσκολίες που αντιμετωπίσαμε εμείς ως ενήλικες και συνειδητοποιημένοι για το τι θέλουμε από το Πρόγραμμα αυτό κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου, δείχνει τις αντίστοιχες δυσκολίες που αντιμετωπίζουνε και οι μαθητές μας. Θεωρώ ότι έτσι πρέπει να γίνεται, πρώτα πρέπει να περνάμε εμείς ό,τι χρειάζεται να κάνουμε στους μαθητές μας και μετά να το περνάμε στα παιδιά, γιατί έτσι λειτουργεί και καλύτερα και μπορούμε να το στηρίξουμε.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας; Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Το κλίμα στην ομάδα δεν ήταν εξ αρχής καλό, με δεδομένο ότι κάθε ξεκίνημα είναι δύσκολο. Σιγά σιγά, όμως, με την ανταλλαγή απόψεων… και με τον εκνευρισμό … και με τις δυνατές ατάκες και με κάποια παράπονα που εκφράστηκαν γραπτώς και μέσα από τις εργασίες… διαπιστώσαμε ότι κάθε συνεργαζόμενο μέλος είχε τους δικούς του λόγους να πιέζεται, οπότε αρχίσαμε όλοι και δείχναμε μεγαλύτερη ανοχή … εεε … για αυτό και προχώρησε καλά. Η αρχή ήτανε πολύ δύσκολη, όμως.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Εμένα προσωπικά με κινητοποίησε το να προσπαθήσω να βοηθήσω την ομάδα να δέσει, το γεγονός ότι δύο άτομα ήταν σε πολύ δύσκολη θέση και χρονική στιγμή και μπήκαν, για να κάνουν το πρόγραμμα, οπότε κατάλαβα ότι έπρεπε να κρατήσω κάποιες ισορροπίες και τελικά ανταμείφθηκα, δηλαδή, δημιουργήθηκε και καλό συναισθηματικό κλίμα στην ομάδα και πιστεύω ότι ήταν η συνεργασία μας αποτελεσματική τελικά.

- Σας δυσκόλεψε κάτι στις συνεργατικές εργασίες;

- Στο ίδιο το αντικείμενο, όχι! Θεωρώ ότι όλα τα μέλη μπαίναμε με τη διάθεση να ανταλλάξουμε απόψεις και αν υποχωρήσουμε … θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό. Δεν θελήσαμε, δηλαδή, σε καμιά περίπτωση να επιβάλουμε τη δική μας άποψη ο καθένας … το συζητούσαμε και βρίσκαμε κάποια κοινή πορεία.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά (τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών);

- Πέρασα όμορφες στιγμές, έμαθα καινούρια πράγματα, ήτανε σημαντικό ότι συνδυαζότανε η θεωρία η πολύ ουσιαστική και απαραίτητη, δηλαδή δεν μας δώσανε εγχειρίδια ατελείωτα, να πρέπει να τα διαβάσουμε, ήταν, δηλαδή, πολύ στοχευμένη η θεωρία που δόθηκε, σε κάθε περίπτωση και κυρίως η πρακτική εφαρμογή όσων μάθαμε στη συνέχεια, γιατί πολύ συχνά σε σεμινάρια αναλωνόμαστε στη θεωρία και στις κουβέντες και η πρακτική αντιμετώπιση των πραγμάτων που μας ενδιαφέρει πάρα πολύ όλους, μένει κάπως πίσω. Εδώ, νομίζω ότι ήταν σε πρώτη θέση η πρακτική εφαρμογή όσων μάθαμε.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή; Σε ποιο βαθμό θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Η γνώμη μου ήταν εξ αρχής καλή για τη συνεργατική γραφή και θα προσπαθήσω να την εντάξω και στο μάθημα της γλώσσας αλλά και σε όποιο άλλο μπορώ από τα φιλολογικά. Θεωρώ ότι είναι κέρδος για τα παιδιά.

- Για ποιους λόγους συγκεκριμένα θα λέγατε ότι είναι κέρδος για τους μαθητές;

- Θεωρώ ότι ασχολούνται με κάτι ενδιαφέρον και πέραν των τετριμμένων με τη σχολική τάξη, βλέπουνε τη διαθεματικότητα στο σχολείο, το πώς μπορεί, δηλαδή, η Πληροφορική να βοηθήσει τα φιλολογικά μαθήματα και το αντίστροφο και κινητοποιείται, γενικά, η δραστηριότητά τους, τα ενδιαφέρει πάρα πολύ.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs (ή άλλα διαδικτυακά εργαλεία) για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Σε αρκετά καλό βαθμό, νομίζω. Βέβαια, οπωσδήποτε θέλει εξάσκηση το όλο θέμα αλλά θεωρώ ότι είμαι ικανοποιητικά ενημερωμένη.

- Και σε ποιο βαθμό προτίθεστε (και μπορείτε) να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας (της Νεοελληνικής Γλώσσας); Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Θα προσπαθήσω… πιστεύω ότι θα το καταφέρω σε … όχι σε πολύ μεγάλο βαθμό… αλλά δύο, τρεις εργασίες τον χρόνο με αυτή τη μέθοδο, πιστεύω ότι θα καταφέρω να τις διεκπεραιώσω. Το θετικό είναι ότι είναι δεκτικό το σχολικό περιβάλλον στο οποίο πηγαίνω τώρα… είναι, δηλαδή, το σχολείο ανοικτό σε τέτοιες μεθόδους και αυτό είναι μεγάλο κεφάλαιο στην προσπάθειά μας να περάσουμε τις ΤΠΕ στα σχολεία… είναι το εργαστήριο Πληροφορικής ανά πάσα ώρα και στιγμή, όταν δεν έχει ο καθηγητής της Πληροφορικής μάθημα ο ίδιος, ανοικτό σε όλους μας και μάλιστα βοηθά κιόλας. Όχι απλώς είναι ανοικτός, έρχεται και βοηθάει σε ό,τι χρειαζόμαστε.

- Είστε από τους τυχερούς.

- Ναι! Όντως.

- Δυσκολίες εκτιμάτε ότι θα είχατε για την ένταξη των ΤΠΕ; Αφού έχετε δικό σας εργαστήριο, τι δυσκολίες πιστεύετε ότι θα αντιμετωπίζατε;

- Θέλει λίγο εξάσκηση από μεριάς μου, στο να συντονίζω λίγο τα παιδιά. Υπάρχουν δυσκολίες ακόμα αλλά επειδή το προσπάθησα στο εργαστήριο Πληροφορικής και υπήρχε έτσι... μία… αναστάτωση, θέλει λίγο να δουλέψω με τα παιδιά περισσότερο το θέμα αυτό. Βέβαια, ήτανε κάτι τελείως άγνωστο στα παιδιά και όταν το παρουσίασα είχανε ταυτόχρονα όλα απορίες. Αλλά πιστεύω ότι με τον καιρό θα το καταφέρω κάπως καλύτερα. Βέβαια θα μείνω σε ένα συγκεκριμένο μόνο τμήμα, δεν είναι… δεν είναι κάτι που μπορώ να το εφαρμόσω σε όλα τα τμήματα του σχολείου. Θα δουλέψω σε ένα συγκεκριμένο τμήμα, αυτό σκοπεύω την επόμενη χρονιά, μέχρι να το κατακτήσω εγώ αρκετά καλά, για το πώς θα διαχειρίζομαι τα παιδιά στην τάξη της Πληροφορικής και στη συνέχεια θα δω

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Σε πολύ μεγάλο βαθμό … με την έννοια ότι υπάρχει η ευκολία της εξ αποστάσεως συνεργασίας και μοιράζεσαι τις εμπειρίες και τις ανάγκες σου με πάρα πολλούς συναδέλφους από διαφορετικά σχολεία, από διαφορετικές περιοχές… και πάντα έχουνε να μοιραστούν πολλά και διαφορετικά πράγματα μαζί σου. Θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Εγώ θα πρότεινα να γίνονται πιο συχνά και να συμπεριλάβουν κι άλλα αντικείμενα … κι άλλα αντικείμενα από τα μαθήματά μας…

- Όπως; Τι θα προτείνατε;

- Όπως τα Αρχαία … τα Αρχαία Ελληνικά, που είναι επίσης ένα δύσκολο πεδίο για εμάς… και θεωρώ ότι τα παιδιά θα ενδιαφερθούν περισσότερο για το … την Αρχαία Ελληνική Γλώσσα, εάν μπει πιο ζεστά το θέμα των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη… και τα κείμενα προσφέρονται πάρα πολύ, με δεδομένο ότι με το διαδίκτυο μπορείς να έχεις πρόσβαση πολύ γρήγορα σε πολλές πηγές πληροφόρησης… θεωρώ ότι θα πρέπει να αυξηθούν τα μαθήματα και τα αντικείμενα

- Για να κλείσουμε, θα ήθελα να ακούσω κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Τι θα είχατε να προτείνετε;

- Δεν είμαι έτοιμη να απαντήσω! Στο μοτίβο των εργασιών που υπήρχαν κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου, θα προσπαθήσω να ακολουθήσω για το επόμενο σχολικό έτος κι από εκεί και πέρα… θα το σκεφτώ. Δεν είμαι έτοιμη να απαντήσω ακριβώς σε αυτό.

- Επίσης, θα είχατε κάτι άλλο να προτείνετε, γενικά, για τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Να επαναλαμβάνονται… να επαναλαμβάνονται… αυτό… πιστεύω ότι πρέπει περισσότεροι συνάδελφοι να επωφεληθούν από αυτά τα μαθήματα. Είναι πάρα πολύ θετική η επιρροή τους.

- Ωραία! Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Να είστε καλά, σας ευχαριστώ κι εγώ. Γεια σας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2 (Ρ.Α.) – 08.05.2018

- Καλησπέρα σας! Είστε έτοιμη, να ξεκινήσουμε τη συνέντευξη;

- Φυσικά…

- Ωραία! Ξεκινάμε λοιπόν. Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Πρώτα από όλα είχα παρακολουθήσει και το προηγούμενο σεμινάριο, το οποίο ήταν εξαιρετικά οργανωμένο και άφησε και σε εμένα και σε όσους συμμετείχανε εξαιρετικές εντυπώσεις… διαπίστωσα ότι όσα εργαλεία είχα… διδάχθηκα στο προηγούμενο σεμινάριο, όλα αυτά στη συνέχεια μπόρεσα να τα χρησιμοποιήσω… Επίσης, στο προηγούμενο σεμινάριο υπήρξε μια ενότητα για τα Google Docs, οπότε το καινούριο σεμινάριο ήταν… ανέμενα την ολοκλήρωση αυτής της θεματικής ενότητα και επομένως η θετική εμπειρία από το πρώτο, συν το αντικείμενο για το οποίο ήδη είχα μια άποψη ήταν τα δύο πιο ισχυρά κίνητρα, για να συμμετέχω στο συγκεκριμένο σεμινάριο.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Οι προσδοκίες ήταν εξαιρετικά υψηλές… Θεωρώ ότι σε σύγκριση με το προηγούμενο, για λόγους που δεν έχω προσδιορίσει με ακρίβεια μέσα στο μυαλό μου δεν ανταποκρίθηκε, δεν ήταν στο ίδιο ακριβώς επίπεδο… θεωρώ ότι μεγάλη ευθύνη σε αυτό είχε … είχαν οι συμμετέχοντες, δηλαδή ενώ ήταν οργανωμένο από την πλευρά τη δική σας και ήταν πολύ σαφή και συγκεκριμένα τα ζητούμενα, είχα την αίσθηση ότι συνεχώς επαναλαμβάνονταν πράγματα, σαν να μην υπήρχε η υπομονή από εμάς που συμμετείχαμε να αναπτύξουμε ένα διάλογο που να … προσδιορίζει κάθε φορά τα ζητούμενα με μεγαλύτερη ακρίβεια, ώστε οι λεπτομέρειες να διαφοροποιούν τις επιμέρους ενότητες… ήμουνα σαφής;

- Ναι, ναι… Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα οι προσδοκίες αυτές;

- Οι προσδοκίες ως προς το πώς μπορώ να χρησιμοποιήσω τα Google Docs έχουν ικανοποιηθεί αλλά όταν κανείς συμμετέχει σε ένα μάθημα, το οποίο είναι … διαδραστικό… δηλαδή υπάρχει η δυνατότητα μέσα στο Forum να γίνεται διάλογος, οι προσδοκίες είναι σε δύο σκέλη… ένα από τους επιμορφωτές πώς έχουν οργανώσει το Πρόγραμμα και δεύτερο, σε σχέση με τις ζυμώσεις που ακολουθούν το Πρόγραμμα αυτό. Οπότε, ως προς το πρώτο σκέλος, θεωρώ ότι ήταν πολύ καλά οργανωμένο… θα μπορούσε βέβαια κάποιος να ασκήσει κριτική… ναι ίσως θα έπρεπε τα θέματα να ήταν λίγο διαφορετικά… εγώ δεν είχα κανένα πρόβλημα σε αυτά… ως προς τις ζυμώσεις, όμως, που ακολούθησαν, θεωρώ ότι υπήρχε μια συνεχής επανάληψη των ίδιων θεμάτων και ενώ διάβαζα μεθοδικά και συστηματικά όσα δημοσιεύονταν στην πλατφόρμα, αισθάνθηκα ότι δεν αποκόμιζα όσα είχα αποκομίσει από το προηγούμενο σεμινάριο.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Είχα προηγούμενη εμπειρία από … συμμετοχή σε πλαίσιο συνεργατικής γραφής … σε περιβάλλον wiki … και μάλιστα την αμέσως προηγούμενη χρονιά με τα συγκεκριμένα παιδιά με τα οποία δούλεψα και τα Google Docs. Επί ένα χρόνο συμμετείχαμε σε ένα Πρόγραμμα της Βουλής σε πλατφόρμα wiki. Επομένως, είχα δεκαοχτώ μαθητές, τουλάχιστον δεκαοχτώ μαθητές που σε εβδομαδιαία βάση έγραφαν κείμενα σε wiki… είχαμε δουλέψει μέσα στο wiki και ταυτόχρονα είχαμε υποστηρίξει το wiki

χρησιμοποιώντας το messenger, επομένως είχαμε καταργήσει κάθε χρονικό πλαίσιο, οι μαθητές μου έστελναν τις εργασίες τους το βράδυ αργά… απαντούσα αργά το βράδυ … εεε … ήμασταν σε συνεχή επικοινωνία μέσω του messenger για να κάνουμε τη «λάντζα» της επικοινωνίας ή τον συντονισμό της ομάδας είτε τον ατομικό συντονισμό του καθενός … και όταν χρησιμοποίησα τα Google Docs με αφορμή το σεμινάριο, ήδη υπήρχε αυτή η εμπειρία, οπότε τα παιδιά με το που μπήκαν… την πρώτη φορά που μπήκαν μέσα στο έγγραφο … κινήθηκαν και μόνα τους, δηλαδή δεν χρειαζόταν να εξηγήσω πολλά πράγματα. Ταυτόχρονα είχαμε το εργαλείο του messenger, ώστε να συντονιζόμαστε, ενώ παράλληλα έγραφαν στα Google Docs και είχαμε δύο εργαλεία ταυτόχρονα, για να λύνονται οι απορίες. Οπότε, οι εργασίες που ανατέθηκαν στα παιδιά να κάνουνε στα Google Docs πήγαν εξαιρετικά… Και το ευχαριστήθηκαν και βγήκαν πάρα πολύ γρήγορα τα ζητούμενα.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Κι αν θα μπορούσατε να δώσετε κάποια στοιχεία ή παραδείγματα για το πώς σας επηρέασε.

- Είναι αισιόδοξο να αισθάνεσαι ότι ο ίδιος ανανεώνεσαι και ταυτόχρονα μέσα από τη συμμετοχή μου στα Προγράμματα της Βουλής που ανέφερα προηγουμένως, έχω πεισθεί ότι τα απογεύματα στο σπίτι είναι ένας χρόνος εξαιρετικά γόνιμος με τους μαθητές … που ενισχύει και την επικοινωνία μεταξύ τους και με εμένα την ίδια και ταυτόχρονα με πολύ πιο άνετο τρόπο μπορούν να γίνουν … να δημιουργηθούν συνθήκες και να παραχθεί έργο που υπό άλλες συνθήκες είναι εξαιρετικά δύσκολο να γίνει μέσα στο σχολικό περιβάλλον. Αυτό, βέβαια, σημαίνει σπάσιμο των εργασιακών ορίων και είναι ένα ζήτημα πάρα πολύ σοβαρό, όμως, θεωρώ ότι, αν θέλουμε με τις γενιές αυτές να επικοινωνούμε, πρέπει να μάθουμε να το κάνουμε και μέσα από τα εργαλεία τους, μέσα από τα περιβάλλοντα στα οποία οι ίδιοι μαθαίνουν να επικοινωνούν. Επομένως, όλη μου η εμπειρία ήτανε θετική και νομίζω ότι φέτος που θα έχω πάλι πρώτη Γυμνασίου, όσο πιο νωρίς θα μπορέσω να τα βοηθήσω να εγκλιματιστούν στα Google Docs και να τα χρησιμοποιούμε. Αν είχαμε τις υποδομές θα τα χρησιμοποιούσα και μέσα στην τάξη.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα και ποιοι παράγοντες εμπόδισαν σε κάποιο βαθμό την επιθυμία σας να συμμετάσχετε ενεργά;

- Η πίεση του χρόνου είναι για όλους ένας ανασταλτικός παράγοντας, ωστόσο, ο τρόπος που ήταν οργανωμένο το σεμινάριο, η σαφήνεια με την οποία καθορίζονταν οι στόχοι κάθε εβδομάδας, ήταν ένα πάρα πολύ ισχυρό κίνητρο, για να είμαι συνεπής … εεε … ταυτόχρονα είναι ένα εργαλείο εξαιρετικά ενδιαφέρον, δεν έχει ιδιαίτερες δυσκολίες στο να εξοικειωθεί κανείς με αυτό και να το χρησιμοποιήσει και επίσης, η ομάδα ήταν μια ομάδα η οποία ήταν εργατική. Αυτά ήταν τα θετικά κίνητρα. Η συμμετοχή μου, βέβαια, στην πλατφόρμα ήταν λιγότερη από ότι περίμενα … μου αρέσει η κουβεντούλα, μου αρέσει η διάδραση … αλλά αισθάνθηκα ότι … δεν υπήρχε … πώς να το πω; … ανταπόκριση;…

- Από την υπόλοιπη ομάδα;

- Όχι από την ομάδα την … την ευρύτερη ομάδα… ότι … σαν να χρησιμοποιήθηκε σε αυτό το σεμινάριο ένας άλλος κώδικας για τα πράγματα … πιο απλουστευτικός;… λιγότερο σχολαστικός;… Μου φάνηκαν λίγο περισσότερο … λίγο πιο επιφανειακές και οι προσεγγίσεις … ότι ο ένας επαναλάμβανε κάτι που είχε πει την προηγούμενη εβδομάδα …

- … πιο χρησιμοθηρικά;…

- Ίσως λίγο πιο χρησιμοθηρικά …, πάντως δεν αισθάνθηκα ότι γίνεται όλες τις φορές … έτσι … ένας ουσιαστικός διάλογος.

- Ωραία. Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα, τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το

διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν; Ποιες ήταν οι δυσκολίες που θα εντοπίζατε στο πώς σχεδιάστηκε το Μάθημα.

- Μόνο μια δυσκολία αντιμετώπισα και ήταν ότι θα έπρεπε να έχει δοθεί από τους επιμορφωτές κίνητρο να πλαισιώνεται η εκάστοτε εργασία από την ομάδα. Δηλαδή, θεωρώ ότι πολύ συχνά οι ομάδες ξεκινούσαν … και η δική μας … ξεκινούσαν να γράφουν ένα κείμενο, χωρίς να ξέρουμε ποιος είναι ο αποδέκτης, για ποιο λόγο το γράφουμε αυτό το κείμενο; Ακόμη κι αν το γράφουμε, γιατί θέλουμε να πάρουμε τη Βεβαίωση, γιατί πρέπει να διεκπεραιώσουμε αυτό το ζητούμενο, πάλι όφειλε να έχει πλαισιωθεί. Ποιος θα ήταν ο αναγνώστης του κειμένου; Έκανα μια παρέμβαση στην πλατφόρμα και έθεσα το ζήτημα αλλά νομίζω ότι και οι αναγνώστες μου δεν με κατάλαβαν…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ότι τα ζητούμενα κάθε εβδομάδας ήταν εφικτά με την έννοια ότι ναι μεν απαιτούσαν χρόνο αλλά όχι τόσο χρόνο, ώστε να μην μπορούν να ολοκληρωθούν. Υπήρχε μια ευελιξία, ώστε να αναλάβουν κάποια μέλη των ομάδων περισσότερη εργασία αναλογικά… κι αυτό επέτρεπε τη διεκπεραίωση της ομαδικής εργασίας με τη λήξη του προσδιορισμένου χρόνου, εεε … ξέχασα την ερώτηση!

- Ποια ήταν τα ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος!

- Αααα ναι! Και οι οδηγίες που … για κάθε ζητούμενο ήταν τόσες, όσες χρειαζόταν, δηλαδή δεν ήταν υπερβολικά φορτωμένο το ενημερωτικό κομμάτι, ώστε να είναι κουραστικό. Κι αυτό μας βοηθούσε να βάζουμε πιο απλούς, σε πρώτο επίπεδο, στόχους κι επομένως εφικτούς. Αν ήθελε … αν θέλει κάποιος να εμβαθύνει στα ζητούμενα αυτά, της πλαισίωσης του κειμένου, της παραγωγής λόγου και λοιπά … ούτως ή άλλως αυτά είναι θέματα των φιλολόγων είτε με τα Google Docs είτε και με το μολύβι και το χαρτί… Δεν αλλάζει κάτι επί της ουσίας. Απλώς νομίζω ότι όταν … μέσα στο σεμινάριο ξεχάσαμε αυτή την παράμετρο.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, που δεν βοήθησαν να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα;

- … Η μη σαφής πλαισίωση του παραγόμενου κάθε φορά κειμένου. Το οποίο δεν είναι… Η πλαισίωση σημαίνει ταυτόχρονα ότι και η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιήσεις… εεε … για την παραγωγή του κειμένου οφείλει να έχει σχέση με το πλαίσιο. Αλλιώς δεν έχει νόημα.

- Ωραία. Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα του Μαθήματος, πρώτα από όλα τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Εξαιρετική. Κανένα σχόλιο περισσότερο. Ήταν … ήταν προσδιορισμένο το τι θέλουν … τι ζητούν οι επιμορφωτές κάθε φορά και οι πληροφορίες και τα εργαλεία που είχαμε στη διάθεσή μας.

- Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, πώς θα το αξιολογούσατε;

- Αν και έπεφτε σε ορισμένες περιπτώσεις σε κάποιες επαναλήψεις, θεωρώ ότι ήταν τόσο, όσο χρειαζόταν, για να μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το συγκεκριμένο εργαλείο. Τα θεωρητικά ζητήματα, επανέρχομαι, θεωρώ ότι κάθε φιλόλογος που εμπλέκεται στη διαδικασία της γραφής οφείλει να έχει υπόψη του. Και κάθε ομάδα οφείλει εκείνη να πλαισιώνει ή να θέτει τους θεωρητικούς όρους.

- Όσον αφορά τις εργασίες που ανατέθηκαν; Το αξιολογικό σας σχόλιο;

- Ήταν μέσα στην πραγματικότητα του σχολείου, δεν είχαν κάποιο βαθμό δυσκολίας και δεν θα έπρεπε να έχουν, γιατί δεν ήταν το ζητούμενο να έχουν κάποιο βαθμό δυσκολίας. Μάλιστα μια παρατήρηση σε σχέση με τους συμμετέχοντες… Θεωρώ ότι περιέπλεκαν τα πράγματα. Αυτό το … πώς να το πω; δεν ξέρω… Σαν να έπρεπε αν αποδείξουμε κάπου ότι γράφουμε εξαιρετικά, ότι είμαστε πάρα πολύ καλή ομάδα … δεν καταλαβαίνω… δηλαδή δε γινόταν κατανοητό ότι το ζητούμενο ήταν να δούμε πώς λειτουργεί το εργαλείο, πώς αντιδρούμε εμείς σε σχέση με το εργαλείο και όχι ότι θα πιάσουμε από γενέσεως ένα θέμα, για την Ευρώπη, για οτιδήποτε. Κάποιες στιγμές εκεί ήθελα να μη συμμετέχω και καθόλου. Δηλαδή δεν μ ενδιέφερε διόλου να διαβάσω ξανά είκοσι σελίδες Ιστορίας, για να γράψω μια παράγραφο, όπως θα όφειλα. Νομίζω ότι εκεί οι ομάδες έχασαν πάρα πάρα πολύ χρόνο … και δυνάμεις, φυσικά…

- Και τέλος, πάλι την αξιολογική σας κρίση για την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Εντάξει! Δεν θέλει σχόλιο αυτό… Όλοι απορούσανε στην πλατφόρμα πώς ο κ. Κούκης απαντά σε όλα τα ερωτήματα, πώς είναι είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο ξύπνιος… εντάξει… respect… Το είπαμε κι εκεί.

- Ωραία. Πάμε στα συνεργατικά. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Πάρα πολύ καλή, γιατί βοήθησε, θεωρώ, συναδέλφους οι οποίοι ήταν μόνοι τους μέσα... στην ευρύτερη ομάδα των τετρακοσίων, πεντακοσίων ατόμων, όσοι ήμαστε … και θεωρώ προστάτευσε την ευρύτερη αυτή ομάδα, δηλαδή το σύνολο των επιμορφούμενων από τριβές για το πώς θα σχηματιστούν οι ομάδες. Το ότι αυτοματοποιημένα οι ομάδες σχηματίστηκαν ή τουλάχιστον με μη φανερό τρόπο … ήταν έτοιμες … προσδιορισμένες από τους επιμορφωτές, θεωρώ ότι ήταν μια πολύ σωστή επιλογή από την πλευρά τους.

- Και το γεγονός ότι ήταν συνεργατική η προσέγγιση η επιμορφωτική; Δηλαδή δεν ήταν ατομικές εργασίες, ότι έπρεπε να συνεργαστείτε…

- Και τι νόημα έχει; Πώς μπορείς να δουλέψεις τα Google Docs μόνος σου; Δεν ξέρω αν κάτι δεν καταλαβαίνω αλλά προφανώς θα έπρεπε να είναι οργαν… να δουλεύουμε σε ομάδες και να δούμε κι εμείς οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, όταν ζητάμε από τα παιδιά ομαδικότητα, πόσο δύσκολο είναι εμείς να ενταχθούμε και να δούμε τους εαυτούς μας σε σχέση ισοτιμίας και εντόπισα και μέσα στο περιβάλλον της πλατφόρμας προβλήματα … εεε … ισότιμης συνεργασίας μεταξύ των μελών. Κι αν το … αν συνδυάσουμε αυτή την αδυναμία που έχουμε και ως λαός, ότι δηλαδή δεν μπορούμε να συνεργαστούμε ισότιμα, δεν έχουμε πρωτόκολλα συνεργασίας … δεν έχουμε ένα… δεν έχουμε τους τρόπους να το κάνουμε, τους καλούς τρόπους, να το πω έτσι … και την ευγένεια, να έχουμε συνεργασία και σε συνδυασμό με το ότι όλοι ήθελαν να δείξουνε ότι είμαστε … ότι είναι εξαιρετικοί φιλόλογοι και ότι γράφουνε πάρα πολύ ωραία κείμενα, ιστορικά ή όποια άλλα … εεε … θεωρώ ότι ξοδεύτηκε πάρα πολλή ενέργεια άσκοπα … όχι με ευθύνη των επιμορφωτών … αλλά θεωρώ ότι αυτό το σεμινάριο έφερε στην επιφάνεια αυτό το πράγμα που το προηγούμενο δεν το είχε φέρει.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας; Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα με την ομάδα σας;

- Από τα πέντε μέλη της ομάδας συνεργαστήκαμε οι τέσσερις… Θεωρώ ότι έτυχε να είμαστε τέσσερις εργατικοί και τυπικοί στις υποχρεώσεις μας άνθρωποι … εεε … υπήρχε επίσης και αρκετά σοβαρή γνωστική υποδομή σε όλα τα μέλη, δηλαδή ότι κανείς από αυτούς δεν φαινόταν ότι δε γνωρίζει το αντικείμενό του. Η μόνη αδυναμία που εντόπισα ήταν αυτή που ανέφερα και για το σύνολο των ομάδων, δηλαδή ότι δεν ήταν πάντοτε

σωστά πλαισιωμένο το κείμενό μας, ώστε τα ζητούμενα να τα επιτυγχάνουμε πιο γρήγορα και να εστιάζουμε περισσότερο στη χρήση του εργαλείου και λιγότερο στο τι ακριβώς λέγεται… που δε νομίζω ήταν το ζητούμενο αυτό.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποιούσε το ενδιαφέρον να μάθω το εργαλείο… ούτως ή άλλως η επικοινωνία με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας είχε ενδιαφέρον… παρατηρείς τον εαυτό σου, παρατηρείς και τους άλλους … αυτό που κάνουμε ούτως ή άλλως και σε όλες τις άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες μας … εεε … ήτανε θετική η εμπειρία μου … δεν υπήρχε κάποια δυσκολία ιδιαίτερη … ακόμη και οι διαφορετικοί χαρακτήρες μας και οι διαφορετικοί ρυθμοί μας νομίζω ότι στη συγκεκριμένη ομάδα ισορροπούσαν αρκετά εύκολα … ήταν ορατοί … τες οι διαφορές αλλά ισορρόπησαν χωρίς τριβές και δυσκολίες…

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Ότι από εδώ και πέρα θα τα χρησιμοποιώ και με τους μαθητές μου … τα θέματα του Ιουνίου θα τα βγάλω στα Google Docs … εννοείται με τους συναδέλφους … εννοείται … προσπάθησα μάλιστα από την αρχή, από την πρώτη εβδομάδα της συμμετοχής μου στο σεμινάριο και με τους μαθητές μου, δηλαδή πριν ζητηθεί να εμπλέξουμε μαθητές, εγώ είχα ζητήσει από τα παιδιά λίγα λίγα να μπαίνουν σε κάποιο έγγραφο και να παράγεται δουλειά, έτσι, ώστε να φύγουν από το σχολείο κα να έχουν όλοι μια εμπειρία από τη χρήση των Google Docs … Εντάξει… δεν τα κατάφερα και με τους σαράντα τέσσερις … αλλά οι περισσότεροι από αυτούς, οι τριάντα, είχαν μια εμπλοκή στα Google Docs, δεν τους είναι άγνωστο περιβάλλον, είναι Τρίτη Γυμνασίου αυτά τα παιδιά. Προσπάθησα να … Όλα μου τα έγγραφα στην επικοινωνία μου με τον Διευθυντή του σχολείου για την εκδρομή που κάναμε, για το… ένα πρόγραμμα πολιτιστικό ή επίσης, στην προσπάθειά μας να στήσουμε ένα διασχολικό wiki με τη Σχολική Σύμβουλο και ένα όμορο Γυμνάσιο, όλα αυτά τα ανέβασα στα Google Docs και «υποχρέωσα» και τους συναδέλφους να τα χρησιμοποιήσουν. Θεωρώ ότι θα έπρεπε να μας «δέρνουν», για να τα χρησιμοποιήσουμε υποχρεωτικά. Θα γλυτώναμε πάρα πάρα πολύ χρόνο και πολύ κόπο από το να παράγουμε κείμενα που πρέπει να παράγουμε μέσα στο σχολείο είτε είναι θέματα είτε γραφειοκρατικά κείμενα, τέλος πάντων, θα μπορούσαμε μέσω των Google Docs να γλυτώνουμε πάρα πολύ χρόνο και παραφιλολογία κατά την παραγωγή τους.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή; Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Ουσιαστικά δεν είχα εμπειρία συνεργατικής γραφής, οπότε είναι ένα καινούργιο πεδ… συνεργατικής γραφής με ομοτίμους, έτσι; … με παιδιά στο πλαίσιο του wiki, ναι, είχα εμπειρία αλλά με ομοτίμους, όχι. Οπότε, ναι! Είναι ένα καινούριο πεδίο και θεωρώ ότι ειδικά για τους εκπαιδευτικούς είναι εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Για εκατό διαφορετικούς λόγους, που δεν θα τους πω τώρα … αλλά θεωρώ ότι πρώτα από όλα τα παιδιά είναι πρόθυμα να χρησιμοποιήσουνε τον ηλεκτρονικό υπολογιστή τους ή το κινητό τους τηλέφωνο μέσα στην τάξη. Σημειωτέον ότι, μετά την εμπειρία μου αυτή, για πρώτη φορά το σχολείο μπήκε στη διαδικασία να συμμετέχουμε στα Erasmus+. Παρακάλεσα τους συναδέλφους που είχαμε προαποφασίσει ότι θα εμπλακούμε σε αυτό, να επιλέξουμε τα κινητά τηλέφωνα και τις φορητές συσκευές, γιατί θα πρέπει το κινητό τηλέφωνο που είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και μέσα στην

τάξη. Μέσα σε ένα πλαισιωμένο περιβάλλον φυσικά και με ζητούμενα. Θεωρώ, λοιπόν, ότι οι μαθητές την ώρα που είναι μέσα στην τάξη με το κινητό τους τηλέφωνο θα μπορούσανε κάλλιστα να χρησιμοποιήσουνε τα Google Docs, για να παράγουνε μέσα στην τάξη ένα κείμενο κι όχι μονάχα στον ελεύθερο χρόνο τους

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας; Και με άλλα διαδικτυακά εργαλεία, όπως αναφέρατε τα wiki για παράδειγμα. Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής;

- Αισθάνομαι ότι δεν θα έχω δυσκολίες αρκεί να βρίσκω το χρόνο και να έχω και τη διάθεση. Και νομίζω ότι υπάρχει και η δυνατότητα κανείς να ενημερωθεί πάνω στο θεωρητικό πλαίσιο αυτού του αντικειμένου… βιβλιογραφία υπάρχει … το πόσο θέλει κανείς να προσεγγίσει ένα θέμα επιστημονικά είναι πάλι μια επιλογή. Αλλά σε πρώτο επίπεδο καθημερινής εφαρμογής του στο σχολείο είτε το απόγευμα στο σπίτι για το σχολείο … ε νομίζω ότι δεν έχω κάποια δυσκολία.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε (και μπορείτε) να εντάξετε στο άμεσο μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας (της Νεοελληνικής Γλώσσας); Πιστεύετε ότι έχετε κάποιες δυσκολίες και ποιες είναι οι κυριότερες, αν υπάρχουν;

- Αν συνεχίσω τα εργασιακά κιμπαριλίκια και να εργάζομαι και το απόγευμα, βεβαίως μπορώ να τα χρησιμοποιώ και όλο το εικοσιτετράωρο… το θέμα είναι στο σχολείο να υπάρχουν οι προδιαγρα … οι υποδομές αυτές, ώστε στο πλαίσιο της Νεοελληνικής Γλώσσας ή και στο πλαίσιο όλων των φιλολογικών μαθημάτων οι μαθητές να έχουν… δεν ξέρω τι θα είναι αυτό… κινητό; τάμπλετ; υπολογιστής, λάπτοπ, οτιδήποτε, ώστε να μπορούν οργανωμένα σε ομάδες να παράγουν κείμενα.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Αν αυτή η χώρα θέλει να εκπαιδεύει τους εκπαιδευτικούς της και αν την ενδιαφέρει η εκπαίδευση, δεν υπάρχει άλλη επιλογή εκτός από τα διαδικτυακά μαθήματα. Είναι έτσι οργαν… η ζωή οργανωμένη όλων μας, είναι τόσες πολλές οι απαιτήσεις, … δεν υπάρχει πιο οικονομικός τρόπος, κυριολεκτικά και μεταφορικά και από την άποψη του χρόνου και από την άποψη του κόστους, για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών…

- Ποιες θα ήταν οι προτάσεις σας για βελτιώσεις ή αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Να «ψαρεύουν» ανθρώπους σαν τον κ. Κούκη, τον κ. Τζιμογιάννη, να φροντίζουν να έχουν μια σταθερή… έναν πυρήνα εκπαιδευτικών που συμμετέχουν… να κινητροδοτούνται όχι με χαρτιά και Βεβαιώσεις αλλά παρακολουθώντας αυτά τα σεμινάρια και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευτικών, δηλαδή, εγώ είμαι έτοιμη για το τρίτο σεμινάριο ή για το τέταρτο, με προσδοκίες, που σημαίνει ότι κλιμακώνονται προς τα πάνω. Άρα, λοιπόν, αν κρατήσουν οι επιμορφωτές έναν πυρήνα εκπαιδευτικών που ενδιαφέρονται και θεωρώ ότι αυτοί είναι πάρα πολλοί και μπορέσουν να φτιάξουνε ράγες να συνεχίσουν τις ράγες τις οποίες ξεκίνησαν με το πρώτο και το δεύτερο σεμινάριο, γύρω από αυτούς θα σφαιρώνονται και θα συγκεντρώνονται και οι νεότεροι. Και καλό είναι αυτά τα σεμινάρια να αποτελούνται και από έναν πυρήνα παλαιότερων εκπαιδευτικών, οι οποίοι είναι φορείς ενός άλλου τρόπου και ήθους και είναι ωραία αυτή η επιμειξία των νοοτροπιών μέσα στο πλαίσιο ενός σεμιναρίου και εξ αποστάσεως…

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Τι θα είχατε να προτείνετε;

- Θεωρώ ότι κάθε εκπαιδευτικός θα πρέπει να οργανώνει τους μαθητές του είτε σε πλατφόρμες edmodo είτε σε πλατφόρμες wiki είτε σε άλλες που δεν γνωρίζω να αναφέρω και ότι θα έπρεπε να αξιοποιούνται αυτά τα μέσα που έχουν ούτως ή άλλως οι μαθητές στη διάθεσή τους… απλώς το σχολείο θα έπρεπε κάποια στιγμή να λύσει αυτό το κόμπλεξ με τα κινητά τηλέφωνα, αυτό το φόβο για … με τα κινητά τηλέφωνα, σαν να θεωρούμε ότι ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να οργανώσει το μάθημά του και να γίνει χρήση των κινητών τηλεφώνων με ασφάλεια και επίσης, ίντερνετ μέσα στα σχολεία. Είναι αδιανόητο να μην μπορούμε μέσα σε όλες τις τάξεις του σχολείου να έχουμε πρόσβαση στο ίντερνετ. Και επίσης, θα πρέπει το Υπουργείο Παιδείας να … αν θέλει να ενισχύσει είτε τη συνεργατική γραφή είτε τις ΤΠΕ γενικότερα στην εκπαίδευση, εκτός από το να αγοράζει κάποια στιγμή τους διαδραστικούς πίνακες, δεν θα έπρεπε να προβλέπεται ένα κονδύλι και μια διαδικασία για τη συντήρησή τους; Έφτασα στο σημείο να αλλάξω εγώ τα καλώδια… έ όχι δεν είναι λογικό…

- Θα είχατε να κάνετε κάποια άλλη δική σας πρόταση ή να μας πείτε κάποια άλλη ιδέα για τα ΜΑΗΜ όσον αφορά την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Δεν ξέρω τι πρέπει να πω… εκείνο που ξέρω είναι ότι περιμένω το επόμενο μάθημα από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου με πολύ μεγάλη χαρά και ότι οποιοδήποτε αντικείμενο γνωστικό … μπορεί να προσεγγιστεί μέσα από τις μεθοδολογίες των Ανοικτών Μαθημάτων.

- Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ κ. Κούκη…

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3 (Μ.Π.) – 08.05.2018

- Καλησπέρα σας! Είστε έτοιμος, να ξεκινήσουμε τα συνέντευξη;

- Καλησπέρα. Ναι είμαι έτοιμος να ξεκινήσουμε τη συνέντευξη.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Οι λόγοι που επέλεξα να παρακολουθήσω το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα είναι ότι είχα παρακολουθήσει παλαιότερα αντίστοιχο από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και από την ίδια ερευνητική ομάδα και ήμουν ενθουσιασμένος, γιατί είχα μάθει αρκετά διαδικτυακά εκπαιδευτικά εργαλεία για αξιοποίηση στο πλαίσιο των γλωσσικών μαθημάτων, οπότε θεωρούσα ότι θα μου προσέφερε πολλά περισσότερα και για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, πολύ περισσότερα, γιατί αφορούσε τη συνεργατική γραφή, ένα αντικείμενο το οποίο δεν το γνώριζα… γνώριζα, βέβαια, τι πάει να πει δημιουργική γραφή αλλά δε γνώριζα τι θα πει συνεργατική γραφή δημιουργικά.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό; Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Οι προσδοκίες που είχα από το Μάθημα αυτό ήταν πραγματικά να μάθω πολλά περισσότερα για τη συνεργατική γραφή, που πραγματικά έμαθα… ένα από τα πράγματα … δεν ήξερα ότι υπάρχει ολόκληρη θεωρία πίσω από αυτό, το θεωρητικό πλαίσιο, δηλαδή, το οποίο μας έδινε κάθε φορά… μας έδιναν κάθε φορά οι υπεύθυνοι του προγράμματος και συγκεκριμένα ο κ. Κούκης, ο οποίος ήταν υπεύθυνος να ανεβάσει το υλικό… ήταν εξαιρετικό … είδα ότι υπάρχει από πίσω μια επιστημονική τεκμηρίωση … γύρω από αυτό το κομμάτι, στο θέμα της συνεργατικής γραφής, αφενός ... Βέβαια, το … αν όχι …. το αρνητικό ήταν ότι αξιοποιήσαμε μόνο ένα εργαλείο… δεν ξέρω ενδεχομένως αν χρησιμοποιούσαμε

κι άλλα συνεργατικά εργαλεία, όπως το wiki, δεν ξέρω … κάποιο wiki εν πάση περιπτώσει, θα ήταν ακόμη πολύ καλύτερο το σεμινάριο… αλλά και τώρα με τα Google Docs είναι αρκετά καλό.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Καταρχάς, εφάρμοσα μία μέθοδο από τις πολλές της συνεργατικής γραφής στην τάξη, χώρισα τα παιδιά σε ομάδες, είδα πώς λειτουργεί αυτό στην ομάδα και ότι … πώς μπορεί και τα παιδιά με έναν αλληλοδιδακτικό τρόπο να μάθουν πράγματα όσον αφορά θέματα της Νεοελληνικής Γλώσσας, στήσιμο παραγράφου, λέξεις συνοχής, να προσέχουν τη δομή, να προσέχουν τα ορθογραφικά λάθη τους, τα εκφραστικά τους λάθη. Από αυτό, λοιπόν, αξιολογήθηκα κι εγώ, …, είδα κάτι, το οποίο λειτουργούσε και συνεργατικά μέσα στο πλαίσιο γενικότερα μιας τάξης… πως αν σκεφτείς ότι παρακολούθησα κι εγώ τα ίδια… Επομένως, ωφελήθηκα από την άποψη ότι δεν θα έπρεπε να διορθώσω τελικά ή να μάθω να γράφω … εεε… να μπαίνω σε μια παράγραφο ατομικά αλλά να λειτουργώ ως ομάδα… κι αυτό ήταν πάρα πολύ καλό και για μένα … και για τα παιδιά…

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Με επηρέασε, γιατί μου έδωσε μια άλλη όψη των πραγμάτων, δηλαδή, η συνεργατική γραφή ήταν κάτι το οποίο δεν το γνώριζα … ήξερα για τη δημιουργική γραφή αλλά δεν ήξερα ότι μπορεί η δημιουργική γραφή να γίνει συνεργατικά … δεν το είχα φανταστεί ποτέ.

- Θα μπορούσατε να δώσετε κάποιο άλλο παράδειγμα πέρα από τη δημιουργική γραφή;

- εεε… με επηρέασε, γιατί είδα ότι μπορώ … ότι μπορεί … να … και αξιοποιώ αυτή την τεχνολογία … να βάλω την τεχνολογία στο μάθημα της Νεοελληνικής γλώσσας που αυτό είναι λίγο δύσκολο όσον αφορά το κομμάτι αυτό που λέμε της παραγωγής του γραπτού λόγου

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα και ποιοι παράγοντες εμπόδισαν σε κάποιο βαθμό τη συμμετοχή σας στον βαθμό που θα επιθυμούσατε; Μήπως ήταν έλλειψη χρόνου η αδυναμία συνεργασίας;

- Οι θετικοί παράγοντες ήταν ότι όλη η δική μου ομάδα δούλεψε τέλεια, άψογα… ήμασταν γρήγοροι και παρόλο που η πλατφόρμα είναι ασύγχρονης εκπαίδευσης και ασύγχρονης επικοινωνίας … ήταν όλοι μέσα και ουσιαστικά ήταν σαν να ήταν σύγχρονης επικοινωνίας. Δεν βρίσκω, λοιπόν, παράγοντες που να λειτούργησαν αρνητικά … στην, … στην εξοικείωση με το μάθημα … στη συνεργασία με τους συναδέλφους … δεν εντοπίζω αρνητικούς παράγοντες … στην ομάδα πήγαν όλα άψογα και είμαι πάρα πολύ ευχαριστημένος για αυτό … και εμένα αυτό που μου έκανε εντύπωση, πολύ περισσότερο, ήταν ότι άνθρωποι, εκπαιδευτικοί, συνάδελφοι από διαφορετικά μέρη της Ελλάδας, η συνάδελφος ήταν σε ειδικό σχολείο της Αθήνας… μια συνάδελφος δούλευε σε δυο ειδικά σχολεία της Αθήνας, μια ήτανε κάτω στην Καλαμάτα … όλοι μαζί και πώς… λειτουργήσαμε άψογα και … πετύχαμε … κάθε φορά πετυχαίναμε ένα αποτέλεσμα… είναι χαρακτηριστικό ότι … κάθε φορά ανάλογα με το αντικείμενο επιδιώκαμε ένα αποτέλεσμα και το έχω αποθηκεύσει, γιατί μου άρεσε πάρα πολύ ως αποτέλεσμα, κάθε φορά… και αυτό είναι κάτι από τον εαυτό μας…

- Θα ήθελα να ρωτήσω τώρα, όσον αφορά τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος, υπήρξαν κάποιες δυσκολίες που αντιμετωπίσατε, δηλαδή, κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, με τη συνεργατική

γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Δυσκολίες, όχι, δεν αντιμετωπίσαμε. Ίσως αντιμετωπίσαμε την τελευταία εβδομάδα που έπρεπε αν κάνουμε… δεν είχαμε ακριβώς καταλάβει, … ακουγόντουσαν διαφορετικές απόψεις από τους συναδέλφους στο το ακριβώς πρέπει να κάνουμε… Βέβαια, εδώ θέλω να πω ότι του κ. Κούκη οι παρεμβάσεις, οι κατευθύνσεις, οι οδηγίες αλλά και οι συζητήσεις που γινόντουσαν μέσα στους χώρους τους αντίστοιχους των εργασιών ήτανε κατατοπιστικές, ήτανε βοηθητικές και ήταν χαρακτηριστικό ότι βοηθητικές και συζητήσεις που ήταν των άλλων ομάδων, με συζητήσεις των άλλων ομάδων ουσιαστικά, δεν υπήρξε κάποιο πρόβλημα … ίσως το μοναδικό μειονέκτημα, αν υπήρχε μειονέκτημα, ήταν ότι η πλατφόρμα στην οποία δουλεύουμε, αυτή, δηλαδή, του e-class, είναι ασύγχρονη, αυτό ήταν… αλλά και πάλι … θεωρώ … ήμασταν όλοι μαζί, ενημερωνόμασταν αμέσως, …, εγώ είχα βάλει υπενθύμιση ότι … να ακούω τη λήψη σε κάποιο email για ό,τι ακουστεί … έπαιρνα αμέσως κάθε ενημέρωση από εκεί.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, που λειτούργησαν, δηλαδή, θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Τα πιο θετικά στοιχεία ήταν … οι συνάδελφοι, η συνεργασία μεταξύ των συναδέλφων… εεε… και από εκεί και πέρα οι κατατοπιστικές θεωρητικές οδηγίες που υπήρχανε … εεε … όσον αφορά τον τρόπο … της συνεργατικής γραφής.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή, αυτά που δεν βοήθησαν στο να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα;

- Δε βρίσκω εγώ αδύνατα, τρωτά σημεία… Γνώριζα τον τρόπο με τον οποίο θα δουλέψω, γνώριζα την πλατφόρμα και από το προηγούμενο σεμινάριο που είχα παρακολουθήσει πάλι από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, …, οπότε δεν είχα … δεν μπορώ να βρω τρωτά σημεία, δηλαδή, αρνητικά σημεία.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση, βέβαια, με τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν, πρώτα από όλα τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων.

- Εεε… Ο γενικός σχεδιασμός του Μαθήματος ήταν πάρα πολύ καλός … νομίζω ότι οι προβλέψεις που γίνονταν ότι για αυτό… για την κάθε εβδομάδα πρέπει να διαθέσουμε τόσες ώρες … πραγματικά ήταν σωστές οι προβλέψεις αυτές και … δεν είχα κάποιο πρόβλημα.

- Ωραία… Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε

- Άριστα… άριστα… τα βιντεομαθήματα άριστα! Οφείλω να ομολογήσω ότι τα χρησιμοποιώ κι εγώ όταν θέλω να δείξω κάτι στα παιδιά… δηλαδή τα χρησιμοποίησα και μέσα στην τάξη, όταν έκανα πρακτική εφαρμογή του μαθήματος … εν όψει της συνεργατικής γραφής … χρησιμοποίησα και τα προέβαλα στον διαδραστικό προβολέα.

- τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- εεε … Πολύ καλές… δεν είχα κάποιο πρόβλημα… δεν υπήρχε κάποιο πρόβλημα όσον αφορά τις εκφωνήσεις, όσον αφορά το τι ζητούσανε… και οι επεξηγήσεις κάθε φορά ήταν κατατοπιστικές από τα Forum…

- Και τέλος πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Άριστη…

- Πάμε τώρα σε όσα αφορούν τα συνεργατικά. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Εεε… αυτό ήταν … αν και αρχικά δημιούργησε πρόβλημα, γιατί υπήρχαν κάποιοι συνάδελφοι οι οποίοι ναι μεν γράφτηκαν στην πλατφόρμα αλλά δεν μπορούσαν να το παρακολουθήσουν… Βέβαια, αμέσως μετά με τις καίριες παρεμβάσεις του κ. Κούκη… οι ομάδες έτσι όπως είχαν φτιαχτεί δουλεύανε τέλεια … ότι … γιατί … βλέποντας και άλλες ομάδες τι έκαναν στα δικά τους Forum πώς μπορούσαν να συνεννοηθούν και να συνεργαστούν… αυτά…

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας; Σε υψηλό σε χαμηλό βαθμό;

- Στον ύψιστο βαθμό, δηλαδή, … όταν λέγαμε ότι θα τελειώσουμε την εργασία Παρασκευή, … με τελευταία ημερομηνία την Κυριακή… την τελειώναμε πραγματικά Παρασκευή. Όταν λέγαμε ότι θα μπούμε μέσα στο διαδραστικό εργαλείο Google Drive για να δουλέψουμε, όλα κυλούσαν άψογα… ήταν πραγματικά στον ύψιστο βαθμό.

- Ποιοι παράγοντες πιστεύετε ότι συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να επιτευχθούν αυτά τα αποτελέσματα; Κυρίως θετικά από ότι μου είπατε.

- Θετικά! Οι παράγοντες που συνέβαλαν ήταν ότι είχα να κάνω με συναδέλφους οι οποίοι είχαν πολλά χρόνια εμπειρίας στις τάξεις … εεε … με ανθρώπους οι οποίοι ήθελαν πραγματικά … δηλαδή, όλοι αυτοί, … τουλάχιστον .. για αυτούς που ήταν στην ομάδα μου, οι οποίοι ήθελαν πραγματικά να διεκπεραιώσουν τις ασκήσεις… είχαν ενδιαφέρον για να μάθουν πράγματα, για να μάθουν επιπλέον… για να μάθουν το συνεργατικό εργαλείο του Google Doc… Όλα αυτά πιστεύω ότι συνέβαλαν.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Αυτό που με κινητοποίησε περισσότερο ήταν αυτό που λέμε συνεργατική γραφή. Δεν το ήξερα, δεν το γνώριζα και ήθελα να το μάθω… και επειδή έχω παρακολουθήσει κάποια σεμινάρια, κάποια μαθήματα, ελάχιστα, δημιουργικής γραφής και επειδή δεν είχα χρόνο εκείνη την περίοδο να παρακολουθώ και πηγαίνω σε κάποιο συγκεκριμένο χώρο, ενώ μέσα από τον υπολογιστή μου να ανεβαίνει το υλικό κάθε εβδομάδα … και ήταν έτοιμο, κατατοπιστικό, με το σχεδιάγραμμά του, με χάρτη ολόκληρο, με βιντεομάθημα… δηλαδή, για μένα ήταν άψογα, ήταν ό,τι καλύτερο…

- Σας δυσκόλεψε κάτι στις συνεργατικές εργασίες με τους συναδέλφους;

- Όχι, δε με δυσκόλεψε. Πολλές φορές, ενδεχομένως … μπορούσε να … στην αρχή υπήρχαν κάποιες … απορίες … όσον αφορά ο καθένας τι… πώς θα δουλέψει… κάποια παράγραφο ή κάποιο κομμάτι κτλ αλλά τελικά νομίζω ότι πήγαν όλα καλά στο τέλος, οπότε δε με δυσκόλεψε κάτι…. πολύ… έτσι ιδιαίτερα … όσον αφορά τη συνεργασία.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, για να το κάνω πιο απλό, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Κέρδισα ότι … μου έδωσε … μια άλλη διάσταση στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας … δηλαδή γνώριζα τη δημιουργική γραφή και γνώρισα τη συνεργατική δημιουργική γραφή… Κέρδισα το ότι μπορώ να ξεφύγω από το να ασχολούμαι με την παραγωγή γραπτού λόγου ατομικά και να το δω συνεργατικά. Να δω συνεργατικά, δηλαδή, πώς μπορεί… πώς μπορούν να δουλέψουν οι μαθητές και … να το δουν τα παιδιά σαν ένα παιχνίδι και μάλιστα… παιχνίδι από την άποψη ότι χρησιμοποιούν ηλεκτρονικούς υπολογιστές που είναι το αγαπημένο τους κομμάτι αυτό, η τεχνολογία και οι ηλεκτρονικοί

υπολογιστές και από την άλλη πλευρά… ότι θα πρέπει να δημιουργήσουν μια ομάδα και να συνεργαστούν για να πετύχουν ένα συγκεκριμένο σκοπό…

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Ναι! Έχω διαμορφώσει άποψη για τη συνεργατική γραφή και είμαι πολύ θετικός σε αυτό που λέμε συνεργατική γραφή. Αν μέχρι πρόσφατα ό,τι εύρισκα για τη συνεργατική γραφή είχε ένα τρόπο οπτικής γωνίας … είδα ότι αυτό μπορεί αν έχει πολύ διαφορετικούς τρόπους ... αυτό…

- Επομένως, σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θα το επέλεγα για τους εξής λόγους. Για να δημιουργήσω … για να βελτιώσω σε κάποια θέματα παραγωγής γραπτού λόγου τους μαθητές μου, κυρίως σ εαυτό που λέμε δομή και έκφραση, … κυρίως σε αυτό, … ίσως ενδεχομένως και στο περιεχόμενο… και επίσης ίσως και να το δούνε άμεσα ως παιχνίδι, για να μπορέσω να δώσω …. να δώσω μια άλλη οπτική για αυτό που λέμε παραγωγή γραπτού λόγου στα παιδιά, ότι μπορεί να γίνει και αυτό, … να κοιτάξτε μπορεί να γίνει και αυτό… και θα ήθελα να βρω έναν τρόπο να δημιουργήσω συνοχή σε όλη την τάξη, … μεταξύ ομάδων σε όλη την τάξη.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs (ή άλλα διαδικτυακά εργαλεία) για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Όσον αφορά τα Google Docs, νομίζω, στο μεγαλύτερο βαθμό. Με τα άλλα, όπως wikispaces και τα λοιπά, ενδεχομένως … ίσως… όχι με τον ίδιο τρόπο, με την άνεση που έχω με τα Google Docs και για αυτό ευθύνεται το ότι έχω δουλέψει πιο πολύ τα Google Docs.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε (και μπορείτε) να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας (της Νεοελληνικής Γλώσσας);

- Προτίθεμαι … στον βαθμό… που θα ήθελα να δημιουργήσω … να δώσω μια άλλη οπτική γωνία στα παιδιά, όσον αφορά αυτό που λέμε παραγωγή γραπτού λόγου και έκθεση… δηλαδή όχι στον μέγιστο βαθμό, κάθε φορά να το χρησιμοποιούμε ως εργαλείο και ως τρόπο παραγωγής γραπτού λόγου αλλά να… για να δώσω ότι υπάρχει αυτός ο τρόπος και βέβαια αυτό έχει να κάνει περισσότερο και αν έχουμε ομοιογενή τμήματα, όσον αφορά τα παιδιά… από κάτω, τους μαθητές.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας αν εμπλέκατε τη συνεργατική γραφή στη Νεοελληνική Γλώσσα;

- Οι κυριότερες δυσκολίες θα είχανε να κάνουν με το ότι πολλές φορές… δεν φαίνονται μέσα από αυτό το εργαλείο οι πραγματικές αδυναμίες, αν δηλαδή, μπει κανείς και δει το τελικό αποτέλεσμα δεν θα καταλάβει … θα δει ένα εξαιρετικό αποτέλεσμα, γιατί θα έχουν παρέμβει κάθε φορά ο αρχηγός, ο κριτής της ομάδας, ο εκδότης και έχουν διαμορφώσει το κείμενο τελικά με έναν τέτοιο τρόπο, ώστε να είναι άψογο το αποτέλεσμα. Αν δηλαδή, … το πρόβλημα το δικό μου είναι αυτό, ότι δεν μπορώ ενδεχομένως να δω ευθύς εξαρχής υιοθετώντας τον τρόπο της συνεργατικής γραφής… τα μειονεκτήματα του κάθε ατόμου ξεχωριστά.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Στο μέγιστο βαθμό… και βέβαια αυτό εξαρτάται κυρίως από το περιεχόμενό τους… Αυτά τα δύο που έχω κάνει με το Τμήμα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, αν θυμάμαι καλά το Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής είναι… έτσι; … Αυτά λοιπόν που

έχω κάνει και τα δύο σεμινάρια ήταν εξαιρετικά, με ωφέλησαν πάρα πολύ, με βοήθησαν να μάθω πάρα πολλά πράγματα… και επομένως, όποτε βρίσκω σεμινάρια από αυτό το Τμήμα… και αυτό οφείλεται κυρίως στο έμψυχο δυναμικό του Τμήματος, δηλαδή, σε αυτούς τους ανθρώπους οι οποίοι υποστηρίζουνε από πίσω τη σελίδα … αλλά πραγματικά θα τα ακολουθήσω ξανά και στο μέλλον.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Οι προτάσεις που θα έκανα θα ήταν οι εξής: … Ίσως να είναι πιο πολλές εβδομάδες, πιο πολλά, ας πούμε… την πρώτη φορά … πριν από δυο χρόνια … πιο πολλά εργαλεία Web2.0, ένα αυτό… Δεύτερον … η πλατφόρμα… ίσως αυτό της ασύγχρονης επικοινωνίας … θα ήθελα να μάθω κάτι που να έχει να κάνει και με τη σύγχρονη επικοινωνία με τη συγχρονική επικοινωνία με τον μαθητή, με τον εκπαιδευόμενο, να δουλέψω και μια τέτοια πλατφόρμα… Αυτές είναι οι προτάσεις, δηλαδή, λίγο περισσότερα, πιο πολλά εργαλεία και να είναι … να κρατάνε περισσότερα σε διάστημα τα σεμινάρια αυτά, δηλαδή… αυτό.

- Και για να τελειώσουμε, θα ήθελα να ακούσω κάποια δική σας πρόταση, καταρχάς σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Τι θα είχατε να προτείνετε, μια ιδέα.

- Μια ιδέα! Εννοείτε μια ιδέα εφαρμογής δηλαδή;

- Μια ιδέα εφαρμογής, κάτι που θα είχατε να προτείνετε προς τους διοργανωτές του σεμιναρίου, προς τους μαθητές, προς τον διευθυντή του σχολείου, προς οποιονδήποτε, ο οποίος εμπλέκεται όσον αφορά τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Ναι! Σε κάποια αντικείμενα τα οποία προβληματίζουνε τους μαθητές, σύγχρονα αντικείμενα, π.χ. αυτό που τους έκανα, το διαδίκτυο, ενδεχομένως κάποια τέτοια αντικείμενα, … γιατί υπάρχουνε και τέτοια θέματα, θεματικές ενότητες στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και στη Β΄ και στην Τρίτη Γυμνασίου… να τις δουλεύαμε με αυτόν τον τρόπο της συνεργατικής γραφής… γιατί εκεί τα παιδιά έχουνε λύσει…, γιατί γνωρίζουνε πολλά πράγματα όσον αφορά το περιεχόμενο, δεν έχουνε αυτό που λέμε πρόβλημα ένδειας … ένδειας περιεχομένου … δεν έχουν πρόβλημα όσον αφορά το περιεχόμενο, οπότε μπορούν να δουλέψουν πάρα πολύ καλά όλα μαζί σε ομάδες χωρισμένα… Επομένως αυτό που έκανα με το διαδίκτυο και τα πλεονεκτήματα και τους κινδύνους από τη χρήση του διαδικτύου … αυτό που έκανα με την τελευταία τάξη Γυμνασίου … ή επίσης και σε πιο μεγάλες τάξεις με το χάσμα γενεών… που εκεί έχουν αν πούνε πράγματα, γιατί έχουν… γιατί προφανώς τους αγγίζουνε… Σε αυτά τα θέματα που τους αγγίζουνε θα μπορούσε πολύ εύκολα να χρησιμοποιηθεί το συνεργατικό εργαλείο … η συνεργατική γραφή…

- Και κάποια πρόταση που θα είχατε όσον αφορά τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Ποιες άλλες προτάσεις; εεε … Ίσως, ενδεχομένως να βάζαμε όχι μόνο εργαλεία Web2.0 να βάζαμε ενδεχομένως και CMS … Content Management System, δηλαδή … Wordpress… Weebly… Drupal… δηλαδή αυτά τα εργαλεία… δηλαδή μια διαχείριση ιστοσελίδας για τους εκπαιδευτικούς. Γιατί εγώ μεν είμαι ιδιωτικός εκπαιδευτικός και βρίσκω έτοιμη την πλατφόρμα… δε σημαίνει ότι όλοι οι δημόσιοι εκπαιδευτικοί έχουνε πλατφόρμες στο δημόσιο σχολείο… ούτε τις ξέρουν, ενδεχομένως, να τις χειρίζονται… Οπότε, δηλαδή, να επιλέγαμε χρήση εργαλείων που να έχουν να κάνουνε με θέματα, όπως λέμε, επεξεργασία ήχου, εικόνας, βίντεο, τα οποία οι εκπαιδευτικοί πάντα τα βλέπουν μπροστά τους… επειδή θα κάνουνε … θα πάνε να κατεβάσουν ένα βίντεο στο YouTube, θα κάνουνε μετά… αν δεν τα ξέρουν; Θα πρέπει να απευθυνθούν στον καθηγητή Πληροφορικής του σχολείου για να βρούνε βοήθεια. Οπότε αυτό με απασχολούσε πολύ, γιατί είμαι εκπαιδευτικός, γιατί δεν

είμαι μόνο εκπαιδευτικός για την τάξη, είμαι και για να κάνω μια γιορτή, μια εκδήλωση, … αυτά.

- Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ σας ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4 (Σ.Μ.) – 09.05.2018

- Καλημέρα σας!

- Καλημέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Γενικά ψάχνω … τα ψάχνω τα διαδικτυακά μαθήματα και συνήθως παρακολουθώ μαθήματα τα οποία θεωρώ ότι μπορούν να με πάνε λίγο πιο πέρα στη δουλειά μου, να με φέρουν σε επαφή με νέα εργαλεία και τρόπους διδασκαλίας και να εμπλουτίσω με αυτόν τον τρόπο τη διδακτική μου πρακτική.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Δεν είχα υπερβολικές προσδοκίες. Περίμενα και να μάθω κάποια πράγματα περισσότερα, για το πώς μπορώ να αξιοποιήσω τη συνεργατική μάθηση και περίμενα… ναι … να δω πώς μπορώ να την ενσωματώσω στη δουλειά μου.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Νομίζω σε μεγάλο βαθμό… ναι… θεωρώ σε μεγάλο βαθμό.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Που έχω πετύχει με διάφορους τρόπους…

- Για παράδειγμα κάτι που πετύχατε εσείς ατομικά και πριν την παρακολούθηση του Μαθήματος δεν μπορούσατε να το κάνετε.

- Πριν το συγκεκριμένο Μάθημα! Ναι! Να οργανώσω καλύτερα τους μαθητές μου, ώστε να συνεργαστούν μεταξύ τους και με εμένα για την παραγωγή κάποιου κειμένου. Επειδή το δοκίμασα στην πράξη, είδα πώς γίνεται και νομίζω είναι κάτι που το απέκτησα κατά τη διάρκεια, … αυτή τη δεξιότητα…, του Μαθήματος.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Εντάξει… Σε έναν βαθμό, όχι πολύ μεγάλο, δεν άλλαξε τον τρόπο που βλέπω τα πράγματα… την άποψη που είχα για τη συνεργατική μάθηση. Οπωσδήποτε όμως το να… το να δουλέψω συνεργατικά στην πράξη και όχι απλώς στη θεωρία και να δοκιμαστώ συνεργαζόμενη με άλλους συναδέλφους ήταν μια εμπειρία που πιστεύω από αυτήν κάτι αποκόμισα…

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα ή ποιοι παράγοντες εμπόδισαν την ενεργό συμμετοχή σας για παράδειγμα η διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας ή κάτι άλλο;

- Ναι! Να ξεκινήσω από αυτά που με εμπόδισαν, από αυτά που με δυσκόλεψαν… Το ένα είναι η διαχείριση και η έλλειψη του χρόνου, γιατί … εντάξει … κάνουμε πάρα πολλά και το επάγγελμά μας έχει πολλές απαιτήσεις και το να εντάξεις κι ένα μάθημα μέσα στη βδομάδα, διαδικτυακό, έχει τις δυσκολίες του … αλλά κυρίως με δυσκόλεψε το γεγονός ότι έπρεπε μια συγκεκριμένη εβδομάδα να συνεργαστούμε μια συγκεκριμένη ώρα με τους υπόλοιπους συναδέλφους και αυτό βέβαια με δυσκόλεψε, γιατί εκείνη την εβδομάδα έτυχε να έχω προβλήματα με τη σύνδεσή μου στο διαδίκτυο και οπότε αυτό το δυσχέρανε ακόμη περισσότερο. Επίσης, η συνεργασία είναι ένα θέμα, γιατί γενικότερα εμείς δεν έχουμε καλλιεργήσει πάρα πολύ την κουλτούρα της συνεργασίας στο σχολείο, δεν την είχαμε καλλιεργήσει ούτε ως μαθητές και δυσκολευόμαστε να την καλλιεργήσουμε και ως καθηγητές και αυτό πολλές φορές πιθανόν να φέρνει κάποιες διαφοροποιήσεις ως προς τον τρόπο που λειτουργεί ο καθένας και κάποιες διαφωνίες. Όμως, το θετικό ήταν ότι υπήρχε καλή διάθεση σε γενικές γραμμές στην ομάδα μου, άρα αυτή η καλή διάθεση βοήθησε θετικά στο να διεκπεραιώσουμε τις εργασίες και να ολοκληρώσουμε το Πρόγραμμα.

- Υπήρξε κάποιο θετικό στοιχείο που σας βοήθησε να συμμετέχετε ενεργά;

- Εεε… θετικό στοιχείο… ναι… το θετικό κίνητρο είναι η διάθεσή μου να μάθω περισσότερα πράγματα και να εξασκηθώ στις δυνατότητες που σου δίνει ένα διαδικτυακό εργαλείο όπως το Google Docs … με το οποίο ήμουν εξοικειωμένη αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό και ήθελα να δω τις δυνατότητες που έχει, με ενδιέφερε, δηλαδή, αυτό το πράγμα.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα, υπήρξαν κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Εντάξει! Μια δυσκολία ήταν ότι … που ίσως και δεν είναι και δυσκολία, γιατί υπήρχε το στοιχείο της έκπληξης, είναι ότι δεν ξέραμε τι θα έχει η επόμενη εβδομάδα… Αυτό, απλώς, λίγο με δυσκόλεψε, με την έννοια ότι θα ήθελα να ξέρω εκ των προτέρων τι έχει και όχι στην αρχή της εβδομάδας, ώστε να κανονίσω να προγραμματίσω καλύτερα τις … υποχρεώσεις μου μέσα στη βδομάδα. Με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs όχι δε νομίζω να είχα κάποιο πρόβλημα, εντάξει… παρόλο που θεωρώ ότι και πάλι δεν ξέρω όλες του τις δυνατότητες, άρα ίσως θα χρειαζόταν εκεί μια καλύτερη ενημέρωση, ενδεχομένως, πάνω στις διάφορες δυνατότητες… Η πλατφόρμα νομίζω ήταν καλά οργανωμένη και η οργάνωση των θεματικών ενοτήτων… Θεωρώ, δηλαδή, ότι υπήρχε μια κλιμάκωση από την άλλη, που βοηθούσε αυτό που έχεις κατακτήσει να το εφαρμόσεις την επόμενη φορά. Δηλαδή, αυτό το θεωρώ θετικό όσον αφορά την οργάνωση… Άλλη δυσκολία δεν αντιμετώπισα… όχι!

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος; Ποια στοιχεία, δηλαδή λειτούργησαν θετικά , ώστε να επιτύχει το Μάθημα τους στόχους του;

- Ναι! Ένα ισχυρό στοιχείο ήταν η καλή ενημέρωση, δηλαδή η καλή οργάνωση της πλατφόρμας, ώστε να μην έχεις απορίες, η … πώς το λένε… η παρουσία του διαχειριστή, των υπευθύνων και η διάθεσή τους κάθε στιγμή να βοηθήσουν κα η παρακολούθηση της εργασίας μας, οπότε αν κάποιος σε κάποιο σημείο αντιμετώπιζε κάποιο πρόβλημα υπήρχε άμεση παρέμβαση και ενθάρρυνση, επίσης, άρα βοήθησε πάρα πολύ αυτό και γενικότερα η συνεργασία και με τους υπόλοιπους ανθρώπους των ομάδων μέσα από … πώς τη λένε… μέσα από τις συζητήσεις, την αλληλεπίδραση των συναδέλφων και σίγουρα και η διάθεση των υπολοίπων εκπαιδευτικών της ομάδας να κάνουν … να οδηγηθούμε σε ένα καλό αποτέλεσμα. Αυτή η αλληλεπίδραση, δηλαδή, βοήθησε πάρα πολύ … και με τους διαχειριστ… και με τους συντονιστές και με τους υπόλοιπους επιμορφούμενους, ας πούμε… ναι…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά που δε βοήθησαν να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα;

- Ίσως… δεν ξέρω τώρα… κάποιες ομάδες… κάποιοι εγκατέλειψαν την … κάποια μέλη από κάθε ομάδα εγκατέλειψαν τις προσπάθειες τους και αυτό πιθανότατα δημιούργησε προβλήματα στις ομάδ… στα μέλη που έμειναν και στον συντονισμό και τον προγραμματισμό της όλης εργασίας. Ίσως εκεί θα μπορούσαν να γίνουν κάποια πράγματα, δηλαδή, να υπάρχει μια καλύτερη γνωριμία διαδικτυακή μέσω των μελών, μία υποστήριξη περισσότερη, μία παρέμβαση, δεν ξέρω… δεν ξέρω και τι έγινε ας πούμε, ακριβώς… αυτό νομίζω ότι είναι το αδύνατο σημείο με την έννοια ότι προϋποθέτει τη συμμετοχή ανθρώπων που έχουν κι άλλες δραστηριότητες που έχουν διάφορα ενδιαφέροντα και κάποια στιγμή κάποιοι μπορεί να εγκαταλείψουν την προσπάθεια και να αποσυρθούν. Ναι. Όπως ότι κάποιοι άλλοι, επίσης, μπορεί λιγάκι στο θέμα της συνεργασίας να προσπαθούν να επιβάλλουν την άποψή τους… όμως αυτό από μόνο του δεν είναι μια αδυναμία, είναι μια πραγματικότητα που πρέπει κάποιος να μάθει να τη διαχειρίζεται αν θέλει να αξιοποιήσει τα μαθήματα τέτοιου είδους.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, πρώτα από όλα τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων.

- Ναι! Θεωρώ ότι ήταν καλός, όπως προείπα, ο σχεδιασμός του μαθήματος και η διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων και υπήρχε μια κλιμάκωση και ως προς τη μάθηση και ως προς τις εργασίες που έπρεπε να παραδώσουμε

- Μια κλιμάκωση ως προς τη δυσκολία…

- Μια κλιμάκωση ως προς τη δυσκολία, ναι! Και ως προς την αξιοποίηση προηγούμενων γνώσεων.

- Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, πώς θα το αξιολογούσατε; Τη θεωρία, τα βιντεομαθήματα, όλα;

- Θεωρώ ότι ήταν πολύ κατατοπιστικά, χωρίς να είναι χρονοβόρα, που είναι πολύ θετικό επίσης, γιατί ένα χρονοβόρο βίντεο σε αποθαρρύνει καμιά φορά από το να το παρακολουθήσεις ολόκληρο…

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Και οι εργασίες που ανατέθηκαν είχαν μια φιλοσοφία από πίσω τους, αυτό… και μια κλιμάκωση και αυτό μου άρεσε, παρόλο που πολλές φορές, όταν έβλεπα την εργασία, αγκομαχούσα στην αρχή έλεγα… ωχ! Πρέπει να κάνουμε κι αυτό τώρα… Εντάξει! Αυτό ήταν η πρώτη αντίδραση, διότι στο τέλος… ναι… εντάξει… όλοι συνεργαζόμαστε για να τις φέρουμε σε πέρας.

- Όσον αφορά την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών, πώς θα την αξιολογούσατε;

- Ναι! Ήταν άψογη, νομίζω! Τόση, όση και παραπάνω από ό,τι χρειαζόταν… και υπήρχε και ενθάρρυνση και βοηθούσε πάρα πολύ αυτό.

- Ωραία! Πάμε τώρα στη συνεργασία! Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Ναι! Ήταν το δύσκολο κομμάτι του μαθήματος αλλά και το πιο ενδιαφέρον, ουσιαστικά, γιατί η συνεργασία πάντα, βέβαια… γιατί η συνεργασία είναι το ζητούμενο, τελικά, άρα είναι θετικό που έγινε αυτό, παρόλο που ο καθένας για να φτάσει να συνεργαστεί έπρεπε βέβαια να κάνει κάποιες, ενδεχομένως, υποχωρήσεις και να δεχτεί και την προσωπικότητα και τον τρόπο λειτουργίας των υπολοίπων, που δεν τους γνώριζε… ας

πούμε… τον τρόπο εργασίας… κι αυτό πάντα έχει ένα βαθμό δυσκολίας… αλλά θεωρώ θετική την εμπειρία που την είχα.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας και ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Ναι! Η ομάδα μας πέτυχε μια συνεργασία σε έναν αρκετά μεγάλο βαθμό, ωστόσο, καμιά φορά το ότι ο καθένας λειτουργούσε με διαφορετικούς ρυθμούς και ήθελε να παραδώσει πιο γρήγορα η πιο αργά την εργασία, αυτό δυσκόλευε τα μέλη της ομάδας και κυρίως τα μέλη που θέλαν να λειτουργήσουν πιο αργά και κυρίως το Σαββατοκύριακο… που το Σαββατοκύριακο… είναι … η Κυριακή ήταν και η μέρα παράδοσης των εργασιών, άρα εκεί υπήρχε μια πίεση από τα άλλα μέλη της ομάδας, μια βιασύνη, που πολλές φορές μπορεί να οδηγούσε στην επίσπευση του αποτελέσματος, που θα μπορούσε να είναι πολύ καλύτερο αν υπήρχε ο χρόνος του Σαββατοκύριακου. Εντάξει, από εκεί και πέρα ο καθένας έχει τον δικό του τρόπο και να γράφει και να συνεργάζεται κι αυτό φέρνει δυσκολίες και ενδεχομένως έφερε κάποιες δυσκολίες στην ομάδα και σε μέλη της ομάδας που αποχώρησαν. Ενδεχομένως αυτό να λειτούργησε αρνητικά, η πίεση για να παραδοθεί γρήγορα μια εργασία.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποίησε η θέρμη κάποιων ανθρώπων και έτσι, ο ενθουσιασμός τους από νωρίς στη βδομάδα να αρχίσουν να εργάζονται… εγώ είμαι λίγο τύπος της τελευταίας στιγμής, βέβαια, λειτουργώ, όσο πλησιάζει το χρονικό… η ώρα παράδοσης, το dead line και λειτουργώ και αποδίδω και περισσότερο, αυτό όμως με κινητοποίησε, με βοήθησε να οργανώσω κι εγώ καλύτερα τη δουλειά μου, με δυσκόλεψε, όμως ο τρόπος που γράφουν άλλοι, ο τρόπος που λειτουργούν, έπρεπε, δηλαδή, ίσως να είναι διαφορετικός από τον δικό μου και έπρεπε να κρατηθούν κάποιες ισορροπίες… αυτό ήταν το λεπτό σημείο, να γίνει σεβαστή η δουλειά του άλλου και να προστεθεί και η δουλειά, η πρόταση, η άποψη η δική μου, χωρίς, όμως, να υπάρξουν προβλήματα στην ομάδα, γιατί δεν ήταν αυτό το ζητούμενο, να αρχίσουμε να διαφωνούμε και να αμφισβητούμε ο ένας τον άλλο … ε … και νομίζω ότι το πετύχαμε

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Ναι! Ναι! Κυρίως έβαλα σε μία τάξη κάποια πράγματα όσον αφορά τη συνεργατική γραφή, έβαλα… απέκτησα μια μεγαλύτερη εξοικείωση με τους διάφορους τρόπους συνεργατικής γραφής και μια μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, γιατί δούλεψα εγώ πρώτα πάνω σε αυτό, ώστε να εφαρμόσω τη συνεργατική γραφή στους μαθητές μου, στην τάξη πια. Νομίζω ότι αυτά ήταν τα σημαντικότερα.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή; Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Ναι! Νομίζω ότι έχει αλλάξει η άποψή μου για τη συνεργατική γραφή και θα μπορούσα να την επιλέξω πιο εύκολα στο μάθημα μου, πέρα από τις πρακτικές δυσκολίες που υπάρχουν, γιατί πιστεύω πως μέσα από τη συνεργατική διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας οι μαθητές αποκτούν πολλές δεξιότητες και βελτιώνουν τον τρόπο και γραφής τον δικό τους και αυτοβελτιώνονται και μαθαίνουν να αυτοαξιολογούνται και να αξιολογούν τους υπολοίπους… εεε… και να δέχονται τις παρατηρήσεις του καθηγητή και των άλλων συμμαθητών τους, όσον αφορά τη συγγραφή κάποιου μέρους και με αυτόν τον τρόπο να βελτιώνονται και να μαθαίνουν να γράφουν λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα και τα

επόμενα και με έναν πιο πυκνό και πειστικό τρόπο, άρα νομίζω ότι είναι πολλαπλές οι ωφέλειες που μπορεί να έχει η συνεργατική γραφή.

- Όταν μιλήσατε πριν για πρακτικές δυσκολίες εννοείτε τα Εργαστήρια Πληροφορικής και το πόσο μπορεί ο φιλόλογος να μπει μέσα σε αυτά;

-Ναι, αυτό εννοώ, σε συνδυασμό με την έλλειψη χρόνου, ειδικά στο Λύκειο, που υπάρχει η πίεση της ύλης και άρα είναι πιο εύκολο πολλές φορές να «βγάλουμε» την ύλη με τον παραδοσιακό τρόπο, γιατί έτσι βγαίνει πιο γρήγορα, όχι όμως και πιο αποτελεσματικά … και γενικότερα μιλάω… Επίσης, μια άλλη πρακτική δυσκολία είναι ότι οι μαθητές δεν έχουν αναπτύξει κι αυτοί την κουλτούρα της συνεργασίας ακόμα και της συνεργασίας μέσω διαδικτύου.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Εεε… Νομίζω σε αρκετά μεγάλο βαθμό, εφόσον το αποφασίσω και ξαναδώ τις δυνατότητες, γιατί, εντάξει, το να τελειώσεις ένα μάθημα δε σημαίνει ότι έχεις εξοικειωθεί, θέλει συνεχή επαφή, όμως νομίζω ότι είμαι σε θέση να το κάνω και να αξιοποιήσω και όλα αυτά τα στοιχεία που δίνει το Google Docs, με το οποίο τώρα είχα τις… και άλλα διαδικτυακά εργαλεία, βέβαια, τα οποία γνώρισα και από το προηγούμενο σεμινάριο, ναι…

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο άμεσο μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και αν πιστεύετε ότι κάνοντας αυτή την επιλογή θα έχετε κάποιες δυσκολίες.

- Ναι! Προτίθεμαι να το κάνω αυτό, όχι όμως σε μεγάλο βαθμό, για τους λόγους που ανέφερα και προηγουμένως, της πίεσης της ύλης και των τεχνικών δυσκολιών. Πέρα από αυτό η κυριότερ… μια μεγάλη δυσκολία είναι ότι χρειάζεται αυτό… να ασκήσω τους μαθητές, δηλαδή ουσιαστικά να τους πείσω ότι θα έχουν ωφέλεια από όλη αυτή τη διαδικασία, να τους βάλω δηλαδή, σε αυτό το τριπάκι να συνεργαστούν και να το κάνουν με έναν πιο συστηματικό και σοβαρό τρόπο, γιατί και όταν το εφάρμοσα στην τάξη, στο Εργαστήριο για τις ανάγκες της άσκησης του μαθήματος, υπήρξαν μαθητές πρόθυμοι και μαθητές απρόθυμοι, που δε θέλησαν να συνεργαστούν… αλλά και οι πρόθυμοι μαθητές πιστεύω ότι χρειάζονται πολύ περισσότερη δουλειά στο να ασκηθούν σε αυτό και να το αντιμετωπίσουν με σοβαρ… με τη σοβαρότητα που χρειάζεται, για να έχουν και τη μεγαλύτερη ωφέλεια.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Εγώ θεωρώ σε μεγάλο βαθμό. Είμαι… είμαι υπέρ των Μαζικών Ανοικτών Ηλεκτρονικών Μαθημάτων και παρακολουθώ και άλλα τέτοιου είδους μαθήματα, γιατί μπορώ να το κάνω από το σπίτι μου, χωρίς να δαπανήσω πολύ χρόνο στις μετακινήσεις, να το συνδυάσω με τις άλλες μου δραστηριότητες και νομίζω ότι παίρνω από όλα, έχω πάρει πάρα πολλά στοιχεία από όλα τα διαδικτυακά μαθήματα, γιατί δεν είναι απλές… όλα αυτά τα μαθήματα μου… δεν είναι .. πώς το λένε… δεν είναι απλές διαλέξεις αλλά συνήθως έτσι έχουνε και την άσκηση και το τεστ και την εξάσκηση που σε βοηθούν να εμβαθύνεις περισσότερο, άρα σίγουρα μαθαίνεις πολύ περισσότερα από κάποια απλά σεμινάρια που γίνονται δια ζώσης

- Θα είχατε να κάνετε κάποιες προτάσεις για βελτιώσεις ή αλλαγές, ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Σίγουρα πάντα υπάρχει το περιθώριο της βελτίωσης… τώρα αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι συγκεκριμένο, όμως που να είναι…

- Σκεφτείτε κάτι εντελώς ανοικτό, τι θα είχατε να προτείνετε για τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Μια δική σας πρόταση, μια ιδέα που θα μπορούσε να ήταν εφαρμόσιμη στο μέλλον. Όχι μόνο από εσάς αλλά και γενικότερα, ακόμη και από ένα Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

- Έτσι κι αλλιώς, νομίζω ότι πρέπει να χρησιμοποιηθεί και για τη διόρθωση των εκθέσεων, που είναι κάτι απλό, δηλαδή, στο μέλλον, γιατί… νομίζω ότι μέσα από αυτή τη διόρθωση και την αλληλεπίδραση με τους μαθητές θα υπάρχει μεγάλο όφελος ως προς την ανατροφοδότηση, διότι αυτή τη στιγμή αυτό που κάνουμε είναι εμείς να διορθώνουμε και μάλιστα με πάρα πολλές σημειώσεις στις εκθέσεις των μαθητών και οι μαθητές απλώς να παίρνουν τα γραπτά μας και να κοιτάνε τον βαθμό, αυτό είναι που τους ενδιαφέρει, τι βαθμό έχουν πάρει, χωρίς να δώσουν έμφαση στις παρατηρήσεις που τους έχουμε κάνει, στις βελτ… στις διορθώσεις και χωρίς να αναρωτηθούν πώς μπορούν να βελτιώσουν κάποια κομμάτια τους. Σε αυτόν τον τομέα, τώρα μου έρχεται αυτή η ιδέα, σαφώς υπάρχουν και πολύ περισσότερες με τη συνεργατική γραφή αλλά είναι κάτι απλό που θα μπορούσε να βοηθήσει πάρα πολύ τους μαθητές που ενδιαφέρονται… συν το να γράφουν ένα κείμενο, πολύ, επίσης, μπορεί να βοηθήσει… τους μαθητές.

- Ωραία! Και κάποια πρότασή σας για τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών; Όχι μόνο της ειδικότητάς μας αλλά γενικότερα;

- Να προτείνω κάτι! Αυτή τη στιγμή μου είναι δύσκολο… δηλαδή… ιδέες υπάρχουν … και σίγουρα η μία ιδέα φέρνει την άλλη κι όταν ασχολείσαι με κάτι έρχεται και κάτι ακόμα… Ίσως θα μπορούσε να υπάρχει μια μεγαλύτερη διάδοση, μια μεγαλύτερη διαφήμιση, ενδεχομένως, μια μεγαλύτερη κινητοποίηση… Ο κόσμος φοβάται αυτά τα μαθήματα τα διαδικτυακά πολύ σ… και δεν έχει πρόσβαση… νομίζω δεν ενδιαφέρεται, γιατί το φοβάται, ενώ αν το δοκιμάσει… νομίζω ότι θα δει ότι ωφελείται από αυτό και επαγγελματικά αναπτύσσεται… μπορεί να αναπτυχθεί. Ναι! Δυστυχώς αυτή τη στιγμή δεν έχω κάτι άλλο να προτείνω…

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ σας ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 5 (Α.Ε.) – 10.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Ήταν για μένα κάτι πολύ ενδιαφέρον και επειδή αισθανόμουνα ότι θέλω κατά κάποιο τρόπο να ανανεώσω τη μέθοδο ή τις μεθόδους διδασκαλίας μου, για αυτό το λόγο το επέλεξα, χωρίς να σκεφτώ.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Δεν ήξερα καθόλου τι θα ακολουθήσει. Περίμενα πολύ λιγότερα πράγματα από αυτά που τελικά βρήκα.

- Είχατε, δηλαδή, χαμηλές προσδοκίες θα λέγατε.

- Όπως συνηθίζεται στο ελληνικό δημόσιο, ναι! Με τη μόνη διαφορά ότι εδώ συνάντησα και ανθρώπους που είχαν ένα εξαιρετικό ήθος και ήταν επικοινωνιακοί. Μας έλυναν τις απορίες άμεσα.

- Ωραία! Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι οι όποιες προσδοκίες έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Σε πολύ μεγάλο βαθμό, γιατί δεν είχα καθόλου προσδοκίες συγκεκριμένες. Λέω στην Ελλάδα βρισκόμαστε και δεν περίμενα ότι θα έχουμε ένα επίπεδο επικοινωνίας τόσο πολύ ευρωπαϊκό.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού, για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Θεωρούσα και δεν ήξερα πώς να το αλλάξω ότι ο τρόπος της διδασκαλίας μου, επειδή έχω και τριάντα τρία χρόνια στην εκπαίδευση, ήταν αρκετά παρωχημένος. Ό,τι και να τους έλεγα, εγώ η ίδια δεν ικανοποιούμουν. Ήθελα, λοιπόν, να έλθω πολύ πιο κοντά στα παιδιά και νομίζω ότι ο τρόπο; Αυτός ήταν ο ιδανικός, γιατί ανταποκρίθηκαν όλοι!

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Πάρα πολύ!

- Θα μπορούσατε να δώσετε κάποια παραδείγματα ή στοιχεία;

- Βεβαίως! Δημιουργικές εργασίες ή συμμετοχή των παιδιών της τρίτης Λυκείου, πράγμα που δεν το περίμενα κι όμως το έκαναν. Και όχι μόνο για τον βαθμό τους… αλλά γιατί είχαν συνειδητοποιήσει από αυτά που είχαμε συζητήσει, επειδή ήμουν πάρα πολύ επηρεασμένη, ότι στο Πανεπιστήμιο θα βρουν μια μορφή διδασκαλίας που θα βασίζεται στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές, άρα, λοιπόν, ήθελαν μια προετοιμασία. Κάτι εντελώς διαφορετικό σε σχέση με αυτό που συναντάμε.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα, για παράδειγμα η διαχείριση του χρόνου ή η έλλειψη του χρόνου ή η αδυναμία συνεργασίας με την ομάδα σας. Υπήρξαν κάποιοι παράγοντες που λειτούργησαν θετικά και κάποιοι άλλοι που λειτούργησαν αρνητικά στο να έχετε μια ενεργό συμμετοχή;

- Εκτός από κάποια τεχνικά προβλήματα δεν είχαμε άλλο πρόβλημα στη συνεργασία με τα υπόλοιπα τέσσερα κορίτσια. Υπήρχε ένα επίπεδο, που εγώ ειλικρινά δεν το περίμενα, όπως επίσης και μεγαλύτερη εμπειρία από τη δικιά μου… πράγμα που με βοήθησε να καλύψω τα δικά μου τα κενά και αυτό με ευχαρίστησε ιδιαιτέρως, δηλαδή σε επίπεδο επιστημονικό είδα πολύ καλύτερα πράγματα από τα αναμενόμενα. Τώρα… κάποια μικροπροβλήματα τεχνικής διαχείρισης από εμάς τους συναδέλφους, ίσως υπήρξαν

- Πιο συγκεκριμένα τι εννοείτε «προβλήματα διαχείρισης»; Θα μπορούσατε να το κάνετε πιο συγκεκριμένο;

- Για παράδειγμα, δεν είχαν ανοίξει λογαριασμούς, για να μπορέσουμε να έχουμε άμεση επικοινωνία με τον τρόπο που υποδεικνυόταν ευθύς εξαρχής, πράγμα το οποίο ήταν μέσα στο μάθημα.

- Αυτό, λοιπόν σας επηρέασε αρνητικά…

- Αυτό μόνο… Αυτό μόνο… Γιατί δεν είχαμε την αμεσότητα της επικοινωνίας. Δηλαδή, πρώτα ετοιμαζόμασταν και ακολουθούσαν οι υπόλοιπες, οι οποίες ήταν εξαιρετικές στο επιστημονικό τους αντικείμενο… εξαιρετικές… Δηλαδή, θα μπορούσαμε να έχουμε πάρει περισσότερα πράγματα από αυτούς τους ανθρώπους

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Δηλαδή, είχατε κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, με τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την

οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν; Μόνο όσα αφορούν τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό…

- Απολύτως κανένα, γιατί ο τρόπος που είχε τα σχεδιαγράμματα και ταυτόχρονα υπήρχε εξήγ… επεξήγηση των σχεδιαγραμμάτων… η λιτότητα της συγκεκριμένης διδασκαλίας… και εμένα που ήμουν άσχετη με το αντικείμενο… με έκανε να μάθω πάρα πολύ απλά πολλά πράγματα… Απλά εγώ αφιέρωνα, ίσως, περισσότερο χρόνο από άλλους που ήταν ειδήμονες λόγω του άγχους που είχα να ανταποκριθώ, επειδή φοβόμουνα μήπως καθυστερήσω την ομάδα αλλά ίσως ήταν δικό μου το θέμα. Νομίζω, όμως, ότι βοηθήθηκα πάρα πολύ…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος; Ποια στοιχεία, δηλαδή, λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στο να επιτύχει τους στόχους του το Μάθημα;

- Το συνεργατικό στοιχείο του μαθήματος, η συζήτηση και ο διάλογος που γινόταν στον χώρο των συζητήσεων, το ότι μας είχαν απαγορεύσει να επικοινωνούμε τηλεφωνικά, οπότε κι ένας άσχετος θα ήταν υποχρεωμένος να επικοινωνεί διαδικτυακά και με αυτόν τον τρόπο να μαθαίνει, να εξοικειώνεται… Όπως, επίσης, κάτι που μου άρεσε ιδιαιτέρως ήταν ότι δίπλα από το σχολιασμό μπορούσε ο καθένας να υπογραμμίζει τα αδύνατα σημεία του κειμένου που γράφαμε, που προσπαθούσαμε να γράψουμε και να δίνει συμβουλές στους άλλους… Στη δική μου την ομάδα υπήρχε απόλυτη συνεργασία

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος; Δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Θεωρώ ότι επετεύχθησαν όλοι οι στόχοι και ίσως περισσότερο από όσο περίμενα… Εγώ δεν περίμενα να έχω τη δυνατότητα σε ένα σχολείο που δεν έχει άρτιο εξοπλισμό να πετύχω τόσο πολλά πράγματα. Όμως, ο τρόπος με τον οποίο ζητούσε το μάθημα να συν-λειτουργήσουμε με βοήθησε να δω σαν παιχνίδι αυτό που στο τέλος της σχολικής χρονιάς θα ήταν το αδύνατο και πολύ κουραστικό που είναι οι δημιουργικές εργασίες. Ή για παράδειγμα η συμμετοχή των μαθητών της τρίτης Λυκείου, που βοήθησε και τα παιδιά… Άρα εγώ δεν μπορώ να μιλήσω αυτή τη στιγμή για αρνητικά σε σχέση με το μάθημα παρά μόνο για θετικά…

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, πρώτα από όλα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων του

- Λοιπόν! Εδώ πέρα μιλάμε για την απόλυτη λιτότητα και τη μεγάλη δυνατότητα κατανόησης από τη δική μας την πλευρά. Δε νομίζω ότι χρειάζεται κάτι παραπάνω. Γιατί; Και αν σε κάποιο σημείο κάποιος κάτι δεν καταλάβαινε, προσπαθούσαμε σε επικοινωνία με τον εκπαιδευτή μας να λύσουμε τις απορίες μας και η επικοινωνία ήταν κάτι παραπάνω από άμεση

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε; Τα κείμενα, τα βιντεομαθήματα, ό,τι είχε αναρτηθεί στην πλατφόρμα;

- Ένα υλικό το οποίο είχε δουλευτεί πολύ καλά.

- Όσον αφορά τις εργασίες που ανατέθηκαν; Πώς θα τις αξιολογούσατε;

- Και δυσκολότερες θα μπορούσαμε να έχουμε… με τη μόνη διαφορά… για τον χρόνο που μπορούσαμε να διαθέσουμε, αφού είμαστε εν ενεργεία εκπαιδευτικοί… ήταν εργασίες που δίναν τη δυνατότητα να δώσεις το υλικό που χρειάζεται, παρότι υπήρχε περιορισμός και πολύ καλά, για να κινηθούμε σε ένα λογικό πλαίσιο. Κάποιες φορές, ίσως, όμως εμείς οι συνάδελφοι, να το παρακάναμε… δηλαδή, ίσως να επεκταθήκαμε και λίγο παραπάνω.

- Η θεματολογία που ήταν μέσα από τα Αναλυτικά Προγράμματα δεν σας πείραξε… σας άρεσε…

- Μας βοήθησε… Μας βοήθησε και την αξιοποιήσαμε στο σχολείο.

- Και τέλος, πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Άψογη… Απλά άψογη. Δηλαδή, υπήρχε μια διακριτική συν-υποστήριξη… τρόπος ευρωπαϊκός προσέγγισης… Είναι πολύ σημαντικό να έχεις ένα φιλόλογο ως εκπαιδευτή, το καταλαβαίνεις αμέσως από τη συμπεριφορά του… και νομίζω ότι ίσως να είναι και ο τρόπος με τον οποίο θέλουν οι μαθητές μας να προσεγγίζουμε, καθοδηγώντας και όχι επιβάλλοντας.

- Πάμε τώρα στο συνεργατικό κομμάτι, με την ομάδα σας. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Λοιπόν! Στη δική μου την ομάδα οι συνάδελφοι ήταν επιπέδου ΑΑΑ. Όχι γιατί δούλεψα κι εγώ, έτυχε αυτό, αλλά πραγματικά η συνεργασία ήταν άψογη, γιατί έλεγες πως γνωριζόμαστε πολλά χρόνια. Ίσως ήταν οι κοινοί στόχοι μας, η προσπάθειά μας η κοινή. Θεωρώ, δηλαδή, ότι η συνεργασία δεν ήταν υποχρεωτική, ήταν αναγκαία

- Άρα είναι θετική η επιλογή…

- Πάρα πολύ… Πάρα πολύ…

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Απολύτως… Απολύτως…

- Το είπατε και πριν… Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε αυτά τα πραγματικά καλά αποτελέσματα, όπως τα περιγράψατε πριν λίγο;

- Ακούγαμε ο ένας την άποψη του άλλου. Δεν θέλαμε να αυτοπροβληθούμε… Δεν θεωρούσαμε ότι κάποια άποψη που λέγαμε, αν μας υποδείκνυαν ότι αυτή δεν είναι … δεν ταιριάζει στο συγκεκριμένο σημείο, δε μέναμε προσκολλημένοι σε αυτό… δηλαδή δεν αναλωθήκαμε σε θέματα τα οποία ήταν ασήμαντα, γιατί μας ενδιέφεραν τα περισσότερο σημαντικά. Και πραγματικά, εγώ τουλάχιστον, αισθάνθηκα σεβασμό σε συναδέλφους που είχαν πάρει πάλι τη σκυτάλη και άλλη φορά στην καθοδήγηση, γιατί σεβάστηκα τη γνώση τους και την εμπειρία τους στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και κατάλαβα ότι κάτι θα μου μάθουν. Πρέπει να μάθουμε να σεβόμαστε τελικά… ανθρώπους που έχουν κάποιες γνώσεις…

- Λειτούργησε κάτι αρνητικά στην ομάδα;

- Στη δική μου την ομάδα απολύτως τίποτε… απολύτως τίποτε.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες; Έχετε αναφέρει κάποια πράγματα αλλά αν θέλετε να τα ομαδοποιήσετε.

- Λοιπόν! Μου άρεσε ο στόχος, το αποτέλεσμα… Μου άρεσε ότι βρήκα συνάδελφο που την ίδια ώρα με εμένα δούλευε, δηλαδή από τις πέντε η ώρα το πρωί και μετά τις εννιά το βράδυ, τις ώρες που είχαμε κοινές, το ότι κάναμε ένα διάλογο και είχα απάντηση αμέσως… Επομένως, θεωρώ ότι η κινητοποίηση με έκανε να αισθανθώ λες και ήμουν νεοδιόριστη και δεν αισθάνθηκα καμία απολύτως δυσκολία ούτε αγχώθηκα από συναδέλφους, γιατί, κατανοώντας από την πρώτη μας εργασία το επίπεδό τους, ήμουν απολύτως σίγουρη ότι θα ανταποκριθούν, επειδή είχαν κάποια τεχνικά προβλήματα, ακόμα και την τελευταία στιγμή. Κι αυτοί που είχαν τεχνικά προβλήματα, ασχολήθηκαν, ασχολήθηκαν πάρα πολύ κα

ίσως ήταν η μεγάλη έκπληξη οι δικές τους εργασίες με υπέροχους επιλόγους και πολύ ωραία στοιχεία που μας έδιναν στο τέλος.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά; Τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Πιστεύω ότι αυτά τα σεμινάρια είναι πάρα πολύ χρήσιμα, ακόμη και στους μεγάλης ηλικίας εκπαιδευτικούς, όπως είμαι εγώ, γιατί το πρώτο που κέρδισα ήταν ότι θεώρησα πως κάποιος ασχολείται μαζί μου και ότι… Θεωρώ ότι είναι αναγκαίο να γίνονται αυτά τα σεμινάρια, ειδικά σε εμάς τους μεγαλύτερους, που αισθανόμαστε κάποια στιγμή λόγω των multimedia ως αποδιοπομπαίοι τράγοι στον χώρο της εκπαίδευσης… αισθάνθηκα, λοιπόν, ότι είμαι πάλι ζωντανή… ότι μπορώ να μετρήσω και να επικοινωνήσω με το σήμερα και να μη μείνω στο χθες.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή; Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Αυτό είναι ένα θέμα που το είχαμε συζητήσει και κατά τη διάρκεια που γινόταν το μάθημα. Πρέπει να δώσουμε στα παιδιά να καταλάβουν ότι η έννοια της συνεργασίας, να χάνουν, δηλαδή, από τον εγωκεντρισμό τους, για να κερδίζει η εργασία τους είναι πάρα πολύ σημαντική. Να αναγνωρίζουν στους άλλους σε μεγάλο βαθμό, αν δίνουν κάτι που αξίζει τον κόπο. Και θεωρώ ότι ειδικά στο μάθημα της Γλώσσας σε βοηθά να δεις από μία διαφορετική οπτική γωνία, ίσως και από τη σκοπιά του άλλου αυτό που εσύ θα το έβλεπες περιοριστικά μέσα από τους δικούς σου τους ορίζοντες. Ανοίγει ορίζοντες, δηλαδή.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή και με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Όχι σε μεγάλο βαθμό. Στο βαθμό που έμαθα μέσω του εκπαιδευτή μου αυτή τη στιγμή, γιατί δεν είχα προηγουμένως εμπειρία. Όμως, σε αυτό το βαθμό, περιμένω και καινούριο σεμινάριο, νομίζω ότι μπορώ να ανταποκριθώ, πλέον, πλήρως και ειδικά στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας που είναι απέραντο και από μόνο του έχει μια δυναμική… και δυσκολία…

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας; Ήδη νομίζω ότι το έχετε κάνει…

- Το έχω κάνει… Το έχω κάνει ήδη εφτά φορές με ομαδικές εργασίες, δηλαδή κάθε εργασία είχε πέντε άτομα και με πολύ μεγάλη επιτυχία, κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, δηλαδή εργασία που ούτε εγώ η ίδια δεν θα την έδινα, γιατί ανακάλυψα τελικά ότι τα παιδιά μας είναι πολύ πιο εξοικειωμένα από εμάς τους ίδιους, άρα, λοιπόν, υπολειπόμαστε και χρειαζόμαστε και άλλα σεμινάρια

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες από αυτή την ένταξη των συνεργατικών εργαλείων για σας;

- Θεωρώ ότι είναι ο χρόνος πλέον για εμάς τους μεγαλύτερους. Πρέπει να αφιερώσεις κάποιο χρόνο. Για αυτό θεωρώ ότι το συγκεκριμένο μάθημα συνεργατικής γραφής ήταν… είχε μια λογική δόμηση, για να μπορούν να ανταποκριθούν οι συνάδελφοι στα προτεινόμενα και σε σχέση με τις πενιχρές δυνατότητες που παρέχει ή δεν παρέχει το σχολείο… το δημόσιο σχολείο…

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Αν δε βλέπουμε τα πράγματα με παρωπίδες φιλολογικές του τύπου ιδεολογία και θεωρητικό μόνο μάθημα και συνειδητοποιήσουμε ότι πρέπει να ανοίξουμε τη μάθηση μέσω των ηλεκτρονικών μαθημάτων, τότε σίγουρα θα πάμε πάρα πολύ καλά, γιατί είναι μια πραγματική επιμόρφωση που βοηθά τους εκπαιδευτικούς να αισθάνονται ότι πατούν γερά στα πόδια τους με τα νέα δεδομένα. Άρα, λοιπόν, αν συνεχιστεί αυτή η προσπάθεια με στόχο τη βελτίωση των ηλεκτρονικών μαθημάτων γενικά, δηλαδή και σε άλλους τομείς και με άλλους τρόπους, τότε θεωρώ ότι ανοίγονται νέοι δρόμοι για την παιδεία… και στο δημόσιο σχολείο με τα μέσα που διαθέτουμε. Είναι ένα ευφάνταστο μάθημα. Κι ένα μάθημα που σε βοηθάει να πεις κι εσύ τις δικές σου προτάσεις.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις ή αλλαγές, ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Τώρα! Σε επίπεδο δημοσίου και προσφοράς, όπως έγινε από το Μάθημα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου;

- Γενικώς…

- Λοιπόν! Να πω ότι ένα βασικό πρόβλημα που έχουμε είναι ότι δεν έχουμε την οικονομική δυνατότητα να προσεγγίζουμε αυτού του τύπου τα σεμινάρια που πέφτουν βροχή, δηλαδή, καθημερινά μπορεί να παίρνουμε μηνύματα με αρκετά σεμινάρια…

- … επί πληρωμή, εννοείτε;

- Επί πληρωμή! Παίρνουν πάρα πολύ χρόνο. Θα πρότεινα, λοιπόν, αν είναι δυνατόν και πραγματικά, εάν ζητείται από τα επιμέρους Πανεπιστήμια, αν υπάρχει τέτοιου είδους στήριξη, δεν ξέρω τώρα, μπορεί αν είναι και οικονομικής φύσεως η στήριξη, αν είναι δυνατόν, να γίνονται με δημόσια παροχή αυτά τα μαθήματα, γιατί με αυτό τον τρόπο σίγουρα θα είναι μαζικός ο αριθμός που θα συμμετέχει, γιατί δεν υπάρχει αδιαφορία από πλευράς εκπαιδευτικών, υπάρχει έλλειψη των μέσων συμμετοχής.

- Και τέλος, θα θέλαμε αν ακούσουμε κάποια δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με διαδικτυακά εργαλεία, με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Λοιπόν! Διάλογος… Ο διάλογος είναι το καλύτερο πράγμα που μπορεί να γίνει στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, γιατί, όπως γίνεται το μάθημα στην τάξη με ασφυκτική ύλη, ειδικά στην τρίτη Λυκείου, δεν είναι δυνατόν να επιτευχθεί ο διάλογος, όταν έχεις από κάτω μαθητές κουρασμένους. Έτσι, λοιπόν, αν μοιράζεται το μάθημα με τη βοήθεια του ηλεκτρονικού υπολογιστή, με όλο το υλικό που προσφέρει, μέσα από άρθρα, από εφημερίδες, από επιφυλλίδες από δοκίμια και λοιπά, μέσα από ομιλίες, που πραγματικά το έχω εφαρμόσει το τελευταίο διάστημα και τα παιδιά έχουν δείξει ένα εξαιρετικό ενδιαφέρον, νομίζω ότι θα εμπλουτιστεί το μάθημα και θα υπάρχει μια κινητοποίηση και για τους μαθητές. Δεν είναι τυχαίο που έρχονται μέχρι το τέλος να παρακολουθήσουν σχεδόν αθρόες οι τάξεις, εκτός από έξι εφτά παιδιά που δεν είχαν πρόβλημα απουσιών, το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας. Σημαίνει ότι κάτι βρίσκουν σε αυτές τις προτάσεις.

- Και κάποια δική σας πρόταση ή ιδέα όσον αφορά τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών; Είπατε κάποια πράγματα…

- Ναι! Λοιπόν! Και στον χώρο του σχολείου θα μπορούσαν να γίνουν αλλά επειδή αυτό είναι σχεδόν αδύνατο, η πρότασή μου είναι μόνο να συνεχιστούν τα σεμινάρια και να υπάρχουν, ας πούμε, διαβαθμίσεις στη δυσκολία, έτσι ώστε να μπορεί να πάρει μέρος, γιατί εγώ θεωρώ ότι… θεώρησα ότι είχα ένα θράσος να συμμετέχω στο συγκεκριμένο σεμινάριο, το τόλμησα, με τη μόνη διαφορά ότι αντιλήφθηκα ότι ξεκινήσαμε από την αρχή και επεξηγούσαμε πράγματα, όπως, ας πούμε, πώς θα φτιάξεις τον λογαριασμό του Gmail. Άρα, λοιπόν, θεωρώ ότι αν αφήσουμε τις προκαταλήψεις και τους φόβους στην άκρη και

αν πειστούμε ότι πρέπει τα δύσκολα να τα προσπερνάμε με το να προσπαθήσουμε να καταλαβαίνουμε τι μας λέει ο εκπαιδευτής μας… κι αν γίνει μια προσπάθεια στήριξης όλων αυτών των προσπαθειών των Πανεπιστημίων που έχουν τους κατάλληλους εκπαιδευτές, τα ανάλογα εκπαιδευτικά προγράμματα, πραγματικά πιστεύω ότι θα βελτιωθεί το επίπεδο των καθηγητών στο δημόσιο σε σχέση με τα multimedia.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Να είστε καλά… κι εγώ ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6 (Τ.Μ.) – 10.05.2018

- Καλησπέρα! Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Γιατί είχα παρακολουθήσει και προηγούμενο κύκλο Μαζικού Ηλεκτρονικού Μαθήματος από το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και ήμουν απόλυτα ικανοποιημένη από το αποτέλεσμα.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Προσδοκίες! Να μπορέσω να χρησιμοποιήσω τα έγγραφα Google στα πλαίσια μιας διδακτικής αξιοποίησης στην τάξη

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα οι προσδοκίες σας;

- Μπορώ να τα χρησιμοποιήσω, δεν έχω καταλήξει απόλυτα, παρά το γεγονός ότι τα χρησιμοποίησα και μετά το πέρας του ΜΑΗΜ, στο αν θα τα χρησιμοποιήσω και στο μέλλον. Πιστεύω ότι αναγκαστικά θα το κάνω μέσα σε μια πενταετία υποχρεωτικά, όσο θα μειώνονται οι φωτοτυπίες…

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού, όσον αφορά τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Προς το παρόν, όχι. Δεν μπορώ ακόμη να το πω αυτό. Πρέπει να προχωρήσω λιγάκι.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Μου κίνησε το ενδιαφέρον… δεν ήταν κάτι πρωτοφανέρωτο, γιατί κάτι αντίστοιχο έχω χρησιμοποιήσει ξανά. Περισσότερο για να εξασκηθώ το έκανα.

- Άρα σας επηρέασε σε ένα μικρό βαθμό και αφορά αυτά που χρησιμοποιείτε καθημερινά στη διδακτική πρακτική…

- … ή που σκέφτομαι, έτσι; … που το έχω στο μυαλό μου να τα χρησιμοποιήσω, μόλις υπάρξουν καλύτερες υποδομές στα σχολεία

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα, για παράδειγμα η διαχείριση ή η έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας με συναδέλφους;

- Νομίζω ότι είχα ενεργό συμμετοχή, η ομάδα μου… δεν μπόρεσαν οι συνάδελφοι να βρουν έναν κοινό κώδικα, τέλος πάντων… το γεγονός ότι ήταν ασύγχρονη η επικοινωνία

βοήθησε στο κομμάτι έλλειψης χρόνου, ο καθένας μπορούσε να μπαίνει και να αξιοποιεί ανάλογα με τον δικό του χρόνο… δε νομίζω ότι έχω κάτι, θετικά έχω…

- Δεν υπήρξε κάτι αρνητικό, δηλαδή…

- Δεν υπήρξε, όχι!

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Τι εννοούμε… υπήρξαν κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα; Το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs σας δυσκόλεψε; Η συνεργατική γραφή ως αντικείμενο γνωστικό σας δημιούργησε θέμα; Η οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, υπήρχε κάτι που δεν σας άρεσε; Για τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν είχατε κάποια αρνητική διάθεση;

- Δε βρήκα εγώ αδυναμίες σε αυτό. Με άνεση μπόρεσα να το αξιοποιήσω δεν έχω κάτι…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή που λειτούργησαν θετικά και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Τα ισχυρά στοιχεία; Η περιέργεια ήταν για μένα, το να μπορέσω, δηλαδή, τις οδηγίες που κάθε φορά μου έδιναν να τις αξιοποιήσω με κατάλληλο τρόπο, ούτως ώστε να υπάρχει κάποιο αποτέλεσμα. Ανατροφοδότηση λειτουργούσε το γεγονός ότι ο εκπαιδευτής έμπαινε στην πλατφόρμα και μας έδινε έτσι το στίγμα του «σας παρακολουθώ κάπως και βλέπω λίγο πώς συνεργάζεστε»

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή, αυτά που δεν βοήθησαν να επιτευχθούν τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα;

- Δε νομίζω ότι το Μάθημα είχε αδύνατα στοιχεία. Στην αξιοποίησή του στη σχολική τάξη, έτσι όπως είναι η σχολική πραγματικότητα, στην ελληνική Μέση Εκπαίδευση… εκεί πέρα εντοπίζω δυσκολίες εγώ.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, πρώτα από όλα τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα… Από τα αποτελέσματα, όταν το εφάρμοσα στην τάξη με τους μαθητές… δεν είμαι απόλυτα ικανοποιημένη. Οι αδυναμίες και πάλι δεν αφορούσαν τον σχεδιασμό από το ΜΟΟΣ… αφορούσαν προβλήματα υποδομής που υπάρχουν στο σχολείο μας ή και το γεγονός ότι οι ίδιοι οι μαθητές δεν ήταν εξοικειωμένοι… Αυτό που ίσως θα ήθελα να προσθέσω, είναι ότι από μόνος του ένας φιλόλογος υπερβαίνει κατά πολύ το να κάτσει να σχεδιάσει το κομμάτι και της ενημέρωσης… Θα έπρεπε να έχει κάνει ο Πληροφ… ο καθηγητής Πληροφορικής. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί καλύτερα σε συνεργ… με τη συνεργασία και των δύο. Να έχει στο εργαστήριο Πληροφορικής και τη βοήθεια από εκείνον.

- Εγώ θα επαναλάβω κάπως διαφορετικά την ερώτηση. Αυτά που πετύχατε από το μάθημα, δηλαδή το γεγονός ότι είδατε κάποιες στρατηγικές συνεργατικής γραφής, σας βοηθούν να αξιολογήσετε αν ο σχεδιασμός πήγε καλά ή οι θεματικές ενότητες ήταν ή δεν ήταν εύστοχα κατανεμημένες… αυτό πιο πολύ ρωτάμε. Αν, δηλαδή, ο σχεδιασμός μπόρεσε να σας οδηγήσει να μάθετε τις στρατηγικές συνεργατικής μάθησης για παράδειγμα. Μέσα στο Μάθημα και όχι το μετά που έγινε στην τάξη.

- Ναι! Μέσα στο Μάθημα… Μέσα στο Μάθημα ίσως θα ήθελα λίγο καλύτερη… πώς να πω… το σχεδιασμό της κάθε μιας θεματικής ενότητας να μου δίνει περισσότερες πληροφορίες… ίσως να μου δίνει κάποιο παράδειγμα… πριν εφαρμόσω το δικό μου. Να υπάρχει μια τράπεζα, τέλος πάντων, που να μπορώ να δω δουλειές που έχουν γίνει πριν.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε; Δηλαδή τα κείμενα που αξιοποιήθηκαν, τα βιντεομαθήματα, όλο το υλικό;

- Εντάξει! Αν το συγκρίνω με το προηγούμενο που είχα παρακολουθήσει, το θεωρώ πιο περιορισμένο.

- Από ποια άποψη πιο περιορισμένο;

- Είχε πιο πολλές θεματικές ενότητες το προηγούμενο που παρακολούθησα.

- Όσον αφορά τις εργασίες που ανατέθηκαν; Πώς θα τις αξιολογούσατε;

- Οι εργασίες… Με τη δικιά μου λογική ανήκουν όλες πάνω στην ίδια στρατηγική… είναι παραλλαγές του ίδιου μοντέλου.

- Επειδή ήταν με βάση, πάνω στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, αν αυτό σας άρεσε ή θα θεωρούσατε ότι έπρεπε να φύγουμε από το Αναλυτικό Πρόγραμμα…

- Όχι! Πιστεύω ότι πρέπει να είμαστε μέσα στο Αναλυτικό Πρόγραμμα, γιατί έτσι θα το εκμεταλλευτούμε στη διδακτική πράξη.

- Και τέλος, πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Θετικά πολύ!

- Πάμε τώρα στη συνεργασία με τους συναδέλφους στην ομάδα σας πια. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Θετικό το θεωρώ αυτό. Πρέπει να μάθουμε να συνεργαζόμαστε. Θεωρώ, όμως, ότι δεν έχουμε και κουλτούρα συνεργασίας. Ακόμα και εμείς οι φιλόλογοι δύσκολα τολμάμε να παρουσιάσουμε αυτό που έχει κάνει ο καθένας.

- Σας άρεσε, όμως, η επιλογή αυτή…

- Θεωρώ ότι προς τα εκεί πρέπει να βαδίσουμε.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Σε μέτριο βαθμό, άμα θέλουμε να πούμε την αλήθεια. Ήταν κάποιοι οι οποίοι εργάστηκαν περισσότερο και κάποιοι άλλοι οι οποίοι παρακολουθούσαν τους άλλους να εργάζονται και κάποιοι άλλοι απλά ήταν μέσα…

- Το ελληνικό μοντέλο! Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά και ποιοι λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε ως ομάδα τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα;

- Δεν ξέρω αν πετύχαμε… Νομίζω ότι δεν πετύχαμε τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα… πετύχαμε, όμως μέσα σε αυτές τις έξι εβδομάδες να μην παρεξηγηθούμε μεταξύ μας, πράγμα που το θεωρώ κι αυτό σημαντικό, γιατί επικοινωνούμε μονάχα με μηνύματα, ο άλλος εύκολα παρεξηγεί τις λέξεις… βέβαια, στον γραπτό λόγο είσαι λίγο πιο προσεκτικός από ότι στον προφορικό… εεε… εντάξει… ένα πρώτο βήμα θα έλεγα.

- Υπήρξαν κάποιοι αρνητικοί παράγοντες που υπονόμευσαν τη συνεργασία;

- Όχι! Που την υπονόμευσαν, όχι! Αλλά που δεν θα η… Απλά παρακολουθούσαν χωρίς να θέλουν να συμμετάσχουν επί της ουσίας… Αυτό. Όχι να την υπονομεύσει κάποιος αλλά να μην την ενθαρρύνει με τον τρόπο του.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποίησε ο χαρακτήρας μου… Με δυσκόλεψε… Πάλι δεν με δυσκόλεψε κάτι ιδιαίτερα, γιατί αισθάνθηκα ότι και την τελευταία στιγμή να καταθέσω το… μάλλον… όταν έβλεπα ότι δεν προχωρούσε η δουλειά, έμπαινα στην ομάδα στο τέλος και με κάποιο τρόπο πρόσθετα αυτά που θεωρούσα ότι έπρεπε να προστεθούν ή οργάνωνα το τελικό κείμενο χωρίς να κάνω τους άλλους να νιώθουν άσχημα. Αυτό προσπαθούσα, να μη φανεί, δηλαδή, ότι καπελώνω την όλη δουλειά, αυτό με φόβιζε.

- Όταν λέτε ότι σας κινητοποίησε ο χαρακτήρας σας, δηλαδή, η διάθεση για να υπάρξει συνέπεια; Τι ακριβώς εννοείτε;

- Η διάθεση να υπάρξει συνέπεια, η φιλομάθεια, κάτι που οι περισσότεροι φιλόλογοι το έχουν, το φιλότιμο, το ότι θα ονειρευόσουν να κάνεις μάθημα σε μια τέτοια ιδεατή τάξη, αντιμετώπισα τους συναδέλφους σαν αν ήμαστε όλοι μαθητές, όχι σαν να ήμασταν όλοι φιλόλογοι.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία της συνεργασίας, των συνεργατικών εργασιών;

- Το να προσπαθώ να καλλιεργήσω μια κουλτούρα του να προσπαθώ να συνεργάζομαι με τους άλλους, Γιατί έχουμε μάθει και δουλεύουμε ατομικά και αυτό που πετυχαίνουμε είναι πάλι σε ατομικό επίπεδο. Να ξεφύγω λιγάκι από αυτό το πράγμα… του να ασχολούμαι συνέχεια με τον εαυτό μου και με αυτά που μπορώ εγώ να παράξω.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Δεν έχει αλλάξει. Θετική άποψη είχα και πριν, θετική έχω και τώρα

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θα το επέλεγα πρώτα πρώτα από σεβασμό προς το περιβάλλον, γιατί θεωρώ ότι δεν μπορούμε να συνεχίσουμε να μοιράζουμε φωτοτυπίες και να καταναλώνουμε τόσο χαρτί. Θα προτιμούσα με κάποιο σε ηλεκτρονική μορφή να αναρτούν οι μαθητές τις εργασίες τους και αυτό που δυσκολευόμαστε να το κάνουμε εμείς ως ενήλικες και με την εμπειρία, τέλος πάντων, τόσων χρόνων δουλειάς που έχουμε πίσω μας, μήπως μπορέσουμε και το περάσουμε λίγο νωρίτερα στις πιο νέες γενιές, αυτό!

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs (ή άλλα διαδικτυακά εργαλεία) για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω σε ικανοποιητικό βαθμό και σε ικανοποιητικότερο από τον μέσο όρο των συναδέλφων, χωρίς, όμως, να θέλω να αυτοπροβληθώ.

- Και οφείλεται στο Μάθημα αυτό ή και από πριν είχατε κάποια…

- Και στο Μάθημα και έχω κάποιο Μεταπτυχιακό το οποίο σχετίζεται…

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε (και μπορείτε) να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας (της Νεοελληνικής Γλώσσας);

- Ήδη τις εφαρμόζω από τότε που ξεκίνησα το πρώτο MOOC. Αυτό το εφάρμοσα σε επίπεδο μικρών εργασιών, τώρα με τοα Google Docs το συνέχισα στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας της Α΄ Λυκείου, επειδή τυχαίνει σε αυτή την τάξη να μπορώ να το εφαρμόσω, δεν μπορώ να το κάνω με μεγαλύτερες τάξεις, με την τρίτη Λυκείου είναι αδύνατο, δηλαδή… εεε… και τι άλλο με ρωτήσατε;

- Αυτό και ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Ναι! Η βασική δυσκολία είναι ότι όλοι οι μαθητές δεν μπορούν α έχουν Gmail… Έχω μερικές φορές… έτσι… δυσκολεύομαι για το μήπως δημιουργηθεί κάποιο πρόβλημα με τις οικογένειες, να μη θέλουν, δηλαδή, να τους ανοίξουν λογαριασμό και βρεθώ απολογούμενη στον Σύλλογο των Διδασκόντων εδώ των συναδέλφων… Αυτά είναι ακόμα… Νομίζω ότι η ελληνική κοινωνία δεν έχει ακόμη εξοικειωθεί απόλυτα με αυτό και το γεγονός ότι στο σχολείο μας δεν υπάρχει παρά μόνο μία αίθουσα Πληροφορικής ούτε διαδραστικοί πίνακες ούτε τίποτα, κάποιοι βιντεοπροβολείς που αν πετύχεις τον σωστό που θα έχει συμβατότητα με τον υπολογιστή που θα χρησιμοποιήσεις, τότε θα μπορέσεις στο μάθημά σου να κάνεις οτιδήποτε… Όσο για τα κινητά, επίσης, που έχω ακούσει και αυτό, μπορείτε να εφαρμόσετε λέει και τέτοιες τεχνικές, γιατί και στα κινητά ακόμη υπάρχει σύνδεση με το διαδ… Ναι! Τα κινητά με βάση τον νόμο απαγορεύονται να τα έχουν μαζί τους οι μαθητές και σε ένα δημόσιο σχολείο συνοικιακό είναι πάρα πολύ δύσκολο με κάποιο τρόπο να το περάσεις…

- Όχι μόνο σε ένα συνοικιακό, σε όλα τα δημόσια σχολεία…

- Εεε… ένα σχολείο συνοικιακό. Σε ένα μεγάλο σχολείο ίσως, με άλλη λογική άλλη κουλτούρα, εντάξει…

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Αααα… το θεωρώ πάρα πολύ θετικό. Η επαγγελματική ανάπτυξη και επιμόρφωση από τέτοιας μορφής μαθήματα μπορεί να περάσει σε ενήλικες που δεν έχουν ελεύθερο χρόνο και που θα πρέπει να μπαίνουνε όποτε εκείνοι μπορούν σε μια πλατφόρμα να ενημερωθούν.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις ή αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Βελτιώσεις και αλλαγές… Αυτό νομίζω ότι μπορούν να το προτείνουν συνάδελφοι οι οποίοι είναι μέσα σε αυτή τη διαδικασία… Καταρχάς, έχουν το πρώτο πτυχίο στη συγκεκριμένη ειδικότητα, δηλαδή σε εμάς πρέπει να είσαι οπωσδήποτε φιλόλογος και να γνωρίζεις και από νέες τεχνολογίες, για να κάνεις τέτοιες προτάσεις.

- Ναι αλλά και οι εκπαιδευτικοί όλοι μπορούν να καθορίσουν…

- Ο καθένας στον κλάδο του. Ο Μαθηματικός θα μπορέσει αν προτείνει για εκείνον… Τώρα αν θα μπορέσουμε να πάμε και σε επόμενο επίπεδο και να συνεργαζόμαστε και διαφορετικές ειδικότητες… θέλουμε λίγο κουλτούρα ακόμα…

- Άρα μία πρόταση είναι ίσως να συνεργαστούν διαφορετικές ειδικότητες μεταξύ τους σε τέτοια μαθήματα…

- Ναι… ναι…

- Θα θέλαμε να ακούσουμε κάποια άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ, με διαδικτυακά εργαλεία, στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

- Συνεργατική γραφή… δηλαδή τι να προτείνω ακριβώς;

- Ό,τι σας έρχεται στο μυαλό σε σχέση με το τι κάνετε στη διδακτική πράξη και αν αυτό μπορεί να γίνει με τις νέες τεχνολογίες και πώς και αν τελικά…

- Επειδή εμένα το βασικό διδακτικό μου αντικείμενο είναι η Ιστορία και μετά η Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία, αυτά και τα τρία μπορούν να αξιοποιηθούν μαζί, δηλαδή μπορείς να… και με συνεργατική γραφή μπορεί να γίνει αυτό. Μπορείς να κάνεις

σχέδια μαθημάτων που θα περιλαμβάνουν και τα τρία… και τις τρεις… και τα τρία θεματικά πεδία. Έχω προσπαθήσει… ήθελα πολλή ώρα, για να κάτσω να εξηγήσω, μπορώ, όμως να καταθέσω τέτοια σενάρια διδασκαλίας, έχω καταθέσει και …

- Άρα μια πρόταση είναι να μην περιοριζόμαστε στη Νεοελληνική Γλώσσα αλλά να το ανοίξουμε σε συνδυασμό μαθημάτων…

- Θα μπορούσε… ναι θα μπορούσε… Και κάτι πάρα πολύ ενδιαφέρον, οπωσδήποτε άλλος τομέας, είναι η δημιουργική γραφή. Κι αυτό είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον, να αφήσεις τα παιδιά να εκφραστούν ελεύθερα αλλά πρέπει να υπάρχουν κι εκεί κανόνες

- Και κάποια πρόταση ή ιδέα που έχετε για την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών με ΜΑΗΜ, εκτός από αυτά που είπατε πριν για τις ειδικότητες, υπάρχει κάτι άλλο που έρχεται στο μυαλό σας;

- Νομίζω ότι προβλέπεται κάτι τέτοιο, δηλαδή ΜΑΗΜ για τους εκπαιδευτικούς. Και οι νεότερες γενιές που μπαίνουνε ή που θα μπουν καθυστερημένα στη Μέση Εκπαίδευση, όλοι θα έχουν δεξιότητες τέτοιες. Δεν υπάρχει, δηλαδή, άλλος δρόμος για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών. Αυτό νομίζω είναι …

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7 (Χ.Δ.) – 12.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Θα σταχυολογήσω δυο λόγους πολύ βασικούς. Πρώτον, διότι καθώς, έτσι, ανέτρεξα στο πρόγραμμα το θεώρησα πολύ ενδιαφέρον και δεύτερον επειδή ασχολούμαι με ψηφιακά, με την ψηφιακή εποχή γενικότερα, το… το θεωρώ ενδιαφέρον και για εμένα προσωπικά. Άρα, οι λόγοι σταχυολογούνται σε δύο κατηγορίες, η ενδιαφέρουσα, έτσι,… το ενδιαφέρον όλου του προγράμματος όλου του course και προσωπικά ενδιαφέροντα.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Επειδή δεν είχα ασχοληθεί πάρα πολύ με το συγκεκριμένο αντικείμενο, μιλάμε ως περιεχόμενο, όχι ως σύλληψη ψηφιακού, έτσι, προγράμματος… ήθελα να δω έτσι για τη συνεργατική γραφή κάποια πραγματάκια, είχα ακούσει… αλλά λόγω των πολλών ενδιαφερόντων δεν μπόρεσα έτσι να δώσω μια περισσότερη βαρύτητα στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Άρα περίμενα να ακούσω κάποια πράγματα περισσότερο για τη συνεργατική γραφή, τις πτυχές της συνεργατικής γραφής και νομίζω ότι αυτά ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες μου.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Επειδή εχθρός του καλού είναι το καλύτερο δεν θα πω πάρα πολύ καλά, θα πω πολύ καλά.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού, κυρίως όσον αφορά τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Φέτος σε αυτή τη σχολική χρονιά δεν έχω Νεοελληνική Γλώσσα ούτε Νεοελληνική Λογοτεχνία, οπότε δεν μπορώ να απαντήσω άμεσα, εκείνο που μπορώ να πω, όμως, είναι

διέδωσα αυτό το μάθημα και τις πτυχές της συνεργατικής γραφής στους συναδέλφους εκπαιδευτικούς και νομίζω από ότι είδαμε και στο πλαίσιο των δημιουργικών εργασιών είδα κάποια αποτελέσματα.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Καταρχάς, επιβεβαίωσε την αντίληψή μου, πείτε το και πεποίθηση ότι η ψηφιακή εποχή έχει μπει για τα καλά στα ελληνικά σχολεία, αρκεί να υπάρχει το μεράκι και η θέληση από εμάς και δεύτερον ότι θεωρώ πάρα πολύ σημαντικό όλο αυτό το πρόγραμμα, γιατί στην ουσία είναι ένα feedback στις προγενέστερες γνώσεις ή καλλιεργούμε νέες γνώσεις.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα και ποιοι παράγοντες εμπόδισαν τη συμμετοχή που εσείς θα επιθυμούσατε. Για παράδειγμα είχατε πρόβλημα διαχείρισης ή έλλειψης χρόνου, κάποια αδυναμία συνεργασίας στην ομάδα;

- Το θετικό είναι το άμεσο feedback με όλους τους πρωταγωνιστές – διαχειριστές του προγράμματος, δηλαδή ό,τι χρειαζόμουν, κάποιες απλές ερωτησούλες για τη διαδικασία απαντήθηκαν κατευθείαν, οπότε είδα προθυμία, συνεργατικότητα, άρα και από εμένα στο πολλαπλάσιο. Ως αρνητικό παράγοντα θα μπορούσα να πω λίγο, φυσικά, τη διαχείριση του χρόνου που για όλους εμάς είναι πολύτιμος και επίσης, ότι μπορούσε να γίνει στο σεμινάριο, τώρα αυτό βέβαια για τις μελλοντικές έτσι δραστηριότητες ένας καταμερισμός, έτσι, των συμμετεχόντων ανάλογα με τις ψηφιακές τους δεξιότητες, δηλαδή, υπήρχαν περιπτώσεις, συνάδελφοι οι οποίοι είναι μερικώς ψηφιακά αναλφάβητοι, προς τιμή τους προσπαθούν, βέβαια… αλλά αυτό ήταν, έτσι, ένα κώλυμα, κωλυσιεργούσε την όλη διαδικασία για τους άλλους. Αυτό λίγο αν μπορεί, έτσι, να γίνει μία… ένα στάθμισμα, μια διαβάθμιση των συμμετεχόντων.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Και θα γίνω λίγο πιο σαφής, υπήρξαν τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, με τη συνεργατική γραφή ως γνωστικό αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, με τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Δεν μπορώ να αναφέρω κάτι συγκεκριμένο… σας είπα προηγουμένως τη βασική δυσκολία, ότι στην ομάδα μου υπήρχαν περιπτώσεις, κάποιοι συνάδελφοι, οι οποίοι δεν μπορούσαν να συγχρονιστούν, άσχετα αν η διαδικασία είναι ασύγχρονη, έτσι… αλλά δεν μπορούσαν να συμβαδίσουν με τους άλλους συναδέλφους και νομίζω ότι χρειαζόταν σε κάποια θεματική ενότητα, δε θυμάμαι ακριβώς σε ποια τώρα, γιατί έχει περάσει και ένας μήνας ακριβώς, λίγο περισσότερη επεξήγηση σε μια πτυχή της συνεργατικής γραφής, δεν το θυμάμαι ακριβώς, μια περισσότερη διευκόλυνση…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ωραία! Πρώτα από όλα το περιεχόμενο του αντικειμένου, έτσι; Συνεργατική γραφή, πτυχές, γιατί όλοι έχουμε την εντύπωση ότι συνεργατική γραφή είναι ένα ενιαίο πλαίσιο… προσωπικά αυτό ήξερα, για να είμαι ειλικρινής, έτσι; Τώρα κατάλαβα κάποια πράγματα πάρα πάνω. Αυτό νομίζω ήταν το πιο θετικό.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που δεν βοήθησαν στην επίτευξη του μέγιστου δυνατού αποτελέσματος;

- Πάλι θα επιμείνω σ εαυτό που είπα προηγουμένως, λίγο μια διαβάθμιση στους συμμετέχοντες, κατά τα λοιπά δε νομίζω κάτι ιδιαίτερο να μου έκανε εντύπωση, γιατί έχω

εμπειρία από ψηφιακά, έτσι, μαθήματα, από e-class, όλα αυτά… δε βρήκα κάτι, έτσι, ιδιαίτερα αρνητικό το οποίο να μου χτυπήσει και τόσο.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Και ο προγραμματισμός από μέρους των διοργανωτών του προγράμματος και η ύλη ήταν πολύ καλή. Φυσικά, επειδή είναι μια ζωντανή διαδικασία, προφανώς προκύπτουν και κάποια ζητήματα στη διάρκεια όλου του course. Θεωρώ ότι όποια προβλήματα λύθηκαν μέσα από την ανατροφοδότηση με μηνύματα, τα οποία ήταν… η απάντηση ήταν κατευθείαν, άμεση.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, τα κείμενα, τα βιντεομαθήματα;

- Για να είμαι ειλικρινής δυο φορές είδα βιντεομαθήματα, γιατί δε μου χρειάστηκαν. Αυτά τα δύο μου άρεσαν πολύ, γιατί ήταν κατατοπιστικά. Το θετικό του όλου προγράμματος ήταν η ζωντάνια, η αμεσότητα και ότι απευθυνόταν σε φιλολόγους, το οποίο ήταν πολύ καλό, έτσι; Δηλαδή, σε ανθρώπους που ασχολούνται με συνεργατική γραφή. Τώρα, αν ήταν ένα course το οποίο απευθυνόταν σε πολλές ειδικότητες, προφανώς θα υπήρχαν κάποια περισσότερα προβλήματα αλλά επειδή ήταν εξειδικευμένο, δεν είχε ιδιαίτερες αστοχίες.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Επειδή, προφανώς, όλοι ίδιοι είμαστε, συνάδελφοι, προφανώς η έννοια των εργασιών δεν ήταν η βαθμολογία, εγώ τέτοια αίσθηση έχω σε τέτοια μαθήματα και νομίζω ότι αυτό ήταν και πιο σημαντικό χαρακτηριστικό των εργασιών, δηλαδή, αποσκοπούσε στην εμπέδωση της όλης θεωρίας και όχι σε μια βαθμοθηρία.

- Ακριβώς! Και τέλος, πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Σας είπα και προηγουμένως! Εγώ, προσωπικά, αντιμετώπισα ένα μικρό προβληματάκι στην αρχή με τα μηνύματα των υπολοίπων συναδέλφων, λόγω, έτσι, του ψηφιακού προβλήματος που ανέφερα. Ανταποκριθήκατε κατευθείαν. Θεωρώ πολύ σημαντικό σε ένα πρόγραμμα να υπάρχει το feedback. Και είναι το πιο σημαντικό, γιατί στην εκπαίδευση ενηλίκων, γιατί στην ουσία εκπαίδευση ενηλίκων είναι αυτό που κάνουμε… αν δε χρησιμοποιήσεις την ανατροφοδότηση και τις εμπειρίες των εκπαιδευομένων έχεις χάσει το παιχνίδι… ήταν πολύ σημαντικό.

- Πάμε τώρα στη συνεργασία με συναδέλφους. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Προσωπικά στην ομάδα μου ήμουν τυχερός, γιατί δεν επέλεξα ομάδα, έτσι; Μπήκα τυχαία σε μία ομάδα, οι συνάδελφοι ήταν συνεργάσιμοι, άσχετα αν κάποιοι δεν είχαν τον χρόνο, άσχετα αν κάποιοι ήταν ψηφιακά έτσι λίγο οι άνθρωποι προσπαθούσαν να προσαρμοστούν, θεωρώ ότι η προθυμία είναι πολύ σημαντικό από όλους, άρα, η σύνθεση ήταν καλή.

- Και η επιλογή να βάλουμε συναδέλφους να συνεργαστούν, πώς σας φάνηκε;

- Νομίζω ότι αυτό είναι και το πιο σημαντικό. Πώς εμείς θα έχουμε απαιτήσεις από τα παιδιά σε ομαδοσυνεργατικό πνεύμα να λειτουργούμε, όταν εμείς οι ίδιοι δεν μπορούμε να ανταποκριθούμε; Νομίζω ήταν πολύ καλό.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Θεωρώ σε πολύ καλό βαθμό, δηλαδή, κατευθείαν, μόλις ανακοινώνονταν οι εργασίες, αναλάμβανε κάποιος πρωτοβουλία να είναι αρχηγός, να μεταφέρει μηνύματα στους άλλους, δηλαδή από τα πέντε έξι άτομα, δε θυμάμαι πόσοι ήμασταν, θεωρώ ότι τουλάχιστον το 80%, έτσι, ανταποκριθήκαμε πάρα πολύ καλά.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν, πιστεύετε, θετικά και ποιοι παράγοντες λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε καλύτερα ακόμα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Ναι! Θετικά είναι η προθυμία, η δυνατότητα συνεργασίας, το ομαδοσυνεργατικό πνεύμα σε πολύ μεγάλο ποσοστό, όπως σας είπα. Το αρνητικό είναι η διαχείριση του χρόνου και νομίζω, αυτό που είπαμε, το ίδιο επίπεδο ψηφιακού εγγραμματισμού.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Προσωπικά κινητροποιήθηκα πιο πολύ από το περιεχόμενο των εργασιών, ήταν κάποιες πρωτότυπες, ειδικότερα όταν φτάσαμε σε κάποια πιο εξειδίκευση, όχι σε γενικό πλαίσιο… Το αρνητικό είναι η διαχείριση του χρόνου και για μένα. Αυτό ήταν το πολύ σημαντικό. Το έχουν όλοι οι ενήλικες, προφανώς…

- Και ειδικά οι εκπαιδευτικοί, όντως. Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Θεωρώ πολύ σημαντικό ένας εκπαιδευτικός να υπάρχει… να έχει το κίνητρο της ανατροφοδότησης, δηλαδή, να μην επαναπαύεται σε κάποια συγκεκριμένα πλαίσια γνώσεων, γραμματισμού αλλά συνεχώς να τα ανανεώνει. Αυτό νομίζω ότι είναι το πιο σημαντικό, που το πέτυχα, όσο μπορώ να πω ότι το πέτυχα μέσα από αυτό το course.

- Το θέμα της συνεργασίας σας βοήθησε σε κάτι; Το γεγονός ότι σας επέβαλε το course να μπείτε σε μία ομάδα και να συνεργαστείτε;

- Ίσως επειδή εκ φύσεως είμαι τέτοιος άνθρωπος, το θεώρησα πολύ θετικό. Σας είπα ότι ήταν ένα από τα βασικά κίνητρα, όταν είδα ότι δημιουργήθηκαν ομάδες και μάλιστα μεταξύ αγνώστων, ανάμεσα σε αγνώστους, μάλλον, θεωρώ ότι είναι το πιο σημαντικό. Λειτουργώ κι έτσι στο σχολείο.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Σας είπα προηγουμένως ότι δυστυχώς φέτος δεν έτυχε να κάνω Νεοελληνική Λογοτεχνία, δυστυχώς κάνω μόνο Έκθεση Τρίτη Λυκείου, οπότε τα πλαίσια είναι πολύ ασφυκτικά, πλέον είναι ένα έτσι εξετασιοκεντρικό μάθημα… Όταν με το καλό, γιατί θέλω να το κάνω, να πάρω μια φουρνιά από την πρώτη Λυκείου και αν τους βγάλω μέχρι την Τρίτη Λυκείου, εννοείται ότι θα το εφαρμόσω.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Επειδή η Νεοελληνική Γλώσσα είναι ένα μάθημα «Ταμπού», το οποίο λόγω, έτσι, της δυσκολίας, λόγω των στερεοτύπων που υπήρχαν είναι λίγο απωθητικό για τα παιδιά, θεωρώ ότι ένα πλαίσιο συνεργατικό μέσα στην τάξη θα βοηθήσει τα παιδιά να το δουν με μια άλλη οπτική και να κεντρίσει περισσότερο το ενδιαφέρον τους.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή και άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Φυσικά, αυτό εξαρτάται από την υποδομή του σχολείου και από τον ψηφιακό γραμματισμό των παιδιών και μας… και από εμάς, φυσικά! Θεωρώ ότι εφόσον υπάρχουν αυτοί οι τρεις παράγοντες μπορεί να επιτευχθεί αλλά με την εμπειρία μου σας λέω ότι

υπάρχει πρόβλημα στα σχολεία, όσο κι αν το καταπολεμούμε, έτσι, αυτό το πρόβλημα του ψηφιακού, έτσι, ελλιπούς εξοπλισμού, δυστυχώς υπάρχει… υφίσταται, ειδικότερα σε πλαίσια υποχρηματοδότησης, όπως υπάρχουν τώρα.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Σας είπα προηγουμένως, ότι εφόσον τύχει… «τύχει» να αναλάβω μαθήματα Νεοελληνικής Γλώσσας πρώτης και δευτέρας Λυκείου νομίζω θα το εφαρμόσω κατευθείαν, δεν υπάρχει ζήτημα…

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας σε αυτή την περίπτωση;

- Προφανώς, επειδή θα είναι το πρώτο βήμα, εγώ πρέπει να προσαρμοστώ… έτσι; Δεύτερον, να μεταφέρω στα παιδιά, να μεταλαμπαδεύσω στα παιδιά ότι αυτό είναι κάτι πολύ χρήσιμο για όλους και φυσικά το ζητούμενο για τους μαθητές μας είναι να αποβάλουν αυτό τον ανταγωνισμό που έχουν μεταξύ τους. Να καλλιεργήσουν, δηλαδή τον θεμιτό συναγωνισμό.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Θα το διαχωρίσω, όπως πολύ ωραία το είπατε, επαγγελματική ανάπτυξη σαφώς και υπάρχει… κάθε τι που μαθαίνουμε νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό… Όσον αφορά και για το άλλο που αναφέρατε θεωρώ ότι είναι, επίσης, πολύ σημαντικό. Το θέμα είναι να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να συνειδητοποιήσει την αξία αυτών των μαθημάτων.

- Ποιες προτάσεις θα είχατε να κάνετε για βελτιώσεις ή αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Αυτό που θα πρότεινα ήδη το κάνουμε τώρα, η ανατροφοδότηση… Να είναι, δηλαδή, πιο οργανωμένα. Βλέπω ότι το κάνετε κι αυτό προς τιμή σας. Δεύτερον, να μπορέσουν… να υπάρχει καλύτερη προβολή, όχι διαφήμιση, προβολή, δηλαδή, μια συνεργασία με τις κατά τόπους Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τους Σχολικούς Συμβούλους, τώρα δεν θα υπάρχουν, βέβαια αλλά με κάποιον φορέα, τέλος πάντων, ώστε να μπορέσει αυτό να γίνει, έτσι, κοινό κτήμα σε όλους, γιατί, δυστυχώς, την πληροφόρηση την έχουμε λίγοι, αυτοί που ασχολούμαστε.

- Και τέλος, θα ήθελα να ακούσω κάποια δική σας πρόταση ή ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ, με διαδικτυακά εργαλεία, στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

- Παραδείγματος χάριν θα σας πω λίγο ότι εγώ έχω εφαρμόσει παραδείγματος χάριν μια ηλεκτρονική πλατφόρμα, τα wikis πιο πολύ και το Edmodo, όπου εκεί πέρα κάνουμε κάποιες εργασίες με βάση τη συνεργατικότητα, έτσι; Δηλαδή όχι ατομικά. Αλλά ήταν το πρώτο στάδιο. Νομίζω το καλύτερο είναι να γίνει πλέον πιο μεθοδικά με βάση και το θεωρητικό πλαίσιο, όπως το είδαμε τώρα στο πλαίσιο του συγκεκριμένου course.

- Και τέλος, κάποια δική σας πρόταση ή ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

- Καταρχάς, όπως είπα προηγουμένως, να υπάρχει μεγαλύτερη προβολή, μια έτσι κινητ… πώς να το πω… μια, έτσι, διάδοση όλων αυτών των προγραμμάτων… Να υπάρχει η δυνατότητα, επίσης, παραδείγματος χάριν τα δικά μας τα φιλολογικά μαθήματα να τα δούμε λίγο πιο διαθεματικά, δηλαδή να έχουμε και κάποια άλλη ειδικότητα με συναφές περιεχόμενο γνώσεων, έτσι; Νομίζω ότι αυτό στο μέλλον μπορεί να γίνει.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ ευχαριστώ…

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Νο 8 (Β.Θ.) – 12.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Ο λόγος που επέλεξα να το παρακολουθήσω είναι γιατί… γιατί είδα ότι προτάθηκε αρχικά από συναδέλφους που ήδη γνώριζα και ήξερα και είναι αγαπημένοι συνάδελφοι, αφετέρου το αντικείμενο το οποίο διαπραγματεύεται και είναι η Γλώσσα και η συνεργατική γραφή η οποία υποστηρίζεται μέσα από υπολογιστή, είναι ένα αντικείμενο που είναι ενδιαφέρον.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Οι προσδοκίες μου… Δεν μπορώ να πω ότι είχα κάποιες συγκεκριμένες προσδοκίες. Ήθελα να… να αποκτήσω αυτή την εμπειρία της εξ αποστάσεως συνεργατικής γραφής, σε επίπεδο συναδέλφων και σε αντικείμενο γνωστικό, το οποίο με ενδιέφερε.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί οι όποιες προσδοκίες σας από τη συμμετοχή σας στο Μάθημα;

- Ικανοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό και για να πω την αλήθεια μπήκα με ένα βαθμό προκατάληψης όσον αφορά τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα. Γιατί; Γιατί η βιβλιογραφία με την οποία έχω ασχοληθεί δεν τα βλέπει ιδιαίτερα θετικά… Και η αλήθεια είναι ότι όταν μπήκα στο μάθημα και είδα πώς ήταν δομημένο, το οποίο για μένα, κατά την άποψή μου ήταν εξαιρετικά δομημένο, ήταν πάρα πολύ καλά χτισμένο και στην ηλεκτρονική του μορφή και το υλικό το οποίο ήταν κατάλληλο και για κάποιον ο οποίος δε γνωρίζει να δουλεύει εξ αποστάσεως. Νομίζω ότι ήταν ένα εξαιρετικό… μία εξαιρετική διδακτική προσέγγιση συνεργατικής γραφής εξ αποστάσεως. Μου άρεσε πάρα πολύ.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Το σημαντικό είναι ότι εξοικειώθηκα πολύ περισσότερο πάνω σε ένα εργαλείο το οποίο το γνώριζα. Το είχα χρησιμοποιήσει στο παρελθόν αλλά δεν το χρησιμοποίησα με αυτό το ρυθμό και με αυτή τη συχνότητα… και ιδιαίτερα το γεγονός ότι το χρησιμοποίησα και με συναδέλφους με βοήθησε πάρα πολύ. Και κάτι άλλο που μου άρεσε… δεν ξέρω αν… και αυτό που εισέπραξα και από τον εκπαιδευτή και από τους εκπαιδευτές γενικότερα και από το Μάθημα αλλά και από τους συναδέλφους με τους οποίους συνεργάστηκα… υπήρχε, έτσι, μία συνεργασία η οποία δεν προσπαθούσε να φανεί κάποιος ότι ξέρει περισσότερα από κάποιον άλλο, δηλαδή αυτό το στοιχείο της συνεργασίας που οικοδομεί πάνω … συνεργατικά και όχι ομαδικά… πάνω στο… σε αυτό που συνεισφέρει ο καθένας από την ομάδα, ήταν εξαιρετικό κατά την άποψή μου.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Στην πράξη; Μέσα στη σχολική πραγματικότητα, δηλαδή;

- Ναι! Γενικότερα ως εκπαιδευτικό, ως μέλος μιας εκπαιδευτικής κοινότητας, αν σας επηρέασε σε κάποιο βαθμό.

- Με επηρέασε πάρα πολύ, αρκεί να πω ότι από τη στιγμή που εμπλακήκαμε, έτσι, πολύ ενεργά, όλα τα συνεργατικά, τις συνεργατικές, ας πούμε, δραστηριότητες, τις κάνω με Google Docs. Λοιπόν… Σε μεγάλο βαθμό… Δηλαδή… Κάναμε ένα παραμύθι, το οποίο παραμύθι βραβεύτηκε κιόλας και το οποίο, ας πούμε, το δουλέψαμε μέσα από Google Docs. Κάναμε ένα θεατρικό, που πάλι το κάναμε με Google Docs. Κάναμε αρχές δημιουργικής γραφής τις οποίες τις δουλέψαμε πάλι μέσω Google Docs. Δουλέψαμε παραγράφους πάλι μέσω του Google Docs, στη Γλώσσα. Γενικά, δουλέψαμε πολύ με τα Google Docs.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας και ποιοι παράγοντες εμπόδισαν την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα, όπως για παράδειγμα η διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας;

- Θετικά με επηρέασε το γεγονός ότι είδα ότι ήταν ένα εξαιρ… ήταν για μένα από τα λίγα μαθήματα ηλεκτρονικά που ήταν άρτια δομημένο και εξαιρετικά φτιαγμένο, έτσι; Αυτό το καταθέτω… μου άρεσε πάρα πολύ. Και δεν βρήκα ούτε ένα ορθογραφικό λάθος! Να το πω κι αυτό, γιατί… συνήθως όταν βλέπεις ηλεκτρονικά μαθήματα, βλέπεις πολλά ορθογραφικά λάθη πάνω… θα το σχολιάσω ως φιλόλογος. Πέρα, όμως, από αυτό, εμένα αυτό που με κινητροδότησε πάρα πολύ ήταν το γεγονός ότι ήταν το μάθημα… το αντικείμενο του μαθήματος, αφενός, γιατί μας αφορά άμεσα. Το δεύτερο στοιχείο ήταν ότι είχα ένα άτομο στην ομάδα το οποίο ήταν εξαιρετικά… εξαιρετικά δεκτικό και εξαιρετικά ενεργητικό, την Ελένη, λοιπόν, που συνεργαστήκαμε άψογα και χάρηκα πάρα πολύ που τη γνώρισα, γιατί συνεχίζουμε και μιλάμε ακόμη και τώρα… Μου άρεσε, δηλαδή, το γεγονός ότι ό,τι κι αν έγραφα, ανταποκρινόταν άμεσα… έγραφε αυτή, ανταποκρινόμουν εγώ… Δεν είχαμε την ίδια ανταπόκριση από τα άλλα μέλη της ομάδας. Δύο μέλη ήταν εντελώς ανενεργά, δεν εμφανίστηκαν καθόλου. Τα άλλα δύο μέλη ήταν ενεργά αλλά τόσο, όσο. Δηλαδή θα έλεγα ότι το είδαν περισσότερο διαχειριστικά το Μάθημα… το εξ αποστάσεως Μάθημα…

- Κάποιο εμπόδιο στην ενεργό συμμετοχή σας;

- Εμπόδιο… Το εμπόδιο που εμένα με δυσκόλεψε ήταν… ήταν το γεγονός ότι δεν είχαμε την ίδια ανταπόκριση από τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας, τίποτε άλλο. Ο χρόνος σίγουρα είναι ένα σημαντικό κομμάτι αλλά από τη στιγμή που επέλεξα να εμπλακώ… θεωρούσα δεδομένο ότι θα αφιερώσω χρόνο σε αυτό το οποίο αποφάσισα να κάνω. Από τη στιγμή που το αποφάσισα και ενεπλάκην, δεν μπορούσα να διανοηθώ ότι δεν θα συμμετάσχω. Αν ήταν δεν θα συμμετείχα εξ αρχής. Δε με ενδιαφέρει αν πω ότι έκανα αυτό το σεμινάριο απλά και μόνο για να… ως ένα στοιχείο, ας πούμε, στο βιογραφικό μου.

- Θα ήθελα τώρα να μου πείτε ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για να γίνω λίγο πιο σαφής, υπήρξαν κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Εμένα προσωπικά δε με δυσκόλεψε καθόλου σε τίποτα, γιατί είναι και το αντικείμενό μου αυτό. Έχω ασχοληθεί με την εκπαιδευτική τεχνολογία και γνωρίζω. Δε γνωρίζω αν κάποιος άλλος συνάδελφος δεν έχει εμπλακεί ενεργά με τις ΤΠΕ ή με την εξ αποστάσεως μάθηση, αν θα αντιμετώπιζε κάποια προβλήματα. Εγώ δεν αντιμετώπισα κανένα.

- Άρα ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός του μαθήματος δε σας δημιούργησε κάποιο πρόβλημα σε κανένα επίπεδο.

- Όχι… όχι… Ήταν εξαιρετικά δομημένο, ήταν εξαιρετική η ανταπόκριση, πώς να το πω; Και του εκπαιδευτή, δηλαδή, απαντούσε στα μηνύματα, ήταν εκεί… δεν έχω κάποιο παράπονο, όχι… Ούτε κάποιο πρόβλημα μου δημιούργησε ο σχεδιασμός.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή, αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Το πρώτο ήταν ο σχεδιασμός και η ανταπόκριση του εκπαιδευτή και το δεύτερο… και το τρίτο ήταν η συνεργασία με την ομάδα… Και το εργαλείο… το εργαλείο της συνεργατικής γραφής το Google Docs είναι καλό, είναι εξαιρετικό κι αυτό… είναι ένα εργαλείο που μπορείς να το χρησιμοποιήσεις… και μάλιστα, μπορείς να χρησιμοποιήσεις και τη γραφή σε αυτό, χωρίς να είσαι στο ίντερνετ και αυτό είναι πάρα πολύ καλό για τα δικά μας δεδομένα, στις δικές μας τάξεις, γιατί μπορείς να γράψεις και μετά, όταν θα πας στο σπίτι σου, παραδείγματος χάριν, θα μπορείς να το πάρεις αυτό… το έγγραφο αποθηκεύεται και το παίρνεις όταν μπαίνεις στο ίντερνετ, πράγμα το οποίο διευκολύνει και τη συνεργασία στα δικά μας εργαστήρια, στον ελλαδικό… στο συγκείμενο της Ελλάδας, δηλαδή…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν να επιτευχθούν τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα;

- Εγώ δεν θα μπορούσα να πω ότι λειτούργησε αρνητικά κάτι στο Μάθημα… Ίσως θα μπορούσα να πω… θα το πω πιο συγκεκριμένα… Σε κάθε, μάλλον, συνάδελφο που δεν είχε αυτή την εμπειρία, μπορεί καν αυτό να πέρασε, να μην το κατάλα… όχι να μην το κατάλαβε… να μην το… πώς να το πω;… να μην το σταχυολόγησε αυτό το Μάθημα… Εγώ, προσωπικά για μένα θα ήθελα περισσότερη εξατομικευμένη ανατροφοδότηση… Πιθανά, όμως…

- Στις ασκήσεις ή κατά τα διάρκεια της προσπάθειας εννοείτε;

- Εννοώ στην… ανατροφοδότηση όσον αφορά τις κατατεθείσες εργασίες. Βέβαια, και πάλι ξαναλέω ότι επειδή απευθύνεται σε ενήλικες… μπορεί… και σε συναδέλφους… αυτό να μην ήταν εφικτό από όλους. Κι αυτό το αντιλαμβάνομαι, δηλαδή από την πλευρά σας…

- Απλώς θα το θέλατε… θα ήταν ένα ακόμη θετικό στοιχείο, αν υπήρχε κάτι τέτοιο...

- Θα ήταν ένα επιπλέον στοιχείο κατ' εμέ να υπάρχει εξατομικευμένη… στην ομάδα, έτσι; Όχι στον καθένα ξεχωριστά! Εξατομικευμένα… ομαδικά, να το πούμε έτσι. Ή κάποια σημεία… κάποια σημεία που χρειαζόταν, ας πούμε, κάτι περισσότερο ή κάτι λιγότερο… τα θετικά και τα αρνητικά, αυτό που κάνουμε και στους μαθητές μας. Και πάλι, όμως το λέω… το βάζω με ερωτηματικό αυτό, γιατί αντιλαμβάνομαι ότι είναι δύσκολο να κρίνεις συναδέλφους… κι από αυτή την πλευρά, δηλαδή. Γιατί απευθύνεται σε ενήλικους και δεν απευθύνεται σε μαθητές, δηλαδή.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων.

- Νομίζω ότι δεν υπήρχε κάτι το οποίο έλειπε, το βρίσκω πλήρως επαρκές. Δεν έχω κάτι να πω, δηλαδή, θεωρώ ότι ήταν εξαιρετικό.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, τα κείμενα, δηλαδή, το υλικό, τα βιντεομαθήματα;

- Νομίζω ότι το υλικό ήταν επαρκές. Δεν ξέρω εάν, ας πούμε, χρειαζόταν να δοθεί περισσότερη πληροφόρηση. Νομίζω ότι δε χρειαζόταν να δοθεί περισσότερη πληροφόρηση… Γιατί; Γιατί, πάλι θα πω ότι όλοι οι συνάδελφοι, μπορεί κάποιοι να έχουν κάνει ένα Μεταπτυχιακό, κάποιοι να μην έχουν κάνει, να είναι μόνο στο προπτυχιακό επίπεδο, οπότε, αν ανέβαινε πιο πολύ το επίπεδο, πιθανόν να μην μπορεί να… να μην μπορούσε να απευθυνθεί το Μάθημα σε ένα ευρύτατο κοινό.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν… οι οποίες ήταν με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα, όπως θυμάστε.

- Οι εργασίες ήταν καλές και μάλιστα ήταν ανοικτές και θα μπορούσαν να πάνε και από το Γυμνάσιο μέχρι το Λύκειο. Ήταν πολύ καλές οι εργασίες και οι θεματικές. Ίσως κάποιες θεματικές… αυτές οι θεματικές υφίστανται, όμως… όπως αυτή η θεματική για την Ευρώπη, ήταν η πρώτη ή η δεύτερη, δεν θυμάμαι...

- Ήταν πρώτη…

- Ίσως αυτή η θεματική να έμπαινε λίγο πιο μετά… γιατί ήταν… είναι δύσκολη θεματική και για τους μαθητές… σοβαρολογώ… και για τους συναδέλφους είναι δύσκολη… η θεματική ενότητα αυτή, γιατί χρειάζεται να έχεις και γνώσεις πάνω στο αντικείμενο αυτό και από άλλα δεδομένα, δηλαδή, πέρα από τα στενά φιλολογικά πλαίσια…

- Και τέλος, πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Νομίζω ότι ήταν πάρα πολύ καλή. Και για να πω την αλήθεια, επειδή ακριβώς έχω συμμετάσχει σε πάρα πολλά τέτοια, όχι εξ αποστάσεως Μαθήματα, τα δικά μου μαθήματα, ας πούμε, επειδή το Μεταπτυχιακό μου έγινε εξ αποστάσεως… και επειδή έχω βιώσει κι άλλες, έτσι, πρακτικές εξ αποστάσεως, ήταν η μοναδική εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην οποία ο εκπαιδευτής απαντούσε άμεσα, όμως!

- Πάμε τώρα σε ένα άλλο θέμα, όσον αφορά τη συνεργασία με τους συναδέλφους. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ καλό, γιατί, ουσιαστικά, αυτό που εμείς προσπαθούμε να πούμε στους μαθητές μας είναι να μάθουν να συνεργάζονται! Αν δε μάθουμε εμείς οι ίδιοι να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας, δεν μπορούμε αυτό να το περάσουμε στα παιδιά. Νομίζω ότι ήταν πάρα πολύ καλή πρακτική αυτό, που ήταν δεδομένη η συνεργασία… Δεν έχω να προσθέσω κάτι άλλο. Νομίζω ότι είναι σημαντικό να μάθουμε να συνεργαζόμαστε… και είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι το συνεργατικό αποτέλεσμα είναι απείρως καλύτερο από ένα… ατομικό, γιατί… θα προσθέσει κάτι ο ένας, θα προσθέσει κάτι κάποιος άλλος, θα γεννηθεί μια καινούρια ιδέα, θα αναδιαμορφώσει την πρώτη, θα προσθέσεις την άλλη, θα εμπλουτίσεις την… δηλαδή, είναι τρομερό το τι βγαίνει από τη συνεργατική δουλειά. Δεν μπορούμε, δυστυχώς, να το αντιληφθούμε, όμως, ότι χρήζει… πρέπει να συνεργαζόμαστε και σε επίπεδο σχολείου και σε επίπεδο σχολείων και σε επίπεδο συναδέλφων… δεν υφίσταται η συνεργατική κουλτούρα… σε εμάς… πιστεύω.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Θεωρώ ότι στη βάση… έτσι… και της γνώσης που υπάρχει, όσον αφορά με τις ομάδες γενικότερα, ότι επετεύχθη σε ένα μεγάλο βαθμό. Μπορεί… δεν θα συμπεριλάβω τα δυο άτομα αυτά, τα οποία δε συμμετείχαν καθόλου, και θα μιλήσω για τα τέσσερα βασικά άτομα, τα οποία ήμασταν εμείς. Ήμασταν δυο μέλη πάρα πολύ ενεργά και δύο με κλιμακούμενη, έτσι, συνεργασία. Ανταποκρίθηκαν όλοι σε όλες τις εργασίες και μάλιστα σε κάποιες, εν γνώσει μου, δηλαδή, έκανα λίγο πίσω, για να εμπλέξω, λίγο τους άλλους περισσότερο

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά και ποιοι λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Θετικά, νομίζω, ήταν το γεγονός ότι υπήρξε… υπήρχε αλληλοσεβασμός ανάμεσά μας, γιατί αποδεχτήκαμε ο ένας τον άλλον, έστω κι αν ήμασταν τελείως άγνωστοι μεταξύ μας και δέχτηκε ο ένας τον άλλο και υπήρχε συνεργασία και παρακίνηση, θέλω να πιστεύω. Τα αρνητικά ήταν ότι κάποιες φορές… στην αρχή… στην αρχή ήταν τα περισσότερα, που δεν υπήρχε, δεν είχαμε βρει τον βηματισμό μας, γιατί κάθε ομάδα πρέπει… θέλει τον χρόνο

της, για να βρει τον βηματισμό της. Δεν μπορεί αμέσως, μπαμ και κάτω άγνωστοι μεταξύ μας να μάθουμε να συνεργαζόμαστε… Μας πήρε λίγο χρόνο αλλά τον βρήκαμε, νομίζω…

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποίησε το ενδιαφέρον και με ιντριγκάρει το γεγονός ότι υπήρχε, έτσι, πολύ καλή συνεργασία με μία ακόμα συνάδελφο, μου έδινε ιδέες, της έδινα ιδέες και μπήκαν και οι άλλοι… και τα άλλα δύο άτομα μπήκαν, ας πούμε, στην ομάδα. Μας ένωσε πάρα πολύ αυτό, νομίζω..

- Και αρνητικά…

- Δε νομίζω ότι υπήρξε. Είναι αυτό που είπα στην αρχή, ότι δεν υπήρξε… μέχρι να βρούμε… μέχρι να βρούμε, ας πούμε, τον βηματισμό μας.

- Δε σας δυσκόλεψε εσάς προσωπικά κάτι άλλο στη συνεργασία;

- Όχι, όχι, όχι… τίποτε άλλο, Συνεργαστήκαμε άψογα και νομίζω ότι και τα αποτελέσματα ήταν καλά. Μας δικαίωσαν.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Τη συνεργατική κουλτούρα, να εμπλουτίσω ένα μάθημα που είναι στα άμεσα ενδιαφέροντά μου, το γεγονός ότι είδα και κάποιους συναδέλφους και πώς δουλεύουν εξ αποστάσεως, το γεγονός ότι ουσιαστικά μπορεί κάποιο εργαλείο να το γνωρίζεις αλλά αν δεν εμπλακείς ενεργά με κάποια από αυτό, όπως το συγκεκριμένο, να μην γνωρίζεις να το χρησιμοποιήσεις, εν πάση περιπτώσει, αναδείχτηκε η ευκολία αυτού του συνεργατικού εγγράφου και έγινε ένα είδος πρακτικής. Γιατί, ουσιαστικά, εγώ προσωπικά δουλεύω τις κλειστές ομάδες στο facebook και αυτό μας έδωσε ένα επιπλέον εργαλείο, δηλαδή, μιλάμε και γράφουμε ταυτόχρονα, οπότε βοήθησε κι εμένα ουσιαστικά.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Η συνεργατική γραφή είναι ένα δύσκολο έργο να πραγματοποιηθεί για τους μαθητές, για μένα. Και είναι και δύσκολο να πραγματοποιηθεί και για τους συναδέλφους, με την έννοια ότι πρέπει να αποδεχτεί ο ένας τον άλλον και να υπάρξει επικοινωνία και συνεργασία άμεση, δηλαδή, να μην υπάρχει απουσία κάποιου, για να μπορέσει να λειτουργήσει η συνεργατική γραφή. Ωστόσο, ήταν μία αποκάλυψη για μένα το πώς μπορούμε να συνεργαστούμε, αρκεί να θέλουμε. Και νομίζω ότι με αυτόν τον τρόπο, αντιμετωπίζοντας τις δυσκολίες και τις ευκολίες που είδαμε στη συνεργατική γραφή εμείς σαν… σαν εκπαιδευτικοί μπορούμε να… δημιουργεί ένα είδος μεταγνώσης, ουσιαστικά, για το πώς, τι προβλήματα τυχόν μπορεί να αντιμετωπίσουν οι μαθητές μας και θα εμπλακούμε πιο πριν εμείς από αυτούς, έτσι ώστε να τους βοηθήσουμε να το επιλύσουν κάποιο θέμα, που πιθανά αντιμετωπίσαμε εμείς.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Η συνεργατική γραφή ούτως ή άλλως υφίσταται στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, απλά δεν χρησιμοποιούσαμε τα Google Docs τόσο πολύ και χρησιμοποιούσαμε κι άλλα ηλεκτρονικά μέσα, όπως, ας πούμε, το wiki, γράφαμε, ας πούμε στο facebook στο οποίο έχουμε είπαμε κλειστές ομάδες που δουλεύουν μέσα εκεί… Η συνεργατική… τα συνεργατικά έγγραφα, τα Google Docs, δώσανε ένα επιπλέον εργαλείο και νομίζω ότι το χρησιμοποιούμε αρκετά συχνά… Να μην πούμε ότι έγινε η καθημερινότητά μας αλλά οι εργασίες οι οποίες γίνονται εξ αποστάσεως γίνονται πλέον μέσα εκεί, στα Google Docs.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία, όπως αυτά που αναφέρατε, για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Για μένα είναι εύκολο. Δε χρειάζεται πλέον καμία προεργασία, δίνονται κατευθείαν από το σχολείο… Οι εργασίες, δηλαδή… κάναμε τις προάλλες ένα… διασκευάσαμε την ταινία του Billy Eliot σε ένα μικρό διήγημα. Η εργασία δόθηκε και έγινε συνεργατικά μέσα στα Google Docs. Χθες διαβάσαμε την εργασία.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας; Ουσιαστικά το έχετε κάνει, βέβαια. Εκτιμάτε ότι υπάρχουν κάποιες δυσκολίες και ποιες είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Νομίζω ότι οι δυσκολίες που υφίστανται, υφίσταται δυσκολία για τους συναδέλφους οι οποίοι δεν έχουν εμπλέξει ενεργά τις ΤΠΕ, δε γνωρίζουν τις διαδικασίες, δηλαδή δεν γνωρίζουν, ας πούμε, ότι χρειάζεται να πάρεις κάποιες άδειες στην αρχή της χρονιάς, να έχεις στα χέρια σου, δηλαδή, τη γονική συναίνεση, για να μπορούν οι μαθητές… γιατί όλοι οι μαθητές τώρα έχουν facebook κι όλοι έχουν λογαριασμό στη Google, ωστόσο, όμως, για να είμαστε και τυπικά εντάξει χρειάζεται να έχουμε… να είμαστε κατοχυρωμένοι, γιατί δουλεύουμε με ανήλικους μαθητές και γενικά δε θέλουμε να προκύψει το οτιδήποτε. Νομίζω ότι περισσότερο διαδικαστικά είναι τα θέματα που αντιμετωπίζουν οι συνάδελφοι, όπως, επίσης, και τη μη ευελιξία στη χρήση, έτσι, των υπολογιστών. Αυτό το οποίο εγώ λέω είναι ότι δε χρειάζεται να έχουμε όλοι… να μπορούμε να μπούμε πλέον στο εργαστήριο Πληροφορικής, μπορούμε να δουλέψουμε και εξ αποστάσεως, αυτό το οποίο θέλουμε, αρκεί τα παιδιά να τα εθίσουμε σε αυτό, δηλαδή να υπάρξουν κάποιες φορές να τους πάμε στο εργαστήριο και να τους δείξουμε κάποια πράγματα για το τι πρέπει να κάνουν… αλλά τα περισσότερα και ειδικά η συγκεκριμένη εφαρμογή κατεβαίνει και στο κινητό, οπότε τα παιδιά δουλεύουν… γιατί τα περισσότερα παιδιά, για να μην πω το 100%, το 98% των παιδιών δουλεύουν μέσα από τα κινητά τους και τις εργασίες μου τις κάνουν μέσα από εκεί. Κατεβάζουν το Google Docs στο κινητό και την κάνουν μέσα από εκεί την εργασία, το κινητό… Δηλαδή θεωρώ ότι περισσότερο είναι διαδικαστικά και θέματα μη ευελιξίας του εκπαιδευτικού να δουλέψει με ευκολία τα Google Docs. Θεωρώ ότι είναι η πιο εύκολη εφαρμογή που μπορεί να δουλευτεί και μέσα στο ελληνικό σχολείο και με τα δεδομένα πεπαλαιωμένα συστήματα τα οποία έχουμε.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Η αλήθεια είναι ότι η μόνη μου συγκράτηση που είχα, όταν γράφτηκα σε αυτό το μάθημα, ήταν ότι ο Garrison στο βιβλίο το 17, ο Rudy Garrison έχει ασχοληθεί με την κοινότητα… διερεύνηση, ασχολείται με τα MOOC και λέει ότι ουσιαστικά είναι αυτά… δεν είναι εξειδικευμένα, έχουν ανεπαρκή έλεγχο ποιότητας, δίνει λίγες ευκαιρίες για πρόσβαση και για ποιοτικό… λόγω απουσιών… Ουσιαστικά, εγώ, όμως, αυτό το οποίο αντιλαμβάνομαι είναι ότι μάλλον μιλάνε για τεράστιους αριθμούς φοιτητών και απευθύνονται σε ένα ευρύ κοινό παγκόσμιο θα μπορούσαμε να πούμε. Εγώ μέσα από αυτό μόνο θετικά… την εμπλοκή μου σε αυτό το Μάθημα μόνο θετικά θα μπορούσα να πω και θεωρώ ότι ήταν άρτια σχεδιασμένο πλήρως… δεν έχω να πω κάτι αρνητικό για αυτόν το θεσμό παρά μόνο εκείνο το θεματάκι που σχολίασα στην αρχή…

- Άρα ουσιαστικά θεωρείτε ότι μπορούν να συμβάλουν στην επιμόρφωση και την επαγγελματική ανάπτυξη αλλά υπό προϋποθέσεις…

- Υπό προϋποθέσεις και βέβαια, εξαρτάται από τον βαθμό εμπλοκής που θα έχει ο κάθε εκπαιδευτικός και το πόσο συνετά… γιατί αν μπει και δεν συμμετάσχει καθόλου, δε γίνεται

τίποτα… αυτό είναι λογικό, φαντάζομαι… Γενικά, δίνει τη δυνατότητα σε αυτούς τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι δεν είναι κοντά… δεν έχουν πρόσβαση σε αστικά κέντρα που γίνονται τέτοιου είδους επιμορφώσεις, γίνονται περισσότερα σεμινάρια ή οτιδήποτε άλλο, δίνεις μια… ανοίγει ένα τεράστιο κομμάτι επιμόρφωσης και ευελιξίας, γιατί αυτό μπορείς να το κάνεις στον χρόνο που εσύ θες… Δεν σε πιέζει, δηλαδή, εντάξει, υπάρχει κάποιο χρονικό περιθώριο για τις εργασίες αλλά κι εκεί φαντάζομαι… ότι θα υπάρχει ευελιξία από τη στιγμή που απευθύνεται σε ένα εργαζόμενο κοινό, οπότε υπάρχουν υποχρεώσεις που δεν μπορεί να κάνει διαφορετικά.

- Ποιες θα ήταν οι προτάσεις σας για βελτιώσεις ή αλλαγές, ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται ακόμη καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Οι προτάσεις μου θα ήταν αυτό που είπα για την εξατομικευμένη, ας πούμε, ανατροφοδότηση, όπως και τη δυνατότητα να δίνεται, σε όσους θέλουν, δυνατότητα για περισσότερη πληροφορία πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο, το οποίο διαπραγματεύεται…

- Και τέλος, θα ήθελα να σας ρωτήσω, αν έχετε να κάνετε κάποια άλλη πρόταση ή να καταθέσετε κάποια άλλη ιδέα, όσον αφορά πρώτα από όλα τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και με βάση την εμπειρία σας, που από ότι είδα είναι μεγάλη..

- Τώρα αυτό, ουσιαστικά, είναι ένα κομμάτι, το οποίο το δουλεύω εγώ… η Γλώσσα θα μπορούσε να γίνει πιο… πιο διαθεματικό, ας το πούμε έτσι. Θα μπορούσες να χρησιμοποιήσεις τη Γλώσσα, για να μπορέσεις να βάλεις κι άλλα μέσα γνωστικά αντικείμενα. Πάντα μου αρέσει να δουλεύω διαθεματικά, δηλαδή να χρησιμοποιώ εναρκτήρια ένα γνωστικό αντικείμενο και να καλύπτω, ας πούμε, περισσότερα από ένα γνωστικό αντικείμενο και δεξιότητες, δηλαδή, να καλύπτω όσο το δυνατόν περισσότερες δεξιότητες μαθητών ή φοιτητών. Προτιμώ, δηλαδή, … ένα παράδειγμα, έτσι; Αυτό το οποίο έκανα στις δημιουργικές εργασίες, στη Ιστορία… Δίδαξα την Ιστορία, τους έβαλα να συγκρίνουν, ας πούμε, δεν ξέρω, αν πρέπει να το πω αυτό… επειδή αναφέρεται σε άλλο γνωστικό αντικείμενο…

- Κοιτάξτε, θα προτιμούσα να μιλήσουμε για τη Νεοελληνική Γλώσσας αλλά γενικότερα για τη συνεργατική γραφή και τη νεοελληνική Γλώσσα… αυτό μας ενδιαφέρει…

- Ναι… για τη Νεοελληνική Γλώσσα… Θα μπορούσαμε, δηλαδή, να κάνουμε Γλώσσα και να κάνουμε και Λογοτεχνία παράλληλα… να κάνουμε Γλώσσα και να κάνουμε και Ιστορία παράλληλα… Δηλαδή, μέσα από το κάθε γνωστικό αντικείμενο… αξιοποιεί τους συγκεκριμένους στόχους του γνωστικού αντικειμένου αλλά πετάγεται και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα… Θα το πω αυτό, επειδή έχει σχέση με τη Γλώσσα επειδή δε μου δόθηκε… δεν επέλεξα εγώ να πάρω Ιστορία… θα επέλεγα να πάρω Λογοτεχνία και να κάνω Γλώσσα και Ιστορία, μου δόθηκε η Ιστορία δημιουργικές εργασίες και θα πω το εξής… ότι αυτό το οποίο έκανα είναι το εξής… έκανα Ιστορία αλά μέσα στην Ιστορία ενέπλεξα και δεξιότητες ζωγραφικής, δηλαδή, καλλιτεχνικό… είχα καλλιτεχνικό γραμματισμό, οπτικό γραμματισμό, καλλιέργησα τη διαμόρφωση, ας πούμε, να καταλάβουν τα παιδιά πώς να φτιάχνουν χάρτες, μέσα από το Map Maker αλλά όμως τους έβαλα και στη Γλώσσα μέσα από συνεργατικά έγγραφα, να γράψουν, ας πούμε, στη Δευτέρα Λυκείου να γράψουν μία… ήταν κοντά, ας πούμε, στον αυτοκράτορα, ήταν κάποιοι οι οποίοι γράφουν τα απομνημονεύματά τους, οπότε χρησιμοποίησα το κομμάτι των συνεργατικών εγγράφων, για να κάνουν αυτό το πράγμα και χρησιμοποίησα και κάποιους άλλους να κάνουν κάποιες, να κάνουν κάποια report, πάλι μέσα στη Γλώσσα, να το κάνουν, ας πούμε, ένα είδος δημοσιογραφίας, ας το πούμε, έτσι, Δευτέρα Λυκείου… πάλι χρησιμοποίησα τα συνεργατικά έγγραφα, για να μου τα γράψουν αυτά. Θέλω να πω, εμένα προσωπικά με ενδιαφέρει να κάνω πράγματα που δεν εμπλέκουν ένα γνωστικό αντικείμενο, γιατί με αυτό

τον τρόπο καλύπτω και τη διαφοροποίηση μέσα στη διδασκαλία… δεν έχουν όλα τα παιδιά, δεν είναι προσανατολισμένα όλα στη Γλώσσα, ας πούμε ή στην Ιστορία ή στα Αρχαία… προσπαθώ, ας πούμε, να καλύψω όσο μπορώ περισσότερες δεξιότητες και διαφοροποίηση…

- Και τελευταία ερώτηση, κάποια δική σας πρόταση ή ιδέα, όσον αφορά τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Νομίζω ότι ήδη αυτό γίνεται… η επιμόρφωση, από τη στιγμή που βάλανε… η πρότασή μου ήταν από πάντα, όταν εμείς κάναμε την επιμόρφωση Β΄ Επιπέδου… ήταν να γίνει το μεικτό μοντέλο… ήδη πλέον αυτό λειτουργεί… αυτό είναι μια πολύ καλή περίπτωση, γιατί πιάνει όλες τις περιοχές, μπορεί, δηλαδή, ο κάθε εκπαιδευτικός να έχει τη δυνατότητα να προσεγγίσει τη γνώση και την επιμόρφωση από οπουδήποτε κι αν είναι… Βέβαια, αυτό μπορεί να επεκταθεί και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα και σε άλλα μαθήματα και σε πολλά άλλα επίπεδα. Θεωρώ ότι αυτό το μοντέλο είναι το καλύτερο μοντέλο το οποίο υπάρχει. Το μεικτό μοντέλο… εξ αποστάσεως, με συνεργατική γραφή… Γιατί; Γιατί ουσιαστικά εξοικειώνει τους εκπαιδευτικούς να μάθουνε να συνεργάζονται… δεν έχουμε συνεργατική κουλτούρα και αυτό είναι πολύ σημαντικό για μας που μας λείπει αυτό το πράγμα. Δεν έχουμε μάθει να συνεργαζόμαστε και θεωρούμε ότι ο καθένας είναι ο καλύτερος από τον άλλο. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι όλοι είμαστε καλοί… κάποιοι μπορεί να είναι κάπου καλύτεροι. Το σημαντικό είναι να δώσουμε το καλύτερο που έχει ο καθένας, ώστε να βγάλουμε το καλύτερο αποτέλεσμα, για όλους…

- Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

- Να είστε καλά…

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9 (Ν.Ε.) – 12.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα σας.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Με ενδιαφέρουν οι νέες τεχνολογίες και η εφαρμογή τους.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Να εξοικειωθώ με το περιβάλλον Google Docs.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Μέτρια!

- Δηλαδή; Τι ακριβώς ικανοποιήθηκε και τι θα θέλατε περισσότερο που δεν ικανοποιήθηκε;

- Η εφαρμογή με φόβισε, ίσως γιατί δεν προχώρησα στην εφαρμογή, δεν κατέστη δυνατό μέσα στην τάξη.

- Εντούτοις, το εργαλείο το γνωρίσατε και πιστεύετε ότι έχετε την ικανότητα να το χρησιμοποιήσετε.

- Ναι: Πιστεύω ναι!

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Η συνεργατική μάθηση, νομίζω, το κύριο.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Σε μεγάλο βαθμό, με την έννοια, νέοι τρόποι, νέα προσέγγιση, που δεν το είχα καν δει εφαρμοσμένο κάπου ούτε κάποιος με είχε παρακινήσει να το κάνω… δεν το ήξερα

- Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα; Τι εννοείτε προσέγγιση; Το γεγονός ότι ήσασταν σε ομάδα φιλολόγων, το γεγονός ότι κάνατε κάτι σε σχέση με τη Γλώσσα;

- Σε σχέση με τη Γλώσσα… Ο τρόπος που μπορείς να προσεγγίσεις και να συνδημιουργήσεις έγγραφα μαζί με τα παιδιά και που διαφοροποιεί το παραδοσιακό μάθημα, ερώτηση – απάντηση κατά μόνας.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά τη δική σας ενεργητική συμμετοχή στο Μάθημα και ποιοι παράγοντες εμπόδισαν τη δική σας ενεργητική συμμετοχή, για παράδειγμα, αν είχατε πρόβλημα στη διαχείριση ή έλλειψη χρόνου, αν είχατε αδυναμία συνεργασίας);

- Θετικό ήταν… Υπήρχε συνεργασία, υπήρχε αλληλεπίδραση μεταξύ της ομάδας… Οι εκπαιδευτές ότι απορία είχαμε ήταν πάντα πρόθυμοι και άμεσα απαντούσαν και μας κατεύθυναν, μας καθοδηγούσαν και μας εμψύχωναν, απλά το αρνητικό είναι, όπως πάντα, η έκθεση στους άλλους, κατά πόσο, δηλαδή, αυτό που θα πεις είναι καλό ή όχι… Δεν έχει να κάνει ακριβώς με το Μάθημα.

- Αισθανθήκατε, δηλαδή, άγχος όσον αφορά τη διατύπωση κάποιων απόψεων…

- Ναι… ναι… ή πώς θα το εκλάβουν οι συνάδελφοι ή αν οι ιδέες… ιδέες που πολλές φορές δεν έρχονται… και έβλεπες άλλους να είναι πολύ πιο εύκολοι στο να κατεβάσουν ιδέες…

- Αυτό πιο πολύ στην ομάδα σας ή στην κοινότητα όλων των εκπαιδευτικών του Μαθήματος;

- Στην κοινότητα, να σας πω, εγώ δεν έκανα παρεμβάσεις, όμως τις διάβαζα. Δεν… Εγώ προσωπικά να μιλήσω, νοιώθω, λόγω του ότι πολλά χρόνια είμαι μόνο στην κατεύθυνση, ότι δεν έχω ιδέες για κάτι καινούριο να το προσεγγίσω, γιατί με έχει, ουσιαστικά, η… ο τρόπος των Πανελλαδικών Εξετάσεων με έχει… μου έχει στερέψει τη φαντασία, οπότε εκεί δεν τολμούσα και να προτείνω κάτι, γιατί μου φαινόταν ότι θα ήταν… δεν… θα ήταν λανθασμένο… αλλά παρακολουθούσα τους άλλους… και η ομάδα μου, βέβαια, είχε πολύ πιο μεγάλη ανατροφοδότηση προς εμένα…

- Τώρα θα μιλήσουμε λίγο για τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος. Και για να σας δώσω να καταλάβετε τι εννοώ. Είχατε κάποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος; Για παράδειγμα, είχατε κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, με τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός, καθόλου. Θεωρώ ότι ήταν πολύ καλός. Ήταν προ πάντων όλες οι οδηγίες στα Μαθήματα ήταν φοβερά επεξηγηματικές… Μερικές φορές, εντάξει, στο ανέβασμα εμένα δε με διευκόλυνε, ίσως γιατί χρησιμοποιούσα ένα tablet το οποίο δεν ήταν συμβατό… δεν ανέβαινε από εκεί, έπρεπε να έχω σταθερό… ήταν καθαρά τεχνικής φύσεως… τα υπόλοιπα όχι δε νομίζω ότι υπήρχε… Τώρα στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό, αν

εννοείτε στις εργασίες, περίμενα λίγο να είναι πιο ελεύθερες… μου φάνηκε πολύ εκθεσιακή η προσέγγιση… αλλά εντάξει…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ήταν αυτό που είπα και πριν, ότι οι οδηγίες ήταν πολύ καλές και δε βρισκόσουν σε δυσκολία του τι πρέπει να κάνεις, τα βήματα ήταν πολύ καλά… από εκεί και μετά… το γεγονός ότι ήταν κάτι εντελώς καινούριο για μένα, ήταν… λειτουργούσε ως πρόκληση… Αυτό θεωρώ ότι ήταν και το θετικό… ήταν καινούριο, δοκίμαζες καινούρια πράγματα… και ήταν και η έννοια της ομάδας… και η ομάδα ήταν πολύ σημαντικό. Δεν το έκανες μόνος σου. Ήξερες ότι κι αν δεν μπορούσες εσύ κάτι να κάνεις, ήταν η ομάδα που σε πλαισίωνε, σου άνοιγε δρόμους, σου έδειχνε, σε καθοδηγούσε…

- Η συνεργασία, δηλαδή, με συναδέλφους και η αλληλεπίδραση, εννοείτε.

- Ναι, ναι!

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος; Αυτά, δηλαδή, που δε βοήθησαν για την επίτευξη των μέγιστων δυνατών αποτελεσμάτων;

- Νομίζω ότι αυτό το είχαμε θίξει… δεν είχαμε την έννοια… ιδιαίτερα στην τελευταία εργασία που έπρεπε ταυτόχρονα να γίνεται… ο χρόνος που θα έπρεπε αν συνεργαστούμε και που δεν ήταν κοινός για όλους κι αυτό εμπόδιζε αρκετές φορές, πώς θα το κάνουμε… οι προτάσεις που έρχονταν μπορεί να ήταν καθυστερημένες, γιατί ο συνάδελφος είχε μπει αργότερα στην πλατφόρμα… αυτό, νομίζω, η διαχείριση του χρόνου ότι ήταν, όπου χρειαζόταν να λειτουργεί πραγματικά… σε πραγματικό χρόνο η ομάδα.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Νομίζω ότι ήταν πολύ καλός. Δεν έχω να πω κάτι.

- Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε; Τα κείμενα, δηλαδή, για τις στρατηγικές συνεργατικής γραφής, τα βιντεομαθήματα; Πώς θα τα αξιολογούσατε;

- Ήταν πολύ καλά… πολύ καλά…

- Στις εργασίες που ανατέθηκαν; Γιατί πριν λίγο μου είπατε κάποια πράγματα. Τι θα θέλατε διαφορετικό;

- Στις εργασίες αυτό που είπα ότι ήταν λίγο εκθεσιακού περιεχομένου, αυτό που μας ζητούσε ήταν σαν μια έκθεση ιδεών… φαινόταν… και ήταν λίγο στερεοτυπική, ας πούμε, η προσέγγιση.

- Πώς θα το προτιμούσατε; Τι θα θέλατε ως εργασία; Γιατί μιλάμε για συναδέλφους εκπαιδευτικούς φιλολόγους, οπότε ποια θα σας φαινόταν, έτσι, μια ενδιαφέρουσα μορφή εργασίας;

- Δεν μπορώ να σας πω! Δεν ξέρω να σας πω! Απλά, επειδή ακριβώς είμαστε φιλόλογοι, νομίζω ότι εύκολα μπορεί να ξεφύγει και να κάνουμε επίδειξη γνώσεων εκεί απάνω… λογιοτατισμό… και φιλολογικής ανάλυσης… προσέγγισης… αυτό έτσι… είχα την υποψία… και τον φόβο, αν θέλετε…

- Πώς θα αξιολογούσατε, τέλος, την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Άριστη… Πραγματικά η καλύτερη και τώρα και σε προηγούμενο Μάθημα που έχετε κάνει… Άριστη. Τη στιγμή που είχαμε την απορία, σαν να ήσασταν συνδεδεμένοι 24 ώρες το εικοσιτετράωρο, προφανώς με όλους.

- Πάμε τώρα στο θέμα της συνεργασίας με τους συναδέλφους. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Ήταν ενδιαφέρον… ήταν κάτι το οποίο δε γίνεται εύκολα. Ακόμη κι όταν έχουμε συναντήσεις με τους Συμβούλους δεν μπορούμε να λειτουργήσουμε σε ομάδες… αλλά υπήρχε και η επιφυλακτικότητα… επιφυλακτικότητα με την έννοια της αυτολογοκρισίας, γιατί είναι συνάδελφος…

- Το τελικό πρόσημο που θα βάζατε είναι θετικό ή αρνητικό για το γεγονός ότι έγινε η επιλογή να είναι υποχρεωτική η συνεργασία;

- Νομίζω ότι είναι θετικό. Είναι αυτά που πρέπει να μάθουμε… να συνεργαζόμαστε, για να προχωρήσουμε και που δεν το κάνουμε…

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Προσωπικά είμαι ευχαριστημένη απόλυτα. Απλά νομίζω ότι εγώ δε συνέβαλα τόσο. Δεν ξέρω, ας πούμε, αν η ομάδα μου… τα υπόλοιπα μέλη θα πουν το ίδιο… δεν ξέρω τι μπόρεσα να προσφέρω εγώ, πραγματικά, στην ομάδα… αυτό που πήρα εγώ από τους άλλους, από τα άλλα μέλη…

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά και ποιοι λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Με την ομάδα δε νομίζω ότι είχα πρόβλημα. Απλά εγώ δεν μπόρεσα να εφαρμόσω, δεν μπορούσα να κάνω πράξη αυτό το οποίο ιδιαίτερα το τελευταίο σενάριο απαιτούσε… δεν το έκανα πράξη, οπότε δεν μπορούσα να συμμετέχω ούτε καν στον προβληματισμό των συναδέλφων μου, της ομάδας μου…

- Άρα θετικό τι θεωρείτε στη συνεργασία σας στην ομάδα;

- Την ανατροφοδότηση.

- Και αρνητικό; Το γεγονός ότι κάποιοι δεν μπορέσατε να εφαρμόσετε…

- Ναι! Νομίζω ναι! Ότι δεν ήταν για όλους μας εύκολο…

- Αλλά σε επίπεδο συνεργασίας δεν είχατε άλλο πρόβλημα;

- Όχι, όχι… δεν είχαμε άλλο θέμα με τη συνεργασία.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Δεν μπορώ να πω… Ως πρόκληση το έβλεπα, δεν το έβλεπα ως δυσκολία. Βέβαια, ως εργασία αν κάτι είναι καινούριο… δεν το ξέρεις πώς να το κάνεις αλλά ήταν ενδιαφέρον… δεν… δεν ξέρω… δεν μπορώ να σας απαντήσω κάτι συγκεκριμένο σε αυτό…

- Προφανώς δεν σας δυσκόλεψε κάτι, για αυτό δεν έχετε να πείτε κάτι…

- Ναι… ναι…

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Είναι μία… μία νέα μέθοδος, ουσιαστικά, προσέγγισης της Γλώσσας… και της Λογοτεχνίας, θεωρώ.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Αφού δεν την εφάρμοσα, πώς θα απαντήσω; Δεν μπόρεσα να την εφαρμόσω μέσα στην τάξη.

- Ναι αλλά γνωρίσατε κάποιες στρατηγικές που ίσως να τις ξέρατε αλλά να μην τις είχατε εφαρμόσει, έστω…

- Τις ήξερα… Τις είχα διαβάσει… δεν τις είχα εφαρμόσει. Ήταν κάτι το οποίο ήθελα αλλά δεν ξέρω κατά πόσο, όταν θα το εφαρμόσω αυτό αν θα είναι αποτελεσματικό… Για μένα ήταν σημαντικό, γιατί το έμαθα.

- Με αυτό, λοιπόν, αναφορικά με τη συνεργατική γραφή έχει νόημα να μπαίνει στη Νεοελληνική Γλώσσα ή καλύτερα να την αφήνουμε απ' έξω;

- Όχι! Νομίζω ότι πρέπει να μπαίνει.

- Για ποιους λόγους; Δηλαδή, σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω ότι πρώτα από όλα κινητοποιεί όλους τους μαθητές… Έπειτα, έχει αν κάνει με τη φαντασία, όταν ανοίγεσαι σε αυτό το κομμάτι, που έχει λείψει από το σχολείο… Και εντάξει δεν ξέρω, βέβαια, ένα αρνητικό ίσως θα ήταν ότι όταν δε γίνεται… γιατί πάντοτε ξέρετε με τις τεχνικές δυσκολίες με το εργαστήριο Πληροφορικής που δεν έχουμε ή που δεν μπορούμε να πάμε… Αν θα γίνει από το σπίτι εκεί θα είναι λίγο πρόβλημα, δεν ξέρω κατά πόσο οι μαθητές, του Λυκείου μιλώντας μόνο, είναι δεκτικοί σε κάτι τέτοιο, να αφιερώσουνε χρόνο… Θέλω να πιστεύω ότι ίσως στις μικρότερες τάξεις θα είναι πιο δεκτικοί, είναι κάτι καινούριο, θα τους αρέσει.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Λοιπόν, σε αυτό, όχι… Θα απαντήσω ότι δε νιώθω έτοιμη, είμαι ακόμη φοβισμένη, δεν είναι κάτι που το κατέχω. Ναι, το είδα αλλά νομίζω ότι… εξακολουθώ να το κάνω, θα το κάνω αλλά με λάθη. Αλλά, βέβαια, από εκεί που δεν το ήξερα καθόλου… θα το δοκιμάσω. Αλλά δε νιώθω ότι το κατέχω πραγματικά γερά.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο άμεσο μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Πιστεύω ότι θα κάνω την απόπειρα… τώρα, αν… μπορεί να μην πετύχω, να μην… από μένα, από δικό μου σφάλμα… αλλά εντάξει. Δεν έχω έτσι… και μία τεχνική απορίας, πώς ξεκινάμε το Google έγγραφο αλλά εντάξει, κατάλαβα… γιατί διάβαζα πολλά εκεί με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις των παιδιών και λίγο τρομοκρατήθηκα στο γραφειοκρατικό κομμάτι. Αλλά εντάξει…

- Ποιες νομίζετε ότι θα είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας σε πιθανή εφαρμογή εκτός από το γραφειοκρατικό κομμάτι;

- Όλα… όλη αυτή η τεχνική αλλά πιστεύω ότι τώρα αυτή τη στιγμή αν με ρωτήσετε να το κάνω… δεν θα… δεν μπορώ να πω ότι το κατέχω αλλά μπαίνοντας πάλι στο Μάθημα και παρακολουθώντας από την αρχή ίσως να το εμπεδώσω καλύτερα, για να μην πάει… με την απάντησή μου δεν σας βοηθ…

- Όχι, με βοηθάτε. Καταλαβαίνω… αν καταλαβαίνω σωστά, ότι δεν έχετε την αυτοπεποίθηση ότι το κατέχετε απόλυτα.

- Ναι… ναι. Ακριβώς αυτό.

- Πάμε, τώρα να μιλήσουμε για το Μάθημα ως Μάθημα. Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση και την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Ααα, νομίζω σε πολύ μεγάλο βαθμό. Είναι κάτι, πρώτα από όλα, που τον διαλέγεις εσύ τον χρόνο, και είναι πολύ σημαντικό αυτό… Δεν σε… αυτή η ασύγχρονη, ας το πούμε, εκπαίδευση είναι σημαντική… έχεις τη δυνατότητα να το επεξεργαστείς, να το… είναι πολύ καλό θεωρώ. Και ότι ναι, πραγματικά, είναι επιμόρφωση.

- Ποιες προτάσεις θα είχατε να κάνετε για βελτίωση ή για αλλαγή, ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Επειδή δε βρήκα, να σας πω, σφάλμα, εγώ δεν βρήκα όχι σφάλμα ή δυσκολία κατά τη διάρκεια, τη διεξαγωγή αυτού του Μαθήματος, δεν θεωρώ ότι έχει κάποιο πρόβλημα. Το αν εγώ δεν μπορώ να το εφαρμόσω, γιατί είναι έτσι το εκπαιδευτικό σύστημα, είναι άλλη ιστορία… αλλά το Μάθημα ως Μάθημα δε νομίζω ότι είχε κάτι… Μου άρεσε το γεγονός ότι είχατε κάνει ομάδες που προφανώς ήταν κατά βαθμίδα και δεν πειράζει… ας ήταν, ας πούμε, που εγώ δεν το εφάρμοσα καθόλου, δεν μπορούσα να το κάνω, δεν ήταν το αντικείμενό μου, δηλαδή. Δεν είχα, μπορείτε να φανταστείτε ότι είμαι φιλόλογος και δεν είχα εγώ, ας πούμε, Λογοτεχνία φέτος, ούτε καν στην Τρίτη, για να με βοηθήσει και για τη Γλώσσα, αλλά εντάξει. Δε νομίζω, δηλαδή, ότι το Μάθημα το Μαζικό… Ήταν πολύ καλό, όλη η δομή, η σκέψη, ο τρόπος με τον οποίο γινόταν.

- Δεν θα θέλατε να αλλάξει κάτι, ας πούμε, να γίνει καλύτερο ακόμη. Δε σκεφτήκατε ότι αν είχε «αυτό» θα ήταν ακόμη καλύτερο;

- Το Μάθημα δε νομίζω ότι πρέπει να αλλάξει. Το σύστημά μας πρέπει να αλλάξει, γενικώς, το εκπαιδευτικό…

- Θα ήθελα να ακούσω κάποια δική σας πρόταση ή ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή και την εφαρμογή της με διαδικτυακά εργαλεία στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Στη Γλώσσα… τι να πω τώρα… να μιλήσω με το καινούριο πλαίσιο που ίσως που θα είναι η συνεξέταση Γλώσσας και Λογοτεχνίας σε κάποιο βαθμό… θα μπορούν να συνδυαστούν… δεν έχω κάτι άλλο, τώρα…

- Και κάποια πρόταση ή ιδέα σχετικά με τη τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Νομίζω αυτό, να είναι πιο μπροστά από το σχολείο, να μας δίνουν καινούριες ιδέες, μεθόδους και όποτε και όσο τις εφαρμόζουμε στο σχολείο… Τουλάχιστον να έχουμε κάποιες εναλλακτικές και για εμάς τους ίδιους, για να μπορούμε να βελτιωνόμαστε. Μετά, βεβαίως, θα το δώσουμε και στα παιδιά. Αλλά αυτό… να συνεχίσουμε οι ίδιοι… είναι σημαντικό και σε μια περίοδο τέτοια που δεν υπάρχει επιμόρφωση των εκπαιδευτικών…

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ. Κι εμείς ευχαριστούμε για τα Μαθήματα που μας προσφέρετε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10 (Π.Α.) – 13.05.2018

- Καλημέρα σας!

- Καλημέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Ναι! Γιατί με ενδιαφέρει η χρήση των νέων τεχνολογιών στο… στα φιλολογικά μαθήματα και γενικά γιατί ήθελα… ένιωθα ότι κάπως έχουμε… να το πω βαλτώσει; … με

τους παραδοσιακούς τρόπους! Ήταν μια ευκαιρία να βρω έναν ανανεωτικό τρόπο για το μάθημά μου.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Προσδοκίες ήταν καταρχάς να δω… πώς μπορώ να το εφαρμόσω το μάθημα πιο μεθοδικά και να αποκτήσω και κάποιες, ας πούμε, ιδιαίτερες δεξιότητες, που να έχουν σχέση ειδικά με το μάθημα της Γλώσσας, όχι γενικότερα, ας πούμε, με τη χρήση της τεχνολογίας

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Πιστεύω ότι απόλυτα έχουν ικανοποιηθεί αυτές οι προσδοκίες, γιατί πραγματικά ήταν και ευσύνοπτο και εύληπτο αυτό που παρουσίαζε η πλατφόρμα.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Ναι. Η Γλώσσα, ας πούμε, είναι ένα μάθημα που κατά κάποιο τρόπο και δυσκολεύει τα παιδιά και γίνεται σε πολύ θεωρητικό επίπεδο… και επειδή κάποια παιδιά δεν έχουν το θάρρος και να κάνουν λάθος και να πουν τη γνώμη τους, μέσα από την πλατφόρμα, μπόρεσαν, ας πούμε, να συνεργαστούν και μάλιστα και σε χρόνο… ασύγχρονο, δηλαδή, ο καθένας τη δική του χρονική στιγμή και έχοντας τον χρόνο και να το σκεφτεί… Ήταν θετικό, δηλαδή, το ότι μπόρεσαν να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία στη Γλώσσα. Απλώς ξέρουν την τεχνολογία σαν μέσο διασκέδασης… Τους άρεσε αυτή η καινούρια εμπειρία με το μάθημα της Γλώσσας.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Ήταν λίγο στη μέση της χρονιάς, ας πούμε, που είχαμε προχωρήσει σε κάποια θέματα της ύλης μας… ήθελα να δω κατά πόσο μπορούν και πρακτικά τα παιδιά να ανταποκριθούν σε έναν άλλο τρόπο διδασκαλίας… κι εμείς το εφαρμόσαμε στο … και σε ένα επίκαιρο θέμα που ήταν η οικονομική κρίση και κάποια δίωρα τα αφιερώσαμε σε αυτό τον τρόπο διδασκαλίας κι έτσι έδωσε μια… ανανέωση να πούμε;… στη χρονιά μας και εκεί που αρχίζανε να βαριούνται, να παραπονιούνται… έγινε και πολύ μεγαλύτερη και η συμμετοχή.

- Άρα θεωρείτε ότι αυτό ήταν κι ένα κέρδος και για σας στο Μάθημα, γιατί σας έδωσε την ώθηση να κάνετε κάτι διαφορετικό.

- Ναι… ναι… βεβαίως…

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα και από την άλλη ποιοι σας εμπόδισαν να συμμετέχετε ενεργά, για παράδειγμα, η διαχείριση ή η έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας;

- Οι δυσκολίες ήταν, ας πούμε, ότι έπρεπε να χρησιμοποιήσουμε το εργαστήριο σε ένα συγκεκριμένο δίωρο που είχαμε…

- Όσον αφορά τη δική σας συμμετοχή στο Μάθημα και όχι τους μαθητές…

- Τη δική μου… ναι… Ότι έπρεπε να αλλάξω ρόλο… έπρεπε, ας πούμε, αντί να είμαι εγώ καθοδηγητής, έπρεπε να είμαι, κατά κάποιο τρόπο, συνεργάτης… αλλά εντάξει… στην αρχή, βέβαια, παραξενεύει λίγο τα παιδιά, ίσως και εμένα αλλά κι εμένα… αλλά μετά μου άρεσε αυτή η αλλαγή, γιατί έγινα, ας πούμε, ένα μέλος της ομάδας, ίσως με πιο καθοδηγητικό ρόλο αυτή τη φορά.

- Αυτό σας επηρέασε θετικά, το γεγονός ότι αλλάξατε ρόλο, φαντάζομαι…

- Όχι… όχι… δεν με επηρέασε… Θετικά με επηρέασε.

- Κάτι που σας επηρέασε αρνητικά και σας εμπόδισε να συμμετέχετε ενεργά στο Μαζικό Μάθημα που λάβατε μέρος;

- Ίσως η πίεση του χρόνου που έχουμε με τις σχολικές, ας πούμε, υποχρεώσεις. Κάποια διαγωνίσματα που είναι προγραμματισμένα, πιο πολύ αυτά. Πρακτικά ζητήματα, ας πούμε, με επηρέασαν αρνητικά.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Δηλαδή κάτι που αφορούσε αποκλειστικά το πώς είχε σχεδιαστεί το Μάθημα. Και δίνω κάποια παραδείγματα, μήπως υπήρξαν τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν ήταν κοντά στη δική σας … νοοτροπία εργασιών;

- Ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός, όχι δε μου δημιούργησε δυσκολίες. Αντίθετα, ήταν και σωστά κατανεμημένος και ο χρόνος και η συνεργασία ήταν καλή. Ίσως απλά η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών… ας πούμε, ο καθένας να έχει εκλάβει διαφορετικά το διαδικτυακό εργαλείο, δηλαδή, κάποιες φορές, ας πούμε, εκεί στην ομαδική συζήτηση είχα καταλάβει ότι αλλιώς το είχε φανταστεί ο ένας, αλλιώς ο άλλος και μετά μέσω της ανταλλαγής μηνυμάτων πάλι ερχόταν το αποτέλεσμα, όπως το θέλαμε. Στην αρχική σύλληψη της ιδέας ίσως είχαν κάποιοι κάποιες διαφορετικές απόψεις, μετά, όμως, γινόταν καλός ο συνδυασμός.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Εεε… Ήταν καλός ο σχεδιασμός και εύληπτος, εκεί, δηλαδή, που ήταν η συνεργατική γραφή που είχε συγκεκριμένους ρόλους… αυτό μου άρεσε πολύ περισσότερο που ο καθένας είχε τον ρόλο του στην ομάδα και δεν ήταν γενικά να μπαίνει ο καθένας να γράφει… είχε συγκεκριμένο ρόλο, προσδιορισμένο, οπότε ήταν ανάλογες και οι ευθύνες του. Νομίζω αυτό ήταν το πιο θετικό

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που δεν βοήθησαν να επιτευχθούν τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα;

- Τώρα, το γεγονός, ας πούμε, ότι είναι μικρός ο χρόνος διάρκειας του σεμιναρίου, ίσως να μη δίνει το περιθώριο να το εμπεδώσεις και να το εφαρμόσεις όπως θα ήθελες. Χρειάζεται κάποιος περισσότερος χρόνος, φαντάζομαι.

- Θα προτιμούσατε, δηλαδή, να είναι το σεμινάριο πιο μεγάλο σε διάρκεια, εννοείτε;

- Ναι, ίσως… Και να πω και το άλλο. Ότι η έμπρακτη εφαρμογή μετά, σε επίπεδο τάξης, εκεί σε βοηθά να εκτιμήσεις καλύτερα τα αποτελέσματα, γιατί θεωρητικά, ας πούμε, όταν εμείς το σχεδιάζουμε, μας βγαίνει το μάθημα. Όταν πάμε να το εφαρμόσουμε με τα παιδιά, εκεί διαφοροποιούνται κάποιες καταστάσεις. Δηλαδή, η έμπρακτη εφαρμογή δίνει, ας πούμε, την καλύτερη ανατροφοδότηση, το feedback, για να συνεχίσεις.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Εμένα με ικανοποίησε ο σχεδιασμός του… και ήταν… και το κατάλαβα και μπόρεσα να το εφαρμόσω. Συνολικά ο σχεδιασμός ήταν πολύ καλός. Δεν είχα κανένα σημείο, ας πούμε, να έχω δυσκολία πώς να το υλοποιήσω.

- Όσον αφορά τις θεματικές ενότητες;

- Ήταν πολύ καλός ο σχεδιασμός. Πήγαινε βήμα βήμα, κατανοούσες τον ένα τρόπο συνεργατικής γραφής μετά πήγαινες στον άλλο.

- Όσον αφορά το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, πώς θα το αξιολογούσατε;

- Ήταν, ας πούμε, και η θεωρία και οι πρακτικές οδηγίες τέτοιες, ώστε αυτό το συγκεκριμένο κομμάτι ν ατο κατανοήσουμε και να το εφαρμόσουμε. Ήταν, δηλαδή, προσαρμοσμένο στις ανάγκες του συγκεκριμένου διαδικτυακού εργαλείου, ας το πω έτσι.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν, οι οποίες ήταν σχετικές με το Αναλυτικό Πρόγραμμα;

- Καλές… Δηλαδή, ήταν, αρχικά, σχεδιασμός επί χάρτου, ωραία, πήγαινε πολύ καλά αυτό και μετά το πώς ένα πλάνο μαθήματος… οπότε έμεινε… στη θεωρία… πήγε πολύ καλά, ας πούμε. Απλά, πιστεύω, ότι ήθελε μια εφαρμογή στην τάξη, για να φανούν τα αποτελέσματα, για να γίνει μετά μια συνολικότερη ανατροφοδότηση από όλους, όσοι το εφάρμοσαν.

- Εννοείτε τις δύο τελευταίες εβδομάδες που ήταν η εφαρμογή στην τάξη;

- Ναι… ναι…

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Πολύ καλή… Άριστη. Οι εκπαιδευτές ήταν πολύ καλοί και όποτε είχαμε κάποιο θέμα, λυνόταν άμεσα. Δεν είχαμε κάποια δυσκολία.

- Πάμε τώρα στο θέμα της συνεργασίας με ομότιμους, με συναδέλφους. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Γενικότερα, ας πούμε, όταν δεν επιλέγεις εσύ τον συνεργάτη, δεν ξέρεις και τις ιδιομορφίες που μπορεί να έχει αυτή η συνεργασία. Στην πορεία, όμως, εμένα η ομάδα που ήμουν βγήκε καλή η συνεργασία. Βέβαια, κάποιες φορές, ίσως χρειάζεται κι εμείς να μάθουμε να συνεργαζόμαστε. Γιατί λέμε στα παιδιά για την ομαδοσυνεργατική αλλά πρώτα να περάσει από εμάς. Πιστεύω ότι είναι καλή η επιλογή της συνεργασίας, βέβαια, στα σχολεία μετά επιλέγουμε εμείς τους συνεργάτες, δεν είναι τυχαία η επιλογή.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Πολύ καλά πήγε.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά και ποιοι λειτούργησαν αρνητικά σε αυτή τη συνεργασία στην ομάδα;

- Θετικά, η διάθεση να παρακολουθήσουμε το καινούριο εργαλείο και να το εφαρμόσουμε. Τώρα, αρνητικά, πιστεύω η πίεση χρόνου, οι υποχρεώσεις εκτός του σεμιναρίου που έχουμε όλες.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Τι με κινητοποίησε; Αυτή η διάθεση ότι ήθελα μια ανανέωση στο μάθημα και ότι με τις νέες τεχνολογίες έχω δώσει μια άλλη διάσταση στα φιλολογικά μαθήματα. Τι με δυσκόλεψε; Ίσως, ας πούμε, ότι έπρεπε μέσα στα πλαίσια της βδομάδας να το ολοκληρώσω και ήθελα κάποιο χρόνο… ο χρόνος περισσότερο με δυσκόλεψε.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Καταρχάς, ήρθα πιο κοντά με τα παιδιά, δηλαδή, πέραν της ώρας της διδακτικής στο σχολείο, επειδή είναι διαδικτυακό αυτό το εργαλείο, είχα σε πολλές άλλες φάσεις μηνύματα για τις εργασίες τους και για το τι έκαναν και ήθελαν μια γενικότερη, ας πούμε, να το πω καθοδήγηση;… Και είχα τη δυνατότητα να βλέπω τη δουλειά τους σε όλες τις φάσεις… Όχι απλά την ολοκληρωμένη μορφή που έρχεται στην τάξη, ας πούμε. Είδα τα παιδιά να δημιουργούν σε όλες τις φάσεις της εργασίας. Αυτό το θεώρησα ότι ήταν πιο καλό, ας πούμε, γιατί μπορείς και να παρέμβεις… Επίσης, είδα να συνεργάζονται και είδα και να παίρνουν θάρρος παιδιά που μέσα στην τάξη μπορεί και να μην προλάβεις να τα γνωρίσεις επειδή δεν έχουν το θάρρος της γνώμης. Δηλαδή, ήταν πολλαπλά τα οφέλη από αυτή την απόπειρα, να το πω…

- Το γεγονός ότι συνεργαστήκατε πρώτα εσείς έπαιξε μεγάλο ρόλο στο πώς είδατε τη συνεργασία των παιδιών μετά, αυτό μου λέτε, ουσιαστικά…

- Ναι… ναι… ναι…

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Είμαι θετική απέναντι στη συνεργατική γραφή και επίσης αυτό το είδος συνεργασίας με τα παιδιά το εφαρμόσαμε και σε ένα άλλο αντικείμενο που είναι η Πολιτιστική μας δραστηριότητα που αναλάβαμε. Δηλαδή, τα παιδιά χρησιμοποίησαν αυτό το εργαλείο πέρα από το μάθημα της Γλώσσας σε ένα… σε μια πολιτιστική δραστηριότητα για τα ψηφιδωτά… και με βάση αυτή την εργασία πήγαν και μια εκδρομή στη Θεσσαλονίκη τα παιδιά.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Πρώτον, για λόγους πρακτικούς, γιατί είναι εύκολο να δουλέψει ο καθένας στον χρόνο του και από τον δικό του χώρο με την άνεσή του. Μετά… το ότι αλλάζει αυτό το πράγμα… η πατρότητα, να το πω, του κειμένου. Είναι πολλοί που συνεργάζονται και δίνουν ένα ομαδικό αποτέλεσμα στο τέλος και γίνεται και μια ζύμωση, να το πω, ιδεών, γιατί ανταλλάσσουν γνώμες μεταξύ τους και γράφει κάτι ο ένας και διορθώνει ο άλλος και κρίνουνε… και πιο πολύ για αυτό, για την ανταλλαγή ιδεών… και γιατί, ας πούμε, φεύγει από αυτή την παραδοσιακή μορφή της Γλώσσας που δημιουργεί αντιπάθεια για τα παιδιά που είναι των θετικών κλάδων.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- π.χ. τώρα είχαμε ασχοληθεί με τη συγγραφή ενός άρθρου. Θα μπορούσαν, ας πούμε, να ανταλλάξουν, να εφαρμόσουν διάφορα γραμματειακά είδη, την επιστολή, το άρθρο, την ομιλία ή να μπορούν να βρουν διάφορα γραμματικά, συντακτικά φαινόμενα… ή σε επίπεδο λεξιλογίου… Είναι, δηλαδή, πολλές οι λεπτομέρειες στο μάθημα της Γλώσσας που μπορεί να γίνουν με αυτό τον τρόπο.

- Νιώθετε, δηλαδή, αρκετά ικανή να σχεδιάσετε δραστηριότητες με Google Docs, δεν υπάρχει κάποια δυσκολία.

- Όχι… όχι. Και είναι εύκολο εργαλείο στη χρήση του. Επίσης, έχεις κι ένα άλλο… Εγώ το έλεγα στα παιδιά big brother, δηλαδή, βλέπεις το αρχείο και βλέπεις τι έχει κάνει ο καθένας ακριβώς… Αυτό, βέβαια, δεν τους άρεσε πάρα πολύ.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας;

- Εεε… Θα μπορούσα να το χρησιμοποιήσω, όχι σε μόνιμη βάση, όμως, αφού έχω προχωρήσει, γιατί έχουμε και το άγχος της ύλης εμείς στο Λύκειο, στην πρώτη και στη

Δευτέρα πιο άνετα… στην τρίτη, αφού έχω φτάσει σε ένα επαρκές σημείο διδασκαλίας της ύλης.

- Σε περίπτωση που το υιοθετήσετε, ποιες εκτιμάτε ότι θα είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Δυσκολίες… Από άποψη χρόνου είναι το ζητούμενο… Ένα δίωρο είναι η Γλώσσα στο Λύκειο, θα πρέπει να σκεφτούμε το εργαστήριο και θα πρέπει να έχουμε πάρει σειρά σε αυτό…

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Πιστεύω σε πολύ μεγάλο βαθμό και ιδιαίτερα επειδή εμείς είμαστε εδώ στην περιφέρεια, δηλαδή εδώ στην Κάλυμνο δεν έχουμε άλλες δυνατότητες για επιμόρφωση… Αν θέλουμε να επιμορφωθούμε θα πρέπει να ταξιδέψουμε είτε στη Ρόδο είτε στην Αθήνα… Είναι, ίσως, η μόνη λύση για επιμόρφωση και για ανανέωση των… και του αντικειμένου και των μεθόδων περισσότερο που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε, για να ανανεώσουμε λίγο την εκπαιδευτική μας παρουσία.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις ή αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Εγώ πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνονται οργανωμένα και συστηματικά, δηλαδή, να μην επαφίεται στη δική μου καλή διάθεση αν θα πάρω μέρος. Να οργανώνονται τέτοια σεμινάρια και να απευθύνονται σε τακτά διαστήματα στους εκπαιδευτικούς. Βέβαια, αυτό που μου άρεσε περισσότερο σε αυτό είναι ότι είναι πιο εξειδικευμένο αυτό το σεμινάριο. Αφορά, ας πούμε, τους φιλολόγους και αφορά ένα μάθημα. Δεν είναι αυτή η γενική κατατόπιση περί νέων τεχνολογιών.

- Θα θέλαμε να ακούσουμε κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- π.χ., ας πούμε, θα μπορούσαμε αν ασχοληθούμε με το θέμα των ανθρώπινων δικαιωμάτων και ειδικότερα με το θέμα των δικαιωμάτων της γυναίκας και θα μπορούσαμε να φτιάξουμε, ίσως και μια αφίσα, μπορεί κι ένα άρθρο και αυτό θα μπορεί να αναρτηθεί και σε έναν άλλο ιστότοπο και αν φανεί αυτή η δουλειά διαδικτυακά.

- Και κάποια άλλη πρόταση ή ιδέα σας για τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Τώρα, βέβαια, οι Βεβαιώσεις που παίρνουμε δε νομίζω… θέλουν να είναι συγκεκριμένες ώρες, για να τις αναγνωρίσουν στην Υπηρεσία αλλά εμένα, ας πούμε, δεν με ενδιέφερε αυτό το πράγμα. Ίσως, αν ήταν οργανωμένο και μεθοδικό και σε μεγαλύτερη διάρκεια, να μην αφορά, ας πούμε, δική μου επιλογή, να ήταν πιο άμεσα συνυφασμένο με την επαγγελματική εξέλιξη… σε τυπικό επίπεδο, γιατί ουσιαστικά ο καθένας μπορεί να το εφαρμόσει… μετά από ένα τέτοιο μάθημα μπορεί να αλλάξει τη δική του πορεία.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 11 (Ε.Ι.) – 13.05.2018

- Λοιπόν! Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Πιστεύω ότι ήταν πάρα πολύ ενδιαφέρον, αφορούσε αντικείμενο της ειδικότητάς μου και διέκρινα κάτι πίσω από τα δικά μου αντικείμενα, εννοώ ότι μπορούσε να πάρει κι άλλες διαστάσεις… διαθεματικές.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Πίστευα ότι θα με βοηθήσει προσωπικά να βελτιώσω κάποιες μεθόδους, τις οποίες ήδη χρησιμοποιώ στο σχολείο και όχι μόνο στο συγκεκριμένο μάθημα. Και νομίζω ότι το έκανα, γιατί πάντα θέλω να ενημερώνομαι, να είμαι επικαιροποιημένη και να ακολουθώ όχι απλά τις νέες τεχνολογίες, να ακολουθώ όσα προκύπτουν και μπορούν να βελτιώσουν αυτό που εγώ προσπαθώ χρόνια να κάνω μέσα από μια παραδοσιακή μέθοδο και εδώ και αρκετά χρόνια μέσα από τις ΤΠΕ.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Απόλυτα!

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Δεν θα αναφερθώ μόνο στο μάθημα της Γλώσσας… θεωρώ ότι εγώ αποκόμισα πάρα πολλά από αυτό το Μάθημα. Και από τον τρόπο που διδάσκονταν και ήταν οργανωμένο και από τα μαθήματα και τα βίντεο και από τις συνεργασίες, ήταν σαφείς οι οδηγίες και άλλα πολλά κι από την οργάνωση των ομάδων και από το πώς αναδιοργανώθηκαν οι ομάδες, όταν προέκυψε πρόβλημα και θα έλεγα ότι με βοήθησε παιδαγωγικά σαν εκπαιδευτικό και ψυχολογικά… Θεώρησα, δηλαδή, ότι υπάρχουν άνθρωποι ακόμη που ενδιαφέρονται πραγματικά για την εκπαίδευση, ότι μπορούν να οργανώσουν σε σχεδόν τέλειο βαθμό, για να μην πω τέλειο, κάποια Μαθήματα εξ αποστάσεως… και νομίζω ότι με βοήθησε πάρα πολύ σαν εκπαιδευτικό.

- Αυτό ήταν το επόμενο ερώτημά μου, αν σας επηρέασε σε κάποιο βαθμό ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα αλλά μου το απαντήσατε και με παραδείγματα.

- Ως προς το Μάθημα, διοργανώνω διάφορες εκπαιδευτικές δράσεις στο σχολείο… νομίζω ότι με βοήθησε ακόμα και στην οργάνωση και στο πώς πρέπει να κινούμαι, βελτίωσα, τέλος πάντων κάποιες μεθόδους που είχα, ανεξάρτητα με το μάθημα της Γλώσσας.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργητική συμμετοχή σας στο Μάθημα και από την άλλη, ποιοι παράγοντες σας εμπόδισαν να έχετε την ενεργητική συμμετοχή που θα θέλατε, για παράδειγμα η διαχείριση ή η έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας;

- Δεν υπήρχαν παράγοντες που με επηρέασαν αρνητικά. Με επηρέασαν θετικότατα… εννοώ ότι υπάρχει, έτσι, μια απωθητική διάθεση για κάποια πράγματα και δυστυχώς μερικές φορές τα κάνουμε… αναγκαστικά, όταν συμμετέχουμε σε τέτοια μαθήματα, ειδικά εξ αποστάσεως. Θεωρώ ότι δεν ήταν απρόσωπο το Μάθημα. Ήταν σε προσωπικό επίπεδο και υπήρχε άμεση βοήθεια, άμεση συμμετοχή, άμεση ενθάρρυνση και γενικά το όλο κλίμα ήταν ότι «εδώ είμαστε». Δεν μπορώ να βρω κάτι το οποίο θα με επηρέαζε αρνητικά. Η έλλειψη χρόνου… Όχι! Δεν θα το έθετα έτσι, εφόσον έχει οργανωθεί καλά και έχουν δοθεί σαφείς οδηγίες.

- Θα πάμε λίγο στον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος. Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα, υπήρξαν κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό

εργαλείο Google Docs, με τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, με τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Νομίζω ότι δεν υπήρχε καμιά δυσκολία. Με την πλατφόρμα κανένα πρόβλημα, δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα, επίσης, με τον σχεδιασμό, ούτε με το εκπαιδευτικό υλικό, οι οδηγίες ήταν σαφείς, τα βίντεο ήταν σαφή, απλά κάποιος έπρεπε να αφιερώνει ελάχιστο χρόνο, να τα ακούσει, να τα διαβάσει… Αν κάποιος δεν το έκανε και αναρωτιόταν «τι να κάνω εδώ;», «τι να κάνω εκεί;» ή απλά δεν μπήκε στη διαδικασία να δει τις οδηγίες ή να ακούσει τα βίντεο και έπρεπε… κάποιος, έτσι πρόχειρα, να του μεταβιβάσει πληροφορίες… Δεν είχα κανένα απολύτως πρόβλημα. Νομίζω ότι ήταν πάρα πολύ καλά οργανωμένα όλα, τα μαθήματα ήταν σαφή… αναφορικά με τις εργασίες θα μπορούσαν, ίσως, να αλλάξουν κάποια πράγματα, όχι υποχρεωτικά… Οι ιδέες είναι πάντα καλές… ακόμη και από τα ίδια τα παιδιά… δηλαδή, τις πιο καλές ιδέες τις έχω πάρει από τους μαθητές.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Το πιο βασικό ήταν ότι ήταν πολύ καλά οργανωμένο… πολύ καλά οργανωμένη, εννοώ, η διαχείριση της όλης πλατφόρμας. Εσύ, προσωπικά, σαν εκπαιδευτής ήσουν πάντα και παντού, το έχουμε ξαναπεί, εξάλλου, δίνοντας σαφείς οδηγίες, ενθαρρύνοντας τον κόσμο, γιατί πρόκειται για εκπαίδευση ενηλίκων. Ήσουν ενθαρρυντικός αλλά και πολύ σταθερός στις απόψεις σου και πολύ όχι αυστηρός, σε εισαγωγικά, θα έλεγα, πολύ… όπως θα πρέπει ένας εκπαιδευτής να είναι σε εκπαίδευση ενηλίκων, να μην… να δίνει περιθώρια αλλά μέχρι εκεί που πρέπει… δεν ξέρω, αν παρέλειψα κάτι… Ισχυρά στοιχεία ήταν… ότι οι ομάδες λειτούργησαν πάρα πολύ καλά και αν δε λειτούργησαν οι ομάδες καλά δεν έφταιγε το ίδιο το στήσιμο του Μαθήματος, γιατί είναι διαπροσωπικές σχέσεις, έτσι; Ο καθένας έχει τον δικό του χαρακτήρα και αντιδρά και γράφει, έχει τον δικό του χρόνο στην εκπαίδευση ενηλίκων… νομίζω όμως ότι η όλη κατάσταση… νομίζω ότι τη διαχειρίστηκες με τον καλύτερο τρόπο. Νομίζω ότι το καλύτερο που θα μπορούσε να κάνει κάποιος αντιμετωπίζοντας τους πάντες, σε σχέση με τον χρόνο τους, τα προβλήματά τους, τις απορίες τους, και όλα… με έναν πολύ ωραίο τρόπο και χαμόγελο…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που δεν βοήθησαν να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα;

- Ναι! Νομίζω ευθύς εξ αρχής και χωρίς να είναι αυτό απαραίτητο, γιατί πρέπει να υπάρχουν και εκπλήξεις σε ένα Μάθημα ή να υπάρχουν πράγματα που δεν πρέπει να γνωρίζουν οι εκπαιδευόμενοι από την αρχή… προσωπικά τουλάχιστον… Μπορεί για άλλα σχολεία ή για άλλους εκπαιδευτικούς, συναδέλφους, να μην υπάρχει πρόβλημα… Νομίζω ότι πρέπει να υπάρχει ένα περιθώριο ειδικά αυτό στην τελευταία εργασία… να έχουμε τον χρόνο μας, να το οργανώσουμε καλύτερα. Δηλαδή, η τελευταία εργασία είχε να κάνει με μαθητές, αυτό εννοώ και όχι με τη μεταξύ μας συνεργασία. Εφόσον είχε να κάνει με μαθητές, έχει να κάνει με Διευθυντή, έχει να κάνει με Υποδιευθυντές, έχει να κάνει με γονείς, οπότε νομίζω εκεί έπρεπε αν υπάρχει το μεγαλύτερο διάστημα, για το οποίο θα έπρεπε να είμαστε προετοιμασμένοι ή να έχουμε τον χρόνο να προετοιμαστούμε. Εγώ, τουλάχιστον, για αυτό είχα δυσκολία. Και δεν ξέρω τι συμβαίνει σε άλλες σχολικές μονάδες. Μπορεί να λειτουργούν με διαφορετικό τρόπο. Ο σωστός τρόπος είναι ότι πρέπει να έχουμε ένα διάστημα να λειτουργήσουμε με τα παιδιά, να τους εξηγήσουμε, τι είναι αυτό, τι δεν είναι ή με τους γονείς, να ζητήσουμε τη συγκατάθεσή τους… Όλο αυτό, λοιπόν, χρειαζόταν χρόνο και χρόνος δεν υπήρχε. Οπότε ή θα πρέπει ευθύς εξ αρχής να γνωρίζουμε ότι κάποια στιγμή, επειδή θα κληθείτε να κάνετε κάτι με τα παιδιά, φροντίστε να έχετε μια συγκατάθεση γονιών ή αν δε γίνεται αυτό εκ των προτέρων, γιατί είναι μια έκπληξη, όπως λέω κι εγώ, καλό είναι σε mail προσωπικά ή δυο βδομάδες πριν να έχουμε προετοιμαστεί για το τι μας περιμένει.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Θα τους έβαζα «άριστα», πραγματικά! Αναφορικά με τη Γλώσσα, βέβαια. Νομίζω ότι μπορεί να πάρει πολύ μεγαλύτερη προέκταση αυτό. Το αξιολογώ, πάντως, σε σχέση με το Μάθημα, άριστα.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Άριστα! Τα κείμενα ήταν άριστα, τα θέματα που επιλέχθηκαν θα μπορούσε, ίσως, να είναι… να δίνουν τη δυνατότητα στις ομάδες να διαχειριστούν ένα δικό τους θέμα.

- Τις εργασίες εννοείτε!

- Ναι! Τις εργασίες! Να διαχειριστούν ένα δικό τους θέμα. Όχι απαραίτητα το ίδιο θέμα για όλους. Εκεί, ίσως! Δεν ξέρω αν είναι καλύτερη τοποθέτηση αυτή, γιατί μπορεί να έχει ένα σκεπτικό όλο αυτό

- Και τέλος, πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Άριστα! Και για την καθοδήγηση και για την ενθάρρυνση αι για τις τοποθετήσεις και για την αντιμετώπιση ενηλίκων ανθρώπων, εργαζόμενων, που έχουν οικογένειες… Γενικά εγώ δεν είδα… πραγματικά ένιωσα σαν να ανήκα σε μια οικογένεια και το εννοώ… Είναι το καλύτερο και το πιο δύσκολο που μπορεί να κάνει κάποιος. Όχι δίνοντας ανοχές, δεν εννοώ αυτό. Να κρατάμε και μια ισορροπία και σαν εκπαιδευτικοί… Αλλά αφήνοντας… ενθαρρύνοντας… καθοδηγώντας ανθρώπους και αφήνοντας περιθώρια… γιατί έχουμε να κάνουμε με ανθρώπους και όχι με ένα μηχάνημα απλά…

- Πάμε τώρα στη συνεργασία με συναδέλφους, με ομότιμους. Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Ήμουν τυχερή, γιατί ανήκα σε μια πάρα πολύ καλή ομάδα, πιστεύω. Στο πρώτο στάδιο ήμασταν πέντε, μείναμε τρεις, ήρθαν άλλες δύο κοπέλες. Θεωρώ ότι το ευτύχημα είναι σε μία ομάδα να υπάρχουν ανομοιογενή στοιχεία και να ανταποκριθούν όλοι τελικά. Ή να υπάρχουν στοιχεία που δε συμμετέχουν, όχι εντελώς, γιατί δεν μπορεί να κάνει κάτι κάποιος, όταν κάποιος δεν υπάρχει καν… Όμως το να δίνει κάποιος, πώς να το περιγράψω;… αέρα και βήματα στον άλλο, για να τον ενθαρρύνει, ακόμη κι αν είναι λίγο πίσω… είναι το καλύτερο. Εγώ νομίζω ότι η ομάδα μας λειτούργησε πάρα πολύ καλά. Από αυτή την άποψη ήμουν τυχερή, γιατί το διαχειριστήκαμε ένας δυο άνθρωποι πολύ καλά και αυτό είναι και το καλύτερο με τις ομάδες των σχολείων… Δεν πρέπει να είναι οι «καλυτερότερες» πρέπει να φεύγουν κάποιοι, να αποχωρούν, να επιστρέφουν, να υπάρχουν κάποιοι που τους τραβάνε, που τους ενθαρρύνουν, τους δίνουν περιθώρια να δουλέψουν. Αυτό είναι και το νόημα του σχολείου… των ομάδων…

- Άρα, τελικά, θεωρείτε θετική την επιλογή που κάναμε για υποχρεωτική συνεργασία συναδέλφων…

- Ναι και θεωρώ θετικό ότι κάποιοι έφυγαν, κάποιοι ήρθαν και έγινε μια προσπάθεια επαναλειτουργίας της ομάδας. Το διαπίστωσα για τη δική μας, δεν έχω εικόνα για τις υπόλοιπες ομάδες… Σημασία έχει ότι αυτό είναι και ένα βάπτισμα, ούτως ή άλλως. Έτσι είναι και η πραγματικότητα στο σχολείο.

- Ουσιαστικά μου είπατε τώρα σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας, μου είπατε ότι πήγατε πολύ καλά. Θα ήθελα να μου πείτε ποιοι παράγοντες

συνέβαλαν θετικά και ποιοι παράγοντες λειτούργησαν αρνητικά, για να πετύχετε ακόμη καλύτερα αποτελέσματα με την ομάδα σας;

- Είναι πάρα πολύ δύσκολη ερώτηση γιατί… μπορεί να φανεί περίεργο… ήμασταν δυο τρεις άνθρωποι… νομίζω ότι ήταν πάρα πολύ όμοιοι στη σκέψη και μπορούσαν να αποδεχτούν και να κατανοήσουν τι σημαίνει εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τι σημαίνουν οικογένειες, τι σημαίνουν παιδιά… και υπήρχε πάρα πολύ ανοχή και ταυτόχρονα, πραγματικά, εκτίμηση ο ένας για τον άλλο. Νομίζω ότι εκτιμήθηκε και από ανθρώπους που έκαναν λιγάκι λιγότερα ή δεν είχαν ηγετικές ικανότητες. Ήταν ευτύχημα ότι υπήρχαν ένας δυο άνθρωποι οι οποίοι ήταν πολύ πιο συνεπείς… κάποιος τους ένιωσε σαν αγχωμένους, με την έννοια ότι είναι ένα Μάθημα και πρέπει να τελειώσουμε με αυτό… Κι από αυτούς τους ανθρώπους πήρα κι εγώ νομίζω ότι έδωσα… Υπήρχε πολύ καλή ισορροπία, υπήρχε και το χιούμορ…

- Κάτι που ήταν αρνητικό στην ομάδα;

- Στη δική μου ομάδα νομίζω πως όχι!

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποίησε ότι εξέφραζα ελεύθερα την προσωπική μου άποψη και ότι έκαναν και οι άλλοι το ίδιο, χωρίς να έχουμε διαφορές μεταξύ μας, χωρίς να προσπαθούμε να βρούμε αν αυτό είναι σωστό ή δεν είναι το σωστό… Παρακολούθησα και άλλες συζητήσεις και διαπίστωσα ότι απλώς κάποιοι αντιμετώπιζαν πρόβλημα επειδή εγκατέλειψαν το Μάθημα κάποιοι. Παρακολουθώντας τις συζητήσεις και το Φόρουμ γενικά δε νομίζω ότι υπήρχε κάποιο πρόβλημα γενικά. Τώρα τα προσωπικά… ναι αυτά υπάρχουν σε όλα… Δε νομίζω ότι είχε να κάνει με το συγκεκριμένο Μάθημα.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Όπως πάντα, υπάρχουν πολύ διαφορετικοί άνθρωποι σε έναν εργασιακό χώρο, με διαφορετικές απόψεις, με διαφορετική μεθοδολογία και με διαφορετικό τρόπο προσέγγισης είτε ανθρώπων είτε μαθητών… εγώ ήμουν μαθήτρια Λυκείου με την ομάδα μου, ήμασταν μαθητές, που συμβαίνει, λοιπόν, και στην πραγματικότητα. Στην ομάδα πήρα πάρα πολλά και σαν εκπαιδευτικός και σαν άνθρωπος. Σαν εκπαιδευτικός, πήρα ότι ταυτίστηκα με κάθε είδος, νομίζω, εκπαιδευτικού, γιατί όλοι είμαστε διαφορετικοί και ίδιοι και στην ομάδα και στα Φόρουμ. Νομίζω ότι… διάβασα πάρα πολλά εκτός ομάδας και το ενθαρρυντικό είναι ότι ένιωσα ότι ανήκω σε μία οικογένεια. Είναι πολύ σημαντικό να κάνουν οι εκπαιδευτικοί, όπως και κάθε επαγγέλματος, κάποια πράγματα που βγαίνουν μπροστά στο επάγγελμα και στους μαθητές και να μη νιώθουν μόνοι τους. Εγώ σε σχέση με το σεμινάριο αυτό, το Μάθημα, ας το πούμε έτσι, το ένοιωσα…

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Ναι, γιατί θα μπορούσα να την… δε θα βάλω το ρήμα «χρησιμοποιήσω»… θα μπορούσα να την εφαρμόσω, δηλαδή… προσφέρω καλύτερα σαν εργαλείο σε όλα τα αντικείμενα της ειδικότητάς μου… όχι μόνο στη Νεοελληνική Γλώσσα. Δηλαδή, για παράδειγμα και εκτός εργασιών μας και αφού κατάφερα και πήρα κάποιες άδειες αφού είχε τελειώσει το Μάθημα, την εφάρμοσα, αυτή είναι και η δειγματική μου αύριο, στη διδασκαλία ολόκληρου λογοτεχνικού έργου στο σχολείο. Εκεί υπάρχει συνεργατική γραφή, απόψεις των μαθητών, εργασίες τους, σύγκριση παρελθόντος παρόντος σε μία συνεργατική γραφή, η οποία δε στηρίζεται μόνο στο Google Docs, χρησιμοποιήσαμε και το Story Jumper, τα οποία είναι συνεργατικά όλα…

- Να ρωτήσω κάτι εδώ; Για ποιο λόγο εντάξατε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία σας; Για ποιους λόγους;

- Γιατί εγώ προσωπικά τους μαθητές τους είχα εντάξει… εγώ ως μαθήτρια… μαθήτρια… δεν το είχα κάνει. Δεν είχα βιώσει πριν τέτοιο συναίσθημα με τους μαθητές, σε αυτό το κομμάτι… γιατί έχω παρακολουθήσει διάφορα σεμινάρια… νομίζω ότι βελτιώθηκα στον τρόπο διαχείρισης των ομάδων και νιώθοντας, βιώνοντας πια, πώς πραγματικά είναι… μπορεί να το έκανα, δεν το είχα βιώσει, όμως, με τον συγκεκριμένο τρόπο, με σαφείς οδηγίες, με το να το εφαρμόσω πραγματικά και να το βιώσω εγώ.

- Για τους μαθητές για ποιο λόγο το επιλέγετε;

- Γιατί είναι ομαδοσυνεργατικό, πραγματικά ενταγμένο στο περιβάλλον της εποχής μας, στις ΤΠΕ εννοώ, γιατί δίνει τον χρόνο στον καθένα να λειτουργήσει και αν δουλέψει την ώρα που θέλει, να συνεργαστεί και γενικά, να υπάρχει ένα πλαίσιο στο οποίο συνεργάζονται όλοι και σε συγκεκριμένες στιγμές και να ακολουθούνται συγκεκριμένοι κανόνες και να έχω εγώ την ικανότητα να ελέγχω, σε εισαγωγικά, όχι ελεγκτικά, να βλέπω πώς λειτουργεί η ομάδα και ποιος… τι γίνεται, ακόμα και σαν προσωπικότητες οι μαθητές, ποιος έχει συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Δηλαδή, πιστεύω ότι μέσα από αυτό μπορεί κανείς να διακρίνει πολλά, όχι να κρίνει τι κάνει ο άλλος αλλά να διακρίνει στοιχεία της προσωπικότητάς του, τα οποία δεν τα είχε διακρίνει πριν… και να πάρει τον μαθητή και να του δώσει πρωτοβουλίες τελείως διαφορετικές από αυτές που είχε διαπιστώσει…

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω πάρα πολύ και όχι μόνο για το μάθημα της Γλώσσας.

- Θα ήθελα να σας ρωτήσω αν έχετε σκοπό να το εφαρμόσετε αλλά μου είπατε ότι έχετε ήδη εφαρμόσει τη συνεργατική γραφή, οπότε θα ήθελα να μου πείτε ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας στην εφαρμογή της συνεργατικής γραφής.

- Όταν όλα έχουν οργανωθεί, σχεδιαστεί μάλλον, σωστά, νομίζω ο τρόπος υλοποίησης πρέπει να είναι ανάλογος με τον δικό σας, δηλαδή, εγώ θα σχεδίαζα κάτι καλά, πολύ καλά, θα το είχα οργανώσει, στο ενδιάμεσο θα αντιμετώπιζα σίγουρα δυσκολίες, θα ήταν ψέματα να έλεγα όχι και με τις οδηγίες και με τις ομάδες των μαθητών, θα έκανα ανακατατάξεις, έχω κάνει σε πραγματικό χρόνο κι ακόμα και τώρα συμβαίνει αυτό… νομίζω ότι βοηθήθηκα πάρα πολύ στο να το οργανώνω καλύτερα… να το υλοποιώ με καλύτερο τρόπο και να μεσολαβώ με καλύτερο τρόπο. Έχω την εμπειρία, απλά νομίζω ότι βοηθήθηκα στη μεσολάβηση

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Πάρα πολλά πράγματα μπορούν να συμβάλουν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, όχι με την έννοια ότι πρέπει να τα αξιοποιούν, για να παίρνουν τις Βεβαιώσεις, συγγνώμη που είμαι σκληρή, για το βιογραφικό τους… Πιστεύω ότι όσα οργανώνονται με σωστό τρόπο, άριστο, όπως είπα, πρέπει να λειτουργούν σαν… δεν είναι βοήθημα, σαν τρόπος σκέψης, τοποθέτησης και λειτουργίας σε ένα σχολείο. Δηλαδή, αν λειτουργούμε εμείς με αυτόν τον τρόπο, να πάρουμε τη Βεβαίωση, το είκοσι, για να πάμε πάρα πέρα, έτσι θα λειτουργούν και οι μαθητές, άρα έχει να κάνει με το πόσο πιστεύει κάποιος ότι μπορεί να κάνει κάτι… Όταν κάποιος οργανώνει κάτι σωστά και το μοιράζει απλόχερα, ναι… Σε κάθε άλλη περίπτωση, όχι, γιατί αποτελεί μία μάζα… βιομηχανία Βεβαιώσεων. Αυτό δεν πρέπει να είναι… Αν κάποιος έχει την ανάγκη να αυτοεπιβεβαιωθεί για κάτι, μπορεί αν το κάνει… Με οποιοδήποτε άλλο τρόπο… Τα ΜΑΗΜ είναι πολύ καλά.

Αρκεί να εκτιμά κάποιος αυτό που του δίνεται και να το κάνει και πράξη. Αλλιώς… δεν είναι ότι δεν έχει κανένα νόημα, γιατί αυτό που κάνατε εσείς είναι πάρα πολύ σωστό… Δεν έχει νόημα για την εκπαίδευση…

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις ή αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Να γίνονται πιο γνωστά, δηλαδή, εγώ το είδα τυχαία, δεν ήλθε μέσω της Δευτεροβάθμιας στο mail του σχολείου. Μπήκα… εντελώς τυχαία, πραγματικά, στη Δευτεροβάθμια του Νομού Ηλείας που ανήκω αλλά είμαι στο Πειραματικό του Πανεπιστημίου Πατρών, για μια Βεβαίωση, εντελώς γραφειοκρατική, εκεί είδα την ανακοίνωση εντελώς τυχαία κι έτσι έκανα την αίτηση. Αλλιώς δεν θα το είχα μάθει ποτέ.

- Βέβαια είχε πάει σε όλες τις Δευτεροβάθμιες Διευθύνσεις, απλώς δεν προωθούνται από τους Διευθυντές ή από τις Διευθύνσεις, αυτό είναι το κακό…

- Σε εμάς, τουλάχιστον, δεν ξέρω αν πηγαίνει σε όλες τις Δευτεροβάθμιες… Από το σχολείο μου μας κοινοποιούνται τα πάντα. Αυτό δεν μου κοινοποιήθηκε από το σχολείο… για να ξαναγυρίσω στην ερώτηση… νομίζω ότι αυτές οι προσπάθειες είναι πάρα πολύ αξιόλογες και θα πρέπει, ίσως, να γίνεται πάλι προώθηση και πάλι προώθηση και αν γίνει μία εξακτίνωση για αυτό. Εγώ έμαθα κάτι σαν άνθρωπος και σαν εκπαιδευτικός… πρέπει να το περάσω… να μιλήσω για αυτό το πράγμα, πώς να το πω…

- Και τώρα θα ήθελα να ακούσω κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Της Νεοελληνικής Γλώσσας αποκλειστικά; Εγώ θα προτείνω όλες οι διαθεματικές εργασίες, αν ακολουθήσουμε το Αναλυτικό, γιατί εμείς είμαστε Πειραματικό και πειραματιζόμαστε… Τουλάχιστον στο δικό μου το σχολείο επειδή διδάσκουμε με διαθεματικές προσεγγίσεις… δηλαδή, Λογοτεχνία έχουμε τον Ολυμπιακό Ύμνο και έχουμε και στην όγδοη ενότητα της πρώτης Γυμνασίου, αν δεν κάνω λάθος, τους Ολυμπιακούς Αγώνες… αυτό με διαθεματικό εντελώς… και πρέπει να χρησιμοποιείται η συνεργατική γραφή σε μια διαθεματική προσέγγιση… έναν άλλο τρόπο λειτουργίας και σκέψης των μαθητών και μάλιστα σε συγκεκριμένες ενότητες. Αντίστοιχα στη Γλώσσα δεν μπορώ να μην προτείνω κείμενα και μάλιστα σε ηλεκτρονική μορφή, στα οποία παρεμβαίνουν… για να έχω μια άποψη που είναι πιο ολοκληρωμένη από αυτήν που έχω μέσα στην αίθουσα και είναι δασκαλοκεντρικό μετά…

- Και τελευταίο, τι πρόταση ή τι ιδέα θα είχατε να καταθέσετε για τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Νομίζω ότι πραγματικά θα έπρεπε να είναι, όπως το λέει και η λέξη «μαζικά», να απευθύνονται σε πολλούς, να μπορούν να συμμετέχουν, να μπορούν πολλοί να παραιτούνται, αν θεωρούν ότι δεν μπορούν ή ότι δεν πρέπει να το κάνουν, να το εφαρμόσουν για οποιοδήποτε λόγο… Νομίζω ότι πρέπει να διαδοθεί πολύ περισσότερο. Έχω διαπιστώσει ότι βοηθιούνται μέσα από αυτό οι εκπαιδευτικοί, να το κάνουν πράξη και μπορούν να οδεύουν μαζί με τους μαθητές, να χρησιμοποιούν τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και τις ΤΠΕ… πραγματικά πιστεύω ότι είμαστε στο μεταίχμιο, δεν ισχύει ούτε το ένα απολύτως ούτε το άλλο. Υπάρχουν, όμως, εκπαιδευτικοί που έχουν μείνει στο τελείως παραδοσιακό, αρνούνται να ακολουθήσουν ή είναι πάρα πολύ μεγάλοι, δεν έχουν γνώσεις… Υπάρχουν εκπαιδευτικοί που πέρασαν στην άλλη όχθη, έτσι και θεωρούν ότι δεν πρέπει να υπάρχουν διαπροσωπικές σχέσεις με τους καθηγητές… είμαι ανάμεσα στα δύο ακόμα… ούτε το ένα ούτε το άλλο… συνεργατικό…

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ…

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 12 (Γ.Γ.) – 13.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Για μένα πιστεύω ότι ήταν ένα είδος πρόκλησης, να χρησιμοποιήσω, δηλαδή, τη χρήση της τεχνολογίας, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές ως ένα μέσο που μπορεί να το συνδυάσω με το γνωστικό αντικείμενο που διδάσκω, να βρω, δηλαδή, κάποιους τρόπους να κινητοποιήσω το ενδιαφέρον των μαθητών για το μάθημα.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Οι προσδοκίες μου ήταν να πάρω κάποιες ιδέες που θα μπορούσα να τις χρησιμοποιήσω στην τάξη, να μάθω τις τεχνικές και τις στρατηγικές της συνεργατικής γραφής, να κάνω πιο σωστά και πιο δομημένα, δηλαδή, καλύτερα αυτό που γνώριζα αλλά δεν το ήξερα έτσι ορθά και όπως, ας πούμε, το γνώρισα στη συνέχεια κάνοντας αυτό το σεμινάριο.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί οι προσδοκίες σας από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Πιστεύω ότι έχουν ικανοποιηθεί αρκετά καλά, δηλαδή, αυτό που ζητούσα, νομίζω ότι το πήρα, άρα είμαι ευχαριστημένη επαρκώς.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Όπως είπα και πριν, μέσα από αυτά τα μαθήματα έμαθα όλες τις στρατηγικές της συνεργατικής γραφής, δεν τις ήξερα όλες, έτσι, δηλαδή, μου δόθηκε η ευκαιρία να κάνω και τη μεικτή, να κάνω τη στρωματοποιημένη, τη σύγχρονη, αυτή που γίνεται ταυτόχρονα με όλους, δηλαδή να μάθω όλα τα είδη… μου δόθηκε η δυνατότητα να μάθω να σχεδιάζω το μάθημά μου με βάση αυτό το σχεδιασμό, κατόπιν να χρησιμοποιώ τη συγκεκριμένη στρατηγική… αυτά σε γενικές γραμμές.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Με επηρέασε… εντάξει… θετική ήταν η όλη… η εμπειρία μου ήταν θετική. Μου δόθηκε η ευκαιρία, όπως είπα και πριν να συνεργαστώ με άλλους συναδέλφους, να δω διαφορετικούς τρόπους σκέψης, να δω μέσα και από την επικοινωνία που είχαμε, να ανταλλάξουμε κάποιες ιδέες, να υλοποιήσουμε μαζί έγγραφο συνεργατικό και πιστεύω ότι με έκανε πιο «δυνατή» για τη δουλειά μου, να το χρησιμοποιώ με περισσότερη ευκολία.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά και ποιοι εμπόδισαν την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα; Για παράδειγμα, η διαχείριση ή η έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας;

- Το θετικό ήταν η παρουσία του συντονιστή, δηλαδή, σε οποιαδήποτε απορία είχαμε, ήταν παρών και μας ενίσχυε καθ’ όλη την πορεία, έμπαινε μέσα στις συζητήσεις, έβλεπε το πώς ενεργούσαμε, το πώς σκεφτόμαστε, το πώς… το τι κάναμε… και ταυτόχρονα έκανε μια θετική ενίσχυση. Αυτό ήταν θετικό. Ήταν σημαντικό ότι στην ομάδα ήμασταν άτομα που ανήκαμε στην ίδια βαθμίδα εκπαίδευσης, γιατί είχαμε τη δυνατότητα να ασχοληθούμε με θέματα που αφορούν τους εκπαιδευόμενους που έχουμε, δηλαδή, εγώ ανήκα στην ομάδα των εκπαιδευτικών που ανήκαν στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας και τα ΙΕΚ που είναι

ομάδες ενηλίκων, άρα είχαμε κάποια κοινά και αυτό που δημιουργούσαμε, τα κείμενα τα συνεργατικά είχαν ως αποδέκτες τους μαθητές μας, άρα είχαμε κοινή αφετηρία, το γεγονός ότι ήμασταν, όπως είπα και πριν, από σχολεία ενηλίκων αλλά και πάλι αυτό που φτιάχναμε το προσαρμόζαμε, ώστε να μπορεί να απευθυνθεί στους μαθητές μας. Θετικό ήταν, επίσης, το γεγονός ότι υπήρχε μία θεωρητική εισήγηση, μια θεωρητική εισαγωγή και οδηγίες που ήταν βασικές, ώστε να μπορούμε να συνεχίσουμε και να κάνουμε τις εργασίες που έπρεπε αν υλοποιήσουμε, αυτό ήταν θετικό, τα βήματα, δηλαδή, που έπρεπε να ακολουθήσουμε ήταν σαφέστατα, εάν διαβάζαμε καλά τις οδηγίες και την εισαγωγή.

- Λειτούργησε κάτι ανασταλτικά για τη δική σας ενεργητική συμμετοχή;

- Ανασταλτικά ήταν, επειδή πολλές φορές δε γίνονται όλα… επειδή είμαστε καθηγητές και ενήλικες εκπαιδευόμενοι και δεν έχουμε όλοι τον ίδιο χρόνο, τον ελεύθερο χρόνο να μπορέσουμε να βρεθούμε και να συνεργαστούμε… ήταν λίγο δύσκολο στο να μπορέσουμε να βρούμε ένα κοινό χρονικό σημείο… Εγώ στην αρχή έψαχνα… είχα βρει την ομάδα που είμαι αλλά ανησύχησα τον πρώτο καιρό, γιατί τα άλλα μέλη της ομάδας δεν μπήκαν έγκαιρα, ώστε να μπορέσουμε να συνεργαστούμε, για να εκπονήσουμε την πρώτη εργασία, μετά, βέβαια, τα πράγματα ομαλοποιήθηκαν… εντάξει… υπήρχαν και καλές στιγμές συνεργασίας και κάποιες εντάσεις και κάποια, έτσι, μικροπροβλήματα αλλά με τη βοήθεια και πάλι, το τονίζω, γιατί για μένα ήταν καταλυτική η παρουσία του συντονιστή, ήταν θετική… στο… η ομάδα να συνεχίσει την πορεία της και στο τέλος να εκπονήσει όλες τις εργασίες και να ολοκληρωθεί, ας πούμε, η πορεία της.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Θα γίνω σαφής, είχατε κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Όχι… όχι… όχι… δεν μπορώ να πω… δεν δυσκολεύτηκα… δε δυσκολεύτηκα καθόλου. Είχα και μια προηγούμενη εμπειρία στα συνεργατικά έγγραφα, στα πλαίσια διοικητικής, ας το πω έτσι, δικής μου προσωπικής… προσωπικών θεμάτων και συνεργασίας με άλλα άτομα και δε δυσκολεύτηκα καθόλου.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ήταν το γεγονός ότι ήταν καλά δομημένο το Μάθημα, οι ενότητες, οι εβδομαδιαίες εργασίες, η εβδομαδιαία θεωρητική εισαγωγή, όλα αυτά ήταν από πριν καθορισμένα και ήταν, δηλαδή, … υπήρχε οργάνωση, αυτό λειτούργησε θετικά, ένα είναι αυτό… ένα δεύτερο, ότι είχαμε και τη δυνατότητα του αυτοσχεδιασμού, εντάξει… μας δόθηκαν τα θέματα πάνω στα οποία κάθε εβδομάδα θα εργαζόμασταν, για να δημιουργήσουμε το έγγραφο, από εκεί και μπρος ήταν επιλογή της συνεργασίας της ομάδας πώς θα… τι κείμενο θα δημιουργήσει, πώς θα το δημιουργήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις οδηγίες που υπήρχαν, άρα είχαμε και μια ευελιξία ως προς το υλικό που θα δημιουργούσαμε και θα γράφαμε, παρόλο που ήταν δομημένο και κατευθυνόμενο, πάλι, όμως, ως ομάδα μπορούσαμε να λειτουργήσουμε ευέλικτα. Επίσης, τι άλλο θετικό… είπαμε η παρουσία του συντονιστή… αυτά!

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά δηλαδή που δε βοήθησαν να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για σας;

- Τώρα… δεν… δεν μπορώ να πω ότι έχω βρει κάποια στοιχεία που να είναι αρνητικά, που να μου… ύστερα από καιρό, ας πούμε και τώρα, κάνοντας μια ανατροφοδότηση και προσπαθώντας να αναστοχαστώ, δεν μπορώ να πω ότι υπήρξε κάτι που με δυσκόλεψε, κάτι αρνητικό σε εμένα, πέραν του γεγονότος που είπα, ότι είμαστε ενήλικες, ότι… επειδή

γνωρίζω πώς λειτουργούν, γιατί είμαι και σε σχολείο ενηλίκων, πώς λειτουργούν οι ομάδες, τα εμπόδια που υπάρχουν στις ομάδες, τις δυσκολίες, το τι ζητάει ο ενήλικας εκπαιδευόμενος, όλα αυτά τα είχα υπόψη μου ότι θα βγουν σε τέτοιου είδους επιμόρφωση, δυσκολίες τεχνικές δεν υπήρξαν, άρα ό,τι έχει να κάνει με την ομάδα, εκεί θα προσεγγίσω τα αρνητικά στοιχεία, ό,τι έχει να κάνει με τις ομάδες, γιατί η ομάδα είναι κάτι το ζωντανό και έχει τη φάση του σχηματισμού της, τη φάση της διαμόρφωσής της και εκεί παίζει ρόλο και … όλοι που αναπτύσσονται στα πλαίσια της συνεργασίας της ομάδας αλλά αυτό είναι κάτι που δεν φταίει ο σχεδιασμός του όλου προγράμματος, απλώς έχει να κάνει, όπως είπα και πριν με την εκπαίδευση ενηλίκων και με τα εξ αποστάσεως μαθήματα.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Το αξιολογώ ότι ήταν πάρα πολύ θετικά, δηλαδή, για μένα ήταν άριστη εμπειρία και θετική η αποτίμησή μου σε όλα αυτά που μου είπατε, δεν έχω κάτι άλλο να πω… όλα καλά.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Ναι… κι αυτό πολύ καλό. Πολύ καλό και πολύ βοηθητικό για εμάς. Πάρα πολύ καλό.

- Τις εργασίες που ανατέθηκαν; Ήδη είπατε δυο λόγια… Πώς θα τις αξιολογούσατε;

- Οι εργασίες ήταν κι αυτές στοχευμένες… εγώ, βέβαια, δεν είμαι στη Δευτεροβάθμια, δηλαδή, στο Γυμνάσιο ή στο Λύκειο με τη θεματολογία που δόθηκε αλλά πιστεύω ότι είναι κάτι που μπορώ και το χρησιμοποιώ κα στη δική μου… δηλαδή, τα θέματα αυτά μπορώ να τα χρησιμοποιήσω και στους δικούς μου εκπαιδευόμενους στα πλαίσια του μαθήματος της Γλώσσας, νομίζω ότι είναι καλά.

- Πώς θα τις αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Υπήρξε καθοδήγηση και ήταν κι αυτή, πιστεύω, άψογη. Δεν έχω κανένα παράπονο. Ήταν πολύ καλή και σε όλα τα στάδια από την αρχή μέχρι την ολοκλήρωση του σεμιναρίου και μέσα από τα μηνύματα… και με τα ηλεκτρονικά μηνύματα και με τις οδηγίες και σε όλα τα βήματα μέχρι να φτάσουμε στην ολοκλήρωση των ενοτήτων και του σεμιναρίου.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Είναι πολύ θετικό να λειτουργήσουμε ως ομάδα, γιατί ως ομάδες θα λειτουργούν και τα παιδιά, προκειμένου να χρησιμοποιήσουμε αυτά τα συνεργατικά έγγραφα… η συνεισφορά, δηλαδή, αυτών των συνεργατικών εγγράφων είναι να μπορέσουμε να κάνουμε τους εκπαιδευόμενούς μας να συνεργαστούν, άρα, ως εκπαιδευόμενοι, έπρεπε να μπούμε κι εμείς σε αυτή τη διαδικασία. Το λέει και η ίδια η λέξη, είναι ένα συνεργατικό έγγραφο, άρα πρέπει να προκύψει μία συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευομένων, προκειμένου να προκύψει ένα έγγραφο συνεργατικό. Από εκεί και μπρος, το πώς λειτουργεί κάθε ομάδα είναι θέμα των ανθρώπων που την απαρτίζουν, των συνθηκών που υπάρχουν στην προκειμένη περίπτωση, της χρονικής στιγμής, των προβλημάτων που έχουν οι άνθρωποι που απαρτίζουν τις ομάδες, του χρόνου του προσωπικού που διαθέτουν, για να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους επιμορφώσεις… είναι κάτι, δηλαδή, που καθορίζεται από πολλούς παράγοντες που πολλές φορές δεν μπορούμε από πριν να τους προβλέψουμε.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Υπήρξαν κάποιες δυσκολίες… αρκετές δυσκολίες… αλλά νομίζω ότι στο τέλος μπορέσαμε να λειτουργήσουμε και να τις ξεπεράσουμε, αυτό είναι το βασικό, δηλαδή, προέκυψαν κάποια προβλήματα, υπήρξαν κάποιες εντάσεις αλλά στο τέλος, όμως υπήρχε και η μεγαλοψυχία και η υπομονή, να το πω έτσι, η διάθεση του ενός να υποχωρήσει… ο

άλλος το έβλεπε αυτό και ο ίδιος υποχωρούσε, βρέθηκε ένα κοινό πλαίσιο, ώστε να μπορέσουμε να λειτουργήσουμε και να συνεργαστούμε και πιστεύω ότι πήγαμε καλά στο τέλος.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Θετικά λειτούργησε το γεγονός, όπως είπαμε, ότι όλοι ανήκαμε στην ίδια βαθμίδα, είχαμε κοινά ενδιαφέροντα, κοινούς στόχους ως προς τους εκπαιδευόμενούς μας. Θετικό ήταν, επίσης, ότι στην αρχή δεν έγινε κάποια γνωριμία των μελών… και καλό είναι, ίσως, αυτό να γίνεται από εσάς, να γνωρίζονται τα μέλη που απαρτίζουν την κάθε ομάδα αλλά καλό είναι τα μέλη αυτά στην αρχή να γνωριστούν και να ανταλλάξουν κάποιες πληροφορίες, από ποιο σχολείο είναι, τι μαθήματα κάνουν, κάποια ενδιαφέροντά τους… να υπάρξει μεταξύ τους μία πρώτη γνωριμία… Σε εμάς δεν έγινε εξ αρχής αυτό, εγώ έκανα ένα πρώτο βήμα, είπα είμαι η τάδε και είμαι από αυτό το σχολείο, πείτε δυο τρία πράγματα για σας, προκειμένου να βρούμε κάποια κοινά στοιχεία, για να μπορέσουμε να λειτουργήσουμε καλύτερα. Ίσως αυτό είναι καλό να το δίνετε και στις οδηγίες, ίσως να το κάνετε εσείς, γιατί πολλοί δεν το έκαναν από την αρχή που δημιουργήθηκαν οι ομάδες μέχρι το τέλος που σταμάτησαν και ολοκληρώθηκαν… οι ομάδες… ίσως κάποιοι να μην γνωρίστηκαν και καθόλου και να συνυπήρξαν μόνο και μόνο για να διεκπεραιώσουν τις εργασίες. Θετικό ήταν για τις ομάδες ότι έπρεπε να συνεργαστούν και ότι θα έπαιρναν βαθμολογία μόνο αν δημιουργούσαν… και ολοκλήρωναν κάθε εργασία… Αυτό ήταν ένα κίνητρο, για να μπορέσει η ομάδα να μη διαλυθεί, δηλαδή ο ένας εξαρτιόταν από τον άλλο, άρα υπήρχε ένας κοινός στόχος. Άλλο θετικό, η ανάπτυξη κάποιων ρόλων μέσα στην ομάδα κι αυτό νομίζω ότι διευκόλυνε, δηλαδή, κάποιος θα άνοιγε το συνεργατικό, θα δημιουργούσε το συνεργατικό έγγραφο, μετά το ότι κάποιος αναλάμβανε… έπρεπε να συνεργαστούμε, για να δούμε ποιο κομμάτι θα αναλάβει ο καθένας, δηλαδή ο επιμερισμός των εργασιών λειτουργούσε θετικά, για να μη διαλυθεί η ομάδα και να μπορέσει να προχωρήσει… Τα αρνητικά έχουν να κάνουν με τον χαρακτήρα του καθενός μας, δηλαδή,… και με τους ρόλους που έχουμε στην ομάδα, δηλαδή, ανάλογα με τον χαρακτήρα, ποιος είναι ο πιο ισχυρός, ποιος είναι ο πιο αδύναμος, αυτά είναι τα αρνητικά. Επίσης, ένα αρνητικό, ίσως, είναι ο χρόνος, που δεν έχουμε όλοι τον ίδιο ελεύθερο χρόνο και θα πρέπει, ας πούμε να βρεθεί κάποια φόρμα… άλλος μπορεί να εργαζόταν δέκα λεπτά, άλλος αφιέρωνε περισσότερο χρόνο για την εργασία…

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Είπα στην αρχή ότι ήθελα να δω πώς λειτουργούν και πώς μπορούμε να δημιουργήσουμε και να χρησιμοποιήσουμε όλες τις στρατηγικές, αυτό ήταν ένα κίνητρο. Ένα κίνητρο ήταν και το γεγονός ότι μετά το τέλος κάθε εργασίας έπρεπε να πάρουμε τον βαθμό, αυτό ήταν μια επιβράβευση της όλης πορείας που έκανα και εγώ προσωπικά και η Βεβαίωση είναι ένα κίνητρο να ασχοληθεί κάποιος με τις εργασίες, άρα και σε εμένα λειτούργησε θετικά και το γεγονός ότι ήθελα να βοηθηθούμε στα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκουμε στο σχολείο και να κινητοποιήσουμε από τη δική μας πλευρά τους μαθητές μας.

- Σας δυσκόλεψε κάτι στις συνεργατικές εργασίες;

- Όχι… όχι δε δυσκολεύτηκα.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Τι κέρδισα; Αυτό που είδα… πιστεύω ότι έχω γίνει πιο δυνατή, ώστε να μπορώ να αναθέτω στους μαθητές μου τη δημιουργία συνεργατικών εγγράφων, έχω μάθει, δηλαδή,

το πώς να ξεκινώ, το πώς να ολοκληρώνω μία πρόταση, ένα σχέδιο μαθήματος, ώστε να μπορώ να χρησιμοποιώ συνεργατικά έγγραφα. Επίσης, μου δόθηκε η δυνατότητα να αναστοχαστώ πάνω σε αυτά που δημιουργήσαμε και που γράψαμε, άρα να δω κάποια θετικά, αν πράξαμε καλά αυτά που δημιουργήσαμε ή τι δεν πράξαμε καλά και να διορθωθώ… Παρακολούθησα, δηλαδή, τις αλλαγές… δίνει το συνεργατικό έγγραφο να παρακολουθήσει κανείς τις αλλαγές και τη συνεισφορά του καθενός, άρα βλέποντάς τα μετά να δω όλη τη διαδικασία και να κάνω κάποιες παρατηρήσεις, κάποια σχόλια προσωπικά σε εμένα… Επίσης, το άλλο, μου έδωσε τη δυνατότητα να είμαι σε ένα τέτοιο σεμινάριο που ήταν εξ αποστάσεως και δεν είχα ποτέ πάρει μέρος… Είχα δηλαδή πάρει μέρος σε σεμινάριο που γίνονται με διπλό τρόπο και εξ αποστάσεως και διά ζώσης… αυτό ήταν εντελώς εξ αποστάσεως, άρα να σχηματίσω μια άποψη προσωπική, πώς είναι τελικά να συμμετέχω σε ένα τέτοιου είδους σεμινάριο…

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Την έχω δει με πιο θετική ματιά, έχω καταλάβει ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί με πάρα πολλούς τρόπους και έχω αποκτήσει και μέσα από την ανταλλαγή των ιδεών στο Φόρουμ… των απόψεων με τους συναδέλφους έχω πάρα πολλές ιδέες… αυτό είναι ένα από τα πιο θετικά που υπήρξαν… κι ένα θετικό του σεμιναρίου ήταν το Φόρουμ. Διαβάζοντάς το και αφιερώνοντας λίγο χρόνο, ξέχασα να πω, έχεις τη δυνατότητα να δεις κι άλλος τι λέει, τι δυσκολίες συνάντησε, αν τις συνάντησα κι εγώ… Πάντως με βοήθησε να δω με πιο θετική ματιά τη συνεργατική γραφή.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Γιατί, είπαμε, δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές μας, τους βοηθάει στην παραγωγή γραπτού λόγου, τους δίνει τη δυνατότητα να διατυπώνουν σχόλια, να επεξεργαστούν από κοινού αυτά που έχουν γράψει, να παρακολουθούν τις αλλαγές και τη συνεισφορά του καθενός… Το γεγονός ότι μπορούμε να τους αναθέσουμε κάποιους ρόλους, τους κινητοποιεί στο να δουλέψουν και το έχω δει αυτό και στην πράξη, βοηθάει στον καταιγισμό ιδεών, τους δίνει τη δυνατότητα να σκεφτούν και να καταγράψουν τις ιδέες τους…

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας; Νιώθετε έτοιμη;

- Ναι! Ναι! Νομίζω ότι βοηθήθηκα αρκετά και κάποια πράγματα που, ίσως, στο μυαλό μου τα είχα μπερδεμένα ή απλοποιημένα και λειτουργούσα αυθόρμητα και απλοϊκά, τώρα βοηθήθηκα με το σεμινάριο, ώστε να μπορέσω να κάνω ένα σωστό σχέδιο και αν μπορέσω να χρησιμοποιήσω το συνεργατικό έγγραφο.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Επειδή εγώ, όπως είπα και πριν, είμαι σε ένα Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας και δεν υπάρχει το άγχος της ύλης που πρέπει να ολοκληρωθεί, έχουμε μια ελευθερία και το πλαίσιο είναι πολύ ευέλικτο, νομίζω ότι έχω τη δυνατότητα να το χρησιμοποιήσω αρκετά και θα το χρησιμοποιήσω και το έχω χρησιμοποιήσει.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας, αν αποφασίσετε να το εντάξετε στη διδασκαλία σας;

- Δε νομίζω ότι υπάρχουν δυσκολίες. Βέβαια, πρέπει οι μαθητές να έχουν ένα λογαριασμό ηλεκτρονικής διεύθυνσης. Στο συγκεκριμένο σχολείο που είμαι εγώ δεν υπάρχουν δυσκολίες, δε χρειάζεται να πάρουμε άδεια από τους γονείς. Σε πολύ μεγάλο

βαθμό μπορώ να το χρησιμοποιήσω χωρίς μεγάλες δυσκολίες… ούτε από την πλευρά των εκπαιδευομένων… το έχουμε κάνει και είδα ότι τους αρέσει… μπορούμε να το κάνουν και στο εργαστήριο του σχολείου, να ασχοληθούν… αλλά και στο σπίτι τους να αφιερώσουν χρόνο και να δημιουργήσουν ένα κείμενο.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Νομίζω ότι μπορούν αρκετά καλά να κάνουν τη δουλειά τους, δηλαδή αυτό που θέλουν να προσφέρουν, αρκεί να είναι οργανωμένα και με μεγάλη προεργασία και ο μεγαλύτερος όγκος δουλειάς να έχει γίνει από τους σχεδιαστές των μαθημάτων, να δίνονται οι σωστές κατευθύνσεις και να υπάρχουν οι άνθρωποι που θα συντονίζουν, προκειμένου να υπάρχει επιτυχία στην υλοποίησή τους.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Ίσως… πριν τον σχεδιασμό τους να υπάρχει ένα ερωτηματολόγιο διάγνωσης των αναγκών, για το κάθε γνωστικό αντικείμενο στο οποίο απευθύνονται αυτά τα Μαζικά Μαθήματα, δηλαδή να έχει γίνει μια διάγνωση των αναγκών των εκπαιδευτικών προκειμένου να δημιουργηθούν… προκειμένου να βγουν οι στόχοι και οι σκοποί κάθε Μαθήματος…, να υπάρχει, αυτό έγινε, ένα ερωτηματολόγιο στην έναρξη, κατά τη διάρκεια και στο τέλος… να υπάρχει μια επικοινωνία και ανατροφοδότηση από την αρχή έως το τέλος των Μαθημάτων. Ίσως κι αυτό είναι βασικό, να υπάρχουν προτάσεις και από την πλευρά των εκπαιδευτικών για τι είδους Μαθήματα θα ήθελαν οι ίδιοι να συμμετέχουν και μετά να γίνεται ο σχεδιασμός. Οι ώρες δεν ξέρω αν είναι αρκετές ή θα έπρεπε να υπάρχει σχεδιασμός για περισσότερες ώρες… αυτό που ξέρω είναι ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί έχουμε ανάγκη από επιμόρφωση. Να είναι και δωρεάν, όπως ήταν αυτό, γιατί συνήθως κάποιος και πληρώνει και αρκετά χρήματα, προκειμένου να πάρει μια Βεβαίωση ότι συμμετείχε και υλοποίησε κάποιες εργασίες στα πλαίσια τέτοιου είδους Μαθημάτων. Το θετικό ήταν ότι ήταν αυτό δωρεάν…

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Εντάξει… το αν θα τη χρησιμοποιήσει ή όχι έγκειται καθαρά στον συνάδελφο. Το κατά πόσο, δηλαδή, εμείς οι εκπαιδευτικοί μπορούμε και θέλουμε να εμπλουτίσουμε το μάθημά μας με τη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών… αυτό θέλει μια δουλειά και μια προεργασία και δεν ξέρω κατά πόσο μπορεί ο καθένας να βγει από το καβούκι του και από την ασφάλεια που του παρέχει ο μέχρι πρότινος τρόπος… ο τρόπος που χρησιμοποιεί στη διδασκαλία του, γιατί πρέπει να γίνουν κάποιες αλλαγές… θέλει αρκετή δουλειά, ώστε να εφαρμοστεί και να εφαρμοστεί σωστά. Έχω να προτείνω… θα μπορούσε να υπάρχει ενημέρωση, ενημέρωση κατά τόπους ή μέσα από τους Συμβούλους να γίνουν συναντήσεις κατά Νομούς, ώστε να έρθει κάποιος από εσάς, να ενημερώσει τους συναδέλφους, δηλαδή να γίνει μία διάχυση των αποτελεσμάτων της συγκεκριμένης επιμόρφωσης… Να έρθει κάποιος από το Πανεπιστήμιο, να κάνει μια Ημερίδα, να καλέσει κάποιους ανθρώπους που το έχουν χρησιμοποιήσει… Ίσως θα ήταν καλό, θα υπήρχε περισσότερη ενημέρωση στον κλάδο μας…

- Κάποια πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Θα μπορούσαν να επεκταθούν… να υπάρξει και δεύτερος κύκλος… Εκτός από τη Γλώσσα μπορεί να γίνει και στο μάθημα των Νέων Ελληνικών και στην Ιστορία… Να υπάρχει και ένας δεύτερος γύρος, να το πάμε λίγο παραπέρα, να το συνεχίσουμε από εκεί

που το σταματήσαμε… δεν ξέρω πόσο μπορεί να επεκταθεί… Καλό είναι να το σκεφτείτε εσείς που έχετε την εμπειρία και την επιστημονική καθοδήγηση, ν ατο διοργανώσετε και να το υλοποιήσετε.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 13 (Μ.Κ.) – 13.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Με ενδιαφέρει να ενημερώνομαι για ζητήματα που αφορούν τις νέες τεχνολογίες, προκειμένου πάντα να γνωρίζω ποια εξέλιξη υπάρχει, για να μπορώ να το εφαρμόσω στην τάξη μου.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Να μάθω για τη συνεργατική γραφή, κάτι που δε γνώριζα και δεν είχα εφαρμόσει μέχρι εκείνη τη στιγμή και να δω τις δυσκολίες που τυχόν θα υπάρξουν από την εφαρμογή στη τάξη και πώς μπορώ να τις αντιμετωπίσω.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί οι προσδοκίες σας από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Κατά τον μεγαλύτερο βαθμό έχουν πραγματοποιηθεί οι προσδοκίες. Ό,τι είχα σχεδιάσει εξελίχθηκε με βάση τις οδηγίες, όπως το περίμενα χωρίς απρόσμενες εξελίξεις ή σημεία που να μην μπορώ να τα αντιμετωπίσω.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Κατάλαβα ότι… μέσα από τις δραστηριότητες… ότι αρκετοί μαθητές, ακόμη και αυτοί που στο παρελθόν δεν είχαν δείξει ότι τα καταφέρνουν διαθέτουν δεξιότητες που με τη βοήθεια της τεχνολογίας μπορούν να εξωτερικευτούν και να αποκτήσουν κι αυτοί τη δυνατότητα συμμετοχής στην τάξη.

- Ατομικά ποια αποτελέσματα πέρα από την επίδοση των μαθητών πιστεύετε ότι έχετε πετύχει από την παρακολούθηση του μαθήματος, όσον αφορά το επάγγελμά σας;

- Σίγουρα ενίσχυσε την αυτοπεποίθησή μου, καθώς οι γνώσεις που είχα για τις νέες τεχνολογίες ήταν αρκετές και με ευχέρεια και άνεση κινήθηκα και εφάρμοσα στην τάξη τη δραστηριότητα που ανατέθηκε. Με χαροποίησε το γεγονός ότι όποια δυσκολία προέκυπτε είχα εναλλακτική μέθοδο να την αντιμετωπίσω και να την ξεπεράσω… Αυτό, βέβαια, ενίσχυσε την αυτοπεποίθησή μου, τη σιγουριά μου, με έκανε καλύτερο και αισιόδοξο για μελλοντικές δραστηριότητες.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Σίγουρα αισθάνθηκα ότι μπορώ να δημιουργήσω δραστηριότητες, ασκήσεις σε σχέση με το μάθημα, έτσι ώστε η τάξη μου να αποδώσει τα καλύτερα αποτελέσματα και ό,τι

αποκομίσω, τέλος πάντων, να το μοιραστώ με άλλους συναδέλφους που δε συμμετείχαν σε αυτό το συγκεκριμένο Μάθημα.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα;

- Το κατατοπιστικό υλικό που υπήρχε από την εισαγωγή μέχρι και το τέλος, η καλή διάθεση και η άμεση ανταπόκριση των διοργανωτών του σεμιναρίου και κυρίως βέβαια η άψογη συνεργασία με τους… με τις συναδέλφους που τελικά συμμετείχαν από την αρχή μέχρι το τέλος στην ομάδα.

- Υπήρξαν κάποιοι παράγοντες που ουσιαστικά σας εμπόδισαν να έχετε ενεργό συμμετοχή στο Μάθημα, για παράδειγμα η διαχείριση ή η έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας;

- Εμπόδισε η έλλειψη διαθέσιμου χρόνου δεδομένων των πολλαπλών υποχρεώσεων που απαιτούνται στο σχολείο αλλά και εκτός σχολείου, εκτός των διδακτικών υποχρεώσεων. Αν υπήρχε λίγο περισσότερος χρόνος, είμαι σίγουρος ότι θα τον διέθετα, για να συμμετέχω, να προτείνω, να δοκιμάσω πράγματα.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Δεν αντιμετώπισα καμιά δυσκολία, ήταν κατά την άποψή μου άψογα σχεδιασμένο από την αρχή ως το τέλος το Μάθημα. Δεν είχα, παρακολουθώντας τα βίντεο και το υλικό που υπήρχε, καμία απορία… ήταν σαφέστατα και επιπλέον, σε σημεία που δεν ήμουν σίγουρος ανατρέχοντας στην πλατφόρμα στον χώρο των συζητήσεων λύνονταν άμεσα όποια τυχόν απορία ή υποψία υπήρχε.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ότι είχε σχετικά μικρή διάρκεια το σεμινάριο, δεν επεκτεινόταν σε πάρα πολύ χρόνο, είχε συγκεκριμένους στόχους, ήταν εφικτοί αυτοί οι στόχοι. Πολύ θετικό ήταν η συνεργασία με συναδέλφους και μάλιστα από άλλες περιοχές της Ελλάδας, με συναδέλφους που δεν γνώριζα… που όπως αποδείχτηκε στην πορεία ήταν πάρα πολύ θετικό, αν και στην αρχή είχα κάποιους ενδοιασμούς, όπως και άλλοι, όπως έβλεπα στο Φόρουμ… στη συζήτηση.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά που δεν βοήθησαν για να επιτευχθούν τα μέγιστα δυνατά αποτελέσματα ή που λειτούργησαν αρνητικά για εσάς;

- Δεν υπήρχαν δυσκολίες… ήταν σαφέστατα διατυπωμένα, δεν είχαν απαιτήσεις υπερβολικές ή σημεία τα οποία ήταν δυσνόητα ή αμφιλεγόμενα, δεν υπήρχε κάποιος ανασταλτικός παράγοντας.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Θεωρώ ότι ήταν πολύ καλά σχεδιασμένα, μελετημένα, με σωστή κατανομή του υλικού και των δραστηριοτήτων που περιελάμβανε η κάθε εβδομάδα θεωρούσα ότι στον χρόνο που, τέλος πάντων, ήταν διαθέσιμος για κάθε εβδομάδα μπορούσαν να υλοποιηθούν, έστω και με καθεστώς πίεσης… Θεωρώ ότι ήταν ένα άψογα οργανωμένο Μάθημα.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, τα κείμενα και τα βιντεομαθήματα;

- Ήταν σαφέστατα, περιέγραφαν, έδιναν τα απαραίτητα στοιχεία για την εισαγωγή στο Μάθημα, για τις οδηγίες υλοποίησης κάθε δραστηριότητας, περιελάμβαναν το θεωρητικό πλαίσιο και με εύστοχα σχεδιαγράμματα έδειχναν την πορεία, όπως επίσης, και τα βίντεο, τα οποία συνόδευαν το υλικό ήταν κατατοπιστικά.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Ήταν άριστες οι εργασίες, υλοποιήσιμες και αξιοποιήσιμες στην τάξη, στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας σε πάρα πολλές ενότητες.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Καλύτερη δεν θα μπορούσε να είναι… ήταν… όποια δυσκολία υπήρξε ήταν αμεσότατη… παρέχονταν αμέσως οι απαραίτητες διευκρινίσεις, δεν υπήρχε σκοτεινό σημείο… με ενθουσίαζε η παρότρυνση, η δυνατότητα που δινόταν… αν υπήρχε κάποια δυσκολία πάντα υπήρχε μια ευελιξία στο Μάθημα… Μου άρεσε ότι οι εκπαιδευτές μας ενθάρρυναν να συμμετέχουμε, να συνεχίσουμε τις προσπάθειες, να τολμούμε και να δοκιμάζουμε στην τάξη μας αυτά που ήταν σχεδιασμένα στο σεμινάριο.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Αρχικά, ήταν κάτι που δεν μου άρεσε, δεν συμφωνούσα, ιδιαίτερα με συναδέλφους που δεν γνώριζα… Αποδείχτηκε ότι οι σχεδιαστές του Προγράμματος είχαν δίκιο, ήταν πολύ έξυπνη ιδέα.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Ήταν άψογη η συνεργασία. Από όλους υπήρχε πολύ θετική διάθεση, καμία δυσκολία στην πορεία υλοποίησης του σεμιναρίου.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Συνέβαλαν θετικά σίγουρα τα κοινά ενδιαφέροντα όσων συμμετείχαν στην εργασία αυτή, η αγάπη μας, βέβαια, για το αντικείμενο, για τη δουλειά μας, η προσπάθειά μας να είμαστε αποτελεσματικοί και καλύτεροι στην πράξη, η διάθεση να ακούσουμε τον/τη συνάδελφο και να αποδεχτούμε όποια πρόταση κάλυπτε και μας βόλευε για τη συγκεκριμένη εργασία. Αρνητικά λειτούργησε το ότι δε συμμετείχαν όλα τα μέλη της ομάδας εξ αρχής, δε συμμετείχαν καθόλου. Από τα πέντε μέλη της ομάδας ενεργή συμμετοχή είχαμε τρεις. Δύο δεν εμφανίστηκαν ποτέ παρά και τις «εκκλήσεις» μέσω μηνυμάτων, να συμμετέχουν, προκειμένου να υλοποιήσουμε την εργασία. Δε συμμετείχαν ποτέ. Κι αυτό είναι το μειονέκτημα, προφανώς φαινόταν ότι δε συμμετείχαν, γιατί να υπάρχουν στην ομάδα και να μην καλυφθούν οι θέσεις από κάποιους άλλους…

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Δε με δυσκόλεψε κάτι. Με κινητοποίησε το ενδιαφέρον μου και η συνέπειά μου να ολοκληρώνω όποια εργασία ανατίθεται, δεδομένου ότι είναι ένας χώρος οι νέες τεχνολογίες που μου αρέσει και θεωρώ ότι κινούμαι άνετα σε αυτόν.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Έμαθα να συνεργάζομαι με συναδέλφους, να συνεργάζομαι καλά και αποτελεσματικά με συναδέλφους που δε γνώριζα καθόλου στο παρελθόν και με χαρακτηριστική ευκολία, δεδομένου ότι και από την πλευρά τους έδειξαν θετική διάθεση. Αυτό με χαροποίησε ιδιαίτερα και θεωρώ ότι είναι το καλύτερο του σεμιναρίου.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Σαφώς! Τολμώ μετά να δοκιμάζω και να πειραματίζομαι με τους διάφορους τρόπους συνεργατικής γραφής, καθώς η προσφορά ορισμένων μαθητών με ενθουσίασε… δεδομένου ότι ξεδίπλωσαν πτυχές του εαυτού τους που έως τότε δεν τις είχα αντιληφθεί.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Προκειμένου να κεντρίσουμε όσο το δυνατόν περισσότερο το ενδιαφέρον των μαθητών, δεδομένου ότι οι νέες τεχνολογίες έχουν μπει στη ζωή μας και οι μαθητές μας περνούν πολλές ώρες της μέρας χρησιμοποιώντας τις νέες τεχνολογίες μπορούν να τις χρησιμοποιούν και για εκπαιδευτικούς σκοπούς και όχι μόνο για συμμετοχή τους στα δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs (ή άλλα διαδικτυακά εργαλεία) για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θεωρώ πια και είμαι σίγουρος με χαρακτηριστική ευκολία, αρκεί να υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες που δε σχετίζονται πάντα με την εκπαιδευτική διαδικασία, εννοώ εξωδιδακτικές υποχρεώσεις που μας δυσκολεύουν την καθημερινότητα και μας αφαιρούν τη ζωτικότητα και τη διάθεση για κάτι διαφορετικό, κάτι καινούριο.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Φυσικά υπάρχει πρόθεση και… εννοείται… όχι ανά τακτά χρονικά διαστήματα, δεν θα περάσουμε στον αντίποδα εννοώ αλλά ανάλογα τις ενότητες και το αντικείμενο κάθε φορά που παρουσιάζεται… θεωρώ ότι κάποιες ενότητες είναι πάρα πολύ ταιριαστές με συγκεκριμένα εργαλεία, οπότε είμαι θετικός και με την πρώτη ευκαιρία να εφαρμόσω κάποια από τις στρατηγικές της συνεργατικής στη Γλώσσα και γιατί όχι και σε άλλο μάθημα που τυχαίνει να διδάσκω, παράδειγμα τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Οι δυσκολίες αφορούν κυρίως τον εξοπλισμό των εργαστηρίων, των σχολικών εργαστηρίων και τη χρήση του διαδικτυακού εργαλείου, που απαιτεί λογαριασμό της Google, δεδομένου ότι κάποιες φορές υπάρχει μια δυσπιστία από τους γονείς των συμμετεχόντων μαθητών είτε από τη Διεύθυνση. Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι άλλο που μπορεί να με δυσκολέψει στην καθημερινή διαδικασία, στην εφαρμογή, εννοώ.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Σε πολύ μεγάλο βαθμό, τα θεωρώ εξαιρετικά χρήσιμα, για να μην πω απαραίτητα για την επιμόρφωση και την ενημέρωσή μας σε οτιδήποτε καινούριο. Μπορώ να πω ότι επιβάλλονται.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Νομίζω ο χρόνος υλοποίησης. Βέβαια κι αυτό με επιφύλαξη το λέω, γιατί πολύ δύσκολα θα υπάρξει χρονική στιγμή, περίοδος του χρόνου που μπορεί να βολέψει και να εξυπηρετήσει όλους τους συναδέλφους. Νομίζω ότι είναι καλύτερα από την αρχή της σχολικής χρονιάς να έχει προγραμματιστεί το πότε, τέλος πάντων, θα υλοποιηθεί ένα τέτοιο σεμινάριο, οι στόχοι του να είναι εφικτοί και να είναι εφαρμόσιμοι μέσα στην τάξη και να μην… περιλαμβάνουν δραστηριότητες, υλικό το οποίο μας ξεπερνά και το οποίο δεν

μπορούμε να εφαρμόσουμε, να είναι εργαλεία που έχουν χρησιμοποιηθεί που είναι εφαρμόσιμα και από τους μαθητές και από τους εκπαιδευτικούς.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Δεν έχω κάτι… Τυχαίνει να παρακολουθώ ένα σεμινάριο για την αντεστραμμένη τάξη. Δεν ξέρω αν έχει νόημα να παρακολουθούν αυτό το υλικό… στο σπίτι οι μαθητές, για να κερδίζουμε χρόνο στην τάξη… Μπορεί και να είναι άσχετο αυτό…

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών

- Να μην περιλαμβάνουν «αυστηρά» σύνδεση με συγκεκριμένο μάθημα, Νεοελληνική Γλώσσα, Κείμενα κτλ. Μπορεί να είναι και κάτι ευρύτερο… Να μη συνδέεται οπωσδήποτε με τάξη, μάθημα κτλ αλλά με ζητήματα που αφορούν τους φιλολόγους.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ ευχαριστώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 14 (Τ.Σ.) – 14.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Οι λόγοι είναι ότι πρώτον ήθελα να συνδέσω το επιστημονικό και διδακτικό μου αντικείμενο με καινούριες εξελίξεις που γίνονται στον χώρο της τεχνολογίας και των τεχνολογιών της Πληροφορικής, ένας άλλος λόγος είναι ότι γενικότερα έχω ένα προσωπικό ενδιαφέρον επαγγελματικό και επιστημονικό δευτερευόντως για εξελίξεις οι οποίες γίνονται στον χώρο της ασύγχρονης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και για εξελίξεις που γίνονται στην εκπαίδευση ενηλίκων, γιατί θεωρώ ότι αυτό το αντικείμενο μπορεί πάρα πολύ εύκολα και βαθιά να αξιοποιηθεί στην εκπαίδευση ενηλίκων, που πιστεύω ότι είναι το μέλλον της εκπαίδευσης και γιατί έχω μία γενικότερη.. ένα γενικότερο ενδιαφέρον για τις σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορίας.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Οι προσδοκίες μου ήταν να μπορέσω να εφαρμόσω στην εκπαιδευτική πράξη κάποιες από τις δυνατότητες που δίνει η σύγχρονη τεχνολογία της Πληροφορικής και γενικότερα να ενημερωθώ πάνω σε αυτές τις εξελίξεις.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα οι όποιες προσδοκίες σας;

- Έχουν καλυφθεί σε σχεδόν απόλυτο βαθμό, γιατί ήταν ακριβώς αυτό το οποίο περίμενα, δηλαδή μία εφαρμογή σε πρακτικές κατευθύνσεις αυτών των δυνατοτήτων. Δηλαδή δεν ήθελα κάτι θεωρητικό… άλλη μία θεωρητική ενημέρωση ή τέλος πάντων, μία επιμόρφωση θεωρητική, ήθελα κάτι το οποίο να είναι πρακτικό, να υλοποιεί πράγματα.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Έχω πετύχει, πρώτα από όλα, ότι εξοικειώθηκα με τεχνολογίες αιχμής. Δευτερευόντως ότι μειώνεται το άγχος μου… δηλαδή το άγχος μπροστά σε αυτές τις τεχνολογίες που είναι φυσικό να έχει ένας άνθρωπος που δεν μεγάλωσε με αυτέ στις τεχνολογίες από την παιδική του ηλικία. Τώρα, όσο για την αξιοποίηση στη διδακτική πράξη αυτό είναι λίγο δύσκολο για λόγους που είναι άσχετοι με το σεμινάριο που παρακολούθησα.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Με επηρέασε σε πολύ μεγάλο βαθμό, πρώτα από όλα γιατί επιβεβαίωσε προηγούμενες στάσεις και απόψεις που είχα για το πού θα πρέπει να κατευθυνθεί η εκπαίδευση στην εποχή μας και αυτό ήταν έτσι πάρα πολύ ενθαρρυντικό… είδα ότι πραγματικά αυτά που πίστευα έτσι είναι και ότι υπάρχει η δυνατότητα να υλοποιηθούν, τουλάχιστον σε κάποια στιγμή στο μέλλον ή … μέχρι ενός σημείου.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα ή ποιοι παράγοντες εμπόδισαν την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε;

- Ναι! Οι παράγοντες που επηρέασαν θετικά την ενεργητική συμμετοχή μου στο Μάθημα ήταν ότι η πλατφόρμα ήταν πάρα πολύ φιλική στον χρήστη, δηλαδή δεν σε άφηνε να χάνεσαι εκεί μέσα, δεν ήθελε πάρα πολλές γνώσεις ούτε είχε πάρα πολλές απαιτήσεις, ήταν, δηλαδή, για ένα μέσο χρήστη, ο οποίος με την κατάλληλη καθοδήγηση μπορεί να χρησιμοποιήσει όλες τις δυνατότητες της πλατφόρμας. Εκείνο που με εμπόδισε είναι τα γενικότερα προσκόμματα που θέτουν στη λειτουργία του σχολείου οι κανόνες και οι νόμοι… για την εφαρμογή… πέρα από αυτό η ίδια η πλατφόρμα και η συμμετοχή μου στο σεμινάριο ήταν πάρα πολύ εύκολη και άνετη.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Και για να γίνω πιο συγκεκριμένος, υπήρξαν κάποιες τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Δεν αντιμετώπισα καμιά, γιατί όπως είπα ήδη, ήταν πάρα πολύ φιλική η εφαρμογή και πάρα πολύ υποστηρικτική, οπότε δεν είχες κάτι, δεν υπήρχε κάποιο κώλυμα ή κάτι να σε εμποδίζει.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ήταν ότι μπορούσα να χρησιμοποιώ ένα εργαλείο, το οποίο δεν απαιτεί ούτε τη φυσική παρουσία τη δική μου και των συνεργατών σε ένα χώρο αλλά ούτε και την ταυτόχρονη παρουσία, δηλαδή ότι συνδυάζει την εξ αποστάσεως συνεργασία και την ασύγχρονη, αυτό ήταν το κυριότερο που με βοήθησε πάρα πολύ.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά, δηλαδή, που δεν βοήθησαν για την επίτευξη των μέγιστων δυνατών αποτελεσμάτων;

- Δεν μπορώ να εντοπίσω κάποιο αδύνατο στοιχείο. Ήταν πάρα πολύ καλά οργανωμένο και η πλατφόρμα υποστηρικτική, επίσης, οπότε δε νομίζω ότι υπήρχε αδύνατο στοιχείο, δηλαδή για τους συγκεκριμένους στόχους που είχαν τεθεί δεν υπήρχε κάποιο αδύνατο στοιχείο.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Ήταν νομίζω αρκετά επιτυχημένος, οι στόχοι και η οργάνωση και η παρουσίαση του υλικού αλλά και οι εργασίες που έπρεπε αν εκπονήσουμε ήταν αρκετά… όχι αρκετά… ήταν απόλυτα προσαρμοσμένες στο θέμα του σεμιναρίου και σε αυτό το οποίο προσδοκούσε. Αυτό ακριβώς ήθελα και αυτό ακριβώς έμαθα.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε, τα κείμενα, τα βιντεομαθήματα;

- Ήταν αυτό ακριβώς… το πιο κατάλληλο, αυτό που χρειαζόταν, χωρίς περιττά στοιχεία, χωρίς φλυαρίες, ήταν, δηλαδή αυτό που λέμε, κατάλληλο για μια τέτοια δουλειά.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Θα τις αξιολογούσα ως ενδιαφέρουσες και κατάλληλες για την επίτευξη των στόχων.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Ήταν σε εξαιρετικό επίπεδο. Πραγματικά, όταν ζητούσα κάποια βοήθεια ή κάποια διευκρίνιση, κάποια ανατροφοδότηση, υπήρχε αμέσως.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Από τη δική μας ομάδα από τους πέντε μείναμε να συμμετάσχουμε τελικά οι τρεις, οι οποίοι, όμως, είχαμε μια εξαιρετική συνεργασία και μάλιστα αυτό ήταν και πάνω από τις προσδοκίες μου. Δεν το περίμενα ότι θα υπάρχει θετική ανταπόκριση και από τους συναδέλφους.

- Η επιλογή αυτή δεν σας ξένισε;

- Όχι, καθόλου.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Επιτεύχθηκε νομίζω στον πλήρη βαθμό, σε απόλυτο βαθμό.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά και ποιοι λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Οι παράγοντες που συνέβαλαν θετικά ήταν, όπως είπα και πριν, ότι δεν υπήρχε ανάγκη για ταυτόχρονη παρουσία είτε σε ένα χώρο φυσική παρουσία είτε παρουσία στην πλατφόρμα. Δηλαδή, ο καθένας μπορούσε να διαχειριστεί την εργασία του και τον χρόνο του και τις υποχρεώσεις του όπως ήθελε και αυτό βοηθούσε πάρα πολύ. Αρνητικό ήταν ότι δεν μπορούσαμε να εφαρμόσουμε, όπως είπα και πριν, να επαναλάβω, δεν μπορούσαμε να εφαρμόσουμε αυτά τα οποία μάθαμε, το εργαλείο αυτό, στην πραγματική εκπαιδευτική πράξη.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Δε με δυσκόλεψε κάτι. Ίσα ίσα τις βρήκα πάρα πολύ εύκολες και ενδιαφέρουσες. Με κινητοποίησε αυτό το στοιχείο, η πρόκληση, δηλαδή, ότι χρησιμοποιώ ένα καινοτόμο και τεχνολογικά προηγμένο εργαλείο, το οποίο σίγουρα στο μέλλον θα φανεί πάρα πολύ χρήσιμο.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή, τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Πρώτα από όλα κέρδισα την ίδια την εμπειρία να κάνω κάτι συνεργαζόμενος με άλλους συναδέλφους, το οποίο είναι πάρα πολύ σημαντικό, γιατί έτσι όπως είναι το επάγγελμά μας και όπως λειτουργεί μάλλον η εκπαιδευτική και επαγγελματική μας πράξη

κάτι τέτοιο δεν γίνεται και θεωρώ, προσωπικά, ότι θα έπρεπε να γίνεται, δηλαδή η συνεργασία με συναδέλφους εμένα θα με βοηθούσε πάρα πάρα πολύ και αυτό ήταν κάτι το οποίο το κέρδισα. Δηλαδή και μόνο η εμπειρία ήταν αξιόλογη. Και επίσης, είναι η εξοικείωση με καινούρια εργαλεία, τα οποία σίγουρα βοηθάνε γενικότερα, δηλαδή ακόμα κι αν δεν το χρησιμοποιήσεις άμεσα αυτό το εργαλείο βοηθά η εξοικείωση με τέτοιες δραστηριότητες.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Δεν είχα καν… δε γνώριζα τη συνεργατική γραφή, οπότε δεν είναι θέμα μεταβολής άποψης… Διαμόρφωσα άποψη και πολύ θετική.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Γιατί θα κινητοποιούσε τους μαθητές και θα βοηθούσε τους πιο αδύναμους να τραβηχτούν πιο πάνω από τους περισσότερο ικανούς, δηλαδή κάτι σαν μια μοντέρνα, ας πούμε, αλληλοδιδακτική μέθοδος. Κάπως έτσι το βλέπω.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω σε χαμηλό βαθμό, διότι ακόμη δεν έχει γίνει μέρος της καθημερινής εκπαιδευτικής και επαγγελματικής μας δραστηριότητας, οπότε δεν έχουμε εξοικειωθεί. Σε θεωρητικό επίπεδο μπορώ μέχρι ενός σημείου αλλά αυτό μένει να γίνει στη πράξη. Αν δε γίνει καθημερινότητα είναι λίγο δύσκολο

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Το αν μπορώ δεν ξέρω, δεν εξαρτάται από μένα. Προτίθεμαι, όμως, όσο μου επιτρέπουν οι δυνατότητες και τα περιθώρια τα πραγματικά, να το κάνω. Αν μπορούσα θα το έκανα και σε απόλυτο βαθμό. Δεν… Θα καταργούσα το μάθημα έτσι όπως γίνεται, αν ήταν δυνατό βέβαια, γιατί δεν είναι και θα προτιμούσα να γίνεται κάτι τέτοιο.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας από την εφαρμογή στην πράξη;

- Οι κυριότερες δυσκολίες είναι, ίσως, κάτι που δεν το φανταζόμαστε, γιατί έχουμε την πεποίθηση ότι όλοι οι μαθητές είναι εξοικειωμένοι απόλυτα με την τεχνολογία αλλά δεν ξέρω εάν αυτό συμβαίνει τελικά, πρώτον… και κάτι άλλο, το οποίο τον τελευταίο καιρό το έχω διαπιστώσει από κάποιες άλλες αφορμές, δεν ξέρω αν έχει την οικονομική δυνατότητα ο κάθε μαθητής… δηλαδή μερικά πράγματα τα θεωρούμε δεδομένα αλλά ίσως και να μην είναι για μερικούς.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Θεωρώ ότι μπορούν να συμβάλουν σε πάρα πολύ μεγάλο, για τους ίδιους λόγους που έχω επικαλεστεί στις προηγούμενες απαντήσεις, διότι δίνουν τη δυνατότητα στον κάθε εκπαιδευτικό να διαχειριστεί τις ανάγκες του τις επιστημονικές τις επιμορφωτικές, τις επαγγελματικές και τον χρόνο του με πάρα πολύ μεγάλη ελευθερία και διότι ουσιαστικά αποτελούν ένα… μία «βιβλιοθήκη» γνώσεων στην οποία μπορεί να ανατρέχει ανά πάσα στιγμή

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Εκείνο που θα ήθελα να προτείνω είναι με κάποιο τρόπο να ενταχθούν αυτά τα ΜΑΗΜ στη διαδικασία προετοιμασίας του εκπαιδευτικού για το μάθημά του, ας πούμε έναν τρόπο που βρίσκω κάπως πρόχειρο τώρα είναι να ενταχθούν σε κάποια πιο σύγχρονα βιβλία του καθηγητή. Ένα βιβλίο του καθηγητή με υπερσυνδέσμους που παραπέμπουν σε κάτι τέτοιο και κάπως… με κάποιον τρόπο βρίσκουν τη δυνατότητα να εντάξει τέτοια Μαθήματα στην ύλη του, νομίζω θα βοηθούσε πάρα πολύ.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι περισσότερο. Νομίζω ότι αυτό το καλύπτει αρκετά. Τι άλλο να προτείνω για αυτό;

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Ίσως να δημιουργηθεί, κατά κάποιον τρόπο, αν και δε νομίζω ότι υπάρχει τόσο μεγάλη ανάγκη, υπάρχει υλικό… ένα αποθετήριο των δικών μας προτάσεων… αν και μάλλον θα χαθούμε… όχι δε νομίζω. Αρκεί αυτό, έτσι όπως είναι, αρκεί να μπορούσε να διαχυθεί… Δηλαδή, αν θα μπορούσα κάτι να υλοποιήσω με έναν μαγικό τρόπο… θα ήθελα αυτό να διαχυθεί σε όλους τους συναδέλφους, να γίνει πιο προσιτό σε όλους, να μπει μέσα στις εμπειρίες τους και στην πρακτική τους.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 15 (Δ.Π.) – 16.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Καταρχήν αυτό το Πρόγραμμα δεν το γνώριζα καθόλου. Το γνώρισα μέσω μιας συναδέλφου που είναι στο σχολείο μου κι αμέσως γράφτηκα. Ήθελα να γνωρίσω καταρχήν… μου αρέσει η συνεργατική διάθεση που υπάρχει σε αυτό το Πρόγραμμα… και η όρεξη που έχω να συμμετέχω σε μια ζωντανή κοινότητα μάθησης. Ήθελα να ενισχύσω και τις τεχνολογικές και παιδαγωγικές δεξιότητες και να αξιοποιήσω όλα αυτά τα διαδικτυακά που έχουν σχέση με τη συνεργατική μάθηση.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Καταρχήν, προσδοκούσα να έχω μια καλή αλληλεπίδραση. Να έχω αμοιβαία υποστήριξη από τους συναδέλφους, από την ομάδα… προσδοκούσα να μάθω καινούριες στρατηγικές, να μου δοθούν απαντήσεις στους προβληματισμούς που είχα… να ξεφύγω από το δασκαλοκεντρικό μοντέλο μάθησης και να πάω στο μαθητοκεντρικό… προσδοκούσα να έχω μια νέα παιδαγωγική αντίληψη, γιατί θεωρώ ότι εξελίσσεται η εκπαίδευση και θα ήθελα να είμαι μέσα στα πράγματα. Η τεχνολογία έχει μπει στη ζωή μας και ήθελα να συμβαδίζω μαζί της.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί οι προσδοκίες σας από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Θεωρώ στον μέγιστο βαθμό. Ειλικρινά, ήταν μια πάρα πολύ καλή συνεργασία, αν και είχε κάποια προβλήματα, όμως έχω πάρει πάρα πολλά πράγματα, βίωσα ρόλους, ανέπτυξα

μαζί με τους συναδέλφους ένα κοινό έργο, μάθαμε νέους τρόπους εργασίας τους οποίους έχω μεταδώσει στους μαθητές μου. Είμαι πάρα πολύ ευχαριστημένη με αυτό και πολύ θα ήθελα, αν θα γίνει ξανά ένα τέτοιο Πρόγραμμα, να το παρακολουθήσω σε οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο πέρα από τη νεοελληνική Γλώσσα, που έχω παρακολουθήσει. Στο μέγιστο βαθμό, ειλικρινά έχω πάρει πάρα πολλά πράγματα, είμαι πάρα πολύ ευχαριστημένη και ευτυχισμένη με τη συμμετοχή μου στο Πρόγραμμα.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Βεβαίως. Καταρχήν, κατανόησα τι σημαίνει συνεργατική γραφή στην πράξη και μάλιστα σε συνεργασία με τους μαθητές. Μπορεί να ήξερα τι σημαίνει συνεργατική γραφή με τους συναδέλφους, όμως, με τους μαθητές δεν είχα ολοκληρωμένη εικόνα. Αξιοποίησα τις στρατηγικές που έχω μάθει. Απέκτησα μια ολοκληρωμένη παιδαγωγική αντίληψη. Έμαθα να οργανώνω με τους μαθητές μου, να αναπτύσσω, να βελτιώνω συνεργατικά κείμενα, γνώρισα διαφορετικές στρατηγικές, δηλαδή θεωρώ ότι έχω πάρει πάρα πολλά πράγματα.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Και ως εκπαιδευτικό… θεωρώ ότι έχω πάρει πάρα πολλά πράγματα. Δηλαδή θεωρώ ότι έχω κάνει ένα βήμα πιο μπροστά. Θεωρώ ότι έχω γνωρίσει έναν καινούριο τρόπο διδασκαλίας, ομολογουμένως… ότι έχω εξελιχθεί, αν μπορώ να το πω κι έτσι. Μου έχει κάνει πάρα πολύ καλό.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν σε κάποιο βαθμό την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα, για παράδειγμα η διαχείριση ή η έλλειψη χρόνου, η αδυναμία συνεργασίας;

- Να ξεκινήσω πρώτα από τα προσωπικά εμπόδια… είναι η έλλειψη χρόνου. Επειδή δεν είχα πολύ χρόνο να διαθέσω και προσπαθούσα να μπω στην πλατφόρμα κάποιες ώρες, για να έχω έτσι μια εικόνα του τι συμβαίνει, να εξοικειωθώ και με την πλατφόρμα, να δω το τι ζητάει, να μπορώ να απαντήσω, αυτό με εμπόδισε… ενδεχομένως θα μπορούσα να κάνω πολλά περισσότερα ή να ανταποκριθώ σε μεγαλύτερο βαθμό. Επίσης, ένα άλλο εμπόδιο, φέτος δεν είχα πρώτη και Δευτέρα Λυκείου, για να μπορέσω να το εφαρμόσω στο 100%. Το εφάρμοσα στο σχολείο μου σε συνεργασία με μια συνάδελφο που πήρε μέρος κι αυτή στο πρόγραμμα. Δε νομίζω ότι υπήρχε κάτι άλλο αρνητικό. Ένας θετικός παράγοντας ήταν… οι διάφορες μορφές στρατηγικής που είχε το Πρόγραμμα, γιατί ήθελα να δω λιγάκι πώς θα λειτουργήσει αυτό… Ένας δεύτερος παράγοντας ήταν ότι όλα αυτά ήταν πάντοτε σε συνεργασία με την τεχνολογία… και το τρίτο… και θα πω πάλι το ίδιο… ότι ήθελα να γνωρίσω έναν καινούριο τρόπο διδασκαλίας… Η επαφή με τα Google Docs… τη γνωριμία με αυτά την έχω κάνει παλιά στο Μεταπτυχιακό μου. Έκτοτε δε μου δόθηκε η ευκαιρία, λόγω του ότι πάντοτε έκανα μάθημα στην Τρίτη Λυκείου, να το υιοθετήσω στην τάξη μου. Ένα θετικό ήταν ότι είχα τη δυνατότητα συλλογικά να διαπραγματευτώ ιδέες και σκέψεις, να κάνω μια συλλογική δουλειά στην τάξη, έχοντας τα παιδιά πάντοτε συμμάχους.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Και για να γίνω πιο σαφής, είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερη δυσκολία. Λίγο στην αρχή για να μπω στην πλατφόρμα, μου ήταν πάρα πολύ εύκολο για να μπω, με τους κωδικούς μου κτλ. Εκεί που λίγο, μέχρι να

μπω στη λογική και στο πώς λειτουργεί ήταν το Google Docs. Πώς μπορώ, δηλαδή, να επικοινωνώ εγώ ως εκπαιδευτικός με όλα τα άλλα μέλη. Αυτό με δυσκόλεψε λίγο, γιατί δεν έχω ιδιαίτερη ικανότητα σ εαυτό το κομμάτι. Δεν είχα άλλη δυσκολία. Στην πορεία το μόνο πρόβλημα που είχα ήταν η επικοινωνία με τα άλλα μέλη της ομάδας. Μπαίναμε τελείως διαφορετικές ώρες ο καθένας στην πλατφόρμα, ανάλογα με τον χρόνο που διέθετε ο καθένας, οπότε δεν μπορούσαμε πολλές φορές να επικοινωνήσουμε. Δηλαδή την ώρα που εγώ προσπαθούσα να ρωτήσω και να λύσω απορίες με όλους τους άλλους δεν είχα ανταπόκριση. Ενδεχομένως και οι άλλοι μπορεί να μην είχαν με εμένα. Το ότι μπαίναμε διαφορετικές ώρες εμένα με δυσκόλεψε πάρα πολύ και δυσανασχέτησα και κάποια στιγμή προς το τέλος, γιατί δεν είχα την απαιτούμενη προσοχή και δεν το λέω από εγωκεντρισμό, των υπολοίπων συναδέλφων/μελών της ομάδας, για να έχουμε ένα τελικό αποτέλεσμα. Ο καθένας δούλευε αυθαίρετα, μόνος του… αυτό το πράγμα με στενοχωρούσε. Από τα τέσσερα πέντε μέλη μπορούσα να επικοινωνήσω μόνο με τους δύο… είχα μια πιο ουσιαστική επικοινωνία, ερώτηση-απάντηση.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, αυτά δηλαδή που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Καταρχήν, μου άρεσε το Πρόγραμμα έτσι όπως ήταν δομημένο και θεωρώ ότι ήταν πολύ σωστά δομημένο, ότι κάθε εβδομάδα ήξερα το τι θα κάνω. Ήξερα ευθύς εξ αρχής ότι υπάρχουν επτά οκτώ εβδομάδες και στην κάθε μία εβδομάδα ήξερα ποιο είναι το αντικείμενο, με τι θα ασχοληθώ, είχα το υλικό μου, είχα τον σκοπό, είχα το αποτέλεσμα, οπότε μου ήταν εύκολο. Υπήρχε μία οργάνωση. Αυτή η οργάνωση που υπήρχε και η ανάπτυξη των ιδεών κτλ… αυτό με χαροποιούσε ιδιαίτερα. Η οργάνωση, η δόμηση και ο προγραμματισμός ήταν φοβερός.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, αυτά που δεν βοήθησαν να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Είναι ότι είμαι σε ένα σχολείο, όπως τα περισσότερα σχολεία που έχει μία αίθουσα Πληροφορικής, το πρώτο, η οποία δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες όλων των συναδέλφων. Όσον αφορά το Πρόγραμμα δε νομίζω ότι είχε κάτι αρνητικό. Θεωρώ ότι παρακολούθησα ένα Πρόγραμμα πάρα πολύ ωραίο, οργανωμένο, σωστό, πολύ δημιουργικό, εξαιρετικό… και για αυτό, κάποια στιγμή το έχω γράψει κιόλας, θα ήθελα και του χρόνου να ξαναγίνει σε οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο. Ενθουσιάστηκα, δεν το κρύβω και μου άρεσε πάρα πολύ.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Άριστα! Σας καλύπτω; Άριστα!

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Και για αυτό μπορώ να πω ότι είναι άριστο! Ό,τι έχει σχέση με την υλοποίηση του εκπαιδευτικού υλικού, του Προγράμματος κτλ ήταν άριστο! Με εντυπωσίασε πάρα πολύ. Δεν έχω κάτι αρνητικό να πω για οτιδήποτε.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Να ξεκινήσω πρώτα από τα θέματα. Οι εργασίες είχαν θέματα πολύ καλά και άπτονται των ενδιαφερόντων και ήταν σύγχρονα θέματα, τα οποία μπορούσα να χρησιμοποιήσω και στην τάξη μου, ακόμα και στην Τρίτη Λυκείου που κάνω Έκθεση… μάθημα. Σύγχρονα θέματα, πολύ ωραία…

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Ποιο είναι το άριστα για εσάς; Αν είναι το 100, η εκατοστιαία κλίμακα τότε 101. Με το χέρι στην καρδιά με πολύ μεγάλη ειλικρίνεια, χωρίς τάση φανφαρισμού… ήταν ένα Πρόγραμμα πολύ ωραίο, εντυπωσιάστηκα, φανταστικά οργανωμένο. Μου έδωσε τη δυνατότητα να γνωρίσω και να εφαρμόσω στρατηγικές συνεργατικής γραφής, να αλληλεπιδράσω με τα μέλη της ομάδας μου και κατ' επέκταση μετά μέσα στην τάξη μου, να έχω την αμοιβαία υποστήριξη από όλους εσάς που ήσασταν οι οργανωτές του Προγράμματος που είναι πάρα πολύ σημαντικό. Το θεωρώ εξαιρετικά σημαντικό να έχω την υποστήριξη και να ξέρω ότι πάντοτε κάποιος είναι κοντά μου, είναι δίπλα μου… που μπορεί να με διαφωτίσει, να με διευκολύνει, να μου βγάλει το άγχος μου…

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Θα πω πάλι το ίδιο… δεν ξέρω… μήπως… δεν έχω κάτι στο μυαλό μου αλλά… Μήπως υπήρχε ένας άλλος τρόπος να αλληλεπιδράσουμε οι συνάδελφοι μεταξύ μας, τα μέλη; Τι εννοώ… Μήπως θα έπρεπε στο κάθε σχολείο, είναι μια σκέψη που κάνω εγώ και την έχω συζητήσει και με συναδέλφους στο σχολείο… Μήπως θα έπρεπε οι συνάδελφοι που είμαστε στο ίδιο σχολείο να είμαστε μία ομάδα, για να μπορέσουμε καλύτερα να συνεργαστούμε; Γιατί εγώ δεν ξέρω από τα άλλα μέλη της ομάδας στην οποία ανήκα τελικά τι κάνανε στην τάξη τους. Δηλαδή δεν μπόρεσα να μοιραστώ… κάναμε κάτι, κάναμε μια δουλειά, κάναμε μια εργασία… δεν μπόρεσα να μοιραστώ μετά, να αξιολογήσουμε μεταξύ μας, να πούμε τι μας άρεσε και τι δεν πήγε καλά. Ενώ με τη συνάδελφο που είμαστε στο ίδιο σχολείο καθίσαμε κάτω και είπαμε… και μιλούσαμε κάθε φορά και λέγαμε κάθε φορά ποιο είναι το θετικό, ποιο είναι το αρνητικό… Είχαμε μεγαλύτερη άνεση μεγαλύτερη επαφή, είμαστε καθημερινά μαζί. Μήπως θα μπορούσε να γίνει αυτό; Με τα άλλα μέλη της ομάδας δουλέψαμε για ένα διάστημα μαζί και από εκεί και πέρα χωρίσαν οι δρόμοι μας. Εγώ δεν έμαθα ποτέ τα αποτελέσματά τους από την εργασία τους π.χ. μπήκα μέσα, βέβαια, τα διάβασα αλλά μεταξύ μας ως μέλη, για να μιλήσουμε… Να έχουμε μία εικόνα μεταξύ μας, το πώς συνεργαστήκαμε… Κι εκείνοι, αν είχαν κάποιο παράπονο π.χ. από μένα ή αν δεν έκανα κάτι καλά, αν έκανα κάτι θετικό ή αν έκανα κάτι αρνητικό… χωρίς να στηλιτεύουμε… Απλά και μεταξύ μας… Πώς είδαμε το Πρόγραμμα, τι μας άρεσε τι δεν μας άρεσε, τι θα μπορούσαμε να εξοβελίσουμε, τι θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε… Αυτό… και μετά ο καθένας τράβηξε τον δρόμο του κι εγώ δεν ξέρω… Μια ομάδα από όμορα σχολεία, από γειτονικά σχολεία, από το ίδιο σχολείο… δεν ξέρω αν μπορεί αν γίνει αυτό.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Καλός ήταν ο βαθμός και πολύ καλός, δηλαδή καλή και πολύ καλή η συνεργασία, δεν ήταν άριστη…

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Ο αρνητικός παράγοντας είναι η έλλειψη ελεύθερου χρόνου… η έλλειψη επικοινωνίας μεταξύ μας. Η διαφορετική ώρα που ο καθένας προσέγγιζε… ο καθένας με τα προβλήματά του. Εγώ δεν μπορούσα να επικοινωνήσω. Ρώταγα κάτι και η απάντηση μου ερχόταν την επόμενη μέρα, από έναν δύο. Με κάποιους έχω μιλήσει μόνο την τελευταία, την έβδομη εβδομάδα; Αυτό το θεωρώ αρνητικό. Θεωρώ ότι όταν ξεκινάμε ένα πρόγραμμα και απαρτίζουμε μία ομάδα με πέντε έξι μέλη αυτά τα μέλη πρέπει να γνωριστούμε μεταξύ μας, να έχουμε ένα κοινό κώδικα επικοινωνίας, να δούμε πώς θα δουλέψουμε… Αυτό δεν υπήρχε. Υπήρχε όμως και θετικό… υπήρχαν μέλη στην ομάδα, εγώ το θεωρώ θετικό αυτό, που μπορούσα να επικοινωνήσω πάρα πολύ… Δύο μέλη; Δύο μέλη. Λέγαμε όμως τις απόψεις μεταξύ μας ή αυτό είναι καλό ή δεν είναι, αυτό πώς θα το γράψουμε… Υπήρχε επικοινωνία, όχι όμως με όλα τα μέλη και εξ ολοκλήρου. Θετικά λειτούργησε η θετική

διάθεση, η συνεργατική διάθεση, η όρεξη που υπήρχε για μια ζωντανή επικοινωνία, για μια δια ζώσης επικοινωνία, η συμμετοχή στη δημιουργία μιας κοινότητας μάθησης…

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Δε με δυσκόλεψε κάτι ιδιαίτερα, γιατί επιλέγαμε θέματα τα οποία ήταν γνωστά. Σε μικρό βαθμό, εν πάση περιπτώσει σε ένα βαθμό το πώς, όταν έγραφα την παράγραφό μου πολλές φορές με δυσκόλευε το πώς να τη συνδέσω με την παράγραφο που είχε προηγηθεί… πολλές φορές ήταν η δυσκολία στο αν ενωθούν, γιατί είχαμε πολλές φορές διαφορετικές απόψεις. Αυτό, το να ενώσουμε αυτές τις απόψεις τις διαφορετικές πολλές φορές με προβλημάτιζε. Μια φορά, ίσως να μην κατάλαβε μέλος της ομάδας και στηλιτεύθηκε κάτι που γράφτηκε από μένα, ότι είχα διαφορετική αντίληψη και ενδεχομένως λανθασμένη, δηλαδή αυτό το να συνδέσουμε τις ιδέες οι οποίες πολλές φορές ήταν διαφορετικές αυτό με δυσκόλευε κάποιες φορές, όχι σε όλα τα θέματα αλλά κάποιες φορές με είχε δυσκολέψει. Με κινητοποίησε η διάθεση για μάθηση. Επειδή χρόνια κινούμαι στον χώρο της γνώσης με κινητοποίησε αυτή η διάθεση που έχω, το να μαθαίνω πράγματα καινούρια. Με κινητοποίησε και αυτή η αλληλεπίδραση με άλλους, με άλλα μέλη, στο πλαίσιο της οργάνωσης, της ανάπτυξης, της βελτίωσης ενός συνεργατικού εγγράφου… αυτή η αλληλεπίδραση εξ αποστάσεως. Αυτό ήθελα να δω πώς θα λειτουργήσει. Όταν οι ομάδες επιχειρούν να συνθέσουν αυτά τα συνεργατικά έγγραφα, με ποιο τρόπο θα μπορέσουν να πετύχουν τον στόχο τους, πώς η ομάδα θα συντονιστεί… δηλαδή ήταν ένα δέλεαρ.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Καταρχήν, εκείνο που κέρδισα ήταν ότι μου έδωσε τη δυνατότητα να συμμετέχω ενεργά σε ένα χώρο συζητήσεων. Τι κέρδος είχα… συνεργασία, δημιουργία, επικοινωνία, γνωριμία με ανθρώπους καινούριους, συνεισφορά. Κέρδισα τη γνωριμία με τη διαδικασία δημιουργίας και συνεργασίας.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Ναι! Ναι! Άρδην! Και σας πληροφορώ ότι του χρόνου θα το υιοθετήσω σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό.

- Για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θα το επέλεγα, γιατί μου δίνει τη δυνατότητα να βάλω στην όλη διαδικασία μαθητές, να συνεργαστώ με τους μαθητές, να δώσω στα παιδιά έναν άλλο τρόπο προσέγγισης, πώς μπορούν να συνεργαστούν μεταξύ τους, πώς μπορούν να δημιουργούν τα παιδιά, να μπαίνουν στη διαδικασία και παιδιά τα οποία είναι εσωστρεφή, να συνεργάζονται μεταξύ τους, να είναι περισσότερο δημιουργικά, να τους βγάλω από αυτή, ας μου επιτραπεί, τη χαυνωτική κατάσταση να ακούν μόνο και να μη συμμετέχουν, να τα κάνω πιο συμμετοχικά, να μάθουν να γράφουν, να μάθουν να επικοινωνούν, να δημιουργούν έγγραφα με την τεχνολογία να διευκολύνουν τη ζωή τους και το μάθημα.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω σε εξαιρετικό βαθμό. Δίνει τη δυνατότητα και σε άλλα μαθήματα, όχι μόνο στη Γλώσσα, να γίνονται πολύ καλές δουλειές, αρκεί να μπορέσουμε να αποσοβήσουμε όλα αυτά τα αρνητικά προβλήματα, που δεν έχουμε τη δυνατότητα, όπως το έχω πει, όταν υπάρχει ένας υπολογιστής στο σχολείο ή είναι η αίθουσα Πληροφορικής που είναι καλυμμένη από άλλο συνάδελφο, πρέπει να βρεις τις ώρες, να βρεις τον χρόνο, αυτά είναι

αρνητικά αλλά εν πάση περιπτώσει και με αυτά θεωρώ ότι του χρόνου, να είμαστε καλά, θα το υιοθετήσω. Είναι πάρα πολύ ενδιαφέρουσα η συνεργατική γραφή, μέχρι σημείου που με τις συναδέλφισσες από το σχολείο που πήραμε μέρος στο Πρόγραμμα να κάνουμε κάτι σε επίπεδο εκπαιδευτικών και όχι μόνο μαθητών.

- Μου είπατε ότι θα εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας…

- Ναι!

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας πέρα από την υλικοτεχνική υποδομή;

- Θα υπάρξουν κάποιες, σαφώς, γιατί… η δυσκολία είναι μέχρι να κινητοποιήσω λίγο το ενδιαφέρον των παιδιών και υιοθετήσουν, να είναι συμμετοχικά. Από εκεί και πέρα, όταν τα παιδιά αντιλαμβάνονται πώς πρέπει να δουλέψουν και τι πρέπει να κάνουν, μπαίνουν στο παιχνίδι και ευχαριστιούνται πάρα πολύ, όπως έγινε και φέτος στο μάθημα της γλώσσας που έχουμε κάνει ένα σχέδιο μαθήματος. Τους αρέσει πάρα πολύ, γιατί ξεφεύγουν από το βιβλίο και μόνο και από αυτή τη δασκαλοκεντρική μάθηση που μπαίνει ο καθηγητής και λέει και τα παιδιά είναι υποχρεωμένα από κάτω να ακούνε. Εδώ ενεργούν, αυτενεργούν.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Ναι μπορούν πάρα πολύ, σε μεγάλο βαθμό. Αρκεί να υπάρχει η διάθεση εκ μέρους των εκπαιδευτικών να μπουν σε αυτή τη διαδικασία. Είναι η αλληλεπίδραση, είναι η γνωριμία, η ανταλλαγή απόψεων κι έχουμε… πρέπει να ανταλλάσσουμε απόψεις, δεν πρέπει μονίμως να δουλεύουμε μόνοι μας.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Ξέρετε, με βρίσκετε λίγο απροετοίμαστη σε αυτό. Δε μου έρχεται κάτι τώρα στο μυαλό αλλά θεωρώ ότι πρέπει να γίνονται περισσότερα! Νομίζω ότι αυτό θα βελτιώσει. Δηλαδή φέτος έγινε ένα πρόγραμμα για τη Γλώσσα. Θα μπορούσαν να γίνουν καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς τρία, τέσσερα, δύο… Ένα έγινε στη Γλώσσα. Να γίνει κάτι ανάλογο στη Λογοτεχνία. Κάτι στη Ιστορία, δηλαδή να αυξηθούν, νομίζω ότι κάνουν κακό. Και μετά είναι και σύντομα. Το χρονικό διάστημα είναι τόσο που ούτε κουράζουν ούτε… αχ να πω βαριέμαι… ως τώρα άντε πάλι το ίδιο. Θα πρότεινα να το δω και σε κάποιο άλλο μάθημα.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Ξέρετε τι θα μου άρεσε; Δεν ξέρω, όμως, πώς θα μπορούσε να γίνει. Στο κείμενο της συνεργατικής γραφής να μπορέσουμε να παρεισφρήσουμε… να γίνεται η συνεργατική γραφή μέσω εικόνων ή μέσω βίντεο… πολυτροπικό ίσως… Το λέω αυτό γιατί κάνω, όχι με συνεργατική γραφή βέβαια, το μάθημα της Έκθεσης χρησιμοποιώντας πολύ βίντεο και εικόνα ή χρησιμοποιώ το Prezi. Κάνω το μάθημα, γίνεται λίγο βιωματικό. Δεν ξέρω αν μπορεί η συνεργατική γραφή να γίνει με αυτόν τον τρόπο, το έχω ως ιδέα.

- Έχετε κάποια άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Αχ! Εδώ ομολογώ ότι δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι! Εκτός από το πιο συχνό δεν μπορώ να σκεφτώ… Πρώτη φορά μπήκα σε αυτό το πρόγραμμα και η οργάνωση ήταν πάρα πολύ

καλή… Αυτό μόνο… δεν ξέρω αν ήταν λάθος των μελών… εκείνος ο καταιγισμός μηνυμάτων ήταν πολύ κουραστικός… μήπως η επικοινωνία να γίνεται με κάποιον άλλο τρόπο;

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ σας ευχαριστώ και σας παρακαλώ, αν την επόμενη σχολική χρονιά κάνετε κάτι, θα το ήθελα να το παρακολουθήσω.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Νο 16 (Θ.Ε.) – 16.05.2018

- Καλημέρα σας!

- Καλημέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Θεωρώ πως τα Μαζικά Μαθήματα βοηθούν πάρα πολύ αυτή την εποχή τους εκπαιδευτικούς, λόγω του ότι είναι δωρεάν, είναι το πιο βασικό να ξέρετε για τους εκπαιδευτικούς, και το γεγονός ότι μπορούν να καλλιεργήσουν δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού, καθώς μαθαίνουν σχετικά με τα ΤΠΕ, μπορούν, επίσης, να συνεργαστούν και με άλλους συναδέλφους και γενικότερα μπορούν να εξελιχτούν και ως άνθρωποι και ως επαγγελματίες… κυρίως και ως άνθρωποι.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Οι προσδοκίες μου ήταν να καλλιεργήσω ακόμη περισσότερο τις ψηφιακές μου δεξιότητες, ώστε να μπορέσω να χρησιμοποιήσω τα συγκεκριμένα συνεργατικά εργαλεία, που μας διδάξατε, μέσα στην τάξη μου, ώστε να κάνω προσεγγίσεις μέσα στην τάξη μου μέσω αυτών των εργαλείων. Φυσικά το μάθημα μέσω αυτών των εργαλείων γίνεται ακόμη περισσότερο ελκυστικό, τα παιδιά έχουν μπει, ας το πούμε, στη φάση της ηλεκτρονικής διάστασης, οπότε έτσι μπορώ να προσεγγίσω ακόμη περισσότερο τα παιδιά και να με εμπιστευτούν ακόμη περισσότερο τα παιδιά.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί οι προσδοκίες σας αυτές από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Θεωρώ ότι έχουν ικανοποιηθεί… έμαθα όλα όσα χρειαζόμουν, γιατί ήδη τα χρησιμοποιώ και μάλιστα στην τάξη… ήδη σας έστειλα και το συνεργατικό έγγραφο, οπότε μπορείτε να καταλάβετε ότι εντρύφησα πάνω στο συνεργατικό εργαλείο και στη συνέχεια έδωσα, ας το πούμε, τις γνώσεις μου στα παιδιά και πήρα και ανταπόδοση από τα παιδιά μέσω των εργασιών που έκανα.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Μπορώ να πω ότι χρησιμοποίησα αυτό το συνεργατικό εργαλείο συγκεκριμένα στην πέμπτη ενότητα που αναφερόταν στον κινηματογράφο και μπόρεσαν τα παιδιά να δουν τον κινηματογράφο, την έννοια, μέσα από αυτό το εργαλείο, δηλαδή να δημιουργήσουμε ιστοριούλες που να αναφέρονται σε κάποια φανταστικά κινηματογραφικά έργα, να φτιάξουν, δηλαδή, τα δικά τους κινηματογραφικά έργα μέσω αυτού του εργαλείου. Θεωρώ ότι ήταν συναρπαστικό για τα παιδιά… και έκαναν και εικόνες, ζωγράφισαν εικόνες μαζί και ο καθένας έλεγε την ιδέα του και ανάλογα με τις περιπέτειες που ήθελαν τα παιδιά να καλλιεργήσουν, θεωρώ ότι πέτυχα τον σκοπό μου, κάπως.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Κοιτάξτε! Με επηρέασε πάρα πολύ, γιατί, πρώτα πρώτα, από τις συζητήσεις που γίνονταν στα Φόρουμ διαπίστωσα ότι έχουμε πάρα πολλά κοινά εμείς οι εκπαιδευτικοί αναφορικά με τα ΤΠΕ, δηλαδή θεωρούμε ότι δεν αποτελούν πανάκεια, το είδα αυτό και σε άλλους συναδέλφους και επίσης, βρήκα κοινά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε σχετικά με τις νέες τεχνολογίες. Για παράδειγμα, πολλοί γονείς αντιμετωπίζουν αρνητικά, μπορώ να πω, τις νέες τεχνολογίες, δεν υπογράφουν τις υπεύθυνες δηλώσεις, δηλαδή θεωρούν… υπάρχει μια προκατάληψη σχετικά με τις νέες τεχνολογίες. Έχουν ταυτίσει τις νέες τεχνολογίες με το facebook, με τις φωτογραφίες τις έξαλλες που ανεβάζουν τα παιδιά τους… και οπότε είναι αρνητικό αυτό. Το διαπίστωσα αυτό και από τους συναδέλφους. Βασικά διαπίστωσα ότι όλοι ονειρευόμαστε κάποτε να υπάρξουν οι νέες τεχνολογίες μέσα στην τάξη… έγραψα μέσα στο Φόρουμ ότι αποτελεί όνειρο θερινής νυκτός και το διαπιστώνω και καθημερινά.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την δική σας ενεργό συμμετοχή στο Μάθημα και ποιοι παράγοντες σας εμπόδισαν να συμμετέχετε στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας;

- Θετικά με επηρέασε το γεγονός ότι ξεκίνησα ατομικά, στη συνέχεια συνεργάστηκα με κάποιες συναδέλφους, με την ομάδα, μάλλον… αλλά στη συνέχεια δημιουργήθηκε ένα αρνητικό κλίμα, γιατί το σεμινάριο ήταν ασύγχρονο. Οι συναδέλφισσες, προφανώς θεωρούσαν ότι ήταν σύγχρονο, δηλαδή ότι έπρεπε να συγκεντρωνόμαστε μια συγκεκριμένη ώρα, αυτό όμως δεν ήταν εφικτό για μένα, γιατί εκείνη την περίοδο αντιμετώπιζα κάποιο πρόβλημα. Τέλος πάντων, όταν είναι σύγχρονο θεωρείται ότι πρέπει να ακολουθήσουμε τους κανόνες. Έτσι δημιουργήθηκε ένα αρνητικό κλίμα και αποφάσισα να αποχωρήσω από την ομάδα.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Θεωρώ ότι όλη αυτή η γκάμα των συνεργατικών εργαλείων ήταν πολύ θετική και αποτελεσματική για το εκπαιδευτικό έργο, γιατί καταρχάς μαθαίνουν τα παιδιά να συνεργάζονται, να λένε τις ιδέες τους αλλά και το πιο βασικό είναι ότι δίνονται ρόλοι, γιατί κάθε παιδί πρέπει να αναλάβει κάποιες ευθύνες και να τις φέρει εις πέρας. Αυτό, βέβαια, πιστεύω είναι δύσκολο και για έναν ενήλικα, ωστόσο δίνουμε κάποια λιθαράκια, κάποιους ρόλους στα παιδιά στους οποίους πρέπει να αντεπεξέλθουν όταν μεγαλώσουν.

- Από ότι καταλαβαίνω δεν αντιμετωπίσατε κάποιο πρόβλημα αναφορικά με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του ΜΑΗΜ, γιατί μου μιλάτε για την εφαρμογή στην πράξη.

- Όχι. Απλώς στο θέμα των ρόλων στην ομάδα δημιουργήθηκε η παρεξήγηση, γιατί εγώ είχα αναλάβει ένα ρόλο και δούλεψα… θεωρώ ότι δούλεψα αλλά… τα υπόλοιπα μέλη θεώρησαν ότι δεν είναι επαρκές το έργο μου κι εγώ αποχώρησα.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Βασικά ότι ήταν δωρεάν. Αυτό είναι το πιο βασικό, ότι είναι δωρεάν. Επίσης, το γεγονός ότι εντρύφησα ακόμη περισσότερο σε αυτή τη συνεργατική γραφή, στα Google Docs… Ήξερα κάποια πράγματα από το moodle που είχα κάνει ένα σεμινάριο αλλά είδα ότι μπορεί να υπάρχει μεγαλύτερη σύνθεση σε αυτό το έργο. Αυτό ήταν το πιο δυνατό θεωρώ.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Δεν υπήρχε αδύνατο θεωρώ. Ωστόσο, όμως, θα σας ήθελα… θα ήθελα οι επιμορφωτές να είναι περισσότερο αυστηροί. Αυτό το πράγμα, ότι ήταν ασύγχρονο, οι υπόλοιπες από την ομάδα δεν το αντιλήφθηκαν… Οπότε, αν εσείς ήσασταν πιο αυστηροί και τους δηλώνατε ότι ισχύουν αυτοί και αυτοί οι κανόνες… Και στην αρχή θυμάμαι ότι κάποιοι δεν έκαναν σωστά τη δουλειά και έστελναν συνεχώς mail… καταλάβατε… Θεωρώ ότι χρειάζεται και η πειθαρχία.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Θεωρώ ότι είναι θετικό. Το αξιολογώ θετικά, δίνατε όλες τις οδηγίες… μας στέλνατε και τα βίντεο, οπότε μπορούσαμε να καταλάβουμε πώς έπρεπε να σχεδιάσουμε κι εμείς το μάθημα… δε βρήκα κάτι το αρνητικό.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Πάρα πολύ καλό, το χρησιμοποίησα, είναι από τα βιβλία που έχουμε, οπότε μας ήταν και γνωστό.

- Εσείς μιλάτε για τις εργασίες που ανατέθηκαν. Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Ναι! Τις θεωρώ πάρα πολύ σημαντικές, γιατί μπορούσαμε να κάνουμε κι εμείς μια παρόμοια προσέγγιση μέσα στην τάξη και να τις χρησιμοποιήσουμε κι αυτές ως διδακτικά σενάρια. Και είδα και στο αποθετήριο πολύ αξιόλογα διδακτικά σενάρια, που μπορώ να τα χρησιμοποιήσω κι εγώ στην τάξη.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Σας είπα και πιο πριν… ήταν σημαντική, ενθαρρυντική… εγώ, για να πω την αλήθεια, είχα αποφασίσει να παρατήσω το σεμινάριο αλλά με τη δική σας την επιμονή και την ψυχολογική στήριξη το έφερα εις πέρας. Δεν θα το έκανα από μόνη μου, γιατί είχα αποφασίσει εν θερμώ… οπότε θεωρώ ότι είχαμε και ψυχολογική στήριξη από εσάς.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Κοιτάξτε! Το υποχρεωτικό είναι αναγκαίο στη ζωή. Πάντοτε ότι κάνω εγώ το φέρνω σε παράδειγμα και με τα παιδιά, γιατί αργότερα τα παιδιά θα αναγκαστούν να συνεργαστούν και με άλλα άτομα, οπότε καλό είναι να υπάρχει συνεργασία, αρκεί να πειθαρχούν όλοι στους κανόνες. Χρειάζεται η συνεργασία με άγνωστα άτομα αλλά και με γνωστά… αλλά να που γίνονται οι παρεξηγήσεις.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Στην αρχή εντάξει υπήρχε συνεργασία. Στη συνέχεια, όμως, είπαμε ότι δεν υπήρξε συνεργασία, δηλαδή πώς να το πω;… διακόπηκε!

- Όσο υπήρχε συνεργασία ποιοι παράγοντες συνέβαλαν ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Κοιτάξτε… στην αρχή ήταν ατομικές οι εργασίες, στο πρώτο στη διαδοχική γραφή. Στη συνέχεια σε τρεις τέσσερις ενότητες υπήρξε καταιγισμός ιδεών από την πλευρά μας, είχαμε πολύ καλή συνεργασία… και διορθώσεις… και όλα γίνονταν ταυτόχρονα αλλά οι

συναδέλφισσες ήθελαν να είναι συνεχής η παρουσία μου, καταλάβατε; Αυτό δεν ήταν εφικτό για μένα.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Τι με κινητοποίησε! Μου αρέσει να συνεργάζομαι με τους ανθρώπους. Με κινητοποίησε ότι οι κοπέλες οι υπόλοιπες είχαν πολύ ωραίες ιδέες, που εγώ δεν θα τις είχα. Μου αρέσει πάντοτε το άγνωστο, μου αρέσει να ακούω κάτι διαφορετικό… μου αρέσει να παίρνω από τους άλλους αλλά και να δίνω. Με δυσκόλεψε ο χρόνος και η πίεση. Δεν μου αρέσει να δουλεύω κάτω από πίεση.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Βασικά έμαθα να χειρίζομαι ακόμη περισσότερο το Google Docs, να το χρησιμοποιώ μέσα στην τάξη μου, να το διδάξω, αυξήθηκαν οι ψηφιακές μου δεξιότητες, έμαθα περισσότερο να συνεργάζομαι. Βέβαια, το γεγονός ότι αύξησα τις ψηφιακές μου δεξιότητες με κάνει χαρούμενη αλλά ταυτόχρονα και απαισιόδοξη, γιατί διαπιστώνω ότι η πλειοψηφία των συναδέλφων αδιαφορούν, δεν ξέρουν να χειριστούν τον υπολογιστή, να δείξουν μια ταινία… αυτό οφείλουμε να το μάθουμε εμείς ως εκπαιδευτικοί. Από τη μια χαίρομαι για μένα και από την άλλη λυπάμαι για τους συναδέλφους που κάποιοι λένε «ό,τι έμαθα, έμαθα» και για τους μαθητές… δεν έχουν την ευκαιρία οι μαθητές να δουν παρουσιάσεις, να κάνουν μαζί παρουσιάσεις… Αυτό θεωρώ ότι είναι που πήρα κι εγώ, να κινητοποιώ τα παιδιά ακόμη περισσότερο. Κι εγώ γίνομαι καλύτερη αλλά και τα παιδιά. Επίσης, πήρα και το «μάθημά» μου. Πρέπει να επιδιώκουμε τη συνεργασία, να κάνουμε υπομονή… αλλά εντάξει. Έχει και τα όρια η υπομονή.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Φυσικά! Έχει αλλάξει, γιατί έχει εμπλουτιστεί ακόμη περισσότερο. Μπορώ να χρησιμοποιώ όλα αυτά τα είδη που μάθαμε μέσα από το σεμινάριο, να μην είναι μόνο με καταιγισμό ιδεών αλλά να είναι και με ανάθεση ρόλων, ο ένας να είναι συντάκτης, ο άλλος αρχηγός ή συντονιστής… αυτό το πράγμα δεν το ήξερα, οπότε πήρα και από αυτό κάτι το θετικό.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Η Γλώσσα βασικά είναι επικοινωνία, όπως ξέρουμε όλοι, οπότε μέσω της συνεργατικής γραφής βελτιώνεται ακόμη περισσότερο η επικοινωνία των παιδιών. Υπάρχει η αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών, η ανατροφοδότηση, θα πουν κάτι, θα διορθώσουν, οπότε θα βελτιωθεί το λεξιλόγιό τους… Θεωρώ ότι η συνεργατική γραφή είναι το πλέον κατάλληλο εργαλείο, ώστε να ανατροφοδοτείται και να εμπλουτίζεται η γλώσσα των μαθητών.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Ναι! Όλα καλά, όλα είναι τέλεια, όλα ωραία… αλλά… για να δημιουργήσω ένα τέτοιο σενάριο μέσω Google Docs θέλει πάρα πολύ προσωπική δουλειά, επίπονη, πάρα πολλές ώρες από την πλευρά μου. Τώρα! Επειδή μέσα στην τάξη έχουμε προτζέκτορες, μπορώ να το σχεδιάσω. Όμως, δεν έχουν τα παιδιά Gmail οπότε υπάρχει θέμα εδώ πέρα. Το Υπουργείο μας, όμως… του χρόνου που θα είναι υποχρεωτική η ηλεκτρονική εγγραφή θα έχουν τα παιδιά Gmail ή έστω οι γονείς Gmail, οπότε θεωρώ ότι του χρόνου θα αντεπεξέλθω ακόμη περισσότερο.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Του χρόνου με το καλό θα το εντάξω οπωσδήποτε, εφόσον έχουν και τα παιδιά Gmail.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Όπως είπα και πιο πριν, το γεγονός ότι τα παιδιά θα πρέπει να έχουν Gmail, ώστε να γίνεται κοινή χρήση… Επίσης, χρειάζεται και υπεύθυνη δήλωση από τους γονείς που είναι, όπως είπα και πιο πριν, αντίθετοι, δεν θα έλεγα συντηρητικοί, ψευτο-συντηρητικοί θα έλεγα… Περισσότερο δε γνωρίζουν. Από την άγνοια φοβούνται… Οπότε, πρέπει να γίνεται και μια ενημέρωση, μια συζήτηση με τους γονείς, για να δώσουν το ΟΚ στα παιδιά τους. Πρέπει να υπάρχει γενικότερα συνεργασία με τους γονείς. Δύσκολα τα πράγματα…

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Πάρα πολύ! Πρώτα από όλα είπαμε γιατί είναι δωρεάν. Ένα ακόμα, γιατί συμμετέχουν συγκεκριμένες ειδικότητες, όπως ήμασταν εμείς, μπορείτε, επίσης, να κάνετε και για όλε στις ειδικότητες μαζικά μαθήματα. Επίσης υπάρχει συνεργασία, υπάρχει ανατροφοδότηση, υπάρχει αλληλεπίδραση, αντιλαμβανόμαστε οι συνάδελφοι τα κοινά προβλήματα που έχουμε, μπορούμε να συζητήσουμε… Θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ θετικά.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

-Ναι! Όπως είπα να είναι πιο αυστηροί οι επιμορφωτές… Νομίζω ότι για τη Γλώσσα είχατε ξανακάνει. Να γίνονται και για άλλα εγχειρίδια, για τη Λογοτεχνία, για τα Αρχαία… Θα μπορούσατε να κάνετε και με άλλα μαθήματα, όχι μόνο φιλολογικά αλλά και με όλες τις ειδικότητες.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Θα μπορούσαν τα παιδιά στην ενότητα για τα Μέσα Ενημέρωσης, για παράδειγμα… Προχθές, ας πούμε διάβασα ένα κείμενο της Αρβελέρ για τη γλώσσα και ήθελα να το διδάξω με ΤΠΕ. Θα μπορούσαμε, δηλαδή, από διάφορα κείμενα από μεγάλες προσωπικότητες, θα μπορούσαμε αυτά να τα χρησιμοποιήσουμε μέσω της συνεργατικής γραφής, με ΤΠΕ. Όλες αυτές οι αντιλήψεις θα μπορούσαν να διοχετευτούν με απλό τρόπο στους μαθητές και να πάρουν πάρα πολλά μηνύματα, γιατί τα παιδιά θα πουν κάποια πράγματα αλλά οι ιδέες τους ως ένα βαθμό είναι απλές. Θα μπορούσαν να εμπλουτιστούν μέσω αυτών των σημαντικών προσωπικοτήτων.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Θα μπορούσαν αυτά τα Μαζικά Μαθήματα να γίνουν υποχρεωτικά. Φτάνω να εκνευρίζομαι που κάποιοι συνάδελφοι αγνοούν τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση… τώρα οφείλουμε, είναι καθήκον μας να εντρυφούμε σε αυτόν τον τομέα της τεχνολογίας. Είναι άδικο και για τα παιδιά και για τον εαυτό μας. Τέλος πάντων, να μην είμαι απόλυτη σε αυτό αλλά τα πράγματα τρέχουν… θα πρέπει κι εμείς να είμαστε ευέλικτοι.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ. Κι εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 17 (Κ.Ε.) – 17.05.2018

- Καλημέρα σας!

- Καλημέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Ο βασικός λόγος ήταν το αντικείμενο του σεμιναρίου, του ΜΑΗΜ, η συνεργατική γραφή. Αυτό ήταν κάτι που με ενδιέφερε, το είχα ξεχωρίσει από το πρώτο σεμινάριο που είχα παρακολουθήσει από τον ίδιο φορέα, το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και όταν το είδα ήμουν σίγουρη ότι θα εμβαθύνω πλέον σ εαυτό το είδος.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Οι προσδοκίες μου ήταν πολλές και μεγάλες, διότι είχα ένα πολύ καλό θετικό προηγούμενο. Ήταν το πρώτο σεμινάριο του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, οπότε οι προσδοκίες μου ήταν πολλές και ευτυχώς ικανοποιήθηκαν στον μεγαλύτερο βαθμό. Προσδοκούσα πρώτα από όλα από αυτό το σεμινάριο να μπορέσω να εμβαθύνω στη συνεργατική γραφή. Να μπορέσω να τη χρησιμοποιήσω διδακτικά και παιδαγωγικά μέσα στο μάθημα. Ήθελα αυτή τη διαδικτυακή εφαρμογή να τη μάθω όχι ατομικά και μοναχικά αλλά ως μέλος μιας εκπαιδευτικής κοινότητας φιλολόγων. Προσδοκούσα καλές συνεργασίες με εκπαιδευτικούς που φανταζόμουν ότι θα έχουν τις ίδιες ανησυχίες με εμένα, θα έχουν τους ίδιους φόβους. Κι επίσης, πολύ σημαντικό για μένα ήταν αυτό το σεμινάριο να έχει τα χαρακτηριστικά και της εξ αποστάσεως επιμόρφωσης αλλά και της εκπαίδευσης ενηλίκων.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί οι προσδοκίες σας από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Ικανοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό οι προσδοκίες μου. Θα ξεχωρίσω όχι μόνο το διδακτικό κομμάτι που ήταν καλό. Νομίζω ότι οι προσδοκίες μου ξεπεράστηκαν στο θέμα της καλής συνεργασίας. Δηλαδή προσδοκούσα καλές συνεργασίες αλλά πέτυχα την ιδανική, θα έλεγα, συνεργασία.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Ναι! Αυτό που κατάφερα και με εντυπωσίασε πάρα πολύ ήταν ότι πολύ γρήγορα εφήρμοσα τη συνεργατική γραφή στη Γλώσσα στην πρώτη Λυκείου σε μία παράγραφο, που έβαλα τα παιδιά σε ομάδες να γράψουνε την άποψή τους για ένα θέμα. Για τη μόδα συγκεκριμένα. Οι ομάδες ανταποκρίθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό και μάλιστα μου ζήτησαν πολλές φορές να το επαναλάβω μετά αλλά λόγω έλλειψης χρόνου δεν έχω καταφέρει ακόμα. Του χρόνου, όμως, που θα το έχω βάλει από την αρχή στο πρόγραμμα θα δώσω πολλές τέτοιες ευκαιρίες. Τα παιδιά ένιωσαν πάρα πολύ ελεύθερα και πρώτη φορά μου είπαν ότι η παραγωγή λόγου δεν ήταν κάτι το καταναγκαστικό, όπως συνήθως πιστεύουν.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Με επηρέασε και διδακτικά και ως εκπαιδευτικό και ως άνθρωπο η συμμετοχή μου στο Μάθημα. Μπόρεσα να αναλογιστώ κάποια πράγματα στον τρόπο διδασκαλίας μου, κυρίως σε ένα συμβατικό και παραδοσιακό μάθημα που πολλές φορές γίνεται ανιαρό και βαρετό και αγχωτικό για τους μαθητές, γιατί η Έκθεση, η Γλώσσα γενικά είναι κάτι που

τους ενδιαφέρει ανεξάρτητα από την κατεύθυνση που θα ακολουθήσουν, οπότε μπόρεσα σε αυτό το κομμάτι να κάνω το μάθημα λίγο πιο ελκυστικό δίνοντας μια ευχάριστη νότα στους μαθητές, χωρίς να νιώθουν κάθε φορά τον καταναγκασμό της παραγωγής λόγου αλλά και ως άνθρωπο, γιατί μέσα από τη συνεργατική γραφή, επειδή ακριβώς συνεργαστήκαμε για να μάθουμε τη διαδικτυακή αυτή εφαρμογή καλλιέργησα πολλές συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες αλλά και τη συνεργατική κουλτούρα που εμείς οι εκπαιδευτικοί της συγκεκριμένης γενιάς δεν τη διδαχτήκαμε στο σχολείο. Αυτό το θεωρώ το πιο σημαντικό, γιατί αν δεν τη διδαχθείς και δεν την εμπεδώσεις, δεν μπορείς να τη μεταλαμπαδεύσεις στα παιδιά… Και πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας, νομίζω, το εξής: ότι αυτές οι κοινωνικές δεξιότητες, όπως είναι η ομαδοσυνεργατική μέθοδος και γενικά η συνεργασία είναι το βασικό προσόν που ζητούν πλέον στην εργασία μελλοντικά και πρέπει να το κατακτήσουν οι μαθητές.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα ή ποιοι παράγοντες εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας;

- Ναι! Νομίζω ότι η ενεργητική συμμετοχή μου ήταν αποτέλεσμα θετικών παραγόντων μέσα στο Μάθημα. Αυτό που με κινητοποίησε πάρα πολύ ήταν η εύκολη στον χρήστη πλατφόρμα. Ήταν μια πλατφόρμα που μπορούσες πάρα πολύ εύκολα να ενταχθείς, ακόμη κι αν έχεις πενιχρές γνώσεις στην τεχνολογία. Με κινητοποίησε πάρα πολύ το καλοσχεδιασμένο πρόγραμμα. Είχε σαφή δομή και ήξερες ποια βήματα θα κάνεις σε κάθε βδομάδα. Επίσης, με κινητοποιούσε πάρα πολύ η ενθαρρυντική συμπεριφορά των επιμορφωτών και κυρίως η δική σας. Υπήρχε ένας, όπως τον χαρακτηρίζαμε μεταξύ στην ομάδα μας, ο οφθαλμός ο πάνθ' ορών, που έβλεπε, επενέβαινε και όταν δεν επενέβαινε σε απορίες, μου άρεσε πάρα πολύ που αναλάμβαναν τον ρόλο αυτό πάρα πολλοί συμμετέχοντες, όχι με επιδεικτική διάθεση αλλά με μια διάθεση καθαρά συνεργατική. Αυτό ήταν πάρα πολύ καλό, γιατί δημιούργησε ένα κλίμα ζεστασιάς, μια πολύ καλή διάθεση για συνεργασία, που αυτό φάνηκε μετά στις συνεργασίες στις περισσότερες από ότι άκουσα ομάδες. Αρνητικά, προσωπικά δεν είχα κάτι που να με επηρεάζει και να με πάει πίσω. Ίσως, θα έλεγα έτσι ένα πολύ μικρό στοιχείο που με αποθάρρυνε ήταν στο Φόρουμ τα πολλά μηνύματα. Αυτό θα έλεγα ότι κάπως με πήγαινε πίσω, γιατί από ένα σημείο και μετά δεν μπορούσα να τα παρακολουθήσω. Ήταν πολλά. Αλλά ο αριθμός των συμμετεχόντων ήταν, επίσης, πολύ μεγάλος, δηλαδή δεν μπορείς αυτά να τα συνδυάσεις… εκεί πιστεύω ότι κάπως με αποθάρρυνε.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν);

- Τη συνεργατική γραφή την ήξερα κι από πριν. Όχι, όμως, σε βάθος. Δηλαδή δεν ήξερα ότι υπήρχαν στρατηγικές, δεν ήξερα ότι υπήρχε κάτι… όμως, χρησιμοποιούσα τα Google Docs, οπότε είχα μια καλή προπαιδεία πριν μπω εδώ και μάθω περισσότερα πράγματα, άρα τεχνικές δυσκολίες δεν αντιμετώπισα. Ούτε και η ομάδα μου είχε κάποιο πρόβλημα πάνω σε αυτό. Η θεματική ενότητα και ο σχεδιασμός ήταν ένα πρόβλημα, με την έννοια ότι η Γλώσσα σου δίνει πάρα πολλές δυνατότητες, πάρα πολύ μεγάλη θεματολογία, όπου έπρεπε να σκεφτείς, να μπεις σε μια αφαιρετική διαδικασία, τι είναι αυτό που θα δώσει προστιθέμενη αξία από όλη τη διδακτική μου ύλη, που πρέπει να εστιάσω; Περισσότερο ένας προβληματισμός. Τεχνικά όχι δεν υπήρχε. Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ απλό και εύληπτο. Στο θέμα των εργασιών ήταν ευρύ το πεδίο, για αυτό και οι συζητήσεις οι περισσότερες ήταν στο πού να καταλήξουμε όχι στο πώς να το σχεδιάσουμε. Ποια θεματολογία να βρούμε που να ενδιαφέρει όλους και να ενδιαφέρει και τις τρεις τάξεις, δηλαδή ήμασταν σε Λύκειο όλη η ομάδα.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Το Μάθημα είχε πολλά θετικά στοιχεία. Η σειρά με την οποία θα τα πω δεν είναι αξιολογική. Μάλλον είναι αυτά που μου έρχονται πρώτα. Θα κρατήσω, όμως, ένα πολύ σημαντικό στο τέλος. Πρώτα από όλα τα δωρεάν… η έλλειψη διδάκτρων. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, γιατί δεν το βλέπουμε από φορείς όπως είναι τα Πανεπιστήμια. Δεν έχω δει, τουλάχιστον, κάποιον άλλο φορέα που να έχει δωρεάν τέτοια σημαντικά σεμινάρια. Για εμένα που είμαι γυναίκα παντρεμένη με παιδιά, το εξ αποστάσεως μάθημα, με όλα τα θετικά του, χωρίς τους χωροχρονικούς περιορισμούς. Το αντικείμενο της επιμόρφωσης, γιατί η συνεργατική γραφή… την είχα ξεχωρίσει, όπως είπα και πριν από το πρώτο σεμινάριο. Αυτό που με εντυπωσίασε και το είδα περισσότερο… πιο καλά από ότι την πρώτη φορά είναι το Φόρουμ. Το Φόρουμ δεν το είχα εκτιμήσει τόσο στο πρώτο σεμινάριο. Κάνοντας, όμως, κάποια παρόμοια, παρεμφερή σεμινάρια που δεν είχαν το Φόρουμ, είδα ότι ήταν πάρα πολύ σημαντικό. Αποτελεί ένα βήμα διαλόγου στους… για τους εκπαιδευτικούς, όπου εκεί μέσα πέρα από τις απόψεις που ανταλλάσσαμε για το πού μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τη συνεργατική γραφή εκφράστηκαν και πολλές αντιρρήσεις, επιφυλάξεις. Μέσα από τη συζήτηση έβλεπα ότι όλη αυτή η φοβία που έχουμε για την τεχνολογία, κατά πόσο μπορούμε να το εφαρμόσουμε, αν φέρει προστιθέμενη αξία, αν χάσουμε τελικά το νόημα… όλα αυτά είδα ότι ήταν κοινά σε πάρα πολλούς ανθρώπους και μέσα από τη συζήτηση και την ανταλλαγή των απόψεων έβλεπα ότι σιγά σιγά είχαμε φτάσει σε μια ωραία ψυχοθεραπεία. Δηλαδή, είχαν αρθεί όλα αυτά τα δυσάρεστα. Και επίσης, μου άρεσε εκτός από όλα αυτά… οι ομαδικές εργασίες. Δηλαδή αν η διδασκαλία, το μάθημα ήταν η συνεργατική γραφή και ο καθένας είχε μια εργασία που δε βασίζονταν στη συνεργασία δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί. Ήταν, δηλαδή, ένα έμπρακτο μάθημα του πώς θα το φτιάξουμε αυτό στους μαθητές μας. Και επίσης, ένα πολύ ισχυρό στοιχείο είναι και το αποθετήριο που εκεί μπορούσαμε να δούμε τις ιδέες των άλλων. Συνήθως δεν υπάρχει σε άλλα σεμινάρια. Αυτά ξεχώρισα ως τα πιο ισχυρά.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Τα αδύναμα στοιχεία που πραγματικά θέλει χρόνο για να το ψάξεις, γιατί σε κερδίζουν τα ισχυρά, όπως είπα και πριν, ήταν στο Φόρουμ, επειδή ακριβώς γύρευες να ψαξ… να δεις τις απόψεις των άλλων. Νομίζω ότι υπήρχε μια μεγάλη έλλειψη οργάνωσης των συζητήσεων. Ξεκινούσαν νέες θεματικές, ενώ υπήρχε το ίδιο θέμα στο προηγούμενο θέμα, άρα δεν μπορούσες να τα παρακολουθήσεις όλα. Υπήρχε ένα χάος εκεί, παρά τις υποδείξεις των επιμορφωτών ότι πρέπει να τα κατηγοριοποιήσετε, δεν μπορούσες να τα παρακολουθήσεις όλα. Επίσης, επειδή υπήρχε υποχρεωτική συμμετοχή των συμμετεχόντων με δύο μηνύματα την εβδομάδα, υπήρχαν φορές που κάποιοι συμμετείχαν αναγκαστικά, με αποτέλεσμα να μην προωθούν, να μην προχωράει το νήμα της συζήτησης, γιατί δεν είχαν να πουν κάτι, οπότε έμπαιναν μόνο και μόνο για να κάνουν αισθητή την παρουσία τους. Εκεί υπήρχε πολλές φορές μια επιφανειακή συμμετοχή που χαλούσε τη ροή της συζήτησης από κάποιους που είχαν πολύ σημαντικά πράγματα να πούνε.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Για μένα, που βαδίζω με πρόγραμμα, ήταν πολύ καλό. Δηλαδή, δε χάθηκα καθόλου στον σχεδιασμό, υπήρχε σαφής σχεδιασμός του μαθήματος, κάθε εβδομάδα το υλικό ήταν λακωνικότατο και πάρα πολύ κατατοπιστικό, ο συνδυασμός του βίντεο σε κάθε θεματική ενότητα ήταν πολύ αναλυτικός, δηλαδή δεν μπορούσες να κάνεις λάθος, έπρεπε να το

προσπαθήσεις, για να κάνεις λάθος και δεν μπορούσες να ξεχάσεις κάτι, γιατί κάθε εβδομάδα είχε την ίδια δομή, δηλαδή έπρεπε στο τέλος της εβδομάδας να παραδώσουμε την εργασία, να διαβάσουμε πρώτα το υλικό, να μπούμε στην ομάδα, να τη συζητήσουμε, να γράψουμε, δηλαδή κάθε εβδομάδα είχε… σχεδόν κάθε μέρα κάναμε τα ίδια πράγματα για την κάθε στρατηγική της συνεργατικής γραφής, οπότε βοηθούσε πάρα πολύ η δομή.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Ήταν πάρα πολύ κατατοπιστικά. Φαντάζομαι ότι σχεδιάστηκαν ακριβώς πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων, δηλαδή το να υπήρχαν κείμενα σε pdf που θα μπορούσαν να αναρτηθούν και να καθίσουμε εμείς να διαβάζουμε θα ήταν πάρα πολύ δύσκολο και δεν θα το έκανε κανείς. Ήταν το απόσταγμα σοφίας πολλών πραγμάτων μέσα σε δύο τρία λεπτά, δηλαδή δε νομίζω ότι υπήρχε κάτι πιο σύντομο που θα μπορούσαμε να δούμε.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Στις εργασίες μου άρεσε που υπήρχε ελευθερία θεματολογίας, γιατί κάποιες εργασίες που θα είχαν μια πολύ συγκεκριμένη θεματολογία ίσως και να μας περιόριζαν. Οι περισσότερες ήταν ελεύθερες και είχαν όλα τα χαρακτηριστικά που θα μπορούσε ο καθένας να μεγαλουργήσει, να δώσει το στίγμα του, της ομάδας του, τα πάντα…

- Εννοείτε ότι υπήρχε ο άξονας και είχατε ελευθερία ως προς το κειμενικό είδος…

- Ναι! Ναι, ακριβώς. Για αυτό και μας δινόταν η δυνατότητα να κάνουμε πολλές συζητήσεις με την ομάδα, για να καταλήξουμε εμείς ως ομάδα τι μας ταιριάζει. Ο κεντρικός άξονας, βεβαίως, δεν μπορούσες να χαθείς.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Ήταν πάρα πολύ εμψυχωτική. Δεν υπήρχε περίπτωση κάποιος να ντραπεί να ρωτήσει κάτι. Είδα ότι ακόμη και πάρα πολύ απλοϊκά πράγματα είχε ο καθένας το θάρρος να το διατυπώσει. Και όταν κάποια στιγμή έβλεπα στο Φόρουμ το γενικό ότι παρεκτρεπόταν η συζήτηση, εκεί η παρέμβαση του εκπαιδευτή νομίζω ότι ήταν καίρια, άμεση και μπορούσε τα ξεστρατίσματα… μπορούσαν να μπουν πολύ γρήγορα στον δρόμο που έπρεπε, γιατί εντάξει υπήρχαν κάποιοι που ήθελαν να ασκήσουν κριτική που δεν ταίριαζε στο Μάθημα, ήταν, δηλαδή, άσχετη με το θέμα.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Αυτή νομίζω ότι ήταν επιβεβλημένη, λόγω του αντικειμένου. Δε γινόταν, δεν θα μπορούσε να ήταν διαφορετικά. Το να γίνει μία ομάδα… πώς θα μπορεί ο καθένας να κάνει ένα συνεργατικό κείμενο χωρίς να υπάρχει η ομάδα; Νομίζω ότι ήταν εκ των ων ου άνευ στοιχεία, δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Νομίζω ότι ήμουν από τους τυχερούς. Η συνεργασία στην ομάδα μου ήταν ιδανική, για να είναι αληθινή. Ήμασταν πέντε άτομα που ευτυχώς συμμετείχαν και τα πέντε… Παρόλο που μπαίνει κανείς με επιφύλαξη για το άγνωστο, για το τι θα συναντήσει, για το τι περιπτώσεις είναι αυτές πάρα πολύ γρήγορα ξεδιπλώθηκε ο καλός μας εαυτός, υπήρχε ένα κλίμα ζεστασιάς, οικειότητας, σαν να γνωριζόμασταν… αυτό λέγαμε μετά ότι νομίζαμε ότι γνωριζόμασταν από παλιά, διαψεύστηκαν πάρα πολύ γρήγορα οι φόβοι μας και υπήρχε πολύ μεγάλος σεβασμός και διακριτικότητα στις απόψεις μας… και δημοκρατία.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Θετικά συνέβαλε νομίζω η διακριτικότητα που είχε η κάθε μία μας απέναντι στην άλλη. Δηλαδή… πρώτα από όλα ξέραμε καλά τη διαδικασία. Διαβάζαμε πρώτα τα κείμενα και το υλικό, βλέπαμε το βιντεομάθημα και μετά μπαίναμε στην ομάδα. Ξέραμε την πορεία, οπότε η καθεμιά εξέφραζε την άποψή της και αν κάποια δεν την είχε εκφράσει, δεν προχωρούσαμε στο επόμενο βήμα. Περιμέναμε πότε θα μπει στο Φόρουμ της ομάδας μας να εκφραστεί και η τελευταία, για να προχωρήσουμε στο επόμενο βήμα. Αυτό νομίζω έλυσε πάρα πολλές παρεξηγήσεις και παρερμηνεύσεις, γιατί υπήρχε απόλυτη δημοκρατία στις απόψεις μας και σεβασμός. Επίσης, λειτούργησε πολύ θετικά το γεγονός ότι και οι πέντε ήμασταν εστιασμένες στο τελικό αποτέλεσμα. Θέλαμε να βγει μια αξιοπρεπής εργασία, που θα έχει το χρώμα και τη σφραγίδα της καθεμιάς. Αρνητικά λειτούργησε ο χρόνος… θα μου πείτε πόσο περισσότερο θα μπορούσατε… περίπου την Πέμπτη Παρασκευή έτσι το είχαμε ορίσει, δίναμε το τελικό προϊόν, γιατί το Σαββατοκύριακο ήταν κάπως νεκρός χρόνος. Υπήρχε μια μικρή πίεση στον χρόνο. Όμως, επειδή υπήρχε μια πολύ καλή συνεργασία το καταφέραμε και αυτό, γιατί βάζαμε ώρες που μπορούμε να συνεργαστούμε… ήταν αρκετά βραδινές, οπότε εφόσον το δέχτηκαν όλες δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Αυτό που με κινητοποίησε ήταν ότι υπήρχε πολύ μεγάλη αμεσότητα στην ομάδα. Όπως είπα, ήταν σαν να γνωριζόμασταν και ότι καμιά από τις πέντε δεν είχε διάθεση αυτοπροβολής, δεν υπήρχε ανταγωνιστική διάθεση… ότι… κοιτάξτε εγώ τι έδωσα! Δεν υπήρχε αυτό. Προσπαθούσαμε να δώσουμε ό,τι καλύτερο χωρίς αρχηγικές τάσεις. Δηλαδή, όταν έπρεπε να δοθεί ο ρόλος του αρχηγού, μαλώναμε ποιος δεν θα γίνει. Προσπαθούσαμε να αποφύγουμε το αρχηγιλίκι, δεν μας ταίριαζε. Αυτό ήταν πολύ όμορφο, γιατί δημιούργησε μια ζεστή ατμόσφαιρα. Και με κινητοποιούσε πάρα πολύ ότι θέλαμε όλοι να συνεργαστούμε. Δεν μπήκαμε σε αυτό το μάθημα, για να πάρουμε τύποις ένα χαρτί. Θέλαμε να συνεργαστούμε και να μάθουμε. Η δυσκολία, τώρα, ήταν η έναρξη κάθε φορά της ομαδικής εργασίας. Το ξεκίνημα ήταν πολύ δύσκολο, γιατί κάθε φορά για μένα υπήρχε ο φόβος να μην υπάρξουν παρεξηγήσεις και παρερμηνείες και να μη θεωρηθεί ότι η καθεμιά προσπαθεί να παρασύρει στη δική της ιδέα την ομάδα. Αυτό περισσότερο φοβήθηκα αλλά και αυτός ο φόβος έφυγε πάρα πολύ γρήγορα.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Από τις συνεργατικές εργασίες έμαθα… πήρα πολλά πράγματα. Έμαθα πώς χτενίζουμε στη λεπτομέρειά του ένα κείμενο που μόνη μου ίσως και να μην το έκανα. Ακόμα και η στίξη, η επιλογή μιας λέξης, το ζορίζαμε πολύ το κείμενο, το βλέπαμε πολύ καλά. Αυτό μου έδωσε μία διάθεση στο να το κάνω κι εγώ, γιατί κάποιες φορές τα κοιτάω πιο βιαστικά. Επίσης, ακόμα και κάποια στοιχεία που χρωματίζαμε, δίναμε άλλη μορφή στο κείμενο, το μορφοποιούσαμε, επίσης με δίδαξε πάρα πολλά, γιατί έτσι καλλωπιζόταν το κείμενο περισσότερο και αυτό μου άρεσε πάρα πολύ. Και φυσικά η λογική δομή που υπήρχε, πήρα πολλά από εκεί. Οι άλλες συναδέλφισσες είχαν περισσότερα χρόνια υπηρεσίας και μου έδειξαν έτσι μια λογική δομή στο κείμενο που δίναμε στο τέλος.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Έχει αλλάξει προς το καλύτερο, γιατί είδα ότι η συνεργατική γραφή έχει πάρα πολλές ελευθερίες και επίσης, με δίδαξε να ακολουθώ με μια σειρά τις συγκεκριμένες στρατηγικές και ότι έχει πολλές στρατηγικές. Αυτό μου άρεσε πάρα πολύ και νομίζω ότι αυτό θα εφαρμόσω, δηλαδή την ίδια πορεία με την οποία διδάχτηκα τις στρατηγικές, δηλαδή δεν ήταν τυχαία η πορεία των στρατηγικών και νομίζω ότι έχει περισσότερα αποτελέσματα έτσι. Διαφορετικά θα είχα μια άλλη άποψη για τη συνεργατική γραφή. Θα την έκανα όπως

νόμιζα εγώ, με τον τρόπο που το ήξερα. Είδα, όμως, ότι έχει μία συγκεκριμένη πορεία η οποία είναι καλό να ακολουθείται και στους μαθητές.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Γιατί η συνεργατική γραφή, είδα με τη μία δραστηριότητα που έβαλα, βοήθησε πάρα πολύ τα παιδιά ο ένας να παίρνει τα θετικά του άλλου. Δηλαδή υπήρχε μια αλληλεπίδραση και ώσμωση πάρα πολύ σημαντική. Μαθητές που ήταν πολύ πιο κάτω στην Έκθεση, στην παραγωγή λόγου είδα ότι διδάχτηκαν από τους καλύτερους. Αυτό μου άρεσε πάρα πολύ και νομίζω ότι μόνο έτσι τα παιδιά μπορούν να δουν τα θετικά του άλλου.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Ήδη έχω σχεδιάσει, η τελευταία εργασία ήταν η πρακτική εφαρμογή στην τάξη. Ο σχεδιασμός, βέβαια, έγινε συνεργατικά αλλά δώσαμε η καθεμιά τη δική της σφραγίδα και το στίγμα. Έχω σχεδιάσει κι άλλες παρόμοιες, αυτή που έβαλα στην τάξη μετά και νομίζω ότι μικρές δραστηριότητες θα μπορούσα να σχεδιάσω. Τώρα από εκεί και πέρα δεν ξέρω αν μπορώ να ανταποκριθώ σε κάτι πιο μεγάλο.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω ότι όσες δυσκολίες κι αν υπάρχουν στο σχολείο, που αναφέρονταν πολύ συχνά στο Φόρουμ, νομίζω ότι μπορούν να σχεδιαστούν πάρα πολύ εύκολα και μέσα στο εργαστήριο και στο σπίτι που μπορείς να τους βάλεις αντίστοιχες δραστηριότητες. Νομίζω ότι είναι εφικτό, δεν είναι τόσο δύσκολο. Τα περισσότερα παιδιά μου είχαν πει στο συγκεκριμένο τμήμα ότι ήδη το είχαν διδαχθεί από το Γυμνάσιο, άρα δεν είχα να τους διδάξω πολλά, τους δίδαξα απλά τη συγκεκριμένη στρατηγική που θα ακολουθούσαν. Νομίζω ότι είναι κάτι εύληπτο και απλό ειδικά στη νέα γενιά.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Μια δυσκολία που αντιμετώπισα ήταν να βάλω τα παιδιά να βρεθούν κάποια στιγμή και να καθίσουν, γιατί δεν ξέρουν τη συνέχεια τα παιδιά, δεν ήξεραν τι θα συναντήσουν. Όταν το έκαναν μου είπαν ότι «ενώ είπαμε ότι θα βρεθούμε για μία ώρα μας πήρε τρεις ώρες αυτό, γιατί μας παρέσυρε θετικά». Νομίζω ότι το δύσκολο είναι να τους πείσεις για τα αποτελέσματα. Όταν τους βάλεις μέσα είναι σίγουρο ότι θα ενθουσιαστούν αλλά έχουν μια δυσκολία σε αυτό, γιατί τα παιδιά έχουν μάθει την τεχνολογία διαφορετικά, για άλλους λόγους, περισσότερο για διασκέδαση. Αυτό επειδή προσιδιάζει προς τη διασκέδαση είδα ότι τους παρακίνησε θετικά, δηλαδή μου είπαν ότι βρέθηκαν συγκεκριμένα Σάββατο απόγευμα. Είμαι σίγουρη ότι θα μπορούσαν να κάνουν πολλά πράγματα εκείνη την ώρα.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Νομίζω ότι από εδώ και πέρα είναι η επιμόρφωση του μέλλοντος τα ΜΑΗΜ. Είναι ένας ευέλικτος, σύγχρονος τρόπος επιμόρφωσης, έχει κανείς πρόσβαση σε πολύ καλές πρακτικές, μπορεί να δει καινοτόμες πρακτικές, έρχεται σε επαφή με την τεχνολογία και αυτό τον βελτιώνει πάρα πολύ και έτσι μικραίνει και το χάσμα με τους μαθητές που έχουν άλλη σχέση με την τεχνολογία, ενώ εμείς οι φιλόλογοι είμαστε πιο παρωχημένοι, καλλιεργεί, όπως είπα, πολλές συναισθηματικές και κοινωνικές δεξιότητες, γιατί βασίζεται στη συνεργασία και την ανταλλαγή των απόψεων ανάμεσα στους επιμορφούμενους και γενικά νομίζω ότι τον βοηθά να βγει από τον δογματισμό του, ότι τα ξέρει όλα και αυτός

διδάσκει. Κάποια στιγμή πρέπει να δει και λίγο… να κάνει μια αυτοκριτική και αν βγει από αυτό το στυλ της αυθεντίας που ενδεχομένως έχει ένας εκπαιδευτικός.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Θα πρότεινα να αξιοποιούν πάρα πολύ τα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης ενηλίκων. Νομίζω ότι αν τα αξιοποιήσουν, δηλαδή να υπάρχει ενεργητική συμμετοχή, να αξιοποιούν την εμπειρία του εκπαιδευτικού, να έχουν πρακτική εφαρμογή και να μη μένουν σε μία ανοικτή θεωρία. Αν εφαρμοστούν αυτά νομίζω ότι θα παρακινηθούν πάρα πολλοί εκπαιδευτικοί στο να συμμετέχουν και να βελτιωθούν μέσα από αυτά.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Νομίζω ότι οι στρατηγικές έχουν καλύψει πάρα πολύ αυτό το κομμάτι της συνεργατικής γραφής, υπάρχει μία ποικιλία πάνω σ εαυτό, δεν έχω να προτείνω κάτι. Νομίζω ότι από εδώ και πέρα είναι μία πολύ ελκυστική καινοτόμα μέθοδος στη Νεοελληνική Γλώσσα. Μπορεί να εφαρμοστεί και στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, εκτός της τρίτης Λυκείου που είναι μία απαγορευτική τάξη αλλά στις δύο τάξεις του Λυκείου μπορεί κανείς να κάνει πάρα πολλά με τη συνεργατική γραφή, γιατί αξιοποιούνται πάρα πολλές ικανότητες των μαθητών, δεξιότητες, καλλιεργούνται μέσα από αυτό αλλά μπορεί και ο κάθε μαθητής να αναλάβει ρόλους, του διορθωτή, του αρχηγού, όπως κάναμε κι εμείς.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Η πρότασή μου θα ήταν μόνο να γίνονται και πιο συχνά. Νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σπάνια και λόγω της οικονομικής κρίσης ακόμη κι αν γίνονται από τους φορείς πολλών Πανεπιστημίων είναι απαγορευτικά τα δίδακτρα. Θα έπρεπε αυτά τα Μαθήματα να είναι όντως ανοικτά και σ εαυτή την περίπτωση ωφελούνται πάρα πολύ οι εκπαιδευτικοί, όπως είδα από τη συμμετοχή, που ζουν στην επαρχία, που δεν έχουν την επιλογή να δουν κάτι άλλο. Θα έπρεπε αν είναι πιο συχνά, γιατί είναι τα σεμινάρια του μέλλοντος.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Κι εγώ για την τιμή που μου κάνατε.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 18 (Κ.Α.) – 17.05.2018

- Καλημέρα σας!

- Καλημέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Γιατί ήθελα να εξοικειωθώ καλύτερα σε αυτή την τεχνολογία πιστεύοντας ότι θα ωφελήσει το μάθημά μου στο σχολείο και τη διδασκαλία μου. Είχα μία πρώτη επαφή στη σχολή στην οποία φοιτώ σε δεύτερο πτυχίο με τη νέα αυτή τεχνολογία και με ενδιέφερε να εξοικειωθώ περισσότερο, να δουλέψω περισσότερο, να το χειριστώ καλύτερα, για αυτό το λόγο.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Να μπορέσω να κατανοήσω τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η συνεργατική γραφή και τα Google Docs, ώστε να το χρησιμοποιήσω, να το εφαρμόσω κι εγώ προσωπικά στις σπουδές μου αλλά και με τους μαθητές μου. Και επειδή το μάθημα της Γλώσσας το οποίο

διδάσκω και στην Τρίτη Λυκείου και στη Δευτέρα πολλά χρόνια είναι ένα μάθημα το οποίο είναι δεκτικό στη χρήση των νέων τεχνολογιών… αυτό. Από μια διάθεση πειραματισμού και εκμάθησης μιας νέας τεχνολογίας.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό. Εγώ έμεινα απόλυτα ικανοποιημένη και από την οργάνωση και από τη δομή του μαθήματος και από τη συνεργατική μέθοδο, η οποία επιχειρήθηκε όσον αφορά τους εμπλεκόμενους σε αυτή τη διαδικασία. Έμεινα πολύ ευχαριστημένη. Μπορώ να πω σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό… το εφάρμοσα στο μάθημα του Project που κάνω στο σχολείο με τους μαθητές μου χωρίζοντάς τους σε ομάδες και βάζοντάς τους, έτσι, να το δουλέψουν με τη μορφή ηλεκτρονικού εγγράφου την εργασία που έχουν να μου παρουσιάσουν. Νομίζω ότι με ωφέλησε. Κι ακόμη δεν έχω εντρυφήσει συστηματικότερα λόγω έλλειψης χρόνου. Πιστεύω ότι το καλοκαίρι που θα κάτσω να μελετήσω ξανά τις σημειώσεις και όλο αυτό το γνωστικό υλικό, το θεωρητικό το οποίο έχω στη διάθεσή μου, πιστεύω ότι θα τα καταφέρω καλύτερα.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού για τη διδασκαλία της Γλώσσας;

- Θεωρώ ότι το ότι δίνεται η δυνατότητα να επεμβαίνεις στο έγγραφο και να το εμπλουτίζεις με καινούριες ιδέες, να προσθέτεις, να αφαιρείς, να διορθώνεις, να συνεργάζεσαι, νομίζω ότι όλα αυτά είναι πάρα πολύ θετικά και ειδικά στο μάθημα της Γλώσσας και όταν γίνονται και έτσι και δια ζώσης και να συμμετέχει και ο καθηγητής μαζί. Βέβαια, νομίζω ότι δεν είναι πάντοτε υλοποιήσιμα, διότι τα παιδιά μπορεί να δείξουν στην αρχή έναν ενθουσιασμό, δεν ξέρω όμως αν στη συνέχεια είναι σε θέση να υποστηρίξουν τέτοιου είδους τεχνικές με τη συμμετοχή τους. Βέβαια, έχει να κάνει και με την παρότρυνση που θα δεχτούν από εμάς. Τέλος πάντων, όλα για μένα είναι πρωτοποριακά και καινοτόμα, θεωρώ ότι μπορούν να εφαρμοστούν και να αποφέρουν αποτελέσματα και το σημαντικό είναι να τα δουλέψει κανείς στην πράξη και δεν το έχω κάνει αυτό σε ένα εύρος σημαντικό… όσον αφορά την εφαρμογή… τη συνεργασία μου με τους συναδέλφους είμαι σε γενικές γραμμές ευχαριστημένη. Βέβαια σαν άνθρωπος λίγο ήπιων τόνων και υπάρχει έτσι η διάθεση από ορισμένους της υπερδιόρθωσης, ένας σχολαστικισμός φιλολογικός, ο οποίος εμένα δεν μου αρέσει αλλά εν πάση περιπτώσει στα πλαίσια της ομάδας προσπάθησα να συνεργαστώ με τους υπολοίπους καλά.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Σε πολύ μεγάλο βαθμό. Επειδή η επαφή μου με τις νέες τεχνολογίες γενικότερα ήταν από στοιχειώδης έως μέτρια, απέκτησα έτσι μια αυτοπεποίθηση μεγαλύτερη, απαλλάχτηκα από τον φόβο μου που είχα για να χειριστώ τέτοιου είδους προγράμματα. Ενδυναμώθηκα έτσι, οπλίστηκα με γνώσεις και θεωρητικές γνώσεις γιατί τις είχα ανάγκη. Όλες αυτές οι τεχνικές μέθοδοι που εφαρμόσαμε της συνεργατικής γραφής ομολογώ ότι τις αγνοούσα. Τώρα τα τελευταία χρόνια δεν έχουμε πάρει κάποια επιμόρφωση σχετική. Νομίζω ότι μου έκανε καλό. Πιστεύω ότι μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλα μαθήματα εκτός από τις Γλώσσας.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας;

- Θετικά… η τροφοδότησή μας με το θεωρητικό γνωστικό υλικό από τους οργανωτές, τα βίντεο τα περιγραφικά τα επεξηγηματικά, η βιβλιογραφία, η άνεση χρόνου την οποία μας παρείχαν. Μέσα σε μια εβδομάδα άνετα μπορούσαμε να το δουλέψουμε, το γεγονός ότι δουλεύαμε αχρονικά και ατοπικά… Βέβαια, η τυχαία επιλογή των συνεργατών της ομάδας πιστεύω ότι έγινε με κριτήρια δικαιοσύνης και ακριβώς για να μην υπάρξουν παράπονα και διαμαρτυρίες… δεν ξέρω κατά πόσο… γιατί υπάρχει και ο παράγοντας τύχη στο πώς θα συνεργαστείς… με την επιλογή των συνεργατών σου, αν είναι πάντοτε υπέρ της όλης διαδικασίας… είναι άτομα με τα οποία μπορείς να συνεργαστείς και υπάρχουν και άτομα με τα οποία δεν μπορείς να συνεργαστείς ούτε στο σχολείο φυσικά και πολύ περισσότερο σε μια απρόσωπη ομάδα. Δηλαδή, εγώ το μόνο μειονέκτημα αυτό είδα, που δεν ευθύνεται όμως η οργανωτική επιτροπή ή το concept του προγράμματος… είναι θέμα ανθρώπων και ο ανθρώπινος παράγοντας είναι απρόβλεπτος. Αρνητικά, λοιπόν, η αδυναμία συνεργασίας με κάποια πρόσωπα μονάχα και αυτό με έκανε τελικά στην τελική εργασία να μην αναμειχθώ, παρόλο που παρακολουθούσα, επειδή σαν άνθρωπος είμαι ήπιων τόνων και δεν θέλω να προσβάλω τον άλλο… θεωρώ σχόλια… άλλο να κάνω κριτική κι άλλο να προσβάλω τη δουλειά του συναδέλφου και ειδικά ενός συναδέλφου τον οποίο δεν γνωρίζω κι ενός συναδέλφου που όπως εγώ προσήλθε, γράφτηκε σε αυτό το Μάθημα, για να μάθει. Εγώ θεωρούσα ότι μάθαινα εκείνη τη στιγμή και ότι ήθελα συστάσεις και συμβουλές ως προς το καθαρά γνωστικό κομμάτι, όχι ως προς το τεχνικό. Ως προς το γνωστικό κομμάτι δεν πήγα για να μετρήσω… να βάλω στη ζυγαριά τα κιλά των γνώσεων του καθενός μας ή τις περγαμηνές του. Δηλαδή τέτοιες συμπεριφορές τις θεωρώ παιδαριώδεις, αντισυναδελφικές και δεν… με ξενερώνουν, πώς να σας το πω;

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν;

- Δεν αντιμετώπισα δυσκολίες ως προς τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Θεωρώ ότι ήταν όλα άρτια οργανωμένα, καθοδηγητικά, υποστηρικτική η παρουσία των εισηγητών και των εποπτών καθ’ όλη τη διάρκεια του προγράμματος, με άμεση επαφή με διαδικτυακή επαφή, ό,τι απορία είχαμε λυνόταν κι αν δεν την υπέβαλα εγώ την υπέβαλαν πρώτοι κάποιοι άλλοι συνάδελφοι, πάντα για λόγους περιορισμένου χρόνου δικού μου δηλαδή, αλλά τα διάβαζα από τους άλλους και ενημερωνόμουν… δε νομίζω… ήταν πάρα πολύ ωραία όλα, δεν είχα κανένα θέμα. Όσον αφορά δε την επιλογή των θεματικών ενοτήτων ενδιαφέρουσες ήταν και κάλυπταν ευρεία γκάμα και Γυμνασίου και Λυκείου. Νομίζω ότι ήταν μια χαρά. Τώρα επειδή εγώ ασχολούμαι κυρίως με την Τρίτη Λυκείου θα ήθελα πιο ενδιαφέροντα θέματα… εκεί θα μπορούσα να προτείνω έναν εμπλουτισμό της θεματολογίας.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Το ότι ήταν ανοικτό Μάθημα, ήταν μαζικό, ήταν ηλεκτρονικό, δεν είχα ξανασυμμετάσχει σε τέτοιο μάθημα, με ευχαρίστησε πάρα πολύ. Για κάποιους άλλους που έχουν εμπειρία σχετική μπορεί να ήταν κάποια άλλα τα ισχυρά στοιχεία. Για μένα και αυτό μόνο ήταν πάρα πολύ σημαντικό, το ότι συμμετείχα σε ένα ανοικτό μαζικό ηλεκτρονικό μάθημα, γνώρισα, συνεργάστηκα με άλλους ανθρώπους στο επίπεδο της συνεργασίας, όποιο κι αν ήταν αυτό και έμαθα αυτά που σας είπα. Και το γνωστικό κομμάτι ήταν πάρα πολύ καλό. Όλο αυτό το υλικό, δηλαδή…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Αυτό που ανέφερα και πριν. Θα προτιμούσα κάποια άλλα κριτήρια να οριστούν… να προσδιοριστούν με ένα άλλο τρόπο τα κριτήρια επιλογής των ανθρώπων που θα στελεχώνουν τις ομάδες, ίσως και από το ίδιο σχολείο, δεν ξέρω, ίσως από την ευρύτερη περιοχή, την ίδια Διεύθυνση, μήπως θα ωφελούσε αυτό; Δεν ξέρω και αν οι συνάδελφοι… ίσως να γινόταν έτσι μια πιο προσωπική επαφή μεταξύ των συμμετεχόντων… Βέβαια, θα καταργούνταν η έννοια του ανοικτού διαδικτυακού μαθήματος… δεν ξέρω… αλλά νομίζω ότι αυτό ήταν το μόνο μειονέκτημα. Και όσον αφορά τη θεματολογία για την Έκθεση θα ήθελα θέματα που να αφορούν λίγο, έτσι, τα μεγαλύτερα παιδιά, του Λυκείου εννοώ. Και θα ήθελα και λίγο μεγαλύτερη διάρκεια. Εμένα θα μου άρεσε να ασχοληθούμε κάνα δυο βδομάδες ακόμη.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Θετικά και μου άρεσαν.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Θετικά, το έχω ήδη πει.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Ήδη έχω αναφερθεί… μου άρεσαν πάρα πολύ.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Άριστη! Σας το είπα κι αυτό. Έχω ήδη αναφερθεί. Άριστη, υποστηρικτικοί, συμβουλευτικοί και πανταχού παρόντες, πάντα εκεί.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Ήδη έχω πει ότι θα προτιμούσα να γινόταν με άλλα κριτήρια, αυτό! Ίσως η τυχαία επιλογή μπορεί να αποβαίνει και σε βάρος της ίδιας της διαδικασίας και του επιθυμητού αποτελέσματος μερικές φορές. Στην επιλογή της συνεργασίας δεν είμαι αρνητική, όχι βέβαια! Και μπορεί να είναι και τυχαίο το δείγμα αυτό και η δική μου άποψη να είναι μια μειοψηφία.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Σε ικανοποιητικό βαθμό. Με υποχωρήσεις… ήμασταν πέντε άτομα… τα δύο άτομα υποχωρούσαμε και τελικά δούλευε η εργασία, προχωρούσε…

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Θετικά… Η καλή διάθεση και η υποχωρητικότητα, το επιστημονικό υπόβαθρο, οι γνώσεις, η εμπειρία των συναδέλφων, αλίμονο. Όλοι είναι άνθρωποι που δουλεύουν χρόνια και μάλιστα κάποιοι από αυτούς νομίζω ότι μπορεί να είχαν και ιδιαίτερη εξοικείωση με το ηλεκτρονικό αυτό κομμάτι σε σχέση με εμένα. Ίσως και αυτό να ενοχλούσε… το ότι μπορεί να μην ανταποκρινόμουν άμεσα, γιατί για μένα ήταν η πρώτη φορά, για κάποιους να ήταν πολλοστή… Αρνητικά, εκτός από αυτούς που έχω αναφέρει, θεωρώ ότι μερικές φορές δεν μπορούσαμε και να συγχρονιστούμε… Επιχειρήσαμε με μία συνάδελφο μια φορά και δουλέψαμε συγχρονισμένα, σε πραγματικό χρόνο και ήταν πάρα πολύ ωραίο. Με αυτή, μάλιστα, τη συνάδελφο ήταν που είχαμε και καλή συνεργασία μέχρι τέλους. Με τους άλλους συναδέλφους, ενώ τους προτείναμε να κάνουμε έτσι συνεργασία σε πραγματικό χρόνο, για να το δούμε, δεν το θελήσανε τελικά, δεν το επιχειρήσανε… έτσι λιγάκι με τους χρόνους μας… κι αυτό όμως είναι κάτι που αν υπάρχει διάθεση… βρίσκεται…

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποίησε αυτό, το να μάθω κάτι καινούριο… σας το ξαναείπα… να το δουλέψω, να το δω, αν αποδίδει, αν είναι αποτελεσματικό, αν θα μου χρησιμεύσει… Με δυσκόλεψε… ότι δυσκολεύει όλους μας, ότι ο χρόνος μας είναι περιορισμένος… έπεσε και περίοδο… εμένα είναι προσωπικοί περισσότερο οι λόγοι… το ότι έπεσε σε περίοδο εξεταστική και ήμουν λίγο πιεσμένη στα ωράριά μου. Κατά τα άλλα, όμως, έβρισκα τον χρόνο μου, έμπαινα, μελετούσα, μου άρεσε, έβαλα στα παιδιά στο σχολείο το βίντεο, είδα πώς δουλεύουμε τα Google Docs, το μάθαμε κι αυτό… αισθάνομαι ότι σε μια μικρή ομάδα των παιδιών πέρασα κάτι από αυτά που έμαθα κι εγώ.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Κέρδισα γνώσεις, την εξοικείωση αυτή την οποία την επιδιώκω, γιατί ακόμη δεν μπορώ να πω ότι είμαι και τέλεια χρήστρια… άνοιξε ένα παράθυρο στο μυαλό μου και στις μεθόδους, τη διδακτική μέθοδο που ακολουθώ και επειδή είμαι και παλιά φιλόλογος με 26 χρόνια στην υπηρεσία το θεωρώ ότι ωφελημένη βγήκα από αυτό.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Ναι! Όχι απλώς έχει αλλάξει, την έμαθα. Δεν την ήξερα. Δε φανταζόμουν ότι μπορεί να γίνει έτσι. Είχα πάρει μια ιδέα στο Πανεπιστήμιο στο χειμερινό εξάμηνο στο τμήμα της Ιταλικής Φιλολογίας και κάναμε από κοινού κάποιες μεταφράσεις με μέλη μιας ομάδας και για πρώτη φορά μυήθηκα στον χώρο της συνεργατικής γραφής από εκεί αλλά με φόβο. Τώρα, όμως, που παρακολούθησα αυτό το Μάθημα ξεπέρασα αυτόν τον φόβο… και να κάτι ακόμη που αποκόμισα… γιατί δεν ήμουν σίγουρη ότι τα έκανα σωστά, δεν με είχε εκπαιδεύσει εκεί κανένας, απλώς με ρίξανε στα βαθιά, ενώ με εσάς πήρα από την αρχή τα στάδια όλα και με ωφέλησε πολύ.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θεωρώ ότι δεν μπορεί να αντικαταστήσει άλλους παραδοσιακούς τρόπους γραφής που χρησιμοποιούνται ή και διδασκαλίας στη Νεοελληνική Γλώσσα, γιατί παραμένουμε παραδοσιακοί σε αυτό το μάθημα… χωρίς να ξέρω αν κάνουμε καλά ή όχι. Παρόλα αυτά επειδή τα παιδιά ξέρουν πολύ καλά τον υπολογιστή και πολύ πιο εύκολα και γρήγορα μαθαίνουν σε σχέση με εμάς, θα το επιχειρήσω με τη νέα σχολική χρονιά και στην Τρίτη Λυκείου και θα ξεκινήσω πρώτα από περιλήψεις. Δεν θα τους βάλω να γράψουν Έκθεση, γιατί αυτό είναι δύσκολο αλλά μια περίληψη χωρίζοντάς τους σε ομάδες, για να κινητοποιήσω και τη διάθεση της συνεργασίας μεταξύ τους αλλά και επειδή μπορεί να ωφελήσει και πολλαπλά, να παρακινηθούν και μαθητές μέσω του υπολογιστή που δεν γράφουν ποτέ περίληψη, να γράψουν με αυτόν τον τρόπο, να μάθουνε, ίσως και από τους συμμαθητές τους, όπως μαθαίνω κι εγώ από άλλους, να διορθωθούν από τους συμμαθητές τους, να κάνουνε προτάσεις, να ανοίξει λίγο το μυαλό τους, να μάθουν να σκέφτονται, να συνεργάζονται… θα επιχειρήσω να το κάνω… και προσφέρεται το μάθημα της Γλώσσας. Βέβαια δεν ξέρω αν όλα τα παιδιά έχουν υπολογιστή και ίντερνετ στο σπίτι και αν επιθυμούν, γιατί στο σχολείο δεν έχουμε τον εξοπλισμό και τις υποδομές.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Εγώ προς το παρόν αυτό ξέρω, το Google Docs. Δε γνωρίζω κάτι άλλο. Θεωρώ ότι σε ένα ικανοποιητικό βαθμό. Δε θέλω να πω και μεγάλα λόγια. Δεν έχω επιχειρήσει να το

κάνω μόνη μου. Το κάναμε με τους συναδέλφους αυτό και ο καθένας έβαζε το λιθαράκι του. Πιστεύω ότι θα το καταφέρω…

- Μου είπατε ότι προτίθεστε να εντάξετε στην αρχή της επόμενης χρονιάς δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Ναι! Θα το κάνω. Θέλω να δω πώς θα λειτουργήσει.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Να τα κινητοποιήσεις τα παιδιά… να τα κάνεις να πιστέψουν σε αυτό, να τα εμπνεύσεις… κι αυτά είναι μαθημένα να δουλεύουν με άλλον τρόπο. Γενικά στο σχολείο αντιμετωπίζουμε, τα ξέρετε κι εσείς, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες και τον ζήλο και τον μόχθο μας, απαξίωση του δημόσιου σχολείου, δηλαδή θέλεις να κάνεις πράγματα πολλές φορές αλλά εκ των πραγμάτων υπάρχουν παράγοντες οι οποίοι αντιβαίνουν στην επιθυμία και τον σχεδιασμό. Τώρα εγώ λέω για την τρίτη Λυκείου, η τρίτη Λυκείου, όμως, του χρόνου θα είναι στον προθάλαμο των εξετάσεων και δεν ξέρω αν θα μπορεί να ανταποκριθεί. Κάποια παιδιά θα μπορούν. Θα το κάνουν όλα; Θα το κάνουν συστηματικά; Θα το δω… θα πειραματιστώ.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Σε πολύ μεγάλο βαθμό, διότι είναι κάτι που το επιλέγει ο άλλος για να το παρακολουθήσει, άρα το θέλει. Όταν θέλεις κάτι και το κάνεις από επιλογή θα ωφεληθείς από αυτό. Για ποιο άλλο λόγο; Διότι προσφέρονται από Πανεπιστήμια της χώρας. Από φορείς και πρόσωπα που έχουν τα εχέγγυα και μπορούν να εξασφαλίσουν υψηλή ποιότητα στα μαθήματα τα οποία προσφέρουν. Το ότι είναι ανοικτό και ότι βολεύει ως προς τα προγράμματα, τα ωράρια και τις υποχρεώσεις του καθενός μας… κι αυτό είναι στα συν! Το ότι υπάρχει επιθυμία… έχει αλλάξει το πνεύμα και ο αέρας που φυσάει στη δημόσια εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια και όλοι θέλουν και τη μόρφωση και την εξειδίκευση, την ανανέωση, γιατί είμαστε ένας γερασμένος κλάδος, κι αυτό είναι σημαντικό. Πάντως, διάκειμαι θετικά απέναντι σε οποιαδήποτε τέτοια προσπάθεια, τώρα που το γνώρισα και το έμαθα.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Να διαρκούν περισσότερο και να γίνονται με μεγαλύτερη συχνότητα και να αγκαλιάσουν και άλλα αντικείμενα εκτός από τη Νεοελληνική Γλώσσα. Πάντως νομίζω ότι η επιμήκυνση της διάρκειας του προγράμματος είναι απαραίτητη. Τουλάχιστον δυο βδομάδες ακόμη. Θα ήθελα να κάνουμε άλλες δυο τρεις εργασίες ακόμη. Ίσως θα έπρεπε να κάνει και ο καθένας μας από μια εργασία μόνος του.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Θα μου άρεσε μια διακειμενική προσέγγιση. Είναι μια ιδέα, επειδή είμαι και λάτρης της Λογοτεχνίας. Θα μπορούσε να γίνει μια μέθοδος με διακειμενική προσέγγιση ή η προσέγγιση κάποιας ενότητας μέσα από πολυτροπικά κείμενα που θα μπορούσε ο διδάσκων ή εσείς σε αρχικό στάδιο να μας διοχετεύετε. Να μη δημιουργείται τελικά ένα έγγραφο αλλά ένα πολυτροπικό κείμενο ή να υπάρχει μια συνεξέταση με άλλα κειμενικά είδη π.χ. με ένα άρθρο, με ένα λογοτεχνικό κείμενο, ένα ποίημα, μια επιφυλλίδα, ένα δοκίμιο, να μπορούν να συναντηθούν κείμενα διάφορα μέσα από μία μέθοδο με τη συνεργατική γραφή… θα ήταν πολύ ωραίο αυτό!

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Να γίνουν πιο πολλά και να προπαγανδιστεί αυτό από τα Πανεπιστήμια της χώρας στη Μέση Εκπαίδευση, ώστε να συμμετέχουν περισσότεροι. Πρέπει να κινητοποιήσουμε τους συναδέλφους και να τους βάλουμε στο παιχνίδι αυτό, να μάθουν πράγματα, γιατί, επαναλαμβάνω, δεν έμαθα μόνο πράγματα που αφορούν τη χρήση των νέων τεχνολογιών. Έμαθα και πράγματα που αφορούν την εξέλιξη σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς, παιδαγωγική, γλωσσολογία, που νομίζω ότι είναι πάρα πολύ χρήσιμα για εμάς που έχουμε αποφοιτήσει εδώ και κάποια χρόνια.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 19 (Κ.Δ.) – 18.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Είχα Παρακολουθήσει το Μάθημα αυτό πριν δυο χρόνια, το Μάθημα του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου και είχα μείνει πολύ ευχαριστημένη και ήθελα να το ξαναπαρακολουθήσω, γιατί ήταν και η συνεργατική γραφή που με παρακίνησε.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Η προσδοκία ήταν να εξοικειωθώ περισσότερο με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs και τα οφέλη της συνεργασίας ήταν επιπλέον από το προηγούμενο Μάθημα και η συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα;

- Νομίζω ότι έχουν ικανοποιηθεί πλήρως, γιατί και τα δύο επετεύχθησαν και τα δύο αυτά που ανέφερα.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Το ένα επίτευγμα είναι ότι ασχολήθηκα με ένα διαδικτυακό εργαλείο και το άλλο ότι συνεργάστηκα με άλλους συναδέλφους, φιλολόγους και αυτό μετά μπορώ να το περάσω και στα παιδιά, το πώς να συνεργάζονται χρησιμοποιώντας αυτό το εργαλείο και αυτά τα δύο, η χρήση του εργαλείου και η συνεργασία ήταν πολύ σημαντικά για το έργο του εκπαιδευτικού και για τη διδασκαλία της Γλώσσας συγκεκριμένα.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Με επηρέασε πολύ το γεγονός της συνεργασίας, αυτό καθαυτό, δηλαδή ότι συνεργάστηκα με ανθρώπους που δεν τους γνώριζα και που στην αρχή υπήρχαν έτσι δυσκολίες σε διάφορα επίπεδα, μετά, όμως, σιγά σιγά περνώντας οι εβδομάδες συνεργαστήκαμε πολύ καλά, μπορώ να πω και ήταν το τελικό αποτέλεσμα η τελική γεύση ήταν πολύ θετική.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας;

- Θετικά επηρεάζει, οπωσδήποτε, η όλη οργάνωση του Μαθήματος που ήταν πάρα πολύ καλή, η βοήθεια ως προς κάθε απορία μας που μας έδινε ο κ. Κούκης για όλα τα… κάθε θέμα που μας απασχολούσε και η διάδραση με την κοινότητα των εκπαιδευτικών η διάδραση με τους υπόλοιπους δηλαδή φιλολόγους που συμμετείχαν εκτός από τη δική μου ομάδα. Αυτά ήταν πολύ θετικά. Αρνητικά θα έλεγα ότι η έλλειψη χρόνου ήταν, έτσι, ένα εμπόδιο, το οποίο όμως το ξεπεράσαμε γρήγορα, γιατί όλοι είχαμε έτσι πολύ καλή διάθεση και θέλαμε να κάνουμε κάτι ωραίο στην κάθε εργασία που κάναμε και έτσι αυτό ξεπεράστηκε. Υπήρχε, βέβαια, κάποια δυσκολία στη συνεργασία, που έτσι λίγο μας επηρέασε αλλά πιστεύω ότι στο τέλος καταφέραμε και το διαχειριστήκαμε κι αυτό.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν);

- Δεν μπορώ να πω ότι υπήρχαν κάποιες δυσκολίες, γιατί ήταν πολύ καλά σχεδιασμένο το Μάθημα και σταδιακή η παρουσίαση των στρατηγικών. Τεχνικές δυσκολίες δεν είχα, γιατί είχα ξαναπαρακολουθήσει το Μάθημα αυτό. Τώρα η συνεργατική γραφή με συναδέλφους οπωσδήποτε έχει μία δυσκολία. Οι θεματικές ενότητες ήταν πολύ καλές νομίζω και ήταν πράγματα με τα οποία είχαμε ασχοληθεί, οπότε μπορούσαμε έτσι να τα πάμε παραπέρα, να το πω έτσι και οι εργασίες ήταν σε πλαίσια λογικά και για τον χρόνο μας και για τα είδη της συνεργασίας.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Δύο πολύ ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος που τα είχα επισημάνει και στο προηγούμενο Μάθημα είναι αφενός μεν η βοήθεια του κ. Κούκη που είναι άμεση και απαντά σε όλα τα ερωτήματα σε όλες τις απορίες πάρα πολύ γρήγορα και η διάδραση με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς, μέσα στην κοινότητα του Μαθήματος δηλαδή. Το επιπλέον ισχυρό στοιχείο σε αυτό το Μάθημα ήταν ο τρόπος που είχαν επιλεγεί οι στρατηγικές συνεργατικής γραφής, όπου ξεκινώντας με πιο απλές στρατηγικές, όπου δεν θα εμπλεκόμαστε ο καθένας στα γραφόμενα του άλλου και προχωρούσαμε προς πιο σύνθετα πράγματα, τα οποία θέλανε μεγαλύτερο βαθμό συνεργασίας και μεγαλύτερο βαθμό υποχωρητικότητας και κατανόησης του ενός προς τον άλλο, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Δεν επεσήμανα κάτι αρνητικό, δεν με δυσκόλεψε κάτι, δεν… δεν παρατήρησα κάτι τέτοιο… αρνητικό.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Το Μάθημα είχε πάρα πολύ καλό σχεδιασμό από την αρχή. Και η παρουσίαση του εργαλείο και ο χωρισμός σε ομάδες, με ποια στρατηγική θα ασχολούμασταν κάθε εβδομάδα και πώς θα προχωρούσε η δουλειά μας είχε έναν άριστο σχεδιασμό, όπως και οι θεματικές ενότητες ξεκινώντας από την αρχή με την εξοικείωση με το εργαλείο και

προχωρώντας σε δυσκολία και τα θέματα με τα οποία ασχοληθήκαμε ήταν πολύ ενδιαφέροντα, ήταν πολύ πετυχημένο ως προς αυτά τα δύο.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν απλό και δε χρειαζόταν πάρα πολύ ώρα να ασχοληθεί κανείς για να μελετήσει… ήταν απλό, πολύ κατανοητό και σε λίγο χρόνο καταλαβαίναμε τι έπρεπε να κάνουμε κάθε φορά, με τι τρόπο και πολύ σαφές ήταν.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Και οι εργασίες, επίσης, σε θέματα που έχουμε δουλέψει, που μας ενδιαφέρουν, που μας απασχολούν και ως θέματα και με την κάθε στρατηγική που μας ανανέωνε το ενδιαφέρον κάθε φορά για κάθε εργασία, επειδή είχε διαφορετική στρατηγική συνεργατικής γραφής.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Ήταν πάρα πολύ αποτελεσματική, δεν υπήρχε δηλαδή οποιαδήποτε απορία ή οτιδήποτε πρόβλημα που να μη βοηθάει ο κ. Κούκης την επίλυσή του και ένιωθα ότι ό,τι και να συνέβαινε θα είχα την απάντησή του, την υποστήριξή του ακόμα και μέσα στις ομάδες και ατομικά στον καθένα μας μπορούσε να μας κατευθύνει και να μας οδηγεί ανάλογα.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Αυτή ήταν μια πάρα πολύ καλή επιλογή, εφόσον ήταν σεμινάριο συνεργατικής γραφής και το ότι συνεργαζόμασταν με άγνωστους ανθρώπους, αυτό μας έβαλε μία επιπλέον δυσκολία αλλά και περισσότερο ενδιαφέρον, έκανε περισσότερο συναρπαστική τη σχέση μας με το Μάθημα και τις υποχρεώσεις που είχαμε για το Μάθημα.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό νομίζω. Βέβαια, εντάξει, υπήρχαν κάποια μικρά προβλήματα αλλά επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Το γεγονός ότι είχαμε όλοι διάθεση να κάνουμε αυτά… επιλέξαμε το Μάθημα αυτό και είχαμε διάθεση να δουλέψουμε για τις εργασίες και γενικά υπήρχε κατανόηση μεταξύ μας, έτσι σε ένα γενικό βαθμό, υπήρχε κατανόηση, δεν μπορώ να πω ότι δεν υπήρχε. Και αποφασίσαμε να αφιερώσουμε τον χρόνο αλλά και την ενέργεια, για να κάνουμε κάτι όσο το δυνατόν καλύτερο. Αρνητικά είναι… η δυσκολία του καθενός μας να αποδεχτεί τους άλλους, να αποδεχτεί ότι κάποιος άλλος συνάδελφος πιθανόν να έχει κάποια καλύτερη ιδέα, να γράφει καλύτερα, να είναι πιο αποτελεσματικός, πιο πετυχημένος ίσως… Η δυσκολία μας να αποδεχτούμε και τους άλλους συναδέλφους μέσα σε μια κοινή εργασία. Αυτό είναι κάτι που λειτουργεί έτσι αρνητικά και στις πρώτες στρατηγικές συνεργατικής γραφής υπήρχε μία επιφυλακτικότητα ως προς το «ποιο ρόλο θα αναλάβω» και «μήπως εγώ θα αναλάβω ένα ρόλο και εγώ θα κάνω περισσότερη δουλειά και η συνάδελφός μου θα κάνει λιγότερη δουλειά και εγώ θα είμαι ριγμένη». Έτσι είχαμε κάποιες τέτοιες… αμφιβολίες στην αρχή αλλά αυτά ξεπεράστηκαν. Γενικά, όμως, έπρεπε να αποδεχτούμε τον άλλον και αυτό ήταν κάτι έτσι που δυσκόλευε την πορεία μας.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Με κινητοποίησε το γεγονός ότι έβλεπα ότι ήταν αξιόλογοι συνάδελφοι και αυτοί που είχα στην ομάδα μου, ότι έγραφαν ωραία, είχαν ωραίες ιδέες, ήταν αποτελεσματικοί, κατάφερναν να χρησιμοποιούν το εργαλείο… Αυτό με κινητοποιούσε κι εμένα να κάνω περισσότερα πράγματα και με δυσκόλεψε ότι… ότι είμαι εγωίστρια… (γέλιο!) και δεν είχα ξαναδοκιμάσει να συνεργαστώ με άλλους και να πω ότι ναι ο άλλος έχει δίκιο και όχι εγώ.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Κέρδισα πολλά πράγματα και το πώς να συνεργάζομαι και το ότι θέλει αρκετές προϋποθέσεις η συνεργασία και πώς μετά αυτό θα μπορέσω να το αξιοποιήσω στη διδασκαλία, να το χρησιμοποιήσω με τα παιδιά δηλαδή.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Έχω σχηματίσει την άποψη ότι η συνεργατική γραφή είναι κάτι πολύ δύσκολο. Είναι πάρα πολύ αξιόλογο, δηλαδή έχει πάρα πολλά οφέλη, χρειάζεται, όμως, πολλές προϋποθέσεις, αξίζει, όμως, να το παλέψουμε σε κάθε περίπτωση. Δηλαδή είναι τόσο πολλά τα θετικά αποτελέσματα που αξίζει να το προσπαθούμε.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θα το επέλεγα σε μεγάλο βαθμό και θα το επεδίωκα, γιατί αυτά που αποκόμισα εγώ από τη συνεργατική γραφή θα ήθελα και τα παιδιά, οι μαθητές μας, να ωφεληθούν από αυτό και σε πολλά επίπεδα… και γνώσεων και ικανοτήτων των σχέσεων μεταξύ τους, γιατί επιδρά και στις σχέσεις που έχουν τελικά τα μέλη της ομάδας που κάνουν μια συνεργατική εργασία, στις φιλίες. Πιστεύω ότι θα έχει έτσι πολύ αξιόλογα αποτελέσματα.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω ότι είμαι σε θέση να σχεδιάσω κάποιες δραστηριότητες συνεργατικής γραφής… λίγο έτσι όσον αφορά τα τεχνικά προβλήματα στο σχολείο, λίγο με προβληματίζουν, όπως και το πώς θα χρησιμοποιήσω αυτές τις δραστηριότητες σε μια μεγάλη ομάδα παιδιών, γιατί σε μια μικρή ομάδα γίνεται και λειτουργεί έτσι πολύ ωραία αλλά σε μεγαλύτερη ομάδα δεν ξέρω… το φοβάμαι λίγο, να είμαι ειλικρινής.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Έχω την πρόθεση οπωσδήποτε και το εφάρμοσα αμέσως μόλις τελειώσαμε το ΜΑΗΜ, νομίζω ότι μπορώ να το κάνω, ότι θα έχει πάρα πολλά οφέλη και τα τεχνικά προβλήματα πιστεύω… ευελπιστώ ότι μπορούν να ξεπεραστούν.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Ναι! Αυτά που ανέφερα πριν. Αφενός μεν τα τεχνικά θέματα και πώς θα μετακινούμαστε, να αλλάζουμε αίθουσα… ή πώς θα δουλέψουνε τα παιδιά από το σπίτι μόνα τους, όπως και σε τι βαθμό θα γίνει η συνεργασία, πώς θα λειτουργήσει μια μεγάλη ομάδα, γιατί άλλο είναι πέντε παιδιά και άλλο είκοσι πέντε να βάλουμε να συνεργάζονται.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Νομίζω ότι συμβάλλουν πάρα πολύ αυτά τα Μαθήματα στην επιμόρφωσή μας και για τις γνώσεις που μας παρέχουν, δηλαδή ότι εξοικειωνόμαστε με ένα διαδικτυακό εργαλείο, ότι συνεργαζόμαστε μεταξύ μας αλλά και… ερχόμαστε σε επαφή με όλους αυτούς τους

συναδέλφους που παρακολουθούσαν το Μάθημα, το ότι βρισκόμαστε για λίγες εβδομάδες μέσα σε αυτή την κοινότητα και βλέπουμε τις απόψεις των άλλων, βλέπουμε ότι πολλοί άνθρωποι συμπλέουν μαζί μας αλλά είναι και κάποιοι που έχουν πολύ σοβαρές αμφιβολίες και όλα αυτά μας κάνουν και αξιολογούμε λίγο περισσότερο την κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε σε ένα πιο γενικό επίπεδο.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Αλλαγή δεν θα έλεγα, γιατί όπως είπα και πριν δεν επεσήμανα κάτι αρνητικό. Τώρα βελτίωση… δεν ξέρω… δεν μπορώ να σκεφτώ κάποια πρόταση.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Νομίζω ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε άλλα μαθήματα. Τα προβλήματα αυτά που ανέφερα πριν θα ισχύσουν και για τα άλλα μαθήματα αλλά νομίζω ότι πρέπει να το προσπαθήσουμε και ότι είναι καλό από κάθε άποψη. Θα προσθέσει οπωσδήποτε και στο μάθημα και στη συνεργασία που σημαίνει ότι είναι ανθρώπινες σχέσεις μεταξύ των παιδιών, όπως διαπιστώσαμε και από τη δική μας περίπτωση συνεργασίας στο Μάθημα.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Είναι πάρα πολύ ωφέλιμα, είναι ωραίο να γίνονται αρκετά συχνά, ήταν χωρίς οικονομική επιβάρυνση… Αυτό είναι κάτι που το εκτιμώ πάρα πολύ, γιατί δεν το βλέπουμε σε σεμινάρια άλλων χώρων, όπου πρέπει κανείς να πληρώνει πάντα. Είναι καλό να γίνονται συχνά και να είναι έτσι τόσο καλά οργανωμένα και τόσο έτσι ωφέλιμα.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 20 (Κ.Ι.) – 19.05.2018

- Καλησπέρα σας!

- Καλησπέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Γιατί με ενδιαφέρει να μαθαίνω τη χρήση τεχνολογιών, για να τις εφαρμόζω στο σχολικό περιβάλλον στη διδασκαλία.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Να μάθω διάφορες τεχνικές, που δεν τις γνωρίζω, που δεν τις φαντάζομαι και που μπορούν να διευκολύνουν κι εμένα και τους μαθητές για την κατάκτηση της γνώσης και να γίνει και πιο ενδιαφέρουσα η διαδικασία αυτή.

- Σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα οι όποιες προσδοκίες σας;

- Έχουν ικανοποιηθεί αρκετά. Έμαθα πράγματα που δεν τα γνώριζα και ξέρω ότι έχω κάποιες εναλλακτικές πια για να εφαρμόσω στην τάξη. Είμαι ικανοποιημένη από αυτή την άποψη.

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Η καλή γνώση της τεχνολογίας πρώτα από όλα… απαραίτητο εργαλείο πια στον εκπαιδευτικό. Χωρίς αυτή δεν μπορεί κανείς να κάνει τίποτα στο σχολείο. Γνωρίζοντας καλά τέτοια εργαλεία μπορεί να είναι πιο ευέλικτος στο μάθημα. Έμαθα πράγματα καινούρια που μόνη μου δεν θα τα έψαχνα, γιατί δεν υπάρχει και πολύς χρόνος για τέτοιες αναζητήσεις. Κι ένα πολύ σημαντικό που είμαστε ανεπαρκείς ως καθηγητές είναι η συνεργασία… η συνεργατική κουλτούρα που δεν την έχουμε καλλιεργήσει και είναι απαραίτητο να καλλιεργηθεί σε εμάς και τα παιδιά κυρίως. Στο Μάθημα αυτό βρισκόμαστε με ανθρώπους ξένους και αναγκαζόμαστε να δουλέψουμε μαζί.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Με επηρεάζει δημιουργώντας μου μεγαλύτερες ευθύνες, η αλήθεια είναι… Ξέρω ότι υπάρχουν εργαλεία που οφείλω να τα χρησιμοποιώ και πρέπει να δουλέψω πιο πολύ στο να τα εφαρμόσω, να τα ενσωματώσω στη δουλειά μου. Να σας πω ότι με αγχώνει πιο πολύ αυτό αλλά και με προκαλεί. Δεν μπορώ να μένω στον παραδοσιακό τρόπο.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας;

- Θετικά… Καλές σημειώσεις, που υπήρχαν με την έναρξη κάθε ενότητας, η δυνατότητα να μπαίνει κανείς ξανά και ξανά και να βλέπει το υλικό και η καλή υποστήριξη από τους δασκάλους που υπάρχουν πίσω από αυτό. Κάθε απορία λυνόταν άμεσα με υπομονή και ευγένεια… γιατί δεν έχουμε και πολλές γνώσεις εμείς, οπότε μπορεί να κάνουμε και ανόητες απορίες αλλά είχαμε πάντα καλή βοήθεια. Δεν έχω να πω κάτι αρνητικό όσον αφορά την οργάνωση του Μαθήματος. Είναι προσωπικά ζητήματα του καθενός, είναι θέμα χρόνου. Παράλληλα με τη δουλειά του σχολείου την καθημερινή και να πρέπει να γίνουν κάποιες εργασίες μέσα σε ένα χρονοδιάγραμμα και να πρέπει να συνεργαστούμε με άλλους ανθρώπους που έχουμε δώσει ένα ραντεβού… Όλο αυτό το πράγμα είναι κουραστικό στα πλαίσια της σχολικής χρονιάς, των εβδομάδων που έχουμε και υποχρεώσεις σχολικές. Θα μπορούσε να είναι πιο άνετο αυτό αν μπορούσε να γίνει σε διακοπές, σε καλοκαίρι, σε φάση που δεν έχουμε κάτι άλλο…

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν);

- Στον σχεδιασμό… Δεν θα βρω δυσκολίες που προέρχονται από την πλατφόρμα ή από το Μάθημα. Αν εγώ δεν ξέρω καλά να χειρίζομαι το εργαλείο, αν εγώ κάνω κάποιους λάθος χειρισμούς και επειδή είμαι φιλόλογος και δεν είμαι πληροφορικός, ας πούμε ή επειδή δεν είμαι expert στα… στις τεχνολογίες, δεν έχει να κάνει με κακή οργάνωση του Μαθήματος. Δεν έχει δυσκολίες νομίζω. Δεν είμαστε, όμως, τόσο καλοί, άριστοι χρήστες για να τα δουλεύουμε τόσο γρήγορα όλα τα εργαλεία. Κατά τα άλλα βοήθαγε αρκετά. Δεν ήταν πολύ υψηλού επιπέδου να χρειάζεται πτυχίο… Εγώ είχα και το προηγούμενο Μάθημα που μου είχε δημιουργήσει μια σχετική άνεση στη χρήση της πλατφόρμας. Δύο φορές παρακολούθησα αυτά τα Μαθήματα και ήμουν περισσότερο εξοικειωμένη τη δεύτερη φορά. Παρόλα αυτά έκανα λάθη και στην αποστολή των εργασιών και σε διάφορα αλλά όχι… δεν έχει δυσκολία. Η πλατφόρμα είναι καλά οργανωμένη νομίζω. Και απέκτησα και

μια εξοικείωση με αυτό το μοντέλο δουλειάς, Μαθήματος, γιατί δεν το γνώριζα και νομίζω ότι υπάρχουν κι άλλα τέτοια, λειτουργούν τέτοιου είδους πλατφόρμες. Δε νομίζω ότι έχει οργανωτικά ζητήματα. Είναι καλά φτιαγμένη και για ένα επίπεδο μέτριων χρηστών αλλά πρέπει να διαβάζουμε…

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Δεν ξέρω τι να πω. Η δική σας η… οι δάσκαλοι, οι εκπαιδευτές δεν ήταν τόσο απρόσωποι, μηχανοποιημένοι. Είχε μια… δημιουργούσε μια αίσθηση φυσικής παρουσίας, εξοικείωσης… Αυτό νομίζω ήταν ένα καλό στοιχείο. Το ότι αισθάνονται οι εκπαιδευόμενοι ότι υπάρχει άνθρωπος που τους ακούει και τους απαντάει… γιατί σας το λέω ότι προσπαθούσα να επικοινωνήσω πρόσφατα με μια πρεσβεία στην Αθήνα, να κλείσω ένα ραντεβού και έπεφτα συνεχώς πάνω σε ηχογραφημένα μηνύματα… δεν μπορούσα να βγάλω άκρη με τίποτα… να μιλήσω με έναν άνθρωπο… Εννοώ ότι υπήρχε η αίσθηση ότι υπάρχει ανθρώπινη υποστήριξη. Άλλο δυνατό στοιχείο… δεν υπήρχαν δυσκολίες ιδιαίτερες στο να κατανοήσουμε τα συγκεκριμένα εργαλεία και να τα δουλέψουμε… και αυτό και σαν διδακτέα ύλη, να χρησιμοποιήσω και όρο σχολικό, δινόταν αρκετά… εύληπτα.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Γενικά δεν είμαι αυστηρή ούτε επικριτική. Δεν ψάχνω να βρω το κακό σε κάτι, το καλό ψάχνω… Δε νομίζω… δεν μπορώ να σκεφτώ κακά πράγματα, αρνητικά… ούτε καν ότι συνεργαζόμασταν και άγνωστοι… Εντάξει! Και τι έγινε! Συνεργαζόμαστε… Θα μπορούσε κανείς να πει ότι είναι αυτό, το ότι δε διαλέγαμε εμείς τους συνεργάτες μας… Κι αυτό ακόμα δεν με ενοχλεί ιδιαίτερα. Ας πούμε ότι ήταν ένα μικρό στοιχείο, αν θέλετε να σας πω κάτι αρνητικό.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Πολύ καλά!

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Ήταν ευσύνοπτες, κατατοπιστικές, όχι περίπλοκες, χωρίς μεγάλο βαθμό δυσκολίας. Βοηθητικά και τα βίντεο και το κάθε είδους υλικό που δινόταν. Όχι δεν είχε κάποια δυσκολία.

- Πώς θα αξιολογούσατε τις εργασίες που ανατέθηκαν;

- Θα μπορούσατε να βάλετε και πιο δύσκολες! Μεγάλα παιδιά είμαστε! Θα μπορούσατε να απαιτείτε, εννοώ, από εμάς και λίγο παραπάνω. Πάλι θα υπάρχει, βέβαια, το θέμα του χρόνου που θα διαθέσουμε… ίσως να χρειάζεται περισσότερος χρόνος για τη μελέτη σε κάθε εργαλείο συνεργατικής γραφής, για να δώσουμε καλύτερη εργασία… για να έχετε κι εσείς απαιτήσεις περισσότερες από εμάς, για μια καλύτερη εργασία… Θα μπορούσε δύο εβδομάδες ή σε ένα διάστημα χρονικό που δεν έχουμε άλλες υποχρεώσεις ταυτόχρονα. Για να βγαίνουν καλύτερες εργασίες. Εσείς δεν είχατε δύσκολα θέματα… δύσκολες θεματικές αλλά εμείς κάποιες φορές κάναμε κάποιες απλοποιήσεις, κάποιες προχειρότητες, για να βγάλουμε το αποτέλεσμα εντός του χρόνου. Θα μπορούσαμε ίσως να κάνουμε και καλύτερη δουλειά. Κι εγώ θα μπορούσα.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Πάρα πολύ καλή. Το έχω απαντήσει και σε άλλες ερωτήσεις προηγουμένως. Μια προσωπική επαφή, άμεση και καίρια.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Νομίζω ότι αφού μπήκαμε σε αυτό το Μάθημα και μπήκε από την αρχή αυτή η παράμετρος ότι θα είναι έτσι, αν δεν αρέσει σε κάποιον, αν δεν μπορεί να ανταποκριθεί, δε μένει. Έτσι δεν είναι; Δεν του κάνει. Από εκεί και πέρα, αυτοί είναι οι κανόνες του Μαθήματος, έτσι είναι οργανωμένο να λειτουργήσει, θα το υποστηρίξουμε. Βέβαια, καθόλου δεν είμαστε συνηθισμένοι να συνεργαζόμαστε και έχει να κάνει και με την προσωπικότητα του καθενός… την πρώτη εβδομάδα με ενόχλησε κάπως… ένιωσα άβολα. Αλλά πρέπει να συνεργαστείς. Ζεσταίνεται το κλίμα μέσα από τη συνεργασία. Όχι απαραίτητα με το να δημιουργείται η προσωπική σχέση αλλά με το να κάνουμε μία δουλειά που έχουμε αναλάβει συνειδητά. Θα περάσει και ο πρώτος ενδοιασμός, δισταγμός…

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Νομίζω πήγε καλά σε αυτή την ομάδα η συνεργασία. Στην αρχή, αν θυμάμαι καλά, δεν εμφανίστηκαν όλα τα μέλη… δεν εμφανίστηκαν ποτέ κάποιοι, δύο ή τρεις και συμπληρωθήκαμε αργότερα από κάποιες άλλες συναδέλφους. Τουλάχιστον στις τρεις βασικές που ξεκινήσαμε καλά πήγε και οι άλλες που προστέθηκαν μετά ενσωματώθηκαν καλά, πολύ θετικά… Ήταν μια ομάδα που θεωρώ ότι δούλεψε καλά, χωρίς αλαζονεία, γρίνιες…

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Υπήρχε συνεργατική διάθεση, συμβιβαστική διάθεση, δεν υπήρχε επικριτική διάθεση, «δεν μου αρέσει αυτό που προτείνεις…», «θέλω εγώ αυτό…», «είναι καλύτερο το δικό μου…», δεν υπήρχαν τέτοια. Ο καθένας έβαζε το λιθαράκι του, ο άλλος το αξιολογούσε θετικά, γιατί ήταν μία συμβολή μικρότερη ή μεγαλύτερη. Προχωράγαμε. Δεν υπήρχε πουθενά αποδοκιμασία ή κάποιος να θέλει να φαίνεται ότι είναι καλύτερος ή ότι κάνει περισσότερα. Το αρνητικό… δεν έχει να κάνει με την ομάδα. Πιο πολύ τι θέλει να προσφέρει ο καθένας, τι μπορεί, τι προλαβαίνει. Μπορεί κάποιοι να κάνανε λίγο περισσότερο, κάποιοι λίγο λιγότερο. Μάλλον πιο πολύ προσωπικό το ζήτημα…

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Ήθελα να δω πώς δουλεύει αυτό, ήθελα να συνεργαστώ με κάποιους άλλους, μου αρέσει να συνεργάζομαι, γιατί εμπιστεύομαι τους άλλους και πιστεύω ότι καθένας έχει κάτι να πει, κάτι να μου μάθει. Δεν είναι αυτής της αντίληψης όλοι οι άνθρωποι. Ο καθένας κάτι έχει να πει κι από εκείνον θα αρπάξω εγώ κάτι, κάτι θα κλέψω… θα μάθω, εννοώ, με αυτή την έννοια, οπότε αυτό με κινητοποιεί, να ακούσω, να δω πώς το βλέπει, πώς το παρουσιάζει, πώς το οτιδήποτε… Θαυμάζω συναδέλφους, συνήθως ζηλεύω λίγο, κάτι παραπάνω ξέρουνε που δεν το έχω ακούσει ποτέ στη ζωή μου. Αυτά με κινητοποιούν… Με δυσκόλεψε το ίδιο πράγμα… γιατί δεν μπορούσα να έχω το ίδιο επίπεδο κάποιες φορές… είναι και λίγο εγωιστικό. Ο καθένας θέλει να δείχνει εκεί πέρα ότι ξέρει πολλά και κάνει πολλά. Μπορεί αυτό να είναι λίγο ένας ανασταλτικός παράγοντας.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Το πρακτικό κομμάτι του να ξέρω αυτά τα εργαλεία και σιγά σιγά με προσπάθεια, με κόπο να τα εφαρμόσω στην τάξη και το ψυχολογικό ότι πρέπει να εξασκήσω και τα παιδιά… και τον εαυτό μου και τα παιδιά σε συνεργατικές πρακτικές.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Δεν τη γνώριζα τη συνεργατική γραφή. Δε τη γνώριζα τουλάχιστον σε επίπεδο τεχνικό, διαδικτυακό. Μόνο στο πρώτο Μάθημα που είχαμε εκεί με τα Google Docs μία πρώτη… Γενικά δεν τη γνώριζα. Την έμαθα. Σε μια πρώτη φάση. Αν δεν τη δουλέψω μόνη μου σε πλάνα μαθήματος θα την ξεχάσω. Τη γνώρισα, οπότε από εδώ και πέρα… ωφελούμαι έτσι κι αλλιώς, δηλαδή.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Ειδικά στη Νεοελληνική Γλώσσα, γιατί αυτό που απαιτεί το μάθημα είναι η έκφραση απόψεων, ιδεών, επιχειρημάτων. Πρώτα αυτό και δεύτερον ότι υπάρχουν εκ των πραγμάτων πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες. Κάθε ένας μικρός ή μεγάλος βλέπει κάπως διαφορετικά το θέμα, άρα ο συνεργατικός τρόπος είναι ο καλύτερος για να προσεγγιστεί ένα λογοτεχνικό κείμενο ή ένα θέμα έκθεσης. Και τα δυο πράγματα και η έκφραση απόψεων και οι διαφορετικές οπτικές. Ειδικά σε αυτό το μάθημα είναι απαραίτητα και τα δύο.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Μπορώ να σχεδιάσω αλλά με προσπάθεια, δεν είναι εύκολο. Θέλει δουλειά πολλή από τον εκπαιδευτικό. Θέλει δουλειά αλλά νομίζω ότι μπορώ να το σχεδιάσω όλο αυτό το πράγμα. Όχι σε πολύ συχνή βάση αλλά μια στο τόσο… θέλει καλή προετοιμασία και θέλει, πρώτα από όλα, καλή γνωριμία με την τάξη.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Τώρα πάμε στην επόμενη σχολική χρονιά! Κανονικά θα πρέπει. Εμείς ξέρετε από την προηγούμενη σχολική χρονιά δεν έχουμε ορίσει ποια μαθήματα θα διδάξει ο καθένας την επόμενη, ενώ θα έπρεπε να το ξέρουμε για να προετοιμαστούμε. Τέλος πάντων μια Γλώσσα την παίρνουμε πάντοτε, αναγκαστικά αλλά δεν ξέρουμε σε ποια τάξη, για να μπορούμε να το σχεδιάσουμε αυτό το μάθημα από πριν. Τέλος πάντων, όταν γυρίσουμε με το καλό τον Σεπτέμβριο, θα πρέπει, αφού το έχω διδαχθεί και αφού θέλησα να το μάθω, θα πρέπει να το εφαρμόσω. Θα είναι κουτό, ανόητο να μην το κάνω… μέσα στη σχολική χρονιά, μια δυο φορές τουλάχιστον. Αλλά έχει να κάνει πάρα πολύ με το πώς τα παιδιά μπορούν να ανταποκριθούν.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Αν έχω διαβάσει εγώ καλά και ξέρω καλά τι να κάνω εντάξει, περνάμε την πρώτη δυσκολία. Η άλλη μεγάλη δυσκολία είναι οι μαθητές. Πόσο αυτοί κατέχουν αυτά τα εργαλεία, που δεν τα κατέχουν, διότι τα παιδιά ξέρουν πολύ καλά υπολογιστές και ίντερνετ και τεχνολογία αλλά ξέρουν για πολύ συγκεκριμένες δραστηριότητες εκεί μέσα, από ένα facebook μέχρι ένα YouTube. Το word, τον κειμενογράφο δυσκολεύονται πάρα πολύ πολλά από τα παιδιά, εγώ απορούσα, δεν μπορούσα να το διανοηθώ, δεν το έχουν ούτε σαν πρόγραμμα στον υπολογιστή τους στο σπίτι. Τέλος πάντων δεν ξέρουνε τα παιδιά τα εργαλεία αυτά, για να τρέξει ένα μάθημα σχεδιασμένο με συνεργατική γραφή. Αυτό είναι μεγάλη δυσκολία. Και να βάλουμε μετά και το θέμα των υπολογιστών και αν έχουμε στο σχολείο υποδομή και το άλλο θέμα ποιο είναι… το θέμα με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις των μαθητών κι αν επιτρέπεται να κοινοποιούνται αυτά, τα email…

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Ναι! Μπορούν. Δίνουν ευκαιρίες στους απομακρυσμένους από τα αστικά… από τα κέντρα εκπαιδευτικούς, σε αυτούς που δεν έχουν πρόσβαση σε Πανεπιστήμια, σε άλλα ΚΕΚ ή οτιδήποτε, που μπορούν να κάνουν τέτοιες επιμορφώσεις. Συμπληρώνουν την έλλειψη, την απουσία των επίσημων φορέων του Υπουργείου. Στην επιμόρφωση είμαστε πάρα πολύ φτωχοί, θέλουμε επιμόρφωση συνέχεια, οι εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων πια σήμερα. Εγώ λέω κάθε δέκα χρόνια το πολύ πρέπει να μας βγάζουν από το σχολείο, να μας ξανά-μορφώνουν και να μας ξαναβάζουν… και ειδικά με τις τεχνολογίες. Τώρα δίνεται με αυτόν τον τρόπο η δυνατότητα σε κάποιους… σε αυτούς που προλαβαίνουν, σε αυτούς που ενδιαφέρονται, είναι ένα ερέθισμα πάντως.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Να γίνονται… Να γίνονται και περισσότερα για άλλα μαθήματα πέρα από τη Γλώσσα… εμένα θα με ενδιέφερε πάρα πολύ να μάθω ειδικά για την Ιστορία. Πρώτον, λοιπόν, να γίνονται. Δεύτερον να γίνονται σε όλα τα μαθήματα. Θα μπορούσαν να γίνονται σε χρόνο που είναι ελεύθερος ο καθηγητής να αφιερώσει λίγο χρόνο και αν γίνονται έτσι να γίνονται και πιο μικρά σε διάρκεια, δηλαδή να είναι πιο ελκυστικό το Μάθημα ότι δε θα σου πάρει πολύ χρόνο, δεν θα σε κουράσει πολύ, ένα μήνα, τέσσερις εβδομάδες ανά ενότητα. Ίσως έτσι να κέρδιζε και πιο πολλούς και να μη φοβόντουσαν τον φόρτο δουλειάς… Αυτό το σκέφτηκα τώρα, γιατί εγώ δήλωσα και στα δύο Μαθήματα ενώ είχα το σχολείο μου, οικογένεια με προβλήματα, υποχρεώσεις και λίγο πιέστηκα. Με πιο σύντομη διάρκεια ίσως να είχα λιγότερη πίεση και αν έκανα και καλύτερη δουλειά. Αν ξαναδώ πάντως ότι κάνετε κι άλλο, παρά τις δυσκολίες μπορεί να δηλώσω, μάλλον έτσι με βλέπω.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι για το μάθημα της Γλώσσας.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Όχι κάτι άλλο… όπως τα έχω ήδη πει. Ό,τι τεχνολογικό είναι να μας ανοίξει τα μάτια καλό είναι να φτάνει σε εμάς. Δεν θα υποκαταστήσει η τεχνολογία τον καθηγητή ούτε τον άνθρωπο, δεν την αγαπάω ιδιαίτερα, τη φοβάμαι λίγο αλλά έχω καταλάβει ότι είναι αναγκαία… πολύ αναγκαία και πρέπει να την κάνουμε να είναι και ωφέλιμη. Πρέπει να φτάνουν αυτά στους καθηγητές. Και όταν απευθύνεστε στους εκπαιδευτικούς να λάβουν μέρος σε αυτά τα Μαθήματα ίσως πρέπει να μπουν πιο αυστηρές παράμετροι εξ αρχής, «θα είναι συνεργατικό με υποχρεωτική σύνθεση ομάδας…», να υπάρχουν και όροι, για να ξέρουν ότι δεν παίζουμε, να τα παίρνουμε πιο σοβαρά τα πράγματα.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 21 (Β.Κ.) – 20.05.2018

- Καλημέρα σας!

- Καλημέρα.

- Για ποιους λόγους επιλέξατε να παρακολουθήσετε το συγκεκριμένο Μαζικό Ανοικτό Ηλεκτρονικό Μάθημα;

- Ο βασικός λόγος ήταν ότι ήθελα να γνωρίσω καλύτερα τα Google Docs, τα είχα κάνει στο σεμινάριο στην τεχνολογία, στο Β΄ Επίπεδο αλλά δεν μπορούσα να τα χρησιμοποιήσω και ήθελα να μάθω κάτι παραπάνω, κάπως καλύτερα, για να δω αν μπορώ να το χρησιμοποιήσω στην τάξη αυτό το εργαλείο.

- Ποιες ήταν οι προσδοκίες σας από το μάθημα αυτό;

- Προσδοκίες ήταν μόνο αυτό. Να μάθω ένα εργαλείο, για να το χρησιμοποιήσω στην τάξη με τους μαθητές και νομίζω ότι αυτή η προσδοκία επιτεύχθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό

- Τώρα θα σας ρωτούσα σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι έχουν ικανοποιηθεί από τη συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα οι προσδοκίες σας και μου είπατε σε πολύ μεγάλο βαθμό.

- Ναι!

- Μπορείτε να αναφέρετε συγκεκριμένα αποτελέσματα που έχετε πετύχει εσείς ατομικά και θεωρείτε σημαντικά για το έργο του φιλολόγου εκπαιδευτικού (για τη διδασκαλία της Γλώσσας);

- Το πρώτο ήταν ότι δεν είχα επιχειρήσει ποτέ με τους μαθητές να παράξουμε ένα συνεργατικό έγγραφο, θεωρούσα, δηλαδή, ότι η γραφή είναι απόλυτα μοναχική διαδικασία και δεν είχα σκεφτεί ποτέ ότι θα μπορούσαν να συγγράψουν ένα κείμενο τρία και τέσσερα παιδιά. Τώρα το κάνω. Το έκανα πρώτη φορά με αφορμή το σενάριο και το επανέλαβα αργότερα και έχει ενδιαφέρον και για μένα και για τους μαθητές. Αυτό θεωρώ ότι ήταν το σημαντικότερο.

- Σε ποιο βαθμό σας επηρέασε γενικότερα ως εκπαιδευτικό η συμμετοχή σας στο συγκεκριμένο Μάθημα; Θα μπορούσατε να δώσετε συγκεκριμένα στοιχεία ή παραδείγματα;

- Σε αυτό είναι δύσκολο να απαντήσω, γιατί δεν το έχω σκεφτεί. Δε νομίζω ότι με επηρέασε σε κάτι. Γενικά, θέλω να δέχομαι επιδράσεις, να βλέπω κι άλλους τρόπους σκέψης και σ εαυτό με επηρέασε κάπως η ομάδα που ήμασταν διαφορετικοί άνθρωποι και ο καθένας πρόσθετε κάτι σε όσα συνεργατικά έγγραφα κάναμε και άρχισα να γίνομαι πιο ανοικτή.

- Ποιοι παράγοντες επηρέασαν θετικά ή εμπόδισαν στο βαθμό που εσείς θα επιθυμούσατε την ενεργό συμμετοχή σας στο Μάθημα π.χ. διαχείριση/ έλλειψη χρόνου, αδυναμία συνεργασίας;

- Είχα μπει στο Μάθημα με τη διάθεση να συνεργαστώ και όταν βρέθηκα και με αυτά τα άτομα της ομάδας που ήταν τουλάχιστον τα δύο από τα τέσσερα αρκετά ενθουσιώδη μπήκα κι εγώ με ενθουσιασμό. Αρνητικά… Θυμάμαι όταν έπρεπε να γράψουμε ένα έγγραφο συνεργατικό σε συγκεκριμένο χρόνο, ήταν πολύ δύσκολο να βρούμε αυτόν τον συγκεκριμένο χρόνο και όλη την εβδομάδα το αλλάξαμε αρκετές φορές, γιατί ήταν δύσκολο να βρούμε μια κοινή ώρα να γράψουμε όλοι παράλληλα. Αυτό λίγο έτσι μου χάλασε τη διάθεση.

- Ποιες δυσκολίες που σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό του Μαθήματος αντιμετωπίσατε; Για παράδειγμα είχατε τεχνικές δυσκολίες με την πλατφόρμα, με το διαδικτυακό εργαλείο Google Docs, τη συνεργατική γραφή ως αντικείμενο, με την οργάνωση των θεματικών ενοτήτων, τη φύση των εργασιών που ανατέθηκαν);

- Όχι, εδώ δεν υπήρχαν δυσκολίες.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο ισχυρά στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που λειτούργησαν θετικά για σας και συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων του;

- Ήταν πρώτα από όλα η ευκολία που είχε η χρήση της πλατφόρμας, ήταν ο κ. Κούκης, γιατί ένιωθα ότι υπήρχε ένας άνθρωπος που καθοδηγούσε και κυρίως εμψύχωνε και ήταν και η ίδια η ομάδα.

- Κατά τη γνώμη σας, ποια ήταν τα πιο αδύνατα στοιχεία του Μαθήματος, δηλαδή αυτά που δεν βοήθησαν για το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ή λειτούργησαν αρνητικά για την επίτευξη των στόχων του;

- Δεν μπορώ να σκεφτώ κάτι. Δεν εντόπισα κάτι. Ήταν μάλλον όπως το περίμενα.

- Πώς θα αξιολογούσατε εσείς, σε σχέση με τα αναμενόμενα-επιτευχθέντα αποτελέσματα, τον γενικό σχεδιασμό του Μαθήματος και τη διάρθρωση των θεματικών ενοτήτων;

- Οι θεματικές ενότητες ήταν σαφείς, ήταν συγκεκριμένες, οι εργασίες ήταν έτσι στο πλαίσιο του να μπορέσουμε να δείξουμε όλοι αν μπορούμε να συνεργαστούμε και σε ποιο βαθμό. Νομίζω ότι όλα λειτούργησαν σωστά, κάπως έτσι το πλάνο το φανταζόμουν.

- Πώς θα αξιολογούσατε το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε;

- Τα βιντεομαθήματα ήταν πάρα πολύ σαφή, κυρίως εγώ σε αυτά στηριζόμουν. Πριν ξεκινήσω να κάνω οτιδήποτε έπρεπε οπωσδήποτε να δω μία με δύο φορές το βίντεο.

- Πώς θα αξιολογούσατε την καθοδήγηση και την υποστήριξη των εκπαιδευτών;

- Εντάξει! Ήταν άριστη.

- Ο σχεδιασμός του Μαθήματος προέβλεπε την υποχρεωτική συνεργασία με συναδέλφους. Πώς αξιολογείτε τη επιλογή αυτή;

- Καταρχήν, το ότι η επιλογή έγινε τυχαία ήταν πολύ καλό και το ότι βρεθήκαμε διαφορετικοί άνθρωποι να «αναγκαζόμαστε» να συνεργαστούμε, πάλι νομίζω ήταν πολύ καλό. Τώρα ο βαθμός που ο καθένας συνέβαλε στο συνολικό αποτέλεσμα της ομάδας, νομίζω διαφοροποιείται.

- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε η συνεργασία στην ομάδα σας;

- Εμείς στην αρχή είχαμε ξεκινήσει πολύ δυναμικά ως ομάδα αλλά προς το τέλος αρχίσαμε να χανόμαστε. Υπήρχαν, όμως, τρία άτομα που συνεργαζόμασταν καλά μέχρι το τέλος.

- Ποιοι παράγοντες συνέβαλαν θετικά ή λειτούργησαν αρνητικά στο να πετύχετε τα καλύτερα αποτελέσματα στην ομάδα σας;

- Υπήρχε καλή διάθεση, υπήρχε συνεννόηση και θέλαμε το παραγόμενο αποτέλεσμα να είναι καλό αλλά θέλαμε και να μάθουμε να δουλεύουμε με αυτόν τον τρόπο. Αρνητικά… νομίζω οι χρόνοι. Δεν είχαμε κοινούς χρόνους.

- Εσάς ατομικά, τι σας κινητοποίησε και τι σας δυσκόλεψε περισσότερο στις συνεργατικές εργασίες;

- Για μένα σημαντικό ήταν ότι γράφαμε διαφορετικοί άνθρωποι για το ίδιο θέμα και έπρεπε το παραγόμενο αποτέλεσμα να είναι καλό, να είναι ένα κείμενο άρτιο με αρχή, μέση και τέλος. Αυτό που ήταν το γοητευτικό στην ιστορία, αυτό ήταν και το πιο δύσκολο.

- Ποια θεωρείτε ότι ήταν τα αποτελέσματα που πετύχατε εσείς προσωπικά, δηλαδή τι κερδίσατε ως εκπαιδευτικός από την εμπειρία των συνεργατικών εργασιών;

- Νομίζω ότι το πιο ουσιαστικό είναι αυτό που είπα στην αρχή, ότι ενώ όλα αυτά τα χρόνια θεωρούσα ότι η γραφή είναι κάτι που γίνεται μοναχικά, ανακάλυψα ότι μπορεί να γίνει και συνεργατικά και αυτό μπορώ να το κάνω και με τους μαθητές μου.

- Μετά το συγκεκριμένο μάθημα, έχει αλλάξει η άποψή σας για τη συνεργατική γραφή;

- Ναι! Έχει αλλάξει. Τη θεωρούσα δύσκολη και όχι τόσο αποτελεσματική. Τώρα πιστεύω ότι μπορεί να γίνει και στο σχολείο και σε λέσχες ανάγνωσης και ευρύτερα.

- Σε ποιο βαθμό και για ποιους λόγους θα επιλέγατε να εντάξετε τη συνεργατική γραφή στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θα το επέλεγα πρώτα από όλα για να ενεργοποιήσω όλους τους μαθητές, για να ενισχύσω το ομαδικό πνεύμα, για να τους κάνω να συνεργαστούν και να δώσω τη δυνατότητα και στους πιο «κακούς» μαθητές να μπουν σε έναν άλλο τρόπο σκέψης.

- Σε ποιο βαθμό μπορείτε να σχεδιάσετε δραστηριότητες συνεργατικής γραφής με Google Docs ή με άλλα διαδικτυακά εργαλεία για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Νομίζω πως μπορώ να το κάνω σε ικανοποιητικό βαθμό.

- Σε ποιο βαθμό προτίθεστε και μπορείτε να εντάξετε στο κοντινό μέλλον δραστηριότητες συνεργατικής γραφής στο μάθημά σας της Νεοελληνικής Γλώσσας;

- Θα το κάνω οπωσδήποτε.

- Ποιες εκτιμάτε ότι είναι οι κυριότερες δυσκολίες για σας;

- Η βασικότερη δυσκολία έχει να κάνει με το αν θα έχω πρόσβαση στο εργαστήριο Πληροφορικής. Επειδή το έκανα δύο φορές, μία στα πλαίσια του σεναρίου που έπρεπε να ετοιμάσουμε και μία δεύτερη δε νομίζω ότι θα έχω άλλη δυσκολία. Τα παιδιά το δέχτηκαν με πολλή χαρά, οι συνάδελφοι δεν είπαν κάτι, δεν ασχολήθηκαν δηλαδή. Το πρόβλημα παραμένει αυτό, ότι το εργαστήριο Πληροφορικής δεν είναι διαθέσιμο όλες τις ώρες.

- Έχοντας παρακολουθήσει το συγκεκριμένο Μάθημα, σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι τα Μαζικά Ανοικτά Ηλεκτρονικά Μαθήματα μπορούν να συμβάλλουν στην επιμόρφωση-επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών;

- Όταν είναι τόσο καλά οργανωμένα, μπορούν να συμβάλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Πιστεύω ότι όσοι παρακολούθησαν αυτό το Μάθημα είναι σε θέση να χειρίζονται το εργαλείο αυτό, που είναι πολύ σημαντικό.

- Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτιώσεις-αλλαγές ώστε τα ΜΑΗΜ να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες ανάγκες των εκπαιδευτικών;

- Δεν το έχω σκεφτεί. Για το Μάθημα που παρακολούθησα ήταν αυτό ακριβώς που προσδοκούσα. Τώρα για άλλο εργαλείο, για κάτι άλλο δεν ξέρω πώς θα μπορούσε να γίνει καλύτερο ενδεχομένως.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τη συνεργατική γραφή με ΤΠΕ στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.

- Δεν ξέρω… Το Prezi ίσως θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί.

- Κάθε άλλη δική σας πρόταση και ιδέα σχετικά με τα ΜΑΗΜ στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών.

- Δεν ξέρω. Δεν μου έρχεται κάτι.

- Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

- Παρακαλώ.